JOHANNIS FREIND MEDICINÆ DOCTORIS, HISTORIA MEDICINÆ A...

John Freind, John Wigan

Digitized by Google

NALE
NZE

Digitized by Google

Ex libris Viti Landi

Il Freind nacque nel 1675 morì nel 1728

Digitized by Google

Digitized by Google

JOHANNIS FREIND,
MEDICINÆ DOCTORIS,
HISTORIA MEDICINÆ
A
GALENI TEMPORE
USQUE AD
INITIUM SÆCULI DECIMI SEXTI.
In qua ea præcipue notantur quæ ad PRAXIN pertinent,
Anglice ſcripta ad Ricardum Mead, M. D. Latine converſa
A JOANNE WIGAN M. D.
Cum Indicibus Locupletiſſimis.

VENETIIS, MDCCXXXV.
APUD SEBASTIANUM COLETI.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Digitized by Google

B o14.3.31.

Digitized by Google

VITA JOHANNIS FREIND. M.D.

CONSCRIPTA PER

JOHANNEM UUIGAN. M.D.

LECTORIBUS, præſertim Exteris, credo me non diſpliciturum, ſi de Vita Auctoris, & de Scriptis ejus Medicis antea ſeparatim, nunc vero junctim editis, pauca fuero præfatus. Nam noſtrates quidem fortaſſe, cum nihil de eo novum aut inauditum dici ſenſerint, Mortui deſiderium in ſe fruſtra renovari querentur.

JOHANNES FREIND *natus eſt A. D. 1675. in oppido Croton, in Com. Norbantoniæ Patre, Eccleſiæ ejuſdem oppidi Rectore, Sacerdote docto, pio, probo, Cui Filii in Templo ejus loci Marmor pulchrum, cum eleganti nec, uti mos eſt, mendaci Epitaphio poſuerunt. Is a Parœcia non diſcedens ipſe, Filios a ſe mature removit, publicaque eos educatione inſtitui curavit quam ipſe expertus eſſet optimam. Hos itaque in Schola Regia Weſtmonaſterienſi collocavit, a celebri Præceptore Busbejo iis temporibus gubernata. Unde, cum juſtos in litterarum primordiis progreſſus feciſſent, Oxonium in Ædis Chriſti Collegium translati ſunt. Collegio huic tum præerat Aldrichius, Vir ad hanc provinciam natus factuſque. Mira quippe in eo erat morum ſuavitas quæ Juvenum animos alliceret, munificentia quæ accenderet, tanta vero doctrinæ varietas & copia, ut in pleriſque ſingulatim diſciplinis primi ubique ab omnibus habiti Aldrichidium nominari ſecundum facile paterentur. Hic ſingulos imperio ſuo ſubjectos ad ſtudia cujuſque naturæ & indoli maxime convenientia flectens, unumquemque dirigens, hortans, adjuvans, munerans, Ædem jam ante celebrem multo clariorem reddidit. Flagrabant cuncti certatim amore literarum, ne otioſus quidem illic ſine aliqua doctrinæ aura habitare poterat: verum omnia*

Digitized by Google

fervere vidiſſes, nec facile quenquam inveniſſes qui non inter Socios eminere niteretur. Solent enim ingenia etiam mediocria ex magnorum conſortio flammam concipere, unde & ipſa aliquando haud ſolum eluceſcunt, ſed aliis quoque facem præferunt. Quamobrem haud aliunde quam ex hoc Collegio major Virorum eruditione præſtantium proventus extitit, neque in aliud, inſtitutionis gratia, frequentior Procerum numerus confluxit: inter quos ſplendida nec defuere nec deſunt eorum exempla, qui, utut in arduis Regni Muneribus diu multumque occupati, ſcientiam hoc in loco acquiſitam excolere adeo non deſtiterunt, ut haud minorem in Litteris, quam in Re Politica, laudem locumque obtinuerint. Cum iſtiuſmodi Viris, ſive altæ, ſive inferioris conditionis eſſent, amicitias ſtatim contraxit Johannes Freindus; quas ita ſancte coluit, tam eas quæ ſibi uſui eſſent, quam eas in quibus ipſe aliorum commodis multum inſervire poſſet, ut nullas deinceps potiores haberet. Ac vehementi ſemper in Ædem hanc amore incendebatur: huic omnem in litteris profectum, huic Artis primordia, huic nominis incrementum, huic opes, huic amicos, huic omnem vitæ jucunditatem acceptam ſe referre prædicabat. Per primos aliquot annos, ut in Academia fieri ſolet, in communi Philoſophia & in Veterum Poetarum Oratorum & Hiſtoricorum tractatione verſatus eſt. Horumque lectioni & imitationi deditus, in proluſionibus Academicis ſtylum adeo acquiſite perpolivit, ut poſtea in Medico certamine nitorem ejus atque aciem vehementer omnes admirati ſint. Quam cito autem ad optima quæque perrexerit, declarat celebre illud Orationum par, Æſchinis altera, altera Demoſthenis, quas opera cum Amico Erudito collata, ineunte anno Ætatis 21. intra biennium poſtea quam Oxonium venerat, in publicum emiſit; in quo Libro nitida Interpretatio, una cum Indice Alphabetico ubi res paulo difficiliores breviter docte ac dilucide exponuntur, multorum magni nominis Editorum obſcuram diligentiam longe ſuperat. Harum vero litterarum dulcedine haud ita abreptus eſt, ut non ad ſublimiores utilioreſque ſcientias mature contenderet. Itaque Mathematicis diſciplinis animum adjunxit, quarum ſtudia non modo rectam ratiocinandi methodum ſanamque de rerum veritate judicandi facultatem menti conciliare, ſed, uti ad aliarum Artium, ita quoque ad Medicinæ, cui ſeſe ab Adoleſcentia deſtinaverat, provectionem multum conferre exiſtimavit. Tamen & his etiam nimis immorari periculoſum ratus, ne alia ad rem haud minus pertinentia præteriret, melioris notæ quoſque

in

in Arte Medica Scriptores, tam Veteres quam Recentes, diligenter pervolvit, multorum ita Sæculorum Experientia ſeſe inſtruens; Anatomiæ ſimul & Chymiæ incumbens, quoniam ex hac optime Medicamentorum naturam, ex illa Corporis Humani fabricam, e conjuncta autem rei utriuſque notitia minime fallaces erui medendi vias perſpiceret. Nullo enim modo fieri poteſt, ut homo quivis, ſine ſtudio ſine litteris, quantumcunque is acumine ingenii præcellat, in dignoſcendis curandiſque Affectibus conſummati Artificis partes expleat, utut hanc in populo, vel aſtu, vel imperio, vel felicitate fidem de ſe procreet. His autem ille præſidiis munitus ad Artis ſuæ exercitationem Juvenis acceſſit. Juvenis etiam adhuc, Anno ſcilicet 1703. fructus ingenii & induſtriæ ſuæ præcoces oſtendit, Emmenologia ſua tunc temporis conſcripta impreſſaque. Qui quaſi cunarum labor, (nam hoc opus abſolutum eſt, cum Medicinæ Baccalaureus eſſet) dignus videri poteſt Athletis in noſtra hac Palæſtra exercitatiſſimis. In eo rationes Geometricæ cum Experimentis ſenſui obviis, morborum notitia cum Medicamentorum exploratione, dilucida Theoria cum Praxi proſpera conjunguntur. Unde magno & Medicorum & Mathematicorum plauſu ſtatim exceptum eſt. E ſtructura Uteri, ex Vaſorum capacitate & ſitu, ex Solidorum actione, ex Fluidorum motibus, tam Theoriæ Phænomena, quam Medendi indicationes & modi, ſimpliciſſima & cohærenti ſibi ratione exponuntur. Mechanica Principia Medicinæ inſervire, ſicut in Emmenologia notatum eſt, olim perſpexit Hippocrates: qui Theſſalum Filium hortatus eſt ut Figuram proprietates, & Numerorum ſcientiam cognoſceret; & diſciplinæ iſti, quæ illas edocet, & magnitudines quaſcunque metitur, multum ſtudii adhiberet. *Eandem viam tenuit, Vir & in Epicurea Secta & in Medicina jure magni nominis, Aſclepiades. Cujus Sectæ Elementa jam primum ab ipſis iſtius Philoſophiæ inter Græcos initiis, qui Hippocrati coævus & familiaris fuit, reconditiſſima inſtructus Geometria Democritus, adeo ſtabiliter firmaverat, ut deinceps Epicuri Schola, licet in Re Mathematica rudis plerumque, multa Naturæ ſecreta artificioſe admodum ac ſubtiliter revelarit. Quænam vero alia rerum primordia ſaniores hodie Philoſophi amplectuntur, quam Vacuum, & Atomos, harumque magnitudinem, figuram, ſitum, ſoliditatem, motum, gravitatem, declinationem. Hæc eadem in Medicam Artem, nec imperite, advocavit celebris ille Aſclepiades. Nam etſi fidenter quædam, ut iſti ſolent, aſſerat, ta-*

men

men multa nuper in medium adductis rationibus & inventis congruentia exponit. Hic enim, referente Cœlio Aureliano, primo Corporis primordia conſtituerat Atomos, Corpuſcula intellectu ſenſa, ſine ulla Qualitate ſolita atque ex initio comitata, æternum ſe moventia, quæ ſuo incurſu offenſa mutuis ictibus in infinita partium fragmenta ſolvantur magnitudine atque ſchemate differentia: Quæ rurſum eundo ſibi adjecta vel conjuncta omnia faciant ſenſibilia, vim in ſemet mutationis habentia, aut per magnitudinem ſui, aut per multitudinem, aut per ſchema, aut per ordinem. Fieri etiam vias ex complexione corpuſculorum intellectu ſenſas, magnitudine atque ſchemate differentes, per quas Succorum ductus ſolito meatu percurrens, ſi nullo fuerit impedimento retentus, Sanitas maneat, impeditus vero Statione corpuſculorum Morbos efficiat. Fit autem eorum Statio, aut magnitudinis aut ſchematis aut multitudinis aut celerrimi motus cauſa, aut viarum flexu & concluſione. Varias autem fieri paſſiones locorum aut viarum differentia, & non omnes Statione corpuſculorum; ſed ſolubiles Liquidorum atque Spiritus turbatione, & viarum raritate fieri. Typum Febris Quotidianum majorum corpuſculorum Statione fieri aſſeverat, cito etenim ea inquit exantlari atque impleri: Tertianum vero minorum Statione corpuſculorum: Item Quartanum minutiſſimorum, difficile enim impleri atque exantlari poſſunt. Et neque inquit eſſe in paſſionibus ſtatos dies, quos Κρισίμους appellant; etenim non certo aut legitimo tempore ægritudines ſolvuntur. Et opportunitatem temporis fieri magis ab Artifice poſſe, quam ſua ſponte aut Deorum nutu venire. Omnia præterea fieri neceſſitate, & nihil ſine cauſa; neque Naturam aliud eſſe quam Corpus & ejus Motum. *Hæc quaſi initia rationalis Medicinæ quanto longius provexiſſet, ſi Geometriæ & Anatomiæ uberiorem cognitionem habuiſſet. Quibus freti inter Recentiores Borellus & Bellinius Itali, Pitcairnius Keiliuſque noſtrates, plurimis in rebus veritatem conati ſunt ſi non prorſus aſſequi, tamen ad eam quamproxime accedere: Similiter Freindus Fluxus Muliebris Menſtrui Phænomena, Periodos, & Vitia, cum Medendi Methodo, ad rationes Mechanicas exegit. Verum hoc haud ita intelligi vult, quaſi omnia pariter abſolutiſſima Demonſtratione illuſtraverit. Nam & Mechanici paulo laxiorem ſibi Geometriam concedi*

po-

poſtulant; quoniam in explicanda corporum natura haud prorſus eadem accuratio requiri debet, quæ in linearum & figurarum proprietatibus demonſtrandis obſervatur. Illud ſufficiat, ſi ſolidis fundamentis inædificata compages ſtabilis maneat, & tota in ſeipſa teres ac rotunda. Aſſignata ſua rei Mathematicæ provincia, Auctor ea Senſibus tribuit quæ ſub judicium eorum recidunt: Experimenta ſcilicet inſtituendo, quibus nunc Medicamenta cum emiſſo Animalium Sanguine commiſcet; nunc eadem in viventium venas adigit, harumque rerum obſervatis effectibus de vi & facultate Remediorum eleganter diſſerit. Quod ſi Geometricæ rationes in hoc itidem argumento magis valere potuiſſent, iis profecto ſenſuum teſtimonia confirmaſſet. Verum hic Scientia iſta hæret, etſi Medicamenta, ſicuti cætera corpora naturalia, mechanice quoque & ipſa agant. Neque enim dubitari poteſt quin Materiam omnem Deus ipſe ab initio Geometricè diſpoſuerit, ac proinde cuncta jugiter ſecundum leges Mechanicas oriantur, creſcant, multiplicentur, intercidant. Quoniam vero ſæpe motuum vis & origo incerta eſt, & corpuſculorum formæ, juxta quas motus ipſe infinitis modis variatur, augetur, minuitur, ita ſunt perplexæ atque involutæ, ut neque ſenſibus percipi neque ratione inveſtigari queant, neceſſe eſt ut de rerum longe plurimarum natura cauſis & operationibus uſu tantum atque obſervatione judicemus. Quid quod Anima, quæ Corpus Hominis, hoſpitem & comitem ſuum, ita variis modis afficit atque ab eo viciſſim afficitur, ejus naturæ eſt ut omnem Matheſeos ſubtilitatem longe effugiat, & omnia melius quam ipſa ſeſe cognoſcat. Igitur in Medicina γεωμετρητέον quidem, ſed paucis; nam omnino, haud expedit. Ecquis enim ita demens eſt ut Facultates, ſive Vitales ſive Senſitivas, per notas materiæ motuſque leges explicari poſſe confidat? aut Specificas Humorum qualitates per Hydroſtaticen exponi? aut Medicamentorum vires & effectus ad regulas Proportionum exigi? Sua quidem a Freindo Anatomiæ, ſua Geometriæ, ſua Senſibus, ſua propriæ, ſua aliorum Experientiæ provincia demandata eſt. Atque hæc diſquiſitio adeo docta utilis & jucunda pleriſque viſa eſt, ut inter Exteros non deſint Medici celebres, qui honorificam admodum ejus mentionem fecerint. Omnibus tamen haud æque placuit; quippe contra doctrinam hanc, brevi poſt ejus vulgationem, contraque omnem Theoriam Mechanicam inſurgens, Librum, magna indignatione percitus, nautico potius quam Medico more conſcripſit Belga Snellenus: convitia in Auctorem inficeta, ne di-

cam

cam obſcœna, ſatis intemperanter jaciens. Cauſa rixæ, quod Plethoram ſingulis menſibus accumulatam Catameniorum cauſam eſſe noſter ſtatuerat: & Chymicorum vanitates e Medicinæ Theoria ut pellerentur optaverat. Ipſe Snellenus ab Igne Philoſophus pro Fermentis ſtat, exploſam cantilenam de novo canens; Mechanicorum quidem argumenta vix intelligit, nedum refellit. Poſt hunc Emmenologiam edidit, Anno 1712. Petrus Freſart, Medicus Leodienſis, in qua Fluxus Menſtrui Phænomena ad rationes Medico-Phyſicas exiguntur. Hic quidem ſatis candidus & ingenuus Scriptor multa Freindi argumenta ita impugnat, ut in aliis cum eo conſentiat, ipſumque multa cum laude prædicet. Freſartius tamen, qui Plethoram non admittit, & Fermentorum Peculiaritatem mere commentitiam & gratis edoctam eſſe contendit, Peculiariſſimum quoddam ipſe affert, ſcilicet, Sal evectum purgaminis Uterini in vaſis collecti genuinam Fermentationis Menſtruæ cauſam eſſe. Hoc cum ſit nihil dicere, nihil contra dici poteſt. Poſt mortem Freindi haud ita pridem Thomas Simſon qui in Cathedra Academica Sancti Andreæ Medicinæ Profeſſoris munus a liberaliſſimo Litterarum fautore Jacobo Duce de Chandois inſtitutum & locupletatum ſuſtinuit, Plethoram in Mulieribus accumulari negavit. Ipſe Eruptionem Menſium cauſam eſſe ſtatuit cur Uterus ad magnitudinis ſuæ ἀκμὴν perveniat: Incrementum vero Uteri ſenſim factum cauſam eſſe cur iidem erumpant; idque eo quod Sinus per Uterum diſſeminentur, qui proceſſu temporis, ſicuti Seminis viæ in Maribus, aperiantur, & Sanguinem affluentem intra ſe recipiant. Hanc opinionem Propoſitionibus quibuſdam & Scholiis confirmare nititur, quæ nec mei inſtituti, nec mearum fortaſſe virium eſt, refellere. Ignoſcet tamen mihi Vir Doctiſſimus, ſi in eorum veritate non acquieſcere me profitear. Vereor enim, ut is qui Uterum Fœtui tantum inſervire, neque item ad Matris negotia quicquam pertinere contendit; quique Fluxus menſtrui nullam utilitatem nullamque Cauſam eſſe Finalem aſſerit, in explicanda ejuſdem Efficiente Cauſa ſcopum attigerit. Nuperrime autem Tellierus, natione Gallus, libero & erudito ingenio præditus, ex Emmenologia quidem Freindi multum ſe profeciſſe teſtatur, opus illud ob operis perſpicuitatem, rationum vim, & obſervationum utilitatem ſummis laudibus extollens: Plethoram quoque ad Fluxum menſtruum haud parum conferre judicat; ſed ab eo tam in aliis rebus, tum in hac potiſſimum diffidet, quod Freindus Fluxum per Vaſorum Capillarium Ruptionem, ipſe vero per Influ-

flu-

Digitized by Google

fluxionem Sanguinis in Vaſa Lymphatica, ſive ut ab Helvetio vocantur, Arterias Lymphaticas fieri ſtatuat. Profecto quanquam Freindus Vaſa perrumpi ſæpe dictitet, haud ita cenſendum eſt quaſi præternaturalem quandam & vulnificam Vaſorum Ruptionem intelligi voluerit, cum alibi per impulſum Sanguinis eorum Orificia diſſilire *diſerte pronuntiet. Quo conceſſo, non video quæ tanta ſit, quanquam aliter cenſeat Vir Doctiſſimus, inter eorum Theorias diſcrepantia. Neque hujuſce Sanguinis vias, ſive is per Vaſa Lymphatica, ſive per Sinus, ſive per Arterias aut Venas Capillares effluat, unquam adhuc fuiſſe credo oculis Anatomicorum ſubjectas. Non inficior quin Viri tres poſtremo memorati contra Freindi doctrinam nodos nectant, qui ſolvi mereantur; hunc in levioribus quibuſdam lapſum eſſe, & quædam hic iis quæ maturiore ætate ſcripſit haud uſquequaque congruentia reperiri facile concedo. Ac pro certo habeo, in Secunda, quæ Londini prodiit, hujus operis Editione quædam illum reformare, quædam adjicere, quibuſdam objectionibus reſpondere voluiſſe; ſed negotiorum mole præpeditus conſilium illud abjicere coactus eſt. Verum ea quæ contra dicuntur, haud ita magni momenti ſunt, ut non etiamnum ſumma ejus doctrinæ, ſcilicet Plethoræ veritas, ſtabilis & inconcuſſa maneat.*

Anno 1704. *Chymiæ Prælector in Academia Oxonienſi deſignari meruit: quod munus obiens Prælectiones, ob doctrinæ novitatem & perſpicuitatem magna Auditorum frequentia celebratas, habuit; quas poſt aliquot annos impreſſas vulgavit.*

Non ita multo poſt, Anno ſcilicet 1705. *Freindum Illuſtriſſimus Comes Petriburgenſis, in Exercitu, cui ipſe in Hiſpana Expeditione Imperator præerat, Medicum Caſtrenſem conſtituit. Qui quidem ibi per duos prope Annos magna cum laude hoc officio functus eſt: ac poſtea domum reverſus, eodem animi vigore, quo ille bellaverat, res ejus geſtas in Hiſpania conſcripſit. Verum in itinere a via divertens Romæ Veteris relliquiis pauliſper immorari concupivit, tantique olim Imperii ſedem, tam feracem clariſſimorum hominum parentem, tot Antiquitatis monumenta lectione pridem ab eo cognita, oculis perluſtrare. Medicis etiam in Urbe illa celeberrimis, ad quos antea nomen ejus & ſcripta pervenerant, Baglivo & Lanciſio familiariter uſus eſt.*

Anno 1709. *Prælectiones Chymicas prælo ſubjecit. Erant antea pro-*

pe publicæ : cum earum Exemplaria, quæ Auditoribus ſuis Prælector deſcribenda permiſerat, avide a quampluribus exciperentur. In his Operationes omnes Chymicas juxta Nevvtoni Principia explicuit, ſcilicet per Corpuſculorum magnitudinem, figuram, ſuperficiem, gravitatem, ictum, & Attractionem; atque has eidem ſummo Viro jure inſcripſit. Res quidem iſtas non deſperare ſe quin ita explicari poſſent, in Emmenologiæ Præfatione dudum innuerat, hic autem adeo breviter & enucleate præſtitit, ut Chymicis jam abunde ab eo ſatisfieri debuerit, cumque eo & Mechanicis in gratiam redire Snellenus. Ac meruit certe Chymia, ut cum Experimentis ope ejus factis Attractionis doctrinam ſtabiliverit Nevvtonus, ipſiuſque Lucis naturæ lumen attulerit, viciſſim ipſa ab eodem Principio illuſtraretur. Hæc quidem Ars in Medicina dominationem adeo licentioſam affectaverat, ut etiam in Animato Corpore Furnos ſuos erigere voluerit; Parteſque Hominis ad Inſtrumentorum ſuorum officia revocando, Sanguiniſque & Humorum ac Spirituum productiones & motus Operationibus ſuis comparando, omnem diu præ ſe tulit Medicinæ Theoriam explicaſſe. Illud interim minime animadvertit, harum ipſarum Operationum cauſas a ſe minime intellectas, ipſamque in miraculis a ſe præſtitis hærere & obſtupeſcere. Hanc nubem diſpulit Freindus, & quaſi velo reducto omnia Chymiæ myſteria in aperto lumine atque omnium conſpectu poſuit. Tamen haud ita viſum eſt Lipſienſibus, quibus Carteſii Materia Subtilis, cæteraque non ex Naturæ ſinu deprompta ſed in cerebro ejus conficta opiniones arridebant. Hi in Actis A. 1710. editis Prælectionum harum recenſionem dederunt: in qua Authorem queruntur Figmento mero & Qualitate occulta pro Principio uſum eſſe, cujus cauſa neque ab ipſo neque ab alio quoquam prolata ſit. Lectionum Vindiciæ a Freindo ſcriptæ in Actis Philoſophicis Anni 1711. continentur, & Secundæ earundem Editioni adjecta ſunt. Objecta ab iis diluens neque ſe neque Nevvtonum in Attractionis, magis quam Gravitatis, cauſam, inquirere reſpondet: illam vero, perinde atque hanc, indubitato Experimentorum atque Obſervationum teſtimonio revera exiſtere. Audiamus autem ipſum de hac re Nevvtonum, qui in Optice hæc habet: Qua cauſa Efficiente hæ Attractiones peragantur, in id vero hic non inquiro. Quam ego Attractionem appello, fieri ſane poteſt ut ea efficiatur Impulſu, vel alio aliquo modo nobis ignoto. Hanc vocem Attractionis ita hic accipi velim, ut in

uni-

univerſum ſolummodo vim aliquam ſignificare intelligatur, quæ corpora ad ſe mutuo tendant: cuicumque demum cauſæ attribuenda ſit illa vis. Nam ex Phænomenis Naturæ illud nos prius edoctos oportet, quænam corpora ſe invicem attrahant, & quænam ſint leges & proprietates iſtius Attractionis: quam in id inquirere par ſit, quanam Efficiente cauſa peragatur Attractio. Attractiones Gravitatis, virtutiſque Magneticæ & Electricæ, ad ſatis magna ſe extendunt illæ quidem intervalla, adeoque etiam ſub vulgi ſenſum notitiamque ceciderunt. At vero fieri poteſt, ut ſint præterea quoque aliæ aliquæ, quæ tam anguſtis finibus contineantur, ut uſque adhuc omnem obſervationem fugerint. *Chymicis deinde Experimentis Philoſophus ille inſignis veritatem hujus argumenti confirmat. Lipſienſes quidem dum Attractionem rejiciunt, Operationes interim Chymicas in his Prælectionibus eidem convenienter exponi minime negant. Cujus Operis quænam major poteſt eſſe commendatio, quam quod Auctor rem adeo perplexam juxta univerſum illud Nevvtoni Principium primus feliciter explanaverit.*

Anno 1712. *Societati Regiæ aggregatus eſt: quod quidem multis nominibus meruit, tanquam Medicus aut Philoſophus, Geometres aut Mechanicus, Chymicus vel Anatomicus. Anatomicæ quædam Obſervationes ab eo Oxonii factæ in Actis Philoſophicis extant: peritiam ejus tum in hac re tum in cæteris ſcripta hæc declarant. Quanta vero lætitia affici debuit; cum Patronum ac Magiſtrum ſuum Nevvtonum Societatis jura dantem conſpiceret; Geſtiebant omnes Humanæ Naturæ decus illud intueri, ſuis temporibus natum, ſuo conſeſſui præſidere gloriantes. Omnium quippe rerum ſcitu maxime utilium ſpeculationes animo comprehenſas habebat; non ignota ei erant Inſtrumenta Arte fabrefacta, non Experimenta ullius generis, non ratiocinia maxime ſublimia: ſiquid de terra aut mari, ſi quid de cælo & aſtris diceretur, id omne Nevvtoni calculo, tanquam lapide Lydio, probabatur. Primas poſt hunc tenebant Halleius Keiliuſque, & alii complures in ſuis quiſque diſciplinis inſigniſſimi. Nondum enim Sodalitium hoc illuſtre malæ artes partiumque ſtudia perpulerant, ut Viros Supellectile tantum, non Scientia quoque Naturali inſtructos, in aliquo apud ſe numero eſſe paterentur. Nevvtono Præſide, Freindus in Societatem Regiam cooptatum ſe gaviſus eſt. Quam cooptationem etſi inter laudes ejus minime ponam, quoniam hæc gratia vix ulli unquam denegata ſit*

litterarum artiumve vel mediocriter ſtudioſo, qui eam favore aut opibus aut nomine augere cuperet, tamen in adeo florenti ſummorum ingeniorum cætu eminere, uti eminuit Freindus, res perquam honorifica eſt.

Londini, ab Anno 1707. *litteris & doctorum colloquiis & ægrorum curationibus intentus, manſit uſque ad Annum* 1712. *Quo tempore cum Jacobo Ormondiæ Duce, Copiarum Britannicarum Imperatore, cujus ſaluti præfuit, in Flandriam profectus eſt; unde intra Annum rediit, ætate maturus, nulla dote, in Medico perfecto requirenda, non ornatus. Prodeſtne adjumenta Artis exercitationi prævia comparare? Ea abunde comparaverat Freindus. Juvatne ad eam exercendam mature accedere? Is quidem, qua ætate alii ſolent Tyrones eſſe, Senioribus tam Theoriæ quam Praxeos Magiſter extitit. Numnam expedit regiones longe diſſitas inviſere, differentias Aeris Aquarum & Locorum, & diſcrepantem illic Hominum naturam, conſuetudinem, victum, mala & remedia contemplationi ſubjicere? Is, ſui inſtar Hippocratis, qui non modo in patria Inſula Co, aut Delo, aut Thaſo, aut Peloponneſo, aut Theſſalia, aut Helleſponto, aut Aſiæ Minoris Urbibus, Græcis lingua ſibi & ſtirpe conjunctis opem attulit, ſed in Barbaras Nationes, ut res iſtas omnes penitius cognoſceret, perfectiuſque Artem tractaret, Pontum & Scythiam navigavit: ita, inquam, Freindus, Hiſpaniam, Luſitaniam, Italiam, atque Flandriam peregrinatione Medica circumivit. Annon eximie confert, varios homines, iiſdem partim, partim diverſis affectibus, idque variis ex cauſis, languentes viſitare? Id certe nullibi melius fieri poteſt, quam in Caſtris atque Claſſibus; ubi ingens quotidie ægrorum numerus ex mutatione cœli, æſtu, frigore, vento, pluvia, vigiliis, vulneribus, defatigatione, malo victu & fame, otio viciſſim & intemperantia, nunc uſitatis, nunc Epidemicis morbis conflictantur. Si quod lumen diverſæ Artes ſibi invicem accendunt, quis Freindo doctrinæ varietate excultior? Siquid emolumenti, ſermones commiſcendo cum ejuſdem Artis Profeſſoribus, hauriendum eſt, quis Societatis Medicinæ amantior? Sicui uſui eſt, Scientiam cum nitore copia ac vi verborum univerſis hominibus pervulgare, quis eloquentior? Quid igitur ei tum, præter Artis præmia, defuit? Quid ulterius moliri poterat, niſi ut in Civitate domicilium poneret, in qua honeſte commodeque inſtitutum vitæ genus ſequeretur, & facili doctorum commercio gauderet, inter quos tamen plus doce-*

doceret quam diſceret? Itaque Londini conſedit, neque ab hac Urbe unquam poſtea migravit. Ubi ſtatim ab initio, neque potentioribus adulando, neque vilioribus ſubmittendo ſe, opes famamve quæſivit. Solis enim Ingenii & Eruditionis & Experientiæ adminiculis in Arte ſua cæpit inclareſcere: in ea Arte, quæ, quoniam circa res latentes atque ancipites haud raro occupatur, Viris in ea non verſatis, utut alioqui ſolertiſſimi ſint, nedum vulgo qui etiam a vulgariſſimis decipi ſolet, facultatem de effectibus ejus judicandi minime concedit; cujus igitur exercitatio quæſtuoſa aſſentatiunculis & oſtentatione & vaniloquentia multo magis, quam acumine & doctrina & judicio, nititur. Is autem ita longe abfuit ab hujuſmodi fuco & fallaciis, ut illum ex ægris nonnulli tanquam haud ſatis obſequentem & officioſum, ex Medicis vero pauci quidam velut receptis opinionibus nimis fidenter adverſantem, minus dilexerint. Tamen in propoſito perſtans, ubi ſemel emerſerat, omnes cito nominis ſui celebritate præſtinxit.

Anno 1716. Librum Hippocratis Epidemiorum Primum atque Tertium edidit, hiſque accommodavit Novem de Febribus Commentarios. Dignum profecto Argumentum, in quo Viri duo Arte & Facundia ita inſignes pro virili elaborarent. Nam Acutæ quidem Febres Mortalium partem longe maximam & afficiunt & interimunt. Nunc latenter ac pedetentim, nunc temporis puncto violentiſſime invadunt; nunc lento, nunc præcipiti motu, feruntur in ſalutem, aut exitium. Nullum æque Morbi genus omnibus Ætatibus commune eſt; nullum ſanos ac valentes homines æque corripit; nullum ex magis diverſis contrariiſque cauſis originem ducit, nullum eſt quod pluribus ac magis pernicioſis Affectibus viam ſternat. Nihil ſingulas vel univerſas Corporis partes gravius affligit, nihil potentius Animæ facultates evertit. Eadem remedia, pro diverſo morbi tempore, & ægri ſtatu, nunc ſalutaria ſunt, nunc mortifera. Ubinam igitur requiri poteſt curioſior in Medico diligentia? ubinam animus in judicando acrior, in agendo præſentior? Nunc audacem expeditum, nunc cautum & dilatorem eſſe convenit. Modo viam inſtitutam ſequi neceſſe eſt, modo curſum relinquere, modo relictum iterare. Igitur in hoc maxime ſtudium atque operam ſuam videtur poſuiſſe Hippocrates, ut ea quæ ad Febrium notitiam pertinent & accurate ipſe inveſtigaret, & aliis diſerte diſtincteque exponeret. Varia primo Tempeſtatum genera deſcribit, & ſuccedentes ſibi invicem Cæli mutationes; cumque ex hac cauſa Morbi Epidemici præci-

Digitized by Google

pue naſcantur, animadvertit quibuſnam Temporibus ſingulæ Febrium Species invaluerint, quæ prout diverſa facie ſe oſtendunt, aut aliam aliamve Corporis partem cæteris magis vehementer impetunt, varia quoque nomina ſortiuntur; harumque frequentiam, malignitatem, durationem, & eventum docet; docet etiam cujuſnam ætatis, temperamenti, conſuetudinis, & victus homines adortæ ſint, quibuſque Symptomatis ſtipatæ; omnia denique notatu digna commemorat quæ in pleriſque ægrotantium generaliter acciderint. Sed quod ad rem maxime pertinet, vias omnes accurate indicat, quibus Natura laborantes ad ſanitatem perduxerit; quo collimans Artifex, vel hujus conatibus obſecundare, vel eos imitari ſemper ſedulo debet. Particulares deinde Ægrorum Hiſtorias ſubjicit; quod eo magis utile ac neceſſarium, quod eadem Febris ab eadem cauſa, pro differente cujuſque Vaſorum capacitate & Fibrarum textura, ac Fluidorum quantitate, conſiſtentia, motu, & ſecretione diſſimili, varios homines gradu modoque multum variante afficit. Etiam in eodem Corpore, nunc adeo rapidus Sanguinis impetus ac violenta huc illucve inclinatio, nunc contra is Circulationis languor: & humorum modo ita ſubitæ largæque profuſiones, modo ita pertinax eorundem retentio eſt, ut qui ad Morbi nomen potius, quam ad diverſos ipſius effectus diverſamque ægri conditionem reſpicit, nihil memorabile unquam in Curationibus præſtare valeat. Hoc igitur inſtitutum merito probat, qui progreſſus & defectus in Scientiis & vera ad augmentum earum adjumenta optime perſpexit, Verulamius: intermiſſam querens illam Hippocratis diligentiam utilem admodum & accuratam, cui moris erat narrativam componere Caſuum circa ægrotos Specialium, referendo qualis fuiſſet morbi natura qualis medicatio qualis eventus. Atque hujus rei nactis nobis jam exemplum tam proprium atque inſigne in eo ſcilicet Viro, qui tanquam Parens Artis habitus eſt, minime opus erit exemplum aliquod forinſecum ab alienis Artibus petere; veluti a prudentia Juriſconſultorum, quibus nihil antiquius quam illuſtriores caſus & novas deciſiones ſcriptis mandare, quo melius ſe ad futuros caſus muniant & inſtruant. Iſtam proinde continuationem Medicinalium Narrationum deſiderari video, præſertim in unum Corpus cum diligentia & judicio digeſtam. Quam tamen non intelligo ita fieri debere amplam, ut plane vulgata & quæ quotidie obveniant excipiat, (id enim infini-

Digitized by Google

ſinitum quiddam eſſet neque ad rem :) nec rurſus tam anguſtam, ut ſolummodo mirabilia & ſtupenda (id quod a nonnullis factum eſt) complectatur. Multa enim in modo rei & circumſtantiis ejus nova ſunt, quæ in genere ipſo nova non ſunt. Qui autem ad obſervandum adjiciet animum, ei etiam in rebus, quæ vulgares ſunt, multa obſervatu digna occurrent. *Ad hanc formam delineantur Hiſtoriæ ab Hippocrate traditæ, quæ partim quidem ſatis frequentes, partim vero rariores, omnes morbum circa vitæ mortiſque confinia fluctuantem exprimunt. Alii enim Phrenitide, alii Angina, aut Pleuritide, aut Ileo, aut Inflammatione Gangrænoſa correpti ſunt. Neque hic quenquam reperias, quem non aut ingens Capitis dolor, aut Coma, aut Delirium, aut Convulſio, aut plura ex his mala, tentaverint. Videas ægritudines eaſdem ex intemperantia Vini, Cibi, Veneris, ex nimia Quiete, & Exercitatione, ex pravo Victu, ex Mœrore contractas; febricitantes videas Viros Ætatis, Temperamenti, & Conſuetudinis diverſæ: Virgines, quibus Purgationes Menſtruæ jam tum fluere incipiebant, Mulieres Prægnantes, Abortum paſſas, Parturientes, Puerperas. Quidam Primo, Secundo, Quarto, aut Quinto Die: quidam, non niſi poſt Octogeſimum, aut Centeſimum & viceſimum Diem, mortui ſunt, vel ſervati. Hi ex toto liberati, illi Recidivam paſſi ſunt. Neque vero hac famæ inhians, ut plerique ex Recentioribus, literis conſignavit Hippocrates: in quorum ſcriptis Convaleſcentium Hiſtorias ſatis multas legimus, mortuos tegit terra. Plures enim ab illo memorantur, qui perierint. Id quidem ſapienter factum: quoniam & ad Præſagitionem inſtituendam, & ad ordinandam Curationis normam, & ad explorandas Remediorum vires, haud minus dirigi poteſt Medentis conſilium ex attenta obſervatione eorum qui moriuntur, quam eorum qui ad ſanitatem perveniunt. De Medendi Methodo pauca admodum in hoc opere tradit Hippocrates: quod inde obtigiſſe credo, quod alibi ſigillatim de Acutorum Morborum Curatione egerat, in hunc finem Sanguinis detractionem, Alvuum Evacuantia, Fomenta, ac Ptiſanæ Hordeaceæ potum, maxime commendans. Ac Sydenhami noſtri præcipua laus eſt, quod in deſcribendis Febribus hos Epidemiorum Libros, in medicandis Librum de Victu Acutorum ante oculos habuerit. In Scripta hæc adeo numeris omnibus abſoluta, ſive potius in Naturam ipſam, Commentarios exaravit Freindus. Cumque ægroti qui evaſerint, Humorum aut*

per unam, aut per plures Corporis vias, Excretione, omnes reſtituti ſint: & ex Mortuis hi diutius traxerint, quibus larga fuerit earundem profuſio, quam illi quibus nulla aut exigua pro vi ac duratione Morbi Evacuatio obtigerit, Febrium Curationem perite judicavit maxima ex parte in iiſdem Evacuationibus Arte oportune moliendis conſiſtere. Is itaque de Miſſione Sanguinis, de Sudoribus, de Vomitione, de Exſcreatione, de Purgatione, & de Urinæ Profluvio, ac de horum commodo & tempeſtivo uſu diſſerit: Commentario uno de Veſicantium, quæ Cantharidas recipiunt, virtute adjecto, quas haud modo per cutim Seri fluxum ciendo, ſed Sanguinem quoque exagitando, & exiliſſimos Corporis meatus reſerando, mirificam ſæpe opem afferre indicat. Hæc ille omnia ſi luculenter præſtiterit (præſtitit autem cum ſagacitate & nitore admirabili) quid jam reſtat, niſi ut præcepta ejus ſolerter adhibeamus, atque Experientia confirmemus. Nam ut ad ſingulos quoſque caſus cum fructu accommodentur, multum certi uniuſcujuſque judicio relinquendum eſt. Harum omnium Evacuationum commoditatem, noxamque aut inutilitatem, & intellexit & explicuit Freindus; cum haud ita pauci, una alterave earum freti, quaſi in Sectas abierint. Aliorum in Miſſione Sanguinis, aliorum in Sudorificis, aliorum in Vomitione omnis fere Medicina conſiſtit. Quidam Purgationem omnino damnant, quidam parum emolumenti abſque hac provenire poſſe contendunt. Vix aliud eſt, in quo omnes conveniant, niſi de Emeticis ubi nauſea eſt, & Clyſteribus in Alvi aſtrictione. Quanquam enim Venæ ſectionem vix quiſpiam nunc dierum ex toto rejiciat, tamen de mittendo Sanguine haud minor controverſia eſt, cum alii hunc frequenter admodum ac liberaliter, alii raro parceque detrahi velint. Ita ſuis quiſque Remediis unice fidentes, cætera, tanquam inutilia vel etiam noxia, experiri metuunt. Diverſas quidem in diverſis Regionibus curandi vias magis prodeſſe, & Rationi & Experientiæ congruit; verum uni cuivis perpetuo adhæreſcere abſurda plane res eſt. Britanni, propter moderatam Cœli temperiem, ſiquidem ob Maris circumfluentis viciniam raro vehementi vel calore vel frigore infeſtemur, haud ita violentis Inflammationibus opportuni ſunt; verum, ob frequentes tempeſtatum mutationes, frequentius ægrotant: &, quia cibo ſolido craſſoque indulgent, Aeremque ſpirant valde humidum, magis lentis atque obſtinatis Febribus langueſcunt. Quid quod Hypochondriacis, Hyſtericiſque, & cæteris Nervorum Affectibus, nulla gens peræque obnoxia eſt. Unde &

par-

parciorem Sanguinis miſſionem, & Victum liberaliorem requirunt, & Remediis Diaphoreticis ac Veſicantibus magnopere juvantur. Galli autem eſca levi ac digeſtibili maxime delectantur, vinis tenuibus, odoratis, concoctioni utilibus: corpus ambulatione multa, ludis & occupationibus frivolis mentem recreant. Unde Cruditates patiuntur nec frequentes nec longas; ubi vero nauſeam aliquam aut bilis fluctuationem in Stomacho perſenſerint, ad abſtinentiam ſtatim, & ad Juſcula vel ſimplicia vel medicata confugiunt, quorum ope his incommodis brevi liberantur. Utque nos in initiis languorum vinoſum aliquid & ardens pro more expetimus, ita ii contra, utpote Febriculis ex levi quavis occaſione tentati, humectantia & refrigerantia deſiderant. Veruntamen, quia cibis ſucculentis & variis & Aromatum copia conditis bis in die ad ſacietatem veſcuntur, Morbis omnibus a nimio Sanguinis motu & abundantia productis patent, ac præcipue Febribus Inflammatoriis, Putridis, Bilioſis. Quamobrem Evacuationes largas, tam per alvum, quam per Venæ ſectionem, & mature poſtulant, & repetitas ſuſtinent. Hiſpani vero Luſitanique victu utuntur probo, parco, uniformi, ſimplici. Quare ex eo infirmitatibus minime obnoxii, morbis duntaxat e temporum mutationibus & aeris qualitate ortis infeſtantur; contra quæ omni cautione ſeſe muniunt, in tuenda ſanitate uſque ad ſuperſtitionem religioſi. Igitur ad ſenectutem viridem atque vegetam vulgo perveniunt: niſi ſi qui Veneris uſu vel contagioſo vel immodico, ad quam ultra vires, cum ob alimenti tenuitatem corporis habitu ſint exſangui & exſucco, a calore & deſidia ſollicitantur, vivendi ſibi tempora præcidant. Febres quidem ardentes, ob ſiccam atque torridam in his Nationibus Cœli conſtitutionem, Caput & Pulmones ſubito ac vehementer affligunt; raro autem evenit ut Homines magnam humorum in Inteſtinis putreſcentium copiam accumulent. Quoniam in calidis regionibus valde imbecillis concoctio eſt, harumque incolæ ſtatim levi quolibet in victu errore offenduntur, & ibidem intemperantiæ & indigeſtioni Vomitus Bilioſi cum Febribus, Diarrhœæ ac Dyſenteriæ exitiales frequentiſſime ſuperveniunt; ex quo, malorum imminentium gnari, ebrietatem & ingluviem ſummopere deteſtantur. Itaque Purgationes etiam crebras defugiunt; & præcipuam in frequenti admodum miſſione Sanguinis, in emollientibus Alvi Lotionibus, in Liquorum Diluentium potitatione, acidiſque Fructuum ſuccis, medelæ fiduciam recte ponunt. Galli quoque, perinde ac hi, venam octies decieſve incidere haudquaquam reformi-

Digitized by Google

midant; nobiſcum præclare agitur, ſi id ſine homicidii ſuſpicione bis terve iterare liceat. Hoc tamen modo, ſive nimia Sanguinis & Humorum Copia eſt, ea expeditiſſime minuitur: ſive Rareſcentia nimia, optime cavetur ne Vaſa ulterius diſtendant perrumpantque: ſive nimius Lentor, ſpatium ad dimotionem ipſorum ampliatur: ſive quaquaverſum Motu citatiori feruntur, Celeritas eorum inhibetur: ſive in partes aliquas violentius impinguntur, eorundem impetus alio derivatur. Febres certe peracutæ, larga detractione Sanguinis, intra breve temporis ſpatium, miro ſæpe cum ſucceſſu tolluntur: unde iſtarum Gentium Medici audentiores facti, ægris etiam ab hoc auxilii genere minime alienis, nimis pertinaciter eidem viæ inſiſtunt, cum non jam eadem maneat cubantis conditio; nam ſi Febres diutius inhæreant, Homines continuata exinanitione, aut viribus defecti cito intereunt, aut in morbos inſanabiles decidunt, qui ex debili Circulatione & Stagnatione humorum in extremis vaſculis oriuntur, uti ſunt Cæcitates, Maraſmi, Viſcerum Obſtructiones, Scirrhi, & Hydropes. Idemque de Purgatione dici poteſt. Et in hac quidem re potiſſimum, etiam quoad populares ſuos, Medici mihi videntur iſti peccare: noſtrates autem, quorum neque temperamentum, neque habitum, neque victus conſuetudinem ſatis diligenter attendunt, valetudinis cauſa peregrinantes frequentius peſſundant. Utinam & nos pravis aſtantium præjudiciis & ægrorum cupiditatibus obſequendo, in horum perniciem non nimis aliquando gratificemur. Multa paſſim audiuntur de Nervorum Affectibus querimoniæ; unde ſiquis gravitatem Capitis, Artuum inpotentiam, & Spirituum dejectionem, cum ſiti & calore non immodico, perſentiat, Nervoſa quadam Febre correptum ſeſe conjicit, & calida ſtatim expoſcit Cardiaca. Verum hoc prætextu Evacuantia negligere, & Pulveres Aromaticos, Saleſque Ardentes, & Spiritus quaſi liquidi Ignis vim habentes Febricitantibus indeſinenter devorandos exhibere, imperiti aut adulantis Medici eſt. Quod ad Venæ ſectionem attinet, hæc in Acutioribus Morbis paulo liberius uſurpata, non omnibus hodie, perinde ac olim fuit, terrori eſt; at Purgatio, niſi forte in Infantibus ac Pueris, haud ita multum in uſu eſt. Quaſi vero ii aut ex firmiore materia, aut alio artificio contexti ſint, quam natu grandiores: aut quaſi Liberi magis intemperantes eſſent eorum Patribus. Annon, ex inordinata victus ratione & minus curioſo ciborum delectu, Stomacho & Inteſtinis inſigniter laboramus? Itaque de tempeſtiva Vomitionis uſu nemo diſputat; nemo item Clyſteres vel præcipe-

cipere vel aſſumere metuit. Cumque Primarum, uti dicuntur, Viarum principio finique concedantur hæc Evacuantia, quid cauſæ poteſt eſſe cur media pars earum ejuſdem generis Remediis privetur? præſertim cum in tenuibus Inteſtinis multo uberiores humorum ſecretiones fiant, & Vaſorum Lacteorum pars longe maxima ex iis originem ſuam ducat. Clyſteres quidem, licet ad ſuperiora Inteſtina non pervadant, tamen inferiora vacuando facilem quoq; ab alteris iſtis ſtercori deſcenſum expediunt; verum Enemata, haud uti Purgantia, craſſam illam atq; viſcidam ſuperiorum Inteſtinorum Tunicis agglutinatam materiam abſtergunt depelluntque: cujus magnam illic ſæpe copiam diu hærere deprehendimus e ſolidarum fæcum cumulo quæ in fine Febrium, licet ægri vix aliud quam Liquida aſſumſerint, Alvo vel naturaliter vel per Artem ſollicitata, egeruntur. Atque etſi Catharticorum ope Materiam quandam Febrilem a Sanguine ſegregari excernique haud credibile putem, tamen eorum virtus ex eo tantum, quod Inteſtinis afferunt, levamento minime æſtimanda eſt. Alias enim, eaſque eximias utilitates præſtant. Primo enim, corruptis humoribus ejectis, alimentum, quod ingeritur, purum & integrum ad Sanguinem defertur: deinde, Inteſtinis depletione ſubſidentibus, Viſcera atque ingentia Sanguinis Vaſa quæ Abdomine continentur, minus coarctata, liberius Circulationi ſpatium præbent: poſtremo, Jecoris, Pancreatis, & aliarum Glandularum exitus reſerantur. Unde Diaphragma & Pulmones reſpiratione faciliori gaudent, in Caput haud ita violenter propellitur Sanguis, per univerſum Corpus turbatus Circulationis curſus in ordinem revertitur; Alvique fluxus & promoventur Critici, & arcentur Symptomatici. Huc accedit, quod Sudorificorum uſus longe tutior fit & efficacior poſt Venæ Sectionem & Purgationem, inanitis laxatiſque Vaſis, & patefactis eorum oſculis. Ex quo facilius per Cutis poros deſiderata promovetur Evacuatio, & ab eo cavetur, quod maxime metuendum eſt, ne dum in ciendo Sudore toti ſumus, Remedia huc ſpectantia Inflammationes internas & Obſtructiones augeant. Igitur ubi Morbus Alvo, ut fieri ſolet, diu aſtrictæ ſupervenit, ubi poſt Vomitionem nauſea cum ructu graveolenti etiamnum inhæret, ubi pituita ſtomacho moleſta eſt, ubi os amareſcit, ubi abdomen aucta viſcerum mole aut flatibus diſtenditur, ubi inteſtina cum ventris ſiccitate vel etiam fluore torquentur, ubi corpus pravis ſuccis abundat, quid obſtat quo minus Lenia, quorum copia nobis ſuppetit, præſertim in initiis Febrium, Purgantia imperemus? Certe Hippocrates, licet haud alia ei cognita fue-

fuerint quam calida & vehementia Cathartica, tamen & hæc etiam aliquando in Febribus neceſſario adhibenda eſſe perſpexit. Is enim in Aphoriſmis ita præcipit; Incipientibus Morbis, ſiquid movendum videtur, move: vigeſcentibus vero, quieſcere melius eſt. *Et* in Acutis Affectionibus, raro, & in Principiis, Purgante utendum: atque hoc, diligenti prius adhibita cautione, faciendum. *Et* Purgandum in valde Acutis, ſi turgeat Materia, eadem die: morari enim in talibus, malum eſt. *Atque in his verſimiliter ille Ægyptios ſecutus eſt, a quibus Medicina cum cæteris Artibus ad Græcos derivata eſt. Ii enim ſolebant, teſte Diodoro, Morbos* præoccupare, Corpora curantes Clyſteribus, & Potionibus quibuſdam Purgantibus, & Abſtinentia, & Vomitione: idque interdum ſingulis diebus, interdum poſt tres aut quatuor dies interpoſitos. Nam, diſtributo omni nutrimento, majorem ejus partem eſſe ſuperfluam, atque hinc morbos creari; ideoque Curationem modo expoſitam, qua principia morbi tolluntur, ad recuperandam valetudinem maxime conferre affirmabant. *Similiter, Medici ſuorum temporum feliciſſimi, in Belgio Lommius, in Gallia Fernelius, in Anglia Sydenhamus, Purgantibus in Curatione Febrium primas poſt Venæ ſectionem tribuere non dubitarunt. Sydenhamus quidem in eo, quod poſtremum ſcripſit, Opuſculo, hæc de iis habet:* Cum Catharſis imperata curationi hujus Febris obeſſe nonnullis forte videatur, pro comperto affirmo, nihil ita certo atque ita potenter ægrum refrigerare atque Catharſin, poſt Venæ ſectionem, quæ ubique præmittenda eſt, celebratam. Tametſi enim Medicamentum Purgans eo ipſo quo ſumitur die, atque adeo inter operandum majorem impræſentiarum & in Sanguine & in reliquis Humoribus, quam qui ante fuit, tumultum exciter, & proinde Febrem intendat; id tamen noxæ emolumento mox inde ſubſecuturo plus ſatis penſatur. Teſtatur enim Experientia, Catharſin, modo poſt eductum Sanguinem tentetur, quibuslibet aliis Remediis felicius certiuſque Febrem perdomare; tum quatenus fædam illam Humorum illuviem e corpore exigat, a quibus ut a cauſa antecedente Febris accendebatur: vel ſi non antea peccabant ii, jam ſaltem concalefacti, & a Febris ardore quaſi cocti & conſtipati, ad ejuſdem moram diuturniorem multum faciunt, tum etiam quatenus Anodyno viam ſternit, quod tutius longe certiuſque officio ſuo fungitur,

quam

Digitized by Google

quam ſi Humores peccantes, qui Paregorici vires aliter potuiſſent infringere, Purgatione non fuerint eliminati. *Poſt hunc in commentariis hiſce Freindus quoque Purgantium utilitatem ad curandas Febres eximie prædicat: ſed non ita indiſcriminatim, ut ea ſemper in uſum ducenda contendat. Neque vero totum illud argumentum pertractavit, id ſolum in ſe ſuſcipiens ut enarraret virtutem eorum in Febre, quæ Variolas Confluentes, maturitate Puſtularum aut vigente aut jam inclinata, ſemper excipit. Cumque hæc Medendi ratio, licet a Sydenhamo præmonſtrata, apud nos pene exoleverat, doctrinam ſuam Virorum aliquot in Arte Medica maxime illuſtrium conſenſu munire idoneum judicavit: quorum Epiſtolas, graves ſane ac perutiles, huic Operi inſertas legimus. Eodem ipſe auxilio & in aliis Febribus frequenter uſus eſt: &, quantopere id ei placuerit, conſtat ex iis quæ de hac re in Hiſtoria Medicinæ poſtea a ſe ſcripta tradidit. De Alexandro Tralliano agens*, In Cauſo, ſive Morbo qui ab illo Febris Ardens Spuria dicitur, ubi redundat Bilis, & materia Evacuationi ſeſe offert, & Febris haud intenſa eſt, Purgationem Venæ ſectioni præfert: cum alii Sanguinis miſſioni maxime nitantur. Obſervationem hanc adjicit peracutam & perutilem: Memini me, inquit, etiam Acuta laborantem Febri purgaſſe; verum hæc res non modo multam & exquiſitam animadverſionem ac judicium, ſed & Medicum quoque deſiderat fidenti præſentique animo. Ii qui Experientiæ rationem adjungunt, hujuſce obſervationis facile vim perſpicient: neque viam hanc negabunt in quibuſdam caſibus, ſiquis huic prudenter inſtiterit, mira cum felicitate tentari. Hic enim frequenter aut ſequendæ aut adjuvandæ Naturæ modus eſt aptiſſimus. Caput apud Oribaſium eſt ex Archigene ad hanc rem ſpectans: idque recte animadvertit Galenus, Diarrhœam ex naturalibus iis auxiliis eſſe unam, per quæ Morbus iſte ad Criſim perducitur. Porro neutiquam violenta Trallianus, ſed lenia tantum, in Febre Tertiana, & Quotidiana, exhibet Purgantia: quæ res animadverſionem ſeriam meretur, Virumque illum, non modo acri cum judicio, ſed caute ac fideliter, Artem ſuam exercuiſſe comprobat. *Per hæc omnia id laboro, ut licet Purgationem in Febribus prope ad extremum uſque Spiritum, quod in Natione quadam non inuſitatum eſt, minime iterari velim: tamen, viribus ſubſiſtentibus, haudquaquam formidabile Remedii genus eſſe oſtendam.*

Ne-

Digitized by Google

Neque video cur & in Meridionalibus Europæ plagis, ſub Febre languida & imbecillo Corpore, Veſicantibus, tanquam nos, audacter uti non poſſint: aut cur Vinum, ut a Græcis regionum æque calidarum incolis vel in Phrenitide aliquando fieri ſolebat, aut etiam Vino fortiora propinare dubitent, Febremque accendere. Nam in quolibet ægro, quovis in loco, quocunque tempore, ubi Dolor Calorque ingraveſcit, Reſpiratio arcta laborioſa & ſublimis, Pulſus autem tenſus fortiſque eſt, ea neceſſaria ſunt præſidia, quæ Materiæ Vaſa onerantis copiam imminuant, ac Fluidorum impetum refrænent: contra, ubi robur infirmum eſt, Reſpiratio frequens parva ac debilis, Pulſus autem creber exilis & languidus, ea tentanda ſunt quæ Spiritus reſocillent, motumque Sanguinis torpentem exſuſcitent. Illa denique in Initio & Incremento, hæc ut plurimum in Vigore & Declinatione Morbi conveniunt. Quod ſi contraria inſtituitur Medendi ratio, Alexipharmaca & Cardiaca Inflammationes & Deliria & ſpirandi anguſtiam & Calorem ſiccum movent: Evacuantia autem Vires jam attritas vexant & convellunt. His ſimilia fuerunt, quantum ex Scriptis ejus aſſequi poſſum, in Curatione Febrium Freindi conſilia. Cæterum in Commentariis continentur etiam Diſquiſitiones nonnullæ ad Oeconomiam Animalem & Pathologiam ſpectantes, uti de Sectione Venarum Jugularium, de Pleuritidis ac Peripneumoniæ Sede, Excretione Cuticulari & Inteſtinali; ubi optimo in lumine collocantur quæcunque rationes ad explicanda hæc argumenta a penitiori Mechanices & Anatomiæ cognitione hauriri potuerint. Opus autem integrum Amico ſuo cariſſimo & ſtudiorum conſorti, Ricardo Frevvin, eadem nominis fama eodemque cum amore hominum Oxonii, quo ipſe Londini, tunc temporis hodieque Medicinam exercenti dedicavit. In qua Dedicatione juvat profecto tramitem illum oculis ſignare, per quem Viri duo excellentis ingenii & induſtriæ, in eodem ſtadio decurrentes, una quoque feliciter ad Artis ſuæ metas pervenerint. De Epidemiorum Libris, Freindique in eos Commentariis, multa cum hujus laude, licet ab eo in quibuſdam rebus deſſentiens, Epiſtolam ad eundem ſcripſit Anno 1718. *Vir Eruditiſſimus, a quo accuratam Hippocratis Editionem avide expectamus, Daniel Trillerus. Sed cum hæc ad rem Criticam magis quam Medicam ſpectent, & quæſtiones maximi momenti ab eo examinatæ hujuſmodi ſint, An Pulſuum notitiam habuerit, An Remedia Sudorifica adhibuerit. An externi Cantharidum uſus plus quam uno in loco meminerit*

rit

rit Hippocrates? operæ pretium non videtur his minutiis immorari: præſertim cum Johannes King in pleriſque Trillero docte reſponderit.

Anno 1719. *Freindus edidit, de Purgantibus in Secunda Variolarum Confluentium Febre adhibendis, Epiſtolam ad Virum Clariſſimum Ricardum Mead, quicum amicitia & laborum ſocietate conjunctiſſimus diu vixerat: cujuſque Litteras perelegantes de eadem re ad Freindum ſcriptas, & Commentariis ſupra memoratis inſertas, legimus. Freindus autem argumentum hoc ideo uberius illuſtrare voluit, quod multi vulgaria præjudicia mordicus tenentes doctrinæ huic tanquam novæ ac inutili acriter oblatrarent. Woodvvardus autem in Libro quodam perinſulſo, quem paulo ante hoc tempus vulgaverat de Medicinæ Statu, Purgantium in Variolis Patronos indigniſſimis contumeliis laceraverat. Is, ex Officina in Currum prorepens, Medici partes agere concupivit. Quod ſi aliquid incepto dignum præſtitiſſet, id ei adeo non vitio verterem, ut ſumma potius laude prædicandum judicarem. Fuit autem ab initio, fuitque ſemper, & in communi vita & in Medicinæ uſu Vir abſurditatis perridiculæ. Huic Freindus nihil reſpondit ſerio: id idem fuiſſet ac cum Umbra pugnare; Libellum autem ſub Empirici cujuſdam nomine edidit, ubi riſu lepidiſſimo acrem exagitavit Hominis præfervidi Bilem, & acerbiſſimas injurias elegantibus facetiis propulſavit. Tamen ut reclamantium ora penitus occluderet, inſtituti ſui utilitatem, & rationibus, & auctoritate idonea, & Hiſtoriis Hippocratico plane more ſcriptis, confirmavit; quarum veritatem ne malevoli ipſius fidei unice niti dicerent, cautum ab eo eſt nequam narraret, ubi adjutor ei in medicatione præſto non fuiſſet. Hæ etiam, ut ipſe ait,* nota ſatis atque illuſtria, non ex otioſorum hominum cerebro effuſa, ſed ex ipſa Artis Magiſtra Experientia, eaque multiplici, deducta: non in angulis, non in gurguſtiis, inter nutrices & aniculas clanculum conficta ſed in luce atque in conſpectu hominum, maximeque intra Nobilium parietes, coram Teſtibus idoneis geſta atque probata ſunt. *Purgantia in periculoſo iſto Variolarum ſtatu, etiam ab Arabibus, qui Morbi deſcriptionem primi tradiderunt, uſurpata: ac deinde a pluribus inſequentium Sæculorum Medicis judicio & Artis uſu præſtantibus, paſſim commendata obſervat. Nihil autem de Remedii hujus modo ac tempore accurate præceptum indicat, ante Sydenhami tempora, qui & variolas luculentius depinxit & earum curationem*

feli-

ſelicius abſolvit, quam omnes omnium gentium atque ætatum Medici. Is in Variolis Confluentibus, die decimo tertio, ſi modo præmiſſa fuerit Venæ ſectio, præ cæteris remediis Purgationem convenire arbitratus, prorſus interim ante hunc diem tentari vetuit. Sed id, quemadmodum in Commentariis monuit Freindus, atque uti ex his quas recenſet Hiſtoriis perſpicue liquet, frigidum nimis conſilium, nec ſatis pro periculo expeditum. Itaque ſiquid ille novi fecit, in eo novatum eſt, quod & interdum omiſſa Venæ ſectione, &, cum citius plerumque, quam die decimo tertio, ad ultima ventum ſit, hoc auxilii paulo maturius etiam arripi debere exiſtimavit. Conſilii ſui rationes ab ipſo deductas Lector magna cum voluptate perpendet; hoc tantum ſummatim dicam: Cum Puſtulæ in ſiccam & cruſtoſam Scabiem abierint, ita parum ſperari debere, vel ut libere peragatur ipſa, quæ naturaliter magna in copia fieri ſolet, cuticularis humorum Perſpiratio, nedum materiæ relictæ expulſionem, ut quicquid ab Evacuatione petendum ſit, id in Venæ Sectione, alvumque moventibus, maxime conſiſtat. Nam licet copioſum Urinæ fluxum optare debeamus, Diureticorum tamen effectus eorum nomini rarius reſpondet. Veſicantia nihil niſi tenue Serum eliciunt, cujus copia hic non obeſt: eorumque virtus interna magis attendi debet. Venæ ſectio præſens periculum optime avertit, cui tamen ferendæ vires haud ſemper ſufficiunt. Ac ſi ex longa alvi aſtrictione, quæ huic morbo familiaris eſt, ſolidis craſſiſque fæcibus occluduntur earum partium ductus quæ ad Inteſtina tendunt, quonam Artis auxilio ſanitas in integrum reſtitui poteſt, niſi per Purgantia? Natura autem, iſto onere levata, inanitioni adeo non ſuccumbit, ut quid inde commodi contingat in caſibus tantum non deſperatis, evidenter appareat; (nam & calor mitigatur, & mens magis conſtat, & ſomnus ſubſequitur, & cibi appetitus redit, & robur inſtauratur:) quomodo autem ad eorum vires, qui poſt hanc mortui ſunt, conſervandas. (id enim duntaxat incommodi prætendi poteſt, ne imminuantur illæ) facere potuiſſet ingens Excrementorum cumulus, aut Secretio Inteſtinalis penitus intercepta, conjicere nequeamus. Quod ſi in quacunque Febre eadem Ventris ſiccitas perſtaret, quis etiam in corpore imbecillo Laxantia formidare deberet, quorum & facultas eſſet lenis & quantitas mediocris? At in Variolis non modo plerumque Venter diu clauſus permanet, ſed Materiæ putrefactæ pars hos ipſos, per quos exiit, Meatus Cruſta tenaci obducit, pars intus relicta novam denuo Fe-

brem

Digitized by Google

brem accendit, cui, ſi præter modum ſæviat, novæ quoque ad humorum corruptorum ejectionem aperiendæ ſunt viæ. Neque alia adhuc commodior inventa eſt, quam quæ fit per Alvum. Quod niſi mature & abundanter fiat, etiam poſteaquam Morbi æſtus ita deferbuerit ut non jam amplius præſens diſcrimen intentet, frequenter ei ſuccedunt Abſceſſus, Furunculi, Tuſſes, atque Tabes. Notatque Freindus, neminem unquam ex iis, quos ſervare non potuit hoc auxilii genus, Alvi unquam profluvio intercidiſſe, neminem in ipſo Purgandi curſu periiſſe: hos ipſos vero qui, adhibitis utcunque Catharticis, perierint tamen, ſemper inde fere ad tempus aliquod fuiſſe levatos. Hiſtoriis in hac Epiſtola narratis magnopere debemus, quod quocunque Variolarum tempore, ſi atrocia urgent Symptomata, minori jam tum hominum præjudicio Sanguinem detrahere audeamus; quæ res, contra quam vulgo creditum eſt, faciliorem iis exitum aperit, nedum intercludit: ac præſertim in initio morbi opportuna eſt. An non enim ea materiæ frequenter ſubeſt copia, quæ per Eruptionis tempus expelli nequeat: atque ideo Cerebrum premat, Cordis motum perturbet, fauces ſtranguler, & Pulmones infarciat? An non hinc Arteriæ adeo turgeſcere ac diſtendi poſſunt, ut, cum & ipſæ rurſus debito modo contrahere ſe non valeant, & Vaſa ipſis intertexta atque adjacentia coarctent, liber Fluidorum curſus præpediatur? An non, etiamſi materiæ quantitas non immodica ſit, tamen a vehementer incitata Sanguinis Velocitate iidem effectus oriri queunt? An non ex Fibrarum irritatione Pori Cuticulares conſtringi occludique, atque has ob cauſas eæ Partium Internarum labes contingere, quæ in apertis Mortuorum Cadaveribus conſpiciuntur, Tumores videlicet Inflammatorii, Extravaſationes, Abſceſſus, & Gangrænæ? Igitur ei, qui Cordis & Arteriarum Contractionem ac Dilatationem reciprocam, atque hoc modo jugiter continuatam Sanguinis Circulationem animo comprehenderit, luce debet eſſe clarius, quamobrem in repletis firmiſque Corporibus non modo ad avertendam a Capite ac Viſceribus Fluidorum violentiam, non modo ad Humores intra Vaſa ſua cohibendos flexileſque reddendos, neque ad Secretiones ſolum & Excretiones cæteras moderate ac ſalutariter peragendas, ſed ad eam quoque quæ per Cutim fit Sudorum atque Halituum expulſionem adjuvandam, liberali Sanguinis miſſione nullum aliud inveniri poſſit vel tutius vel efficacius vel præſentius auxilium. Ita quoque arcentur optime pericula, quæ in Variolis ſemper timeri debent, quæque exitium repentinum

Digitized by Google

minantur, Phrenitis, Spirandi difficultas, & Anginæ. Quanto autem ſatius eſt, Remedio, a quo nihil noxæ metui, ingens emolumentum ſperari poteſt, mala imminentia mature præcavere, quam idem, utcunque idoneum, anceps tamen redditum, magis alieno tempore experiri: Hac de re in Hiſtoria Medicinæ verbis ſequentibus optime egit Freindus: Nonnulla tradit Aetius, quibus Medicus etiam utiliter inſtrui poſſit. Unum eo ſpectans exemplum proferam, in quo curandi nobis regula ad imitandum aptiſſima proponitur. Hęc in Capite quodam invenitur, quod ſi non omne, pars ſaltem ejus de Herodoto ſumta eſt; ubi tractantur Ἐξανθήματα, ſive Eruptiones Cuticulares cujuſcunque generis, quæ vel Febri ſuperveniunt, vel huic ab initio junguntur: eæ præſertim, quæ pruritum movent, & in cute pulicum morſibus ſimiles efflorеſcunt. In hoc caſu, Naturam redundantibus ac vitioſis humoribus onerari dicit: quæ niſi Evacuatione aliqua, aut per vomitum, aut per Alvum exhauriantur, partes Vitales adoriendo multum periculi intentant. Quamobrem in initio ſtatim, ſi Febris violenta exarſerit, Sanguinem mitti jubet. Minime dubito, quin, uti nunc obtinet, ita illis quoque temporibus vulgaris iſta opinio obtinuerit, ut ab Eruptione Cuticulari hujuſmodi medela vetaretur: cujus hæc plerumque ratio affertur, ne eo modo humor a Circumferentia ad Centrum recederet. Verum argumentationis iſtius fallacia, ſi ad Oeconomiæ Animalis normam exigatur, faciliime detegi poteſt: atque in promtu eſt demonſtrare, quemadmodum in multis caſibus, ubi abundat ſanguis, vel is nimium glutinoſus eſt, detractio ejus lentorem partium attenuet, ac liberiorem earum reddat circulationem: quo fit ut non modo non cohibeatur, ſed benignius etiam procedat Eruptio. Igitur in Eryſipelate, Variolis, Morbillis, Febre Scarlatina, aliiſque ſimilibus vitiis, ſi vehementia ſint ſymptomata, & caput vel pulmonem afficiant, aut in alia quavis parte dolorem ingentem moveant, haud abſque ratione ac tuto prorſus Vena inciditur. Ego certe, quanquam haud aliud frequentius experimentum inſtituerim, ne ſemel quidem animadverti quamlibet harum Eruptionum poſt miſſionem Sanguinis retroceſſiſſe, ubi affectus ipſe id auxilii requireret. In Eryſipelate præſertim, ſed & in aliis quoque caſibus, ubi Inflammatio adeſt, Experientia docet, per ipſius partes affectæ Scarificationem, cum Membranæ illic onere gra-

ac gravatæ craſſiores appareant, frequenter malum omne mira cum celeritate diſſipatum evaneſcere. *Neque in alia fuit opinione, qui ante demonſtratam, Sanguinis Circulationem floruit, Medicus cum primis ſagax & experiens, Carolus Piſo. Is ita loquitur,* De Curatione horum Exanthematum non eſt inſtituti noſtri minutius agere: hoc tantum monendi Tyrones, Venæ ſectionem mature celebratam eſſe maxime conducibile Remedii genus in omnibus hujuſmodi Febribus, in quibus Exanthemata quacunque ratione erumpere ſolent: nulla vel habita ratione ætatis, niſi forte Infantilis, modo adſit Plethora, mature inquam, immo etiam quamprimum apparentibus. Nam Experientia Ratioque docet, Natura nonnihil levata ab onere, hoc eſt Sanguinis plenitudine, longe facilius & in minori copia, quod ſane optandum eſt imprimis, erumpere Exanthemata, neque Corporis univerſum habitum tanta opprimi infeſtarique Putredine. *Horum Virorum auctoritate ipſiſque verbis in re tam gravi & controverſiæ ſubjecta ideo potiſſimum uti volui, quod Williſius noſter timide ac dubitanter hoc auxilium proponat, & Sydenhamus, unico eoque valde infirmo adductus exemplo,* Phlebotomiam, non perinde ac prius arbitrabatur, Variolis intra juſtos limites coercendis conducere *pronuntiet*.

Anno 1720. *Freindus Orationem habuit Anniverſariam, ex Harvæi inſtituto, in eorum commemorationem, qui ſua in Collegium Medicorum Londinenſe beneficentia claruerunt. Fuitque tanti Viri & præco & imitator optimus. Quippe cum ante Harvæum Ars noſtra, verbis magis quam rebus, opinionibus magis quam veritate freta, quaſi in tenebris jaceret, ipſe tandem exortus novum atque inopinatum in pleraſque hujus Scientiæ partes lumen diffudit. Ita ut Rationalis Medicina plus ei ſoli, quam cunctis eo ætate prioribus debeat; neque ex poſterioribus quiſquam huic aliquid memorabile adjecerit, qui non Sanguinis Circulantis inventum ut argumentationis ſuæ baſin poſuerit. Ecquid enim de Nutritione & Auctu Corporis, ecquid de Sanitate ac Morbis, ecquid de Vita Mortiſque Cauſis, aliunde clare perſpicimus? Ecquid lucis in ea quæ manet rerum obſcuritate, niſi ab eadem lampade, petendum eſt? Neque hanc ille veritatem caſu quodam aut conjectura aſſecutus eſt: ſed ex frequentibus tam mortuorum quam Vivorum Animalium diſſectionibus primus deprehendit, & rationibus firmiſſimis munitam ac demonſtratione ſenſibili confirmatam in æternum ſtabilivit.*

Noverat Vir perſpicaciſſimus Artem medendi ideo potiſſimum per plurima retro ſæcula manſiſſe truncam & imperfectam, quod Profeſſores ejus ob ſuperſtitionem quandam ab aperiendis Hominum Cadaveribus temperaſſent. Igitur & Anatomiæ operam ſedulo dedit, neque hanc tamen exercuit, tanquam Opifex merus, qui Machinæ partes exiliſſimas ejuſque conſtructionem accurate callens, Motus interim principia legeſque & mirificos effectus plane ignorat; verum ex Cordis Arteriarum Venarumque fabrica & ſitu, motum uſuſque harum partium, & perpetuum Sanguinis recurſum detexit. Refertque Boylius, cum percontatus eſſet Harvaum, quomodo ei in mentem veniſſet cogitatio de Circulatione Sanguinis: hunc dixiſſe, cum Venarum Valvulas in Corpore ubique ita poſitas videret, ut liberum Sanguini verſus Cor præberent curſum, verum eidem in contrariam partem fluxuro obſtarent, hinc collegiſſe ſeſe, haud ſine conſilio tot tali artificio Valvulas a provida rerum omnium effectrice Natura collocatas: nullumque hujus rei probabiliorem eſſe finem, quam; quoniam Sanguis, ob interpoſitionem Valvularum, per Venas ad Artus devehi non poſſet, ut is per Arterias tranſmitteretur, perque Venas rediret, quarum Valvulæ ei hac via fluenti non obſiſterent. *Neque vero, intra notitiam inventi ſui ſubſiſtens Harvaus, non intellexit etiam quantopere poſſet id Medicinæ illuſtrandæ promovendæque inſervire.* Ex iis, inquit ille, quæ in Circulatione, & hac poſita, obveniunt, uſus & utilitates inveſtigandæ veritatis ſunt plures. Sunt enim in Phyſiologia, Pathologia, & Therapeia recepta, quorum cauſas non novimus, eſſe tamen nullus dubitat: videlicet Febrium Putridarum, Revulſionis, & Purgationis Excrementorum. Ea omnia tamen Circuitus beneficio intelliguntur. *Et poſtea.* Campum invenio, ubi longius percurrere & latius ſpeculando exſpatiari poſſum. Sed enim tanta hinc veritatis eluceſcit lux, qua tot problemata explicari, tot dubia ſolvi, tot affectionum & morborum cauſæ & curandi occaſiones inveſtigari poſſunt, ut peculiarem tractatum poſtulare videantur. De quibus omnibus, in Obſervationibus meis Medicinalibus, admiratione digna tradam. *Et in fine Operis.* Circuitus ſi vel impeditur, vel pervertitur, vel nimium concitatur, multa periculoſa morborum genera & Symptomata admiranda conſequuntur: tam in Venis: ut varices, apoſtemata, dolores, hæmorrhoides, hæmorrhagiæ; quam in Arteriis: ut

tumo-

tumores, phlegmones, dolores intenſiſſimi & lancinantes, aneuryſmata, ſarcoſes, fluxiones, ſuffocationes ſubitaneæ, aſthma, ſtupor, apoplexia, & alia innumerabilia. Inter Medicinales Obſervationes, & in Pathologia, ea tradere potero, quæ nunquam hactenus a quovis obſervata comperio. *Verum hæc omnia, magno Medicinæ damno, inter chartas periiſſe credibile eſt, quas, ardente bello civili, ex Muſæo ſuo raptas, queritur in Libro de Generatione Animalium Harvæus; uti & aliud opus haud minus elaboratum ac utile. Uſque ad ſæculum poſtremo elapſum parum exculta fuerat ea Anatomiæ pars, quæ in Morbidorum Cadaverum apertione verſatur: quanquam olim* in Ægypto, Reges corpora mortuorum ad ſcrutandos morbos inſecuiſſe *tradat Plinius, Harvæus autem Anatomiam ſuam ad Medicinæ uſum maxime accommodatam litteris mandare decreverat.* Non enim, inquit ille, ut alii, ſolum locos morborum ex cadaveribus Sanorum indagando, & ſecundum mentem aliorum, morborum ſpecies, qui iis in locis videri potuiſſent, recenſendo: ſed ut ex multis diſſectionibus corporum Ægrotorum, graviſſimis & miris affectionibus confectorum, quomodo & qualiter partes interiores in ſitu, magnitudine, conſtitutione, figura, ſubſtantia, & reliquis accidentibus ſenſibilibus, a naturali forma & apparentia (quam vulgo omnes Anatomici deſcribunt) permutentur, & quam variis modis & miris afficiantur, enarrandum ſuſciperem. Sicut enim Sanorum & boni habitus corporum diſſectio plurimum ad Philoſophiam & rectam Phyſiologiam facit: ita corporum Morboſorum & Cachecticorum inſpectio potiſſimum ad Pathologiam Philoſophicam. Quippe eorum, quæ ſunt ſecundum Naturam, contemplatio Phyſiologica eſt prius a Medicis noſcenda; quoniam, quod ſecundum Naturam eſt, id rectum, & tum ſui tum obliqui regula: cujus luce errores affectuſque Præternaturales definiendo, Pathologia poſtea clarius innoteſcit, & ex Pathologia uſus & Ars Medendi, novaque plurima Remedia inveniendi occaſiones occurrunt. Neque quiſquam facile crederet, quantum in Morbis, præſertim Chronicis, Interiora pervertantur, & quanta Partium Interiorum Monſtra gignantur. Auſim dicere, plus una diſſectio & apertio Tabidi, aut morbo aliquo antiquo vel venenato confecti corporis, ad Medicinam attulit commodi, quam decem Corpora Strangulatorum. *Hæc ſtudia, hi labores ad felicem & occupatiſſimam*

Praxin, ad ingentem nominis famam, ad Archiatri munus extulerunt & Harvæum & Freindum. Anatomiam Freindus miro ſemper cum affectu coluit; hanc veritatis teſtem, hanc erroris confutatricem, hanc in dubiis rebus viæ ducem optimam arbitratus eſt; ope hujus multa paſſim ipſe intricata & perplexa enodavit. Hæc, ut ipſe ait, late in omnem Medicinæ ambitum pertinet: ſine qua illa aut nulla omnino eſt, aut Empirica. Perpetuo quippe fluctuat Artificis ſententia, niſi Artis Fundamenta exquiſite percipiat, & ſicubi caſu aliquo res bene ceſſerit, nulla is alia laude dignus eſt, quam quod omne conſilium in Fortuna poſuerit. *Idemque cum Harvæo Freindus argumentum ſumens, Prælectiones Anatomicas in Theatro Chirurgorum Londinenſium habuit: ubi de Cordis Arteriarum & Venarum Structura Motu Uſuque, ac de harum partium Morbis Morborumque Curationibus docte & accurate diſſeruit. Quas Prælectiones publicas facere ſupervacaneum ideo viſum eſt, quod, quæ in iis maxime notatu digna ſunt, ſparſa paſſim in Hiſtoria Medicinæ reperiri poſſunt, præcipue iis in locis, ubi de Syncope, Aneuryſmate, ac Circulationis uſu, ſermo eſt. Neque vero Freindus unquam Morbidorum Cadaverum apertioni, cujus rei ſummam facultatem habuit cum in Caſtris verſaretur, aut tunc temporis, aut in Urbe poſtea, quantumvis negotiis impeditus, intereſſe neglexit. Ejuſque in hac re ſtudium tum inſignes aliquot hujuſmodi diſſectionum Hiſtoriæ ab eo enarratæ, tum ſequentia ipſius verba declarant,* Optandum eſſet, ut quemadmodum hæc Sanorum, ita & illa Morbidorum Corporum inſpectio apud nos in conſuetudinem veniret. Etenim res minime controverſa eſt, lucem eſſe omnem ab Arte Anatomica petendam, qua Medicus Morborum plurimorum & proprias Sedes eruere poſſit, & Signa legitima internoſcere. *Quod ad Sanguinis Circulationem attinet, hanc Auctori ſuo Harvæo Freindus ita aſſeruit ut nihil ultra de hac re ambigi queat; variaſque hujus doctrinæ utilitates variis tum Exemplis tum Ratiociniis ubique, data occaſione, illuſtrat. Quare in eo Patria noſtra jure gloriari poteſt, quod & inventum hoc primus omnium tradiderit Harvæus, idemque nemo quiſquam Freindo felicius ad uſum Medicinæ accommodaverit Harvæus; inter alia dona Collegio Medicorum impertita, Epulum quotannis ſuo ſumtu fieri, & Orationem Anniverſariam haberi curavit. Freindus, ut erat Medicorum concordiæ & feſtivitatis valde ſtudioſus, cum primis elaboravit ut Epulum hoc, diu intermiſſum inſtauraretur, atque Orationem nulli*

earum,

earum, quæ illo in loco unquam pronuntiatæ ſunt, ſecundam habuit. Harvæus eidem Collegio Fundum ſuum vivus donavit; Freindus etiam, cum in vivis eſſet, Theatrum Anatomicum in Æde Chriſti Oxonii ædificare decreverat, ac ſtipendium Prælectori liberale in perpetuum conſtituere. Hoc immatura morte præpeditus non, uti ſtatuerat, fecit: at moriens, poſt Familiam ſuam, Medicæ Familiæ conſuluit. Nam ſi Filio ejus ſine Liberis mori contigerit, mille Libræ ab eo in Uſus ſupra dictos legatæ ſunt; ac ſi duo Fratris Filii inſuper ſine Prole obierint, Hæreditas omnis ad ponenda in eadem Urbe Noſocomii initia eroganda eſt.

Per omne illius Parlamenti tempus, quod anno 1722. congregatum eſt, in Curia Britannica Freindus Senator conſedit: quod in præcedenti, non niſi per paucos Menſes, fecerat. Illic in magno eloquentium Oratorum numero, ob ſummam ejus in dicendo vim ac leporem, magnopere inclaruit.

Sub initum anni 1723. evidentiſſime oſtendit, quam vehementi artis ſuæ promovendæ ſtudio flagraret; hanc enim, cum propter calamitatem, quæ ſola ei per omnem vitam obtigit, ægros inviſendi facultate privaretur, ſcriptis ornare non deſtitit. Quippe Epiſtolam illam elegantem, De quibuſdam Variolarum Generibus, in Turri Londinenſi exaravit. Quam ob cauſam illic eſſet incluſus, non hic eſt inquirendi locus. Illud certe conſtat, nihil hujuſmodi obſtitiſſe quo minus poſtea, Auguſtiſſimi Rex & Regina Britanniæ nunc auſpicato imperantes, tunc temporis Walliæ Principes, plenam in integritate & peritia ejus fidem ponerent. Nam cum Liberi ipſorum gravibus & periculoſis Morbis laborarent, Conſilio ejus uſi ſunt: quod ita proſpere ceſſit, ut præconceptam de eo opinionem haud mediocriter auxerint.

In eodem loco Hiſtoriam Medicinæ inchoavit, a Galeni tempore uſq; ad initium Seculi Decimi Sexti. Cujus Primum Volumen anno 1725, & Secundum anno proximo prodiit. Hæc, ab eo Anglice ſcripta, a me in Latinum ſermonem converſa eſt. Quam Traductionem qui evolverint, minime dubito quin futurum ſit ut Hiſtoriæ fide, rerum varietate, aliorum Auctorum examinatione, exquiſito ipſius judicio, præceptorum utilitate, & obſervationum delectu vehementer oblectatos ſe fuiſſe agnoſcant: etſi uſitatam Freindi facundiam & orationis nitorem valde deſiderabunt, quippe qui in iis omnibus quæ Latine ſcripſit Celſi ac Ciceronis inaffectatam elegantiam conjunxerit. Quod ſi verba ac ſen-

tentias ejus, id quod facere diligenter ſtudui; fideliter ac perſpicue reddidero, hanc mihi gratiam debebunt Exteri, quod Libri adeo utilis ac jucundi lectione non ultra carituri ſint. Etiam Notulæ quædam, Manu ipſius ſcripta, & Codici impreſſo adjecta, loco ſuo hic a me inſertæ ſunt. Quid in Hiſtoria hac præſtiterit, breviter ac ſummatim percurram. In Primo Volumine de Græcis Scriptoribus agit, qui poſt Galeni tempora floruerunt. Oribaſii, Aetii, Alexandri, Paulique Ætates deſignat: de qua re nihil antea apud optimos Hiſtoricos niſi perturbatum & confuſum reperiri poterat. Atque etſi, ut Philoſophiam Ariſtoteles, ita quoque Medicinam prope omnem abſorbuerat Galenus, tamen & in his Auctoribus multa ſatis ſingularia occurrere animadvertit, ut omnino digni ſint qui ſtudioſe verſentur. Multa in his Medicorum illuſtrium, Galeno antiquiorum, fragmenta pretioſa conſervantur. Multa in Chirurgia facta ſunt incrementa. Quædam, Recentiorum Sæculorum inventa falſo credita, iis adjudicantur: uti Glandularum Salivalium cognitio, Setacei, Cauteriorum ad aperiendos in Cute Fonticulos, & Acupunctura in Hydrope uſus. Quid item certi de cæterorum Græcorum, qui iſtis poſteriores fuerint, ætate inveſtigari potuerit, perſequitur. Peſtis a Procopio & Evagrio narrata deſcribitur. Liquorum Diſtillatorum prima apud Græcos mentio notatur. Noſocomium ab Alexio Imperatore magnificentiſſime exſtructum, atque immenſi in hujus uſum reditus ab eodem donati commemorantur. Verum, uti Hiſtoria communis, ſi ſolummodo ad animi delectationem, non item ad informandos hominum mores, ſcripta eſt, neque nos hujus lectio & ad vitanda Anteceſſorum vitia hortetur, & ad imitandas eorum virtutes accendat, permediocris pretii eſt: ita quoque Freindus nihil memorabile ſe facturum judicavit, niſi Lucubrationes ſuæ ad Praxin artiſque uſum præcipue ſpectarent. Morbos inuſitatos, qui a Veteribus deſcripti ſunt, exponit: uti Dracunculos, & Lycanthropiam. Medendi rationes ab iiſdem uſurpatas, quæ jam vel in deſuetudinem abierint, vel rarius adhibeantur, commendat: uti Scarificationem, & arteriotomiam. De Purgatione in Febribus, de eadem leniter admodum ac frequenter inſtituenda in Morbis Chronicis, de Vena ſectione in Exanthematis, & Syncope; de remedii utriuſque uſu in Cordis Palpitatione, egregie diſſerit. De Aneuryſmate, de Hernia Inguinali & Crurali, de Diſcutientium & Suppurantium indicatione, ac modo, & auxiliis ad utramque rem efficacibus, de Circulationis invento ac variis utilitatibus ad Praxin, permulta habet lectu jucundiſſima,

ma. In fine Libri Veterum præſtantiam eximie collaudat, & pro eo acriter contendit ne nuda tantum Experientia freti ea adjumenta deſpiciamus, quæ ex diligenti optimorum Auctorum pervolutione petenda ſunt. Æquus profecto & idoneus hujus rei arbiter, qui diuturnam Experientiam cum aſſiduo Litterarum ſtudio conjunxerit: quique, ut ineunte ætate probatiſſimos Magiſtros, tanquam Viæ duces, elegerat, ita hos denuo conſummatus jam Artifex, in concluſione vitæ, tanquam Judex Cenſorque, ad examen revocaverit. In Secundo Volumine, Litterarum omnium apud Arabas initia & progreſſum, & Chalipharum his faventium ſtudia ac munificentiam, fuſe exponit. Deinceps Medicorum ex iſto populo, tam quorum ſcripta ad nos pervenerunt, quam qui nomine nobis antea inauditi erant, ætates evolvit: indicatque, quid quiſque eorum ad artis ſuæ incrementum contulerit. De Morbis agitur, qui vel hujus tantum Gentis Scriptoribus cogniti ſint, ut Vena Medinenſis: vel ab iis primo memorati, uti Spina Ventoſa. Præclara multa, occaſione ex eorum ſcriptis arrepta, de affectibus, & rarioribus, & vulgariter graſſantibus, diſſeruntur: ſcilicet de Inflammatione & abſceſſu tam in mediaſtino quam in Pericardio, de Pericardii Hydrope, de Gulæ Paralyſi, de Bronchochele, de Hydrocephalo, de Paracenteſi in hydrope, de Calculi extractione e Mulieribus. Inſtrumenta Chirurgica ad Operationes ſingulas idonea ab Albucaſi primum deſcripta, & Figuris delineata ſunt, quem Albucaſim eundem cum Alſaharavio eſſe diſcimus. Atque, ut inter Arabas Variolæ primum ortæ ſunt, ita quoque deſcriptio earum, & differentiæ genera, & Prognoſtica, & curandi norma uberius a Rhaze, quam ab alio quoquam ante Sydenhamum, expoſita eſt. Arabes, tam in Eruptione quam in Declinatione Puſtularum, re exigente, neque Sanguinem detrahere, neque Purgationem præcipere metuebant. Hi quidem Græcorum veſtigiis preſſe inſtiterunt; tamen, præter alia ſingularia ex eorum Commentariis a Freindo, (cui gratia hæc habenda eſt, quod ab ingenti paleæ acervo exiguam at pretioſam frugis copiam ſecreverit) excerpta, hæc iidem præſtiterunt, ut & leniora multa Catharticorum genera nobis indicarent; & moderatius, quam a Græcis factum eſt, Sanguinem educere nos docerent. Chymia apud illos ortum habuit; multa utilium Medicamentorum Compoſitiones ab iis inventæ ſunt, quæ etiamnum in Pharmacopœis omnibus locum habent. Relictis Arabibus, ad inferiora Freindus Sæcula deſcendit: in quibus Medicinæ & Chirurgiæ inſtauratio facta eſt, Scholis ad hæc ſtudia, Salerni, Neapoli, Monſpelii, & Bononiæ

nonia

Digitized by Google

nomia fundatis. Ac præcipuos is Auctores excutit, qui arti tunc temporis adaugendæ incubuerint. Chymia præſertim, & Anatomia, & res Botanica magis magiſque tum florere incipiebant. Chymiæ introductionem Populari noſtro, Rogerio Baconi, maxime aſcribendam judicat: qui in Sæculo tenebris ſpiſſiſſimis obumbrato quaſi Sidus lucidiſſimum effulſit. Fuit enim & Linguarum, & Mathematices, & Mechanices, & Aſtronomiæ, & Naturalis Philoſophiæ cognitione recondita inſtructiſſimus. Ille primus Vitrorum Sphæricorum Concavorum naturam clariſſime explicuit, atque vim eam quæ res longe diſſitas combureret. Quantopere Opticen in ſingulis ejus partibus promoverit, e Libro illius de Perſpectiva abunde manifeſtum eſt: in quo de Luminis Reflectione & Refractione diſſerit, Cameramque Obſcuram, & omnia Vitrorum genera deſcribit, quæ Objectum vel augeant, vel minuant, vel ad Oculum propius adducant, vel ab eo longius removeant; atque inter cætera Tubi Optici, ſive Teleſcopii, uſus ei plane innotuit. Ille Calendarium reformavit; ille Pulveris Pyrii compoſitionem ac vim primus tradidit. Sunt etiam quædam ab eo ſcripta ad Medicinam pertinentia. Dehinc Freindus Peſtem illam univerſam commemorat, quæ anno 1348. ſæviit; novoſque Morbos, qui proximo ſæculo variis in locis emicuerunt; uti fuit ſudor Anglicus anno 1483., qui rediit etiam quinquies ſuccedentibus temporibus: Scorbutus, qui inter Nautas Luſitanos Indiam explorantes primum leviter ſeſe declaravit, poſtea alio tranſplantata per Miſniam anno 1486. graviter lateque ſe diffudit, ſedemque in Dania aliiſque Septentrioni vicinis Regionibus poſuiſſe aliquandiu videtur, tandem circa annum 1600. per omnem fere Europam diſſeminata eſt, malumque his diebus Epidemicum eſt: Lues Venerea, quæ mala merx ex America a Columbo apportata, in Italia primum anno 1492. animadverſa eſt, effecitque ut haud tanti fuerit Novi Orbis cognitio. Nam deteſtabile Virus illud duobus poſt annis in obſidione Neapolis Gallicum infecit Exercitum, atque hoc modo intra breve tempus per Italiam Galliam & Hiſpaniam Contagium propagavit, nec ita multo poſt per Europam omnem Aſiam atque Africam. Atque ut hæc res fortaſſe omnium maxime mira eſt, quæ in tota Medicinæ Hiſtoria occurrant, ſi vel cauſam productionis ejus, vel atrocitatem veneni, vel novitatem originis conſideremus, haud abs re judicavit Freindus ſubnotare, qua primum forma apparuerit, & quemadmodum hanc poſtea variaverit, quos progreſſus fecerit, & quænam recentes medendi rationes tentata ſint ad ſi-

ſten-

Digitized by Google

ſtendam novæ hujuſce Peſtis violentiam. Igitur hanc delineat, prout ſeſe per annos 50. aut 60. ab ortu ſuo in his regionibus oſtenderit; unde perſpici poteſt & opinio & Praxis eorum qui hoc tempore vixerunt & aliquid de ea literis mandarunt. Item in hoc Volumine diſquiſitiones reperiuntur de Hernia Carnoſa, ac de Veteribus Noviſque Lithotomiæ modis. In concluſione totius Operis habetur Elogium Viri doctiſſimi optimique, Linacri; qui, cum in Anglia humilis eſſet artis noſtræ conditio, utpote ab illiteratis præcipue Monachis Empiriciſque tractatæ, hanc non modo ſcientia & facundia admirabili illuſtravit, ac munificentia promovit: ſed favore quo tum in aula pollebat Litteras Patentes a Rege obtinuit, poſtea Senatus auctoritate confirmatas, quibus Societas Medicorum Legalis Londini conſtituta eſt. Idemque Domum ſuam moriens eidem Communitati legavit, quæ etiamnum ab hac poſſidetur. Tanto tamque ſapienti Fundatori contigerunt ſperati ab eo ſucceſſus; & non deeſſe jactamus, neque defuturos auguramur in hoc Collegio Viros, qui & ingenio & doctrina cum cæteris quibuslibet in quacunque Natione Medicis contendant. Anno 1727. Johannes Clericus in Bibliotheca Veteri & Nova Reſponſionem edidit ad cenſuram a Freindo prolatam Speciminis cujuſdam, quod Daniel Clericus nobili Libro a ſe de Medicinæ Hiſtoria dudum ſcripto recenter attexuerat: quo in Specimine eadem Hiſtoria a Secundo Sæculo uſque ad medium Decimi Sexti ſummatim continuari dicitur. Prius illud Clerici opus ſumma cum laude prædicavit Freindus, Specimen autem rem ita parum abſolutam aut elaboratam credidit, ut multa ibidem negligenter, multa perperam dicta pronuntiaverit. Id cum ita revera ſit, quanam ratione Freindus, de eadem re agens, temperare ſibi potuit; quo minus & id in univerſum diceret, & errores ejus paſſim refutaret, tanti Viri auctoritate apud homines aliter facile fidem inventuros? In Reſponſione lapſus ejus partim agnoſcuntur, partim excuſantur, alibi accuſatur ipſe Freindus, cujus verba & argumenta ob Traductionem haud prorſus accuratam aliquando vel male intellecta vel perverſa ſunt. Quandoquidem vero Reſponſionis Auctor, Vir lectionis & ſcriptionis adeo immenſæ, a Fratre etiam pererudito adjutus, neque in re Chronologica, neque in judicio de Scriptore quoquam prolato, neque in Præceptis Practicis, ullo modo Freindum redarguat, fatebimur Aetium, non Æthium ſcribi oportere, item affectionem Bovinam non fuiſſe a Clerico cum Vena Medinenſi confuſam, item aquam roſarum diſtillatam non a Meſue deſcriptam ſed ſolummo-

do

do nominatam eſſe; & , ſi id valde vult, antidotum Hippocratis ab Actuario memoratum non certis argumentis ad Medicinæ Parentem referri debere, concedemus. Cæteris ejus cavillationibus & verborum captiunculis accurate reſpondit Johannes Baillius. Nos autem defenſionis iſtius molimen fraterno Johannis Clerici in Fratrem omni laude digniſſimum amori condonemus; Danielem vero Clericum, propter ea quæ in Medicina eximie præſtitit, cum Freindo aliiſque omnibus vehementer admiremur: & eidem, licet errores aliquos in re, quod fatetur ipſe, haud bene perpenſa admiſerit, parcamus: qui cum, ſicut fortis Equus, Olympia glorioſe vicerit, ſenio jam confectus quieſcat. Ecce autem alterum ab Edinburgo, qui Freindo infenſus ideo quod arcanorum Venditatores ſubſannaverat, irriſeratque Alkindum facultates Medicamentorum arithmeticas Supputationes redigere conantem, tam bellæ Theoriæ tamque circumforaneæ Praxeos, quas quidam amplectitur, Patrocinium in ſe ſuſcepit, idque animadverſiones in Hiſtoriam Medicinæ nominavit. Fruatur iſte his deliciis; nos contenti ſimus eo quod nihil gravius Freindo, præter Contumelias, ab acerbiſſimo, uti videtur, inimico objici potuerit. Nam ad illum quidem, poſteaquam Hiſtoria ſua Anglice vulgata, & in Gallicum ſermonem converſa eſt, multi, tam in Patria noſtra quam in aliis Nationibus, illuſtres Viri honorificas miſere Litteras, miram Operis approbationem teſtificantes. Freindus itaque neque Woodvvardo Lintеario, neque Anonymo cuidam Medico Edinburgenſi placuit: at placuit inter Germanos Hoffmanno, inter Batavos Boerhavio, inter Gallos Helvetio & Hecqueto, Popularibus vero ſuis pæne cunctis placuit; & quamdiu vel Medicarum vel Politiorum Litterarum guſtus aliquis ſupererit, univerſis placebit Freindus. Tamen iidem, qui, cum vivus eſſet, nec ſcribentis nec loquentis vim ſuſtinere poterant, venenata rurſus in memoriam ejus ex occulto tela conjecerunt. Libellum, non emi quidem, ſed circumferri vidimus, cujus Scriptor Moribus magis illius, quam ſcientiæ, detrahere conatur. Ad quem deferri proles hæc furtiva debeat, ſuſpectum facit nimius hujus in Parentem amor. Sinamus autem ut is, qui Freindum vituperat, ſeipſum pro laudatore habeat. Freindi ſuavitatem amici ac familiares ejus cum deſiderio recordantur, probitatem & obſtinatam fidem nemo non extollit, famam exteræ Gentes celebrant, peritiam præſens Ætas experta eſt, poſtera omnes cognoſcent.

Cum Vir hic eximius ſumma Eruditionis laude, & felici Profeſſionis

ſuæ

Digitized by Google

ſuæ uſu, magis magiſque in dies floreret, nova ſubito, eaque inſigniſſima, dignitate auctus eſt. Anno enim 1727. quo Sereniſſimus Rex Georgius Secundus ad ſolium evectus eſt, primis Imperii diebus Freindum Regina Archiatrum ſuum conſtituit, & Stipendium ei perhonorificum aſſignavit. Quanto autem gaudio commoveri debuit, cum laudi ſuæ cumulum acceſſiſſe ſentiret ex eo quod adeo ſubtilis & exquiſita Rerum atque Hominum Judex, & Litterarum omnium Fautrix, multis ipſa haud mediocriter erudita, vehementer id comprobante Rege, cujus judicium de eo erat omnino idem, Munus ita arduum ita honoris plenum ei ultro detuliſſet. Quo teſtimonio quid illi gratius aut illuſtrius accidere potuit, quam quod uſque ad mortem ejus Rex pariter ac Regina haud alius cujusquam conſilio, in ſua vel in Prolis Regiæ valetudine tuenda & reſtituenda, uti voluerint? Ita increſcente in dies negotio, cum ei antea occupatiſſimo vix tempus aut vires ſufficerent, media anni ſequentis æſtate, aliorum ſaluti intentus ſuæque immemor, nimia defatigatione fractus cœpit langueſcere. Caput autem ſtatim ab initio tentatum eſt; unde nec imminentis mali præſcius, nec præſentis gnarus, ab ægris medicandis haud prius deſtitit, quam in ipſa circumcurſitatione viribus plane defectus concideret. Quo audito, Rex & Regina graviter percuſſi, Medicis qui acerſiti ſunt, Viris ei Amiciſſimis Doctiſſimiſque, nuntiari juſſerunt, gratiæ loco ſe habituros, ſi præcipuam in illius curatione operam vellent impendere. Id quidem ſedulo factum; verum invaleſcente Febre, & irritis quibuſcunque Remediis, intra breve tempus diem ſuum obiit. Quod ubi reſcitum eſt, tantus homines mæror invaſit, ut luctum adeo publicum adeo univerſum in unius Viri morte vix unquam Civitas meminerit. Ita Vitæ curſus & finis æque glorioſus ei obtigit. Ac poſt Mortem ejus, e Regiis pectoribus non deletam eſſe meritorum ipſius memoriam, beneficia declarant in defuncti Familiam collata. Nam Vidua ejus Regina liberalem in ſingulos annos Penſionem elargita eſt, Filiumque omni gratia, quam recipit ætas ejus Juvenilis, amplectitur, Fratremque Rex amplis in Eccleſia Muniis repetito favore cohoneſtavit.

Haud alios ſuſcepit Liberos præter Filium unicum, quem Adoleſcentulum reliquit. Cui cum facultates, non amplas quidem, ſed honeſtas, ſuo labore partas legaret, tamen a Tutoribus ejus, ut ad Profeſſionis alicujus ſtudium educaretur, in Teſtamento ſuo enixiſſime petiit; illud utique animo perſuaſiſſimum habens, meliorem nullam iniri poſſe Vitæ

Digitized by Google

rationem, quam quæ Homines in commune utiles efficeret. Itaque, domeſtico Exemplo, in Schola Regia Weſtmonaſterienſi, ſub Patruo ſuo, Viro doctrina pariter ac virtute præclaro, ſedulo & amanter inſtitutus, Oxonium nuper in Ædem Chriſti migravit. Cumque eximiis Ingenii dotibus inter Æquales emineat, ſpes eſt fore, ut in eo quod amplexurus eſt Vitæ genere haud minorem olim, quam Parens ejus in Medicina obtinuerit, laudem conſequatur.

Johannes Freind vixit annos 52. obiit A. D. 1728. ſepultus eſt juxta Prædium ſuum, in Oppido Hitcham, quod eſt in Comitatu Buckinghamiæ. Cenotaphium vero ei poſitum eſt in Æde Weſtmonaſterienſi, non modo ut illic, ubi prima Litterarum rudimenta hauſerat, nomen ejus Lapidi ſacro inſculptum extaret: ſed quoniam id majori in celebritate futurum videbatur, ſi in Templo ſtatueretur Regum Sepulchris nobili, Ducumque ac Poetarum maxime illuſtrium Tumulis refertiſſimo. Quibus quidem is ibi tanto magis locum meretur, quanto magis laudabile eſt Beneficia in Homines contuliſſe, quam aliorum Virtutes æternitati conſecraſſe, quantoque præſtabilius artes in Humani Generis Salutem, quam in eorum Perniciem inventas excolere. In quo tamen Filii magis erga illum Pietas apparet, quam ipſius Famæ quicquam adjectum eſt. Nam viva hæc Ingenii & Eruditionis ejus exquiſita Monumenta a Poſteris omnibus cum utilitate ac delectatione pari legentur, ubi Marmor illud vetuſtate collapſum interierit.

Cæterum hoc a me grati erga illum Animi teſtimonium Cognatos & Amicos ejus omnes oro ut benigne accipiant: cui quod vivo, & valeo, & medeor (ſi medeor) ſoli debeo.

LE-

Digitized by Google

LECTORI.

CHartæ ſequentes, magna ex parte, eadem quam nunc obtinent forma, pridem exaratæ ſunt: eo tantum conſilio ut horas aliquas ſubciſivas inſumerem: neque de illarum Editione per aliquod tempus cogitaveram.

Has ut retractarem poſtea ſum adductus: & pauca quædam, prout res exigebat, paſſim attexui. Quod plures mihi neceſſario excutiendi fuerint Libri, quam quos in iſta temporum meorum aſperitate adeundi copiam haberem, Lector facile exiſtimabit. Quoſdam ſane adhibui poſt primam hujuſce Operis compoſitionem publicatos (Chirurgiæ tamen a Garengoeto ſcriptæ Traductionem nondum videram, cum ea, in quibus de Hernia Inguinali agitur, Folia prælo jam exierant): neque Auctorem, qui de Hernia Crurali mentionem fecerit, cognovi alium. Summa certe eorum, quæ de Argumento iſto hic habentur, in Conſeſſu Publico a me quatuordecim abhinc annis expoſita eſt.

Quod ſi brevis hæc Medicinæ Hiſtoria iis qui in Antiquorum ſcriptis verſati ſunt utilitatem aut delectationem ullam afferre, vel alios ad pleniorem Veterum notitiam excitare poterit, non male operam meam poſuiſſe mihi videbor; ſin aliter, tamen haudquaquam me voluptatis in hac diſquiſitione captæ pænitebit.

Digitized by Google

NOI REFORMATORI
DELLO STUDIO DI PADOA.

HAvendo veduto per la fede di Reviſione, & Approbatione del P. F. Tomaſo Maria Gennari Inquiſitore, nel Libro intitolato: *Joannis Freind Medicinæ Doctoris Hiſtoria Medicinæ a Galeni tempore uſque ad initium Sæculi Decimi ſexti*, non v'eſſer cos'alcuna contro la Santa Fede Cattolica, & parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Prencipi, & buoni Coſtumi, concedemo Licenza a *Sebaſtiano Coletti Stampatore* che poſſi eſſer ſtampato, oſſervando gl'ordini in materia di Stampe, & preſentando le ſolite copie alle Publiche Librarie di Venetia, & di Padoa.

Dat. 24. Novembre 1734.

(Andrea Soranzo Proc. Refor.
(Z. P. Paſqualigo Proc. Refor.
(

Agoſtino Gadaldini Segr.

1734. 22. Decembre

Regiſtrato nel Magiſtrato Eccell. contro la Beſtemia

Angelo Legrenzi Segr.

HISTO-

HISTORIA MEDICINÆ A GALENI TEMPORE USQUE AD INITIUM SÆCULI DECIMI SEXTI.

In qua ea præcipue notantur quæ ad PRAXIN pertinent.

IGnoſces mihi, Vir Amiciſſime, ſi novam Libri Editionem, quem de Medicinæ Hiſtoria conſcripſit V. C. Daniel Clericus, aliqua cum aviditate expectaverim. Scis enim probe quanti ſemper fecerim Auctoris hujus graviſſimi eruditionem ac judicium, quorum utrumque in tribus antea vulgatis ab illo ſuper hac re Partibus ſummopere eluceſcit. In eo opere Hiſtoriam hanc ad finem uſque Galeni temporum deduxit: cujus quidem Scriptoris Græci, uti aliorum quoque omnium, qui per ſexcentos hunc ac ſupra annos anteceſſerunt, libris diligenter excuſſis, commentarios ſuos labore indefeſſo & exquiſita arte contexuit. Ac Veterum quidem Medicorum Philoſophiam, Theoriam, atque Praxin omnem ita fuſe ac dilucide a Clerico explicatam invenimus, ut neque placitum ullum, aut opinio quævis, neque morbi aut medicamenti Scriptoris quidem cujuſquam nomen apud iſtos occurrat, cujus non enarrationem ille plenam & accuratam tradiderit.

Ad calcem novę hujus Editionis, Specimen quoddam ſex & quinquaginta Paginis conſtans ſubjicitur, in quo eadem Hiſtoria uſque ad Medium Sæculi Decimi Sexti (nam quod in Libri Titulo, Decimi Septimi, legitur, id errore aliquo accidit) breviter continuari dicitur. Verum illud temporis ſpatium, utpote annorum mille ac ducentorum, nimis amplum eſt, quam ut in Opuſculo tam exili plene deſcribi potuerit: licet dimidia ejus pars in vanis obſcuriſque enarrandis non fuiſſet illiterati hominis ac Fanatici iſtius, Paracelſi, ſomniis abſumta.

Rogas ut meam de hoc Specimine ſententiam Tecum communicem. Utinam eſſet eadem quam de Hiſtoria ipſa jure optimo pronuntiavi. Sed, ut vera fatear, ita parum abſoluta aut elaborata mihi res videtur, ut ibidem multa negligenter, multa perperam dicta exiſtimem. Quare Tibi obſequens, de Medicinæ Hiſtoria intra idem ſpatium, pauca quædam obiter animadvertam. Quoniam vero ad Libros mihi aditus non ita facile pateant, licet otium abunde ſuppetat, cave ne perfectum aut limatum quippiam deſideres; ſpar-

Digitized by Google

ſas tantum Obſervationes aliquas velim expectes, quas mihi hoc tempore vetus præſertim recordatio, partim tamen etiam quorundam de his Auctorum feſtina retractatio ſuppeditavit.

Oribaſium, Aetium, Alexandrum, Paulumque Clericus, ſine ullo diſcrimine, in Quarto Sæculo ponit. Non diffiteor ſane apud optimos Hiſtoricos de horum Virorum ætate perturbata omnia & confuſa reperiri; iiſque haud magnopere laborant, modo non plus centum aut bis totidem annis a vero aberrent. Facile tamen animadverti poteſt, hunc, ſi, qua animi intentione atque cura Hippocratem & Galenum antea pervolverat, horum itidem Medicorum ſcripta verſaſſet, ſine ulla alia ope propius ad veritatem accedere potuiſſe. Id ego paucis oſtendam. Oribaſius, quanquam Collectiones ſuas Juliani Imperatoris temporibus, circiter A. D. CCCLX. conſcripſerit, tamen uſque ad finem quarti Sæculi, uti ex eo ipſo ac familiari ejus Eunapio *a* plene colligi poteſt, ſuperfuit; Aetiuſque qui ex Oribaſio quædam ſe deſumere ſæpe teſtatur, de eo minime, quaſi de homine ſemetipſo paulo duntaxat anteriore, loquitur. Quod ad Aetium pertinet, ex ipſis ejus Libris conſtat, hos ab eo, ante finem Quinti, vel initium Sexti Sæculi, ſcriptos non fuiſſe: quoniam in his non modo Sanctum Cyrillum, Archiepiſcopum Alexandrinum, qui A. D. CCCCXLIV. obiit, ſed Petrum quoque Archiatrum Theodorici Gothi Medicum, atque adeo Cyrillo ipſo juniorem, nominat. Alexander Aetio inferior eſt, ſiquidem hic ab illo prædicatur; tamen inter illos nonniſi exiguus annorum numerus intercesſit. Nam præterquam quod is *b* Jacobum Pſychreſtum, Medicum nobilem, Leonis itidem Thracis, ante A. D. CCCCLXXIV. Archiatrum, extollat, cujus mentio pariter apud Aetium reperitur: Agathias, qui Hiſtoriam ſuam ſub initia Juſtini Junioris A. D. DLXV. aggreſſus eſt, refert quanto in honore fuerit Alexander, imperante Juſtiniano Romæ agens; eumque una cum quatuor ejus Fratribus, quorum in ſuo quiſque genere præcelluit, eximie collaudat. Neque Alexander fortaſſe multo tempore Agathiam præceſſit; ſiquidem, ut ipſe ait, eum quem habemus de Medicina Librum provectiſſima ætate contexuit, cum ob laboris intolerantiam artem hanc exercere jam deſiſſet. Lindanus parum conſtare exiſtimat, utrum A. D. DC, CCCCXIII. aut CCCLX. viguerit. Verum errores hi Chronologici, leves cenſeri debent in eo homine, qui Aretæum iiſdem temporibus cum Strabone & Sancto Gregorio Nazianzeno vixiſſe ſcribit, omneſque ſub imperio Cæſaris Auguſti collocat.

Eo dehinc ſerior extitit Paulus, nam Alexandrum nominat: & Abulpharagius Arabs, qui explicatiſſimam temporum illorum Hiſtoriam reliquit, Paulum ſub regno Heraclii, circiter A. D. DCXX. ponit: haud, uti perperam a *c* Fabricio dicitur, regnante Conſtantino Pogonato, circiter A. D. DCLXXX. Nam ab *d* Arabico iſto Scriptore Paulus ante Othmanis Chaliphatum ſpatio perquam exiguo floruiſſe traditur. Et hic quidem A. D. DCXLIII. duobus poſt Heraclii mortem annis, imperare cœpit. Accedit ad hæc,

a In Chryſanthio. b 5. 4. De Jacobo hoc plura in ſequentibus.
c Biblioth. Gr. Vol. 12. d 114.

Digitized by Google

hæc, quod ipſe Paulus ſeſe *a* Alexandriæ literis operam dediſſe prodat; neque id fieri potuit, niſi antea quam civitas illa ab Amruo eſſet, A. D. DCXL, capta ac direpta. Id obiter ex hoc diſci poteſt, Scholam Alexandrinam illis quoque temporibus fuiſſe celebrem, cum etiamnum ob Medicinæ ſtudia nomen ejus inclareſceret. Quodque de homine pereruditio, Johanne Grammatico, ibi tunc temporis degente, narrat *b* Abulpharagius, luculenter nobis oſtendit, quam immenſus fuerit illic, poſt Bibliothecæ Ptolemaicæ ſub Julio Cæſare incendium, Librorum numerus, munificentia Principum congeſtos. Quippe cum Amruus Libros omnes a Chalipha juſſus eſt comburere, illos Balneatoribus diviſit; ac licet in ea Urbe Thermarum eſſent quatuor millia, iique harum uſibus accommodati, vix tandem ſex menſibus igne conſumti ſunt.

Ex brevi hac narratione diſci poteſt, quantam erudito cuidam Tractatui *c* fidem adhibere debeamus, ubi Medicorum ſupra dictorum una cum Dioclis ætate hoc modo tempora diſtinguuntur.

	A. D
Oribaſius	CCCL.
Alexander	CCCLX.
Aetius	CCCC.
Paulus	CCCCXX.
Diocles Caryſtius	D.

Incredibilis videtur error hic de Diocle; ſiquidem haud modo Epiſtolam ejus de tuenda Sanitate ad Antigonum in eo ipſo Scriptore, qui octoginta annis Diocle poſterior vixiſſe cenſetur, in Paulo conſervatam habeamus, ſed etiam omnibus notiſſimum ſit, Virum illum, uti Plinius loquitur, ab Hippocrate ſecundum ætate famaque extitiſſe, idque trecentis ad minimum annis ante Chriſti nativitatem. Igitur in hac una re lapſus eſt annorum fere octingentorum. Illud amplius animadvertam: ſi Epiſtola hæc germana eſt, ad Antigonum Gonatam Macedoniæ Regem, uti conjicit Fabricius, ſcribi non potuit. Rex enim iſte annos circiter CCXL. ante Chriſtum floruit: ita ut ſub eo Rege Diocles nimio ab Hippocrate intervallo remotus videatur; ideoque magis veriſimile eſt miſſam fuiſſe ad antiquiorem aliquem Antigonum, illum fortaſſe qui Alexandro Magno ſucceſſit, Anno circiter CCCXX. ante Chriſtum, ſive poſt Hippocratis ortum CXXX. Quod autem a Paulo ſenex dicitur, deſcriptioni huic Antigonus noſter æque, ac Gonatas, congruit: quippe cum interfectus ſit annos natus pluſquam octoginta.

Nonnullis fortaſſe primo intuitu Chronologicæ tantum videbuntur hæ minutiæ; eoſdem tamen re bene perpenſa faſſuros eſſe confido, non ſtatuta primum Auctoris cujuſque ætate, truncam omnem in Hiſtoria & confuſam de Medicinæ Statu narrationem futuram: neque ullo modo mutationes ejus ac progreſſus percipi poſſe, neque quemadmodum horum quodque ſingulis temporibus obtigerit.

a 4. 49. *b* Ibid. *c* Biblioth. Literar. N. 2. 4.

Quæ de quatuor ſupra memoratis Scriptoribus diſſerit, omnia quatuor paginis abſolvit Clericus: atque idoneam brevitatis hujus cauſam afferre ſe credit, ideo quod Collectores ſint. Fuerunt certe maxima ex parte ejuſmodi, duo primi ac poſtremus. Longe vero abeſt, ut immenſis illis quæ aliunde collegerunt Voluminibus non aliquid etiam recens ac de ſuo immiſcuerint. Fateor equidem, ſi Librorum molem ſpectemus, haud utique in illis multa reperiri, quæ in Galeno aliiſque Auctoribus deſiderentur, (ſunt tamen illic quoque quædam ad verum Artis noſtræ incrementum pertinentia) nihilominus e Scriptoribus iſtis magna rerum ſylva excerpi poteſt; quæ Medicinæ Hiſtoriam, (idque hujus diſquiſitionis argumentum eſt) copioſe inſtruant: Medicique, ſi non ratiocinantis judicium dirigant, curioſi tamen animum oblectent. Id utique in Scientiarum pariter ac in Regnorum conditione obtinet: ut Lectori non minus utile ac jucundum ſit, utrorumvis inclinationem ſenſim factam contemplari, quam aut adoleſcentium incrementa ſpectare, aut vigentium gloriam ſuſpicere. Sed de his Auctoribus ſingulatim aliqua dicenda ſunt.

ORIBASIUS A. D. 360. ORIBASIUS Aetiuſque Volumina ſua, & ea ſatis ampla, præcipue quidem ex Galeno, ſed & ex aliis quoque plurimis Scriptoribus, contexuerunt. Oribaſius magna in dicendo varietate utitur: ex qua re id emolumenti capimus, ut in eo alius alium vel Auctor Auctorem, vel ſententia ſententiam explicet; eique acceptum referri debet, quod ejus ope multa clarius in Galeno, tam ad Anatomiam quam ad Medicinam ſpectantia, intelligamus. Aetii dilucidior eſt oratio; idemque de pluribus morbis agit, quam aut in Synopſi, aut in Libris ad Eunapium comprehendit Oribaſius: eoque uberius & Symptomatum deſcriptionem & medendi rationem exequitur.

Ex his duobus hauſtum eſſe dicit Clericus quicquid in Theoria vel Praxi alicujus momenti ſit, ac præſertim in re Anatomica & Chirurgica. Id autem animadvertere neceſſe habeo, ab Aetio in prolixo ejus Opere peritus omiſſam eſſe Anatomiam, uſumque Partium; quicquid autem unice ad Chirurgiam ſpectat hic atque illic confuſe diſperſum, mancum eſſe & ordinis expers, ſi cum iis conferatur, quæ de eodem argumento ſcripta ſunt a Paulo: unde factum puto ut inſignis ille Chirurgiæ Magiſter Fabricius ab Aquapendente ſemper fere hujus Scriptoris auctoritatem potius quam Aetii ſequatur. Oribaſius quidem in duobus Libris haud exiguis (qui Collectionum ejus quæ reſtant ſunt poſtremi) omnes tum cognitas humani corporis partes deſcripſerat, & ſuum cuique aſſignaverat officium: verum is perpauca iis adjecit quæ in Anatomicis ſuis Operibus tradidit Galenus; atque hujus ratione Tractatus magis, quam alius cujuſvis ab eo ſcripti, Simia Galeni, quod ei nomen inditum eſt, vocari meruit. Una duntaxat res, quæ vel a Galeno omiſſa eſt, vel cum deperditis Galeni Libris interiit, in Oribaſio reperitur: prima ſcilicet Glandularum Salivalium deſcriptio, Hæc verbis ſequentibus concepta eſt; „ a Ex utraque Linguæ parte ora Vaſorum, quæ Salivam excipientia „ dicuntur, invenies, in quæ deſcendere ſtylus poſſit. Initium ducunt hæc „ Vaſa

a Lib. 24. 8.

Digitized by Google

„ Vaſa ab radice Linguæ, ubi ejuſdem quoque Glandulæ ſunt; exoriun- Oribaſius A. D. 360.
„ tur enim ex eis forma Arteriis perſimili, per quæ humor pituitoſus com-
„ portatus & linguam ipſam & partes inferiores, & item obliquas, & de-
„ nique omnes oris partes in orbem humectat. „

Quanquam vero Anatomiam Oribaſius ita plene explicet, in tribus tamen quæ ſuperſunt Operibus ab eo factis vix quicquam ad Chirurgiam ſpectans continetur, in quo quidem Artificis manus poſtuletur; niſi fortaſſe duo illi libelli de Laqueis & Machinamentis ex Heracla & Heliodoro contexti huic adſcribi debeant; qui ſi ad Oribaſium revera pertinerent, quantulam tamen Chirurgiæ partem comprehendunt? Aetius, qui ſine dubio Chirurgiam ipſe *a* exercuit, narratiunculam aliquam operationis fere cujuſque tradit, ac præſertim in Oculorum morbis uberior eſt quam ipſe Celſus; nihilominus Chirurgiæ partem minime contemnendam, Fracturas & Luxationes, omittit: de quibus Librum Celſus integrum conſcripſit.

In Oribaſio atque Aetio diverſa Veterum fragmenta, pretii non exigui, neque alibi extantia, conſervantur; multa ſcilicet, uti cætera omittam, ex Archigene, & Herodoto, Viris de Secta Pneumatica clariſſimis: ex Poſidonio, & Antyllo, quorum uterque Auctor inſignis videtur. Tamen ex his is qui ſecundo loco ponitur, ſtrictim tantum a Clerico memoratur, poſteriores duo ne nominantur quidem, licet ambo, ac ſpeciatim Poſidonius, a Galeno multa cum laude celebretur. Antyllus, uti ex *b* Oribaſio diſcimus, plures Libros compoſuit; quibus multa paſſim inſerta ſunt de Arte Gymnaſtica. In Fragmentis iſtis apud Oribaſium extantibus, multa exercitationum genera reperimus, neque a Galeno, neque ab alio quovis qui huic præceſſerit memorata: atque inter cætera, *c* Cricilaſia eſt, uti perperam a Traductoribus dicitur, cum Cricælaſia vocari debeat. Hanc, cum per multas jam ætates in deſuetudinem abierat, Mercurialis ipſe, qui argumentum hoc exquiſitiſſime pertractavit, explanare non aggreditur; & naturam ejus, utcunque ab Oribaſio propoſitam, haud facile comprehendi poſſe arbitror. Quædam ex iiſdem aliiſque Antiquis Scriptoribus, e Sorano præcipue Methodico, & Leonide Secta quidem Epiſynthetico, Chirurgiæ vero peritiſſimo, ſubminiſtravit nobis Aetius. Illud his adjicere debeo, quod multa apud hunc & Oribaſium medicamenta, a ſuperioribus non deſcripta, occurrunt.

Oribaſius, vel Apollonium ſecutus, vel ſua ipſius authoritate, Sanguinis per *d* Scarificationem detracti commoda fuſe prædicat. Cujus quidem medendi viæ a prioribus vix ulla mentio eſt. Is autem hanc ſæpiſſime expertus, in Menſium Suppreſſione, in Oculorum Deſtillationibus, in dolore Capitis, in Spirandi difficultate, etiam ubi æger in extrema ſenectute eſſet, miros ejus effectus narrat. De ſe ipſo ſpeciatim commemorat, quemadmodum Peſte tunc per Aſiam graſſante correptus, poſtridie crure ſcarificato, duas inde ſanguinis Libras emiſerit: qua curandi ratione & ipſe convaluit, & alios complures ad ſanitatem perduxit.

Id hic animadverti debet, hanc ſcarificandi rationem ab ea diverſam eſſe,

a 4. 3. 3. 4. 4. 39. &c. b Collect. 6. 21. c ibi. 26. d Collect. 7. 20.

Digitized by Google

ORIBA-SIUS A. D. 360. quæ Cucurbitularum ope efficitur. *a* Poſterioris tantum generis notitiam habuiſſe videntur Arabes: verum ex hoc loco, ſicut etiam ex aliis quibuſdam apud Galenum, patet, Veteres cutim alte ſcalpello incidiſſe; qui, eo quod magna Sanguinis copia iſto modo commode educi poſſet, idem in hoc auxilio, ac in Vena ſecta, præſidium eſſe cenſebant. Eodem uſque ad hunc diem utuntur Ægyptii; omnemque ejus Apparatum fuſe ita deſcribit *b* Proſper Alpinus: Arctam primum ſub poplite faſciam injiciunt, crus deinde, poſt ejus fricationem, in aquam tepidam demittunt, id poſtea arundinibus percutiunt donec intumuerit, atque ita demum ſcarificant. Ratio hæc omnis a Cucurbitularum uſu prorſus differt: ideoque Oribaſius, in Curatione Vertiginis *c*, duas has Operationes luculenter diſtinguit.

In Auctore hoc miri cujuſdam morbi prima mentio eſt; is Λυκάνθρωπος, ſive Λυκανθρωπία *d*, dicitur, eſtque Melancholiæ, aut Inſaniæ, ſpecies quædam ita ab illo deſcripta: „ Quos hoc malum infeſtos habet, nocturno „ tempore domo egreſſi, Lupos in omnibus rebus imitantur, & ad diem *e* „ uſque circa tumulos vagantur mortuorum. Hos ita cognoſces; pallidi „ ſunt, oculos hebetes & ſiccos, non illachrymantes, eoſque concavos ha- „ bent: lingua ſicciſſima eſt, nulla penitus in ore ſaliva conſpicitur, ſiti „ enecti: crura vero, quia noctu ſæpe offendunt, ſine remedio *f* exulcerata. Eandem ejus, paucis immutatis, deſcriptionem facit Aetius: cum eo, ut Κυνανθρωπίαν illam, perinde ac Λυκανθρωπίαν, nominet, & menſe *g* Februario potiſſimum invaleſcere prodat. Locum hunc ille ſe deſumere inquit, id eſt, fuſius proponit, ex Marcello Sidete, qui ſub Hadriano Marcoque Antonino floruit, Libroſque duos & quadraginta de Morbis Verſu compoſuit Heroico, uti liquet non e Svida modo, ſed ex Epigrammate *h* antiquo etiamnum extante. De morbo eodem eadem ad verbum exſcripſit Paulus, in eo capite cui Titulus eſt, περὶ Λυκάονος ἢ *i*, &c. Quemadmodum vero in hunc locum error hic Λυκάονος, & in Svidam is Λυκάνυ, irrepſerit, ex abbreviatione in Manuſcriptis Codicibus perperam lecta, recte videtur explanaſſe *k* Lambecius. In ea vero obſervatione, quam ſuper verba quædam Aetii profert, mihi cum illo diſſenſio eſt. Ea hoc modo, tam in Manuſcriptis quam in impreſſis Codicibus, leguntur: καὶ μέχρι ἡμέρας τὰ μνήματα μάλιστα διανοίγουσι, unde Sepulcta ab ægris aperiri ſignificatur. Locum hunc correxit Gorræus, atque ita legi debere ſcribit, περὶ τὰ μνήματα μάλιστα διάγουσι, „ inter Sepulcra maxime vivunt, ſive commorantur: „ nam Paulus eodem ſen-

ſu

a Albucaſ. Lib. 2. b 3. 5 c Synopſ. 8. 5. d l. 8. 10.

e Actuarius addit, tunc eos reverti, & ad ſeſe redire. Meth. Med. 1. 16.

f Inter ſaxa & ſpinas, Actuar. & ex canum morſibus, Aet. 6. 11.

g Vera hæc Lectio videtur, quanquam Lambecius φέροντα, loco vocis Φευρουάριον, probet: ut per illud intelligatur, Menſis qui morbum infert. Sed is certe ſenſus per vim detortus eſt, neque ſermo Græcæ linguæ apte congruit. Ac licet miras quoque quaſdam Hiſtorias adducat, quas C. Peucerus Magiæ ſcriptor perquam credulus de Lycaonibus profert, qui quidem Lycaones, uti ab eo dicuntur, in Borealibus Europæ & Aſiæ plagis degentes, hujuſmodi morbo tentari ſolerent, idque nonniſi per duodecim a natali Chriſti dies, nullo modo hæc, ut mihi videtur, authoritatem Aetii infirmare debent. Curatio Dæmoniaci a Chriſto facta hoc anni tempore obtigit. h Kuſter in Svid. i 3. 16. k Biblioth. Cæſar. lib. 6. 149.

lu habet, περὶ τὰ μνήματα διατρίβουσι. Emendationem hanc improbat Lambecius, quia contra ſtat Manuſcriptorum Codicum authoritas; vereor autem ne is in hac re pluſquam par eſt Librariis confidat, ſiquidem vox διάγουσι morbi hujus deſcriptioni, quæ a ſingulis his Scriptoribus proponitur, multo aptius reſpondet. Traductor Oribaſii per vocem „ vagantur „, id Latine exprimit; homineſque ita affectos per Sepulchra ac Deſerta curſitare dicit Actuarius ὧδε κἀκεῖσε περιϊέναι, quæ fortaſſe verba ex Oribaſio ſumſit. Id utique ab aperiendis Sepulchris plurimum diſtat, de qua re in quovis horum Scriptore ne minima quidem habetur mentio. Interpretationem noſtram confirmat etiam Dæmoniacus in Sacra Scriptura memoratus, qui eodem Inſaniæ genere laborans, inter Sepulchra *a* habitare, & in Sepulchris *b* verſari, & lapidibus ſeſe incidere dicitur. Ad hęc, vox, μάλιστα, Gorræi correctionem ſanam eſſe declarat; neque enim ex ea, ſi cætera aliter legantur, ullus elici poteſt ſenſus; quanquam *c* Donatus ab Altomari utramque lectionem ſervet, vel potius confundat, locum ita convertens: „circa „ defunctorum monumenta plerumque verſantur, eaque maxime aperiunt.„ Criticam hanc non feciſſem digreſſiunculam, niſi oſtendere vellem quemadmodum Viri etiam eruditiſſimi in errorem sępe, circa res ad Medicam Artem pertinentes, delabi poſſunt, niſi aut ſcientia aliqua in hac Profeſſione inſtructi ſint, aut in ſingulis Auctoribus qui de eo Argumento ſcripſerint probe verſati. Quod ad morbum ipſum attinet, ſi peregrinantibus fides adhibenda eſt, fuit olim in quibuſdam regionibus, ut in Livonia, Hibernia, & aliis locis, viſu non infrequens; & ejuſmodi quoque narrationes inter recentiores Medicos occurrunt. Duos homines ita affectos ſe vidiſſe teſtatur, modo memoratus Auctor, Donatus; & ea quam *d* Foreſtus refert ſingularis eſt Hiſtoria: nam Oribaſii deſcriptioni plane convenit, non modo quoad Ulcera in Cruribus, verum etiam in illa re de qua ſupra diſſeruimus, Cœmeteriorum ſcilicet frequentatione. Græcum morbi nomen naturam quoque ejus valde ſignificanter exprimit: tamen in ſcribendo ita negligens eſt Lindanus, ut id nihil aliud quam Luporum ipſorum Rabiem indicare proponat. Oribasius A. D. 360.

In Oribaſio, vides, quantumvis Collectore, nova aliqua de morbis occurrunt, vel talia certe qualia apud neminem eorum qui ſuperſunt illo antiquiorum reperiuntur. Erat Vir ille, omnium teſtimonio, non modo excelſæ indolis, ſed in morborum quoque curatione experientiſſimus: ac ſi diligenter ejus Commentarios evolvamus, quod a nemine eorum factum puto qui judicium de eo fidenter protulerunt, curandi regulas in variis ab illo caſibus commodiſſime præceptas obſervabimus. Unum, de *e* Epilepſia, exemplum proferam, in qua medendi rationem, tam in acuto, quam in diuturno genere, deſcribit, id eſt, in acceſſione, & extra hanc. Ubi acceſſio deſiit, mitti ſanguinem jubet: poſt dies quatuor vel quinque, refecto paulum corpore, Purgationem: tribus poſtea, Cucurbitulas, & Scarificationem. Eaſdem Evacuationes, adjectis interdum Sinapiſmis, repeti

A 4 com-

a St. Marc. 5. 3. b St. Luc. 8. 27. c Meth. Med. c. 9. d 10. 32.
e Syn. 8. 3.

Oribaſius A.D. 360.

commodis intervallis præcipit ; atque interea nutrimentum idoneum exhibet una cum calefacientibus Medicamentis, qualia ſunt, Caſtoreum, Mentha, Ruta, Succus Cyrenaicus. An ex Poſidonio hæc iſta hauriantur, uti de eodem argumento a Actium conſulens ſuſpicari quiſpiam poſſit, equidem ignoro ; ordo certe ac genus curationis & experientiæ & rationi convenit. In proximo quidem Capite, Epitome eorum quæ Galenus, de Epilepſia item, dixerat, neutiquam adeo plena eſt, neque res ita ſingulatim exponit. Illud etiam obſervatu dignum eſt, quod utcunque Oribaſius de Specificis loquatur (etenim haud minorem quam noſtræ ætatis homines de iis opinionem Antiqui conceperant) inter quæ Radix Pæoniæ eſt, & ea Epileptici Torquis modo gerenda : adeo non his per ſe confidit, ut maximam ſpem, uti par eſt, in Evacuantibus ponat. Id inſuper notabo, quod Galenus in celebri illa ad Cæcilianum Epiſtola, quod primum hujuſmodi conſultationis in Antiquitate exemplum eſt, tam accuratam medendi rationem non tradiderit : quamvis hanc conſulto ſuper iſta re ſola conſcripſerit, cumque ſingula ad morbum & ægrotantem pertinentia ignoraret, adverſus omne quicquid evenire poſſet præmunire hunc debuerit : quare ipſe huic Epiſtolæ Titulum dedit Ὑποθήκης. In qua, cum ſatis longa ſit, nullam tamen ordinate medendi rationem exequitur : ſed poſt levem Purgationis mentionem, pauca quædam Medicamenta ſimplicia, Scillam nempe, Abſinthium, &c. ad hunc morbum utilia commendat : poſtea vero victui præcipue inſiſtit, quæ res fuſe quidem ab eo tractata eſt. Ex iis quæ dicta ſunt, cave ne in animum inducas me de Galeno inique ſentire, quem & hominem doctum, & Medicum inſignem, neque in ulla re Oribaſio inferiorem cognoſco ; nunc enim, tanquam Hiſtoricus duntaxat, loquòr, reſque omnes ita propono quemadmodum eæ in Antiquorum monumentis apparent.

Animadvertis in Oribaſio curationem Evacuantibus atque Corroborantibus maxime niti ; quam Medici quidam judicio minus valentes non modo inidoneam ſed ſecum diſcordantem exiſtimarunt : multumque ſane error iſte obtinuit, ut cum Medicus alia ex his adhibeat, alia neceſſario damnare videatur. Ab Experientia docemur, utrorumque uſum ita parum repugnantem eſſe, ut nihil magis rationi conveniat ; ac perſæpe, non modo in hoc cæteriſque Capitis morbis, ſed etiam in variis Febrium generibus, requiri. Id e ſua ipſius Praxi facile peritus quiſque perdiſcat : & is qui Oeconomiæ Animalis notitiam animo perceptam habuerit, cauſam hujus rei ſatis comprehendet ; ac neceſſitatem illam, quæ frequenter incidit, aut Evacuandi aut Revellendi, quo præſentius diſcutiantur obſtructiones ab humorum ſive redundantia ſive viſciditate ortæ, facile concipiet ; ſimul eodem tempore idem cognoſcet, quanti viciſſim uſus eſſe poterit ejuſmodi Remediorum adminiſtratio, quæ ſanguinem exſuſcitent, vel ut magis Phyſice loquar, quæ naturalem Fluidis circulationem, Solidiſque Partibus Tonum ſuum reſtituant.

Ita Scriptor ille, quanquam Collectoris præcipue nomen mereatur, Obſervationes aliquas nobis in Medicina ſuppeditat recentes nec inutiles, uti

ex

a 6. 11,

Digitized by Google

ex paucis iſtis Exemplis liquet : quique hoc propoſito ejus Opera pervolverit, is ſimilia nonnulla, apud Antiquiores fruſtra quærenda inveniet. ORIBASIUS A. D. 366.

Oribaſius, Sardianus vulgo creditus, Pergami *a* natus eſt, ibique una cum Magno & Jonico, in Schola Zenonis Cyprii, inſtitutus : quem quidem Zenonem Sardibus eo tempore docuiſſe conjicio, licet Alexandriam poſtea migraverit, in qua Urbe *b* Profeſſor celebris evaſit. Eunapius, qui Scientiam in Medicina haud contemnendam habuit, idemque veriſimiliter cum eo eſt, cui quatuor de Euporiſtis Libri aliique nonnulli inſcribuntur, Oribaſium, & Virum ſui temporis doctiſſimum, & inter Medicos peritiſſimum, & Sermonis admodum faceti ac jucundi fuiſſe prodit. Eodem teſte, haud minus auctoritate quam doctrina viguit ; nam Juliano ad Imperium obtinendum non mediocrem opem præſtitit, qui viciſſim Oribaſio Quæſturam *c* Conſtantinopolitanam aſſignavit, & in eo ſummam, ut ex *d* Epiſtola quadam ab eo imperante ſcripta conſtat, poſuit fiduciam. Sub proximo Imperatore, gratiam omnem amiſit, bonis omnibus ſpoliatus eſt, in exilium miſſus, atque in Barbarorum poteſtatem traditus : inter quos brevi tempore, virtute ac medendi peritia tantum ſibi amoris ac reverentiæ conciliavit, ut hunc illi, miris curationum ſucceſſibus moti, quaſi Deum ſuſpicerent. Revocatus tandem a Romano Imperatore eſt, poſteaque ſemper opibus atque dignitate floruit ad id uſque tempus, quo Eunapius hæc de eo literis mandavit. Quod circa A. D. CCCC. incidere debuit : ſiquidem jam tum Eunapius, uti videtur, inter Medicorum primos *e* habebatur, cum ſub Juliani obitum A. D. CCCLXIII. duodecimum duntaxat ageret annum.

Septuaginta, juxta Photium vel duo & Septuaginta, ut vult Svidas Collectionum Libros compoſuit Oribaſius ; quos non modo ex Galeno, ſed ex aliis omnibus hunc ætate antecedentibus Medicis, & e propriis experimentis hauſtos, Juliani rogatu, in unum redegit. Horum ſuperſunt ſoli quindecim priores, una cum duobus aliis Rem Anatomicam tractantibus, quos vigeſimum quartum atque quintum ejus Collectionis vocat Traductor Raſarius. Scripſit etiam ille, ſicut antea dictum eſt, ad familiarem ſuum Eunapium, de Morbis & Medicamentis Libros duos. Præter hæc, duo Volumina ſuo tempore extantia memorat Photius, quorum alterum ex quatuor, alterum ex ſeptem Libris conſtabat ; his continebatur Galeni operum Epitome, Juliano pariter inſcripta. Mentionem ejus habet Paulus ; verum ea nunc deſideratur, una cum aliis quibuſdam tractatibus a Svida nominatis. Plurimæ Medicamentorum Compoſitiones apud Aetium inveniuntur Oribaſio tributæ. Spurii ſine dubio ſunt Commentarii in Hippocratem, ſub ejus nomine a Guintherio vulgati. Quibus rationibus adductus illorum Editor, homo certe non ineruditus, germanos fuiſſe cenſuerit, non poſſum exputare ; nam præterquam quod opus plane nugatorium eſt, & materia ejus neutiquam Oribaſio digna ; Auctor, quicunque is erat, ita parum artificioſe nobis fucum facit, ut Oribaſium hæc impulſu Ptolemæi Evergetis *f*, ſcripſiſ-

a Eunap. in Oribaſio. b Julian. Epiſt. 47.
c Svidas. d Epiſt. 17. e In Chryſanthio.
f Præfat.

Digitized by Google

ORIBASIUS A.D. 360.

-pſiſſe ponat : cum hi duo Viri non modo non eodem tempore extiterint, ſed eorum ætatibus ſexcentorum annorum interponatur diſtantia. Id utique in eo etiam magis abſurdum eſt, quod modo ſacræ ſcripturæ modo Terentii ac Virgilii *a* lectionem in certis caſibus utilem eſſe proponat, quodque Hemiſtichium hoc ex *b* Ovidio ſumat „ Timor addidit alas. „ Ex his veriſimile eſt Commentarios iſtos, quales quales ſint, & Latine ſcriptos fuiſſe, & ab homine Chriſtiano.

Oribaſii, quoad Morbos, Theoriam nuper expoſuit Barchuſen : verum operæ ſine ullo detrimento peperciſſet, cum de hac re Scriptor iſte Græcus ne verbum quidem proferat, quod non ſit a Galeno mutuatus. Eadem illi, quam de Aetio loquens affert, etiam hic tacenti cauſa valuiſſet ; & eo magis, quod non modo juxta Galeni, ſed & aliorum complurium ab Oribaſio prætermiſſorum ſententiam Aetius de morborum cauſis prolixius diſſeruit. Sæpe mirari mihi ſubiit Recentis hujus Auctoris conſilium ac judicium, qui ſub diverſis duabus formis, in elegantibus primo, uti hos credit, Dialogis, nuper autem in Diſſertationibus ſeriis, longum de Medicinæ Hiſtoria opus conſcribere aggreſſus, in explicanda uniuſcujuſque Medici Theoria ſibimet ipſi ſatisfecerit: quaſi minoris momenti ſit eorundem in Arte Medica & Chirurgica Praxin contemplari, & hanc curandi modis tam per antecedentia quam inſequentia ſæcula adhibitis conferre.

Dixi quædam antea de AETIO ; nunc illud amplius animadvertam, quod in iis quæ ad Chirurgiam ſpectant multa ſint notatu digniſſima : varias enim quarundam Operationum vias docet, quarum & ipſe non paucas ſuo tempore præſtitas vidit : & ab experientia ſua, non modo in Capite de *c* Caſtratione, ſed etiam alibi ſæpe loquitur. Multa in eo certe de re Chirurgica continentur, de quibus tacent Celſus & Galenus : & adminiſtrationes quæ manum exigunt, ab Aetio in hujuſmodi caſibus deſcriptæ bis totidem ad minimum ſunt quot in illorum utroque reperiuntur ; imo ab ipſo quoque Paulo prætermiſſæ. Unum aut alterum Exemplum proferam : ex Aſclepiade accuratiſſime tradit, quemadmodum *d* Hydrops Anaſarca curari debeat ; id fit interiorem crurum partem incidendo quatuor digitorum a talis intervallo, ea altitudine qua in miſſione Sanguinis vulgo fieri ſolet. Ita exiguus primo Sanguis profluit ; dein, ſine inflammatione, continuus aquæ curſus eſt, ita ut foramen uſque pateat, dum humor omnis ſit exhauſtus, locuſque detumuerit : morbus autem per hanc quaſi ſentinam effunditur, nullo medicamento intus adhibito. Leonides Alexandrinus, qui poſt Aſclepiadem, Galeno propior floruit, is cujus fragmenta ab Aetio potiſſimum conſervata ſunt, illud inſuper addit, ſi per crurum inciſiones humor non ſatis copioſe emittitur, alias in aliis corporis partibus plagas eſſe faciendas, in femoribus nempe, aut in brachiis, aut etiam in Scroto, ſi id tumet, per quas ingens aquæ vis educi poſſit. Archigenes autem affirmat per has Scarificationes, non modo crurum & brachiorum, ſed nonnunquam ventris etiam Tumores ſubſediſſe. Proculdubio, ubi Anaſarca Aſciti conjungitur, id auxilium opis alicujus eſſe poſſit ; licet in Aſcite ſimplici nihil conferre valeat.

a 2. 39. b 2. 35. c 4. 1. 122. d 3. 2. 30.

Digitized by Google

ſeat. Ipſa Operatio ab Hippocrate memoratur, & ab ejus temporibus uſque ad hunc diem multo ſæpe cum ſucceſſu adhibita eſt. Aliam, Puncturæ ſcilicet per Acum, viam proponit Sylvius de le Boe, hanc a ſe primo excogitatam glorians; quanquam evidens ſit ea omnia ex hac deſcriptione deſumpta eſſe, atque totidem verbis ab Avicenna expreſſa. Verum haud ſola hæc inventio recens dicitur, quam Antiqui nobis Medicinæ Scriptores diſerte tradiderint. Id autem omnibus in Chirurgia vel minimum verſatis conſtat, Lanceolam longe præferendam eſſe cuivis Acui, in aperiendis iis, quæ Anaſarcam comitantur, Tumoribus. AETIUS A. D. 500.

E plurimis Auctoris hujus locis cognoſcitur, quanto iſtis ſæculis in uſu fuerit Cauterium tam Actuale, quam Potentiale; ac ſpeciatim in *a* Paralyſi, ex Archigene, Eſcharam utrovis modo ſine ulla cunctatione fieri jubet, idque in variis partibus: in Nucha, qua Medulla Spinalis ortum habet, unam; duas utrinque; tres vel quatuor in vertice Capitis, unam in ipſo ejus medio, circaque hanc tres alias. Adjicit etiam, ſi per Ulcera diutius humor profluat, magnam ſpem eſſe de redintegranda hominis ſanitate. Multi Fontanellorum inventionem recentem, nec ullatenus Veteribus cognitam exiſtimant: verum is qui deſcriptionem hanc animo perpenderit, rem omnem, perinde ac nobis hodie, illis quoque olim innotuiſſe diſpiciet. Neque in Aetio id unicum hujus rei exemplum eſt. Nam de hoc auxilio ſubtilius etiam diſſerit in eo loco ubi id contra *b* Aſthma inveteratum præcipit, poſtquam alia omnia remedia parum profecerint. Ulcus unum utrinque, prope mediam Claviculæ articulationem fieri vult, cum eo tamen ne Aſpera Arteria convulneretur, duo deinde alia exigua prope Arterias Carotidas ſub maxilla, utrinque unum, ita ut Cauterium haud ultra cutim pervadat: alia duo ſub mammis inter tertiam quartamque coſtam: duo rurſus alia in dorſo juxta coſtam quintam atque ſextam: aliud itidem in medio thorace prope ortum Cartilaginis enſiformis, ſupra os ventriculi: ſimiliter unum utrinque inter octavam nonamque coſtam: tria demum in dorſo, in medio ſcilicet ejus unum, ac paulo infra reliqua duo ex Vertebrarum parte utraque. Quæ infra collum ſunt, ſatis ampla eſſe debent, neque ſuperficiem tantum radentia, neque nimis alta; omnia vero diutius ſervanda. Eandem operationem in Empyemate ac Phthiſi imperat: & in utroque caſu Eſcharam circuli forma faciendam eſſe admonet, quæ res ulcera diutius a ſaneſcendo prohibet: atque hoc modo Fontanelli Cauſtico hodieque inuruntur. Ea quæ de Aſthmate dicta ſunt fere ad verbum exſcripſit Paulus; & idem conſilium præbet in curando Empyemate, hoc ſolum adjiciens quod radix Ariſtolochiæ oleo madens actuali Cauterio accendi debeat. In eodem morbo ex Leonide refert, quemadmodum per Pleuram ferramentum acutum igne candens demittatur, ad pus educendum ex Thorace. Vulgarem quoque Paracenteſis faciendæ viam commemorat; cum eo tamen ut operationem hanc vel a ſubita morte excipi notet, vel a Fiſtula inſanabili. Id ex Paulo ſumit Albucaſis. Nequaquam tamen perpetuum eſt, ut in hoc caſu exitium ita immineat; atque in re tam ancipiti bene de eo agi putandum eſt, cui prioris.

a 2. 2. 28. *b* 2. 4. 68.

Digitized by Google

Aetius. A. D. 500. ris mali loco Fiſtula tantum relinquitur. Aetius & in aliis locis, & ſpeciatim in curatione Iſchiadis, varias Cauteriorum Potentialium, tam in cruribus quam alibi, efficiendi vias deſcribit; docet etiam quemadmodum Ulcera ſervari poſſint ut ex iis humor diu profluat; nec ab eo in hac re unquam diſcedit *a* Paulus. Hæc quæ ex Aetio hauſi, ut mihi quidem videtur, diſerte probant, Fontanellorum effectus ab Antiquis probe fuiſſe cognitos; ſimul etiam Operationem ab his Cauſticorum ope fieri conſueſſe, quæ plerumque commodiſſima iſtos efficiendi via eſt. Porro in iis ipſis Morbis, adverſus quos ab Aetio maxime prædicantur, etiamnum inſigniter proſunt. Notari poteſt tria Capita, de Paralyſi, Empyemate, & Iſchiade, ex Archigene ſumi; ideoque Operationis hujus vetuſtas Domitiani ſaltem tempora attingit. Cauterii modum utrumque nominat Cælius Aurelianus in Dolore Capitis & Iſchiade, licet in priore caſu remedium illud improbet. Eo tamen referente, id in Phthiſi commendat, Celſo antiquior, Themiſon. Hunc Cauterii uſum Hippocrati notum fuiſſe liquido conſtat; idque diſerte a Celſo collaudatur, Actuale ſemper in *b* Hydrope, *c* Epilepſia, *d* Iſchiade, ac *e* Phthiſi; atque ut melius ſciamus quam ſane Vir ille judicaverit de materiæ per vulnus profluentis utilitate, legem hanc perpetuam tradit in omnibus hiſce caſibus: „ Ut Ulcera aliquis ſaneſcere vetet, & humorem fluere „ ſinat, donec is omnis exhauriatur, & levetur morbus. „ Ita in rabioſi Canis morſu, aperta ſervari Aetius per quadraginta aut ſexaginta dies, & ſi coierint, rurſus aperiri jubet. Fuit hic rei hujus apud Veteres uſus, modo nunc dierum uſitato idem ſine dubio valens. Quidam inter Veterum Cauteria & Recentiorum Fontanellos diſtinguunt; ſed ex iis quæ de auxilio iſto breviter dixi facile apparebit, inter res iſtas nullam momenti cujuſvis eſſe diſcrepantiam. Recentiores in eo quidem experimentum in melius deflexerunt, quod Rhaſem *f* ſecuti Fontanellos plerumque in carnoſa aliqua corporis parte, vel potius in Muſculorum interſtitiis fieri præcipiant; cum Antiqui illos aliquando juxta os aperuerint, ſicut in Sterno, Nucha, Claviculis, &c. quibus locis ſi qua res Ulceri inditur, quo diutius ſervetur, Perioſteo preſſo ingentem dolorem moveat neceſſe eſt, præterquam quod humor, in cujus exitu curationis cardo vertitur, nequeat ex iſtiusmodi loco ita copioſe exire. Hæc ſola Veterum erat, nempe Cauteriorum ope, Fontanellos efficiendi ratio; horum enim per Scalpellum inciſio recentius eſt inventum. Multi Cauterium Actuale Potentiali anteponunt, quia citius Eſchara ſecedit; ſed quoniam prior modus crudelior videtur, poſteriori frequentius utimur, ut ægrorum mollitiei indulgeamus: tamen ob hanc ipſam rem, commodiſſime hoc modo major fit ulceris profunditas. Glandorpius autem, qui argumentum hoc accuratiſſime tractavit, Actuale Cauterium adeo probat, ut ſex hoc modo factos ſubire, quam altero unum malit: neque in quatuordecim annorum uſu Potentiale pluſquam bis adhibuit.

In hoc loco non ineptum erit aliqua de certo quodam genere Fontanellorum adjicere, quæ Setacea vocantur: a *g* Lanfranco quadringentis abhinc annis

a 6. 2. 3. 73. 53. b 3. 21. c 3. 23. d 4. 23. e 3. 22.
f De Cauteriis. g 3. 3. 48.

Digitized by Google

annis planiſſime deſcripta. Ac ſi Medicos Lanfranco priores conſulamus, Aetius, A. D. 500.
reperietur uſus eorum etiamnum illo antiquior. Rolandus, qui maturius decimo tertio ſæculo vixit, non modo rem ſed *a* vocem ipſam exprimit: ac docet etiam quemadmodum acus cum filo trajici debeat. Camanuſali, qui Baldachi, ſive Bagdadi, Medicinam exercuit, vixitque, ſi non multo antea, ſaltem priusquam Civitas iſta a Tartaris capta eſt A. D. MCCLVIII. quique, de Oculorum morbis ſcribens, omnia de eadem re ab Arabibus, Chaldæis, Judæis, Indis, dicta expoſuit, Setacei bis mentionem habet: primo, in *b* Cataractæ curatione, deinde in affectu qui ab eo *c* Lunella dicitur, eſtque ſuppuratio inter Tunicam Corneam atque Uveam. Videtur etiam Operatio hæc ab Albucaſi clariſſime deſcripta in eo loco ubi agit de Cauterio axillæ applicando, quo curetur humeri luxatio, quando ſcilicet ab humorum nimio fluxu orta eſt; & ejusmodi Cauterio utitur quod duas vel tres cuſpides tennes admodum atque acutas habeat, quodque ab una cutis parte inſerta, altera *d* exeat. Idem facit in Lienis *e* Tumoribus, & ulcus diutius ſervandum eſſe præcipit. Franciſcus Pedemontanus, Roberti Siciliæ Regis A. D. MCCCX. Medicus, verba Albucaſis exſcribit, de luxatione ejuſdem partis *f* loquens. His teſtimoniis jam tum illis temporibus innotuiſſe Setaceum evincitur; quin & Rhazis ætate id frequenti in uſu fuiſſe, ex hujus Sermone de Cauteriis conſtat. Is enim locos diverſos indicat, quibus id fieri convenit, cervicem nempe, coſtarum intervalla, in ventre, & aliis locis, nec non & contra quos morbos idem proficiat. A Traductore Sectorſum appellatur; Ulcera vero aperta ſervari jubet „ cum tentis & petiis: „ ita ut Setaceum luculentius, quam per hæc verba depingi nequeat. Contra dolores aurium, oculorum atque dentium, id in Auris vel media vel molli parte factum magnopere commendat, fluxumque quam diutiſſime promoveri hortatur. Illud utique eo magis animadvertere lubet, quod mihi haud improbabile videtur, auxilium hoc, ſicut multa quoque alia, primo inſtitutum fuiſſe ad ſimilitudinem Operationis inter Medicos Veterinarios multum celebratæ. Quam Columella, qui Claudii temporibus floruit, ſequentibus verbis fuſe & eleganter exponit. „ *g* Præſens etiam remedium cognovimus radiculæ, quam paſtores conſiliginem vocant. Ea in Marſis montibus plurima naſcitur, omnique pecori maxime eſt ſalutaris. Læva manu effoditur ante ſolis ortum, ſic enim lecta majorem vim creditur habere. Uſus ejus traditur talis; ænea ſubula pars auriculæ latiſſima circumſcribitur, ita ut manante ſanguine tanquam O literæ ductus appareat orbiculus. Hoc & intrinſecus, & ex ſuperiore parte auriculæ cum factum eſt, media pars deſcripti orbiculi eadem ſubula tranſuitur, & facto foramini prædicta radicula inſeritur; quam cum recens plaga comprehendit, ita continet, ut elabi non poſſit: in eam deinde auriculam omnis vis morbi, peſtilenſque virus elicitur, donec pars, quæ ſubula circumſcripta eſt, demortua excidat, & minimæ partis jactura caput conſervatur. „
Ratio hæc inter Armentarios etiamnum obtinet; a Columella vero contra

Boum

a 1. 34. 36. b 6. 3. c 6. 4. d 1. 26. e 1. 31.
f Ægritud. Junctur. 3. g De Re Ruſtica, 6. 3.

Digitized by Google

AETIUS. A. D. 500. Boum Peſtilentiam vel Epidemicam contagionem proponitur. Igitur idem in eodem morbo remedium, ſub Fontanellorum ſpecie, humano corpori poſtea adhibitum videmus a Johanne primum Arculano, qui Sæculo decimo quinto viguit; cujus exemplum proximo Sæculo Medici complures ſecuti præſidium hoc ad cavendam Peſtem efficaciſſimum concelebrarunt.

Quod ad Setaceum ipſum pertinet, id Albucaſis tempore, & per annos poſtea quadringentos, video ope Cauterii ſemper fieri conſueſſe. Hollerius, vel primus, vel certe inter primos, rem hanc, uti nunc vulgo fit, Acu non candente præſtitit; unde mirari ſubit, Hildanum ita multo poſt viam hanc, tanquam a ſe repertam, venditaſſe. Quanquam inciſio Setacei ſine Cauterio fortaſſe ſit antiquior; nam Critica Severini obſervatio aliquo fundamento nititur, cum per vocem Sectorium, in verſione Rhazis poſitam, declarari exiſtimet non adhibitam fuiſſe Uſtionem. Conſtat certe, duos Operationis hujus adminiſtrandæ modos, quorum alter incidendo, alter urendo fit (interdum autem una ambo junguntur) a Rhaze diſtingui. Porro in eo loco ubi Setaceum inter Umbilicum & Claviculam, adverſus Aſthma, Phthiſin, ac Pleuritidem, incidi jubet, illud adjicit, ob eaſdem cauſas in eadem parte non alienum eſſe uti Cauterio. Id in argumento hoc amplius animadvertam, quod quicunque breve illud Rhazis capitulum perlegerit, conſideraritque quibus in morbis varia hæc Fontanellorum genera ſint præſcripta, facile ſibi perſuadebit, haud minus ab Antiquis quam a Recentiorum quolibet vim eorum omnem eſſe perſpectam. Diſputationem hanc cum Severini obſervatione in ſequentia Rhazis verba finiam: „ Nota hoc generale eſſe, in omni loco Fontium cauterizandum eſt, per quem Fluxus humorum tranſire videtur ad membrum aliquod, ſive deorſum ſive ſurſum, „ ad intercipiendum Fluxum. „ Huic loco Fonticuli vocem, ſenſu iſto uſurpatam, ortum ſuum debere conjicit. Quæ quidem obſervatio & acuta eſt & probabilis; ac prout iſta appellatio ſine dubio recens eſt, ita ab hac origine forſan optime derivatur.

Primus, ex Leonide, a Dracunculorum mentionem nobis tradidit Aetius. Id Vermium genus eſt, modo exiguum, modo amplum, quod cruribus plerumque innaſcitur, aliquando autem in brachii muſculis; coſtas quoque in pueris, ſi Paulo credimus, occupant, Pueros item morbus maxime invadit, & in Æthiopia præcipue Indiaque familiaris eſt. Hujuſmodi affectum in b Arabia fuiſſe vulgarem auditione cognovit, ſed nunquam a ſe conſpectum perhibet Galenus: quare nullam ejus deſcriptionem aggreditur. Sub cute Vermes hi moventur, nec dolorem excitant, temporis ſpatio tamen locus circa Vermis extremitatem ſuppurat, cutis perrumpitur, & animalis caput prodit. In eo cura verſari debet ut Vermis integer vel ſponte exeat, vel ſaltem ope funiculi aut inciſionis: nam ſi rumpitur, & ejus pars intus remanet, ſæviſſimos dolores facit. Aliam ejus eliciendi viam proponit Paulus, qua ei plumbi pondus exiguum annectitur, ut ita ſenſim educatur: quanquam alios vereri dicat, ne per hoc experimentum animalis ruptio contingat. Id ali-

a 4. 2. 85. b 4. 59.

Digitized by Google

aliquando longitudinis immenſæ eſt, decem vero aut quindecim palmas ut plurimum exæquat; unum Albucaſis viginti palmis non minorem vidit; Rhazes autem hominis meminit, qui cum quadraginta hujuſmodi Vermes in corpore habuiſſet, ad ſanitatem pervenerit. Multa eodem pertinentia in aliis quoque Recentioribus *a* Hiſtoricis occurrunt. Arabes, quia morbus Medinæ frequens eſſet, Venæ ei Medinenſis nomen impoſuerunt; Venamque ideo appellarunt, quod, ſicut Soranus antea fecit, utrum animal vivens eſſet, annon materia potius aliqua concreta nervi ſimilis, addubitarent; unde Avicenna, contra ordinem Pauli, de eo agit, haud inter Vermes, ſed in Abſceſſibus. Verum hi proculdubio in errore verſantur; animalque id Leonides, uti videmus, diſerte vocat. Velſchius, ut Arabicam eruditionem oſtentet, qua quidem illum non mediocriter inſtructum video, Commentarii loco ſuper Caput quoddam Avicennæ integrum de hoc argumento Librum conſcripſit: verum Avicenna deſcriptioni ab Aetio factæ vix quicquam adjicit; ac ſi Velſchius Arabem duntaxat Auctorem commentari voluiſſet, Avicennæ Rhazem merito præferre potuit, cum hic multis ante illum annis rem iſtam haud minus copioſe tractaſſet. Vena Medinenſis & a multis Scriptoribus & ab ipſo Clerico in Appendice idem atque alter morbus ab Arabibus deſcriptus putatur, qui Affectio Bovina dicitur, eſtque Vermis exiguus in Vaccis ſæpe reperiendus. Verum Aetius duo Vermium genera clariſſime diſtinguit, amplum atque exiguum; & Albucaſis *c* duo ſeorſim Capita habet de duobus his Affectibus, quorum deſcriptio quoque multum diverſa eſt. AETIUS. A. D. 500.

Morbo huic ſæpe accedit Febris per duos vel tres dies continuans, iſque nonnunquam horrenda inducit Symptomata, & in Abſceſſus deſinit, quorum curatio multis menſibus vix abſolvitur. Familiaris admodum in Guinea eſt, præcipue inter homines illic natos. Kempferus *d* frequentem quoque Ormuzi in Freto Perſico eſſe repperit, ideoque Dracunculum Perſarum nominat; & in Tartaria etiam vulgarem eſſe tradit. Vitium hoc in ferventiſſimis regionibus calidiſſimiſque tempeſtatibus maxime ſævire animadvertit; Vermiumque horum generationem ſtagnanti aquæ pluviali tribuit, cujus in his locis valde frequens uſus eſt. In ea regione ubi oritur, uti inquit ille, facilius curatur. Bis hujuſmodi Vermem vivum conſpexit, ejuſque extrahendi modum fuſe narrat: qui ei fere ſimilis eſt quo Chirurgi hodie per Indiam Occidentalem inter Nigros homines utuntur.

Aetius externis ubique Remediis abundat, ac ſpeciatim *e* Librum prope integrum in Emplaſtris ponit; ubi non modo illa congeſſit quæ in Galeni Commentariis de Medicamentorum compoſitione occurrunt, ſed quotcunque etiam in Recentiorum Voluminibus reperire potuit, ſive ii Græci fuerint, ſive Perſæ, ſive Ægyptii. Hæc ille ſecundum varias facultates quibus prædita, varioſque uſus quibus accommodata ſunt, ordinatim diſponit. In explanandis rationibus, deſcribendiſque formulis eorum quæ longe majorem hujus Claſſis partem conſtituunt, & accurate & diſtincte diſſerit: de iis loquor

a Loc. affect. 6. 3. b Cleric. de Vermibus, Kempfer, et Acta Philoſoph. No. 125. c 2. 91. 92. d Faſcicul. 524. e 4. 3.

Digitized by Google

AETIUS A. D. 500. loquor quæ ad Diſcutiendos aut Suppurandos Tumores parantur. Scienter autem iſtam rem tractat in hunc modum ſcribens: „ Inchoantibus ergo duritiis, & debilem aliquem ſenſum adhuc habentibus, medicamenta Emollientia adhibebimus, quæ ſimul moderate etiam diſcutiunt; & talia ſane ſunt, quæ & molliendi ac diffundendi facultatem habent. Nam quæ vehementer diſcutiunt, & ſine mollitione ſtatim evacuant, manifeſte quidem tumorem imminuunt, reliquias vero affectionis incurabiles efficiunt. Diſcuſſis enim tenuioribus humoribus, quod exacte terreum ac ſolidum eſt pertinaciter reſtitat; quapropter in hunc uſum medicamenta adhibenda ſunt, quæ molliendi ſimulque diſcutiendi vires habent. Primum igitur mollientibus utemur, deinde ad diſcuſſoria procedemus, eaque mollientibus paulatim miſcebimus. Conſiderandus tamen eſt & curandi corporis habitus, & affectionis ſtatus quantum proceſſerit. Hæc vero ſi recte conſideraveris, conjecturalem quidem non tamen penitus arte carentem, peritiam acquires; prima enim die ſtatim mollientia adhibebis, altera deinde aut tertia tranſacta facile intelliges an augere aut remittere medicamenti vim oporteat. „ Porro ad Diſcutientium ac Suppurantium Medicamentorum differentiam veniens, etiamnum explicatius loquitur. „ Qui compoſitorum, inquit, pharmacorum facultates deſcripſerunt, quædam Emplaſtra Attractoria appellaverunt, ſicut quædam Diſcuſſoria: aliquibus vero teſtimonium præbuerunt utriuſque facultatis: ſunt enim vicinæ inter ſe facultates, Attractoria ex profundo, & Diſcuſſoria attractorum. Nam quæ attrahunt, omnino etiam diſcutiunt: & quæ diſcutiunt, etiam attrahunt; & prædominatur, in Diſcuſſoriis quidem medicamentis facultas Diſcuſſoria, in Attractoriis vero Attractoria. Quo itaque Emplaſtri forma fiat, alii ſpuma argenti miſcetur, alii reſina, alii oleum, alii cera, alii pix; quum talia neque Diſcuſſoriam memorabilem, neque Attractoriam vim habeant. „ Nihilominus de Emplaſtris iiſdem ſigillatim agens, quod ad eorum Operationem pertinet, omnia confuſa & incerta tradit; neque commode definit, quænam diſcutiendo, quænam Suppurando ſint idonea; immo idem ſæpe Emplaſtrum in utrumque opus commendatur. Et quæ de quibuſdam Emplaſtris Diſcutientibus affirmat, mira, ne dicam, abſurda ſunt; unum habet, quod in Abſceſſibus *a* Diſcutiens mirificum appellat; & id, quod *b* Helladicum vocat Abſceſſus diſſipare inquit jam in Pus converſos. Illud autem affirmare non verebor, nullius cujusvis Medicamenti ope adeo miraculoſam fieri poſſe in iis Abſceſſibus mutationem qui ab Inflammatione ortum traxerint. Nam uti frequenter nullo Remedio Puris in Tumore generatio prohiberi poteſt, ita hoc ſemel generato, pro certo credo nullam ab arte reliquam eſſe curationem, niſi qua id educitur. Quoniam vero argumentum hoc majoris explanationis indiget, de eo fuſius lubet, quatenus Auctor iſte viam mihi commonſtrat, diſſerere. Haud ſine cauſa quiſpiam exiſtimaverit. Externorum Remediorum uſum, cum hæc & ab initio Medicinæ adhibita ſint, & per omnes ætates in honore permanſerint, definire tandem deſcribique ſum-

a 14. b ibid.

ſumma cum accuratione potuiſſe. Nulli frequentius morbi viſi ſunt, quam Tumores Humorales: tamen ſi Chirurgiæ Scriptores vel Antiquos vel Recentes conſulamus, quanquam ii de Tumoribus in ſuas ſpecies ac familias redigendis ſatis ſuperque dixerint, argumentum hoc ita perplexe & confuſe tractatum reperiemus, ut Indicationes ac Remedia pariter incerta videantur. Duos tantum retractabo maxime uſitatos, quorum mentio ſupra facta eſt, modos, quibus Tumores curantur; (hi autem a ſe diſcrepant ſibique invicem repugnant) Diſcuſſionem ſcilicet ac Suppurationem. Si medentis conſilium a Librorum lectione dirigi debet, magna ſæpe in dubitatione relinquemur, cuinam viæ potiſſimum inſiſtere expediat: velſi de ea conſtat, tamen ambiguum erit quibuſnam Medicamentis utendum ſit, ut id quod volumus conſequamur; ſiquidem inter Auctores alter id Diſcutiendo commodiſſimum inquit, quod ab altero, tanquam Suppurationi promovendæ efficaciſſimum, æque prædicatur; quanquam, ſi ea luce uti libeat, quam ad cognoſcendam Cutis texturam nobis Anatomia prætulit, nihil profecto poſſit harum Operationum natura ac ratione dilucidius explicari. Ut igitur rectam Diſcuſſionis notitiam animo perceptam habeamus, primo ponendum eſt Fluida omnia, quæ his Tumoribus originem præbent, ſuis etiamnum Vaſis comprehendi: verum incipiente in Arteriis Capillaribus obſtructione, ſive ex vitio ſanguinis, ſive ab externis cauſis, humores, quos per Circulationem propelli oportuit, in affecta parte ſtagnant, perpetuoque affluxu vaſa ultra naturalem eorundem capacitatem ita diſtendunt, ut inde Tumor excitetur. Ex hoc Tumoris ortu rite cognito luculenter patet, quid per Diſcuſſionem apte moliri atque aggredi debeamus. Sunt autem duæ res: altera, ut aperiantur pori, quo facilius materiæ ſupervacuæ pars aliqua per tranſpirationem excernatur; altera, ut attenuentur & quaſi refingantur humores (idque non per externa tantum, ſed & per interna etiam remedia) quo per Vaſcula Capillaria uſitatum curſum renovent. Has vero ambas res junctim promoveri oportet: quod cum probe adminiſtratum eſt, Tumor his modis diſcuſſus evaneſcit. Nam ſi primam duntaxat, Poros ſcilicet aperiendi, indicationem ſequamur, tenujori materiæ, ſicut ab Aetio recte animadverſum eſt, exhalata, reliqua glutinoſior fit, & obſtructionem confirmans membranarum craſſitudinem auget. Hinc ita frequenter, ex eorum applicatione quæ, quoniam nimis calida ſunt nimiſque vehementer diſcutiunt, tranſpirationem citant immodicam, fit, loco indureſcente, Schirrus inſanabilis; eodem plane modo, quo in quibuſdam Febribus, ac ſpeciatim iis quæ Lentæ vocantur, ex liberaliori Diaphoreticorum uſu, omiſſis Evacuantibus, viſcidior ſanguis magiſque in ſtagnationem proclivis efficitur; quæ quidem male inſtituta ac præpoſtera medendi ratio ita parum affectus a principio inhærentes levat, ut novorum complurium, quique illos malignitate exſuperent, fundamentum jaciat. Si rem hanc paulo attentius conſideremus, patebit illico quam male a quibuſdam Inſtitutionum Scriptoribus Diſcuſſio definiatur evacuatio inſenſibilis; ſecundo interim propoſito, humores nempe attenuandi ac refingendi, quod æque neceſſarium eſt, definitioni non addito. Aetius autem, & poſt hunc Hildanus, quo Diſcuſſio melius

AETIUS A. D. 500.

B pro-

Aetius A. D. 500. procedat, aliquam ſemper eorum, quæ emolliunt, portionem admiſcent; ut hujuſmodi particulæ vim cæterarum temperent, nimiſque violentam ac præcipitem, quæ aliter contingeret, per cutim diſſipationem cohibeant. Eodem conſilio ita vehementer Scriptores quidam Practici Medicamentorum Spirituoſorum cum Oleis mixturam, non modo ad diſcutiendos Tumores, ſed ad dolorem etiam levandum, prædicant. Et Experientia ſane commonſtravit quantæ ſit in iſtis caſibus efficaciæ Oleum Terebinthinæ, uti cætera quoque Olea, quæ per Chymiam eliciuntur: ſunt enim illa nihil niſi Spiritus concluſi, vel, ut vulgo dicitur, concentrati a materia aliqua Oleoſa: idque argui poteſt ex rarefactione iſta expedita celerique aſcenſu quem ab igne obtinent; ideoque Olea hæc, poſt repetitas Diſtillationes a glutinoſis particulis liberiora reddita, in Spiritus, quod eorum quoque nomen eſt, convertuntur. Itaque neceſſario ſimul humorum attenuationem debemus, æque ac exitum, moliri. Unde eas compoſitiones, quæ Mercurii aliquid recipiunt, efficaciſſime diſcutere comperimus: & Medicamentum, quod ex Cinnabari maxime conſtat, præter alia omnia ab Alexandro celebratur, ad reſolvendas eas, quæ oriuntur in Rheumatiſmo & Podagra concretiones. Neque effectum minus felicem ſperare poſſemus, ſi Opium & Camphora, quæ ſunt omnium fortaſſe Medicamentorum Attenuantium validiſſima, Compoſitionibus Diſcutientibus liberalius admiſcerentur. Contra vero, id attenuandi inſtitutum eo modo ſequi par eſt, ut vitentur illa, quæ cutis exitus inferciunt atque obſtruunt. Sub hoc genere Olea, utpote admodum glutinoſa, comprehendi debent; quamobrem Aetius, in applicatione Emplaſtri [a] Perſici ab eo deſcripti & ultra modum prædicati magnam, ne pars Oleo inungatur, cautionem ſubjicit. Oleo Poros occludi, diſerte tradit Galenus; & ob hanc ipſam cauſam poſt Balnea Unctionem præcipit, ne iis tranſpiratio nimia ſuccedat. Et ab Auctore noſtro Oleum Maſtichinum [b] magni æſtimatur ad ſudoris immoderati cohibitionem, ideo quod Poros obſtruat. Iiſdem argumentis Cælius Aurelianus contra uſum Olei Roſacei, in acceſſione Phrenitidis, diſputat. Multoque magis ob hanc cauſam ſine dubio Veteres Athletæ, quam ob illam, quæ vulgo fertur, ut ita melius ex amplexibus contendentium elaberentur, corpus oleo perungebant: nam tranſpiratione intercepta, majori copia muſculis ſubminiſtratur Sanguis ac Spiritus, quo fit ut in exercitationibus vis atque robur auctius ſuppetat. Hinc fortaſſe Unctionis inventio a pleriſque Herodico tributa eſt, qui primus Medicinam inſtituit Gymnaſticam. Uſum olei atque adipis in recentibus vulneribus ulceribuſque vetant Hippocrates & Galenus, ideo quod materiam, quæ exire debet, hæc intus concludunt, & Fungo ſæpe originem præbent. Hildanus autem in Compoſitione Unguenti Ægyptiaci, tantopere ab ipſo & aliis ad Gangrænam prædicati, licet id jam in deſuetudinem abierit, neque Oleum neque adipem miſcet: neque abſurda cautio eſt quam de Cataplaſmate ad idem valente profert, ut magna in eo cura ponatur ne farina fabarum, lentium, &c. quæ in ea compoſitione adhibentur, nimia coctione lentior evadat, ex quo tranſpiratio ſiſti poſſit. Cauſa ejus rei facile

a 14. b Lib.

le cuivis patebit in harum Anatomia partium verſato: ſiquidem Cuticulæ lamellas, quarum alia alii ſubſternitur, ita diſpoſitas videmus, ut ab illa ipſa materia, quæ perſpiratur, tenui admodum ac ſubtili, ſæpiſſime conglutinentur. Ita in Inflammationibus & Contorſionibus, Olea glutinoſa valde nocent, ac Tumorem ita non diſcutiunt, ut Pus etiam moveant; quod ſi in ſuperficie juxta os inciderit, periculum eſt ne in eo caries oriatur. Idem incommodum deprehenſum eſt, cum in initio adhibita ſint Paronychiæ medicamenta vehementer ſuppurantia, quando Tumor altus fuerit atque oſſi vicinus: quo in caſu diſcrepantem huic curationem ab Aetio *a* inſtitutam videbimus. Chirurgi noſtrates Tumorem hunc magno cum judicio ſecundum digiti longitudinem, ex altera Tendinis parte, aperiunt; quo facto, & multum doloris & diſcrimen omne æger effugit. Cera, quæ a Celſo Suppurantibus tantum annumeratur, ſine dubio ad hanc claſſem pertinet: quanta vero nunc dierum ejus partes ſunt in Remediis Diſcutientibus? Gummi, & Reſina, licet compoſitæ ſint naturæ, & partes aliquas penetrando aptas contineant, quaſdam tamen etiam glutinoſas habent, quæ, ut fatetur ipſe Aetius, ad Poros occludendos potius quam reſerandos valeant; ideoque iſta a Fallopio, qui cæteris fere quibuſque Auctoribus Diſcutientium ac Suppurantium differentiam penitius intellexit, Diſcutiendo inidonea judicantur. Hildanus multa nobis noxarum exempla profert, quas, magnopere ad curationem vulnerum ſuo tempore jactatum, ediderat Stícticum Paracelſi Emplaſtrum: hoſque effectus Gummoſorum in eo abundantium facultati tribuit, a quibus humorum in eam partem cui applicantur fluxum ſemper augeri contendit. Ita in Phlegmone, Emplaſtra Gummoſa, maturius impoſita, Tumorem augent, & dolorem intendunt. Nam cum rarefactis attractiſque humoribus, ſimul obſtruuntur pori, ac liber iſtis exitus negatur, adeo non promovetur Diſcuſſio, ut Naturam aliud longeque diverſum opus, Suppurationem ſcilicet, aggredi cogamus. Tamen, ſi eorum quæ nunc obtinent Emplaſtrorum Diſcutientium compoſitionem inſpiciamus, vereor ne multa ex his culpæ hujus argui poſſint. Fuit proculdubio magis ſimplex & uniformis Antiquorum ratio, Hippocrates, in qua re univerſi conſentiunt, Chirurgiam probe intellexit: atqui in ejus ſcriptis nulla Emplaſtrorum mentio eſt: Ceratis tantummodo nonnullis, idque raro, utitur. Unguenta ab eo memorata iis, quæ hoc nomine hodie vocantur, neutiquam ſimilia ſunt: cum vel ex Oleo ſimplici, vel infuſis Oleo herbis conſtent. In Diſcuſſione autem, Fomentis unice nititur: qua via fortaſſe, & optime vim Plantarum educi, & in vaſa Tumorem conſtituentia facillime deferri poſſe, judicavit. Celſi ætate, Materia Medica multum ampliata eſt; utque in iis ille, quæ ad Chirurgiam ſpectant, Scriptis præcipue excellit, ita maximam horum partem Remedia implent Externa: Tamen ſi Malagmata examinemus, quæ Diſcutiendo apta proponit, minorem in iis, quam in Recentiorum Formulis, Olei, Adipis, & Ceræ portionem reperiemus. Medicamentorum compoſitio, Andromachi tempore, ulterius provecta eſt, ac magis etiam, Galeni ætate, perfecta: poſt quod, ut ex Aetio diſci poteſt, multum quoque

AETIUS A. D. 500.

B 2 huic

a 3. 2. 75. 1. 2.

Digitized by Google

Aetius A. D. 500. huic Pharmaceutices parti adjectum eſt ; & quanquam numeroſa jam Simplicia commiſcerentur, tamen haud prorſus ſibi invicem repugnabant. Aut enim nihil erat craſſæ iſtius materiæ Diſcutientibus admixtum, ſicut obſervari poteſt in eorum plurimis quæ in quinto Capite deſcripta, & ad Strumarum curationem a judice haud imperito commendata ſunt Leonide, quorum pars maxima e Ceratis maxime conſtat: aut ſiquid ejuſmodi, formulæ gratia, adjectum erat, ad illud corrigendum major ſemper adhibebatur rerum calidarum abundantia. Quod ſi quis hanc rem diligenter excuſſerit, iſtas, credo, regulas in poſterioribus ſæculis haud æque ſervatas eſſe comperiet, præſertim in Diſcutiendi propoſito melius fortaſſe reſponderent, ſi Mercurius cum Axungia tantum, eo quo Fallopius his uti ſolebat modo, admiſceretur, vel cum Terebinthina, quam, uti vulgo fit, cum ingenti glutinoſorum & mucilagine abundantium copia, quæ cum Poros obſtruant, nihil aliud quam Hydrargyri operationem interturbant, idque vero, non tranſlato, vocis ſenſu, extinguunt. Galenus quidem contra ipſam Emplaſtrorum, in Diſcuſſione, formam, utpote nimis duram atque viſcoſam, diſſerit; igitur cum Phlegmone diſcutienda eſt, Linimenta tantum adhibet, quia hæc Poros minus occludunt. Cujus conſiſtentiæ ſunt Emplaſtra e Succis ab *a* Aetio deſcripta ; nam ab eo Succi Plantarum Oleo tantum incoquuntur. Tamen in Oedematoſis ſaltem Tumoribus Emplaſtra conveniunt, & faſciæ vel pulvilli loco ad humores intra Vaſa compellendos quodammodo inſervire poſſunt.

Hi ſunt modi maxime idonei, quos Natura, ejuſque optimi Interpretes, ad Diſcuſſionem præſtandam nobis indicaverint; & ex iis quæ de hac re dicta ſunt, Suppurationis facile notitia obtinebitur : ad quam quidem peragendam & Pori occludi debent, & eodem tempore ita rarefacti humores attrahi, ut ingenti diſtentione vaſa perrumpantur: hique humores extravaſati & ad digeſtionem perducti ſub Puris ſpecie apparent. Inde evenit, ut ſi citius quam par eſt aperiatur Tumor, quando ſcilicet materia cruda eſt, id ejus maturationem prohibeat. Igitur omnia iſta Medicamenta quæ Diſcuſſioni inepta eſſe poſui, ad Suppurandum maxime valent; cui conſentit id quod a Galeno dicitur, hæc ex partibus craſſis debere conſtare ; Tetrapharmacum vero, quod ex Pice, Adipe, Reſina, & Cera fit, inter ea quæ Pus movent valentiſſimum vocat Celſus. Ita in Vulneribus, materia tandem Medicamentorum Emplaſticorum ope ad Digeſtionem pervenit. Utque in Diſcuſſione animadverſum eſt, glutinoſas res nullo modo admittendas eſſe, ita nihil quod vehementer Diſcutiat Detergeatve iis miſceri debet per quæ Pus movere cupimus; idque ob cauſam ab Hollerio de hac re allatam, ne hoc modo Poros aperiamus, quos occludi expedit. Verum haud pauca contigiſſe exempla notamus, ubi remedia ad Diſcuſſionem idonea ſint adhibita, cum propoſita eſſet a Medente Suppuratio. Nam cum per ſe materia ad Suppurationem tendit, quicquid Diſcuſſionem, Revulſionem, aut Evacuationem præſtat, id eam a matureſcendo prohibet, atque ita curationem, ſi non fruſtratur, ſaltem differt. Contra, cum Diſcuſſionem fieri volumus, liquet

omnia

a 14.

omnia etiam intus danda eſſe, quæ vaſa exinaniant, obſtructioneſque in hís amoveant, quod paſſim ab Aetio inculcatum eſt: aliter enim non diſcutitur, ſed ad Suppurationem venit, Tumor. Natura ſemper via ſimplici & uniformi procedit; & Ars, quæ hanc feliciter ſequi nititur, eodem ſemper collimare debet. Et profecto, ſi pars hæc Chirurgiæ ab ejus Magiſtris eſſet diſtinctius explicata, clariuſque deſignati & expoſiti Remediorum Externorum effectus, nihil aliud majorem Internorum Medicamentorum Operationibus atque Virtutibus lucem affunderet.

AETIUS A. D. 500.

Alia multa, in Chirurgia, minime contemnenda, tradit Aetius; & inter hæc, nonnulla quibus Medicus etiam utiliter inſtrui poſſit. Unum eo ſpectans exemplum proferam, in quo curandi nobis regula ad imitandum aptiſſima proponitur. Hæc in *a* Capite quodam invenitur, quod ſi non omne, pars ſaltem ejus de Herodoto ſumta eſt; ubi tractantur Ἐξανθήματα, ſive Eruptiones Cuticulares cujuſcunque generis, quæ vel Febri ſuperveniunt, vel huic ab initio junguntur: ea præſertim, quæ pruritum movent, & in cute pulicum morſibus ſimiles effloreſcunt. In hoc caſu, Naturam redundantibus ac vitioſis humoribus onerari dicit; quæ niſi Evacuatione aliqua, aut per Vomitum, aut per Alvum exhauriantur, partes Vitales adoriendo multum periculi intentant. Quamobrem in initio ſtatim, ſi Febris violenter exarſerit, Sanguinem mitti jubet. Minime dubito, quin, uti nunc obtinet, ita illis quoque temporibus vulgaris iſta opinio obtinuerit, ut ab Eruptione Cuticulari hujuſmodi medela vetaretur: cujus hæc plerumque ratio affertur, ne eo modo humor a Circumferentia ad Centrum recedat. Verum argumentationis iſtius fallacia, ſi ad Oeconomiæ Animalis normam exigatur, facillime detegi poteſt: atque in promtu eſt demonſtrare, quemadmodum in multis caſibus, ubi abundat ſanguis, vel is nimium glutinoſus eſt, detractio ejus lentorem partium attenuet, ac liberiorem earum reddat circulationem: quo fit ut non modo non cohibeatur, ſed benignius etiam procedat Eruptio. Igitur in Eryſipelate, Variolis, Morbillis, Febre Scarlatina, aliiſque ſimilibus vitiis, ſi vehementia ſint ſymptomata, & caput vel pulmonem afficiant, aut in alia quavis parte dolorem ingentem moveant, haud abſque ratione ac tuto prorſus Vena inciditur. Ego certe, quanquam haud aliud frequentius experimentum inſtituerim, ne ſemel quidem animadverti quamlibet harum Eruptionum poſt miſſionem Sanguinis retroceſſiſſe, ubi affectus ipſe id auxilii requireret. In Eryſipelate præſertim, ſed & in aliis quoque caſibus, ubi Inflammatio adeſt, Experientia docet, per ipſius partis affectæ Scarificationem, cum Membranæ illic onere gravatæ craſſiores appareant, frequenter malum omne mira cum celeritate diſſipatum evaneſcere.

Aetius Amidæ in Meſopotamia natus eſt, Alexandriæ litterarum ſtudiis operam dedit, fuitque Relligione veriſimiliter *b* Chriſtianus; unde fieri potuit, ut multi hunc cum altero ejuſdem nominis confuderint Antiochia oriundo, qui Juliani tempore in Ariana Secta celebris exſtitit. Noſter in quibuſdam Manuſcriptis Codicibus appellatur *c* Κόμης Ὀψικίȣ, Comes Obſequii, id eſt, iis Præfectus, qui loco Comitum & Præcurſorum, Impera-

 torem

a 4. 1. 129. b A Deo miſſum. Dei munus, 4. 3. 14. c Bibl. Cæſar. 6. 102.

Digitized by Google

AETIUS A. D. 500. torem antecedere ſolerent. In eo multa ad Pharmaceuticen Ægyptiam ſpectantia reperiuntur. Ingentem quoque Formularum numerum collegit, earum præſertim quæ, ut Secreta, ab Inventoribus ſuis venditata ſunt. Quaſdam ex his videtur nulla alia, quam ipſas irridendi, cauſas proferre, ac docendi quam immenſo credulis hominibus pretio conſtiterint: ſicut; exempli gratia, Collyrium *a* Danai centum ac viginti Numiſmatis Conſtantinopoli venibat, idque ita care venditum emptores pro beneficio ei acceptum referebant. Duobus talentis æſtimabatur Colicum Antidotum Nicoſtrati, impie dictum Iſotheon. Id, inquam, videtur Aetii fuiſſe conſilium, ut vilitatem harum oſtenderet Formularum, quamprimum publice innotuiſſent, quibuſcunque eæ fuerant titulis inſignitæ, aut quantacunque in exiſtimatione habitæ; igitur illas neque extollit, neque, ut eas expertus ipſe, commendat, ſicuti, de *b* Philonio loquens, merito facit; nudamque ſatagit harum enarrationem tradere, ut venditorum fraudes una cum emptorum credulitate perſtringat. Quiſquis Medicam Artem vel primoribus labris attigerit, nequit ignorare, Univerſale quodvis Remedium nihil aliud quam verba eſſe; nam utcunque ipſum Medicamentum ſit per ſe præſtans atque efficax, tamen nullo modo fieri poteſt, ut id hominibus æque omnibus conveniat, in omni caſu, atque in omni occaſione: unde peritus ſemper Medicus requiritur, qui cum morbi naturam ac ſymptomata penitus intellexerit, prudenter judicet, quando id expediat offerre, & quando ab eo temperare præſtet. Hujus rei non longe petenda eſt demonſtratio; cum manifeſta ſit in magno illo ac fortaſſe unico Specifico, Cortice ſcilicet Peruviano: qui ſi indiſcriminatim ac ſine judicio, etiam in Febribus Intermittentibus, adhibeatur, poteſt æque nocere ac proficere.

Primus Græcorum Scriptor e Chriſtianis, niſi fallor, Aetius eſt, qui Incantationes Medicis uſibus accommodatas docuerit: hæ autem magnopere inter Veteres Ægyptios valde celebratæ ſunt. Unam hujuſmodi profert, ſub nomine Sancti Blaſii, *c* ad extrahendum os quod in gutture hæſerit; & alterum adverſus *d* Fiſtulam.

Sedecim Librorum Aetii in quatuor Τετραβίβλους diviſio non ab ipſo Auctore facta; uti Fabricius animadvertit, ſed ab aliquo Recentiorum excogitata eſt; nam quandocunque ii vel ab ipſo vel a Photio nominantur, id fit juxta Librorum ipſorum numerum ac ſeriem. Quanquam in uno loco voce, Quaternionibus *e*, Traductor utitur, quam illic per incuriam irrepſiſſe arbitror.

Nihil amplius de hoc Auctore dicam, cum ex eo Remedii contra Podagram ſpecimen protulero, eo quod ſit parum vulgare, & omnium quæ in Hiſtoria Medica tradantur in ſuo genere primum. Medicamentum id Externum eſt, & ab eo Magnus *f* Exſiccator dicitur: eo per annum integrum aliquis uti debet, ſervata inſuper per ſingulos menſes ſequenti victus ratione. Menſibus Alexandrina ille, ſive Ægyptia nomina, imponit; qui ſi noſtro more vocentur, hæc præſcriptionis formula eſt: „ Æger menſe Septembri,

„ pro

a 2. 3. 98. 351. 32. b ibid. c 2. 4. 50. d 4. 3. 14.
e 4. 1. 19. f 3. 4. 48.

Digitized by Google

„ pro omni cibo ac potione Lacte ſit contentus; Octobri, allium edat; „ Novembri, a balneo abſtineat; Decembri, braſſicam ne comedat; Ja- „ nuario, vini meraci hauſtum mane ſingulo bibat; Februario, betam ne „ comedat; Martio, dulcia cum eſculentis & potulentis miſceat; Apri- „ li, Raphanum ruſticanum ne comedat; neque Maio, piſcem Polypum; „ Junio, mane frigidam bibat; Julio a Venere abſtineat; Auguſto deni- „ que, malvam ne comedat. „ Inde Hiſtrionum illius temporis in Medicina artes videmus; tamen ab Alexandro ad eundem affectum etiam magis ridiculum a Antidotum præſcribitur, qua quis uti per integrum quoque annum debet, ſervato interim hoc ordine. „ ut menſibus Januario, Februa- „ rio, Martio, Aprili, quinquies, alternis diebus, exhibeatur; Maio „ ter, Junio, bis, diebus etiam alternis: Julio, Auguſto, & Septembri, „ ſemel, in menſe ſingulo: Octobri, & Novembri, bis: Decembri, „ quater, alternis diebus. „ Ita in toto anno Doſes conficiuntur triginta & ſex. Simul abſtinere debet æger a vino, carne porcina & bubula, a lepore, braſſica, ſinapi, lacte, &c. Aliud idem Auctor Antidotum habet quod ex trecentis ſexaginta & ſex Potionibus conſtat, quæ ita ſumi debent, ut curſus integer annis duobus expleatur. Ac promittere audeo, ſi quis huic Regimini patienter ſe ſubjicere, & præceptorum ſeveritati vitam ſedulo velit accommodare, minus hunc aliquanto de Podagra conqueſturum, quam a pleriſque nunc dierum fieri ſoleat.

AETIUS. A. D. 500.

His non obſtantibus, ALEXANDER cæterorum longe diſſimilis eſt; magiſque certe omnia, ut fatetur ipſe Clericus, de ſuo penu promit. Nam ex magna parte & ſtylum & ordinem habet, ſi cum Galeno ejuſque exſcriptoribus conferatur, ſibi ipſi peculiarem. Illic quoque ubi veſtigia Antiquorum, aut in deſcribendis Symptomatis, aut in affectibus curandis perſequitur (ſicut ab eo neceſſario factum eſt, & ab omnibus, qui Medicinæ Syſtema conſcribendum ſuſcipiunt, fieri debet) ſuo ſemper ordine ſuiſque verbis utitur. In eo ſtylus eſt, ut ſummatim loquar, ſincerus, brevis, perſpicuus, &, ut ipſe ait, ex communibus præcipue verbis compoſitus: ac licet ob vocum quarundam exterarum admiſtionem (quod ob multas ejus peregrinationes fortaſſe contigit) haud uſquequaque elegans, valde tamen ſignificans & comprehenſibilis. Cæteri morbos admodum perturbate collocant; hos ille conſequenter a Capite ad Pedes diſponit. Igitur ſolus Græcorum eſt, qui ordine poſſit (quanquam uterque ſuo modo utitur) cum Aretæo contendere; hique Auctores duo, quos ab Hippocrate præſtantiſſimos judico, in altera quoque re conveniunt, ut de paucis tantummodo affectibus ſcribant, qui numero quinquaginta aut ſexaginta non excedunt, quoſque ea de cauſa frequentius ipſis in Medicina tractanda obverſatos conjicio. Nam ſi ab aliis exſcribere ſategiſſent, Oribaſii atque Aetii volumina mole veriſimiliter æquare tentaſſent. Id unum miror, quod Alexander de nullo quoquam Mulierum affectu mentionem fecerit. In explanandis morborum cauſis ſatis accuratus eſt, & in proponendis curationum ſcopis admodum ſagax. In Diagnoſticis autem magnopere præcellit; quippe cum affectus illos qui

B 4 magnam

a Lib. II.

Digitized by Google

ALEXANDER. A. D. 560. magnam inter ſe ſimilitudinem habent, exactiſſime diſcriminet ; ſicut a Jecoris inflammatione Pleuritidem : a Calculo dolorem Colicum : Febres Hecticas a Quotidianis cæteriſque Febribus. Primo intuitu perſpicere licet quantum in hac re deſit cum Aetio Oribaſius. Duorum caſuum, & curationum a ſe inſtitutarum Hiſtorias, unam in Febre Tertiana, alteram in Lienis Scirrho, tradit : quæ, præter illas ab Hippocrate & Galeno memoratas, ſola ſunt ex omni Antiquitate hujuſmodi ſcriptionis exempla.

Idem eſt in Compoſitione Medicamentorum enarranda, horumque exhibendorum modo ac tempore præfiniendo, perquam diligens : inter quæ, multa extant ab ipſo inventa. Et, ſi vera fateamur, tam amplus horum in eo delectus eſt, ut nimis multa potius quam nimis pauca ſint. Magnam videtur in omnium Medicamentorum ſuorum viribus fiduciam habere ; neque ſilentio præteriri debet ſuperſtitioſa iſta ac ridicula fides quam in Amuletis & Incantationibus ponit ; longe ſupra quam quod in homine exquiſito illo judicio abundante credi poſſit. Aliquas harum rerum rationes adducere conatur *a*, & Galeni authoritate ſe tuetur. Quod Magiæ ſtuduerit, multa proferri poſſunt argumenta ; ſoluſque fortaſſe Medicorum eſt, qui ex Oſthane quædam, uno ex antiquiſſimis apud Perſas Magis, depromſerit. Huic autem, ſive ex temporum ſuperſtitione, ſive ex hominis ſenectute originem duxerit, in Alexandro credulitati ignoſcamus. Id ſolum animadvertam, hujuſmodi ab eo remedia, nonniſi in Febribus Intermittentibus, Calculo, dolore Colico, ac Podagra commendari ; & per omnia fere inſequentia, credo, tempora mos invaluit, ut Magicæ iſtæ applicationes in iiſdem præcipue Morbis obtinerent. Cæteris *b* haudquaquam inferior eſt Homeri verſus,

Τετρήχει δ' ἀγορή, ὑπὸ δ' ἐϛοναχίζετο γαῖα.

Neque ideo minus æſtimari debet, quod minimo conſtet.

In cæteris rebus, quantumlibet Antiquorum ſit amator, tamen in ſententia ſua proferenda, atque adeo cum illis *c* diſſentiendo, libertate omni utitur ; ac ſpeciatim cum *d* Galeno ſæpiſſime diſcordat, modo ſe mirari dicens, quanam ratione doctrinam is ita perturbatam atque ita parum *e* diſtinctam tradiderit : modo diverſam ab eo medendi *f* viam, non, uti profitetur, contradicendi, ſed veritatis indicandæ ſtudio, proponens. Utque ſummatim loquar, haud ſolum in unoquoque morbo totum curandi modum diſtinctiſſime explicat, ſed plerumque etiam quæ *g* vitanda ſint Lectorem commonet : quod exemplum ſi alii omnes Auctores eſſent eadem accuratione imitati, haud minorem inde utilitatem, quam a traditis in quaque occaſione agendi præceptis, haurire licuiſſet.

Alia quoque res Alexandri ſcriptionem a ſupra memoratis Auctoribus diſcernit, quod morborum ſignis & curationum modis explicandis unice incumbat : in Materia Medica, in Re Anatomica, & Chirurgica, contra ac alii fecerant, nihil prorſus attingens ; quanquam Librum ſcripſerit, aut certe

a 1. 15. 9. 4. b 11. c 1. 17. 7. 13. 9. 3. d 6. 1. 12. 1. 6.
e 12. 1. 6, 7. 8. f 12. 6. g 3 7. 4. 1. 3. 10. 13. 12. 7.

Digitized by Google

certe ſcribere inſtituerit, de *a* Fracturis, & aliquid etiam de *b* Oculorum morbis contexuerit. ALEXANDER A. D. 560.

In tractanda Podagra, de qua nihil quicquam prodidit Galenus, Librum Alexander integrum ponit; unde fortaſſe morbum hunc hujus tempore magis invaluiſſe jure quis crediderit. Quem præcipue Purgantium ope is levare nititur: & in plerisque hujuſmodi ab eo ordinatis compoſitionibus Hermodactyli (quas quidem ille vix ab Oribaſio Aetioque memoratas quantivis facit) maximam partem gerunt. Vides quam parum recens inventio ſit, ſicut vane a quibuſdam putatur, Podagræ per Purgantia mederi velle: quod malum fortaſſe omnino non curari magis expedit, quam ſiquis in eo eximias iſtas Formulas ab Alexandro præſcriptas adhibuerit; licet hæ virtute haudquaquam cedant iis, quæ hodierni paſſim Medicaſtri venditant.

Fui in hac re paulo fuſior, ut ex ipſo ejus Opere Scriptorem hunc potius, quam Exſcriptorem, dici debere oſtenderem. Trallibus natus eſt, Civitate illa Lydiæ celeberrima: cujus incolæ ſermonem Græcum puriſſime loquebantur, ob Jonicarum urbium vicinitatem. Ipſe autem non modo ſub *c* Stephano Parente ſuo, eodemque Medico, inſtitutus eſt, verum etiam in hac Arte Magiſtrum habuit Coſmæ Patrem; cui quidem Coſmæ, partim ipſius rogatu, partim ut beneficiorum gratiam aliquam Patri ejus perſolveret, Volumina ſua ſcripſit & dicavit. Ipſe in Medicina fuit exercitatiſſimus, Experientiæ longiſſimæ, famaque multum cognitus, non modo Romæ, ſed etiam quocunque peregre proficiſceretur, ſive per Galliam, ſive per Hiſpaniam, ſive per alias regiones: unde, tanquam ceteris præcellens, Alexander Medicus vocabatur. Ideoque in parte Therapeutica Medicis ſuperioribus frequenter plenior eſt & accuratior, quod ea præſertim remedia concinnaverit, quæ ex repetitis obſervationibus maxime efficacia compererat: quod alibi ſæpe, ſed diſertius narrat, in Præfatione ad Librum duodecimum; ubi primo Febres generatim, ac deinde ſingulæ harum ſpecies pertractantur. Et hunc quidem Librum quiſquis verſaverit, illum cæteris undecim præponi debere perſpiciet; ſed & alioqui ipſe Alexander, in poſtrema parte undecimi, opus illic ſe concluſurum eſſe pronuntiat.

Hactenus quibuſdam, quæ Auctorem noſtrum Eruditorum lectioni ſaltem commendent, ſummatim expoſitis, id amplius exequar, ut nonnulla ab eo maxime notabilia obiter decerpam: quæ quanquam Praxi magnopere inſerviant, tamen ab aliis vel omiſſa vel parum explicata invenio. Volo autem in hac re ipſius ordinem ſequi.

In *d* Cauſo, ſive Morbo qui ab illo Febris Ardens Spuria dicitur, ubi redundat Bilis, & materia Evacuationi ſeſe offert, & Febris haud intenſa eſt, Purgationem Venæ ſectioni præfert: cum alii Sanguinis miſſioni maxime nitantur. Obſervationem hanc adjicit peracutam & perutilem: „ Memini „ me, inquit, etiam acuta laborantem Febri purgaſſe; verum hæc res non „ modo multam & exquiſitam animadverſionem ac judicium, ſed & Medi„ cum quoque deſiderat fidenti præſentique animo. „ Ii qui Experientiæ rationem adjungunt, hujuſce obſervationis facile vim perſpicient; neque viam.

a 1. 14. b 2. 1. c Lib. 4. d 12. 3.

Digitized by Google

ALEXANDER A. D. 560.

viam hanc negabunt in quibusdam caſibus, ſiquis huic prudenter inſtiterit, mira cum felicitate tentari. Hic enim frequenter aut ſequendæ aut adjuvandæ Naturæ modus eſt aptiſſimus. Caput apud Oribaſium eſt ex Archigene ad hanc *a* rem ſpectans; idque recte animadvertit Galenus *b*, Diarrhœam ex naturalibus iis auxiliis eſſe unam, per quæ Morbus iſte ad Criſim perducitur. Porro neutiquam violenta Trallianus, ſed lenia tantum, in Febre Tertiana & Quotidiana, exhibet Purgantia: quæ res animadverſionem ſeriam meretur, Virumque illum, non modo acri cum judicio, ſed caute ac fideliter, Artem ſuam exercuiſſe comprobat.

In eodem Morbo, Cauſo ſcilicet, ſi Syncope ab humoribus crudis ac redundantibus incidat, Venæ ſectionem præcipit: idque eo magis animadverto, quod in hac re nullum ducem habuerit, excepto *c* Aretæo, qui idem in eodem caſu auxilium adhiberi jubet. Sane quoad Syncopen generatim, Scriptores Practici, etiam inter Recentiores, uno fere conſenſu de miſſione Sanguinis prorſus ſilent: iique pauci, qui ejus mentionem faciunt, eam improbant; ita ut vix quiſquam ſit, præter Sennertum, ejuſque exſcriptorem Riverium, qui id remedii ullo modo admittat: deque eo Riverius ſtrictim duntaxat loquitur, neque illud adminiſtrari debere, præterquam in duobus caſibus, Plenitudinis nempe ac Terroris, exiſtimat. Minus fortaſſe cautionem hanc ingentem admirabimur, ſi ea quæ de hoc argumento pronuntiaverint Antiquorum nonnulli, nobiſcum reputemus. Id *d* Aetius & *e* Oribaſius, etiam in Plenitudine, metuunt; Cælius autem Aurelianus hæc verba pro univerſa lege ſtatuit, „ Phlebotomiam nihil jugulatione differre „ ratio teſtatur *f*. „ Aliam vero de hac re ſententiam inveniet, quiſquis ad ipſos Medicinæ fontes acceſſerit. Hippocrates enim, aut aliquis ex diſcipulis ejus, in Acutorum Morborum explicatione diſerte tradit, ſiquis ſubito obmutuerit, id a Venarum obſtructione, ſive interceptione, proficiſci *ἢν ὑγιαίνοντι τόδε ξυμβῇ ἄνευ προφάσιος g*, ſi id in valetudine integra, abſque evidenti cauſa, obtigerit; quare miſſionem Sanguinis e brachio neceſſariam eſſe judicat. Galenus, qui Hippocratis ſenſum intellexit optime, vocem *Ἄφωνον* ita interpretatur, ut ea non modo Apoplexiam, ſed Syncopem etiam, ſignificari putet; & in utroque caſu Venæ ſectionem adeo vehementer commendat, ut multos diverſa curatione interfectos eſſe affirmet. In Aphoriſmo hoc, (qui a nullo quoquam Interpretum, quaſi huc pertineret, diligenter examinatus eſt) ſedulo perpenſa ac ſignificanter expreſſa conditio ponitur, „ Si in valetudine integra; abſque evidenti cauſa, obtigerit: „ hoc enim præfinito, vix fieri poteſt, ut oriatur Syncope, niſi ab aliquo Sanguinis vitio, unde major in ejus tranſitu per Cor Reſiſtentia efficitur, quæ nulla ope æque cito, ac per Venæ ſectionem, tollitur. Hanc Syncopen, a Plenitudine ortam, Germanis, quippe qui vulgo corporis admodum obeſi ſint, valde familiarem eſſe notat *h* Riolanus; horumque negligentiam incuſat, quod in ea curanda Sanguinis detractionem omittant. In Praxi certe animadvertimus, ſoliti cujuſvis fluxus ſuppreſſioni, ut ex Naribus aut ex Hæ-

a Collect. 8. 46. b De Criſ. 3. 3. c Cur. Acut. 2. 3. d 2. 1. 96.
e Synopſ. 7. 26. f 2. Acut. 38. g Vict. Acut. 4. 23. h Enchirid. Anatom. 3. 8.

Digitized by Google

Hæmorrhoidibus, Syncopen frequenter ſuccedere. Solus inter Recentiores caſum hunc penitius examinavit a Petrus Salius, verum haud cum exceptionibus ab Hippocrate poſitis: & eundem a Practicis Scriptoribus ſemper omitti recte ab eo animadverſum eſt. Duo vel tria hujus rei, Experientia ſibi nota, exempla profert lectu digniſſima: idque ſubjicit, hoc Syncopes genus per diem unum aut alterum præſentiri ſolere, vel ex Suffocationis cujuſdam invaſione, vel ex Pulſu intermittente; ſeque acceſſiones morbi Venæ ſectione prævertiſſe, quam una cum Frictionibus contra eundem commendat, quod Alexandri præceptis plane convenit. Præter hæc, Salius multis periculum ſeſe prædixiſſe narrat, qui ſpretis ejus monitis morte ſubita interierint; quibus diſſectis, ſanguinem eorum ita concretum repperit, ut hunc, perinde ac ſi ſolidus eſſet, de venis eduxerit. Hoc in caſu, Sanguinis detractio ſine dubio apprime neceſſaria eſt; ac facile exiſtimare licet, ſi fruſtra fuerit hoc remedium, omnia æque alia nihil profutura. Hujuſmodi erat, ab Alexandro inſtituta curandi ratio; ea vero ex quibus hanc deducit, Diagnoſtica, admodum perſpicua ſunt ac diſtincta: uti, facies ſolito tumidior pallidiorque, habitus corporis inflatus, pulſus exiguus, piger, quique longa ictuum intervalla habeat. Hæc certe iſtiuſmodi medelæ indicationes evidentiſſimas præbent. ALEXANDER A.D. 560.

In Febribus Tertianis, & eo magis in Quartanis, Vomitum ante acceſſionem ſupra cætera omnia remedia laudat: idemque Quartanas etiam inveteratiſſimas ſolo hoc auxilio depulit. Quæ quidem curatio ab Antiquis cæteris memorata, nunquam vero in conſuetudinem adducta eſt; quanquam naturæ certe prorſus conveniat, multumque emolumenti non modo in hoc, ſed & in pleriſque aliis affectibus diuturnis præſtet. Antidotum quidem hic deſcriptum, & ab eo Mirabile appellata, nimiam cum Circulatoris Formula ſimilitudinem habet: eſtque Catholicon quoddam Mithridatio non abſimile, quod & huic & aliis fere triginta ab eo enumeratis morbis medeatur. Illud etiam Senex adjicit, hominem qui id ei Medicamentum dono dediſſet ſanctiſſime aſſeveraſſe, nullum aliud illi ob eximias virtutes eſſe conferendum. Has omnes Alexander virtutes, Compoſitionemque ipſam fuſe narrat: quam, ut ſibi communicatam, ita ſine fuco quoque omnibus impertit; quæ ſane hominis probitas alibi etiam ſæpenumero apparet. Haud raro Veterum virtutem admiratus ſum, qui utcunque ſine ratione interdum iis, quæ Specifica vocabant, mirificam ineſſe vim putaverint, & ea ſupra modum ſuſtulerint, tamen pro Secretis neutiquam celarent. In eo ſcilicet elaborabant ut Artem ſuam probe callerent, utpote communis emolumenti ab ea redundantis magnitudinem intelligentes: ideoque longiſſime a privato lucro abhorrentes, ac profeſſionis dignitatem tuentes, quicquid aut per Experientiam ſuam adinvenire, aut ab aliorum Obſervationibus excerpere valuerunt, quod morbos poſſet humano generi inſidiantes depellere, id omne generoſe ac libere in vulgus edebant. Hic Antiquorum mos erat, perpetuumque iis Medicis exemplar eſſe debet, qui illos vel ſcientia vel virtute imitari exoptant.

Phre-

a De Affect. Partic. 4.

ALEXANDER A.D. 560. Phrenitis *a* ab eo accuratiſſime deſcribitur : & rationes optimæ adducuntur, quamobrem haud a Diaphragmatis, ut a pleriſque creditum eſt, ſed ab ipſius Cerebri affectu oriatur. Cumque in brachio vena ſeſe inciſioni ſubtrahebat, hanc quæ in Fronte eſt aperire conſueverat, quod poſt eum a Rhaze quoque commendatum eſt. Licet in obſtinata Phrenitide Diacodium aliquando præbeat, de eo tamen peridoneas cautiones ſubjicit : ut, ſi æger temperamenti ſit Phlegmatici, furor non admodum vehemens, vireſque corporis infirmæ, uſum ejus remedii dehortetur. Nam in iſtis caſibus ſemper nocent, interdum pernicioſa ſunt Opiata. In Pleuritide ac Tuſſi, fere eadem monet. Si, quæ ab eo de Phrenitide ac Pleuritide dicta ſunt, cum iis quæ de iiſdem affectibus tradidit Oribaſius Aetiuſque, conferantur, harum rerum multo explicatior apud hunc, quam apud illos, doctrina reperietur. Nam in utroque morbo nihil aliud Paulus quam Alexandrum exſcribit.

Medicamenta idem Veſicantia, in *b* Lethargo, Scillam : in *c* Epilepſia, Lepidium, adhibet ; alia quoque multa, præſertim in *d* Podagra, uti Allium, Euphorbium, Sinapi, &c. inter quæ ſunt Cantharides : haſque, magna Seri copia profluente, ſubitam levationem afferre tradit. Sed & hoc quoque monitum commode ſubjicit, nequis Topicis tantum Remediis confidat.

Ad *e* Paralyſin, novum Hieræ genus, idque optime confectum, laudat ; ac majorem poſtea Scammoniæ modum injici vetat : hanc præterea obſervationem ſubjungens, quam alibi nuſquam reperio, quæque, ſi ei bene attendatur, magnum in Praxi uſum præſtabit : „ Multi enim, inquit, ita „ faciunt, vim medicamenti ad evacuandum augere ſe credentes, neque „ hoc modo id minus utile reddi cognoſcunt. Haud enim eo ſpectamus, ut „ id per alvum expedite deferri velimus, ſed potius in membra diſtribui, in „ corpore morari, humores illic attenuare & corrigere, meatus dilatare, „ nervorum obſtructiones diſcutere, ut ita ſpiritus in hos abſque impedi„ mento derivetur. „ Idque potiſſimum in Temperamento Phlegmatico fieri debere admonet. Facile quis oſtenderit, quantum in hac doctrina momenti ſit, quamque late hoc de tarde purgantibus præceptum ad morbos quoſdam Diuturnos pertineat. Nam quotidiana quidem Experientia videmus, miro id cum ſucceſſu fieri : uti præcipue cum Aquas Minerales, Bathonicas puta; ordinamus, aut Calomelas, idque in variis affectibus. Ita quoque in dolore Colico, aut Iliaca Paſſione, ea quæ vehementer purgant, nimiſque inteſtina compungunt, morbum ſæpe augent, & periculum, ut ipſe alibi notat, inflammationis faciunt, niſi eorum vis Opiatis prudenter hebetata atque imminuta ſit.

Varia *f* Melancholiæ genera luculenter ab eo deſcripta ſunt : vires Imaginationis vividis coloribus depictæ ; & multa hujus rei exempla commode prolata, ad Aretæi fere ſimilitudinem. Ea vero curat ille ; Victu potius, atque Balneis, & oblectamentis, quam Medicamentorum farragine ; a Veteribus autem in eo diſcordat, quod non ita frequenter Cucurbitulas, Hirudines, ac Sinapiſmos adhiberi velit. Etiam in Purgatione, licet ab iis Helle-

a l. 13. b l. 14. c l. 15. d 11. e l. 16. f l. 17.

Digitized by Google

Helleborus albus tantopere prædicetur, Lapidem Armeniacum ei præfert qui tuto admodum atque efficaciter alvum movet, ſine eo diſcrimine aliiſque incommodis, quæ nimium frequenter ab alterius iſtius Medicamenti violentia naſcuntur. Sententia hæc, ab Alexandro de Helleboro albo pronuntiata, cum eorum temporum Hiſtoria probe convenit: ex qua docemur, Medicamentum illud, ita a Veteribus celebratum, poſtea in deſuetudinem omnino abiiſſe: donec *a* Aſclepiodotus, Vir & in Mathematicis diſciplinis & in Muſica verſatiſſimus, id in uſum denuo revocarit, circiter A. D. D. multaſque ope hac in morbis obſtinatiſſimis admirandas curationes præſtiterit. Tamen id Remedii ab Auctore noſtro, qui non ita multo poſt floruit, minime comprobatum videmus.

ALEXANDER. A. D. 560.

In *b* Parotide optimam hanc legem ponit, ut mittatur Sanguis ante Diſcutientium aut Attrahentium quorumvis uſum; & eos ait qui ante Venæ ſectionem nimis mature hæc ordinaverint, ægris ſtrangulationem induxiſſe. Eadem ratione vehementer Aſtringentium ac Repellentium uſum merito repudiat, qualia ſunt, Solanum, Alumen, &c. Medicamenta enumerat ad Diſcutiendam Parotidem idonea: quam profecto rem, ubi caſus hanc medendi viam recipit, potius quam Suppurationem, moliri ſemper magis convenit. Quod ſi irritus fuerit hic conatus, Tumorque nihil quicquam ſubſederit, ac dolor etiamnum inhæſerit, omnibus modis, inquit, Pus movendum eſt; ejuſque generationis ſignum eſt, ſi una cum doloris incremento Rigor atque Febris, quæ antea non erant, nec opinato invaſerint. In hoc, de rei ſumma cum Celſo convenit, qui in iſto caſu diſtinctiſſimum nobis documentum præbuit: id eſt, „ Si Tumor per ſe primario, nec alii „ cuivis morbo conjunctus, appareat, moderata primum Repellentia ac „ Diſcutientia tententur: ubi vero alii alicui affectui ſupervenerit, quo „ nihil frequentius incidit, id tum maturari quamprimum atque aperiri „ debet. „ Nam in hoc caſu Tumor Criticus eſt, ac morbum ſolvit. Hippocrates autem Parotides illas, quæ longis Febribus ſuccedunt, exitiales pronuntiat, niſi ſuppuraverint. Ubi vero obſtinatæ iſtæ diu permanſerint, neque per Externa Remedia maturari potuerint, Uſtionis ope aliquando ad Pus perductæ ſunt. Nam Severinus, & ante hunc Valleſius, expoſuit, quemadmodum ipſi hanc rationem in Magnis Parotidibus cum ſucceſſu tentaverint.

Medicatio, quam in *c* Angina fieri vult, omnibus numeris abſoluta eſt; Repellentia ſola in initio probat, Relaxantibus omnibus ex toto rejectis. Multum, ut ab Aretæo quoque factum eſt, Antidotum Διαβοτανῶν commendat, ita dictum a Ruta Sylveſtri, quæ præcipua eſt inter ea quæ Compoſitionem hanc conſtituunt ab illo deſcriptam. Venæ ſectionem ſupra alia omnia neceſſariam judicat; idque per tres aut quatuor vices, prout occaſio poſtulat, repeti jubet, cum ea cautione ne quis Sanguinem ad deliquium mittat. Quod ſi per hæc auxilia vitium nihil levetur, Venæ ſub Lingua incidendæ ſunt; (quanquam Cælius Aurelianus id, tanquam ſuperſtitioſum, damnet (neque res in poſterum diem differenda, ſicuti Aetius quoque de

a Photii Biblioth. 500. *b* 3. 7. *c* 4. 7.

Digitized by Google

ALEXANDER A. D. 560. de miſſione Sanguinis præcipit, ſed eodem die præſtanda eſt. „ Sæpius, „ inquit, malo urgente, Venam mane aperui, ſub veſperam eas quæ ſub „ Lingua ſunt: nocte, Purgationem inſtitui: atque ita quoque difficul- „ ter ſtrangulationem reſolvi. In alio, poſt miſſionem Sanguinis, ſtatim „ Medicamentum Purgans, ſequenti die non expectato, obtuli. Id autem „ faciendum eſt, ubi diſcrimen ingens imminet, neque inducias morbus ad- „ mittit. Venas etiam Jugulares magno cum ſucceſſu aperui: ut Saphæ- „ nam quoque in Fæminis, cum Menſes una ſuppreſſi eſſent, ex quo duplex „ commodum obtigit, ut non modo Menſes erumperent, ſed Tumor et- „ iam in Gutture ſubſideret. „ Vides hæc, ſicuti alia prope omnia, a perito Artifice ac Magiſtro dictata; neque ſane hæc laus illi ſine injuria denegari poteſt, quod medela ab eo ordinata rationi exactiſſime conveniat: ita ut poſt Medicinam tot inventionibus & incrementis locupletatam, vix quicquam his adjicere valeamus.

a Tuberculi in Pulmone mentionem habet Alexander, unde Spiritus difficultas oritur, Expectorationis tamen atque Febris expers. Morbus hic a b Galeno memoratur, qui eam Tabis eſſe ſpeciem ait; & hæc ſane frequentiſſima in noſtra regione eſt, præſertim in corporibus Strumoſis. Hæc licet vera Phthiſi tardius procedat, in qua Febris Hectica Tabem inducens, Pulmonis Ulceri ſupervenit, utplurimum tamen in Raucitatem & Atrophiam deſinit, & æque certam perniciem minatur. Caſum itidem narrat, inauditum ſibi ac valde admirabilem viſum, de extuſſito c Calculo: non materia quadam concreta, ſed vero Calculo, lævi, duro, ſonitum, ex lapſu in terram reddente. Hujuſmodi Calculorum per Tuſſim excretorum plurimos vidi, & ex his aliquos Nucis Avellanæ magnitudinem æquantes; nulla autem Tabis ſuberant indicia, inveterata licet uſque perſiſtente Tuſſi. Novi quendam, qui longis intervallis quatuor aut quinque tales exſpuerit; is quem memorat Alexander, Tuſſi diu conflictatus eſt, neque ullam levationem ſenſit, donec Calculum ejeciſſet: eratque tenui naturaliter corporis habitu, morboque & macie pene confectus: qui Tabe, juxta illum, veriſimiliter interiiſſet, niſi medelam humectantem & refrigerantem ſervando duram hanc excreviſſet materiam. Alexander adeo curationem hic a Galeno præceptam magna cum ſeveritate, tamen haud injuria, reprehendit: qui aſperam quandam materiam ita eductam viderat, grandinis quidem, neutiquam vero d Calculi ſimilem; & in eo caſu Medicamenta tantum calida atque exſiccantia adhibuerat, qualia ſunt Mithridatium, & Theriaca: illo inſuper animadverſo, neminem ita affectum convaluiſſe. Id Alexander ſine hæſitatione aperte damnat: ſeque de homine tam ſolerti haud ita libere prolocuturum fuiſſe dicit, niſi amore Veritatis impulſus hanc celare nefas eſſe judicaſſet: ſermonemque concludit prolato celebri illo Ariſtotelis dicto, „ Amicus Plato, ſed magis amica Veritas. „ Deeſt plane hæc libertas quibuſdam Galeni admiratoribus, qui, Maſſariæ ſimiles, nobilis cujuſdam in Italia Profeſſoris, cum Galeno errare malunt, quam cum alio quovis recte ſentire.

Obſer-

a 5. 3. b Loc. Affect. 4. 6. 7. c 5. 4. d Loc. Affect. 4. 6.

Obſervatio, de Liquidorum uſu in a Pleuritide, attentionem meretur; nam ab eo facta aſt, qui & Fluidorum Animalium & Medicamentorum vim probe intellexerat. „ Humor, inquit ex Hippocrate, alimenti vehiculum „ eſt. Quamobrem Ἔυκρατον, id eſt, aquam tepidam, inter cæteras potio- „ nes ac cibos exhibere ne deſinas. Neque enim ſiccum quodvis medicamen- „ tum abſque humore in altum poteſt deſcendere, ſed in ſuperficie actionis „ expers remanet: ubi vero humido aliquo mixtum eſt, vires ſuas exerit, & „ calorem aut refrigerium largitur. Igitur Aqua, licet a quibuſdam, eo „ quod ſimplex ſit, nulli Alimenti eſſe putetur, tamen ad omnium nu- „ tritionem neceſſaria eſt, cibos in corpus univerſum diſtribuit, & diviſas „ continet unitque particulas. Nam ſi hæc ſiccam & parum cohærentem ter- „ ram conjungit, eique continuitatem impertit, ut ex illa varii generis ef- „ fingantur Vaſa: ſi panem ipſum, qui a nobis comeditur, una cum farina „ componit: ſi eadem & in Animalibus & in Stirpibus præcipua Generatio- „ nis cauſa eſt, quidni rationi conſentaneum videatur, eadem hanc in Hu- „ mano Corpore munia præſtare? „ Hæc obſervatio ingentis momenti eſt, lateque in omnem Medicinæ uſum ſe diffundit, præcipue vero in Acutis Affectibus; & is qui Hippocratis Librum De Victu Acutorum attente perlegerit, (ex quo quidem, Antiquitatis Monumento pretioſiſſimo, longa aliquot de Febribus contexta ſunt Volumina) facile concipiet, quam ſalutares in morbis periculoſiſſimis effectus, etiam abſque Medicinæ ope, producat ſola per ſé Dilutio. Itaque fundamento hoc in tradenda curatione b Febrium innititur Trallianus, „ ut omnia fiant per quæ humiditas augeatur; omniſque ejus Medicina per Acutos hos Affectus in Refrigerantibus ac Diluentibus potiſſimum conſiſtit, qualia ſunt Ptiſana, Hydromel, &c. ita ut, quanquam Attenuantia eodem fere ſpectent, tamen Calidiorum uſum detrectet, & Galenum ipſum ob eam rem incuſet. Id unum in hoc Auctore amplius animadvertam, quod ubicunque Simplicium Medicamentorum, quæ calorem moveant, aſſumtionem idoneam judicat, ea vix unquam ſolida, ſed Aquæ fere ſemper incocta exhibeat: id quod non modo ejus ratiociniis congruit, ſed etiam optima ratione firmatur. ALEXANDER A. D. 560.

In Sanguinis c Sputo, venam ſe in Talo inciſiſſe prodit, idque melius, quam idem in Brachio factum, reſpondiſſe. Atque hanc ejus rei cauſam adducit, quod Materiæ ad remotiores partes attractio Revulſionem magis efficacem reddat: quæ quidem ratio neque minus clare expoſita, neque minus ſolida eſt iis, quæ nunc jam poſt inventam Circulationem proferuntur.

Obſervationem tradit in d Βουλίμῳ ſive Fame immodica, novam ac plane ſuam; cujus ne minima quidem apud alios extat mentio: quod is morbus ſcilicet a Lumbricis interdum naſcatur. Fæminæ caſum memorat, quæ voraci hoc appetitu laborans perpetuam in Ventriculo roſionem ſentiret, cum dolore jugi Capitis; ea poſt Hieræ ſumtionem Lumbricum longitudine duodecim cubitorum dejecit, unde omni malo ſtatim levata eſt. Idem in Praxi frequenter occurrit.

Novum etiam aliquid, licet haud magni referat, & nobis jam familiare ſit,

a 6. 1. b 12. 1. c 7. 1. d 7. 4.

Digitized by Google

ALEXANDER A. D. 560.

ſit, de Singultu notat; hunc ſcilicet a ſubito terrore, aut ab animi intentione, ut in numeranda pecunia ſimilibuſque rebus, ſtatim tolli.

Ad Choleram, in quibuſdam caſibus, *a* Vinum meracum laudat: idque in eo ſingulare eſt, quod in pleriſque morbis ſeparatim de Vino loquitur; cujus in delectu valde accuratus eſt, prout diverſæ ejus qualitates ægrotantis conditioni accommodatæ ſunt.

In debilitate Jecoris, & Dyſenteria, Rhabarbari apud illum invenitur mentio: quæ quidem Planta ab eo, ni fallor, memorata primum eſt; quanquam uſum ejuſdem ab Arabibus indicatum putet Clericus. Arabes quidem in convertendo Dioſcoride ac Medicis Græcis, Radicem hanc cum Rha Pontico confundunt: virtuteſque ab Antiquis in hoc animadverſas ei aſcribunt quod proprie Rhabarbarum eſt: uti cuivis conſtabit, qui deſcriptionem ejus a Rhaze proditam inſpexerit. Atque in eodem errore ipſum verſatum puto Alexandrum, licet hujus tempore ſine dubio innoteſceret jam Rhabarbarum; hoc enim in Aſtringentibus tantum ponit, uti Rha Ponticum cæteri Græci, neque de Purgante ejus vi quicquam commemorat. Cujus quidem facultatis in Rheo (id enim ita ſimpliciter vocat) mentionem primus videtur feciſſe *b* Paulus: qui narrat etiam quemadmodum hujus additione Laxantia quædam validiora fieri poſſint. Proſper autem Alpinus refert quoſdam animadvertiſſe Purgantem aliquando Rha Pontico ineſſe vim, quanquam ea mitiorem quæ in *c* Rhabarbaro eſt. Recentiores Græci Radici huic, Barbaricæ nomen, impoſuerunt, haud ex eo loco ubi orta, ſed ex eo in quem apportata eſt; ſiquidem Æthiopiæ ſuperioris regio, Barbaria dicta eſt, eo quod, ut a *d* Salmaſio recte animadverſum eſt, Sinui Barbarico prætenderetur, in quo plurima eſſent Emporia, præſertim Rhapta, totius plagæ Metropolis. Fretum hoc, ab Oriente, cum Indico Oceano conjungitur, ideoque Actuarius, ac poſt hunc Myrepſus, Plantam hanc vocant Ρίον Ινδικον. Iis temporibus ſine dubio hac via Alexandriam allatum eſt, atque ita Medicis Græcis innotuit. Illud autem notare debeo, quod Alexandrum Rhabarbari mentionem feciſſe minime advertat Salmaſius: Paulum vero teſtem adducat, qui de ea re ne verbum dixerit, & generatim tantum Rha deſcripſerit. Garcias ab Horto, Proregis Hiſpani Medicus, ait ſe in India didiciſſe, Rhabarbarum omne quod eo atque in Perſiam apportaretur, in China naſci: vecturam autem, & terra & mari fieri ſolere; terra vero per Tartariam ad Ormuzum commodius vehi, quoniam in mari eſſet putrefactioni opportuna.

In *e* Dyſenteria, quam Rheumaticam vocat, Sanguinem ad duas Heminas detrahit. Neque injuria temerariam ac ſine ratione ab aliquibus uſurpatam conſuetudinem improbat, qui ſtatim Opiata ingerunt, hæc enim in tempus quidem humores cohibent, verum & caput afficiunt, & vires infirmant, & poſtea fluxum incitant; quamobrem eorum uſum, niſi urgente neceſſitate, prohibet. Notatque in vera Dyſenteria, ubi exulceratio adeſt, id ſæpe Mucum videri quod revera Pus eſt; & ego contrarium quoque huic erro-

a 7. 14. b 1. 43. c Plant. Exot. 2. 5. d Plin. Exercit. 798.
e 8. 8.

errorem haud raro evenire arbitror, ut Mucus videatur eſſe Pus.

ALEXANDER A. D. 560.

In Lienis a Scirrho, multa de Ferri virtutibus commemorat. Id autem, & liquori infuſum, & per ſe datum, commendat; quod cum ab illo primum, quod ſciamus, adhibitum ſit, ad eos refutandos valet, qui Medicinales hujus Metalli facultates Chymicis fuiſſe Operationibus repertas prædicant. Profecto in Hippocrate nulla ejus mentio eſt, licet is pleraque ex his, quibus nunc utimur, Medicamenta Simplicia enumeret. Plinius in referendis omnibus ad Medicinam aptis Ferri virtutibus, unum duntaxat id intus adhibendi modum proponit; ſcilicet ubi in Aqua candens extinguitur propinatur contra Dyſenteriam: idemque in Vino facit ad eundem morbum Dioſcorides. In Aqua ſimiliter a Celſo extinguitur ad Lienem coercendum, Ferrum quidem, ita proprie dictum, ſcilicet στόμωμα Ferri, ab Aetio & Oribaſio memoratur: ſed ut extrinſecus tantum, in Malignis Ulceribus, aptum. Ita ſi inſequentium temporum Auctores conſulamus, metallum hoc nonniſi rarius uſurpatum videbimus; idque, ſive interne ſive externe, vix ſub alio quam ſub Aſtringentis nomine. Immo Avicenna ita vehementer noxam ab eo metuit, in Subſtantia dato, ut ad præcavendum malum omne, Magnetis aliquid poſtea aſſumi præcipiat: quanquam, Arabs itidem, Rhazes, hunc ejus dandi modum ſæpius laudet, diverſaſque id agendi formulas enarret. Poſt Rhazem haud ſcio an quiſquam de vi ejus Deobſtruente intus ſumti loquatur, ante Monardem, qui Anatomia jam tum refloreſcente ſcripſit: quæ ut clariorem nobis certioremque in eruendis Morborum Cauſis lucem ſuppeditavit, ita quoque efficaciores quaſdam ad horum depulſionem vias adinvenit. Neque ex ulla re magis, quam ex ea de qua nunc agimus, evinci poteſt, quantam opem conferat ad Medicinæ uſum Anatomia. Quanam enim alia ratiocinatione quis adductus Ferrum in Jecoris aut Lienis Scirrho adhibuerit, niſi oculata demonſtratione, in Diſſectionibus, cauſam ab Obſtructione ortam cognoſſet, ex quo facile colligi potuit, quicquid ad Obſtructionem ſubmovendam maxime valens eſſet, id aptiſſimum in curando fore auxilium. Hujuſmodi remedium eſt Ferrum, quod præterquam quod attenuandi facultate præditum ſit, majorem quoque in hoc caſu ex Particularum Gravitate vim obtinet. Nam cum Vegetabile quodvis pondere Specifico ſepties excedat, fortiori, ſecundum hanc proportionem, impulſu agit, atque inde Deobſtruens validius evadit. Quiſquis aut Recentiorum ſcripta pervolverit, aut in Praxi fuerit unquam ipſe verſatus, facile cognoſcet, nobiles multas, in variis Affectibus Diuturnis, non modo Aquarum ſed & Medicamentorum Chalybeatorum ope, curationes poſſe præſtari. Iique qui perſuadere nobis volunt, nullam huic Metallo Alterativam ineſſe virtutem, æque parum ex aliorum, ac e ſua ipſorum Experientia profecerunt.

Venæ ſectio, in b Paroxyſmo Calculi, a nullo alio æque vehementer, ac ab Alexandro, requiritur. Id certe optimo judicio: præſertim ſi, uti vulgo fieri conſuevit, Urinæ quoque difficultas urgeat. Nam Experientia docet, obſtinatum hunc Affectum, ubi cætera omnia auxilia nihil proſint,

a 8. 13. b 9. 4.

ALEXANDER A. D. 560. Sanguinis detractione, ſine alius cujuſvis Medicinæ ope, interdum tolli.

Quid de Podagra ſenſerit, antea expoſui: illud autem ex eo adjiciam, morbum hunc illis temporibus inſanabilem eſſe judicatum; a qua ipſe opinione differt, modo idoneæ curandi viæ inſiſtatur. Quæque ab eo præſcripta eſt, rationi profecto optime convenit: Victuſque ac Medicamentorum uſus magna cum accuratione ac delectu traditur. Ac ſiquis his patienter obtemperare velit, nulla ab alia re felicem æque ſucceſſum ſperaverit.

Præter duodecim iſtos Alexandri Libros, extat Epiſtola ejuſdem ad Theodorum, pro Filio hujus, de Lumbricis, conſcripta, fere ad ſimilitudinem ejus quæ ad Cecilianum a Galeno miſſa eſt. Commodeque ab illo notatum video, quanta cum difficultate conſilium præberi poſſit in eo caſu, qui generatim tantum ab alio homine refertur; ideoque, cum ipſum ægrum facultate viſendi careat, ac particulari ſingularum rerum cognitione deſtituatur, multo plura, quam quæ fortaſſe ad rem pertineant, litteris complecti neceſſarium exiſtimat. Igitur a deſcriptione Lumbricorum orditur, qui in tria genera dividuntur; unum, tenue, & exiguum eſt: Aſcarides vocantur; alterum, Teres eſt: tertium, Latum, ſive Tænia dicitur. Hujus poſtremi generis unum Alexander vidit pedum fere ſedecim longitudine. De ſingulis generibus agit, tam cum adeſt Febris, quam cum abeſt; ac Medicamenta in his caſibus utilia, & Antiquorum temporibus uſitata, enarrat: quæ cum his quibus nunc utimur, prope eadem ſunt, exceptis Mercurialibus.

Ignoſces mihi credo, quod tam diu ſim huic Auctori immoratus: ſiquidem inter Antiquos Scriptores Practicos hunc multum eminere judico, & eum eſſe qui a Recentiore quovis diligenter legi mereatur. Ex formulis quibuſdam in fine Libri undecimi comprehenſis forte quis conjecerit, Chriſtianum fuiſſe, aut Judæum. Paganum enim tantam in rebus nonnullis e Sacra Scriptura ductis, quantam is facit, fidem poſuiſſe haud putandum eſt. Scio Ethnicos Incantationes adhibere ſolitos, quæ verbis de Scriptura exceptis conſtarent; verum id præcipue, ſi non unice, in Dæmoniacis, ac vix in alio quovis Morbo, factum arbitror. Conſuetudo hæc videtur a Chriſtianis primum inducta, ſicut in Aetio antea animadverti: idque clarius apparebit, ſi Marcellum Empiricum adeamus, qui hujuſmodi Incantationibus abundat, ac ſine dubio Chriſtianus extitit.

Fabricius Sectam Alexandri reperiſſe ſe exiſtimans, Methodicum fuiſſe autumat; idemque miratur unde factum ſit, ut Proſper Alpinus, qui Methodicorum doctrinam plene ac minute expoſuit, Auctorem hunc omiſerit. Conjecturam in eo fundat Fabricius, quod Alexander de Methodo in Arte Medica loquatur. Id utique verum eſt; ſed ejuſmodi Methodum neutiquam ſignificat qualis a Methodicorum Secta inſtituta eſt, ſed eam deſignat quam ſecutus eſt Hippocrates, ut ab eo ipſo alibi explanatum eſt. Porro forma hujus Scriptoris a Methodico plane diſcrepat; cujus is eſt animus, ut Evidentes tantum cauſas examinet, & quid commune inter ſe alia res cum alia habeat, & utrum a Contractione an a Relaxatione morbus oriatur: abditis

cauſis

cauſis, ſymptomatis, ægri ætate, regione, ac temperamento, a cogitatione rejectis. Quin & ſcribendi modus, quem Alexander tenuit, ab horum norma toto cœlo differt; idque in omni fere pagina videri poteſt. Et præterquam quod magnam illam, de qua ſupra dixi, a Methodicis poſitam, Morborum diſtinctionem haud unquam nominet, neque uſpiam de Reſumptivo aut Metaſyncritico Cyclo aut de Diatrito cogitare videatur, quæ omnia Methodici ſemper in ore habent: perpetuus Purgantium uſus ab eo in pleriſque Morbis, ac præſertim in Arthritico, traditus, horum præceptis ac rationibus omnino repugnat. Deque Sectis id in univerſum dico, nulla harum veſtigia poſt Galeni ætatem reperiri, ne Alexandriæ quidem, quæ per aliqua inſequentia Sæcula maxime celebris Medicinæ Schola extitit: niſi fortaſſe excipi debeant Vindicianus ac Theodorus Priſcianus, qui duo Methodici circa Valentiniani Secundi tempora floruerunt, quique omnia ex Antiquioribus ejuſdem Sectæ Scriptoribus videntur exſcripſiſſe. A Galeno quidem ita ſtabilita eſt Secta Rationalis, ſive Dogmatica, ut poſtea ſemper invaleſcens cæteras omnes extinxerit; quanquam, ſi magis proprie loquamur, hæc non Secta quædam peculiaris eſſet ipſa, ſingularibus quibuſdam Sententiis innixa, ſed optimarum potius doctrinarum delectus, quas unicuique Sectæ propoſitum eſſet amplecti & docere. Igitur in multis rebus Dogmatici cum Methodicis conveniunt, ac præcipue in curandi ratione. ALEXANDER A. D. 560.

Alexander Medicos complures nominat, quorum aliqui circa ipſius ætatem viguerint: præſertim vero Jacobum Pſychreſtum inſigniter collaudat, qui & in Medicina & in Philoſophia magnopere excelluit, præceptore uſus Heſychio, qui ſcientiæ adipiſcendæ gratia plurimas regiones peragraverat. Jacobus a Leone Magno, ſive Thrace, Comes & Archiater factus eſt, adeoque ab Imperatore ac populo dilectus, ut ei Senatus in Zeuxippi Thermis, a *a* Severo ſtructis, ſtatuam poſuerit. Iſidorus Gazenſis, ab aliis Peluſiota dictus, qui Juſtiniani temporibus floruit, alteram ei *b* Athenis poſitam vidit. Idemque auctor eſt, Pſychreſtum Alexandria oriundum fuiſſe, quanquam gens ejus originem ex Damaſco traheret; fuiſſe autem in Medicina exercitatiſſimum, multaſque curationes eximias præſtitiſſe: Enemata ac Suppoſitoria frequenter admodum præcepiſſe: in Chirurgia raro adhibuiſſe ferrum aut ignem. Omnibus Recentioribus Medicis prælatus eſt a diſcipulo ſuo Aſclepiodoto, qui ob renovatum Hellebori Albi uſum inclaruit: nam is Helleborus eo tempore in deſuetudinem abierat, ita ut ne Pſychreſto quidem innoteſceret. Fuſior etiam in Jacobo hoc laudando Svidas eſt, quem perfectam in Theoria & Praxi Medica ſcientiam conſecutum eſſe prædicat: coætaneis autem omnibus præcelluiſſe, & cum Antiquorum quolibet potuiſſe conferri, ac pleriſque ſuperiorem extitiſſe: ab ægris item cultum ac dilectum, ut quem divinitus inſpiratum crederent, in eoque fidem inconcuſſam haberent, quoniam in Prognoſticis nunquam hunc erraſſe comperiſſent. Eo ſtudio ad Artem ſuam promovendam ferebatur, ut Æſculapii animam in illum transfuſam arbitrarentur. Kuſterus verum ei nomen (Ψύχρι-

C 2 στος)

a Malel. in Vit. Leon. b Photius.

Digitized by Google

Alexander A. D. 560. ςος) ex Malela reddidiſſe ait, cum in prioribus Editionibus (Ψυχόχριςος) impreſſum eſſet; tamen in Traductione Aetii legitur Pſychriſtus. Utramque ego Lectionem falſam eſſe judico; & ſi Alexandrum conſulamus, facile perſpiciemus legi debere (Ψυχόχρηςος aut Ψυχρόχρηςος] nam utrovis modo recte dicitur, ſimiliter ac Φιλόχρηςος, compoſitum: is enim diſerte ait, hoc illi nomen inditum fuiſſe, ὅτι ὑγραινέσῃ, τροφῇ, ἐδέχρητο. Alexander illum Θεοφιλέςατον appellat, ac poſt hunc Svidas, Θεοφιλῆ: quare in Photio error eſt, ubi de illo ac Patre ejus dicitur, ἀσεβεῖς ἤσθην: & quiſquis ea quæ ſequuntur in Photio attenderit, εὐσεβεῖς legi debere facile percipiet.

Uranius A. D. 560. Coætaneus Alexandro fuit Uranius quidam, qui Conſtantinopoli Medicinam exercuit. Quoniam Homo eſſet animo ita ſingulari ac memorabili, ut imaginem ejus Agathias Hiſtoriæ ſuæ inſerere voluerit, brevem ego quoque ex Auctore eo Viri iſtius deſcriptionem huic Operi meo interponere non alienum putavi. Fuit is natione Syrus, profeſſione Medicus; ac licet vel Ariſtotelica, vel alia quapiam vetere Philoſophia, ne leviter quidem imbutus eſſet, ingentem eruditionis ſuæ opinionem conceperat: cum in verborum curſu quodam & audaci Paradoxorum defenſione virtus ejus omnis conſiſteret. Verſabatur autem plerumque aut in Bibliopolis, aut in Foris Aulę adjacentibus; ibique cum hominibus morum æque ac doctrinæ expertibus diſputationes inſtituebat: levia multa ſuper quæſtionibus arduis Speculationibuſque humanæ mentis captum prorſus excedentibus, uti ſunt Attributa & Eſſentia Dei, argumenta, coram Auditoribus æque impiis, magna cum temeritate effutiens. Poſt diem comeſſationibus abſumtum, veſperi plerumque conveniebant nobiles hi Sodales: ac profano more res ſublimes ac perplexas eo modo diſcutiebant, ut nemo vel alium convinceret vel ab alio convictus digrederetur; ſed in ea quiſque opinione, quam cum præjudicio attuliſſet, obſtinate perſiſteret: &, luſorum more, diſceptationes ſuas haud raro cum altercatione & verborum aculeis concluderent. Iſque erat argumentorum finis, ut animis mutuo plerumque odio exulceratis diſcederent. Hos inter princeps eminebat Uranius, Therſitis inſtar apud Homerum, turbas movens. Verum, ut ſanæ cujuſcunque diſciplinæ expers erat, argumenta modo atque ordine legitimo diſpertiri neſciebat; ita ut interdum rebus dubitatis, antequam eæ proferrentur, reſpondere vellet, interdum, reſpondendi loco, rationem quare eæ propoſitæ eſſent exquireret. Omnes denique, quæ in collocutionibus rite ordinatis obtinent, & ad veritatis indagationem neceſſariæ habentur, Leges aſſidue invertebat. In omni re Scepticorum opiniones affectans, reſponſa omnia ad Pyrrhonis Sextique Empirici normam effingebat. Ab hac ſua ſententia, qua nihil certo ſciri poſſe credebat, perfectam animi tranquillitatem, & integrum a cruciatu omni & angore liberationem ſperabat. Cum indolis eſſet adeo anguſtæ, neminem, præter fatuos admodum atque credulos, decipere valebat; utque omnibus literis deſtitutus, ita erat etiam communis hujus ac civilis ſcientiæ, quæ in excolenda Politiorum virorum familiaritate verſatur, plane rudis. Nobilium domos frequentabat, ubi cibo vinoque ultra modum ſatur, cætui pro

ludi-

Digitized by Google

ludibrio erat: cumque omnem ſibi verborum licentiam permitteret, modo riſum movebat, modo injurias ac verbera in ſe trahebat; ita epulis plerumque, pro Scurra, interfuit. Talis cum eſſet Uranius, una cum Arebindo in Perſiam Legato profectus eſt; ubi Impoſtoris partes accuratiſſime egit, vitia ſua obtegens, & facta omnia Virtutis ſpecie quadam adumbrans. Habitum veſtitumque Philoſophi induit; & quo tempore primum in conſpectum Choſrois venit, vultum præ ſe tulit adeo gravem & ſeverum, ut exiſtimationem de ſe haud incommodam Regi huic impreſſerit, aditusque ad eum non difficiles ſibimet aperuerit. Magos ſtatim, ut cum eo ſermones haberent, convocavit Choſroes; inter quos Quæſtiones plurimæ ad Naturalem Philoſophiam pertinentes propoſitæ ſunt: uti hæc, Fueritne ab omni Æternitate Mundus: & illa, An Rerum omnium Unica ſit Cauſa, ſive Principium. Uranius, licet horum Argumentorum omnino ignarus, confidentia tamen præceptam de ſe opinionem ſuſtinuit: ſiquidem id ei profuit, ut in Gorgia inquit Socrates, „ Quod, quanquam ipſe parum ſciret, tamen ii quibuſ„ cum diſputaret etiam ipſo magis inſcientes eſſent. „ Eamque Empiricus iſte apud Choſroem gratiam iniit, ut huic eidem ſecum Rex menſæ accubanti propinaverit, ſuumque illi, ut ex eo biberet, poculum porrexerit, quem honorem nemini mortalium antea detulerat; illud etiam adjiciens, quod ex omnibus Philoſophis (horum autem celeberrimum fere quemque viderat, cum in Perſiam ex Græcia venire conſueſſent) ſubtiliſſimus eſſet omnibuſque numeris abſolutiſſimus Uranius. Uranius A. D. 560.

Conſtat ſane, Damaſcium patria Syrum, Simplicium Cilicem, Diogenem Phænicem, & Iſidorum Gazenſem, alioſque ex optimis doctiſſimiſque ejus Sæculi Philoſophis, paulo ante hæc tempora in Perſiam migraviſſe, eo quod a Religione dominante abhorrerent, deque Regionis hujus Imperatore pariter ac populo multa præclare dicerentur; Principem ſcilicet æquitate ac juſtitia florere: ſubditos in obſequio & morigeratione inviolabili felicitatem ſuam ponere: expilationes illic & latrocinia nuſquam exerceri: omnia agi cum ſinceritate ac fide. Ii autem, quamprimum eo pervenerant, cuncta memoratis contraria repererunt: ſiquidem omnia per injuſtitiam ac vim adminiſtrari cernerent; ſimiliterque falſæ ſe de Principe famæ credidiſſe agnoverunt, ubi coram, hunc de Philoſophia faſtuoſe quidem, ſed abſque ulla hujus argumenti notitia, diſſerentem audiſſent: &, quanquam de eorum merito bene ſentiret Choſroes, maximæ tamen apud eum exiſtimationis Uranium eſſe perciperent. Cujus rei clara admodum naturæque humanæ congrua videtur eſſe ratio: quod unuſquiſque ſit ad ſui ſimiles proclivis, ſeque ipſo eminentiores averſetur. Poſt reditum ex peregrinatione humaniſſimas Uranius a Choſroe accepit litteras, in quibus ab eo frequenter nomine Magiſtri appellatus eſt. Ex illo nemini non intolerabilis factus eſt Uranius, cum ex amicitia Choſrois eo arrogantiæ veniſſet, ut omnes magna cum ſuperbia deſpiceret. Nunquam enim convivio interfuit, quin beneficia ab eo Principe in ſe collata, ſermoneſque cum eodem habitos commemoraret: ita ut nihil ſecum ab exteris iſtis Regionibus niſi vanitatis & inſolentiæ, quibus vitiis ante diſceſſum a patria ſatis abundabat, incrementum reportaſſe vi-

 ſe vi-

Digitized by Google

Uranius A.D. 560. ſe videretur. Elogia ab eo in Principem illum facta apud credulos homines eruditionis Regiæ fidem pepererunt. Iique qui novas ac miraculoſas narrationes curioſe aucupabantur, cum neque de laudatore neque de laudato judicium ferre poſſent, ab artificioſis Impoſtoris adumbrationibus ſæpius decepti ſunt. Id utique fatendum eſt omnes, quæ ad ſummum Imperatorem effingendum requiruntur, Choſroi obtigiſſe virtutes, cujus fortitudinem, neque ætate neque belli laboribus fractam, jure miremur: doctrinam vero ejuſmodi fuiſſe, qualem ab Uranio quiſpiam Magiſtro haurire debuit, credibile eſt.

Ex hac Agathiæ deſcriptione veram & Choſrois & Uranii imaginem efformare poſſumus. Liberque, De Sapientia Indorum, ſimilem prope nobis ejuſdem Principis ſpeciem repræſentabit, qui, uti docebimus, alterum quoque Medicum, nomine Pezroem unice dilexit.

Procopius A. D. 560. Blondus, Sabellicus, & Tiraquellus Procopium, inſignem illum Hiſtoricum, qui Juſtiniani tempore floruit, Medicum fuiſſe exiſtimant, licet opinionis ſuæ nulla argumenta proferant: unde alii id eos ſomniaſſe credunt. Tamen ſi locos quoſdam in ejus ſcriptis conſideremus, hujus rei aliqua inde conjectura duci poteſt; ſiquidem in nonnullis ad Medicinam pertinentibus, multa cæteris quibuſcunque Hiſtoricis, etiam prædicatore ejus vehementi & imitatore Agathia, magis minute ac ſingulatim narrat; qui quidem, utpote in Foro educatus, plurimas de *a* Legibus obſervationes Hiſtoriæ interſerit, Profeſſioni ſuæ non incongruas. Pauca e Procopio exempla proferam. Ab Aqua *b* Padi Militum Stomachos adeo debilitatos fuiſſe & imminutam concoctionem ſcribit, ut periculoſiſſimæ eos inde Diarrhœæ ac Dyſenteriæ exceperint. In deſcribenda *c* Fame illa horribili, qua per id tempus Æmilia omnis laborabat, naturalem ait Stomachi calorem penitus fuiſſe extinctum; ita ut niſi puerorum more paulatim alerentur, etiam eo, difficulter reperiebant, quem cibo obruti perirent: Bilemque, quæ in eorum Temperamentis dominaretur, corpus univerſum flavo colore infeciſſe. Animadvertit etiam, Regionem omnem, quocunque Veſuvii *d* Sulphur pertingit, admodum feracem eſſe; & ob eandem cauſam per multas ætates Aerem hunc a Medicis pro Tabidorum curatione commendatum exiſtimat. Neque nimias me, ut ſpero, argutias perſequi putabis, ſi id Tibi in memoriam revocavero, quamlibet ab eo occaſionem arripi ſolere, ut Profeſſioni noſtræ honorem tribuat. Illo enim referente, *e* Theodoricus morti jam vicinus Elpidio Archiatro ſuo ſententiam aperuit, ſeque injuſtitiæ apud illum in perimendo Symmacho & Boethio accuſavit. Cumque Legati, per obſidionem Edeſſæ, ad *f* Choſroem miſſi eſſent, Stephanus nobilis Medicus ex eo loco oriundus, iſtius olim Regis Præceptor, quique Patri ejus Cavadi ſanitatem reddiderat, non modo in eorum numerum delectus, ſed etiam Orator pro cæteris apud Principem deſignatus eſt. Paulo poſt idem Choſroes

a Lib. 2. Berytus & Alexandria. Lib. 4. Tribunal. cui præfuit Anaſtaſio.
b Bel. Goth. Lib. 2. c Ibid. d Ibid.
e Ibid. f Bel. Perſic. 2.

Digitized by Google

roes, de pace cum Juſtiniano agens, ne inducias quidem cum eo facere voluit, niſi ea conditione, ut Tribunus, cujus ope in Medicina indigeret, & quocum familiaritatem habuiſſet, ad eum mitteretur: quod ubi factum eſt, in quinquennium, ſicuti narrat Hiſtoricus, factæ ſunt induciæ. Alio loco plura de eodem Medico commemorat, ſcilicet in Palæſtina natum ac popularem ſuum fuiſſe, item Artis ſuæ peritia eminuiſſe; prudentem quoque, temperatum, ac pium extitiſſe. Is antea Choſroem morbo aliquo laborantem curaverat; unde magna munerum vi cumulatus in Patriam rediit. Poſt inducias ſupra memoratas, apud Choſroem annum integrum permanſit, cui Rex, quicquid poſtulare vellet, conceſſit; verum is pecuniæ loco illud tantum popoſcit, ut Romanis quibuſdam illic in captivitate detentis libertas redderetur. Rogatu ejus, non modo Viros ab illo nominatos, ſed alios etiam ad tria millia remiſit Choſroe; unde per univerſum Imperii ambitum Tribuni nomen inclaruit. In eo ſaltem mecum convenies, quod Procopius Medicis ſpeciem ac dignitatem minime contemnendam tribuat; ex cultu autem & honore his ab omni hominum ordine tributo exiſtimandum eſt, pleroſque tunc temporis in ea opinione fuiſſe, ut in diverſis illos Scientiæ partibus, ac præſertim in omnibus ad Artem ſuam pertinentibus, probe verſatos eſſe cenſerent. Aliqua idem Auctor in deſcribendis Vulneribus habet quæ ad rem propius accedunt; nam de ea plaga loquens qua periit Artabazes, caſum adeo minute explicat, ut *a* Arteriam in collo præciſam eſſe dicat, unde factum eſt ut Sanguis ſupprimi non potuerit. Supra dextrum Oculum juxta os naſi ictus eſt *b* Trajanus, in quo Sagittæ Cuſpis ferrea, utcunque ampla ac longa, ita alte deſedit, ut conſpectum effugerit: ac ſententiam ſuam de hac re liquido declarat, parum ſibi conſtare quem in locum illa penetrarit, id autem minime dubium eſſe, quin alicubi intus hæſerit, nullum dolorem excitans: nam poſt quinque annos mucro in ejus facie apparuit; id etiam Auctor iſte adjicit quo tempore iſta ſcriptitaret, telum per tres jam annos viam ſibi perpetim feciſſe, ac ſpem ſubeſſe aliquam fore ut brevi ſine cruciatu integrum exiret, cum homo adhuc omni moleſtia vacaret. Similiter ejus vulneris, quod in facie acceperat *c* Arſes, narrationem plenam exponit: illud etiam commemorans, quemadmodum Chirurgi telum extrahere cupientes in eo valde hærerent, quod & de Oculo magna deſperatio eſſet, metuſque ne in ipſa Operatione convulnerarentur Nervi ac Membranæ, per quod æger in ſubitum atque ingens diſcrimen adduceretur. Ex iis unus, nomine Theoctiſtus, vulnerati cervicem manu premens, eum interrogavit, an dolorem vehementem perſentiſceret: cumque reſpondiſſet Arſes, Vehementem, Sanaberis igitur, inquit ille, neque Oculum amittes; idque eo conſtantius affirmavit, quod ex hac re teli mucronem haud alte intra cutim deſediſſe judicaret; tum lignea teli parte, quæ foris appareret, abſciſſa, Muſculorum carnem eo loco aperuit quo dolor maxime urgebat: & reliquam ligni partem una cum Ferro in tres cuſpides diviſo ſine difficultate exemit, vulnuſque, etiam nulla relicta cicatrice, ad ſanitatem perduxit. Sed cum eadem eſſet Operatio in Cutila tentata, ubi majore

Procopius A. D. 560.

C 4 jore

a Bell. Goth. 9. b Bell. Goth. 2. c Ibid.

Digitized by Google

Procopius A. D. 560.

jore vi opus eſſet ad ſagittam evellendam, is in animæ defectionem incidit, & inflammatis Cerebri Membranis Phreniticus obiit. Bucas magnam Sanguinis copiam amiſit, parumque abfuit quin animam ſtatim expiraret: quod ideo obtigiſſe Medici prædicabant, quod Muſculi eſſent non recta linea, ſed transverſa percuſſi; veruntamen tribus poſtea diebus mors inſecuta eſt.

Hæc eo valere exiſtimo, ut Procopium Medicinę ſtuduiſſe credamus; id ſaltem, cum juvenis necdum rerum civilium tractatione implicatus eſſet, Scientia iſta aliquatenus imbutum fuiſſe, evincunt. Nam in ſupra expoſitorum caſuum deſcriptione notandum eſt, Phraſes ipſas voceſque Medicis Scriptoribus familiares atque proprias ab eo adhiberi. Sed argumento huic, Utrum Medicus fuerit necne, haud amplius immorabor: illud autem affirmare auſim, certum quendam ab eo morbum haud minori cum artificio & accuratione depictum eſſe, nec ſtylo minus Medico expreſſum, quam ſi ex profeſſo Artem noſtram exercuiſſet. Loquor de Peſte, quæ Conſtantinopoli, A. D. DXLIII., graſſata eſt. Quoniam vero ejus Hiſtoria & exquiſite delineata eſt, & utiles multas Obſervationes continet ad Morbum ipſum ſpectantes, eam Howeli verbis, pauca inſuper animadvertens, proponam.

„ Peſtis hæc genus humanum fere abſumſit, cujus nullam aliam fuiſſe cau-
„ ſam putat Procopius, niſi Dei voluntatem. Neque enim unam duntaxat
„ orbis partem invaſit, neque una aliqua Anni tempeſtate deſæviit: quod
„ ſi feciſſet, a ſubtilibus ingeniis id, ut ille ait, cauſis quibuſdam artificio-
„ ſe prætextis aſcribi poterat. Univerſum autem Terrarum Orbem percu-
„ lit, & omnia hominum genera corripuit, utcunque diverſæ naturæ & dif-
„ ferentis eſſent habitus, neque ætati ulli neque temperamento parcens.
„ Hominum varietas, quoad eorum vel habitandi locos, vel rationem vi-
„ ctus, vel corporis conſtitutionem, vel animi ſtudia, vel aliam quamvis
„ rem, nihil quicquam contra morbum hunc valebat. Quoſdam Æſtate,
„ alios aliis tempeſtatibus oppreſſit. Peluſii cæpit in Ægypto, dein ab una
„ parte Alexandriam totamque Ægyptum pervaſit, ab altera vero Palæſti-
„ næ partes Ægypto conterminas occupavit. Inde ad ultimos Orbis fines,
„ quaſi ſtatis itineribus, pervenit, omnia deſtruens, omnes Inſulas, An-
„ tra, Montes, quacunque homines verſarentur, populans; nam ſi regio-
„ nem aliquam præteriiſſet, revertebatur illico, parique ac cæteras ſtrage
„ affligebat. In ora ſemper maritima incipiens, ad interiores penetrabat
„ regionum partes. Anno ab ejus ortu ſecundo, Conſtantinopoli, ubi tum
„ Procopio eſſe contigit, circa Ver medium apparuit. Mortuorum Simula-
„ cra ſub humanis cujuſcunque generis formis plurimi videbant, & ab iis in
„ aliqua corporis parte ſeſe percuſſos putabant; nam ſtatim ac Simulacrum
„ ejuſmodi conſpexiſſent, morbo tentabantur. Cum in ea primum incide-
„ bant, Divina quædam proferebant nomina, & in Templa ſeſe proripie-
„ bant: neque tamen ita magis tuti ab eo erant. Poſtea, amicorum com-
„ pellationem veriti, intra cubicula ſe, auribus obturatis, concludebant.
„ Quidam in ſomniis monſtra his ſimilia conſpicere, quidam vocem audire
„ viſi ſunt, quæ nuntiaret eos in numero eſſe morti deſtinatorum. Pleroſ-
„ que vero ſine ulla præmonitione Febris continuo invaſit; neque tamen ulla

vel

Digitized by Google

,, vel coloris immutatio, vel ardoris ſenſus aderat : nam uſque ad veſpe- Procopius.
,, ram adeo tenuis inhærebat Febricula, ut neque æger, neque ex Pulſu A. D.
,, Medicus quicquam diſcriminis vereretur. Quibuſdam vero eodem die ,, 560.
,, alios craſtino, alios multo poſt, Bubo occupavit, aut in Inguine, aut
,, in Alis, aut pone Aurem, aut in alia parte. Hæc pariter omnibus Sym-
,, ptomata contigerunt, quicunque Morbo tentati ſunt.

,, Sed & alia quoque in diverſis diverſa acceſſerunt ; id an e corporum
,, varietate, an ex Dei voluntate evenerit, Auctor noſter affirmare metuit.
,, Quoſdam ſomnolentia & in ſtuporem propenſio oppreſſit : alii mente
,, graviter emoti ſunt. Qui in ſoporem ferebantur, eos omnium rerum ce-
,, pit oblivio : quorum ſiqui curarentur, ii cibos ſumebant, alii a ſuis ne-
,, glecti fame interierunt. Qui mentis alienatione laborarunt, Simulacris
,, infeſtabantur, perpetuoque clamitabant homines adeſſe qui necem iis in-
,, tentarent, atque ideo fugam capeſſere moliebantur : eas vero moleſtias
,, curatoribus ſuis præbebant, ut hi non minus quam ægri ipſi miſericor-
,, diam moverent. E tactu vel decumbentium vel mortuorum, neque Me-
,, dicus, neque alius quiſquam contagionem ſuſcepit ; multi enim miran-
,, dum in modum ea immunes reſtabant, licet ægris jugiter aſſiderent de-
,, functoſque ſepelirent : multique, qua ratione neſcientes, ea correpti ac
,, ſubito peremti ſunt. Plurimi in Aquam, plurimi in mare deſiliebant,
,, utcunque ſiti nulla vexati. Quibuſdam, ſine ſopore aut mentis alienatio-
,, ne, Bubo in Gangrænam abiit, hique ſæviſſimo cum cruciatu animam
,, exſpirabant : quem etiam Phreniticis non abfuiſſe credibile eſt, quan-
,, quam, utpote mente capti, nulla proderent ejus indicia. Propterea Me-
,, dici quidam Venenum Fontemque Morbi in Peſtilentibus his Ulceribus
,, deliteſcere ſuſpicantes, Cadavera mortuorum aperuerunt, atque ipſa
,, Ulcera perſcrutantes, magnum repererunt intus Carbunculum. Qui-
,, cunque corpus Puſtulis nigris, magnitudine Lenticulæ, diſtinctum ha-
,, berent, ii intra primum diem fato cedebant. Multi, Sanguine per Vo-
,, mitum effuſo, peribant. Quidam, ab optimis Medicis deplorati inopi-
,, nato convaluerunt ; alii, de quorum ſalute non dubitaretur, ſubita
,, morte ſublati ſunt. Nullam hujus morbi cauſam Ratione quiſquam aſſe-
,, qui potuit. Aliis profuit, aliis offecit Balneum. Multi curationis defe-
,, ctu obierunt, multi ſine ea ſuperſtites evaſerunt. Nulla denique incolu-
,, mitatis via apparebat, vel cavendo vel medendo affectui : cum in eo
,, ignoraretur æque & invaſionis & deceſſionis cauſa.

,, Quæcunque Fæminæ Prægnantes tentarentur, eæ omnes abſumtæ ſunt;
,, harum aliquæ abortum paſſæ, aliæ partum enixæ poſtea cum eo perierunt;
,, tres ſolum Puerperæ convaluerunt, fœtu tamen amiſſo, atque una obiit
,, cujus evaſit Infans. Quibus Ulcera ampla erant multumque humoris ef-
,, fundebant, ii ad ſanitatem redierunt : ſiquidem hoc modo deferbuit
,, Carbunculi furor; atque id erat indicium Salutis certiſſimum. Quibus
,, vero Ulcera in eodem ab initio ſtatu permanebant, hi morte ſunt abrepti.
,, In quibuſdam Femora emarcuerunt, ubi in his orta Ulceri nihil ſaniei
,, emittebant. Quidam vixerunt, cum imminutione linguæ, & uſque ad

,, mor-

Digitized by Google

Procopius A. D.560.

„ mortis diem balbutientes, aut ſonos indiſtinctos proferentes permanſerunt. Conſtantinopoli Peſtis hæc per quatuor Menſes in totum, perque horum tres maximo cum furore, deſæviit. In initio haud ita multo plures, quam ex conſuetudine, moriebantur; dein, increſcente ejus violentia, quinque ac poſtremo ſupra decem millia hominum, in ſingulos dies rapta ſunt. Primo Cadavera ſedulo humabantur: poſtea vero omnibus rebus perturbatis, plurimi ſine ſepultura jacebant. Servi abſque Heris relicti, ac Divites Miniſtris indigebant. Per deſolatam Civitatem nihil fere aliud conſpiciendum erat præter vacuas domos, & clauſas ſine commercio tabernas. Inter hæc valde ſollicitus, uti par erat, Imperator Pauperum curam Theodoro commiſit uno e Referendariis, qui Imperatoris reſponſa ad Supplicationes ſubſcribere ſolebant; iſque egenis pecuniam ex Ærario diviſit. His adjicit Procopius, multos metu ſcelerata vitæ conſuetudine immutata ſeſe Deo conſecraſſe; multoſque, ſublato periculo, ad priſtinam impietatem rediiſſe. „ Hæc eſt Peſtilentiæ iſtius deſcriptio ab eo tradita. Howelus autem hæc amplius ſubjicit: „ Licet ea Conſtantinopoli per quatuor tantum Menſes duraverit, tamen Evagrius, qui cum omni Domo hac laboravit, per duos & quinquaginta annos ſæviiſſe prodit, idque ita graviter, ut univerſum prope Orbem abſumſerit. Cum igitur ultra Procopii mortem perſeveravit, haud mirum videri debet, ſi per ita longum tempus, in diverſis adeo cælis ac regionibus, Symptomata apparuerint diverſa quodammodo ab iis quæ ejus ætate viſa ſunt. Tamen Evagrii deſcriptio haud multum ab iſta differt. Affirmat autem, hanc in quibuſdam rebus, Peſti Athenienſi a Thucydide expoſitæ ſimilem, in aliis vero longe diſſimilem fuiſſe; in Æthiopia ſicut illam, cœpiſſe, omnes vero priores ſævitia exſuperaſſe. Ac tempus quo inhæſerit, & regiones quas ultro citroque commeando occupaverit, in mentem revocans, miratur Philoſtratum pro ſtupenda re habuiſſe Peſtem, quæ ſua ætate per quindecim annos continuata ſit. Sed cum Procopii Hiſtoria cunctis eſſet ſatis cognita, ipſi præſertim Evagrio, qui, ut eruditi omnes ſciunt, multa ex ea mutuatus eſt: certe magis mira res eſt hunc affirmare auſum, Peſtis iſtius Hiſtoriam a nullo ante ſe fuiſſe litteris mandatam: neque enim hos de diverſis duabus Peſtilentiis loqui ullo modo credibile eſt. „

Proculdubio, ſicuti animadvertit Howelus, de eadem uterque Peſte loquitur: ea ſcilicet, quæ per annos duos & quinquaginta duravit, quæque in Oriente, uti refert Agathias, orta eſt anno Juſtiniani quinto; quanquam, ut is cum Procopio concordet, legi debere illic puto, quintum & decimum. Illud etiam inter illos diſcrimen faciendum eſt, quod Procopius eam deſcribat prout anno ſe ſecundo Conſtantinopoli oſtendit; Evagrius autem, ut teſtatur ipſe, eandem ſuis obſervationibus multis poſt id annis convenientem reddat: nam ea primum incipiente, Procopius, ipſo referente, puer Grammaticæ [a] tunc ſtudebat, & tempore eodem Peſte laboravit. Ita ut vera facile percipi poſſit cauſa, cur in quibuſdam rebus duo hi Aucto-

[a] Lib. 4.

Digitized by Google

Auctores ſecum diſcordent. Evagrius rem hanc pro miraculo ponit, quod nemo quiſquam Urbe qualibet infecta oriundus e ſoli mutatione utilitatem caperet: cum tales ſinguli Lue, quæ inter populares ſuos graſſaretur, certiſſime tentarentur. In quo quidem de Auctoris fide ambigi poſſet, niſi ſimilis rei exemplum recentioribus ſæculis obtigiſſe noſſemus, ſicut alias oſtendam, ubi ad Sudorem Anglicum venero. Idem Evagrius Peſtem hanc Athenienſi illi a Thucydide deſcriptæ partim ſimilem, partim valde abſimilem fuiſſe tradit: verum nulla affert hujus rei indicia, quorum largam certe copiam habuit. Modus ipſe, quo hæc ſeſe diſſeminavit, erat diverſus. Hic enim vel repentina morte occubuerunt, vel primo die, (quemadmodum iis accidit, quibus nigræ apparuerunt Puſtulæ) vel ſaltem intra paucos dies. Et Agathias, qui ſecundam ejus invaſionem deſcribit, quæ Conſtantinopoli accidit [a] A. D. DLVIII. diſerte ait, pleroſque momento temporis obiiſſe, ſicut a vehementi Apoplexia: & eos, quibus maximæ natura vires ſuppeterent, quinto diei nunquam ſuperfuiſſe. In Athenienſi autem, morbus ad ſeptimum vel nonum diem ibat, qui quidem uſitati erant mortis dies. In eadem contaminati ſunt, quicunque ad ægros accedebant: in hac vero, idem non obtigiſſe plane declaratur. Neque ſtupor is quo in initio hujus affecti ſunt, neque iſta humi volutatio, neque ea quæ de Bubone tradit, ac Mulieribus Prægnantibus, in Thucydide occurrunt. Galenus in conferendis iis Peſtilentiæ deſcriptionibus quæ ab Hippocrate ac Thucydide litteris mandatæ ſunt, illud notat, quod Thucydides eam, minime quidem Medici more, ſed prout ſingula ipſi, tanquam communi cuidam inſpectori, obſervarentur, expreſſerit. Utroque modo feciſſe id videtur Procopius: nam præter Obſervationes de Gravidis ſupra poſitas, quarum tres tantum evaſerunt, fluxus e Bubone ab eo primum animadverſus eſt certiſſimum ſalutis indicium attuliſſe, quod in eodem caſu etiamnum obtinet. Medici quoque ſermone utitur, de variis medendi rationibus, quas experti ſunt homines, & quemadmodum eæ fruſtra fuerint, loquens, ut de Balneis, &c. item de diverſis ægrotantium Symptomatis; ac ſpeciatim quod ad Febrem attinet, neque coloris mutationem neque æſtum in corpore fuiſſe ait: & Febriculam adeo lentam uſque ad veſperam extitiſſe, ut ne Medicus quidem, explorato Pulſu, diſcrimen ullum ſubeſſe vereretur. Videbis in lectione Thucydidis ac Lucretii, nullam aliam ejus temporis homines habuiſſe dignoſcendæ Febris rationem, quam ex tactu corporis: ſiquidem ars tentandi Pulſum, atque ex eo judicandi poſterioribus ætatibus inventa eſt. Is etiam narrat, quam parum in cauſis morbi vulgo prolatis acquieſcerent: ideoque eorum qui Ulceribus Peſtilentibus mortui ſunt cadavera aperuerint, atque ingentem ortum intus Carbunculum deprehenderint. Unde diſci poteſt, etiam ejus ætatis Medicos in nullo Scientiæ genere hoſpites fuiſſe, quæ ad Artis Praxin promovendam pertineret: iique, ut Anatomiam præſertim excoluerunt, ſicut ex hoc loco conſtat, ita quoque in rectos eam uſus deduxerunt, ope ejus morborum cauſas & varia inveſtigando Symptomata. Una res in Hiſtoria hac magnam attentionem meretur; Procopius A. D. 560

ea de

[a] 5. 5.

PROCOPIUS. A.D. 560. ea de Contagione eſt. Neque Medicus neque alius quiſpiam, Procopio referente, contrectatione ægrotantium aut mortuorum (ob eam ſolam cauſam, hoc, ut opinor, intelligi vult) vitio correptus eſt; plurimique mirandum in modum integri permanſerunt; quanquam infectos curare ac ſepelire non deſiſſent: illud etiam ſubjicit Evagrius, licet id magna ex parte contagioſum fuerit, quoſdam tamen, qui juxta decumbentes, vitam peroſi hærerent, neque morte neque morbo excipi potuiſſe. Ac profecto in Morbis omnibus Epidemicis, quantacunque demum iis Contagio ſubſit, exempla adduci poſſunt, quæ hanc non ad ſingulum quemque pertigiſſe demonſtrent. Ipſe etiam Procopius Peſtem illam per Contagionem fuiſſe propagatam cenſuit, uti liquet ex iis quæ poſtea ſubjicit, hanc ſcilicet ſemper juxta Mare initium ſumſiſſe, atque inde diffudiſſe ſe in Regiones Mediterraneas: quæ res omni ratiocinatione fortior eſt ad probandum illud, quod Morbus hic per Commercium & Communicationem, & a longinquo apportari & in longinquum diſpergi poſſit. Et hæc quidem vulgaris fuit in primis ætatibus opinio.

PAULUS. A.D. 640. Sed ut illuc unde abii, ſi modo hæc digreſſio eſt, revertar; de quarto jam ultimoque ex Veteribus Scriptoribus Græcis, quod in me ſuſcepi, loquar. Is eſt Paulus, qui licet a Clerico in Quarto Sæculo collocetur, haud ante Septimum vixit: quique, utut Collector, tamen ab Oribaſio (prout hic mutilus jam a nobis legitur) Aetioque plurimum differt: & multa ab Alexandro, non modo ſenſum exprimens, ſed & ipſa quoque verba exſcribit. In Ægina Inſula natus eſt, peregrinationes multas obiit, & magnum ita in diverſis Regionibus medendi uſum acquiſivit. Atque hæc ei laus tribuenda eſt, quod Morborum deſcriptiones tradat breves ac plenas: iſque utcunque exſcriptor, de Morbis Mulierum, quod notatu haud indignum eſt, ſpeciatim agit, primuſque ex omnibus Viris quorum memoria ad nos pervenit, Artem Obſtetriciam tractavit: unde ab Arabibus Obſtetricius etiam dictus eſt, Librumque a Fœminarum Prægnantium malis orditur.

Quædam Veterum Medicorum fragmenta Paulo accepta ferri debent; ac præſertim Epiſtola Dioclis ad Antigonum de tuenda Sanitate.

Lubet autem de hoc Auctore ſententiam meam paulo diſtinctius proferre, ideo quod a nonnullis ita deſpici videtur, ut in eo nihil cujuſvis momenti occurrere contendant. Atque intra Sextum ejus Librum conſiſtens, Virum hunc operam omnem in alienis laboribus colligendis minime conſumſiſſe, haud dubitanter probari poſſe concipio. Liber iſte Operationum Chirurgicarum enarrationem ſeorſim complectitur: quod opus in ſuo genere perfectiſſimum judico, ex iis ſaltem quæ ante Scientiarum inſtaurationem prodierunt. De Operationibus loquor, quæ manum exigunt; nam ea quæ extrinſecus applicantur Vulneribus Ulceribuſque ac cæteris vitiis, in Quarto Libro fuſo expoſita ſunt. Ex ipſo autem illo Volumine ſatis conſtat, Operationes Chirurgicas a Paulo ipſo adminiſtratas fuiſſe: ſiquidem varias rationes, & ab Antiquis, & a coætaneis ſuis, & a ſe ipſo uſurpatas, deſcribit. Harum etiam eventum ſæpe commemorat, & felicem & infauſtum:

deque

Digitized by Google

deque eodem argumento agens, Galenum in omnibus adeo non exſcribit, ut ab eo interdum diſſentiat, Recentioremque Experientiam illius *a* Doctrinæ præferre videatur. Ita in Capitulo de *b* Aneuryſmate, adductis iis quæ a Galeno de hac re dicta ſunt, opinionem ſuam de curandi ratione interponit. Eodem modo cum Leonide agit (qui & ab eo & ab Aetio frequenter nominatur) in tractatione Herniæ Varicoſæ. Immo Antiquos ita parum ſuperſtitioſe ſequitur, ut iis, quæ ab Hippocrate ipſo de Naſi fracti repoſitione præcipiuntur, minime contentus, magis recentem viam proponat, cui potiores etiam deferre videtur.

PAULUS. A. D. 640.

Quid ſi etiam Collector iſte multa nos in hac Arte doceat, a nullo antea, quantum ſciri poteſt, Antiquiore memorata? quod inquiſitione facta aliquis veriſſimum, credo, reperiet: præſertim ſi cum Celſo conferatur, qui Chirurgiæ ſtatum, prout illa Veterum ac ſuo tempore ſeſe habuit, accuratiſſime nobis ante oculos poſuit; cui quidem, Galeni ætate, vix quicquam incrementi acceſſit. Tamen in multis rebus fuſior & explicatior eſt Paulus; ſicut in curatione Hydrocephali, in Paracenteſi, ſive in Thorace, ſive in Abdomine facienda, &c. & in Calculi e Veſica extractione, Celſus quidem omnes infra nonum annum & ſupra decimum quartum hac ultima Operatione interdicit; eandem Paulus in media, & aliquando in provecta ætate, admittit, licet hanc in primis ætatibus optime cedere fateatur. Illud in hac Operatione amplius animadvertit, quod in ipſo Peritonæi medio minime fieri debeat inciſio, ſed oblique in altera parte, idque ſiniſtra, verſus clunem: quodque extrinſecus hanc amplam eſſe oporteat, intus vero haud ampliorem quam ut per eam exitus Calculo detur. Sunt & alia in hoc Volumine Chirurgico, quæ nova plane videntur: ut cum de *c* Patellæ fractura agit, quem caſum rarius incidere ait, licet is Chirurgis noſtris ſæpenumero occurrat. Ejus nullam mentionem habet Celſus. Venas *d* Jugulares in obſtinatis Oculorum fluxionibus aperit Paulus; quod quidem experimentum a nullo Antiquiore factum invenio, ſi Alexandrum excipiamus, qui hunc Venæſectionis modum adhibet in *e* Angina. Deſcribit etiam ille Arterias pone Aures incidendi rationem, quam in Opthalmia uſurpat ac Vertigine: contra Celſi Aphoriſmum, qui Arteriam diviſam negat rurſus coire. Tamen Arteriam ab Aretæo, & nonnunquam a Galeno aperiri juſſam videmus, ut alias fuſius oſtendetur. Ac prout ille Cucurbitulis frequentius utitur, ita quoque novum inſtrumentum ad id, ſive Scarificatorem, adinveniſſe videtur, qui, tres cuſpides habens, tres inciſiones uno eodemque tempore *f* faciat.

Caput de Telorum & *g* Sagittarum, &c. extractione notatu digniſſimum eſt, & multa magnæ utilitatis præcepta continet; deſcriptio autem Telorum, quæ apud Veteres in ea ætate, ac præcipue apud Ægyptios, in uſu erant, admodum curioſa eſt, dilucida, ac brevis.

Varia Herniarum genera, præſertim *h* Inteſtinalem, ample & accurate deſcribit; ejuſque cauſas & Symptomata differentia explicat, prout ea vel a Di-

a 87. b 37. c 100. d 40. e 4. 1.
f 41. g 86. h 6. 65.

Digitized by Google

Paulus A.D. 640.

a Diſtentione Peritonæi ortum ducit : unde Inteſtinum, quod Ilei pars eſt, hujuſque Membranæ Productionibus incumbit, facile vel in Inguen vel in Scrotum prolabitur. Ideoque in quibuſdam caſibus neceſſario facienda eſt inciſio, ut reponi poſſit Inteſtinum; quæ quidem Operatio accurate admodum hic ac minute traditur, magis etiam quam in Celſo: hæc autem ab Antiquis probe cognita, a Rouſſeto, Paræo, & Hildano commendata, a præſtantibus denuo quibuſdam apud nos Viris renovata eſt. Celſus quidem ait, id remedium eſſe quod puerilis tantum ætas & modicum malum, recipiat : ac duo poſtremo memorati Auctores id ſolum in ultima neceſſitate, pro extremo refugio, præcipiunt ; conſtat etiam illorum tempore rem fere in deſuetudinem abiiſſe: quanquam exemplum ab [a] Hildano prolatum de homine ſupra annos ſeptuaginta nato, qui ab eo hac ratione curatus eſt, luculenter oſtendit Operationem non modo tutam eſſe, ſed etiam melius ceſſuram ſi primis quibuſque temporibus adhibeatur, antequam Sphaceli diſcrimen ſubſit. Barbettus viam incidendi Abdominis proponit in Iliaco affectu, ubi Inteſtini Introſuſceptio eſt ; quod ſi caſus iſte talem curandi rationem patitur, eandem, ubi morbus ex alterutra Herniarum ſupra poſitarum naſcitur, poſt inutilem aliorum Remediorum applicationem, adhiberi potius oportere cenſeo ; præſertim cum in Epigaſtrio nihil magis periculi, quam in Proceſſibus Peritonæi incidendis appareat. Ideoque tria nobis Operationis hujus revera præſtitæ exempla tradit Rouſſetus : unum a Circulatore, reliqua duo a Chirurgis eo tempore illuſtribus. Inguinalis Hernia, juxta omnes Auctores, principium duntaxat Inteſtinalis Herniæ eſt ; Inteſtinum vero per Inguen neceſſario deſcendere debere ajunt, antequam in Scrotum devolvi poſſit ; unde Paulus affirmat Enterocelen ſemper a Bubonocele præiri. Illud etiam inter Anatomicos pariter omnes & Chirurgos convenit, Inteſtinum per Muſculorum Abdominalium Circulos, ſive Foramina, prolabi. Quanquam vero dubium non eſt quin hoc frequenter incidat, tamen ſi rem paulo attentius perpendamus, alia fortaſſe reperietur Inteſtino via, hactenus parum obſervata, per quam id deſcendens Bubonocelen produxerit. Cavum in Femore, inter Muſculum Pectineum & Sartorium, ubi Vaſa Cruralia tranſeunt, eſt admodum notabile : & Muſculorum Abdominalium Tendines hic ita laxe poſiti ſunt, ut id ab Abdomine nihil niſi adipis paulum ac fibræ aliquæ membranoſæ diſcriminent : ex quo diſci poteſt, quam facile Peritonæum preſſione quavis per interſtitium hoc in Cavum illud depelli poſſit : præſertim cum id, ob erectum hominis inceſſum, in linea ad Abdomen magis directa jaceat, quam ipſi Tendinum iſtorum Circuli. Ac ſi narrationes eorum ipſorum hominum conferamus, qui Bubonocelen in Proceſſibus Peritonæi ſemper naſci exiſtimant, eos de nulla alia re, niſi de hoc loco, convenire reperiemus. Notat Fabricius ab Aquapendente, Bubonocelen, & Venæ Cruralis Varicem, ſæpenumero Bubonem fuiſſe creditas : in quo caſu, aut Vena aut Inteſtinum, magno cum hominis periculo, ſectum eſt. Nemo non ſcit Bubones in iis ſemper Glandulis ſitos eſſe, quæ ſuper Vaſa Cruralia jacent, unde conſtat hunc in

ea

a Cent. 6. 73.

Digitized by Google

ea fuiſſe opinione, ut frequenter eundem locum Bubo ac Bubonocele occupent: qui locus id Cavum eſt de quo diximus, & ob eandem rationem Bubunocele a Celſo videtur appellari, Varix Inguinis. Bernardus, nuper Chirurgus Regius, caſui affuit; in quo Inteſtinum ſe ſub cute uſque ad medium Femur protendit; fieri illic nullo modo potuit, quin id per interſtitium ſubter Muſculorum Abdominalium Tendines delapſum ſit: nam ſi per Circulos devolutum eſſet, in Scrotum recta tetendiſſet, neutiquam vero divertiſſet in Femur. Viam quoque hanc videtur ſignificare Barbettus, licet eadem ac cæteri obſcuritate ſe involvat; ait enim ille: „ Experimur „ etiam Proceſſum Peritonæi ita poſſe diſrumpi, ut Inteſtina non in Scro- „ tum, ſed inter Cutim & Muſculos, verſus Femur, ſeſe urgeant;„ Ubi, ſi per has voces, „ Proceſſum Peritonæi, „ ejus Productiones eas intelligit quæ ex Tunica Vaginali oriuntur, jam probavimus in ſedem ab eo deſcriptam Inteſtinum prolabi non poſſe. Huic rei aliquam fortaſſe lucem afferet Herniæ Inguinalis in Mulieribus conſideratio: quam a Ligamentis Teretibus Uteri oriri putat Fallopius, cum hæc per Muſculorum Abdominalium Foramina in iſto Sexu tranſeant, perinde ac Vaſa Spermatica in Viris faciunt. Id quidem veriſſimum eſt: verum haud in eodem loco; nam in Mulieribus hi Circuli ſuper Os Pubis poſiti ſunt, & Ligamenta, quamprimum per hos exierint, cum Tendinibus firmiter Oſſi inſeruntur. Ita ut propter anguſtiam viæ, vix hic Herniæ locus eſſe videatur: ac ſi eſſet, Inteſtinum neceſſario recta antrorſum ſuper Os Pubis incumberet; uti quoque nonnunquam facit, etiam uſque ad Labia Pudendi ſe protendens. Verum illud in hujuſmodi Hernii plerumque magis obliquum iter feciſſe verſus Os Ilii deprehendetur. Unde Celſus diſerte ait, Herniam in Mulieribus „ fie- „ ri præcipue circa Ilia, „ Quod Peritonæum in hoc loco diſtendi poſſit, ex iis liquet quæ de Hydrope in Membrana iſta orto tradit Nuckius: ubi aqua ſe diffundens, eo referente, ſaccum effinxit in Femore, „ per vacua „ Muſculorum ſpatia. „ Hildanus autem, in explicanda Herniæ Uterinæ cauſa, extenſionem Peritonæi accidiſſe putat, „ circa foramina illa, circa „ quæ Bubonocele fit in Mulieribus: „ ac ſi verba hæc, quæ profecto ſatis ambigua ſunt, & de induſtria fortaſſe eo modo expreſſa, cum deſcriptione poſituræ Tumori ab eodem aſſignatæ conferamus, ea nonniſi Interſtitio a nobis memorato convenire poſſe deprehendemus. Quantæ capax ſit diſtentionis Peritonæum, ex Aſcite ſolo luculenter diſcimus: & a Chirurgiæ Scriptoribus liquido probatur ejus magnitudinis diſtentionem, quæ in eo caſu plerumque fit de quo agimus, ſine Ruptione accidere poſſe in aliis etiam locis, præterquam in Membranæ iſtius ad Inguen aut ad Umbilicum productionibus. Exempla talium Herniarum Barbettus profert, in Dorſo ſcilicet, ſupra Umbilicum, longe ſupra Ilia; quæ, ut ille ait, pro Abſceſſibus inſcienter ſectæ ſunt. Paulus quidem inter Hernias Inteſtinales diſcrimen facit, prout eæ vel ex Ruptione, vel ex Diſtentione Peritonæi oriuntur: ac diſerte Operationem Scalpelli ope ſuſcipi vetat, niſi in poſteriori genere. Sed quicunque harum partium Anatomiam attentius conſideraverit, hunc ab eo plane diſſenſurum confido: nam in Ruptione Peritonæi, ſi Ope-

PAULUS. A.D. 640.

PAULUS. A. D. 640.

ſi Operatio præſtetur, ac reponatur Inteſtinum, facile concipi poteſt, qua ratione omnes Peritonæi, perinde ac cæteræ, partes ita rurſus ſanari & coire valeant, ut nullam in poſterum Inteſtino deſcendenti viam præbeant. At in Diſtentione, ſi poſt Operationem etiamnum tenditur Peritonæum, quod aliter fieri nequit, quomodo Herniæ prohibetur recurſus? Ut ejuſmodi Diſtentio recte concipi poſſit, Præparationes curioſiſſimæ accurati illius ac diligentis Anatomici, Doctoris Douglas, inſpici debent; is enim primus veram nobis Peritonæi ſpeciem repræſentavit; quæ quidem pars ingentis momenti eſt, ejuſque Structura attente conſideranda eſt, non modo in hac Operatione, ſed etiam in ea extractione Calculi quæ fit per inciſionem Abdominis. Idem quoque primus perſpicue demonſtravit, ab externæ Peritonæi Lamellæ elongatione Vaginalem Teſticulorum Tunicam, uti Auctores ajunt: neutiquam efformari, ab ea vero produci Tunicam, quæ & eſt & ab eo commode appellatur, „ Tunica Vaſorum Spermaticorum propria. „ Poſtea quoque animadvertit in lectione Pauli, hanc ei notam & ab eo deſcriptam fuiſſe, & nominatam ἑλικοειδῆ ex multiplici in iis Vaſis, quæ ab hac teguntur, convolutione. Cornarius cæterique Expoſitores, de ejuſmodi Tunica minime ſomniantes, vocem hanc emendant, & hujus vice legi volunt ἐρυθροειδῆ, iſtam cum Vaginali confundentes.

Alia deſcripta eſt a Paulo Operatio, modus ſcilicet aperiendi Arterias pone Aures, in *a* Defluxionibus cæteriſque Capitis morbis: quod quidem Remedii genus ab Hippocrate uſurpatum & a Galeno ſtrictim memoratum video: ejus autem præſtandi modus magis explicate ab hoc Auctore traditur, fitque vel per tranſverſam Sectionem applicato poſtea Cauterio, vel per Exciſionem. Priorem viam pleniſſime *b* Paulus explicat; idemque in proximo Capite poſteriorem exponit, quam altera magis vulgarem fuiſſe credimus: nam Aretæus, qui voces omnes curioſe ſemper deligit, nullam, præter hanc poſteriorem, *c* Arteriotomiam commemorat. Hæc duo fuerunt ſola Arterias incidendi genera, non modo in Græcorum, ſed in *d* Arabum quoque Schola ſervata. Quare miremur unde Recentioribus quibuſdam in mentem venerit, Antiquos eodem modo Arterias in Sanguinis detractione ſecuiſſe, quo in Venis uſi ſint, id eſt, inciſionem per Lanceolam faciendo. Unum quidem, ſed unicum, in quo Arteriotomiam hac ratione præſtitam ſuſpicari poſſimus, in Medicorum Monumentis exemplum reperio: hoc a *e* Galeno prolatum eſt, qui, quantum ejus ſenſum aſſequor, in eo Volumine quod de curandis Morbis per miſſionem Sanguinis compoſuit, primus experimentum hoc, idque in ſe ipſo, videtur tentaſſe. A dolore prope Diaphragma urgente in diſcrimen adductus, bis per ſomnum, ut remedium hoc experiretur, monitus eſt: idque adeo fecit, Arteriam inter Pollicem digitumque Indicem ſecans, ex qua Libram Sanguinis detraxit: unde ceſſavit ſtatim dolor, & ipſe ad ſanitatem rediit. Similem in Sacerdote quodam caſum memorat, qui per Arteriæ in Manu inciſionem a deſperata Pleuritide convaluit. Hoc ille ſucceſſu adductus eſt, ut in omnibus doloribus violentis

a 6. 4. 5. b Διατέμνειν, διαιρέσει. c Ἐκτέμνειν, 1. 2. 3.
d Rhaz. ad Almanz. 9. 1. e Curat. per Ven. Sect. 13.

Digitized by Google

Paulus. A. D. 640.

tis atque inhærentibus, idque præcipue in Membranis, cum a calore ortum ducerent, Manus atque Capitis Arterias incideret. Idem in eodem loco ait, Arteriam in Talo poſt Vulnus, non relicto Aneuryſmate, iterum glutinatam ſe vidiſſe; alibi [a] quoque ſimilem caſum refert, ubi per errorem puncta eſt Cubiti Arteria: erat hæc inciſio admodum exigua, ex quo fortaſſe factum eſt, ut ea rurſus, quatuor dierum ſpatio coierit: quod ita nunquam alias obtigiſſe, ſed in re pari Aneuryſma ſemper conſecutum deprehendit Galenus. De Vulneribus Arteriarum Obſervationem ſubjicit, hæc minus periculoſe fieri in Puerili ætate ac Muliebri ſexu: in quibus Vaſorum Tunicas minus rigidas, atque ideo facilius uniri, exiſtimat. Utrumque ſupra poſitum curandi genus moleſtiam & dolorem vehementem creat: id autem quod per Lanceolam præſtatur ita omni difficultate vacat, ut hoc ab inſequentibus Græcis vix uſurpatum eſſe demiremur: non fuiſſe autem, ex hoc Scriptore & [b] Actuario evidenter apparet. Quodque admirationem auget, ubi Arteria in cutis ſuperficie jacet, Oſſique incumbit, parum hac in Operatione Artis, & periculi etiam minus, videtur. Hujuſmodi eſt Arteria Temporalis; unde Recentiorum nonnulli hanc aperire auſi ſunt in omnibus fere Capitis morbis, ac præſertim in Hemicrania. Paræus [c], qui ſine dubio Artem ſuam cum ſcientia exercuit, docet, quantam inde utilitatem in hoc caſu non modo ægrotus quidam alter, ſed & ipſe etiam ceperit, poſtquam fruſtra fuiſſent alia omnia remedia. Addit etiam, longa ſe experientia comperiſſe, Arteriæ per Lanceolam inciſionem, non eo, quo vulgo creditur, diſcrimine comitari; ſed & hanc haud incommodius Vena coituram, modo plus ei aliquanto temporis tribuatur; neque ſanguinem ex ea rurſus unquam erupiſſe, ſi per quatuor dies, uti fieri debet, ſplenium ſuperimpoſitum ſervabatur. Illa, quam de Chirurgo quodam Tigurino, in Epiſtolis ſuis prodit Vir magnæ fidei Geſnerus [d], admodum ſingularis eſt Hiſtoria; nam Chirurgus iſte, cum vehementi Hemicrania ſingulis annis conflictaretur, Temporalem Arteriam a Geſnero quidem juſſus eſt incidere; verum is doloris impatiens, hanc ſuo modo tranſverſam ipſe ſecuit, treſque emiſit Sanguinis Libras: revertente autem dolore temerarium idem experimentum iteravit, & ad ſanitatem integram pervenit. Quamque non difficulter incidatur hæc Arteria, facile colligi poteſt ex iis quæ retulit [e] Meckerenus: qui cum Operationem hanc duodecies præſtitiſſet, nihil unquam ex ea ſiniſtri, niſi una vice, idque ob incuriam ægrotantis, minime vero ex quovis in Operante defectu, accidiſſe vidit. Idem, quo ſecurior poſt Operationem præſtetur Arteria, idoneam admodum atque commodam deſcribit, quæ ſemper ei in uſu eſſet, Faſciam. Id denique, ut argumentum abſolvam, animadverti debet, [f] Proſperum Alpinum ſe non modo Arterias in Temporibus, ſed etiam pone Aures, in Fronte, in Talo, & alibi apud Ægyptios, in Morbis compluribus Diuturnis, haud minus frequenter, quam Venas, vidiſſe ſectas; iique contra omnes Inflammationes internas

a Meth. Med. 5. 7. b Meth. Med. 3. 4.
c 16. 4. d 3. 96. e Obſerv. Chirurg. 38.
f Med. Ægypt. 2. 12.

Digitized by Google

PAULUS. A.D. 640. eandem ipſam Arteriam quam in ſimili caſu aperuit Galenus, eam ſcilicet quæ inter Pollicem Digitumque Indicem eſt, incidere ſolebant. Operationis item viam refert, quatenus vel ad Inciſionis modum, vel ad Faſciæ genus pertinet; illud etiam notans, inter omnes caſus, quorum ipſe teſtis oculatus exſtiterat, nunquam cuiquam male rem ceſſiſſe, neque id unquam obtigiſſe incommodi, ut Aneuryſma ſuccederet. Multa ejuſmodi in *a* Severino quoque exempla occurrunt.

Hactenus de veritate facti. Arteriæ aperiendæ Scopus neceſſario eſt, aut Derivatio, aut Revulſio: quanquam ubique Revulſio mihi ſola proponi debere videatur. Veluti, cum in Fronte, aut in Sutura Coronali, dolor eſt, annon Arteriarum apertio vel in Occipite, vel prope Aures, (ut Oribaſius ex Antyllo jubet) evidenter Revulſionem efficit? quanquam Severinus per id Derivationem fieri affirmet, ſecumque eodem tempore ipſe diſcordans, ubi in poſteriori parte dolor eſt, Arteriæ anterioris ſectionem Revulſioni cauſam præbere tradat. Id ſolum in præſentia de Revulſione dicam, ejus effectum in eo maxime conſiſtere, ut ſubito peragatur; certe dum ex Arteria Sanguis fluit, ſenſibus ipſis evidenter patet, quanto vehementior ac celerior neceſſario ex ea, quam ex inciſa Vena, fit Revulſio: quanta porro inde Vaſis, ex quibus illa fit, libertas tribuatur, quo validius eam quę illis naturaliter ineſt vim contractilem exerant, & inutili qua obſtruuntur materia ſeſe exonerent, ubi nulla jam iis cum affluentis Reſiſtentia Sanguinis lucta aut contentio eſt. Fortior etiamnum eſt Revulſio, ubi Sanguinis curſus intercipitur, uti fit cum Arteria ad partem affectam tendens ſecatur: hæc vero ejuſmodi Revulſio eſt, quæ a Sectione Venæ nunquam poteſt contingere. Quantumvis autem Operatio hæc rationi congruat, vereor ut unquam veniat in uſum, quia ſuaſor ejus periclitatur ne per aliorum incuriam famæ ſuæ officiat; hæc utique magna eſt Chirurgi infelicitas, ut peritia ſua conſiliis ab Arte prorſus alienis prævertatur.

Ab argumento hoc conſequenter venio ad mali ejus conſiderationem, quod Sciſſuræ cuivis in Arteria, aut Vulneri, aut aliquando exiguæ admodum, uti dictum eſt, puncturæ ſupervenit. Id Aneuryſma dicitur; de quo *b* Auctor noſter quædam habet ab aliis eo prioribus intacta. Nam repetitis iis, quæ de eadem re tradiderat Galenus, ſuas aliquas Obſervationes adjicit: accurateque ea diſtinguit, quæ ab Anaſtomoſi ortum trahunt, ab his quibus originem Ruptio Arteriæ præbuerit. Priora magis oblonga ſunt & altius conduntur, impreſſoque digito ſonitum quendam reddunt: poſteriora ſuperficiei magis vicina & rotundiora ſunt, neque ſonum faciunt; in utriſque vero Sanguinem extravaſari putat. Aneuryſmata in Capite atque Gutture deſperata pronuntiat *c* Aetius, omnemque horum curationem ſuſcipi vetat, nihil præter Emplaſtrum e Cupreſſo iis applicari jubens. Iſque Operationem Manualem his tantum vult Aneuryſmatis, quæ in Brachio ſunt, adhiberi. Paulus autem, licet inciſionem haud tuto fieri judicet in iis quæ Axillas, aut Inguen, Collumve occupaverint, aut alibi etiam, modo gran-

a Chirurg. Effic. 42. 45.
b 6. 40. c 4. 3. 10.

Digitized by Google

grandia ſint, ne ex Vaſorum amplitudine profuſio magna Sanguinis oriatur: tamen hactenus ab Aetio diſcrepat, ut ea quæ in extremis partibus, aut Articulis, aut in Capite præſertim reperiuntur, Chirurgiæ ope curari commode exiſtimet. Operationem certe, pro utroque Aneuryſmatum a ſe expoſitorum genere, accuratiſſime deſcribit; poſt factas Ligaturas, vas dividi jubet, & Arteriam non modo ſupra ſed etiam infra vulnus vinciri diſerte præcipit, ſicuti noſtrates hodie Chirurgi facere conſueverunt: cum in utraque re manifeſte deficiant Batavi, quod ex Barbetto a colligere licet, & videri fuſius poteſt in duobus caſibus, quorum alter in ſecunda Ruyſchii Obſervatione memoratur, alter autem in Experimento Nuccii nono & vigeſimo. PAULUS A. D. 640.

Cum toties Aneuryſmatis mentionem habuerim, de eo amplius differendi veniam oro; neque ineptam fortaſſe in hoc loco diſquiſitionem arbitraberis, ſi ad varias de illo contentiones, & ad incertas parumque claras ejus explicationes nobis traditas reſpexeris. Aneuryſma a Galeno, atque hic itidem a Paulo definitur, *Tumor ab Arterioſo Sanguine extravaſato productus*; idque a Ruptione in Arteriæ Tunicis ortum trahere, conſtans ſemper fuit Græcorum omnium pariter atque Arabum Medicorum ſententia. Primus Arteriam non Rumpi, ſed Dilatari tantum aſſeruit Fernelius. Videturque idem ſenſiſſe Veſalius; nam cum Adolphus Occo, qui caſum refert ægri Tumorem in Dorſo habentis, cujus ipſe curationem una cum Achille Gaſſero ſuſcepiſſet: & in conſilium advocatus eſſet præſtantiſſimus ille Anatomicus Veſalius, rem ſtatim conjectura aſſecutus eſt, idque Aneuryſma eſſe pronuntiavit ex Aortæ Dilatatione productum. Simulque declaravit, Sanguinem intra ejus Tunicas contineri; eo modo quo fit in Venis quas Varices occupaverint: ſeque in hujuſmodi Tumoribus deprehendiſſe modo humorem glaciei aut cryſtalli inſtar concretum, modo Sevum referentem, & aliquando Sanguinem grumoſum Molæ ſimilem. Aperto cadavere, Aortæ cavum vehementer diſtentum apparuit, multuſque in eo Sanguis concretus juxta Veſalii prædictionem, unde ingens ei nomen acceſſit. Et Arterias quidem diſtendi poſſe, ex frequenti hominum, veneno & aliis quibuſdam affectibus mortuorum, inſpectione certum eſt. Notabilis illa eſt Hiſtoria a Vido Vidio relata, quam & ipſe raram fatetur, de enormi omnium circumquaque Capitis Arteriarum intumeſcentia, quæ ingentes repræſentaret Varices. Cumque, eodem teſte, Fallopius, qui inciſionem ejus ſuſceperat, jam in procinctu eſſet ad id exequendum, Tumoris magnitudine perculſus deſtitit a ſententia, neque ultra quicquam moliri auſus eſt. Verum hujuſmodi diſtentio, quæ ſe per tot ramos æqualiter diffundit, vix a quoquam nomen Aneuryſmatis obtinuerit: nam id quidem diverſæ naturæ, magiſque circumſcriptus Tumor eſt.

Sennertus, Fernelii opinionem emendans, neque Dilatatione ſola contentus, omnium Aneuryſmatum naturam in Muſcularis, ſive Internæ, Tunicæ Arterioſæ, Ruptione ſtatuit, Externa interim illæſa remanente. Mihi quidem manifeſtum videtur Sennertum, quanquam de eo prorſus taceat,

D 2. ab

a. Chirurg. 144.

Digitized by Google

Paulus A. D. 1640. ab Hildano doctrinam hanc eſſe mutuatum, qui eandem rem verbis planiſſimis expreſſit. Aneuryſma ab Hildano deſcriptum Puncturæ ſupervenerat: & in eo quidem caſu fieri poteſt, quemadmodum ille conjicit, ut Exterior Tunica per compreſſionem unitatur, cum ex membranoſis atque admodum glutinoſis partibus conſiſtat, uti liquet ex eo quod ab hujuſmodi duntaxat pelliculis extrahatur Gluten; ſed cum fibræ Interioris Tunicæ Muſculares ſint, eæ ſtatim ut a Ruptione contrahantur ac breviores fiant neceſſe eſt, ita ut a ſe invicem diſcedentes difficilius poſtea coeant. Neque concipio, qua ratione hujuſmodi Aneuryſma formari poſſit, niſi cum a Punctura oriatur, quæ tamen interdum etiam ambas Tunicas perforat. Nam ubi cauſa interna eſt, improbabile prorſus videtur, ut ea vis quæ perrumpendæ interioris Tunicæ ſuffecerit, reſiſtentiam ullam ab Exteriori inveniat, quam altera quinque vicibus ad minimum eſſe debiliorem omnes fatentur. Nihilominus ſententiam hanc, licet vix ullam veritatis ſpeciem præ ſe ferat, amplexi ſunt Williſius, Barbettus, aliique Medici: unde per multos annos iſta Aneuryſmatis definitio obtinuit. Certe ex quo primum hæc opinio de nulla Sanguinis Extravaſatione prolata eſt, Auctores omnes qui vel Medicinæ vel Anatomiæ Corpus aliquod contexuerunt, Hypotheſin hanc ſecuti ſunt: neque argumentum de quo ſcribere aggreſſi ſint, neque id ipſum quod ſuper argumento ſuo ſcripſerint, ſatis comprehendentes. Id exemplo lubet confirmare: Vehementer contendit Foreſtus, omnia Aneuryſmata ex Arteriæ Dilatatione procedere; tamen in eo, quod in omnibus ſuis Operibus unicum profert, Aneuryſmatis caſu, Tumor ex Ruptione ortus eſt, Sanguiſque extravaſatus. Diemerbroekius autem, doctrinæ tunc vigenti obſecutus, Aneuryſma contra Regii placitum definit, qui Ruptionem in Arteria eſſe ſtatuerat: ac deinde Aneuryſmatis Hiſtoriam adducit, in quo erat Ruptio: ſed poſtremo abſurde concludit id non fuiſſe Aneuryſma, ea ſola de cauſa quod eſſet illic Ruptio, & conſequenter haud intra ſuam definitionem caderet.

Præcipua argumenta quibus Dilatationis fautores inſiſtunt, quibuſque ii premuntur qui in Arteria Ruptionem agnoſcunt, his duabus quæſtionibus continentur: quomodo fieri poſſit, ſi ſanguis intra Vaſorum Tunicas non concluditur, ut in Aneuryſmate contingat Pulſatio? & ſi Sanguis Extravaſatus eſt, quare non in Pus vertatur? Quod ad Pulſationem pertinet, certe non difficulter comprehendi poteſt, Sanguinis jugem in Arteriis impulſum huic quoque neceſſario motum communicare, qui contiguus ei, quanquam Extravaſatus, jacet. Vis Percuſſionis ingens eſt: & in Veſica Aere plena novus, utut exiguus impulſus, ope Syringis factus, quicquid in ea eſt movebit, ejuſque latera diſtendet, id quod experimentis probatur. Quod ſi Arteria ampla eſt, & prope ſuperficiem cutis jacet, neque longe a Tumoris Centro abeſt, & ſi Aneuryſma haud nimiam in longitudinem protenditur, Pulſatio vehemens erit, quanquam haud rupta ſit Arteriæ Tunica. Idque non modo ratione, ſed etiam re evinci poteſt. Apud Severinum caſus eſt, in quo poſt Vulnus in magna Femoris Arteria, in interſtitia Muſculorum Sanguis ad ſex Libras effuſus eſt, fuit autem in Tumore adeo violenta Pul-

ſatio,

Digitized by Google

Paulus A. D. 640.

ſatio, ut ambas ei manus impoſitas attolleret. Cum Aneuryſma alte inter Muſculos conditur, ſæpiſſime Pulſatio non ſentitur. Ad hæc accedit, quod obſcurior iſta fieri poſſit, penituſque demum extingui, increſcente Sanguinis coagulatione: multa vero tam in Severino, quam in Littro, exempla occurrunt, ubi ea, primo vehemens, poſtea omnino evanuerit. Quare hæc non ſemper ejus comes inſeparabilis putanda eſt. Profecto in Tumoribus pleriſque contrario modo ratiocinandum eſt: & ubi Pus non evidenter apparet, Aneuryſmatis ſemper ſuſpicio eſſe debet: multique ex defectu hujus cautionis Abſceſſum eſſe falſo credentes, Tumorem in ægri perniciem apparuerunt. Ea quæ de Pulſatione dicta ſunt ad ſecundæ objectionis ſolutionem accommodari poſſunt; nam ſi Tumori motum communicari concipiamus, facile comprehendemus etiam, qua ratione idem motus Sanguinis putrefactionem arceat, perinde ac ſi in Arteriæ Tunicis contineretur, diſtentione tantum ampliatis. Levis profecto impulſus perfectam in magna Fluidi cujuſvis copia ſtagnationem impediet. Ita in Ecchymoſi, Sanguis extravaſatus ſæpiſſime non ſuppurat, & ſi id evenit, aliqua pars ejus in rubrum abit Coagulum, a cæteris ſeparata ac diſtincta, Puris admiſtione omni vacans. Huc omnino pertinet caſus e Severino ſupra memoratus: ubi poſteaquam Tumor per quadraginta dies increviſſet, ex eo ſex Libræ puri Sanguinis eductæ ſunt, in Muſculorum interſtitiis extravaſati, quique ad Pus nullo modo tenderet. Quid quod res ipſa a Scriptoribus iſtis poſita, omnem nempe Sanguinem in Pus verti, jure in dubium revocari poſſit; nam quænam ea ſit in Sanguine qualitas, aut cujus generis hæ particulæ, quæ hunc ad ſuppurationem idoneum reddant, Problema, fateor, ſolutu eſt difficile: id autem pro certo habeo, ineſſe quiddam Sanguini Arterioſo, quod quo minus is in Pus vertatur haud raro prohibet.

Ita argumentorum, quæ ad evertendam Veterum opinionem adducuntur, infirmitatem perſpicimus: & Experientia ipſa, e diſſectionibus hic adhibitis, litem plerumque in eorum gratiam dijudicat. Nam ut ad caſum revertamur, ubi Veſalium interfuiſſe antea diximus (quæ quidem Aneuryſmatis diſſecti prima eſt Hiſtoria) præter Arteriæ Dilatationem, ingens Ruptio erat, uti tradit unus ex præſentibus illic Medicis, Achilles Gaſſerus. Saporta, Fernelio coætaneus, qui videtur hunc deſignare, licet ejus nomen minime proferat, tres caſus minutiſſime narrat, in quibus rupta eſt Arteria. Horum primus, a Sennerto excerptus, fuſe quoque ab eo repetitur, qui pronuntiat id Aneuryſma non fuiſſe. Verum exputare nequeo, quare huic potiſſimum caſui ſeſe oppoſuerit, & omnium explicatiſſimo, & cavillationi minime opportuno: nam poſt diſſectionem magna vis puri Sanguinis educta eſt, & Arteria dilatata ac rupta apparuit; porro cum æger in vivis eſſet, in Tumore Pulſatio ſentiebatur, iſque preſſioni cedebat. Quod ſi hoc non Aneuryſma eſt, neſcio quænam verba ad id deſignandum excogitari poſſint. Complurium Aneuryſmatum diſſectorum Hiſtoriam tradit Bartholinus, unius præſertim, quod Neapoli contigit, quodque argumentum eſt Libri ab eo ſcripti, in quo Libro tumida quidem & ampullata oratio eſt, at res ipſa ſatis perſpicue declarata eſt. Fuit illud in Brachio, ex Punctura

Digitized by Google

PAULUS. A. D. 640.

ortum, brachium amputatum eſt, æger autem obiit. Axillaris Arteria uſque ad alas ipſas vehementer dilatata erat, & in ea ſolum parte, quæ Puncturam acceperat, integra reperta eſt: ab altera ruptæ omnes Tunicæ, neque rami ab ea procedentes inveſtigari poterant. Utque id in ſuperficie erat, Sanguis grumoſus per omne Muſculorum iter jacebat. Hornius in Epiſtola, quæ huic Bartholini Libro attexitur, alium ſingularem caſum memorat, qui quoniam utilia nobis multa ad Praxin conſilia ſubjicit, Hiſtoriam ejus omnem breviter enarrabo. Tumor in Sura erat, hunc Aneuryſma pronuntiavit Antonius Vacca: alii contra ſtabant, ac numero prævalentes, quaſi Abſceſſum curaverunt. Ea ratione factum eſt, ut Tumor uſque ad ipſos pedis digitos protenderetur, & ſuperveniret Gangræna, quare coacti ſunt pedem ſupra Talum abſcidere, ne Sphacelus ad femur ſe diffunderet. Tertio poſt die, Tumorem aperire tentaverunt; verum æger in ipſa Operatione extinctus eſt. Quamvis Arteria eſſet ita dilatata, ut ſexies naturalem ejus modum excederet, pars verſus cutim eroſa erat ac perrupta; atque inter Muſculos Gemellos Sanguinis Grumoſi Parenchyma repertum, ita ſolidi ut carnis fere conſiſtentiam æquaret. Caſum huic non abſimilem ipſe vidi una cum Chirurgis Noſocomii Sancti Bartholomæi. Æger ſenex erat, malique habitus; & Aneuryſma, ipſo referente, cum per continuos duodecim annos auctum cepiſſet, ultimis temporibus vehementer increverat. Totam Suram fere uſque ad genu cingebat; & in eo violenta erat Pulſatio, non modo propter cutim, ſed etiam in Muſculis, qua parte ſura eſt craſſiſſima. Multæ e Venarum Valvulis ita prorſus diſruptæ erant, ut Varices portentoſæ magnitudinis locos ſupra atque infra genu occuparent, quæ tamen elevato Crure ſubſidebant. In Amputatione quanquam fortes adhiberentur Ligaturæ, & Operatio confeſtim expedita, e Vaſis ultra Libram Sanguis profluxit, ob ingentem, quæ in Venarum atque Arteriarum Diametris contigerat, ampliationem. Diſſecto Aneuryſmate, inventæ ſunt, præter Sanguinem fluidum, Libræ duæ treſve Thromborum, qui Lamellarum more ſupra ſe invicem diſpoſiti jacebant: univerſus Arteriæ Cruralis tractus magnopere dilatatus, & ramuſculi paſſim ab ejus trunco dirupti, eo intervallo quod ab horum ortu circa digiti quadrantem diſtaret; ex his in interſtitia Gaſtrocnemiorum Sanguis derivatus eſt, ſiquidem nulla cum inferioribus partibus communicatio intercederet. Ita peredерat Oſſa Caries, ut foramen ingens in Tibia, Fibulæque pars, quæ longitudine quatuor digitos æquaret, abſumta reperiretur. Hæc in Oſſibus Caries Aneuryſma ſæpe comitatur; caſus duo apud Ruyſchium leguntur, ubi omnes veræ Coſtæ cum Sterno fere conſumptæ ſunt, & exigua pars, quæ ſupererat, putris relicta. Neque vero intellectu difficile eſt, quomodo Tumor talis jugi preſſione Perioſteum afficere in eoque obſtructionem creare valeat, unde paulatim Os ipſum exedatur. Aliud etiam ex hac re diſci poteſt: nam cum Os ea ſoliditate conſtans Aneuryſmatis preſſioni reſiſtere nequeat, credibile eſt Arteriarum Tunicas eidem vi facilius ceſſuras, ita ut inde earum quoque Fibrillæ diſperdantur. Hiſtoriam Aneuryſmatis in Aortæ Trunco Aſcendente prodit Lanciſius, ex quo æger, qui per aliquod ſpatium antea de Palpitatione,

animæ

Digitized by Google

animæ defectione, dolore, anguſtia Thoracis, & in eo Pulſatione conqueſtus eſſet, ſubito interiit. Sterni pars ſuperior ab altero latere paulum erat extrinſecus protruſum. Diſſecto cadavere, in tota Aortæ curvatura quiddam lardo ſimile, Cyſti incluſum, apparuit: Foramen in ipſo Pericardio, ubi conſequenter Libræ Sanguinis duæ ſunt inventæ. In ea is ſententia eſt, ut omnia Aneuryſmata ex Arteriæ Dilatatione oriri exiſtimet: neque improbabile eſt primis quibuſque temporibus id ita eſſe; nihilominus in præſenti exemplo Fibras corroſas fuiſſe ait, atque hinc Diloricationem, uti ab eo vocatur, explicare aggreditur, in qua, juxta illum, vera Aneuryſmatis natura conſiſtit; id eſt, ſi ejus ſenſum recte capio, in Arteriæ Tunicarum Diſciſſione, ſive Dilaceratione. Guicciardini caſum plane ſimilem, apud Andream Laurentium legimus: in quo non modo rupta erat Vena Cava una cum ejus Valvulis, ſed Aortæ orificium ad Brachii magnitudinem ampliatum. Idem in caſu contigit quem retulit Paræus: ubi Arteriæ Tunica Interior, quamvis in Os mutata, tamen rupta quoque erat. Certum eſt Aortam, ſupra ejus flexionem, facilius dilatari poſſe, ob reſiſtentiam eam quæ Sanguini illic ex ejuſdem curvatura opponitur; ex quo etiam in hac Arteriæ parte utplurimum Aneuryſmata producuntur: ac ſi iſta in Dilatatione tantum conſiſtant, nullibi hanc facilius quam in eo loco fieri poſſe credibile eſt. In Actis Gallicis longam & particularem duorum in iſto loco Aneuryſmatum Hiſtoriam commemorat Littrus: in quibus ita protruſa erat Arteria, ut ſaccum effingeret ad Thoracem collumque pertingentem, immo in altero caſu, per cervices uſque ad maxillam. Uterque æger Pulſationem primo, quæ Arteriarum motui exacte reſponderet, & moleſtam quandam in Thorace luctam ſenſerat, cum magna demum oppreſſione, ſpirandi difficultate, & totius corporis languore: idque multo antequam extrinſecus quicquam ſupra Claviculas appareret; poſtea alia quoque Symptomata acceſſerunt, qualia fere ipſe in ſimili caſu vidi, dolor ſcilicet, non modo in Pectore, ſed etiam in humeris, in brachiis, & in capite; atque in capite frequens etiam Pulſatio; ſomni parum, iſque haud raro interruptus: in lecto decumbendi ſæpe impotentia, atque inclinato antrorſum corpore ſemper levamentum majus: Spiritus ita nonnunquam impeditus, ut ſubitæ ſtrangulationis metum incuteret. In priori homine, pars aliqua coſtarum, Sternum, & Claviculæ Carie exeſa ſunt. Circulator quidam per Suppurantia Medicamenta Aneuryſmatis partem ruperat, ex quo ſupervenit Gangræna, & poſt tres dies mors. Utrumque hoc Aneuryſma dicit Arteriæ tantum Dilatationem fuiſſe: quanquam vero eorum minuta admodum & accurata ſit deſcriptio, inhæret mihi ſcrupulus, neque perſuaderi poſſum nihil hic fuiſſe niſi Arteriæ Tunicarum Dilatationem. Nam cum ulterius ipſe tradat, Saccum iſtum non modo Coſtis undequaque, & Sterno, & Claviculis, Muſculiſque firmiter adhæſiſſe, ſed Membranas ejus corroſas in iis omnibus quibus adhæreret locis, hæ Membranæ, quas is Sacco tribuit, erant fortaſſe Mediaſtini aut Pleuræ portiones, aut earum, quæ ad Muſculos attinerent, expanſiones. Neque vero contra illud hoc abſurde dixerim, humores extravaſatos Membranam ſibi propriam effingere poſſe, quæ mini-

PAULUS A.D. 640.

Digitized by Google

Paulus. A. D. 640. me pars eorum ſit vaſorum, unde humores iſti profluxerint. Ea quæ omni die in Hernia Carnoſa, atque in Fungis ex magno Cyſtium numero compoſitis aſpicimus, quarum ſingulæ ſuam habent Membranam, & materia ſæpe aliqua impletur ab illa quæ cæteris ineſt diſcrepante, eam huic ſententiæ probabilitatem aſtruunt, ut ante hujus controverſiæ diremptionem id perpendi ſaltem mereatur. Relatio Aneuryſmatis in Thorace a Ruyſchio expoſita, quod ſine Externo quovis Tumore totum ejus cavum inferſerat, videtur ad hanc rem quadrare: nam ex innumeris, ut inquit ille, craſſiſque Tunicis conſtabat, quæ Laminarum inſtar alia ſuper aliam incumberet, eratque inter has multum Sanguinis coagulati concluſum. Ita in eo caſu quem exponit *a* Littrus, Sanguis inſtratarum more frondium jacebat, Polypum quendam efformans. Et hujuſmodi certe exempla in Severino, Marchetto, aliiſque occurrunt. Popularis noſter Wiſemannus ſemper ſe utramque Arteriæ Tunicam apertam inveniſſe narrat. Denique, quoniam id argumentum omnium validiſſimum eſt quod ex factis ipſis profertur, illud amplius ſubjicere debeo, quod inter omnes diſſecti Aneuryſmatis traditas ab Anatomicis narrationes, vix unum, quod quidem amplum fuerit, inveniatur, in quo non eſſet, juxta Pauli doctrinam, in Arteria ruptio. Ea, quæ a me dicta ſunt, ſatis, credo, oſtendunt, quantum a veritate abhorret iſta a *b* Recentioribus quibuſdam Aneuryſmatum, in vera ac Spuria, diviſio facta: nam differentia omnis iſta in Tumoris figura conſiſtit. Ac ſiquis iſtorum in hoc argumento diſputationes examinet, diſtinctionem hanc, uti plerumque in Theoria falſam, ita quoque in Praxi nullius eſſe momenti comperiet.

Patet igitur quanta cum peritia Paulus Operationes Chirurgiæ difficillimas exercuerit; atque uti naturam caſuum a ſe tractatorum recte intelligere videtur, ita quoque hunc non minus in optimo curationis modo ſolertem fuiſſe confitendum eſt. Idque amplius animadvertam, eſſe quaſdam Operationes ab eo expoſitas, quæ neque deſcriptæ neque commendatæ ſint ab Auctore quoquam ejus temporibus ſuperiore, cujus quidem ſcripta his diebus extent; quarum una eſt Bronchotomia, ſive Laryngis inciſio, quæ fit in vehementi Angina. Modum is Operationis ab Antyllo deſumit, quem ob novitatem ejus & accuratam enarrationem exſcribere non gravabor. *Chirurgorum*, inquit, *præſtantiſſimi hanc quoque adminiſtrationem literis prodiderunt. Antyllus itaque hunc in modum ſcribit. In Synanchicis quidem hanc Chirurgiam, ut inutilem, improbamus, cum omnes Arteria* (*Aſpera*, credo, *Arteriæ ramos intelligit*) *& Pulmo affectus eſt; in ore autem & mento inflammatione conſiſtente, aut etiam in Tonſillis os Aſpera Arteria operientibus, incolumi ipſa Arteria, rationi convenit Sectione uti, quo periculum ſtrangulationis evitetur. Quam cum aggredimur, partem Arteriæ, infra caput ejus ſpatio trium vel quatuor ipſius circulorum,* ſcal-

a Memoires de l'Academie 1712.
b Croiſſant Garengoet.

Digitized by Google

ſcalpello dividere oportet : totam enim dividere periculoſum eſt . Commodiſſimus hic eſt inciſioni locus, tum quod carne nudus eſt, tum quod Sanguinis vaſa longe ab eo diſtant. Itaque inclinato ægroti Capite retrorſum, quo magis Arteria in conſpectum veniat, tranſverſam lineam incidemus, ipſam inter duos circulos ducentes, ita ut ne cartilago, ſed membrana cartilagines colligans, ſecetur. Quod ſi meticuloſior aliquis in agendo fuerit, hamulo prius elevatam cutim dividat : ac dein Arteriæ ipſi occurrens, vaſis, ſiqua ſe forte offerunt, evitatis, inciſionem faciat. Hactenus Antyllus; Paulus autem ſubjicit, *Antyllo in mentem veniſſe hujus inciſionis modi ex eo quod (in fortuito Arteriæ Vulnere, intelligit credo Paulus) aerem per eam magno cum murmure exeuntem, vociſque interceptionem notaſſet. Quamprimum ſtrangulationis metus abſit, ora Vulneris ſutura committenda ſunt, ita ut caro ſola ſine Cartilagine ſuatur; ac dein Medicamenta adhibenda, quæ cruentis Vulneribus conveniunt. Quibus ſi glutinatio non efficitur, ad ea quæ Carnem inducunt veniendum. Simili quoque Curatione utendum in iis qui mortis deſiderio guttur ſibi ipſis præciderint.* Operatio iſta magna cum perſpicuitate deſcripta eſt, & in eam obverſationes quædam haud inutiles adjectæ. Hanc, *pro fabuloſa deridet* a *Cælius Aurelianus, & quæ a nullo ſit Antiquorum tradita, ſed temeraria tantum Aſclepiadis inventione propoſita.* Ejus mentionem quoque habet Aretæus, verum haud experientia *b* confirmatam putat: *nam inflammationis, inquit, fervor ex vulnere major efficietur, cumque ſtrangulatione & tuſſi in exitium hominis conſpirabit. Ac ſi hoc modo id periculi evaſerit, vulneris ora, utpote cartilaginoſæ, non coaleſcent.* His autem objectionibus optime reſpondet Paulus; & ex Recentioribus quoſdam id cum ſucceſſu tentaſſe conſtat, quantumvis vulgo etiamnum cum ingenti periculo experimentum fieri credatur *c*. PAULUS A. D. 640.

Purmannus *d* ſeſe Operationem hanc in ægro præſtitiſſe narrat, cui Tumor atque inflammatio vehemens guttur obſediſſent, & ſtrangulationem ſubitam intentaſſent. Homo autem, qui & ſermonem & mentem amiſerat, utrumque paulo poſt recepit. Et Chirurgus quidam magnæ & experientiæ & fidei, ſeſe eandem rem feciſſe, mihi ipſi aſſirmavit; idque is nullo antecedente apparatu, ne diviſa quidem cute, executus eſt; ſcalpello tantum inter duos ex Annulis locum incidit, ac poſtea Spathulam exilem intromiſit, cava demum Turunda adhibita; unde æger, qui animam eo tempore efflare videbatur, brevi convaluit, multoſque poſtea annos incolumis ſuperfuit.

Arabs Albucaſis, magnæ Experientiæ Chirurgus, uti infra confirmabitur, Operationis hujus modum a Paulo, nulla ejus mentione habita, exſcribit; eamque, licet ipſe nunquam præſtitam vidiſſet, ſine periculo fieri poſſe exiſtimat. Iſque eo magis in ſententiam hanc adductus eſt, quod Mulierem ipſe viderat, quæ guttur ſibi præcidiſſet, & ſtertorem atque gemitum morientibus ſimilem ederet; Aerem is per vulnus exiſſe deprehendit, & Ve-

a Acut. 3. 4. b Cur. Acut. 1. 7.
c Garengoet. d Chirurg. Curioſ.

Digitized by Google

Paulus A.D. 640. Venas Jugulares non fuiſſe ſectas; unde cito curata eſt, nullo quoquam, præter raucitatem, incommodo remanente. Quatuor ejuſdem naturæ caſibus relatis, Experimentum uſu proprio confirmat, Auctor pro eo quo vixit tempore minime contemnendus, Gulielmus de Saliceto. Proſtat etiam ejuſmodi exemplum ſingulare in Actis Philoſophicis.

Alia Operatio eſt haud antea deſcripta, per quam in Viro a Mammæ exciduntur: ubi, ut aliquando fit, in amplitudinem immodicam excreverunt. Multum hic Adipis, ut ait ille, ſubterereſcit, ac Muliebris Mammæ ſpeciem refert; idque ope Chirurgiæ tolli debet. Adminiſtratio autem hujuſmodi eſt; *Lunata per imam Mammilla partem linea inciditur; cutiſque, exempto adipe, ſutura rurſus committitur. Ac ſi forte Mammilla in inferiora, uti in Mulieribus, propenderit, Lunatas duas plagas in extremis earum cornibus utrinque coeuntes inferemus, ita ut minor a majore comprehendatur; ac tum cutis interjecta, una cum adipe, eximetur: & iiſdem ſuturis utemur. Ac ſiquid errore ſit relictum, id rurſus excidere oportet.* Fabricius ab Aquapendente curationem hanc crudelem atque barbaram vocat, quæque admirationem omnem ſuperet: multamque in quærendo talium excreſcentiarum uſu operam ponit; quas in iis ſolum inveniri contendit, quibus pili in Pectore deſunt: ideoque has in iis ad fovendum calefaciendumque Cor magis neceſſarias eſſe conjicit. Operationem cruciatu plenam eſſe non negabo; auxilium tamen videtur eſſe unicum, modo hæc res curationem ullam recipiat. Idque non temere quis affirmet, lenem a Fabricio propoſitam medelam, quæ fit per Lixivialem Calcis Expreſſionem, vel parum vel nihil profecturam.

Spero me non commiſſurum ut ineptus Tibi, Vir Amiciſſime, videar, eo quod tantum temporis tui conſumam in ſingularibus quibuſdam rebus, quæ apud Veteres occurrunt, deſignandis, quarumque mentionem omnem Hiſtoriæ Medicæ Scriptores omiſerunt; quod ſane indicio eſt hos vel eorum monumenta ne omnino quidem attigiſse, vel ita negligenter tractaſse ut nullam ex iis utilitatem decerpſerint. Quodque ad argumentum modo abſolutum pertinet, Chirurgia Pauli omnium de hac re Librorum ab ejus temporibus uſque ad hunc diem quaſi fundamentum ſemper extitit: multique accurate exſcriptum, aliqui novo tantum quaſi veſtitu indutum, emiſerunt. Neque aliud addam præterquam quod Fabricius ab Aquapendente, celebris admodum, quique in Experientia conſenuit, Chirurgus, & Operationum earum, quæ manum poſtulant, adminiſtrationem unus ex Recentioribus accuratiſſime deſcripſit, doctrinam Celſi atque Pauli ubique, pro Textu, ponat: quodque Obſervationes ejus ac præcepta in horum explicatione unice propemodum conſiſtant. Sunt tamen multi, qui ex præjudicata opinione nihil niſi vulgaria, & vix notatu digna in Paulo reperiri, Celſumque nullam unquam Operationem executum eſse contendunt. Salmaſius quidem hunc parum candide Ἀνιατρολογητὸν appellat, quaſi Vir Medicinæ imperitus eſſet: liceat autem mihi a docto hoc Critico diſſentire in re quæ ad Medicam Artem pertinet. De Paulo vero ſatis mihi dixiſse videor, ut quid de eo exiſti-

a 6. 46.

ſtimandum ſit, omnes judicent. Certe Celſus, ſi Medicinam haud exercuiſset, nunquam in referendo eo modo, quo Heraclides Αγκυλοβλέφαρον curari voluit, hæc verba protuliſset, *Ego ſic reſtitutum eſſe neminem a memini*: neque apud illum alii deſunt loci eodem ſpectantes. An Romæ ita ſcribere auſus eſset, ubi nemini Artem hanc, necne, factitaverit, ignotum eſſe poterat? num credibile eſt quenquam ita accurate de quovis argumento, ac præcipue de Chirurgia, re, ſiqua alia eſt, ſubtili ac perplexa, ſcribere potuiſse, etiamſi Traductorem ſolum fuiſse concedimus, niſi in iſta quoque eſset ipſe Profeſſione verſatus? verſatus autem in illa eſt, plus minuſve, ſine dubio Celſus, niſi ex alio aliquo Auctore omnia ſit ad verbum furatus. Unius tantum Capitis Lectio, quæ de Calvariæ Fractura eſt, facile evincet, ſubtiles illas de Contra-Fiſsura obſervationes e propria ipſius eſse Experientia profectas. Ac licet quidam dubitent, utrum exiſtat unquam Contra-Fiſſura, rem haud improbabilem iſtam cenſeo, quando Suturæ vel admodum compreſsæ vel prorſus obliteratæ ſint: uti haud raro fit, ac præcipue in hominibus ætate provectioribus. Objectio quæ petitur ex eo quod de aliis quoque Argumentis haud imperite ſcripſerit, uti de Rhetorica, &c. ac Medicinam quaſi partem tantum grandioris cujuſdam operis in eo comprehenderit, valde infirma eſt; tanquam haud multo magis veriſimile eſset, ut de Rhetorica aut alia quavis Arte Medicus ſcienter ſcriberet, quam ut Rhetor merus cum judicio apteque & appoſite Medicinam exponeret. Paulus A. D. 640.

Facile oſtendere poſsem, quem ad gradum Ars Chirurgica primis his temporibus evecta ſit, prout illa in horum atque his magis Veterum Auctorum Commentariis explicata eſt: verum hanc rem abſolvere malo Viri ejus verbis, qui controverſiæ hujus judex erat longe peritiſſimus, quique ob eruditionem ejus ſummam cum pari Experientia b conjunctam, ingens extitit & Profeſſionis & Patriæ ſuæ decus. *Si incrementa*, inquit ille, *a Recentioribus in Chirurgia facta conſideremus, confiteri neceſſe erit ita parum nos debere noſmet iis anteponere, aut eos deſpicatui habere, uti mos eſt inter illos qui & parum norint & nihil legerint, ut nulla iſta opinione fortiora vel inſcitia, vel arrogantia noſtra argumenta proferre valeamus. Neque vero is ſum qui affirmem, nihil prorſus a Recentibus ad excolendam Chirurgiam præſtitum: id enim & abſurdum & injurioſum eſſet, neque ſtultitiam minorem ea, quam nunc reprehendo, indicaret; id ſolum, nos in expoliendis ornandiſque Veterum inventis, atque in meliori luce collocandis, magis elaboraſſe, quam multa alicujus momenti de noſtro adjeciſſe, contendo. Quod fortaſſe ob alteram ex his duabus cauſis contigit, Vel quod injuriarum extrinſecus illatarum ſanandi ars, cum ſenſibus præcipue ſubjiceretur, maturius agitata ſit, ideoque ad aliquem perfectionis gradum altera Medicinæ parte citius perduci potuerit; Vel quod, cum plerique ejus Profeſſores per aliquot ſæcula illiterati atque Empirici eſſent, ea haud tantum aucta & exculta ſit, quantum fuiſſet, ſi ad eam exercitandam melius inſtructi, quam vulgo & olim fuerint & hodie ſint, Chirurgi acceſſiſſent. Cujus quidem rei ſatis validum, me judice, argumentum eſt, ea inſignium Scriptorum paucitas, qui Chirurgiam*

a 7. 42. b Carolus Bernard.

PAULUS A. D. 640. giam illuſtrarunt, ſi cum iis conferantur qui in aliis pleriſque Artibus ac Scientiis excelluerint; quanquam ſi pauciores eſſent, nihil inde huic Arti, modo Sciolis iſtis fidem adhibere velimus, detrimenti accederet. Equidem vanæ hujus opinionis excuſationem nullam probabiliorem hac invenio: Quoniam aliquando & in Medicina & in Chirurgia uſu ea via incedendum eſt, quæ aliis commonſtrari nequeat, & ad quam Artifex quiſque ſuo ipſius judicio ac naturali ſagacitate duci debeat: ideoque nihil de hujuſmodi rebus in Auctoribus iſtis reperiatur, quos Opinatores hi conſulendos forte fortuna ſumſerint, lectionem omnem illico, quaſi inutilem & frugis expertem, deſpiciunt; præcipueque Veteres contemnunt, qui plerumque, ut vera fatear, neque Tironibus neque Inſulſis ſcribunt, ac multo minus iis qui nulla unquam diſciplina erudiri valeant.

Quicunque autem eorum ſcripta conſiderate examinaverit, & ea conferendi occaſionem, deque iis a propria Experientia judicandi facultatem habuerit, neceſſe eſt ut fateatur, id unum præ Recentioribus pleriſque horum lectionem magnopere commendare, quod & ſigna Pathognomonica accuratius deſcribant, & Tumorum atque Ulcerum ſpecies exactius diſtinguant omnibus quotquot nuper ingenio maxime valuiſſe jactitamus.

Quod ſi præſens hæc ætas aſperas quaſdam & ſupervacaneas in curando rationes ſuſtulerit, uti nos feciſſe agnoſcendum eſt, eas ab Antiquis ortum traxiſſe minime demonſtrari poteſt: cum eas ab ignotis barbariſque Profeſſoribus, qui multo poſt vixerint, in uſum adductas eſſe conſtet.

Minime dubium eſt, quin præcipua Chirurgiæ incrementa, poſterioribus hiſce ſæculis facta, Anatomiæ præſertim inventis tribui debeant: cujus ope plurima ex iis ſolvimus Phænomenis, quæ antea vel inexplicabilia erant, vel perperam explanata ſunt: cum præcipua interim ejus pars (Artem intelligo Curandi, cui cæteræ omnes quaſi famulari debeant) haud multo in meliori ſtatu floreat, quam ab Antiquis ſit relicta.

Ut affirmata a me irrefragabili probem argumento, ad ſingula ea Chirurgiæ Volumina, quæ a doctiſſimis præclariſſimiſque inter Recentiores vulgata ſunt, provoco: ſiquidem omnia vel a ſe invicem, vel, ſi quæ aliis præſtent, e Veteribus exſcripta ſint. Verum in hac re id pro Recentioribus dici poteſt, hunc ab iis adhiberi quidem ſuetum, tamen haud inchoatum eſſe exſcribendi modum: cum Aetius Pauluſque Ægineta haud pauca a Galeno mutuati ſint; Marcelluſque Empiricus idem inverecundius fecerit pleraque a Scribonio Largo ſumens, haud memorato interim ejus inter cæteros Auctores nomine, quibus haud ita multum debuerit.

Inter omnes eos qui Syſtemata compoſuerint, paucos eſſe exiſtimo, qui non primas Hieronymo Fabricio ab Aquapendente deferant, Viro certe & doctrinæ & judicii indubitati; tamen haudquaquam eum puduit lectores docere, Celſum inter Latinos (qui, ut ipſe ait, Mirabilis eſt in omnibus, quemque, Horatii verbis, nos jubet, Nocturna verſare manu, verſare diurna) inter Græcos Paulum Æginetam, inter Arabas Albucaſim (quem Recentioribus annumerare nolim, quia in eorum numero eſt quem Judices noſtri recentes rejiciunt, vel quod ejus ſcripta nunquam legerint, vel quod mala hac ei fortuna

na obtigerit ; ut ſexcentis abhinc annis vixerit) quaſi Triumviros eſſe , quorum præcipue auxilio uſus ſit in illuſtri illo Libro a ſe compoſito . A.D. 640.

At innumera , dicat aliquis , Operationes nunc in uſu ſunt , Antiquis incognita ; vereor equidem , inquiſitione facta , ne plures , eaque admodum utiles , a nobis vel omiſſa vel neglecta , quam inventa ſint .

Hactenus pauca quædam dixi (ſiquidem multo plura dici poſſent) de quatuor iſtis Scriptoribus Græcis : ex quo brevi Specimine comperies , ſylvam aliquam in iis a Clerico inveniri potuiſſe , quæ paris momenti eſſet & ab aliis æque intacta , ac multæ res , quas ille fuſius enarravit , ex iis præcipue decerptæ , qui in Hippocratis & Galeni intervallo floruerunt .

Atque hoc quidem tempore ſpatium intra quod viguere Græci in Medicina Scriptores Claſſici (etenim hoc nomine appellandi ſunt) abſolvitur . Nam ſi ſingulos , ab eorum Principe Hippocrate uſque ad Paulum , coætaneis ſuis quacunque in Arte aut Profeſſione excellentibus contuleris , his ii vel in rerum diſpoſitione , vel in argumentandi perſpicuitate , vel in puritate ac vi ſermonis , nullo modo inferiores cenſendi ſunt . Immo quidam ex illis ſupra quam quod cujuſque ætas ferebat , ſani & eloquentes fuerunt ; cujus rei exemplum luculentum eſt Aretæus . Ac Sophiſtæ ipſi , qui ante & poſt Adriani imperium non modo Romam ſed univerſum Aſiæ littus impleverant , quique in Veterum Græcorum elegantia , vel ſermone ſaltem imitando operam omnem curamque poſuerunt , ſi ſtylum duntaxat ſpectemus , Galeno & quibuſdam ejus Succeſſoribus neutiquam facundiores extiterunt . Galenus ipſe non modo Medicus ſui temporis peritiſſimus fuit , ſed omnes etiam alios varia eruditione doctrinaque Critica ſuperavit . Tantum honoris Viri iſti Profeſſioni ſuæ attulerunt ex eo quod in aliis Artibus non minus quam in ſua verſati ſint . Celebris etiam ille Sanctus Baſilius , qui propriæ valetudini , quæ nunquam ei non infirma erat , inſerviendo , Medicus evaſit , quique multas alluſiones ac ſimilitudines ex hac Arte deſumtas habet , fuit , ut Photii verbis utar , ob orationis nitorem , proprietatem , perſpicuitatem , ac dulcedinem , ex primis inter Patres Scriptoribus : ſicut etiam Sancti Lucæ ſermo ad Veterum normam eo quo utuntur cæteri Evangeliſtæ propius accedit . Quanquam enim Lucas aliquam habeat Helleniſmorum & loquelæ Syræ miſtionem , quod in homine ortu Syro , & ab *a* Helleniſtis veriſimiliter ad Judæam Religionem converſo ferendum eſt : tamen e Græcorum Auctorum , dum Medicinæ ſtuduit , lectione ſine dubio ſtylum expolivit . Et oratio ejus interdum fluens ac florida eſt , uti cum Iter Sancti Pauli deſcribit . Iſque , ubi de Morbis aut curationibus eorum ſermo incidit , voces , ideo certe quod Medicinam eſſet profeſſus , magis quam alii faciunt , argumento idoneas adhibet . Cujus multa proferri poſſent exempla ; unum vero aut alterum ſufficiet . Paralyſi correptus admodum congrue ab eo *b* παραλελυμένος , qui a Sancto *c* Matthæo atque *d* Marco παραλυτικὸς dicitur : quæ quidem vox apud Veteres nuſquam occurrit . Mulier Sanguinis profluvio

a Vid. Grotium in Titul. b 5. 18. c p. 9. 2. d p. 2. 3.

A. D. 640. fluvio laborans a *a* Sancto Marco deſcribitur, quaſi παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα: omnia iſta a *b* Sancto Matthæo omiſſa ſunt, Sanctus autem Lucas eadem, alio tamen more, multumque in Profeſſionis Medicæ gratiam, tradit; nam pro eo quod multa a multis Medicis paſſa eſſet, & ex curatione deterius ſe habuerit, hoc ſolum inquit, vim morbi medicamentorum potentia majorem extitiſſe, οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι *c*. Porro, de nummis a Muliere impenſis loquens, verbo perquam idoneo utitur, προσαναλώσασα; cum vox a Sancto Marco adhibita, nempe δαπανήσασα, luxurioſam tantum pecuniæ profuſionem proprie ſignificet: quo ſenſu quoque eandem habet in *d* Filii Prodigi Hiſtoria Sanctus Lucas. Ita in ejuſdem Mulieris tradenda curatione, nihil aliud dicit Sanctus Matthæus, niſi ἐσώθη: Marcus autem, ad ſimilitudinem locutionis Hebraicæ ait, ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος: Lucæ vero Phraſis, ut magis Medica, ita ſimplicior quoque & correctior eſt, ἔστη ἡ ῥύσις. Ubi Chriſtus multorum morbos ſanaverat, de iis dicit Matthæus, διεσώθησαν *e*, & Marcus, ἐσώζοντο *f*: Lucas autem verbum adhibet quod ſanationem peculiariter exprimit, ἰᾶτο πάντας *g*: idemque Verbum in duodecim aliis ſcriptoris hujus locis occurrit, ſemelque vox ἴασις. Ita cum Centurionis famulum *h* curatum eſſe ait Sanctus Marcus, Lucas, non modo ſanatum eum, ſed ὑγιαίνοντα *i*, perfecte valentem, commemorat: per quod curatio efficacior ſignificatur. Ita in deſcribenda virginis reſurrectione e mortuis, prolata Chriſti voce inquit, *k* ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα: quod ille, ſine dubio, uti primum reſuſcitationis ſignum, ponit. Eandem in loquendo accurationem ſervat, ubi de *l* Claudis mentio incidit. Ita in iſto loco ubi dicitur, *Non egent, qui ſani ſunt, Medico, ſed qui male habent*, Sancti Matthæus atque Marcus id exprimunt per vocem ἰσχύοντες, at vox a Sancto Luca adhibita, ſcilicet ὑγιαίνοντες *m*, magis congrua eſt. Poſſunt enim homines temperamenti validiſſimi morbis conflictari, (uti Capitis dolore, &c.) qui Medici opem requirant: at qui bene valent, hanc non deſiderant. Ita de Petri noverca loquens ait, ἦν συνεχομένη μεγάλῳ πυρετῷ: Galenus inquit μέγεθος ac σφοδρότητα in morbis eodem ſenſu a Medicis uſurpari, hoſque interdum febrem μείζονα, interdum σφοδροτέραν, quam antea fuerit, dicere. Ita in Hippocratis Epidem. L. 2. S. 2. legimus, πυρετὸν ὀλίγον. Quare Sanctus Lucas Medicorum hic ſermone utitur; atque ita dicit, quo morbum curatu difficiliorem fuiſſe oſtendat. Ac ſequentes loci, *Medice cura te ipſum* n: &, *Palpate me, & videte, quia Spiritus carnem & oſſa non habet* o, apud Sanctum Lucam ſolum exſtant. Atque illud in Servatoris noſtri Agonia, videlicet, *Sudorem ejus factum eſſe, ut guttas Sanguinis decurrentis ad terram* p, a cæteris Evangeliſtis omiſſum eſt, aptiſſime vero a Sancto Luca, utpote Medico, memoratum. Porro notatu dignum eſt iſtis quoque omnibus, in Miraculorum Chriſti, quæ ad ſanationem pertinent, magis diligentem eſſe Lucam; multaſque ab eo Hiſtorias eſſe prolatas quæ cæteri tacuerint: qualis eſt ea de reſuſcitatione Viduæ Fi-

Jii

a 5. 26. b 9. 20. c 8. 43. d 15. 14. e 41. 36. f 6. 65. g 6. 19. h 8. 13. i 7. 10. k 8. 55. l Act. Ap. 3. 7. m 5. 31. n 4. 23. o 24. 39. p 22. 44.

lii in Urbe Nain *; & iſta de Viatore, quem Samaritanus infuſo Vulneribus ejus Oleo Vinoque curavit *a*; & illa de Muliere, quæ Spiritu Infirmitatis per octodecim annos laboraſſet, & a Jeſu ſanata ſit *b*; & hæc de homine qui Hydrope tentatus eſſet *c*; & de decem illis qui Lepra infecti ad ſanitatem redierint *e*; de aure denique in ſervo Pontificis Maximi a Chriſto curata *d*. Illud etiam animadverſione dignum eſt, quod Lucas in enarrandis iis, quæ ad ſanationem pertinent, Chriſti miraculis fuſior ſit quam Evangeliſtæ cæteri; quodque Hiſtoriam unam, de reſuſcitato Viduæ Filio in Urbe Nain, ab aliis omiſſam narret. A. D. 640.

Nullam hic Græcis Medicis laudem tribui, quæ non iis jure debeatur; horum vero exemplum Latini Scriptores male ſunt ſecuti: & ſi Celſum atque Plinium excipimus, (hic enim aliquas Medicinæ partes in Hiſtoria ſua Naturali attigit,) quis eſt cujus lectionem ſuſtinere poſſimus? Scribonius Largus, cui vix aliud quam Empirici nomen imponi poteſt, licet priori Claudio imperante ſcripſerit, quo tempore lingua Romana tolerabili ſaltem puritate florebat, in ſermonem Latinum, ut ita dicam, converti debet, quo facilius ab iis intelligi poſſit, qui in Claſſicis tantum ejuſdem ætatis Scriptoribus verſati ſunt.

Leonardus de Capua, in ridiculis iſtis Sermonibus quæ ab eo Ratiocinia nominantur, haud ſemel ſignificat, a Græcis exiguos admodum in Arte Medica factos eſſe progreſſus, ac nihil fere ei ab illis collatum, niſi quod eam verborum eloquentia exornaverint. Nihil interim ex omni Hiſtoria luculentius evincitur, quam quod ii Medicinam in Artis ac Scientiæ formam primi redegerint: quodque ab eorum tempore uſque ad hunc diem in omnibus Terræ partibus, quibus inaudita eſt Græca in medendo diſciplina, nihil niſi Empirica curandi ratio obtineat. Eodem jure ipſos Poeticam, Oratoriam, & Sculpendi Pingendique Artem omnibus numeris abſolviſſe denegaſset. Nunquam hoc Libro legi quicquam abſurdius; atque id ſolum oſtendit Auctor, magnam ab eo tumultuariæ cujuſdam eruditionis conquiſitam eſse copiam, neque ingenium ut eo abuteretur illi defuiſse, quo omnia ſemper in malam partem detorſit. Quam diligenter aucta, expolita, & perfecta ſit a Græcis Medicina, accuratiſſime expoſuit Clericus; neque otium ego meum tuumve in homine refutando conteram, qui ita parum Profeſſionis ſuæ utilitatem ac vim agnoſcit, ut in ea vix ullam eſſe Artem concedat. Immo ſatis ridicule Sextum Empiricum, Scepticum illum celebrem, inter Auctores *g* eos adducit, qui Medicinæ incertitudinem cognoſcerent: cum is ſibi pro Principio ſtatuerat, ut nihil certi in ulla re, ne in Mathematicis quidem Demonſtrationibus, reperiri contenderet.

Pauca de altero quodam e Veteribus Auctore dicenda ſunt, quanquam is nihil proprie de Medicina ſcripſerit. NEMESIUM intelligo, Emiſſæ Epiſcopum, qui Librum de Natura Hominis, circa finem quarti Seculi, compoſuit. Eo me impulit Oxonienſis Editor, qui duo illi inventa Nemeſius.

a 7. 11. b 10. 30. c 13. 11. d 14. 2. e 17. 12.
f 22. 51. g 464.

Digitized by Google

Nemeſius A. D. 640. venta aſcribit, quorum alterum omnium eſt, quotquot unquam in Medicina reperta ſunt, longe utiliſſimum. De Bile primum eſt a, quæ, ut inquit Nemeſius, *& per ſe, & propter aliud conſtituta eſt; nam ad concoctionem confert; & depulſionem excrementorum movet: ideoque fit quodammodo una de partibus nutrientibus, quinimo & calorem quendam præbet corpori ut vitalis facultas. Ac his quidem de cauſis propter ſe videtur extitiſſe: ſed quia Sanguinem purgat, Sanguinis cauſa quodammodo videtur eſſe facta*. His verbis, inquit Editor, Bilis Syſtema plane & accurate traditum eſt: Syſtema illud, quod ingenti cum arrogantia a ſe inventum prædicavit Sylvius de le Boe. Neque ſane inficiandum eſt, in iis integra rationum a Sylvio adductarum fundamenta contineri: & ſi Theoria hæc ullam in Medicina utilitatem præſtat, inventionis laus jure a Nemeſio vendicanda eſt. Altera res longe majoris momenti eſt; ſiquidem Auctor affirmat, Circulationem Sanguinis, quam ſuperiori Sæculo repertam tantopere jactamus, Nemeſio fuiſſe notam, atque ab eo verbis admodum claris ac luculentis deſcriptam. Ea hæc ſunt, *Pulſuum motus initium habet a corde, & maxime a ſiniſtro ejus Ventriculo. Diducitur autem vehementer & contrahitur Arteria, harmonia quadam ac ratione. Sed dum diducitur, a proximis venis vi trahit tenuem ſanguinem, cujus reſpiratio fit alimentum Spiritui Vitali. Dum autem contrahitur, quod in ſe fuliginoſi eſt per totum corpus & occulta foramina exhaurit: quo modo Cor per os & nares quicquid fuliginoſi eſt exſpirando ſurſum expellit*. Unico hoc, parum certe firmo nixus fundamento, magnum illud Circulationis inventum Nemeſio tribuit; iique, qui eandem & Hippocrati & Galeno innotuiſſe contendunt, argumentis æque validis inſtruuntur. Illud ſolummodo dicam, ex hac ipſa deſcriptione, & ex iis quæ de Jecore in eodem Capite idem Auctor tradit, (quod viſcus ille alimentum corpori per Venas ſuppeditare autumat) manifeſte concludi poſſe, nullam de modo, quo peragitur Sanguinis Circulatio, notitiam habuiſſe Nemeſium.

De hac re diſputationem inſtituere nolo, atque id tantum animadvertam, Circulationem veram ab Auctore longe recentiori, accurato quidem & eleganti eo, neutiquam fuiſſe comprehenſam. De Columbo loquor, qui cum Anatomiam exquiſite calleret, minutiſſime diſtinctiſſimeque, annis abhinc ſupra centum & quinquaginta, non modo ſtructuram ſed & uſum quoque ſingularum partium ad Cor pertinentium explicuit, niſi quod exiguum de Valvulis quibuſdam errorem admiſerit: iſque verbis ita dilucidis, ut nihil ſupra fieri poſſit, monſtrat qua ratione per Cordis contractionem ac dilatationem, ac mechanicam ejuſdem vaſorum Texturam, Sanguis a Vena Cava per Pulmonem in Aortam circuletur, atque inde in omnes Corporis partes deferatur; quam rem nulli unquam obſervatam, neque de ea quicquam litteris proditum affirmat. Juxta illum, (ejus autem verba quoad ſenſum fere cum iis conveniunt, quæ a Serveto coætaneo ei Scriptore, adhibentur, licet in Columbo multo explicatiora ſint) Pulmo Spirituum Vitalium generationi inſervit: id quod ab eo vocibus ſequentibus

ex-

a 28. b Cap. 24.

explanatur: a *Aer Aſpera Arteria vehiculo per univerſum Pulmonem fertur: Pulmo vero Aerem illum una cum eo ſanguine miſcet, qui a Dextro Cordis Ventriculo profectus per Arterialem Venam diducitur. Sanguis hujuſmodi ob aſſiduum Pulmonum motum agitatur, tenuis redditur, & una cum Aere miſcetur, qui & ipſe in hac colliſione rarefactioneque præparatur: ut ſimul mixti Sanguis & Aer per Arteriæ Venalis ramos ſuſcipiantur: tandemque per ipſius truncum ad Siniſtrum Cordis Ventriculum deferantur: deferuntur vero tam belle mixti atque attenuati, ut Cordi exiguus præterea labor ſuperſit: poſt quam exiguam elaborationem quaſi extrema impoſita manu vitalibus hiſce ſpiritibus, reliquum eſt ut illos ope Arteriæ Aortæ per omnes corporis partes diſtribuat.* Hic ad verbum curioſi illius Anatomici ſenſus eſt, qui quidem veritati optime convenit; verum hic ſubito quaſi gradum ſiſtit, neque fluxum Sanguinis ex Arteriis in Venas explicare aggreditur. Immo ex iis, quæ de Vaſis iſtis paſſim profert, evidenter conſtat, nihil eum de ullo inter hæc Vaſa commercio ſuſpicionis habuiſſe. Nam præterquam quod Arteriis ſolis Spirituum Vitalium tranſmiſſionem aſſignet, in alio ſermone ait Venas Sanguinem a Jecore in omnes Corporis partes diducere. Et in hac re præcipue hæret ejus de Circulatione doctrina, quod Venarum & Arteriarum communicationem minime explicet: utcunque ii illud parum comprehenderint, qui vel pro Harvæo, vel contra illum, Libros evulgaverint. Cæſalpinus b quidem Anaſtomoſeos vocem vel caſu adhibens, vel hanc a c Serveto mutuatus, calorem innatum ex Arteriis in Venas, ſed nonniſi ſomni tempore, tranſire poſſe exiſtimat: atque ex iis quæ proxime ſequuntur patet, Circularem Sanguinis progreſſum minime ab eo fuiſſe cognitum; hunc enim undulante quodam motu ab altero ad alterum vaſis extremum more Euripi (ea ipſa eſt ejus vox) ferri ponit; neque alia eſt Hippocratis de motu Sanguinis ſententia: Fabricius autem ab Aquapendente hunc in Arteriis per Fluxum ac Refluxum circulari diſerte tradit. Quod ſi ex iis quæ Auctores iſti de Circulatione Sanguinis, tam per Cor, quam per Pulmonem in Aortam, dixerint, ratiocinari volumus, evidenter concludendum eſt, Sanguinem, qui Aortæ immittitur, debere neceſſario in Venam Cavam reverti: nam niſi id ita eſset, nulla ratione jugis ille curſus, qui, ipſis docentibus, per Cor ac Pulmonem peragitur, continuari poſset. Tamen hanc iis conſequentiam non fuiſse perceptam æque evidenter apparet, quamvis id ex illorum Principiis facili ac neceſsaria deductione concludatur. Verum haud magis mirum eſt, Columbum & Cæſalpinum huc uſque, nec ulterius, eſse progreſsos, quam quod Fabricius ab Aquapendente Venarum Valvulas a ſe repertas deſcripſerit, ſimulque verum earum uſum penitus d ignoraverit, id quod ex ipſa ab eo facta deſcriptione evincitur.

Ut integra inventi hujus laus populari noſtro tribuenda eſt, ita id ille omni rationum ac verborum claritate expoſuit; ac licet multa poſtea de hac re vulgata ſint, Harvæi Librum eſse omnium & breviſſimum & maxime perſpicuum, & argumentorum pondere muniiiſſimum fidenter aio: cujus rei ve-

E rita-

a Lib. 11. b Quæſt. Peripat. c De Trinitate; 5. d De Venarum Oſtiolis.

Nemeſius A. D. 649.

Digitized by Google

Neme-ſius A. D. 640. ritatem percipiet, quiſquis varias pro Circulatione Apologias evolverit, vel ea ſit patientia inſtructus ut *a* Tractatum perlegere ſuſtineat quem, tædii pleniſſimum ac frugis omnino expertem, conſcripſit Raymundus Vieuſſenius.

Nova hæc de Circulatione doctrina, licet firmiſſimis rationibus extra dubium poſita, vehementer a multis impugnata eſt: ejuſque inventor adverſantium plurimorum impetum ſuſtinuit: quorum reſponſiones pleræque magis contradicendi ſtudio, quam argumentandi vi, refertæ ſunt. Minime quidem horum exempla imitatus eſt Vir eruditionis maximæ Gaſsendus; is enim ea, quæ Litteratum deceret, ingenuitate præditus, licet antea Circulationem, & Chyli cum Sanguine commercium, ſtrenue negaſset, tamen erroris ſui poſtea a Pecquero convictus eſt, qui Receptaculum Chyli detexit, & in Humano Corpore Ductum Thoracicum primus inveſtigavit: quarum rerum compos Gaſsendus magno ſe affectum gaudio declaravit, quod in ipſo mortis limine duorum ita nobilium inventorum ſcientiam aſſecutus eſſet: illud etiam adjiciens, quod has res veriſſimas, quæ ſe invicem probant ac ſtabiliunt, quos quaſi cardines reputaret, quibus omnis poſtea Medicina verti deberet.

Ex hoc Harvæi reperto multum incrementi poſſet Medicina, etiam in curationibus morborum, acquirere. Ejuſmodi quidem opus ipſe aggredi inſtituerat, quo emolumenta, e doctrina ſua in Praxin redundantia, oſtendere voluit; ſed, morbo ac morte præpeditus, conſilium illud haud executus eſt. Cœptum profecto Architecto hoc nobili digniſſimum, quod utinam aliqui Succeſſores ejus abſolvant. Pauca tantum hic ipſe ſubnotabo, ex quibus diſci poterit, quantos uſus Practicæ Profeſſionis hujus parti afferre valeat penitus perſpecta ac rite adhibita Circulationis cognitio.

Primo enim, ex Doctrina hac conſtat quanto cum judicio, uti nunc fit a Chirurgis noſtris, in Amputationibus adhibeatur Arteriarum deligatio: quantumque hic modus veteri illi anteponi debeat, qua cum ingenti terrore & cruciatu Sanguis, nonniſi Cauteriorum, Cauſticorum, & Eſcharoticorum ope, ſiſti ſolebat. Præterquam quod invento hoc tormenti vehementia tollitur, ex Motus legibus quo fertur Sanguis, ſcimus neutiquam fieri poſſe, quin is contra Eſcharam ſecti vaſis ea vi arietet, cui nihil præter ligaturam ſatis valide poſſit reſiſtere. Inventionem hujus rei Paræo *b* debemus, qui, ut ipſe ait, de ea nihil unquam aut viſu aut auditu perceperat, ſed experimenti inſtituendi anſam ex quibuſdam verbis in Galeno de Vulneribus arripuerat: quod illi ita feliciter reſpondit, ut id ſibi in mentem veniſſe Inſpiratione Divina exiſtimaverit. Quod ſi animo frequenter recolere vellemus ea, quæ a Veteribus de Argumento quovis prodita ſunt, nova certe nobis, ſine Inſpiratione, non modo de re quæſita conſilia ſe offerrent, ſed quæ ad alia quoque negotia aptari poſſent, uti Paræo contigit. Circulationis quidem notitiam præivit hoc Paræi inſtitutum; ſed vehementer ambigo an id ita frequentem in uſum veniſſet, niſi commoditatem ejus percepiſſent homines, a doctrina hac evidenter convicti: uti colligere licet ex eo quod

tar-

a De Sanguine & Corde. b Lib. 10. 24.

tarde admodum in quibuſdam regionibus, etiam in Gallia, invaluerit, ſi Nemesius. A. D. 640.
ex iis judicandum eſt quæ de hac re tradidit *a* Vigierius. Certe apud Noſtrates, nonniſi paucis abhinc annis, renovatum, vel potius introductum eſt. Exiguam ejus notitiam habere videntur Germani: idque nonniſi ſtrictim ab Hildano *b* memoratur: a Batavis, Nuckio *c* teſte, omnino rejectum eſt.

Explicat etiam Circulatio, quemadmodum poſt Amputationem Membri, abſciſſo Arteriæ Trunco, in vicinis partibus continuetur Sanguinis curſus: ideo ſcilicet quod minores Arteriæ rami vicem iſtius ſuppleant, atque ſenſim in majorem capacitatem ampliatæ Sanguinem, partium motui ac nutrimento neceſſarium, ſuppeditent. Quod quidem Problema nullis aliis Principiis ſolvi poteſt, atque ita longe abeſt ut hæc res contra Circulationem, ſicut inſcii quidam Scriptores faciunt, objici queat, ut ejus veritatem argumento validiſſimo confirmet.

Eadem doctrina primo intuitu veram rationem commonſtrat (& hæc quidem a Chirurgis noſtratibus adhibetur, qui nullis vel Anatomiæ peritia, vel Chirurgiæ veteris ſtudio inferiores ſunt) tractandi Aneuryſmata, quæ Puncturæ ſuperveniunt. Siquidem, loco Compreſſionis, quæ vix unquam curſum Sanguinis intercipit, poſt idoneas ligationes dividenda eſt Arteria: & hæc non modo ſupra, ſed etiam infra, Puncturam deliganda eſt (uti fit in Varice) quo Sanguinis in eam fluxus prohibeatur ex aliis ramis, qui fere in omni Corporis parte communicationem inter ſe habent. Notavi antea, Praxin alterius cujuſdam Gentis eſſe in hac re valde mancam.

Poſtremo, Galenus, quique hunc ſecuti ſunt, Revulſionem ſemper, quo ea major ſit, ex eo latere, in quo malum eſt, fieri præcipiunt: idque ob hanc cauſam, ſi cauſa dici meretur, quod major partium conſenſus eſt in dextro latere cum venis dextris, & in ſiniſtro cum ſiniſtris. Itaque nulla unquam acrior in Medicina controverſia extitit quam quæ per ducentos prope annos agitata eſt: *Utrum ſcilicet in Pleuritide Vena in eodem, an in oppoſito Latere, debeat*. Cujus rei ideo præcipue mentionem facio, ut oſtendam neminem ſane intellexiſſe ante inventam Circulationem, quid eſſet Revulſio: quicquid inepti quidam Veterum fautores affirment; neque enim ullo modo fieri poteſt, ut doctrina hæc, ſine Circulationis ſcientia, comprehendatur. Ope hujus ſtatim videmus, quo in loco Revulſio fieri poſſit fortiſſima; quodque pertinet ad miſſionem Sanguinis in Pleuritide, intelligimus Venæ Sectionem in eodem Latere paulo quidem ſubitius revellere, tantulam vero eſſe differentiam, ut miremur unde ulla unquam mota ſit de hac re controverſia. Illud de miſſione Sanguinis univerſe adjiciam, quod Circulatio omnia illa præcepta prorſus inutilia reddiderit, quæ multo cum labore antea magnoque faſtu poſita ſunt, de aperienda in particularibus morbis ſive hac ſive illa Vena: ac licet indocta Medicorum plebes Artem cauponandi, & Myſterio rem clariſſimam involvendi, occaſionem amiſerint, iis certe, qui Profeſſionis ſuæ gnari ſunt, hanc ſaltem a Circulatione utilitatem ſe conſecutos eſſe fatendum eſt, ut perfecte intelligant quam parvi ſæpe referat hujus

a Chirurg. p. 39. b De Gangræn. 8. 5.
c Experim. Chirurg. 49.

NEURSIUS. A. D. 640. jus ſive illius Venæ delectus ; vel ſiquid interſit, nunquam in judicando hæreant, quænam cæteris anteponi debeat.

Sed ut ad Hiſtoriæ noſtræ ſeriem revertar, ad alios jam Medicinæ Scriptores Græcos minoris notæ ac recentioris ævi veniendum eſt. Quoniam in pleriſque vix quicquam novi deprehendo, brevem tantummodo Operum enarrationem faciam, & Auctorum ætates qua potero accuratione conſtituam ; quam rem apud Hiſtoricos noſtros valde perturbatam invenio. Quanquam id ſane haud ita mirandum eſt, quoniam ab Agathiæ tempore, id eſt ab A. D. DLX. uſque ad imperium Iſaaci Comneni, quod A. D. DLX. obtigit, magnus in Hiſtoria Græca per quingentos annos hiatus eſt, ita ut nihil fere rerum in omni iſto intervallo geſtarum ſciamus, niſi quod e tenui paucorum quorundam Imperatorum, ac præſertim Mauritii & Heraclii, mentione colligendum eſt.

PALLADIUS. PALLADIUS, Sophiſta & Jatroſophiſta dictus, Alexandriæ, ut ipſe ſignificare videtur, educatus eſt. Hunc primum inter Recentiores Græcos pono, cum erudito Auctore parum conveniens, qui hunc circa A. D. CXXVI. floruiſſe a tradit. Santalbinus ad veritatem propius accedit, Palladium poſt Galenum collocans, inferius A. CC. quanquam in hac re magnopere etiam lapſus eſt Santalbinus ; nam in Præfatione Traductionis quam edidit Palladii Commentariorum in Hippocratis Librum de Fracturis, dicit veriſimile eſſe hunc Auctorem poſt Galeni tempora vixiſſe, ideo quod Galenus nullam ejus mentionem habeat : cum e ſua ipſius Traductione probare potuiſſet rem iſtam eſſe certam, ſiquidem ibi Palladius Galenum nominat. Id quod etiam in aliis ſuis operibus frequenter facit ; etiam hunc non tantum Galeno ſed & Aetio quoque & Alexandro juniorem arguimus, quod eorum verbis utitur, uti mox videmus.

Commentarii in Fracturas imperfecti ſunt : ſed ex eorum relliquiis jacturam iſtam non magnopere dolendam eſſe diſcimus : cum doctrinæ claritate & copia Textus Annotationibus minime cedat. Commentarii in Sextum Epidemiorum Librum Septimam Sectionem non excedunt ; cæteri, in quibus expoſita erat Sectio Octava, perierunt. In his, magna cum perſpicuitate & accuratione, non modo Hippocratem ſed Galenum quoque paſſim illuſtrat ; ac ſpeciatim animadvertit Calculum ſuo tempore magis frequentem ac minus ſanabilem eſſe factum : quod ævi luxuriæ tribuit, quæ gulæ multum dedita erat, & exercitationi parum.

Liber de Febribus clarus ac brevis eſt, quem ex Aetio totum fere deſumſit. Caput de Epiala ad verbum fere ex iſto Auctore deſcriptum eſt ; & in eo Hecticæ Comparatio illa inſignis cum Aquæ ſuper Calcem infuſione evidenter a Galeno Aetio & Alexandro tranſlata eſt. In proximo Capite de Maraſmo agitur ; atque hic errorem obiter corrigere lubet quem in eleganti ſua hujus Opuſculi Editione admiſit Charterius. Morbo hoc affectis dicuntur eſſe βλέφαρα παραπλησίως μεσαζόντων, quod ille convertit, *palpebræ Sacrificantium ſimiles*. Præterquam quod μεσάζω non ſit Græca vox, ſenſus poſtulat ut lega-

a Biblioth. Literar. N. 2.

legatur *νυσταζόντων*, *dormitantium*. Hæc in eodem caſu Palpebrarum conniventia per verbum illud a Galeno exprimitur; in Aetio ὑπνώττοντες legitur, in Alexandro εἰς ὕπνον ἕλκονται. PALLADIUS.

Varii extant hujus Opuſculi Codices Manuſcripti in Bibliotheca Cæſarea, quamquam nullus horum Palladii nomen gerat, ſed omnes vel Theophilo, vel Stephano, vel interdum utrique aſcribantur. In unius Titulo, ab ore Theophili exceptum dicitur, uti fuſe [a] narrat Lambecius. Tamen ſi Palladium ipſum conſulamus, verum ejus Auctorem illum ipſum eſſe reperiemus: quippe cum id nominet in Commentariis ſuis ad [b] Epidemia Hippocratis. Hoc exemplo diſcimus, quam exigua fides Titulis adhiberi debeat, quos Libris Manuſcriptis ſæpe præfixos legimus; ſiquidem hi non raro hujus aut illius Auctoris nomen præ ſe ferunt, juxta vel errorem, vel conjecturam, vel ſecretum aliquod Librarii conſilium.

Extant quidem Tractatus complures ſub Theophili nomine, qui multis ac diverſis Titulis diſtinguitur, Jatroſophiſtæ, Protoſpatharii, & Monachi; quorum duo poſteriora ſibi ipſis contradicere videntur. Lambecius Theophilum hunc ſub Heraclii regno ponit: idque ea ſolum de cauſa, quod in [c] uno Manuſcripto Codice Libri de Febribus, uti modo dictum eſt, is ab ore Theophili exceptus traditur; & quoniam idem Liber Stephano aſcribitur, qui iſtius Imperatoris tempore floruit, hinc concludi putat Stephanum fuiſſe unum e Theophili Auditoribus. Sed auctoritas hæc & ratiocinium videntur æque parum valere; & quæ ſupra de hoc Tractatu dicta ſunt, ad refellendam iſtam opinionem ſufficere arbitror. Ego potius ex barbaris quibuſdam vocibus quæ ſcriptis ſuis paſſim intermiſcet, poſt illud tempus vixiſſe hunc crediderim. Omnium quotquot nunc ſuperſunt Auctorum is eſt primus, qui ex profeſſo de Urinis egerit: quarum conſiſtentiæ & coloris cauſas luculenter explicuit; item, quoſnam morbos ſingula earum genera indicent, & quænam præſagia ex illis duci poſſint. Sunt hic multa eadem iiſdemque verbis expoſita, quæ in Libro ejuſdem argumenti legimus Galeno perperam tributo; id ei facile apparebit qui utrumque contulerit. Aetium ſæpe exſcribit; & eodem prope modo argumentum tractat de Fæcibus. THEOPHILUS.

Extant præterea alii duo ejuſdem Theophili Libri; alter, De Structura Humani Corporis: alter, Commentarii in Aphoriſmos Hippocratis; ſunt quidem ii breves & perſpicui: atque in illis ſane haud minus ſe in Ariſtotelis doctrina verſatum, quam in Hippocrate explanando intelligentem oſtendit. Sed in utroque Opere, ac ſpeciatim in priori, pleraque a Galeno ſumit: cujus Libros de Uſu Partium ſæpe ita religioſe exſcribit, ut in Aſperæ Arteriæ deſcriptione verſum eundem Homericum ponat quem adduxerat Galenus,

Κλαγγηδὸν δὲ πέτονται ἐπ' ὠκεανοῖο ῥοάων.

Verum in quibus locis hic a Galeno diſcrepet, aut ei quippiam adjiciat, me-

a Lib. 6. 88. b Sect. 6, 6. c 16.

Theophilus. lius ab erudito Juvene explicabitur, qui deſideratam nobis hujus & aliorum quorundam Gręcorum Tractatuum ad Anatomiam pertinentium Editionem publico dare conſtituit.

Aphoriſmi, modo memorati, impreſſi ſunt ſub nomine Philothei; eoſdem Manuſcriptus Codex Cęſareus Stephano tribuit.

Liber de Pulſu, quem converſum habemus ſub Philareti nomine, in Manuſcripto Codice Cęſareo a Theophilo ſcriptus dicitur; idque fortaſſe haud perperam: etenim Humani Corporis Structura fere eodem modo tractatur. Alios de argumento iſto, vel haud ſatis perfecte, vel nimis prolixe egiſſe ait; poſteriori voce Galenum credo ſignificare vult, cujus quidem ſcripta in Epitomen tantum videtur hic redegiſſe e Libris ejus de Pręſagitione ex Pulſibus.

Stephanus. STEPHANUS Athenienſis, ſive Alexandrinus, (nam ex loco ubi ortus, & ex eo ubi commoratus eſt, modo hoc nomine, modo illo dicitur) ſcripſit Commentarium in primum Galeni Librum ad Glauconem. Is quidem Galeni Liber ea perſpicuitate eſt, ut explanationem vix recipere poſſe videatur; verum haud improbabile eſt Medicam ejus temporis eruditionem pręcipue in explicando Galeno conſtitiſſe: & Abi Osbeia, Biographus Arabs, ſeptem Medicos Alexandrinos, quorum unus eſt Stephanus, qui Galeni Opera in ſedecim Libros digeſſerint: atque hos rurſus, pro argumenti varietate, in ſeptem Claſſes partiti ſint; & eorundem illos Librorum lectioni unice incubuiſſe tradit, neque in alia re occupatos quam ut hos vicibus ſuis commentarentur & Auditoribus ſuis explicarent. Ideoque minime veriſimile eſt id quod Cl. Clericus ſine ullo fundamento exiſtimat, hunc tertio vixiſſe Sęculo; immo ex hoc ipſo Stephani Commentario patet, multo recentiorem fuiſſe: ſiquidem ipſe Commentatores in Librum a Galeno ad Glauconem ſcriptum perquam a Antiquos memorat. Mecumque recolenti ea quæ in Sectione 140. de Quartana dicit, pravam videtur, ut ipſe vult, Galeni interpretationem ab Alexandro b factam reſpicere. Si hic idem eſt ac Stephanus, qui Chymicus dicitur, ætas ejus haud difficulter inveſtigari poteſt: Chymicus enim Opus ſuum de Chryſopœja Heraclio dicat: atque ita id cum iis convenit quæ ſuperius tradita ſunt. De Stephano quoque altero legimus, Alexandro itidem illo, qui ſub eodem Imperatore in Aſtrologia clarus extitit, atque ingentem illam Sarracenorum potentiam prædixit, ad quam paucis poſtea annis evecti ſunt. Lindanus Stephanum e Veteribus Græcis ultimum vocat; tamen ſi hæc de ætate ejus vera ſint, multos alios poſt id tempus Græce ſcripſiſſe conſtabit.

Nonus. Horum NONUS ordine proximus videtur; is Enchiridion quoddam Medicum compoſuit, quod brevem plurimorum affectuum enarrationem, & eorundem curationes complectitur. Illud Conſtantino Porphyrogenito inſcribit, qui juxta Lambecium Leonis filius, & ſeptimus fuit ejus nominis Imperator, atque A. D. DCCCC. obiit; idem litteris ipſę paulum imbutus, earum

a S. 98. b Lib. 12. S.

Digitized by Google

earum Patronus inſignis audiit. Sed Conſtantinum hunc, Porphyrogenitum pariter nominatim, Jeremias Martius, qui opus hoc Græce & Latine edidit, filium fuiſſe arbitratur Conſtantini Ducæ, qui A. D. MLXVII. obiit; idque ob hanc cauſam, quod Ducas Pater Litterarum admirator cultorque extitit, & frequenter has voces in ore habere ſolitus eſt, *Malle ſe Doctrina quam Imperio nobilitari*. Igitur aliqua eruditionis fama circa id tempus Pſelli floruerunt. NONUS.

Utri Conſtantinorum inſcripſerit Librum ſuum Nonus, parvi refert: tamen ex Annæ Comnenæ Hiſtoria notari poteſt, per ſpatium illud temporis, quod duobus iſtis Imperatoribus interceſſit, vel admodum elanguiſſe vel plane intermortua fuiſſe Litterarum ſtudia *a*.

Epitome hæc nihil fere continet, quod non ex Aetio, Alexandro, ac Paulo ſit exſcriptum. Exempli gratia, in *b* Capite de Caro, ea quæ de anteriori Cerebri parte dicit, ab Alexandro *c* Pauloque *d* deſumta ſunt. Quod de miſſione Sanguinis in Paroxyſmo *e* Calculi præcipit, a poſteriori *f* horum manifeſte hauſit; & ex *g* priori obſervationem ac diſtinctionem de Venæ Sectione & Purgatione factam in Pleuritide *h*: quanquam Morellus, qui ipſa verba ejus adducit, nullam de ea re mentionem habeat. Multa de Medicamentis ab eo commendatis apud Aetium iiſdem vocibus narrata inveniuntur: ut, Collyrium Eraſiſtrati, quæque ex There & Glaucio *i* componuntur; item Medicamenta Faciei admota in Elephantiaſi *k*, &c. Antidotum Eſdræ *l*, & alia. Ea verecundia eſt Nonus, ut nullum Auctorem nominet: quod certe hominem minime decuit qui nihil de proprio haberet. Quin & aliorum quoque Experientiam ſibi aſſumere non veretur; nam Melancholiam *m* exacte deſcribens, ſalutares quos in ea vidiſſet ipſe effectus fuſe tradit Lapidis Armeniaci, ideoque hunc Veratro albo præfert; item de Rabidi *n* Canis Morſu haud inepte loquitur, illud inſuper animadvertens, cum Vulneri ſuperveniſſet Hydrophobia, nunquam ſe in omni Artis uſu noviſſe quenquam ad ſanitatem perductum. Verum de priori re omnia ad verbum ab *o* Alexandro, de poſteriori a *p* Paulo deſumta ſunt. Hunc pro Inventore habet Barchuyſen, multuſque eſt in explanandis ejus opinionibus de cauſis morborum, cum ne unam quidem ille, quam non aliunde mutuatus ſit, opinionem habuerit.

Quidam Manuſcripti Codices Bibliothecæ Cæſareæ Opus hoc in Capita dividunt, alii in Libros; omnibus vero nomen Theophanis inſcribitur, ſine ulla Noni mentione, atque in Titulo id præcipue ex Oribaſio collectum dicitur, licet ex iis quæ ſupra dicta ſunt Collectorem hunc, quicunque is ſit, plus aliis Auctoribus debere appareat.

Haud diu poſt Nonum vixit MICHAEL PSELLUS, & Librum eumquem de Qualitatibus ac Virtutibus Alimentorum contexuit, Conſtantino MICHAEL PSELLUS.

E 4 Impe-

a Lib. 5. b 28. c 1. 4. d 3. 9. e 174.
f 3. 45. g 6. 1. h 129. i 49. 4. 5. k 205. 206.
l 13. m 33. n 270.
o 1. 17. p 5. 3.

MICHAEL PSELLUS. Imperatori inſcripſit. Conſtantinum hunc [a] Lambecius illum fuiſſe credit, qui dictus eſt Monomachus, quique ab A. D. MXLIII. uſque ad MLV. regnavit; at ſi, juxta eundem, Pſellus A. D. MLXXVIII. obiit, haud minus veriſimile eſt Conſtantinum fuiſſe Ducam, & eo magis quod ex Zonara [b] conſtat Pſellum apud Michaelem Ducam, Imperatoris iſtius Filium, Præceptoris locum habuiſſe. Idem Zonaras Scriptorem hunc inſtituendo Principi valde inidoneum fuiſſe ait, utpote nullo Litterarum genere imbutum: quem tamen Anna Comnena, quæ paulo poſt hunc extitit, ut hominem magnæ indolis & in omni Philoſophia cum primis doctum, ac Litteris tam Græcis quam Chaldaicis penitus inſtructum deprædicat. Ejuſmodi laudes illi tribuit Leo Allatius, qui ex Diſſertatione de Pſellis etiam amore hujus nominis captus videtur, & hunc non modo πολυγραφώτατον vocat, ſed etiam inter Auctores primos ponit. Tamen in hoc Tractatu nihil invenio quod cuivis Scriptori magnæ laudi eſſe poſſit: neque enim aliud eſt quam Collectio facta ex Antiquioribus Medicis Græcis, qui & ipſi hanc Scientiæ partem de Galeno præcipue hauſerunt, uti fecerat etiam e Dioſcoride Galenus. Pſellus a Nicephoro Botoniate vexatus atque omnibus bonis ſpoliatus eſt, & vitam Monaſticam amplexus paulo poſt in ætate provectiſſima obiit. Alii complures ab hoc Auctore ſcripti ſunt Libri, de quibus fuſe egit Leo Allatius.

SIMEON. Quanquam hujuſmodi Collector fuerit Pſellus, SIMEON Antiochenſis de eodem argumento ſcripſit, ſtylo quidem corruptiſſimo, & materiam ex eo potiſſimum hauſit; idque eo magis mirum videri poteſt, quod Liber quem exſcribendum ſumſit, in omnium memoria jam tum recens verſaretur. Simeon enim, licet Pſello junior, tamen coætaneus ei certe fuit, quippe qui Librum ſuum dicaverit Michaeli Ducæ, Parapinaceo dicto, qui imperio ſe abdicavit A. D. MLXXVIII. eo ipſo anno quo Pſellus, uti docemur, mortuus eſt. Sunt & alia multa hujus Simeonis Opera; ac præſertim ei debetur Libri cujuſdam admodum ridiculi Traductio ex Arabico in Græcum ſermonem, de Sapientia Indorum, quem Perzoes, profeſſione Medicus, rogatu Choſrois Perſarum Regis contexuit.

DEMETRIUS PEPAGOMENUS. Extat etiam Libellus de Podagra, a DEMETRIO PEPAGOMENO ſcriptus, & Michaeli Palæologo dicatus, circa A. D. MCCLX. ſi Imperator ejus nominis primus, at circa MCCCX. ſi ſecundus intelligatur. Opus hoc, licet nihil fere notatu dignum contineat, & ex aliis Auctoribus ac præcipue ab Alexandro hauſtus ſit, tamen haud ita infra mediocritatem eſt, ut a Traductore M. Muſuro ejus Auctor, cujus ille nomen ignoravit, quaſi ſenſus ſuos exprimere nequiret, infans & elinguis dici mereatur. Fabricius ſuſpicari videtur Librum De Curatione Calculi, Galeno perperam tributum, a Demetrio fuiſſe ſcriptum; id quomodo ei in mentem venerit, divinare nequeo, niſi duorum horum affectuum cognatio occaſionem ei conjectandi præbuerit, ambos fuiſſe ab eodem Auctore pertractatos.

ACTUA-

a Biblioth. Cæſar. 6. 208. b Lib. 18.

Digitized by Google

ACTUARIUS, Zachariæ filius, ita ſine dubio vocatus quod Archiatri munus ſub hoc Imperatore geſſit, melioris notæ, quam omnes modo memorati, Auctor eſt. Scripſit is Tractatus complures, in quibus multæ res occurrunt lectu digniſſimæ. Conſtantinopoli Medicinam, idque, uti videtur, non ſine fama aliqua, exercuit; ſiquidem Libri ejus ſex De Methodo Medendi compoſiti ſunt in uſum unius e præcipuis Aulæ Miniſtris, Magni ſcilicet Camerarii, qui Legationem ad Regiones Septentrionales ſuſceperat. Fabricius, per errorem, Actuarium ipſum facit Legatum. In his Libris, licet Galenum præcipue ſequatur, & haud raro Aetium Paulumque, (at neutro eorum nominato,) tamen omnia quoque profert, quæ ad argumentum ſuum pertinere arbitratur, ex Auctoribus tam Antiquis quam Recentibus; Græcis perinde ac Barbaris; utque ei debitam laudem tribuam, multa ibidem haud alibi reperienda occurrunt. Actuarius.

Opus hoc Libellum vocat, ſive Compendium extempore ſcriptum in privatos ſolum Legati, ut ipſe paſſim narrat, uſus: qui cum ipſe aliquantum in Scientia Medica verſatus eſſet, id in occaſione quavis facile conſuleret. Igitur in eo nihil eſt ad Chirurgiam ſpectans, vel ad Morbos Mulierum; licet Auctor interdum, quaſi propoſiti immemor, puerorum morbis, ac præſertim Aphthis, mederi doceat. In prioribus duobus Libris, agit de Morborum ſignis & Cauſis; & in ſequentibus duobus, de Curatione & generatim & per ſe; in duobus ultimis, Remedia deſcribit omnia tam externa quam interna: quorum aliqua a Græcis hauſta, alia a ſe inventa, alia auditu cognita prodit, vix unquam vero nomen Auctoris adjicit, ne nimiam illud Medicamento exiſtimationem pariat.

In tertio quartoque Libro, ſicut etiam alibi, ſuam ipſius Experientiam haud paucis commemorat. De Canis Rabioſi morſu agens, ex eo Hydrophobiam poſt anni intervallum ortam ſe noviſſe tradit; quidam, inquit, hunc poſt ſeptem annos interdum apparere ajunt, in quo Paulum reſpicere videtur, cujus iſta ſunt verba, licet eum haud nominet. Novas quaſdam nec inutiles Obſervationes habet de Colico [a] Dolore, & Inflammatione [b] Jecoris. Diſtinctio ab eo facta de Cauſis Palpitationis videtur haud aliunde ſumta, neque hanc alibi uſpiam invenio; Oribaſius, Aetius, atque Paulus ea quæ de hac re habent (ſunt autem pauca admodum) e Galeno tantum hauriunt. Actuarius Palpitationem plerumque a nimio calore vel abundantia Sanguinis oriri docet: non autem iis ſemper modis fieri, ſed aliquando a Vaporibus ſurſum elatis produci. Differentia autem hac ratione percipi poteſt; ſi ex priori cauſa ortum ducit, Pulſus inæqualis eſt: ſi ex poſteriori, non item. Neque ullus profecto e Recentioribus eo Auctor eſt, qui cauſas vehementis hujus in Corde motus verbis rationi magis congruis expoſuerit. Si Scriptores conſulamus Arabas, qui vel ante ejus tempora vel in eadem ætate floruerint, morbum hunc ab iis Frigidæ plerumque Cauſæ tributum reperiemus; eundem Tartari ſui diſſolutioni aſcribit Paracelſus: Nativi Gas Aciditati Helmontius: corroſivis præcipue e Pancreate Vapori-

bus

[a] 4. 6. [b] 4. 7.

Digitized by Google

ACTUARIUS. bus Sylvius de le Boe. Omnes hominum ineptorum Hypotheſes, quæ ad mali hujus originem pertinent, nimis longum eſſet recenſere; igitur unam tantum ceterarum inſtar e Germano quodam Auctore, Dolæo, proferam, qui Medicinæ omnis, uti hanc dicit, Encyclopædiam compoſuit, ut veram cujuſque morbi naturam nobis explicaret. *Palpitatio, inquit, affectus eſt, in quo Cardimelech, Rex noſter, valde inquietatur, & bello inteſtino infeſtatur, & tamen omnem lapidem movet ad hoſtem illum abigendum, motuſque domeſticos ſedandos: ei vero quaſi ſuppetiæ a Microcoſmetore Socio Cardimelechi mittuntur, Spiritus nempe Animales ad Cor impetuoſius ruentes.* Sed ut, omiſſis his vanitatibus, de rationali Palpitationis Pathologia diſſeram, id quod de inæquali Pulſu in Plenitudine tradit Actuarius, frequenti Experientia veriſſimum eſſe comperimus. Hæc etiam Pulſus inæqualitas aliquam in Corde obſtructionem indicat: atque haud raro non Palpitationem tantum, ſed Syncopen quoque ac mortem ſubitam, prænuntiat; uti prædixit in Antipatro Medico Galenus, qui paulo poſt hoc modo obiit. Pulſus quidem in violentis hiſce motibus, non modo temporum intervallo atque ictuum vi inæqualis eſt, ſed frequenter etiam intermittit. Nam in hoc caſu reſiſtentia fit a Sanguine vel in Aorta vel in Arteria Pulmonari: ad quam exſuperandam Cor haud illico valens, contractionem ſuam quaſi ſuſpendit, donec ſufficiens ei ad Sanguinis per vaſa more ſolito protruſionem Spirituum ſuppeditetur copia. Igitur obſervari poteſt, in Palpitationis vehementi Paroxyſmo majora eſſe Pulſationum intervalla: & quo longiora hæc ſunt, eo violentiores eſſe iſtas. Ita res ſe habet in magna Sanguinis abundantia: atque ob hanc ipſam cauſam eos, quibus ſuppreſſa fuerint vel Hæmorrhoidum vel Menſium profluvia, Palpitationibus maxime opportunos notat Galenus. Malum hoc non modo ex Plenitudine oriri poteſt, ſed etiam ab ingenti vel Rarefactione vel Cohæſione ac Tenacitate in Sanguinis particulis; vel a magna Flatuum copia, quæ vel Thoracem vel Abdomen premant diſtendantque. Ob aliquam ex his cauſis Cordis Palpitationem Viris Hypochondriacis atque Fæminis Hyſtericis Symptoma uſitatum eſſe novimus, quod etiam notavit Actuarius; Hollerius autem caſum huc ſpectantem tradit, in quo Pericardium Flatu ſolo ad immenſam molem intumuiſſet, neque alia affectus hujus appareret cauſa.

De Palpitationis medela plura cæteris Græcis tradit Actuarius; præter Alterantia, quæ affectus cauſis & ægri temperamento aptanda ſunt, Venæ Sectione maxime & Purgatione nititur; quorum poſterius remedium ab hoc primum Auctore memoratum credo. Ac profecto, quando is morbus peculiari alicui Spirituum ac Sanguinis conditioni ortum debet, uti non alius poteſt eſſe curandi ſcopus, quam vel ut in Nervos minuatur Spirituum fluxus, vel ut tollatur ea quæ in Vaſis Cordis a Sanguine reſiſtentia eſt, ideo utrique huic conſilio Evacuationes optime reſpondebunt, ac præſertim Venæ Sectio & Purgatio, quoniam exinaniunt ſimul & revellunt. Neque ullam eſſe Palpitationem credo, quæ quidem originaria atque Idiopathica dici debeat, quæque ex pravo Sanguinis ſtatu oriatur, ubi ambo hæc remedia non conveniant, quicquid contra doceat Sennertus: & frequenter ſu-

biit

Digitized by Google

biit me mirari neutrum horum a VVilliſio noſtrate in curatione hujus morbi eſſe præceptum. Piſo, Practicus haud infelix, utrumque *a* commendat, ſicut ab aliis quoque multis factum eſt: verum ii ita exceptionibus atque cautelis abundant, ut difficulter intelligi poſſit, quando alterutrum ex iſtis auxiliis vel adhiberi vel vitiari debeat. Galenus certe detractionem Sanguinis univerſe fieri jubet: atque inſignem is de homine Hiſtoriam *b* narrat, qui verno tempore quotannis vehementi Palpitatione tentatus, per tres etiam deinceps annos Sanguinis miſſione in Paroxyſmo ab affectu liber evaſerit; quod cum obſervaſſet æger, quarto anno Venæſectione maturius facta acceſſionem prævertit, quod idem Experimentum ei per multos poſtea annos pari cum ſucceſſu reſpondit. In Plenitudine, omnes de Miſſione Sanguinis conveniunt; *c* Salius autem recte videtur ſentire, qui hanc fieri jubet, ſive hæc adſit, ſive non. Nam ſive Palpitationem hanc a nimio Spirituum impetu oriri judicamus, ſive a nimia Rarefactione aut Cohæſione Sanguinis, quæ majorem efficiat in exitu Cordis reſiſtentiam: levamentum certe in ſingulis caſibus a Sanguinis quantitate imminuta expectari poteſt. Unde in Palpitationibus Symptomaticis, uti ſunt eæ quæ Menſium aut Hæmorrhoidum fluxus ſuppreſſioni ſuperveniunt, quamprimum Natura ad conſuetudinem redierit, Cordis hic affectus evaneſcit. Immo ex Hæmorrhoidibus ſubita ſanguinis eruptio, in quibus iſta fieri non conſueverit, malum hoc fere ſemper tollit. Prudenter ſine dubio a Sennerto poſita cautio eſt, ne, cum Aquæ in Pericardio redundantia Palpitationem fecerit, adhibeatur aut Purgatio aut Venæ Sectio: quorum uſus pro certo parum efficax comperietur, ideo quod morbi cauſa ab horum auxiliorum operatione attingi nequeat. Quomodo vero Aqua hæc a calido Electuario, aut Pane fervido, aut Sacco Aromatico, quæ Remedia ab eo ſunt propoſita, diſcuti aut abſumi poſſit, haud minus intellectu difficile eſt, quam ejuſdem Aquæ derivatio ope Veſicantium Sterno applicatorum, quæ a nonnullis præcipiuntur, quorumque effectus ab illo incomprehenſibilis judicatur. Mali genus ab eo deſcriptum mihi videtur inſanabile; ideoque inutiliter quæritur, utrum in hoc Venæſectio adhiberi debeat necne. Illud unicum addam, Originariæ Palpitationis curationem eſſe a pleriſque Medicis Scriptoribus omiſſam: ſiquidem hi regulas omnes Practicas adverſus illud genus, quod per Sympathiam oritur *d*, præcipue ordinaverunt: quanquam ſine dubio Palpitationes exiſtant, quæ a nullo alio morbo antea ſubſiſtente pendeant, neque vitium ullum habeant ſive Cordis ſive Pericardii adjunctum, tamen Artis auxilio depelli poſſint, ſicut hic ab Actuario docemur. ACTUARIUS.

Primus inter Græcos Actuarius memoravit deſcripſitque mitiora Purgantium genera, uti Caſſiam, Mannam, Sennam, Myrobalanos; horum poſteriora duo Medicamenta e peregrinis regionibus, Syria ſcilicet & Ægypto,

in

a Sect. 3. 2.
b Loc. Affect. 5. 2.
c Curat. Particularium Affect.
d Vid. River.

Digitized by Google

Actua-rius. in patriam ſuam advecta eſſe tradit. De Sennæ, quaſi Fructu, loquitur, idem certe volens quod Serapion Vaginam. Meſues autem Folliculum ſemen includentem nominat; neque enim horum alteruter neque Actuarius de Foliis ejuſdem quicquam habet. Ac licet hæc nunc præcipuo ſint in uſu, tamen interdum ſiliquæ etiam adhibentur: quæ quidem ſola Sennæ pars iis temporibus, quantum ex iſtis hominibus diſci poteſt, pro Medicamento veriſimiliter uſurpata eſt. Hanc tam in Pituita, quam in Bile expurganda, valde efficacem eſſe prodit: de priori iſta ejus virtute Arabes tacent. Ea quæ dicit ille de apportatione ejus tam e Syria quam ex Ægypto, ſatis cum his congruunt, quæ de eadem Planta nunc dierum a fidiſſimis Auctoribus narrantur: nam ea quæ ex Oriente mittitur, etiamnum optima habetur. Quæ de ſingulis horum Purgantium generibus dicit, ex Arabibus, qui ab eo vocantur Barbari, haurire ſe fatetur; atque hi ſine dubio iſta primum in uſus Medicos traxerunt. Similiter atque hi, is tres Myrobalanorum ſpecies deſcribit; Emblicaſque & Belliricas Arabico nomine appellat; quas quidem ambas, licet qualitate magnam cum Myrobalanis cognationem habeant, tamen ab his ille, uti Arabes quoque omnes faciunt, diſtinguit. Primus has cum Myrobalanis confudiſſe videtur Myrepſus, quarum ideo quinque genera enumerat, eumque in hac re plerique e Recentioribus ſecuti ſunt. Ea quæ apud *a* Actuarium habentur de Compoſitione quæ fit ex omnibus iſtis ſpeciebus, & Tryphala, ſive Tryphera parva, dicta eſt, (vox enim Triphylos, uti hanc legi vult *b* Geſnerus, nimis longe petita eſt) cum iis ad amuſſim quadrant quæ in *c* Serapione ad *d* Meſue, Barbaris Sapientibus ab eo vocatis, inveniuntur, idque Medicamentum ad eoſdem affectus ab iſtis præſcribitur. Caput integrum Syrupis ac Julapiis impendit Actuarius; quas ambas Compoſitiones Saccharum plerumque ingreditur, haſque ille ſine dubio ab Arabibus deſumſit. Inde factum eſt, ut quidam hunc eorum linguæ peritum fuiſſe exiſtimaverint. Utut autem Medicamentorum ab iis repertorum notitiam habuerit, tamen, id quod animadverſione digniſſimum eſt, de nullo quovis affectu quicquam tradit, qui non a cæteris itidem Græcis Scriptoribus memoretur; neque verbum apud hunc de iis Morbis, quos Arabes primum deſcripſerunt, ne Variolarum quidem mentionem, reperias. Cum Sarracenis primum morbus hic apparuit, & qualcunque illi regiones armis occupaverunt, ibidem pari furore ſtatim graſsatus eſt: ſeſeque per Africam, Europam, maximamque Aſiæ partem, præcipue illic ubi hæc ad Orientem ſpectat, latiſſime diffudit. Unde jure miremur, nuſquam hunc in Imperio Græco per multa retro ſæcula fuiſse viſum; quod quidem ita eſse fatebimur, ſi illorum temporum atque ejus Gentis vel Medicos, vel etiam Hiſtoricos, conſulamus: qui de vitio hoc nihil prorſus ſignificant, licet iidem alioqui neque terræ motus, neque Peſtis cujuſquam mentionem in Hiſtoriis ſuis omiſerint.

Eſt etiam altera res a Græco nullo ante Actuarium ſcriptore memorata, Diſtillati ſcilicet Liquores, uti Rhodoſtagma, & Intyboſtagma *e*; quæ a Tra-

a Meth. Med. 5. 8. b Epiſt. 1. 22. c Simpl. 95. d 5. 9.
e Method. Medend. 5. 4.

Traductore appellantur Stillatitius Liquor Roſarum, & Aqua quam Inty-bus ſtillavit: quæque ab Auctore ipſo adhibentur in conficiendis Julapiis. Liquores hos Chymico quovis proceſsu minime præparatos contendit a Geſnerus, nihilque aliud eſse quam Syrupos ex iſtis Plantis, ac Rhodoſtacti a Paulo deſcripti plane ſimiles. Clericus vero, opinionem Langii ſecutus, contra ſentit: clariſſimeque demonſtravit, Stillaticium Roſarum Liquorem ab Actuario memoratum, admodum eſse diverſum a Pauli Rhodoſtacto, quod e Succo Roſarum & Melle ſimul coctis unice conficitur. Is in hac re neutiquam falli videtur; quod ut ulterius probem, quædam libet aſserere e Nicolao Myrepſo, qui Græcorum ultimus eſt, & ipſa Actuarii verba ſæpe mutuatur. Is b Rhodoſtacton Pauli deſcribit, hoc ſolo cum diſcrimine, ut in eo Saccharum vel Mel indifferenter uſurpari poſse dicat. Poſtea Hydroroſatum deſcribit eadem ratione qua ab Aetio Pauloque traditur: quod quidem Medicamentum priori ſimile eſt, niſi quod hic Roſis Aqua adjiciatur. Deinceps hujus ipſius Julapii ab Actuario traditi compoſitionem narrat; unde hoc ſaltem liquet, quod præparationem ejus ab alteris duobus diſtinctam eſſe crediderit. Porro quicunque Compoſitionem ipſam conſideraverit, perſpicue videbit eandem abſurdiſſime præceptam eſſe; niſi Aqua Roſarum diſtillata ſignificetur; alioqui enim duplex erit omnino labor, & Medicamentum nulli bono ex iiſdem rebus bis conficietur.

Actuarius.

Clericus Actuarium in Arabum Schola fuiſſe inſtitutum, & aliquid ex iis hauſiſſe Artis Chymicæ exiſtimat; hæc autem mera videtur conjectura, nulla auctoritate innixa. Quanquam enim, uti ſupra notavi, Medicamenta nonnulla, ab iis in uſum adducta, ſine dubio cognoverit Actuarius (quod fortuito alicui tunc temporis inter Græcos atque Arabas commercio deberi potuit) tamen haudquaquam conſtat fuiſſe eundem in eorum Scriptis Medicis verſatum. Facile enim fieri poteſt, ut Medicamentum quis ex India ſive Orientali ſive Occidentali vectum, ejuſque uſum probe noſcat, neque ideo tamen quicquam amplius de Medicinæ Theoria ac Praxi in iſtis regionibus vigente intelligat.

Quod ad Diſtillationem ipſam, ſive introductionem Chymiæ in Artem Medicam pertinet, hujus rei Epocham Avicennæ tempore ponit Clericus; ipſumque Avicennam primum hanc Scientiam in uſus Medicos derivaſſe exiſtimat. Mihi non propoſitum eſt diſputationem hic ordiri de Origine Chymiæ Medicinalis: id duntaxat animadvertam, ſi ea res Arabibus debetur, quod utique haud improbabile eſt, honorem inventionis Rhazi potius aſcribi oportere; nam ut de Mercurio extincto & Sublimato nihil dicam, quem e is itidem memorat, Oleum Ovorum, quod unicum e Chymia depromptum apud Avicennam Medicamentum invenio, ab eodem Auctore deſcribitur. Primus etiam Rhazes Oleum Benedictum, ſive Philoſophorum, tradidit: fuſeque explicat, quemadmodum in Retorta Vitrea fieri debeat, quæ ad vim ignis ſuſtinendam valens ſit ac probe lutata (luto Sapientiæ inquit Interpres) ignemque ſenſim augendum eſſe præcipit, donec Rubrum ope

Di-

a Præf. Evonym. b Lib. 7. c Epiſt. Lib. 1. 53. d. Sect. 39.
e Ad Almanz. 2. 4.

Digitized by Google

Actua-rius. Diſtillationis eliciatur Oleum. Primus hic credo Scriptor eſt qui ullam Chymicorum Medicamentorum mentionem fecerit; quicquid enim in Veteribus Græcis, uti vocantur, Chymicis invenitur, id ad Metallorum Fuſionem vel Tranſmutationem unice pertinet. Clericus Avicennam in uſus Medicos Chymiam ideo primum adhibuiſſe ſtatuit, quod in illo, uti narrat, prima occurrit Chymici remedii mentio: licet id unicum ſit, Aqua ſcilicet Roſarum Diſtillata: duoſque huc ſpectantes ex eo a locos adducit. At ſi diligentius velit Avicennam retractare, nihil omnino illic de Diſtillatione dictum reperiet, cum Roſæ in Aqua coqui diſertiſſime jubeantur, quemadmodum a Græcis fieri ſolebat in compoſitione Rhodoſtacti & Hydroroſati. Ac veriſſimum eſſe credo, quod de antiquis Arabibus ait Geſnerus: ubicunque Aqua Herbæ cujuſvis in eorum ſcriptis nominetur, ibi nihil aliud niſi Decoctum ejus ſignificari. Reſque certiſſima eſt, Johannem Damaſcenum, Meſuen dictum, (qui juxta finem Sæculi duodecimi, ſub Frederico Barbaroſſa floruit) primum eſſe, qui proceſſum Aquæ Roſarum Chymico more conficiendæ deſcripſerit.

Ac nihilominus credibile eſt, Aquam Roſarum Diſtillatam in uſu fuiſſe apud Græcos ante hæc tempora. Locus eſt in ea Hiſtoria, quam ſcripſit Anna Comnena, ad hanc rem appoſitus. Cum Imperator animo deliquiſſet, paulum hujuſce liquoris ori ejus infuſum eſt, unde ad ſe rediit; ipſa verba b ſunt, τῷ τῶν ῥόδων σταλάγματι. Vox hæc opinor, ſalva ſermonis proprietate, nullo modo ad notandum vel Syrupum, vel Decoctum, vel Succum Roſarum expreſsum, adhiberi poteſt; & cum per hanc Liquor Herbæ cujuſvis ſignificetur, fit in eo tantum caſu, ubi poſt inciſionem is Liquor ex illa guttatim defluit, quemadmodum e Vegetabilibus, unde diſtillat Gummi vel Balſamum. Huc accedit, quod haud facile ſibi quiſpiam perſuaſerit, Succum Roſarum ſimplicem fuiſse in re adeo deſperata pro Cardiaco datum. Imperator hic, nomine Alexius, A. D. MCXVIII. obiit; quare ſi Aquam Roſarum Diſtillatam hic ſignificari ponamus, liquet hanc Græcis innotuiſse paulo poſt tempora Avicennæ.

Obiter notari poteſt, Principem illam, quæ Hiſtoriam hanc conſcripſit, uti multis Scientiis Artibuſque eruditam fuiſſe accepimus, ita quoque videri Medicinæ cognitionem aliquam habuiſſe. Nam in exploranda Patris pulſu eam valde occupatam, ex eoque de viribus ejus judicantem videmus; Morbum ipſum minutiſſime deſcribit, ac veritatem Prognoſtici a Nicolao Callicle, inſigni tunc temporis Medico, facti agnoſcit. Is enim, cum materia Podagrica ſeſe Imperatoris humero infixiſſet, cæterique Purgationi adverſarentur, prædixit; ſiquidem illa extremitates corporis reliquiſset, niſi hac via expelleretur, cito nobiliores partes occupaturam. Quod ita accidit; nam brevi ſupervenit Aſthma, neque ita multo poſt ipſa mors.

Præter hæc, in eadem Hiſtoria longam atque elaboratam habemus Noſocomii ſplendidiſſimi deſcriptionem, in uſum Ægrorum ab Alexio ſtructi. Utque hoc Ædificium videtur inter prima fuiſſe quæ apud Græcos Reditibus dotata ſit, ideo locum ſibi in Medicinæ Hiſtoria poteſt jure quodam vendicare.

care.

a. De Viribus Cordis & Pleurit. b. Lib. 15. ſub fine.

care. Neque brevem ejus enarrationem tradens longe me a propoſito aberraturum puto. Novam Alexius Civitatem, prope Euxini Maris oſtium, Actuarius forma quadrata condidit; ubi humanæ infirmitatis miſericordia commotus Noſocomia quoque fundavit in alimentum ac ſubſidium eorum, qui vel mutili eſsent vel morbis laborarent. Cæcos Claudoſque illic videres, ſicut olim in Salomonis Porticu, quæ cujuſque generis ægrotantibus abundabat. Ædificium ipſum duplex erat, duo Tabulata altum. Ita late patebat, ut vix toto unius diei ſpatio bene perluſtrari poſset. Licet hujus Civitatis incolæ atque Noſocomii habitatores neque Terras neque Poſseſſiones haberent, ac Jobi paupertatem æquarent, ex munificentia tamen hujus Principis nihil unquam illis defuit, quod ad eos ſuſtinendos ſublevandoſque requiſitum videretur. Et id quod magis mirandum eſt, nihil ipſi poſſidentes, Diſpenſatores atque Oeconomos ſuos habebant: ita ut principes Viri in adminiſtrandis eorum negotiis ſecum invicem certarent. Hinc magnæ emptiones factæ, magna munera in operis adeo benefici extructionem collata; idque Hiſtoriæ Auctor ſuo tempore abſolutum vidit. Verum illud Alexius primum fundavit & conſtituit, Reditus ei tam ex Terra quam ex Mari aſſignavit, ejuſque curam uni e primis Regni Adminiſtris in perpetuum delegavit. Quanquam hic Milites ſaucii atque invalidi, ac Senes laboribus inidonei ſuſtentarentur, tamen appellabatur Orphanorum Noſocomium; quia major in eo plerumque talium numerus quam cæterorum aleretur. Erant Litteræ Patentes Aurea Bulla ſignatæ, quibus ſtatui ac ſtabiliri poſſet Agrorum poſſeſſio atque annuus ejuſdem proventus. Diſpenſatores autem rationes exactiſſime referre tenebantur, ut liquido perſpici poſſet pecuniam Pauperibus aſſignatam ab his haud in proprios uſus eſſe converſam. Procopius quidem ait, Juſtinianum plurima hujuſmodi Noſocomia inſtituiſſe; de iis vero nihil ſpeciatim narrat, quanquam alia ab illo Imperatore Ædificia conſtructa deſcripſerit. Ac dum Veterem vel Græciæ vel aliarum Regionum Hiſtoriam excutimus, mirari licet ita pauca dici de hujus generis Fundationibus.

Sed ut ad Actuarium redeam, & ea abſolvam quæ ſuperſunt dicenda de Libris ejus, ubi Methodus Medendi traditur: Auctor hic & in delectu & in deſcriptione Medicamentorum videtur admodum curioſus; atque hoc Opus, pro Medicinæ Syſtemate Practico haud contemnendo, jure haberi poteſt.

Duo Libri de Spiritibus more Phyſiologico conſcripti ſunt; omniſque ejus ratiocinatio in eo Tractatu Principiis inniti videtur a Galeno, Ariſtotele, aliiſque ſuper eodem argumento traditis. Quare, cum vix ullius adjumenti ſit vel in dignoſcendis vel in curandis Morbis, plura de eo dicere ſuperſedebo; ejus Epitome apud Barchuyſen invenitur. Illud interim notabo, Stylum in iis Libris minime impurum eſſe, ſed Atticam venuſtatem plurimum redolere, quæ in poſterioribus Græcis rariſſime occurrit.

Idem Auctor Septem etiam Libros de Urinis compoſuit, ubi hanc rem plene diſtincteque explicuit, ac licet formam a Theophilo delineatam ſervet, tamen multa etiam de ſuo adjicit; ita ut vix quicquam novi Recentioribus dicendum reliquerit, quanquam ex his multi hunc Actuarii Commentarium, nulla ejus habita mentione, fere ad verbum exſcripſerint. In horum Libro-

rum

ACTUARIUS

rum fine extat Capitulum uniuſcujuſque lectione digniſſimum; ubi Obſervationem de Prognoſtico in Morbis inſtituendo utiliſſimam ſubjicit, Nihil ad veritatem Prædictionis magis conferre, quam Pulſus atque Urinæ juncta conſideratio; ideoque in Libris de Methodo Medendi duas has Indicationes magno cum judicio ſimul tractat. Ex eo quod Medicamenta quædam Arabica cognoverit, nonnulli exiſtimarunt, hos Libros illum ex Avicenna tranſtuliſſe; at ſcriptionis ratio ita diverſa eſt, ut nullius huic conjecturæ locus eſſe videatur. Multoque magis veriſimile eſt, Exemplar Arabicum, quod Manuſcriptum extat, fuiſſe e Græco traductum.

Argumenta haud ſatis perſpicua ſuppetunt, quibus accurate hujus Scriptoris ætas determinari queat. Vulgo exiſtimatur, nulla tamen quod ſciam auctoritate, Sæculo eum undecimo vixiſſe, ab aliis duodecimo. Eundem Lambecius ad initium decimi quarti revocat: idque ob hanc cauſam, quod in Manuſcriptis Bibliothecæ Cæſareæ Codicibus Libri de Methodo Medendi Apocaucho inſcribuntur, qui, juxta illum, idem eſt ac ille qui ſub Andronico & Cantacuzeno A.D. MCCCXXX. aut MCCCXL. valde celebris extitit. Omnis argumenti vis hac circumſtantia nititur; & quia rationes ab eo ad hanc rem confirmandam adhibitæ inuſitati cujuſdam generis eſſe videntur, lubet earum pondus paucis examinare. Probare is vult Apocauchum eundem eſſe, quem Actuarius, eo non nominato, ait Legationis cauſa in Septentrionem profectum, ac ſuum fuiſse Condiſcipulum [a] ſub Joſepho Rachendyte, cui inſcripti ſunt Libri de Spiritibus. Apocauchum Lambecius inquit fuiſse Philoſophiæ & Medicinæ peritum; quod ut oſtendat, teſtimonium ex Johannis Cantacuzeni Hiſtoria adducit, in qua Apocauchus ironice, ut ille ait, appellatur, ὁ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης καὶ μαθητὴς τοῦ πράου καὶ φιλανθρώπου [b], id eſt, *Magiſter orbis, & diſcipulus mitis illius ac benigni preceptoris, nempe Joſephi Rachendytę, cujus nomen ibi ſubaudiendum eſt.* Ac dein ita pergit. *Huc etiam pertinet, quod Joh. Cantacuzenus refert Apocauchum metaphoricis loquendi modis a Medicina deſumptis uti conſueviſſe, & J. Cantacuzenum ſuum appellaſſe Medicum [c], utpote cujus opera, multis implicatus periculis & miſeris affectus modis, ereptus atque curatus fuiſſet.* Hæc ipſa ejus verba ſunt, quæ utut a Fabricio recitata atque ejus fide credita, tamen valde mira ei appareant neceſse eſt, qui Hiſtoricum ipſum conſuluerit. Nam in priori ſententia, ita longe abeſt ut Apocauchum deſignet Cantacuzenus, ut de Patriarcha Johanne loquitur: quem hic ut arrogantem nec manſuetum hominem perſtringit, qui Terrarum Orbem quaſi Præceptor inſtituere præ ſe ferret, ac Diſcipulus eſse ejus qui lenis erga Homines & Humani generis amans fuiſset; quibus verbis hunc non Rachendyten, ſed Servatorem noſtrum, deſcribere manifeſtum eſt; eademque loquendi forma, eodem ſenſu, alio in loco utitur. Similis propemodum error eſt in iis quæ ſequuntur, de Metaphoris a Medicina ductis, quorum uſu ita delectatum fuiſse Apocauchum ſcribit; nam Hiſtoricus nihil prorſus de hac re loquitur: id tantummodo notat, ſe ab Apocaucho Medicum ejus dici ſolitum, haud vero iſtius vocis ſenſu, ſed quoniam illum Cantacuzenus

mul-

a Præf. in 1. & 2. Meth. Med. b Lib. 3. 36. c 3. 10.

Digitized by Google

multis laboribus periculiſque liberarat: verum inde minime concludi poteſt, ullam Apocauchum Medicinæ peritiam habuiſse. Immo ita parum Apocauchi eruditio in hac Hiſtoria prædicatur, ut ibidem dicatur ab obſcuris initiis tenuique fortuna, ex inferiore in Ærario Scriba, naturali quadam verſutia) ac ſingulari in acquirenda pecunia calliditate) cujus valde eſset appetens primo in redimendis Vectigalibus munus quoddam exercuiſse, ac dein Publicanis præfectum fuiſse, Andronici Imperatoris temporibus: a quo cum ad Andronici ejus Nepotis partes transfugiſset (neque enim pudore vel infamia unquam commovebatur) paulatim ita ſe provexit, ut Quæſtor, Aulæ & Imperio Præpoſitus, Archidux demum & Omnia evaſerit, uti id exprimit Cantacuzenus. Illud autem erat maxime mirabile, quod in eo poteſtatis faſtigio perſtiterit, quanquam ipſe a Princeps animo erga illum eſset averſiſſimo, ac licet in arduis hiſce muniis opera ejus uteretur, pro mero ſemper b Nebulone habuiſset. Tandem ubi intolerabili cum arrogantia diu ſe geſſiſset, quæ nunquam non mentis eſt exiguæ & puſillanimæ natura, & publicarum omnium calamitatum Auctor jure putaretur, Apocauchus iſte meritam mortem ſubiit, a Captivis oppreſsus A. D. MCCCXLV. Actuarius.

Sed ut ad propoſitum revertar, tametſi hujus Apocauchi deſcriptio ei conveniret qui ab Actuario delineatur, fieri non poteſt ut is hic loci Actuario ſignificetur. Facile enim probatu eſt, non modo Actuarium, ſed & alterum quoque Auctorem qui hunc frequenter memorat atque exſcribit, ante hæc tempora vixiſſe. Nicolaum intelligo Myrepſum, e Scriptoribus Græcis poſtremum, modo impurus ejus ſermo pro Græco haberi debeat; hic ſane, ſub Antidotarii nomine, varia Medicamenta compoſita collegit, quæ in Græcis & Arabibus diſperſa reperiuntur. Res certiſſima eſt Myrepſum opus hoc contexuiſſe ante A. D. MCCC. etenim haud ſolum Petrus de Abano, Conciliator ille celebris, qui A. D. MCCCXVI. obiit, ſed etiam Matthæus Sylvaticus, & Franciſcus Pedemontanus, Medicus uterque Roberti Siciliæ Regis, quique initio ejus Regni, quod A. MCCCX. auſpicatus eſt, ſcripſerunt, nominatim multas ex eo formulas producunt. Igitur illum poſt hæc tempora non floruiſſe concludi poteſt; ac licet parum conſtet quanto antiquior fuerit, tamen veriſimile eſt eum haud multo ante finem Sæculi decimi tertii extitiſſe. Nam ut taceam Antidotum Michaelis Angeli, qui fortaſſe Imperator fuit primus e Palæologis circa A. D. MCCL. quique uxorem duxit Alexandri Angeli Filiam, aliud etiam deſcribit quo uſus eſt Papa Nicolaus, quem Papam ejus nominis tertium fuiſſe arbitror, qui A. D. MCCLXXX. obiit, & Myrepſo coætaneum; erat enim, ut iſta tempora ferebant, homo haud ineruditus, & eximius Litterarum omnium fautor. Hæc ſaltem luculenter demonſtrant Actuarium Scriptorem eſſe antiquiorem quam a Lambecio putatur. Quædam antea dixi de Actuarii ſtylo, ex quo etiam argumentari licet illum haud adeo Recentem eſſe; nam ſi cum Pſello vel Simeone conferatur, multo purior ejus oratio apparebit; ac certe poſt A. D. MCC. haud facile Scriptorem ullum inveniemus, qui non ſermonem ſuum vel Recentio-

a 3. 14. b 2. 38.

Digitized by Google

ACTUARIUS. ri Græco Idiomate, vel Barbariſmis ex alia aliqua lingua ductis inquinaverit.

Quod ſi Codicis Manuſcripti auctoritas, in quo Liber Apocaucho inſcribitur, nobis objiciatur, facilis hujus rei eſt ſolutio; aut enim alter quidam Apocauchus eſſe debet, aut ipſe Titulus ſuppoſititius eſt; quæ res inter Librarios perquam familiaris eſt, ac jam tum fieri ſolebat cum inſtruebatur Bibliotheca illa celebris a Ptolemæo Philadelpho.

Alii quidam Græci Auctores, & alia memoratorum Opuſcula, exigui tamen momenti omnia, reperiri poſſunt apud Athenæum, Photium, Lambecium, Fabricium, &c. Verum hæc, cum parum ad illuſtrandam Medicinæ vel Hiſtoriam vel Artem conducant, prætereo. Neque vero quicquam diſſerere neceſſe eſt de Latinis Scriptoribus, qui poſt tempora Galeni vixerint; quia Clericus in prima Hiſtoriæ ſuæ Editione plenam & diſtinctam eorum omnium enarrationem tradidit: præterquam Marcelli Empirici, qui Scribonium Largum impudentiſſime compilavit atque exſcripſit, parumque in Opere ſuo ipſe præſtitit, niſi quod nugatorias aliquas Formulas, vel potius Fabulas, adjecerit.

Hoc modo brevem Tibi, Vir Amiciſſime, quatenus certiori aliqua auctoritate niti potuerim, Græcorum Medicorum poſt Galeni ætatem, contexui Hiſtoriam; & quædam in eorum Libris ad incrementum Medicinæ pertinentia indicavi. Opinio quidem invaluit ut vix quicquam ad hujuſce Artis provectionem a Veteribus fuerit præſtitum, niſi quod in voluminoſis magni illius Viri operibus comprehenderetur. Illud veriſimiliter huic ſententiæ originem præbuit, quod cum primo intuitu a Succeſſoribus ejus plurima ex eo deſcribi viderent, multi neque collatis neque excuſſis cæterorum Libris, hos nihil aliud niſi Exſcriptores fuiſſe arbitrarentur. Neque horum Auctorum Editor quiſquam in tollendo hoc errore operam impendit; nam quicquid Commentarii loco reliquerunt, præcipue in Criticis Grammaticiſque obſervationibus infumtum eſt; neque hunc ſibi finem propoſuerunt, ut explicarent ea quæ ad Hiſtoriam vel Praxin Medicinæ, Scriptoris cujuſque tempore, pertinerent. Hujus rei aliud quodvis teſtimonium adducere ſupervacaneum eſt, præter Dolabellas Cornarii in Paulum. Ad ejuſdem erroris confirmationem facere potuit etiam omnium Sectarum extinctio, ſive potius a comprehenſio, quæ poſt Galenum, ut animadverti ſupra, facta eſt. Proculdubio enim novæ cujuſvis Doctrinæ promulgatio, quantumvis vanæ & abſurdæ, magis tunc temporis, uti ſemper eveniet, hominum ſermone celebrata eſt, quam Praxeos ipſius locupletatio, vel per Medicamenti vel per Operationis novæ inventionem; cumque Scriptores Medici per tria vel quatuor Sæcula poſt Galenum poſteriori huic ſtudio potiſſimum incubuerint, ob id ipſum fortaſſe ita parvo in honore habiti ſunt. Verum ut Hypotheſibus, quantum eæ merentur, tribuam, (nam his præcipue Sectæ iſtæ inclaruerunt, in iiſque excolendis omnem operam curamque inſumſerunt) mihi quidem videtur, recentis Medicamenti inventionem, aut novam medendi ratio-

nem

a Hinc fortaſſe Secta Epiſynthetica nomen habuit.

Digitized by Google

nem, locum ſibi poſſe pariter inſignem in Medicinæ Annalibus vendicare.

Quædam Exempla attuli, & his plura afferri poſſunt, quibus oſtenſum eſt, a Medicis ſupra memoratis morbos nonnullos qui a ſuperioribus prætermiſſi fuiſſent, eſſe deſcriptos. Eſt, ubi novam veterẽq; tractandi viam explicant; eſt, ubi nova Medicamenta, tam Simplicia quam Compoſita, proponunt; eſt ubi magna in Chirurgiæ Praxi augmenta adjiciunt. Et ſi vera hæc Artis noſtræ incrementa reputari debeant, confitendum eſt Medicinam progreſſus adhuc continuos feciſſe uſque ad A. D. DC.

Idem ei evidentius patebit, qui Morborum deſcriptioni attenderit per hæc temporis ſpatia traditæ. Clericus Catalogum nobis omnium Morborum & Affectuum ab Hippocrate nominatorum exhibuit; qui quidem multo numeroſiores ſunt iis qui a Celſo memorantur. Utinam idem quoque feciſſet in his qui apud Galenum occurrunt; nam ex eo animadvertere licuiſſet, Morborum Tabulam haud tantum auctam eſſe, quantum exiſtimare quiſpiam poſſet qui molem duntaxat ejus Operum reſpiceret. Verum ſi hoc conſilio Aetii ſcripta pervolvamus, & ea cum Galeni ſcriptis comparemus, reperietur Morborum numerus, prout ab Aetio traduntur, tertia prope parte auctus. Longum ac fortaſſe infructuoſum eſſet ad ſingula deſcendere; ideoque nullum aliud, niſi ab Oculorum Affectibus, exemplum petam. Vitia hujus Organi, ſicut ab Hippocrate & Celſo memorantur, numero ſunt circiter Triginta; Galenus aliorum complurium nomina prodit, quorum tamen parva differentia eſt, ideoque eorum deſcriptionem omittit; in Aetio, qui integrum in his tractandis Librum impendit, numerus duplo major ad minimum reperietur, & ab illo eorum Symptomata & curatio fuſe explicantur. Horum Celſus Tredecim tantummodo deſcribit: vix ullum Galenus, qui manum poſtulet; at in Aetio Triginta diverſi occurrunt Oculorum Morbi, ad quos Operationes Chirurgicas præcipit; atque in uno eorum vehementi nempe humorum Defluxione, fuſe exponit tres diverſas e Chirurgia petitas medendi rationes. Porro notandum eſt, in hoc Libro qui ex longiſſimis eſt, pauciores nominatos eſſe ab Aetio Auctores, quam is alibi facere conſueverit; unde haud immerito conjici poteſt, de hoc illum argumento ſcripſiſſe, propria aliquatenus fretum experientia. Idque ita ab illo ſæpe fieri manifeſtum eſt; præcipui vero ſunt ab eo memorati Auctores, Severus & Demoſthenes, intelligens uterque Scriptor, uti ex his ipſis fragmentis liquet. Ac Demoſthenes quidem diſcipulus fuit Alexandri Herophilei, Philalethes, perinde ac ejus Magiſter, dictus: tres autem Libros de Oculis compoſuit, quos Galenus ſuo tempore valde celebratos fuiſſe teſtatur.

Quod ad Chirurgiam ſpeciatim attinet, illud utique haudquaquam imminuta Antiquiorum laude dixerim, quicunque diligenter Aetium Paulumque evolverit, facile perſpecturum multa hanc Medicinæ partem incrementa cepiſſe, quæ nec a Galeno nec ab alio quoquam tradantur. Idque ſummatim animadverti poteſt, Scriptores a me memoratos per hoc ſpatium temporis uſque ad initium Septimi Sæculi, & eos etiam quorum reliquiæ in horum Libris conſervantur, haud ejuſmodi Collectores fuiſſe qui (uti plerum-

Digitized by Google

que evenit) levem argumenti a ſe tractati cognitionem haberent, ſed unumquemque eorum fuiſſe ſingulari experientia uſuque inſtructum. Quod ſi poſteriores his Græci Scriptores haud ita excelſi fuerint ingenii, parvoſque in Arte quam profeſſi ſunt profectus oſtenderint, haud ſane res adeo mira eſt: cum per multas exinde ætates ignorantia univerſalis totum prorſus orbem occupaverit; minimeque ideo ſperari poſſet aliquis in Medicina progreſſus, cum aliæ omnes Scientiæ & omnia diſciplinarum prope extincta eſſent genera: ac fore ut hæc Ars ſola communium iſtius temporis calamitatum expers remaneret.

Vides, Vir Amiciſſime, haud nimis care a me æſtimari inferiorem hanc Scriptorum claſſem; neque tamen operæ me piget in eorum lectione inſumtæ. Quanquam enim vindemiolæ iſthinc collectæ haud magni ſint momenti, ſunt tamen ejuſmodi quæ haud prorſus contemni debeant. Hos certe, & eo magis Viros illos ætate & ſcientia ſuperiores, animo obverſans, magna ex Anteceſſorum noſtrorum Operibus adjumenta ſumi poſſe percipio: mihique perſuaſiſſimum eſt, Medicinæ ſtudioſos ad Artem hanc exercendam nulla alia via melius erudiri poſſe ac fingi, quam per accuratam Scriptorum, ac præcipue Veterum, Medicorum notitiam. Quod ſi hoc vehementius quam par eſt iis videar affirmare, qui nullam niſi in ſuo judicio ſuaque experientia fiduciam habent, illud ſaltem attendatur, rariores aliquando caſus incidere; quod ſi fiat, audacter pronuncio, haud ita mirabiles ei futuros, cui familiares cum illuſtribus in Medicina Auctoribus commercium interceſſerit; immo fore, ut is affectus ejuſmodi promtius dignoſcat clariuſque percipiat alio quovis, qui quantolibet ingenio præditus hæc auxilia contempſerit.

Licuerit ſane cuique, ut æquum eſt, a propria Experientia Obſervationes ducere; hæ tamen & accuratiores futuræ ſunt & ſaniori cum judicio inſtituentur, ubi lecta quiſque a ſe cum viſis contulerit. Neque Artificis intellectui quicquam derogo, neque ingenium intra limites anguſtos coerceo, mentem ejus in diſquirendis penſitandiſque Antiquiorum ſententiis & cum emolumento & cum profectu occupari poſse affirmans; preſertim cum nemo quiſquam prohibeatur quo minus libere de ſingulis rebus judicet, nec in ullius opiniones jurare cogatur; niſi quatenus has rationi congruere & in uſum duci poſse compererit. Igitur nihil cauſę eſt, cur ingenium ſuum quiſquam ne lectione turbetur, vel in errorem trahatur, metuat. Neque enim in omni Praxeos varietate & frequentia major & uberior ingenii judiciique excolendi aperitur campus, quam ſiquis in diverſorum Auctorum examinatione, vel etiam in variis ejuſdem Auctoris partibus lociſque perpendendis ſeſe exercuerit. Mihi quidem ii valde arrogantes videntur, qui, Experientia utcunque longa freti, nihil novum aut animadverſione dignum in præteritorum temporum Scriptoribus inveniri exiſtimant. Ac vehementer miror, quanam ratione Vir aliquis probus futili ea Scientia contentus eſſe poſſit, quæ nonniſi ex Recentibus quibuſdam Syſtematis colligitur: aut idoneum ſe vitæ mortiſque judicem arbitrari (nam ita plane res ſe habet) ex eo quod duas

Digitized by Google

duas treſve Pharmacopœas conſuluerit, aut aliquot in Pharmacopolarum officinis Formulas excuſſerit, aut etiam (quod tamen paulo magis ad rem pertinet) menſes aliquos in Noſocomio traduxerit. Noſtræ ætati gentique peculiare vitium eſt, ut clariſſimi doctiſſimique Scriptores a quibuſdam ejus Artis Profeſſoribus deſpiciantur; multumque tam in Medicina quam in Theologia obfuit extra limites ſuos evagata popularis illa libere, uti ajunt, cogitandi cupido. Verum eſſe fateor, a nemine cæcum debere ullius verbis aſſenſum præſtari, ea ſolum de cauſa quod magnæ ſit vel antiquitatis vel magni nominis; ſed illud etiam æque verum eſt, longam ac probe ſtabilitam Antiquorum famam ad hoc ſufficere, ut ante condemnationem ii audiri atque examinari debeant. Et ſi in hanc rem non præjudicata fiat inquiſitio, haud ſine fundamento Hippocratem & Galenum & eorum Succeſſores, Medicinę ſemper Parentes atque Principes habitos, tantamque ab univerſis per non interruptam plurimarum ætatum ſeriem eorundem auctoritati fidem tributam eſſe, evidenter credo conſtabit. Per quod temporis ſpatium homines extitiſſe veriſimile eſt neque depreſſiori ingenio præditos, neque minori uſu inſtructos iis, quos ævum præſens, utcunque celebre, produxit. Nunquam hoc prudentiæ ſpecimen inſigne habitum eſt, cum quis ita ſe ſapientem putarit, ut doctrinæ nullius indigeat; tamen in hoc errore ii verſantur, qui Experientia ſua unice nixi, a nullo niſi a ſe ipſis doceri volunt.

Haud intelligo cur operam ſuam Medicus quivis male ſe collocare arbitretur in conferendis Morbis ac Symptomatis, Ratiociniis ac Remediis, prout hæc in Antiquorum ac Recentium ſcriptis explicantur; cum, hac comparatione facta, ubi eorum conſenſum vel diſſidium animadverterit, quibuſque in rebus hi vel illi aut ſcopum attigerint aut ab eo aberraverint, multo æquius Recentes poſſit Veteribus anteponere (ſiquidem anteponi debeant) quam idem judicium ferre, ſi illorum duntaxat cauſam cognoverit.

Vulgo dicitur crediturque, Materiam Medicam non modo non ampliorem nunc ſed etiam intra anguſtiores terminos redactam eſſe, quam priſtinis fuerit temporibus. Quod utrum ad amuſſim ex omni parte verum ſit, ambigi poſſet; ſed non eſt huic nunc diſputationi locus. Atqui verum id ſit necne, nihil ad hanc de quo agimus Scientiam pertinet, niſi probetur numerum quoque ac vim morborum eſſe imminutam, quod quidem aliter ſe habere arbitror. Tamen ſi juxta brevem ſtudiorum rationem a quibuſdam Medicis uſurpatam inſtitui vellemus, repudiata Hippocratis, Viri plane divini, auctoritate, rejiceremus aut potius in contrariam partem traheremus primum ejus Aphoriſmum; qui ſi fuerit Medicinæ ſtatus, non video cur non omnes Empirici cujuſvis, Arcanum quodlibet venditantis, ductum ſequi debeamus. Nam quid ita magnopere intereſt, ſi ſcientiam ſpectes; utrum opiniones noſtras omnes ad unum aliquem Auctorem accommodemus: an ea quæ præſcribimus omnia intra unum aliquod Medicamentum conſiſtant? Experientia certe plurimum ad Scientiæ acquiſitionem confert; neque homo quiſquam intelligens ejus adjumenta non permagni æſtimat; tamen haud negari poteſt, vocem ipſam ſæpe prætendi, ubi effectus non ita clare patent.

Digitized by Google

Fieri quidem facile poteſt, ut ævum omne aliquis in Praxi conſumat, neque ullam tamen ex uſu hoc ſcientiam conſequatur, niſi idoneis obſervationibus mentem ſuam inſtruxerit, quibus materiam uſus iſte ſuppeditat; atqui haud multum veriſimile eſt, ut is qui in eadem ſemper orbita inſiſtit; neque aliud unquam, niſi ſuas ipſius cogitationes, anguſtis quidem eas limitibus circumſcriptas, in animo habet, magna quicquam cum accuratione obſervet. Contra, qui Auctores perſcrutatur, tam ſua ipſius quam aliorum Experientia abundat, ex quarum conjunctione omnis alicujus momenti progreſſus in Scientia expectari debet. Quod niſi ita eſſet, vetuſtiſſimus quiſque Practicus optime ſemper mederetur: &, quoad ſcientiam, vix quicquam inter vetulam quamvis ægrorum Curatricem, & graviſſimum Medicinæ Profeſſorem intereſſet.

Sed ut argumentum hoc abſolvam, minime ſum in ea opinione, ut Scientiam Medico neceſſariam a lectione omnium Librorum quæ ad hanc Artem pertinent poſſe obtineri putem, niſi Obſervationes idoneæ ſanumque acceſſerit Judicium. Multa lectio, ut ab Auctore celeberrimo dicitur, multæ comeſtioni ſimilis eſt; utraque officit, ubi digeſtio abeſt. Neque contendo, ſtudium in Veteribus evolvendis poſitum per ſe ad inchoandam Praxin ſufficere, ſed pro eo duntaxat pugno, ut Profeſſionis dignitas ſuſtentetur; quod quidem non niſi a Viris idonea eruditione inſtructis fieri poteſt; neque ejuſmodi eruditio ullo modo acquirenda eſt, niſi conferantur Auctores Antiqui cum Recentibus, atque adhibeantur ſinguli, prout optime vel ſtabiliendæ alicui veritati vel præſenti alicui uſui inſerviunt. Perque diverſas hujus applicandæ vias neceſſario fit, ut alius alii præſtet Medicus. Ex defectu certe requiſitæ hujuſce cognitionis, quę ab optimis Auctoribus haurienda eſt, adeo multi infeliciter ſcriptitarunt: qui quantumvis ob diuturnam Praxin ſeſe jactitent, ubi de Morbis quippiam litteris mandare inſtituerint, plerumque ita miſere omnia explicant, ut in iis legendis operam perdamus; & Anteceſſorum in ſcribendo virtutes ita parum vel imitantur vel percipiunt, ut interdum ne ſciant quidem, quo ſint eorum opera ſermone conſcripta.

Uberius demonſtrari poſſent fructus ex hac optimorum in Arte Medica Scriptorum cognitione capiendi; verum hujus Libri moles ita jam ultra propoſitum excrevit, ut longa in ipſa concluſione inexcuſabilis futura ſit digreſſio. Finem itaque hic labori imponam & meo & Tuo. Id mihi ſolum veniæ dabis ut teſtificer (quod & tum animo meo obverſabatur, cum hunc Tibi ſermonem primo inſcribere volui, nec minori cum affectu menti meæ etiamnum inſidet) quam vivo ſingularis Tuæ amicitiæ ſenſu permovear, quantamque erga me omnium Artis noſtræ Profeſſorum benevolentiam ſim expertus, quo tempore vitæ meæ periculum intentari creditum eſt. Hoc utique ſumma cum voluptate nunquam non meminero; idque ut, quam maxime ſolenniter atque publice fieri poteſt, profitear, obligari me exiſtimo.

HISTO-

Digitized by Google

HISTORIA MEDICINÆ
A
GALENI TEMPORE
USQUE AD
INITIUM SÆCULI DECIMI SEXTI.

IN Prima hujus Operis Parte demonſtravi quinam eſſet Medicinæ apud Græcos ſtatus, ac præcipuos ejus Gentis Scriptores recenſui. Jam vero retroſpicere paulum, ejuſque ortum inter Arabas contemplari debeo; quæ Natio, licet barbara, tamen celebris admodum extitit: magniſque viribus inſtructa, & acta Spiritu quodam Enthuſiaſtico, arma ac diſciplinas ſuas per maximam Orbis partem diffudit, cæteriſque gentibus haud minus eruditionis gloria quam bellica laude præcelluit; quanquam nihil fere ad eorum Hiſtoriam ſpectans apud Scriptores Græcos vel Romanos inveniatur. Atque hic quidem confuſam valde & inamænam quandam Solitudinem intrare cogor; ubi, cum exitus nuſquam appareat, circum vagando fatigari neceſſe eſt: ubi eodem tramite iterum iterumque gradiendum eſt, nullo interim proſpectu, nulla regionum varietate ad delectandos oculos ſeſe offerente. Nihilominus hanc, ut potero, accuratiſſime deſcribam; etſi verear ne pictura hæc, utut optimo in lumine collocata, Loci tantum Deſerti adumbratio videatur.

Priuſquam vero ad particularem hujus Gentis Medicorum commemorationem deſcendam, abs re erit, credo, ſummatim explicare, quibus modis Græcæ primum apud illos diſciplinæ ingreſſum repererint.

Narravi ſupra, quemadmodum Urbs Alexandriæ fuerit a Sarracenis capta, & celebratiſſima illic Bibliotheca ab iis combuſta. Neque dubitari poteſt quin ii Veterum Græcorum ſcripta in hac primum Civitate invenerint, quippe quæ inter primas in eorum poteſtatem redacta ſit, & præclara jam per multas ætates omnis doctrinæ, ac præſertim Medicæ, Schola ſedeſque extitiſſet. Id quidem non modo ex iis liquet quæ Scriptores Græci a me memorati tradiderunt, ſed etiam ex inſigni illo Encomio, quod Ammianus Marcellinus, Valentis Imperatoris temporibus, huic Civitati præbuit: *pro omni experimento ſuffeciſſe dicens Medico ad commendandam Artis auctoritatem, ſi Alexandriæ ſe dixiſſet inſtitutum*. Celebrem vero ejus Urbis Bibliothecam ab Arabibus incendio conſumptam tradunt Hiſtorici; quod ab eo populo ſemper factitatum legimus: nam cum Perſiam armis ſubjugaſſent, haud modo Libri, Naturalem Philoſophiam ac ſuperſtitioſum hujus Gentis

cultum continentes, flammis vaſtati ſunt, ſed Litteræ quoque ipſæ Perſis peculiares, Mahometani Chaliphæ juſſu, ex hominum uſu ſublatæ. Similiter; quamprimum Africam ditionis ſuæ fecerunt, omnes ibi extinxerunt Veteris Doctrinæ relliquias: eodem plane modo quo Gothi, cum Italiam occupaſſent, Eruditionis pleraque illic Monumenta excidere. Quanquam vero hic plerumque mos eſſet Barbaris uſitatus, tamen haud improbabile eſt, Veterum Græcorum ſcripta Medica ea ſolum de cauſa fuiſſe excidio erepta, quod de Medicina tractarent; nam ſanitatis cupido apud Arabas quam inter alias gentes haud minorem habet vim cum hi Libri maxima ejus rei præſidia edocerent, & alioqui nihil quicquam traderent Prophetæ eorum legibus adverſum, illud certe nonnihil ad eorundem conſervationem potuit conferre. Cui opinioni favere etiam videtur Abulpharagius, uti mox videbimus in iis quæ de Almamonis Hiſtoria reliquit. Idque firmiori adhuc erit auctoritate ſuffultum, ſi Manuſcripto in Bibliotheca Bodlejana, De Prophetica Medicina, Codici (de quo aliqua brevi edere ſtatuit Vir Eruditiſſimus, Gagnierus) fidem tribuere debeamus. In hoc Libro Mahometes ipſe multum in Scientia Medica verſatus fuiſſe dicitur, atque in ea præcipue hujus parte quæ, quoniam Experientia niteretur, ideo Empirica nominata eſt, ſemperque ab Indis & Arabibus exculta; quin & Propheta ibidem perhibetur Aphoriſmorum Librum compoſuiſſe præcipua ejus Artis præcepta continentium. Ac ſi hujuſmodi traditio invaluerit, quæ a Propheta ipſo Medicinam ita magno in honore habitam teſtaretur, Diſcipuli ac Succeſſores ejus ſine dubio illum in hac perinde ac in cæteris ejus Opinionibus ſecuti ſunt.

Huc accedit, quod a fatali illo Bibliothecæ Alexandrinæ incendio multi tamen Manuſcripti Codices (id quod ex Hiſtoria liquet) a Johanne Grammatico fuerint, aliiſque Viris Eruditis ibi tunc temporis agentibus, ſervati; ac proinde exſcripti & diſperſi in complurium manus pervenerint, ſicut etiam in direptione Conſtantinopolitana accidit; quo tempore Græci, licet id ſero nimis factum ſit, ſcientias ac ſermonem ſuum Occidentalibus Europæ plagis impertiti ſunt. Libri eorum ſtatim in linguam Latinam converſi ſunt, intra quod omnis fere Sæculi Decimi quinti eruditio conſiſtebat. Quantamcunque vero in ea Civitate expugnanda vaſtationem Turcæ fecerint, Busbequius centum annis poſtea ingentem pretioſorum Codicum numerum collegit, præſertim ad Rem Medicam pertinentium. Hos maxima ex parte Conſtantinopoli coemit, ſuaque, uti Lambecius narrat, ipſius manu notavit. Ii nunc præcipuo Cæſareæ Bibliothecæ, quæ Vindobonæ eſt, ornamento ſunt.

Cuicunque vero cauſæ id aſcribi debeat, Græca certe Eruditio, ac præſertim Medica, aliquatenus illic conſervata eſt; per Ægyptum omnem juxta Alexandri Æram Temporum ratio habebatur, donec, A. D. DCXVIII. ſub Regno Alwalidi, Scribæ Chriſtiani juſſi ſunt Arabicis uti ſupputationibus & in Annorum dinumeratione & in Arithmetica; Scholæque Medicæ etiamnum per aliquod tempus ſteterunt, quanquam id inficietur Renaudautius; nam Abulpharagius de Theoduno & Theodoco loquitur, illuſtribus Medi-

Medicis ac Profeſſoribus, qui circa finem Sæculi ſeptimi floruerunt, quoſque ex omnibus circumſtantiis Alexandrinos fuiſſe conjicimus. Theodoci quidem Diſcipuli uſque ad A. D. DCCLIV. duraverunt, quo tempore Abbatis familia Imperio potita eſt. Abi Osbaia, qui plurimorum Medicorum Vitas in Opere adhuc non impreſſo, conſcripſit, explicatior eſt; is de Elcenani loquens, hunc Chriſtianum fuiſſe tradit, publicumque in ea Civitate Profeſſorem conſtitutum, poſtea vero impulſu Chaliphæ Abd' il Aziz ad Mahometanam Religionem ſe contuliſſe; idemque narrat Scholas has publicas ad Antiochiam atque Harran eſſe tranſlata, & ab iis locis propagata in alias Imperii Sarracenici partes Medicinæ ſtudia. Tamen ex iſtorum temporum Hiſtoria diſcimus, Scientiam illam poſtea quoque Alexandriæ viguiſſe; etenim, circa A. D. DCCC. ejus Civitatis Patriarcha *a* Medica laude ita inclaruit, ut eum Chalipha Raſhid, Imperator ex Abbatis domo quintus, ad Amicam, quæ ſibi in deliciis eſſet, curandam accerſiverit.

Res minime dubia eſt primas Auctorum Græcorum Verſiones in ſermonem Syriacum eſſe factas; Syri enim doctiores & magna ex parte Chriſtiani fuerunt. Unde *b* Aaronem Alexandrinum, Presbyterum, qui Mahometis tempore, circa A. D. DCXXII. vixit, triginta Libros ſcripſiſſe deprehendimus, e Græcis præcipue collectos, & ab eo Medicinæ Pandectas Syriace vocatos. Verſionum harum Syriacarum ope, Arabes paulatim Græcorum Scriptorum cognitionem obtinuerunt. Primus, quem aliquid Arabice convertiſſe Hiſtoria teſtatur, nomine fuit Maſerjawaihus, Profeſſione Medicus, Natione Syrus, Religione Judæus; is circa A. D. DCLXXXIII. Arabicam horum Pandectarum interpretationem edidit. Cujus exemplum plerique poſteriorum Interpretum ſecuti ſunt, e Syriaco, non e Græco ſermone, omnia reddentes. Aliquanto poſt Almanzor, Chalipha e ſtirpe Abbatis ſecundus, inſignis Litterarum fautor extitit, ac præcipue Artis Aſtronomicæ. A. D. DCCLXVII. Civitatem *d* Bagdad condidit, loci poſitum *e* Aſtrologorum ſuaſu deligens; qui quidem ea erat amœnitate, ut ſtatim facta ſit Chalipharum Sedes. Almanzor, gravi morbo forte implicitus, Georgium *f* Bachtiſhuam, Medicum Indicum, Chriſtianum, ad ſe vocavit, ſermonis Perſici & Arabici peritia celebrem: iſque, Imperatoris rogatu, multos de Medicina Libros traduxit. Is educatus fuerat ac degebat Jondiſaburi, ſive Niſaburi, quæ Urbs Choraſanæ erat Metropolis, circa A. D. CCLXXII. a Sapore Rege Perſarum ſtructa in Reginæ ſuæ gratiam, Romani Imperatoris Aureliani Filiæ; qua in Urbe Medicina veriſimiliter ab iis uſque ad Bachtishuæ tempora floruerat; nam Aurelianus Filiæ ſuæ honorem tribuens, Græcos aliquot Medicos illuc miſit, qui in Oriente Hippocraticam Artem diſſeminarunt. Atque hinc fortaſſe accidit, ut celeberrimi inter Arabas Medicinæ Profeſſores, uti Rhazes, Haly Abbas, & Avicenna, in iis locis qui magis ad Orientem ſpectant Litterarum ſcientiam hauſerint. Georgius magna cum comitate ac benevolentia ab Almanzore acceptus eſt: cumque valetudinis cauſa in patriam redire cuperet, domum reverſus eſt multis honori-

a Elmacen, Sarracen. Hiſt. p. 123. *b* Abulpharag. 99.
c Id. 127. *d* Id. 141. *e* Elmacen. 124. *f* Abulph. 143. Id. 82.

noribus præmioque decem millium Aureorum cumulatus. Ars hæc iſtis temporibus videtur, uti Hippocratis etiam ætate conſueverat, in privatis fuiſſe Familiis traditam; nam hic Georgius Filium in eadem Profeſſione educatum habuit: ac paulo poſt tres vel quatuor Bachtishuarum generationes extiterunt, qui omnes magnum ex Medicinæ peritia nomen adepti ſunt: & eorum nonnulli Libros complures de ea re linguam Syriacam & Arabicam converterunt.

Sub Regno Almodhi, qui Almanzori ſucceſſit, Theophilus ex Edeſſa, Maronita & celebris a Aſtronomus, Homeri Iliadem Syriace perquam eleganter reddidiſſe dicitur.

Raſhid, qui Imperium auſpicatus eſt A. D. DCCXCII. Urbem Bagdad Templis compluribus, Scholiſque publicis extructis adornavit; poſteaque inter Mahometanos ſemper mos invaluit, ut quocunque in loco Templum conderent, ibi ſimul Noſocomium & Collegium fundarent: uti hos feciſſe comperimus poſtquam in Hiſpania Granadæ atque Cordubæ conſediſſent. In nova hac Civitate Bagdad, ubi popularis lingua erat Syriaca, fuit inſignis quidam Profeſſor, Meſue dictus, natione Syrus, qui magnum illico Diſcipulorum numerum habuit; ideoque a Chalidha iſto & Succeſſoribus ejus per annos plus quadraginta in explanandis interpretandiſque Veteribus Medicis eſt adhibitus. Verum de Medicinæ ſtatu his temporibus conjecturam facere licet ex Hiſtoria ab Elmaceno narrata; nam cum Chalipha Raſhid Apoplexia perculſus jaceret A. Hegiræ CLXXX. & ad conſultandum Medici unum in locum conveniſſent, Filius Bachtiſhuæ (Georgius fortaſſe ſupra memoratus) Medicus juvenis quidem, ſed ingenioſus, Venæ ſectionem propoſuit. Mahomed Alomin, Filius Raſhidi natu maximus huic rei adverſatus eſt; verum Almamon eo minor in hanc ſententiam locutus eſt, quandoquidem a Medicis deſperatus eſſet, iique illum unanimi conſenſu moriturum eſſe pronuntiarent, quid tandem obfuturam eſſe Sanguinis detractionem? ea adhibita, poterit fortaſſe ad ſanitatem perduci; omiſſa, pereat neceſſe eſt. Super his Vena ei inciſa eſt, ex quo repente convaluit: atque Almamonem ex eo tempore majorem in modum dilexit, & Bachtiſhuam Medicum ſuum conſtituit, annuo illi centum millium Drachmarum ſtipendio conceſſo. In promtu eſt videre quam rudes in Græcis diſciplinis Medici iſti fuerint, quamque præjudicata eſſet contra Venæ ſectionem vulgi opinio; ſed ut hic Juvenis magno cum judicio in re tam ſubita ægro conſuluit, occaſionem hinc ſumere licet nobiſcum reputandi, quam vigilantes in extremis quibusdam caſibus eſſe debeamus, ne omittatur unicum, quod uſui eſſe poſſit, auxilium, quoque neglecto cætera omnia Remedia futura ſunt inania.

Hinc etiam obiter diſci poteſt, Prædeſtinationis doctrinam, quæ ita inter Recentes Turcas obtinet, haud altas iſtis temporibus ejus populi mentibus notas impreſſiſſe; & in ſequentibus hujus Hiſtoriæ partibus demonſtrabimus, illos adeo non putaſſe vitæ terminum eſſe præſtitutum, ut humana omnia præſidia tam ad cavendos quam ad curandos morbos nunquam adhibere

a Id. 147.

bere neglexerint: & conſequenter haud minus Profeſſoribus Artis Medicæ faverint, quam ab ulla alia ſit unquam gente præſtitum.

Proximus Raſhido, ſi unum exceperis, Chalipha fuit ejus Filius Almamon, qui uſque ad A. D. DCCCXL. vixit; pluſque ipſe ſolus quam omnes ejus Anteceſſores in reſtaurandis propagandiſque ſingulis Doctrinæ generibus effecit. Abulpharagius a rem totam plene in hunc modum narrat; Arabes in initio Religionis Mahometanæ vix alii ſtudio, quam linguæ ſuæ expoliendæ, ac Legis ſcientiæ incubuerunt, ſi Medicinam excipiamus, quæ quanquam a paucis eſſet intellecta, erat tamen vulgo grata ob utilitatem quæ ex ea in univerſum genus humanum redundaret; verum hæc plane Empirica manſit, uſque dum Græci iis Auctores innotuiſſent. Hic fuit doctrinæ ſtatus ſub familia Omniadum, qui per annos XCI. regnaverunt; ſed cum Deus Abbatis ſtirpem ad Imperium evexiſſet A. D. DCCXLVI. deſidiam paulum excuſſerunt, & ab eo ſtupore excitati ſunt, cui nimis jamdudum indulſerant. Primus, uti antea dictum eſt, Scientias reſpexit Almanzor; iſque non modo accuratam Legis cognitionem habuit, ſed Philoſophiæ quoque Naturalis, ac præſertim Aſtronomiæ ſtudio ſeſe dedidit. Verum ſeptimus illius ſtirpis Chalipha Almamon id quod a Progenitore ejus Almanzore inchoatum eſt perfecit; cumque doctorum Scripta ex idoneis locis contrahere niteretur, rogavit exoravitque Græcos Imperatores ut ad ſe mitterentur quoſcunque illi Philoſophiæ Libros haberent: optimiſque Interpretibus conquiſitis, omnia iſta iis Volumina convertenda tradidit, cæteroſque ad diligentem eorum tractationem præmiis cohortatus eſt; ita ut frequenter ipſe Prælectionibus ac Diſputationibus audiendis delectaretur: vehementi quoque ſtudio ad provehendam Naturæ ſcientiam, & excolendum facultatis Rationalis uſum ferebatur, Artium Mechanicarum cognitione minime contentus, uti Sinenſium & Turcarum erat mos. Idem inſtrumenta facienda curavit ad obſervationes Siderum inſtituendas; quod utique ab Aſtronomis factum eſt in Civitate Bagdad, & in Monte Caſio juxta Damaſcum. Quorum Aſtronomorum haud pauci de hoc argumento ſcripſerunt, ac præcipue Alfraganius, Auctor Introductionis cujuſdam ad Aſtronomiam, in qua omnia Ptolemæi præcepta comprehenſa ſunt, puriſſimoque ſermone clare expoſita. Ita parum iis temporibus Mahometana, uti nunc in ea fit, ignorantiæ favebat, aut Litterarum uſum vetabat, Religio.

Quanquam hic in Eruditione factus fuerit progreſſus, quam a Græcis omnino ſumtam diximus, haud liquet tamen linguam iſtam probe intellectam fuiſſe uſque ad Honaini tempora, ſub regno Almamonis, circa A. D. DCCCXL. Chriſtianus fuit Honain, Hiræ natus; iſque a Meſue male tractatus, Urbem Bagdad reliquit atque in Græcas regiones ſeſe contulit: ubi per duos annos commoratus ſermone Græco optime ſe erudivit, & ingentem contraxit Librorum numerum, qui de omni genere Philoſophiæ tractarent; poſtea in urbem Bagdad reverſus eſt, ibique paululum moratus in Perſiam abiit, & Baſoræ perfectiſſime linguam didicit Arabicam: poſt quod iterum in Urbem Bagdad rediit, atque illic magna nominis celebritate vitam egit, cum utriuſ-

a 160.

Digitized by Google

utriuſque linguæ peritiſſimus eſſet, ſeſeque maxime in convertendis Græcorum operibus occuparet, inter quæ fuerunt ſeptem Libri a Paulo conſcripti. Linguam quoque Syriacam apprime callebat, multoſque Libros, ac ſpeciatim eos qui ad Medicinam pertinerent, in ſermonem iſtum tranſtulit. Ob hanc rem, ut nomen ejus ſupra alios emineret, Interpres vocatus eſt: quo in ſtudio haud minus excellere putabatur quam celebris ille Sergius; tantopere ab Agathia, Juſtiniani tempore, laudatus. Narrat Abi Osbaia Almamonem in ſomniis vidiſſe quendam Senem qui Ariſtotelem ſe vocaret: is a quiete excitatus rogavit quiſnam eſſet iſte Ariſtoteles, cui reſponſum eſt, eſſe unum e clariſſimis inter Græcos Philoſophis; itaque ſtatim Honaino mandavit ut opera ejus Arabice converteret: eique tantum auri ſemper dabat quantum ab eo volumen traductum pondere æquaret. Honainum Hiſtoricus iſte uſque ad centum annos vixiſſe tradit; nam A. H. CLXIV. natus eſt, atque CCLXIV. mortuus. In eodem Scriptore Caput extat, in quo de Traductoribus ſolum agitatur; horum nomina quadraginta & ſex commemorat, qui Medicos Græcos Arabice converterint, ſed Honainum cæteris anteponit, cujus Traductiones ſane maximo ſemper poſtea in honore manſerunt. Filius ejus Iſaac, Nepoſque Hobaish animum ad eadem ſtudia appulerunt; atque huic potiſſimum familiæ Arabicas Hippocratis, Ariſtotelis, Euclidis, Ptolemæi, & Galeni Verſiones debemus.

Sed quam male & iſtæ & cæteræ omnes Arabicæ Traductiones factæ ſint, & quam parum vel reſtaurando vel explanando Græco Textui inſerviant, a doctiſſimo Renaudatio abunde diſcimus, in Epiſtolis duabus a Fabricio editis. Idque ſine temeritate affirmaverim, Arabicam Eruditionem, utcunque & a ſuis Auctoribus & a Recentibus quibusdam Europæis prædicatam, omnino tamen a Græcis derivatam atque exſcriptam fuiſſe; immo hoc hominum genus ita parum ſcientiam ullam locupletavit, ut quicquid ii vel traduxerint vel imitati ſint, plerumque in deterius mutaverint.

Quoniam vero hoc argumentum magna inter Eruditos diſſidia moverit, haud abs re erit breviter enarrare, quam longe iſta Gens ſtudia ſua in Aſtronomia, Mathematica, Naturali Philoſophia, ac Medicina provexerit. Quod ad Aſtrologiam attinet, iis certe haud minor peritia, quam Recentium eſt, jure tribui poteſt: cum omnes pariter rerum futurarum ignari ſint; hæc Ars, ſive potius fraus, multum ſemper per univerſam Aſiam culta eſt, & illic etiamnum colitur, præcipue quidem ab Arabibus exercita: qui ſecretas Siderum operationes, Planetarum conjunctionem & oppoſitionem optime callere ſe jactitabant, quanquam de harum rerum cauſis aut effectibus vix quicquam intelligerent. Et eo uſque hæc fatuitas proceſſit, ut Aſtrologos interdum Medicis junctos legamus, qui de morborum curationibus conſultarent. Sed ut ad Aſtrologiam eorum veniam, Ptolemæi quidem Almageſtum ab iis traductum eſt, ſed paucas nullaſve ei obſervationes addiderunt; atque horum ſcientia Veterum ſane Chaldæorum ſcientiæ ſimilis videtur, quæ in Hiſtoriis quidem Orientalibus propter accuratam Eclipſium & curſus Planetarum Obſervationes valde celebratur, verum haud liquet tantos ab illis in Aſtronomia progreſſus eſſe factos, quan-

tos

Digitized by Google

tos Græci poſtea fecerint. Hipparchus 130. annis ante Chriſtum Eclipſes Solis ac Lunæ per 600. annos ſupputavit: in cujus Obſervationibus magnam ſuam Conſtructionem fundavit Ptolemæus. Hipparchus Stellas obſervavit 1022. ſua cuique Longitudine & Latitudine aſſignata. Ptolemæi Catalogus 1026. continet; ejus Libros, uti diximus, Arabes tranſtulerunt: ac ſi in hujuſmodi Obſervationibus magnum quippiam præſtitiſſent, quod præmiis in eos collatis ſumptibuſque in hac re Chalipharum munificentia erogatis reſponderet, incrementa certe aliqua huic Scientiæ adjeciſſent, vel quoad numerum vel quoad poſitum Stellarum. Sed in eorum lingua nihil huis rei ſimile extat. Tabulæ tantum celebris Chaliphæ Vlugh Begh conſervatæ ſunt, quæ Catalogum 1017. Stellarum exhibent; quanto autem pauciores hæ ſunt illis quæ Recentiorum, ac præſertim Flamſtedii Obſervationibus notantur, qui 3000. aut paulo minus numerat? Multa de Chaldæorum & Aſſyriorum Annalibus dicuntur, ſed nihil fere ex eorum Antiquitatibus ad nos pervenit. Celebris apud illos Æra Nabonaſſaris recentior eſt quam Olympiades, etiam quam Roma condita, multo autem Carthaginis fundatione inferior, quæ quidem Epocha omnes illas vetuſtate ſuperat.

Quod ſi Arabum ſtudia in Re Mathematica perſcrutemur, ita parum iis, quæ a Græcis acceperant quicquam adjeciſſe comperientur, ut in omnibus prope Verſionibus pleraque commutaverint vel potius perverterint. Euclidis Libri Romæ, juſſu Papæ Sixti Quinti, Arabice impreſſi ſunt; qua in Editione, ordo ac methodus, qua præcipue Auctor iſte excellit, prorſus immutatur, & Propoſitionum ſeries invertitur. In eadem quoque lingua impreſſa eſt Sphæra Theodoſii: verum in Præfatione notat J. Pena, quicunque Arabicam Verſionem cum Græco contulerit, magnam inter Textum atque Traductionem diſcrepantiam reperturum; ubi Auctor ſex tantum Definitiones ponit, Arabs quatuordecim exhibet: cumque integrum opus e Propoſitionibus ſexaginta conſtet, in Verſione octoginta inveniuntur. Idem prope in Ptolemæi Planiſphærio accidit. Quibus exemplis facile perſpici poteſt, haud magnam ab Arabibus in cæteris eorum Verſionibus accurationem eſſe ſperandam, quæ ut plurimum non modo ſolutæ & luxuriantes, ſed valde quoque infidæ ſunt. Ut plurimum, dico: quoniam excipienda eſt Apollonii Verſio a Thabe Ben Corah circa A. DCCCC. facta & a Naſireddino circa MCCLXXX. retractata; quam popularis noſter inſigniſſimus Halleyus valde ſibi utilem fuiſſe teſtatur in præclara ſua iſtius Auctoris Editione. Quantum vero Græcos Scriptores vel perverterint vel interpolarint, & quam male verum eorundem ſenſum expreſſerint, ſatis conſtat ex multis illis Galeni Voluminibus (ſaltem hæc ei aſcribuntur) quæ ex Arabico ſermone traducta affirmantur, Græce non extantia. Et hac quidem in cujuſque generis Auctoribus, qui in eorum manus pervenerunt, uſi ſunt licentia, pro libitu quibuſvis immutatis, adjectis, vel detractis. Idem etiam ſemper in Latinis Scriptoribus factitarunt; cujus rei teſtem luculentum habemus J. Leonem, qui Arabas incuſat, eo quod a Romanis Hiſtoricis diſcedant cum eos traducere præ ſe ferant, neque ordinem ſeriemque factorum, quam in illis poſitam invenerint, conſervent, ſed Capita duntaxat rerum,

Epi-

Digitized by Google

Epitomes modo, tradant, & quæcunque ad Chronologiam pertinent ea vel ad Annales Perſicos vel ad Hegiræ computationem accommodent.

Haud minus detrimenti ab eorum Verſionibus accepit Philoſophia Naturalis, plus vero cæteris ejus partibus Res Botanica: & quanquam in Dioſcoride reddendo magis fidi, quam in alio quovis Scriptore, habeantur, tamen ita frequenter in ejus ſenſu interpretando hallucinati ſunt, ut vix Dioſcoridem agnoſcamus. Non modo alia Plantarum nomina cum aliis confunduntur, quæ in Arabica lingua multum a ſe diſcrepant; ſed & eorum partem ipſi Arabes hodie non intelligunt. Surianus, Rhazis Traductor, multum de hac perturbatione queritur: quæ, uti ille exiſtimat, ex errore in Perſicis aut Arabicis Litteris facto accidit. Inter cujuſmodi errores ponit vocem Talback, quam Perſice Dactylos ſignificare ait; verum diligens ille & curioſus Vir Kempferus in Libro cui Titulus eſt, Amænitates Exoticæ, fructu hoc fuſe deſcripto, omnibuſque diverſis ejus appellationibus expoſitis, vocem a Suriano memoratam omiſit. Ac ſi peregrinator aliquis in Linguis Orientalibus exercitatus ea conferre vellet quæ de Herbis Rhazes, Haly Abbas, & Avicenna prodiderint, nominum, credo, differentiam ſtatim animadverteret, haud modo inter priſcos, ſed etiam inter Recentes Arabas, familiarem; ſiquidem plurimarum Plantarum appellationes, prout Arabice traduntur, præſentibus Arabiæ atque Perſiæ Incolis deſuetæ prorſus & incognitæ ſunt: licet haud intellectu facile ſit qua ratione in Lingua adhuc vigente, quæque cum aliis multis jam mortuis dignitate contendat, id ita fieri potuerit. Idque eo magis mirum videatur, quod inter nos centena aliquot Plantarum nomina in Anglico ſermone conſervata maneant, quibus nominibus uſi ſunt mille abhinc annis majores noſtri Saxones.

In cæteris Philoſophiæ Naturalis partibus omnia plane e Græcis fontibus hauſerunt; etiam Averrhoes, celebris ille Commentator, a popularibus ſuis ob profundam ejus ſcientiam adeo prædicatus, qui tot tantoſque in Ariſtotelem Libros compoſuit, nihil quicquam illius Philoſophi doctrinæ adjecit, ſed, ut Interpres, alium duntaxat in eo locum ope alius explicavit; immo omnia ejus placita ita pertinaciter ſecutus eſt, ut cum eo Mundum æternum eſſe credat. Medici quoque, in omni Morborum Theoria, Effata atque Opiniones Hippocratis & Galeni amplexi ſunt, atque hæc poſteritati conſignarunt, haud quidem nativa eorum ſimplicitate, ſed frequenter vanis Arabum fictionibus depravata, vel ſaltem ſubtilibus quibuſdam neque neceſſariis ſpeculationibus intermixta. Veruntamen Phyſiologiæ in hac re fundamenta plane in utriſque conveniunt: ideoque inutilis eſt opera a Barchuyſen inſumta, ut diverſas Arabum nobis Hypotheſes exponeret, cum neque inter ſe neque a Græcis eorum Magiſtris quicquam diſcrepent.

Jam ut de Practica Medicinæ parte agam, quanquam Ars iſta apud Arabas, in Imperii Græci ſenectute atque in Eccleſiæ tenebris, habitaſſe videatur, cum omnes quodammodo diſciplinæ eſſent extinctæ, neutiquam certe per hos Viros Profeſſio hæc ea incrementa cepit, quæ faſtuoſæ eorum oſtentationi reſponderet. Ac licet, poſteaquam Græcos Scientiæ Theſauros in poteſtatem ſuam redegiſſent, magnam, ut ex iſtorum temporum Hiſtoria

con-

Digitized by Google

conſtat, in docenda explicandaque Medicina operam curamque inſumſerint, & eo conſilio Publicas multas ædificarint Scholas per univerſam eorum ditionem: doctrinæque adeo avidi fuerint, ut, ſi vera dicere volumus, nihil non ab aliis audacter ſuffurati ſint: tamen in hoc præcipue elaborarunt, ut Græcos vel converterent vel imitarentur Medicos; quod quidem ita diligenter fecerunt, ut, ſi molem voluminum quæ congeſſerint ſpectemus, nihil illos magnopere iis comparatu dignum adjeciſſe videamur, quæ ab iſtis Auctoribus tradantur. Illud hic obſervari poteſt, multumque deploranda res eſt, nihil fere a Veteribus iſtis ſcriptum in Arabicis Verſionibus (de antiquis loquor) ſupereſſe, quod non in Græcis etiam ſuperſit Exemplaribus: ſi poſtremos quinque Galeni Libros de Adminiſtratione Anatomica excipiamus. Ex quo concludendum eſt, aut Arabas ea quæ non traduxerint aboleviſſe: aut, quod magis veriſimile eſt, ea, quæ nunc deſunt, ante eorum tempora, vel in primis eorum incurſionibus, fuiſſe deperdita; nam, uti ſupra dictum eſt, ne ad hujuſmodi quidem ſtudia, niſi poſt annos fere centum & quinquaginta, ſeſe contulerunt.

Brevem hanc, de Scientiarum ortu inter Arabas, enarrationem neceſſariam putavi, quo melius Medicinæ ſtatus per hæc iſta tempora ſummatim in conſpectu poneretur. Et quanquam, eo quod hujuſce gentis Auctores Medici in omnibus fere Græcos exſcripſerint, parum utilis amplior de iis diſquiſitio videri poſſit, tamen id quod initio propoſui, ut perpetuam Medicinæ Hiſtoriam a Galeni tempore contexerem, opus mancum plane & imperfectum eſſet, niſi de his etiam, quæ dicenda ſunt, exponerem. Idque fortaſſe eo meliori jure Lector deſideret, quod argumentum hoc nemo adhuc ulla cum accuratione tractaverit. Ad hæc, etſi fatear nullam fere iis laudem tribui debere, niſi quod Græcos exſcripſerint, tamen aliqua in illis forſan ad Medicinam pertinentia occurrent quæ apud Græcos fruſtra quæſiveris. Cujus rei veritas, diligenter inquirentibus, credo conſtabit: & quædam ex hoc etiam Scriptorum numero ſcitu digna excerpi poſſe comperies, ſicuti antea factum eſt ex Oribaſio Aetio Pauloque; qui licet Collectores potiſſimum extiterint, tamen novas quaſdam res haud alibi inveniendas nobis ſuppeditant, & ſine dubitatione ob hanc cauſam cum fructu legi poſſunt atque conſuli. Certe a nemine negari poteſt, Librum quemcunque, in quo Obſervationes contineantur ad Praxin utiles, aut ignoti alicujus morbi deſcriptio, aut in noto ſingularis aliquis caſus vel nova medendi ratio, ab iis inſpici mereri, qui alienam cupiunt Experientiam in ſua commoda convertere. Immo haud abſurde affirmaverim, ſcriptum in Medicina alioqui permediocre poſſe interdum ab Artifice non ſine emolumento ſtrictim evolvi: tum quod is ita faciens mentem ſuam ſua in Arte exerceat, tum etiam quod inter legendum novæ jugiter ei occaſiones ſubjiciantur ſecum reputandi quatenus & quibus modis hæc vel illa res ad Medicinæ Theoriam vel Medicamentorum potentiam ſpectans illuſtrari poſſit, & aliquando recentis alicujus inventi ab ipſo excogitandi anſa præbeatur. Sed ut vera fateamur, magna de Arabibus in diverſis ſæculis opinionum extitit diverſitas; per multa ſæcula in Medicinæ Scholis ſoli regnarunt, & ultra modum & ſupra merita eorum

præ-

Digitized by Google

prædicati ſunt, idque non ſolum in Aſia, ſed in Europa etiam, quamdiu Græca Eruditio jaceret ſepulta; ſed ſtatim atque, capta Conſtantinopoli, Græca in hac Arte Principum prolata ſunt Exemplaria, Arabes, converſa fortuna, haud minus inique exploſi ſunt. Atque ex eo tempore inter multos conſuetudo hæc obtinuit, ut illos ſummatim condemnarent, neque examinatis eorum ſcriptis, neque cum iis quæ Græci prodiderint Auctores collatis. Exemplo ſit Guido Patinus, qui per Epiſtolas ſuas uſquequaque, libero ac fidenti ſuo more uſus, in eos ita vehementer invehitur, ut nihil quicquam iis meriti concedi patiatur. Verum & hic & alii, qui de ea re ſatis cum imperio pronuntiarunt, æquius multo fecerant, ſi priuſquam ſententiam quaſi pro tribunali ſedentes protuliſſent, ſaltem eorum ſcripta majori cum accuratione pertractaſſent. Itaque rationem antea a me inſtitutam perſequar; ac de his ita candide agam, ut neque ea quæ mutuati ſint ſilentio prætermittere velim, neque in his, quæ ex proprio penu in lucem protulerint, debito eos honore defraudare.

Igitur ut ad ſingula veniam, ponam Tibi in conſpectum ea qua potero brevitate præcipuos hujus Gentis in Arte noſtra Scriptores; de iis loquor qui Europæis cogniti ſunt: nam de cęteris agere infinitum eſſet. Putarunt quidem haud pauci eruditione præſtantes Viri, multam in hoc argumento lucem expectari poſſe a ſcriptis Abi Osbaiæ, qui vago & enthuſiaſtico more, genti iſti proprio, Vitas plus quam trecentorum Medicorum, Arabum, Syrorum, Perſarum, Ægyptiorum & in aliis nationibus, quæ Mahometanæ ditioni ſubjectæ ſunt, ortorum enarravit. Cui expectationi cum Tu, Vir Clariſſime, Opus illud reſponſurum fore, atque in publica commoda ceſſurum ſperares, munifice, ut Tui moris eſt, Arabicum ejus Exemplar comparaſti, curaſtique ut multæ ex iſtis Vitis Latine converterentur: ſed percurſo hoc Volumine mecum plane ſentis, id non modo incredibili refertum eſſe fabularum maxime nugacium farragine, ſed ad veram Medicinæ Hiſtoriam vix quicquam adjumenti præſtare, neque aliud oſtendere quam immoderatos honores ac ſtipendia quæ iſtorum temporum Medici a Chaliphis obtinuerint; nam hæc certe ita ſupra modum fuerunt, ut omnem fidem exſuperent. Reſque haud parum admiranda eſt, inter tot Auctorum Vitas ab eo deſcriptas vix quenquam ex his occurrere quorum ſcripta ad nos pervenerint, ſi Meſuen, Rhazem, atque Avicennam excipiamus.

Antiquiſſimam nobis & pleniſſimam, tam Veteris Medicinæ Arabicæ, quam Auctorum ex iſta gente, enarrationem tradidit Haly Abbas, Vir iſtis temporibus doctrina clarus, unde & Magi cognomen obtinuit. Is circa A. D. CMLXXX. Almaleci, ſive Opus Regium, conſcripſit: quod perfectum Medicinæ Syſtema eſſe voluit, idque Chaliphæ Adad'odaulæ ſermone magnifico, more ſcilicet populis Orientalibus uſitato, dicavit. Stephanus Antiochenſis, A. D. MCXXVII. Haly Abbatem Latine convertit, quo nunc ſermone a nobis legitur. Opus hoc ab aliis Iſaaco Iſraelitæ aſcribitur, atque ei titulus eſt, Pantechni, ſive Complementum Medicinę: neque negari poteſt quin multi in Haly Abbate occurrant loci iis plane ſimiles qui a Rhaze adducuntur ſub Iſaaci nomine; quidni autem Haly ab Iſaaco quędam

dam

dam mutuari poſſet, perinde ac a Rhaze, quod utique eum feciſſe mox videbimus.

Tamen Haly Abbas cauſas dinumerans, cur Opus hoc, quod Medicinę Corpus quoddam, eſſe deſtinavit, ab eo ſuſceptum ſit; hanc pręcipuam ponit: quod nullus adhuc extitiſſet Auctor, qui rem hanc abſolute pertractaſſet. Simulque indicat, quibus in rebus Hippocrates, Galenus, Oribaſius, Paulusque defecerint. Aetium vero haud nominat. Dehinc ad Recentiores deſcendens, primum Aaronem memorat; qui ideo inter Recentes credo ab eo ponitur, quod Syriace ſcripſerit; nam ſi ętatem ejus reſpiciamus, cum Paulo circa A. D. DCXXI. floruit. Nimium brevis eſt, juxta Haly Abbatem, de rebus Naturalibus ac Non Naturalibus agens: pauca vel potius nihil dicit de Chirurgia, vel de tuenda Sanitate; mancus inſuper atque obſcurus eſt, ſi cum Johanne conferatur, Serapionem credo intelligit.

Aaronem ſecutus eſt Meſue, intervallo tamen annorum ad minimum ducentorum, ſiquidem A. D. DCCCXLVI. obiit, ſive, juxta Abi Osbajam, A. D. DCCCLXV. Is ſimiliter atque Aaron erravit, uti Haly judicat; ordine omni caret: de Medicamentorum Compoſitione in Libro Nono agit, poſtea de Rebus Naturalibus loquitur, atque ita omnia loco alieno exponit. Ex quibus Haly Abbatis vocibus patet haud jam ſupereſſe Opera Meſuę ad Praxin pertinentia; nam quę ſub ejus nomine feruntur, huic deſcriptioni neutiquam conveniunt; pręterquam quod in iis Libris qui Meſuę aſcribuntur Rhazen nominatum inveniamus, qui multo poſt Meſuen apparuit. Abi Osbaja ſeptem ac triginta numerat Volumina ab hoc Auctore conſcripta; quorum in uno de Medicamentis Purgantibus agitur, in altero de Decoctis: ita ut hi fortaſſe Libri germani eſſe poſſint, cęterique ab alio quodam adjecti.

Meſue hic, Niſaburi oriundus, Pharmacopœi filius fuit, ſub Gabriele filio Bachtiſhuę eductus, ab eoque Noſocomii curę prępoſitus; Religione Chriſtianus, Neſtorii Sectam amplexatus eſt: cumque omnes ſui temporis homines Eruditionis & Medicinę laude antecelleret, ab omnibus Chaliphis, qui ejus ętate rerum potiti ſunt, magno habitus in honore eſt. Ac ſpeciatim a Raſhido id ei operis demandatum eſt, ut Volumina Gręca, quę vel Ancyrę vel in aliis Civitatibus per iſtam Aſię partem inveniri poſſent, in unum redigeret atque Arabice converteret.

His adjicit Haly, quod Johannes Serapionis Filius eatenus tantum de curatione Morborum agat, quatenus id effici poſſit per Victum atque Medicamenta: nihil de Chirurgia aut tuenda Sanitate ſcripſerit; multaſque omittat Affectuum ſpecies, uti Oculi Cancrum & Chalazium, Palpebrarum coalitionem, Pilorum in ſupercilio fluxum Verrucas, Fungos, Elephantiaſin, Aneuryſma, Varices, Pectoris atque Virgæ mala. Multa quoque alia dinumerat, in quibus Serapionem vel erroris vel defectus accuſat: uti cum is Gonorrhœam, fætidamque Oris & Naſi fluxionem inter Cutaneos aut Superficiales Affectus recenſet. Idque præſertim in eo damnat,

Digitized by Google

quod Variolarum curationem parum dilucide explicaverit, ejuſque mentionem inter Abſceſſus habuerit. Tamen ſi Haly Abbatem conſulamus, videbitur, eandem ipſe culpam admiſiſſe, ea vero quæ de Serapione dixit veriſſima comperientur; atque hinc judicari poteſt Practica Serapioni Opera tributa haud ei perperam aſcribi, neque alium fuiſſe ante hunc Serapionis Librum Arabice conſcriptum. Nam Meſue patria veriſimiliter, id eſt Syriaca, lingua uſus eſt. Patriam voco, quoniam & hunc & Bachtiſhuas, licet Niſaburi natos, Syros appellat tam Abulpharagius, quam Abi Osbaia; idque ob hanc rationem credo, quod Idioma Syriacum, multo ante & poſt hæc tempora in iſtis Orientis partibus uſitatum, adhibuerint; nam ſi Provinciam, in qua Urbs Niſabur poſita eſt, ſpectemus, ſcis hanc eſſe a Syria valde diſſitam. Neque alia fortaſſe cauſa eſt cur Auctores, qui de his temporibus ſcripſerint, Syriacum ſermonem Perſicum quoque appellent. Verum id opus Serapionis germanum eſſe ex eo ulterius evincitur, quod ab illo quædam nominatim Rhazes, in Continenti, haud infrequenter adducat, iis quæ in iſto nunc impreſſa legimus, verbum verbo reſpondentia; cujus rei ut exemplum proferam, conferantur illa quæ Serapion tradit de eo Sodæ, ſive Cephalææ *a* genere, quod Ovum ſeu Galea ab eo dicitur, (ſunt autem iſta a Galeno potiſſimum ſumta) cum iis quæ de eodem argumento breviter expoſuit Rhazes *b*. De Libris loquor Serapionis Practicis; nam quod ad eos attinet, ubi de Medicamentis tam Simplicibus quam Compoſitis agitur (quæ Antidota vocantur) hi ſine dubio Recentiore haud parum aliquo Auctore conſcripti ſunt; uti ſtatim cuivis conſtabit ad Medicos ibi nominatos attendenti. Serapion autem ab Haly Abbate poſt Meſuen ponitur: quod utique ab eo factum judico ſecundum temporis ſeriem quo uterque vixerit; unde cognoſci poteſt quam longe ii a vero aberrent, qui Serapionem ſub Imperio Leonis Iſauri, circa A. D. DCCXXX. extitiſſe ajunt, centum annos ad minimum ante veram ejus ætatem; quæ ex hac computatione cadit inter Meſues atque Rhazis tempora, juxta finem Sæculi Noni. Profecto ſi ipſum Serapionem conſulamus, haud recentior his temporibus comperietur: etenim Medicamenta quædam proponit a Gabriele, Honaino, & Meſue adhibita, ac Dentifricium Almamonis *c* nomine vocatum memorat: quos Viros haud multum ante hoc tempus vixiſſe ex Hiſtoria docuimus. Id in Serapione memoratu dignum eſt, quod non raro ſumat quædam ab Alexandro Tralliano, qui Scriptor cæteris videtur Arabibus parum fuiſſe cognitus; ac ſpeciatim ea, quæ de Helleboro albo & Lapide Armeniaco habet ad curationem Melancholiæ, ab Alexandro ad verbum mutuatus eſt, licet mentionem Alexandri omiſerit: immo ſententiam hanc ipſam ſervans, *Noſtrorum*, inquit, *temporum Medici poſteriorem exhibere malunt*.

Proximus his ultimuſque ab Haly Abbate memoratur Auctor, Rhazes; qui, ut ille ait, Continentem compoſuit, opus omnia ad Medicinam ab Hippocratis tempore uſque ad Iſaacum pertinentia complexum, verum ita præfracte ac breviter conſcriptum, ut nihil in eo quemadmodum oporteat explicetur. Ad hæc Res Naturales, & Temperamenta illic prætermiſſa ſunt.

Et

a 1. 14. b 1. 21. c Tract. 2. cap. 16.

Digitized by Google

Et quamquam virtutés ejus collaudet, ordinem tamen incuſat. Duaſque rationes profert, cur Librum hunc iſto modo a Rhaze contextum fuiſſe exiſtimet; aut quod Locorum hunc Communium vice eſſe voluerit, quo recurſum habere poſſet vel ætate ingraveſcente vel in memoriæ defectu; aut eo conſilio ut ſi quid accideret cæteris ejus Libris, ſolus hic per ſe ſufficeret. Unde factum putat, ut neque ad compoſitionem neque ad elegantiam operis quicquam attenderit Rhazes: quod ſi id ille in aliam formam redigere conſtituerat, nunc ſaltem valde mancum & impeditum videri: & ob hanc cauſam pleroſque Medicos ab eo exſcribendo deterritos; ita ut etiam ſuo tempore eſſet inventu rarum ac difficile. Tamen, ejuſdem judicio; Continens iſte omnia alicujus momenti in Medicina complectitur: etſi hunc vellet, quo magis eruditorum commodo ſerviret, melius in membra diſtributum melioríque in lumine collocatum; quam rem præcipue videtur habuiſſe ante oculos Haly Abbas ingens Opus ſuum contexens, quod Continentem mole prope exæquat.

Hæc utique a vero non abhorrentia de Rhazis Continente inquit Haly Abbas. Nihilominus ab Hiſtoricis Arabibus ultra modum prædicatur Rhazes ob ſingularem ejus in omni Scientiarum genere præſtantiam, tam in Philoſophia, Aſtronomia, & Muſica, quam in Re Medica. Natus eſt Rei, quæ Urbs in Iraco Perſico, aut potius fortaſſe in Provincia Choraſana ſita eſt; ibique Noſocomio præfectus. Cum annos triginta haberet, in Urbem Bagdad migravit: verum ad Medicinæ ſtudia non niſi ſero animum appulit. Etſi, quoniam longa ei vita contigerit, diu ſit in Artis uſu verſatus, unde etiam Experimentatoris cognomen obtinuit: & octoginta demum annos natus, oculiſque captus, A. D. CMXXXII. deceſſit. Virum fuiſſe ſtudio indefeſſum, neque a ſcribendo aut legendo ceſſaſſe unquam, & Galenum Arabum exiſtimatum, produnt Hiſtorici. Is inter centum præclaros, tunc temporis Bagdadi commorantes, Medicos electus eſt, qui celebre quoddam in ea Urbe Noſocomium curaret. Ad rerum cognitionem aſſequendam multum peregrinatus eſt, ac varia in Perſiam, ubi natus eſt, itinera fecit; Principum quoque plurimorum valetudini præfuit, inter quos Almanzor extitit Provinciæ Choraſanæ Dominus, quicum frequens Litterarum commercium habuit, & multa ei ſcripta nuncupavit. Multum verſabatur inter Botanicos, Medicos Ocularios, & Chirurgos; ac periti ſſimus Alchymiſta habitus eſt. Libros ducentos viginti & ſex numerat Abi Osbaia a Rhaze compoſitos, inter quos decem illi ſunt ad Almanzorem inſcripti; qui cum ſine dubitatione germani ſint, valde mirum eſt nihil quicquam de iis dixiſſe Haly Abbatem; præſertim cum fieri non potuerit, quin eo tempore admodum celebres extiterint. Opus hoc Rhazes, perfectum Medicinæ Corpus, aut Compendium potius, eſſe voluit; ubi, quæ in Continente confuſa reperiuntur, in meliorem ordinem, in Capita diſtincta, atque in Syſtema juſtum ſunt redacta. Cumque hic Liber iſti Serapionis tempore proximus, atque inſuper theſaurus quidam ſit omnis Medicinæ Arabicæ, de eo quædam fuſius lubet dicere. Opus quidem ſuo in genere apprime bonum haberi debet; ac Nonus præſertim Liber,

De Curatione Morborum, per aliquot Sæcula ita fama pervulgatus eſt, ut hunc in Scholis doctiſſimi quique Profeſſores publice prælectum exponerent. Quem tamen paulo conſideratius inſpicientes, videbimus quam levibus momentis impulſi homines Arabem hunc adeo immoderate concelebraverint, quamque nulla plane ratione eum Galeno prætulerint. Uti res hæc dilucide in conſpectu poni queat, ex ſequenti Tabula perſpicuum erit, quam conſtanter is Antiquorum veſtigiis inſiſtat, ac præcipuas ſuas opes ex eorum theſauris depromſerit.

RHAZIS,

Lib. I. De Anatome - - - -	Ex Hippocrate & Galeno paſſim. Oribaſii Collect. 24. 25.
2. De Significationibus Temperaturarum.	Hippocr. de Humoribus. Galen. de Temperamentis. Oribaſ. Coll. 5. Aetii 4. Pauli 1.
3. De Alimentis, & Simplicibus.	Hippocrat. De Diæta. Galen. de Alimentis, & Facult. Simpl. Aetii, 1. 2. 3. Syn. Oribaſii 2. 4: Collect. 1. 2. 3. 4. 5. 11. 12. 13. 15. Pauli 1.
4. De Sanitatis tuendæ ratione.	Galen. & Pauli 1. de tuenda Sanitate. Aetii 3.
5. De Morbis Curatis, & de Coſmeticis. - - - -	Galen. de Compoſitione Medicamentorum ſecundum loca, & cæteris Græcis.
6. De Victu Peregrinantium.	
7. De Chirurgia. - - - -	Hippocrat. paſſim: Paul. 6. Syn. Oribaſii 7. Aetii 14. 15. & paſſim.
8. De Venenis. - - - -	Pauli 5.
9. De curatione omnium partium —	Hippocrat. de Morbis. Galen. de Locis affect. Method. medend. & ſecundum Locos. Aetii 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Syn. Oribaſii 8. 9. Pauli 3. 4.
10. De Febribus - - - -	Hippocr. & Galen. de Criſibus. Galen. de Febrium differentiis 7. Poſterior, de Method. medend. lib. 1. ad Glauconem. Oribaſii, Syn. 6. Aetii 5. Pauli 2.

Ex

Ex brevi hoc Specimine ſatis liquet, quemadmodum in ſingulis Medicinæ partibus, in Anatomia, in Morborum Ætiologia & Pathologia, atque in curandi ratione, celebris hic Arabs Græcorum ſcripta imitetur. Neque hæc, ut ei obtrectem, produco; quoſnam enim ille alios Scriptores ſequi potuit, ſi Medicinæ Syſtema aliquod rationi congruum, vel in ſuos ipſius vel in publicos uſus, contexere inſtituerat? Quiſquis Continentem examinaverit, idem de eo judicium proferat neceſſe eſt; neque multum diverſo ordine ab eo, qui in Continente obſervatur, utitur Serapion. Atque in hoc ſane Aetium præcipue Paulumque ſecuti ſunt: qui a Capitis Morbis orſi, ac dehinc ſeriatim progreſſi ad affectus cæterarum corporis partium, ſub diſtinctos ea titulos redegerunt, quæ apud Hippocratem & Galenum diſperſa habentur. Etiam Halý Abbas, ſi ordinem excipiamus in quo certe a Serapione ac Rhaze diſcrepat, vix quicquam tradit, quod non in his duobus ſuis popularibus, vel ſaltem in ſupra indicatis Græcorum ſcriptis reperire valeamus. RHAZES A. D. 900.

Quædam amplius de Rhaze dicenda ſunt, tam quod unus is e Vetuſtiſſimis qui ſuperſunt Arabibus exiſtat, quam quod ex eo præcipue cæteri, atque inter hos Avicenna, Libros ſuos contexuerint. Licet is maximam partem Exſcriptor cenſeri debeat, haud raro tamen propria ab Experientia loquitur, neque paucas, quaſdam vero etiam ſatis ſingulares, morborum Hiſtorias narrat, ubi ſuam ipſe operam præſtiterit: idque haud ſolum in diſtincto illo opuſculo, quod tertium ejus Aphoriſmorum Librum conſtituit, verum in aliis innumeris ab eo ſcriptarum rerum locis; ſpeciatim vero in Libro, ubi agitur de Minerabilibus quæ ei in Medicinæ exercitatione ſe obtulerint, cum judicio eum loqui videmus, atque ut ei convenit, qui in abſtruſis caſibus optime norit præſagium inſtituere: quales ii ſunt de inordinatis Febrium acceſſionibus, quæ in Renis Abſceſſum, vel in Uteri Hydropem, vel in Jecoris Suppurationem tranſeunt. Liber de Articulorum Affectibus perquam dignus eſt qui legatur; ſiquidem in eo eximiæ nonnullæ atque haud vulgares curationes, ope Venæſectionis præcipue effectæ, recitantur. Satis ſingulare eſt id quod executus eſt in Muliere quadam validi habitus, vehementem dolorem perpeſſa, quem durus atque inflammatus in dextro Carpo Tumor excitaverat. Venam Baſilicam & Saphænam eadem hora incidit, atque ex alterutraque detraxit ſemilibram ſanguinis. Poſt tres horas, ſoluta faſcia, iterum eadem quantitate ſanguinem miſit: datòque convenienti alimento, rurſus, interpoſito trium horarum ſpatio, Saphænam tertia vice aperuit, detractaque ad eundem modum altera ſemilibra, dolor cum punctione illico evanuit. Fuſe quoque rationes exponit, quæ ſe ad Revulſionem in Inferioribus partibus faciendam moverint.

Eandem curationis & ratiocinandi viam ſecutus eſt in a Iſchiade, idque haud minori cum ſucceſſu. In hujus morbi medela, b Archigenis præcepta obſervans, Enemata c ſicut ille, admodum acria imperat ex Colocynthide & Nitro facta: quæ ita vehementia erant ut Sanguinem elicerent, atque ideo

a Cap. 19. b Aetius 2. 1.
c Cap. 18.

Digitized by Google

RHAZES A.D. 900. a Græco illoMedico magis proficua judicabantur. Rationem hanc in hominibus ſupra mille tentatam ſe vidiſſe narrat Rhazes; neque unum cognoviſſe in quo non ſucceſſerit, niſi res ita inveteraſſet, ut Uſtionem poſceret. Cum eodem Auctore in *a* Vomitione convenit, quam in obſtinatis hiſce doloribus maximam Revulſionem præſtare affirmat; appoſiteque admodum ipſe ſubiicit, Ante Vomitum ſemper vitandam eſſe Purgationem.

Hydrophobiæ *b* Symptomata luculenter quoque deſcribit. Ea vero, quam de homine in Noſocomio cubante, quem Canis Rabidus momordiſſet, ſingularis eſt Hiſtoria. Latrabat ille, ac de ſiti valde querebatur; aquam, ſicuti plerumque fit, haudquaquam expaveſcebat, ſed vehementer appetebat. Verum, cum hæc ei oblata eſſet, eam rejecit, eo quod cæno infectam eſſe diceret; cumque ex illo quæreretur, cujuſmodi id cænum eſſet, reſpondit, colluviem eſſe ex inteſtinis catulorum atque felium; aliam dehinc aquam popoſcit; quæ cum ei daretur, idem ab eo reſponſum eſt, & ita potionem omnem reſpuens in iracundia atque altercatione perſiſtebat.

Fidele admodum ejus de Cancro *c* monitum eſt, quodque a Recentibus quibuſdam conſiderari mereatur. Ii, inquit, qui Cancrum incidunt, id ſolum aſſequuntur, ut Tumorem exulcerent: niſi forte in ejuſmodi loco ſit, unde excidi penitus atque exſtirpari queat, ſive Scalpelli ſive Cauterii ope.

Librum integrum poſuit Rhazes in tractandis Puerorum Morbis; quæ res ab eo primum inter Veteres facta eſt. Varios item Affectus expoſuit, Orientalibus plagis vel proprios, vel ibidem magis populariter graſſantes; uti ſunt, Ignis Perſicus, Vermis qui Vena Medinenſis dicitur, atque alii quidam; primuſque novum illum Morbum ab Arabibus animadverſum deſcripſit; qui Spina Ventoſa *d* appellatur. Novum dico, quanquam omnes Morbos, qui Recentes a nobis vocantur, ne Variolis quidem Lue & Venerea exceptis, Veteribus cognitos, utut ab iis haud ita accurate deſcriptos fuiſſe contendat *e* Merklinus, Sed cum iis, quibus ita ſiniſtra mens eſt, diſputare nolo; cum iidem quoque, in honorem Antiquitatis, Circulationem Sanguinis recens eſſe inventum negent.

Primus, inquam, Rhazes deſcripſit Spinam Ventoſam; cujus natura, ut ab eo explicatur, in eroſione atque corruptione Oſſis, una cum dolore pungenti ac Tumore, conſiſtit. Quæ quidem deſcriptio haud incongrua eſt: morbus enim ab initio intra Os, atq; in Medulla ejus, ortum habet, atque ita ſenſim affectas disjungit exteriores Lamellas, ut ex eo Tumor naſcatur, qui cum Perioſteum premat diſtendatque, dolorem movet. Vitium hoc ab eo plane differt, quod Τερηδῶν a Græcis dicitur; qua voce nihil aliud ſignificatur, niſi Caries & corruptio Oſſis, Spinam quidem Ventoſam Cariei genus eſſe concedo, verum unaquæque Caries minime Spina Ventoſa eſt; poteſt enim Carie exeſum eſſe Os, neque ideo tamen dolorem aut Tumorem crea-

a Cap. 18. b Almanz. 8. 10.
c 16. 9. 7.
e Continent. Lib. 28.
d Vid. Pandolfin. de Spin. Ventoſ.

Digitized by Google

creare, quæ in altero caſu neceſſaria ſunt Symptomata. Neque majorem hic affectus ſimilitudinem habet cum alio, qui a nonnullis Pædarthrocace vocatur; ſiquidem hæc Tumoris ſpecies plerumque intra Articulorum Epiphyſes conſiſtit, frequentiſſime doloris expers; ideoque Rhazes, de hoc ipſo argumento agens, res iſtas diſertiſſime diſtinguit, quippe qui in hoc affectu materiam morbificam in carne muſculiſque contineri dicat, at in Spina Ventoſa ipſi ineſſe oſſi. Quid quod ea ut plurimum haud in Articulis, ſed in medio Oſſe, atque in ipſis Internodiis appareat. Huc accedit, quod utcunque Pueros frequentiſſime invadit, Adulti tamen haud raro eidem opportuni ſint: cujus rei exempla apud Severinum & Marchettum extant, ejuſdemque veritas a peritiſſimis noſtratium Chirurgis confirmatur. Quare Rhazes etiam de iſto Affectu generatim tractat, neque eum particulari cuivis ætati aſſignat. Idem a Nodo quoque diſcrepat: in quo Lamellæ primario tentantur, & excreſcentia in ſuperficie prius oritur, quam interior vitietur Oſſis pars. Docet autem quemadmodum iſte morbus tractari debeat; ubi ſemel apertus fuerit Tumor, nullo modo curationem abſolvi poſſe affirmans, quoad omnes Oſſis particulæ, quas Caries vitiaverit, vel per Uſtionem abſumtæ ſint, vel per Inciſionem exemtæ. Operationis modus dilucide a [a] Marchetto exponitur: conſilii vero ab illo inſtituti ea pars, in qua, ſi vehemens dolor ſubſit, nudari locum jubet, quanquam in eo nullus Tumor apparuerit, a nonnullis reprehenditur; quod tamen in multis caſibus recte adminiſtrari judico. Fieri enim poteſt, ut Fluidi quiddam inter Os ac Perioſteum hærens ingentem dolorem moveat; neque id amoliri valeamus, niſi Terebræ ope, uti prudentiſſimi Artifices faciunt, emittatur. Id maxime notatu dignum eſt, quod quanquam Rhazes, ac poſt eum Avicenna, ita ample, uti demonſtravimus, morbum hunc deſcripſerint: tamen vix quiſquam e Voluminoſis illis Commentatoribus in Avicennam memorabile aliquid de eo dixerint; Petruſque de Argillata, circa mediam decimi quinti Sæculi partem, primus e Recentibus videtur, hanc Operationem executus, vitii curationem ope Chirurgiæ præſtitiſſe. RHAZES A. D. 900.

Rhazem Alchymiæ peritia celebrem fuiſſe, ante dictum eſt: qua de re multa quoque eum ſcripſiſſe tradit Abi Osbaja. Id fortaſſe Scientiæ genus a Græcis mutuatus eſt, iis potiſſimum, qui haud multis ante ejus tempora Sæculis idem argumentum tractaſſent. Verum ea quæ proprie dicitur Ars Chymica, quatenus ad Medicinam ſpectat, ſine dubio Arabibus accepta referri debet: ac licet Præparationum Chymicarum primum in Medicina uſum Clericus Avicennæ tribuat, tamen in priori hujus Hiſtoriæ parte, Rhazem earum mentionem ante omnes alios feciſſe, luculenter demonſtravi.

Pauca ea quæ de Auctore hoc notavi ſatis oſtendunt, nonnulla ſaltem in eo reperiri quæ materiam ſuppeditent Hiſtorico. Cui tamen valedicere nequeo, non producto ante aliquo ejus de Medicina opinionum ſpecimine, quemadmodum Ars iſta diſci, quibuſque præſidiis ejuſdem Profeſſores inſtrui debeant; cumque ea quæ de argumento iſto enunciaverit nova ſint ac plane ſua, id curioſis Lectoribus delectationi ſaltem futurum reor, ſi quo-

a. Obſerv. Med. Chir. 95.

Digitized by Google

RHAZES A. D. 900. is hæc modo protulerit, eodem ipſe expoſuero. Quam rem, uti exiſtimo, haud inartificioſe ſub duobus, qui ſequuntur, Titulis præſtitit.

Qualis Medicus eligi ac probari debeat.

Imprimis magnopere videndum eſt, quemadmodum is, quem Tibi Medicum eligere velis, tempus impenderit, & quanam ratione in ſtudiis ſuis operam poſuerit. Si in evolvendis penſitandiſque & conferendis Veterum Medicorum ſcriptis magnam adhibuerit diligentiam, bonam de eo opinionem animo informare æquum eſt. Contra, ſi in aliis rebus ætatem conſumſerit ab hoc ſtudio abhorrentibus, ſi vel Muſicæ, vel compotationibus, vel alii cuivis pravæ conſuetudini multum deditus videatur, nihil de eo bene ſperare fas eſt. Quod ſi conſtet hunc ad Litteras gnaviter uſque animum appuliſſe, ingenium dehinc atque indoles ejus conſideranda eſt: utrum in commercio ſit verſatus hominum qui cum eo diſputare & ei reſiſtere valuerint: & utrum certis freti indiciis eam hunc ſagacitatem conſecuturum ſperemus, quę in perſcrutandis curandiſque Affectibus neceſſaria eſt; poſtea inquirendum eſt, quantum temporis ſpatium inter eruditos iſtos homines tranſegerit, atque an eorum ope tam cognoſcendi quam levandi cujuſpiam Morbi artem acquiſierit. Pertinetque ad rem noſcere, utrum earum ſcientia rerum probe ſit inſtructus, quarum ſtudio incubuiſſe præ ſe ferat: id ſi ita eſt, amplius inveſtigandum reſtat, utrum in ægrorum viſitatione aſſiduus, & in eorum curatione felix extiterit. Neque vero ſcitu inopportunum erit, numnam in Civitatibus populo abundantibus artem exercuerit, cum magnus in hujuſmodi locis non modo ægrorum ſed etiam Medicorum reperiatur numerus. Quod ſi is de quo loquimur & eruditione & uſu valeat, haud temere pro perito haberi poteſt, quique aliis pleriſque Medicis jure præferri debeat. At ſi in harum rerum alterutra deficiat, præoptandum eſt ut uſu potius indigeat (haud ita intelligi volo quaſi de homine loquerer prorſus inexercitato ac rudi) quam ut nihil quicquam de Veterum doctrina cognoſcat. Nam qui in Antiquorum ſcriptis probe verſatus, ea diligenter animo perpenderit, haud diuturni uſus ſubſidio id facile conſequetur, quod a Viris in hoc eruditionis genere hoſpitibus nunquam obtinebitur; eos dico qui & nihil fere ſcientiæ de proprio habent, & id quodcunque arripuerint, longo cum iis commercio debent, qui Medicinam in Urbibus ægrorum & Medicorum numero refertis exercuerint.

At ſi Sciolus quiſpiam ſe pro Magiſtro venditet, cum Litterarum vel omnino expers ſit, vel iis leviter imbutus a ſe lecta vix percipiat, Profeſſionis ſuæ notitiam ſaltem atque uſum minime fuerit aſſecutus; hujuſmodi homo nequaquam is eſt cujus in ingenio magna haberi poſſit fiducia; neque vero ſubeſt ulla ſpes, ut in ſua unquam Arte emineat. Fieri enim nequit, ut Vir unus, quantamcunque is ætatem attigerit, rem ita diffuſam atque amplam animo comprehendat, niſi Antiquorum veſtigiis inſtiterit; cum ſcientiæ hujus ambitus longe extra anguſtos humanæ vitæ limites excurrat: quod utique non in hac ſolum ſed in aliis pleriſque Artibus verum eſt. Haud pauci ſunt ii

Au-

Digitized by Google

Auctores quorum laboribus increvit Medicina; atqui horum monumenta intra paucorum annorum breve curriculum fruſtra percipere ſperes. Eſt ut per mille annos mille Scriptores Profeſſionem hanc auxerint: is autem qui in eorum Libris intelligendis diligenter operam poſuerit, intra exiguos vitæ terminos æque animum ſuum cognitione rerum inſtruet, ac ſi millenos ipſe annos Medicinæ ſtudio impendiſſet. At ſi Veterum lectio vilipendatur, quid demum ab uno homine præſtari poteſt? quantumcumque is ante alios excelluerit, quanam ratione privatum ipſius penum ditiſſimis Antiquorum theſauris comparare poſſumus? Uno verbo, quicunque Veterum Medicorum ſcripta non pervolverit, neque habuerit animo ante informatam Morborum naturam, quam ad ægros inviſendos acceſſerit, næ is in eorum curatione, Affectum vel inſcitia vel errore non dignoſcet, idque ob hanc cauſam, quod imparatus neque inſtructus provinciam hanc ſuſceperit.

Rhazes A. D. 900.

DE IMPOSTORIBUS.

Ita multa a Circulatoribus aliiſque ſe pro Medicis venditant, artificia adhiberi ſolent, ut ſi integrum de iſtis fraudibus Librum vellem conſcribere, in eo contineri non poſſent. Hominum iſtorum par eſt audacia ac ſcelus, cujus ipſi ſibi conſcii ægros in ipſa morte, nulli bono, miſeris vexant cruciatibus. Quidam Epilepſiæ curationem profeſſi, Fontanellum Crucis Figura in poſteriori Capitis parte incidunt, & ex eo loco aliquid eximere præ ſe ferunt, quod interim in manibus clam habuerint. Alii proponunt ſeſe ex ægrorum naribus lacertos vel ſerpentes eſſe educturos: quam rem præſtitiſſe creduntur, cum ſpecillo ferreo acuminato naribus uſque ad Sanguinis fluxum vulneratis, aliquid in eorum animalium ſimilitudinem ex Jecore aut aliis rebus confictum protraxerint. Quidam albas ex Oculo maculas deleturos ſe ſpondent; & priuſquam inſtrumentum admoveant, aliquid tenuis linteoli Oculo inſerunt, quod ab inſtrumento eductum ex ipſo Oculo tractum aſſeverant. Alii aquam ex Aure ſucturos ſeſe prædicant; ii vero ab altera parte fiſtulam aqua ore emiſſa complent, alteram autem auri aptant; cumque aquam rurſus adductam ore ejectaverint, hanc ex Aure ſuctam pronuntiant. Alii Vermes educere præ ſe ferunt, aut in auribus, aut in Dentium Radicibus ortos. Alii ranas ab inferiori linguæ parte extrahunt; & hi quidem inciſione facta ranam ibidem immittunt, quam poſtea rurſus evellunt. Qaid de Oſſiculis dicam in Vulnera atque Ulcera intromiſſis, quæ cum illic aliquandiu relicta ſint, iterum a præſtigiatoribus iſtis auferuntur? Sunt qui, ubi Calculum e Veſica traxerint, ægro perſuadent alterum adhuc intro relictum, quod eo faciunt, ut alterum exemiſſe credantur. Eſt ubi Veſicam explorantes, utrum ſubſit Calculus necne plane neſciant. Quem ſi inter operationem non invenerint, eſt tamen iis in promtu alter quem ægro, velut a ſe eductum, oſtendant. Nonnunquam, ut Hæmorrhoidas curent, anum incidunt: atque operationem iterando Fiſtulam aut Ulcus ibi creant, ubi neutrum antea ſuberat. Quidam ſe pituitam, vitro ſimilem, e pede vel alia corporis parte, per Tubi cavum, trahere dicunt: cum eo aquam ex ore immiſerint. Alii jactant ſe-

Digitized by Google

RHAZES A.D. 900. ſe in unum colligere poſſe fluctuantes per univerſum corpus humores, partem fructu alkekengi fricando; quæ res cum fervorem & inflammationem moverit, præmium poſtulant, quaſi morbo ab ipſis curato: locus enim oleo perunctus dolore ſtatim liberatur. Quidam ægris perſuadent, vitrum eſſe ab illis devoratum; ac deinde pluma in eorum gulam detruſa vomitionem excitant, per quam ea ipſa rejicitur materies quam una cum pluma in ventriculum demiſerant. Multa ejuſmodi educuntur a Planis iſtis quæ ab iiſdem antea fuerint intromiſſa; quibus artificiis frequenter hominum ſalus in diſcrimen adducitur, frequenter etiam ipſa mors ſupervenit. His quidem fraudibus minime circumveniri poſſent homines acumine aliquo præditi, niſi doli omnis ſecuri in peritia Medicorum illorum fiduciam haberent: tandem vero vel aliquid ſuſpicantes, vel eorum opera attentius conſiderantes, fallaciam detegunt. Non eſt igitur viri ſapientis vitam ſuam hujuſcemodi præſtigiatoribus committere, neque ſumere ultra ab illis medicamenta, quæ tot homines antea in exitium præcipitaverint.

Poſterior hæc a Rhaze facta deſcriptio evidenter oſtendit quantopere in omnibus ætatibus invaluerint Agyrtæ, atque iiſdem prope technis ſemper ſint uſi; quos quidem is ad vivum depinxit: ac ſi noſtris vixiſſet temporibus, multos utique imagini a ſe adumbratæ perſimiles reperire potuiſſet.

AVICENNA A.D. 980. Proximus ordine eorum eſt, quorum opera ad nos pervenerunt, celebris ille Avicenna, Filius Hali, Bocharæ natus, in Choraſana, circa A. D. CMLXXX. Is juvenis admodum Philoſophiæ operam dedit; &, ſi diſcipulo ejus Sorſano credimus, Euclidem alioſque de Re Mathematica Libros, nondum annos ſexdecim natus accuratiſſime pervolverat: neque ita multo poſt eos fecit in Medicina progreſſus, ut in illa multum arte inclaruerit. Sagacitatem ejus Hiſtoria ſequente prædicant Scriptores Arabici, Pulſu nempe deprehendiſſe morbum, quo laboraret Caboi Nepos, haud alium fuiſſe quam amorem; ad hæc, machinatione quadam fœminam comperiſſe cujus amore deperiret; ex rei ſimilitudine haud abſurde quis conjecerit id confictum eſſe ex eo quod de Eraſiſtrato a prodit Appianus in affectu Antiochi Seleuco nati. Avicenna Iſpahani præcipue commorabatur; Arabes hunc voluptatibus impenſe fuiſſe deditum narrant, ita ut in varia inde morborum genera deciderit; deque illo iis temporibus vulgare dictum erat, Neque Philoſophiæ ſtudia ad virtutem, neque Medicinæ ad tuendam valetudinem quicquam ei contuliſſe. Anno ætatis ſuæ quinquageſimo octavo Medinæ deceſſit, aut ſi calculum ad amuſſim exigamus, quinquageſimo b ſexto, A.D. MXXXVI. atque in Civitate Hamadan ſepultus eſt.

Magna in celebritate nomen ejus fuiſſe ex Hiſtoria diſcimus; ita ut a quibuſ-

a Bell. Syriac.

b Anni Arabici Lunares ſunt; ideoque quanquam Hegira cœperit A. D. DCXXII. aliquid de iis ſubtrahi debet, ubi ad Annos Chriſti rediguntur, uti a docto Abulpharagii Editore factum eſt, quatenus ad iſtam Hiſtoriam ſpectat. Quoniam vero non niſi exigua hinc diverſitas eſt in paucis a me hoc loco memoratis Auctoribus, adeo religioſam accurationem neceſſariam non putavi. Id qui deſiderant, Tabulas adire poſſunt ab eruditiſsimo Doctore Greaves compoſitas.

Digitized by Google

buſdam popularium ſuorum ad Viziris dignitatem aſcendiſſe memoretur; unde factum exiſtimo, ut Recentiores quidam Principem fuiſſe rati ſint, aliique Regem appellaverint: quanquam haud inter ſe conveniant, utrum in Bithynia regnaverit, an Cordubæ. AVICENNA. A. D. 980.

Hæc ſunt de origine & ætate Avicennæ ab optimis Auctoribus tradita, licet a quibuſdam, ſine ullo fundamento, Hiſpanus credatur, ab aliis autem Ægyptius. Miror, unde materiam ad compoſitionem Fabulæ, quam de hujus Auctoris vita edidit, corraſerit Neander; ſiquidem hic fidenter narrat, Avicennam Edeſſæ natum fuiſſe, (quæ urbs Commagenes caput eſt) A. D. MCXLV. inde Alexandriam profectum, ſub Rhaze Magiſtro Litteris ſtuduiſſe; poſtea Cordubæ in Hiſpania fuiſſe Averrhois Diſcipulum. Verum huic Scriptori haud inuſitatum eſt, paginarum numero numerum fabularum & contradictionum æquare.

Ingens Opus confecit Avicenna, cui Canonis nomen indidit; & Libri hujus fama ita per univerſam Aſiam pervulgata eſt, ut cum alii haud pauci Arabes Sæculo duodecimo ac decimo tertio in Epitomen redegerint, & in eundem Commentarios ediderint; etiam multo ante hæc tempora adeo celebris in Europa factus eſt, ut nulla alia in Medicinæ Scholis locum obtinuerit doctrina; in quibus quidem uſque ad Scientiarum inſtaurationem ſolus Avicenna feliciter regnavit.

Aliquid ab hoc Auctore non ſine cauſa videatur expectandum, quod nomini tanto reſpondeat; quanquam vero multis in occaſionibus Scripta ejus conſuluerim (neque enim exiſtimare te credo ea eſſe a me non interrupto lectionis curſu pervoluta) pauca aut nihil potius in iis repperi, quod non ſit a Galeno ſumtum, vel quod, exigua mutatione, non in Rhaze ſaltem aut in Haly Abbate occurrat. Morborum ſigna ut plurimum ſine ratione Avicenna multiplicare amat; quod quidem vitium (uti errores imitari res facillima eſt) Recentes Syſtematum Scriptores nimis preſſe ſecuti ſunt. Is quidem ſæpius pro Symptomatis primariis ea habet, quibus neceſſaria nulla cum principali morbo communio eſt. Utque vera fateamur, ſi Arabicum Medicinæ Syſtema eligere vellemus, id cujus Auctor eſt Haly Abbas & minus confuſum eſt; & magis intellectu facile, magiſque ſibi ipſi conveniens videtur eo quod ab Avicenna factum eſt.

AVENZOAR, licet ætas ejus exacte determinari nequeat, tempore poſterior fuiſſe videtur; vixiſſe ante Averrhoem certum eſt, cum hic illum magnis juſtiſque præconiis haud raro extollat, vocetque Admirabilem *a*, Glorioſum *b*, Scientiæ omnis Theſaurum *c*, atque in Medicina poſt Galeni tempora Supremum *d*. Natus, ſaltem diu commoratus eſt, Hiſpali, quæ Urbs Andaluziæ caput eſt, & erat tunc temporis Chaliphæ Mahometani ſedes. Annos centum triginta quinque attigit: Medicinam exercere cœpit, cum annos quadraginta, aut ſecundum alios, viginti haberet; longiori quam alius quiſquam uſu atque experientia inſtructus *e*, cum uſque ad horam mortis AVENZOAR

tis

a 52. b 30. c 64. d 39.
e Averrh. 30.

Avenzoar. A. D. 980.

tis integra valetudine frueretur. Narrat ipſe nobis, quemadmodum eum Haly, Regis in iſta Urbe Comes Stabuli, in carcerem conjectum male multaverit; quanquam, ipſo referente, Comitis iſtius Filium, vel ante vel poſt id tempus, Ictero liberaſſet. Librum conſcripſit, Thaiſſer vocatum, id eſt Librum qui omnia victus & Medicinæ præcepta in pleriſque morbis contineret; in quo opere certe multa ſe experientia fuiſſe exercitum comprobavit. Et ex eodem conſtat, Noſocomio præfectum fuiſſe, nec infrequenter Miramamolini juſſu in negotiis verſatum.

Apud pleroſque Scriptores Empiricus audit; tamen exputare nequêo, quare huic præcipue nomen id indiderint, quod, mea ſententia, minus ei convenit, quam alii cuivis inter Arabas. Quâ ex re ſuſpicari licet, eos in lectione haud ultra Præfationem progreſſos: nam in ea quidem invenitur Formularum & ab ipſo & ab aliis adhibitarum collectio. Nam præterquam quod domo erat Medica oriundus (cum & Pater ejus & Avus artem hanc exercuiſſent, quorum mentionem ſemper facit gratam atque honorificam) ipſe ſe juſta inſtitutionis forma educatum fuiſſe teſtatur; neque ea ſolum quę proprie ad Medicum pertinerent, ſed omnia quoque, præ vehementi Scientiæ ſtudio, ad Pharmaceuticen & Chirurgiam ſpectantia didiciſſe. Pro Axiomate ponit, *Experientiam veræ Praxeos ducem eſſe & probatricem optimam, ab eaque & ſe & alium quemque Medicum vel condemnatum vel abſolutum iri tam in hac vita quam in futura*. In alio loco ſententiam ſuam diſertius explicat, ubi declarat quam nullius momenti ſit in quibuſdam Tumoribus, utrum hoc vel illud Oleum applicetur; & animadvertit obiter, *Curandi artem diſtinctionibus Logicis ac Sophiſtarum ſubtilitatibus adeo non acquiri poſſe, ut nihil pręter diuturnum uſum exquiſito judicio conjunctum facultatem hanc eximiam impertiri valeat*. Exempli gratia, inquit, *Si aliquis ſophiſticando ſe voluerit in tantum ſubtiliſare in Medicinis Laxativis, ut inveniat in ipſis quantitatem & qualitatem Purgationis proportionaliter, ut ęgritudo & quantitas humoris vel humorum exigere videtur, & non excedat in plus vel minus uno pilo, &c.* hujuſmodi Speculationes ad judicium informandum, vel rectam curationis viam inceptandam parum proficient. Atque hic ſine dubio ante oculos habuit Alkindum, qui vaniſſimum, uti infra dicetur, Librum de Medicamentorum doſibus & quantitatibus conſcripſit.

Ita parum certe hic addictus Empiricæ eſt, & meras ita pro nihilo habet formulas, ut in hac re anicularum impudentiam haud minus vehementer incuſet, quam vanam Aſtrologorum ſuperſtitionem irrideat. Quod de ſeipſo in quodam caſu narrat perquam memorabile eſt; nam cum in dubio ipſe hæreret, & aliorum complurium Medicorum inutiliter ſententiam rogaſſet, tandem ad Civitatem profectus eſt, ubi Pater ejus degebat, uti hujus conſilio uteretur. Senex autem, nullo ei reſponſo dato, locum in Galeno indicavit, quem legere eum juſſit; ſi ex eo poſſet morbi curationem indagare, bene eſſe: ſin aliter, fruſtra in Medicinę ſtudio operam inſumturum. Conſilio ſucceſſus non defuit, ægerque cum magna & Patris & Filii lætitia convaluit. Ac profecto per univerſum hoc opus ita conſtanter Dogmaticam ſive Rationalem Sectam, quæ ex toto Empiricæ contraria eſt, amplectitur, ut

mul-

Digitized by Google

multa paſſim tam de Morborum Symptomatis quam de eorum Curatione di- AVENZOAR.
ſputet. In Theoria vero uti Galenum præcipue, ne dicam per omnia, ſe- A. D.
quitur, ita frequentius quam cæteri Arabes verba ejus profert. 980.

Quanquam autem ita preſſe Galeni veſtigiis inſiſtit, multa in eo occurrunt, quæ in aliis Scriptoribus raro aut nunquam reperias; & quaſdam ab Experientia propria narrat Hiſtorias, lectu non indignas. Aliquos item affectus nominat, qui ſibi ipſi inciderint, ac præſertim Iſchiadem, & Dyſenteriam: hanc ſe curaſſe tradit geſto ſuper ventrem ſmaragdo, quem in ſimili caſu dari jubet in pulverem redactum ad pondus ſex granorum, hujus quidem gemmæ utilitatem Aetius antea contra omnes Sanguinis fluxus prædicaverat.

Singularis quoque iſte affectus eſt, quo ſe implicatum tradit, Inflammatio & Abſceſſus in Mediaſtino, in ea, inquit, Membrana, quæ Thoracem in duas partes æquas dividit. Ubi primum tentatus eſt, quod ei in itinere contigit, doloris aliquantulum in eo loco perſenſit, qui cum Tuſſi increvit; pulſus una aderat durities, cum Febre acutiſſima. Quarta nocte Libram Sanguinis detraxit, ex quo Symptomata haud ita multum levata ſunt: proximo die cum iter continuare coactus eſſet, noctu in ſoporem decidit, quo tempore faſcia de brachio lapſa, e ſomno experrectus lectum ſanguine undantem vireſque multum imminutas deprehendit. Inſequente die ſanici aliquid expectorare cœpit; quare Aquam hordei larga quantitate hauſit, ſed curationem ingenti Sanguinis fluxioni tribuit. Hæc eo fuſius narravi, quod primam hanc ejus Morbi in Hiſtoria Medica deſcriptionem invenio. Symptomata, inquit, generalia in Abſceſſu ſunt, continua ſine intermiſſione Tuſſis, cum dolore diſtendente, qui ſecundum longitudinem Pectoris porrigitur; reſpiratio impedita, frequens, & exigua, acuta febris, ſitis vehemens, pulſus durus & inæqualis. Quamobrem in initio Sanguinem detrahere, omni dubitatione præciſa, oportet. Et quanquam hæc Symptomata eadem fere in Pleuritide contingant, de iis loquitur quaſi de duobus Morbis inter ſe diſtinctis, idque in duobus a Capitibus; illud etiam animadverti poteſt, utcunque in Pleuritide diſerte jubeat ex oppoſita parte Venam incidere, quod in eadem parte factum ægro mortem inferre pronuntiat, tamen in Mediaſtini vitio id optioni eum noſtræ permittere, cum nihil quicquam intereſſe cenſeat, modo Sanguis e Baſilica mittatur.

Uti Abſceſſus in Mediaſtino, ita in Pericardio b quoque, mentionem habet Avenzoar; quem neque deſcriptum neque obſervatum ab ullo inter Græcos Arabaſve invenio; tamen haud dubitari poteſt, quin Membrana hæc, & Mediaſtinum cui ea contigua eſt, Inflammationi pariter, ac Pleura & Pulmo, ſint obnoxia. Salius Diverſus, qui ſatis cum judicio morbos complures a pleriſque Scriptoribus neglectos memoravit, affectum hunc in diſtincto c Capite deſcribit, neque ab ullo ait ante ſe Auctore animadverſum. Symptomatum, quæ flammatæ huic parti ſuperveniunt, facta ab eo enarratio accurata admodum atque particularis eſt; & quia caſus extra communem notitiam eſt, utcunque ſine dubio inter medendum frequenter occurrat, &

modo

a 63. & 65. b 52. c Curat. Morb. partic. 245.

AVEN-ZOAR. A. D. 950. modo attendatur, facile dignoſci poſſit, breviter ea quæ de hoc animadvertit Salius exponam, quæque iſtis ab Avenzoare dictis plurimum conveniunt. Adeſt acuta Febris, anxietas, ſitis, reſpiratio denſa ac celer, ingens in Thorace fervor, doloris nihil fere niſi in Sterno, quo in loco moleſta potius anguſtia & intercluſio quam in ſpirando dolor ſentitur; Tuſſis nunquam abeſt, Pulſuſque ut in Pleuritide durus eſt. Tamen a Pleuritide diſtinguitur ex eo quod dolor non ita acutus percipitur: a Peripneumonia, quod multo minor eſt ſpirandi difficultas. Ubi acceſſerit Pericardii inflammatio, vehementior calor, & frequens Syncope; & uno verbo dicam, omnia deteriora ſubſunt. Recteque is concludit, minori has Membranas affici dolore, ideo quod ſolutæ ſint, neque Coſtis, uti Pleura eſt, annexæ: in Sterno ſolum, cui adhæret Mediaſtinum, aliquid moleſtiæ percipitur. Utque a ſe affirmata probet, caſum profert hominis, qui nono die, poſt aliquot Syncopes acceſſiones occubuit; eo aperto, Interſepientium, uti has vocat, Membranarum, & Pericardii in aliqua ejus parte, Inflammatio patuit. Neque dubito quin affectus hic frequentius incidat, quam a Medicis vulgo concipiatur. Ubi in hoc loco Inflammatio in Suppurationem abit, poteſt erumpere materia in cavum Mediaſtini; quanquam enim inter Anatomicos magnæ fuerint diſputationes, utrum illic cavum illud inveniatur necne, Culter, me judice, hanc controverſiam dirimit, oſtenditque vacuum ei locum ineſſe, licet haud ita amplum, ut a quibuſdam deſcribitur; ſaltem qua parte originem a Sterno ducit, duæ ejus eo intervallo diſtant Membranæ, ut inter eas humor vel pus delabi poſſit, prout a Columbo primum animadverſum eſt, quam & ille & Barbettus materiam Sternum terebrando emitti jubent. Illud etiam adjicit Spigelius, vidiſſe ſe Chirurgos aliquando a Vulneribus huic parti illatis deceptos, cum ea in Pulmonem penetraſſe crederent, quæ ad hoc duntaxat Cavum revera pertigiſſent. Quodque ad hic a me poſita ulterius probanda pertinet, Vir quidam ob diutinam experientiam exquiſitumque in ſingulis rebus ad Chirurgiam pertinentibus judicium merito celebris narravit mihi, Abſceſſus in Mediaſtino Venereis præſertim in Morbis frequentiſſime oriri, atque in hujuſmodi caſibus Terebram a ſe ſæpiſſime magno cum ſucceſſu adhibitam. Ex quo diſci poteſt, quam nullo fundamento Operationem hanc pro vana & ridicula habeat Paræus [a].

Avenzoar, uti dictum eſt, Inflammationis & Abſceſſus in Pericardio commeminit: Rondeletius item in Libro de [b] Morbis per Symptomata diſtinguendis aliqua de eodem Affectu habet. Is in hoc caſu notat, præterquam quod minor ſit ſpirandi moleſtia, minus quoque ægrum, ubi ſpuit, eo levari quam in Peripneumonia. In Cadavere a ſe diſſecto Pericardium vehementer inflammatum repperit, & nonnihil ſanioſæ circa Cor materiæ. Exemplum haud abſimile in Hildano [c] videri poteſt, ubi fluidi cujuſdam mixti & extravaſati quantitas quatuor Librarum modum excedebat, etſi nulla fuiſſet ipſius Cordis pars exulcerata: æger aliquandiu ante mortem de dolore præcipue queſtus eſt, qui ſurſum ad humeros pervadebat, ac vehementi Palpitatione. Caſum hunc, uti valde acutum & anceps, ita quoque pe-

a 3. 7. b Cap. 10. c Centur. 1. 45.

peſtarum agnoſcit, quique a nemine quoquam antea eſſet obſervatus. Quod ad hunc Scriptorem Saliumque attinet, neuter forſitan eorum cognovit ea quæ alter de hoc argumento dixiſſet; quanquam enim multos ante annos deceſſerit Rondeletius, tamen ejus Liber editus fuit non niſi anno priuſquam ſuum publicaſſet Salius *a*. Veruntamen, licet a duobus his Auctoribus hæc tanquam recenter inventa prædicentur, Morbum ipſum ab Avenzoare plene dilucideque deſcriptum commonſtravimus. Atque id ſane ſimiliter recentiorum multis contigit, ut neglecta Veterum lectione, obſervationes quaſdam pro novis ac ſuis venditaverint, quæ in iſtorum monumentis reperiantur. AVENZOAR A. D. 980.

Quædam etiam amplius ad Pericardium ſpectantia tradit Avenzoar. Loquitur enim de incremento ejus per novæ cujuſdam ſubſtantiæ generationem, quæ Cartilagines aut Pelliculas ſpecie referat; quam rem a nullo ante ſe animadverſam aſſerit. Id, credo, intelligi vult de Tunicis hujus Sacculi incraſſatis; nam cum in ejus Glandulis fit obſtructio, aut nimius Lymphæ lentor, quæ liquorem in hoc cavo naturaliter comprehenſum ſufficere debet, Pericardii Membranæ in immenſam frequenter molem augeſcunt, & ſæpiſſime Cordi adhærere comperiuntur; idque præcipue in Tabidis & Aſthmaticis, ex quo frequens oritur Palpitatio, & Syncope. Quæ quidem adhæſio, minus perſpecta, Columbo *b* fortaſſe & aliis quibuſdam occaſionem dicendi præbuit, Corda ſe vidiſſe Pericardii prorſus expertia; certe membranę hujus coalitio res multo probabilior eſt quam ejuſdem abſentia. Hanc vidiſſe me memini ejus craſſitudinis per univerſum ambitum ut quartam Pollicis partem exæquaret, Cordique adeo firmiter hærentem, ut ſine laceratione nullo modo divelli potuerit; Inflammationem præceſſiſſe manifeſtum erat, nam ea partim Scirrho induruerat, partim ſcatebat minutis Abſceſſibus. In homine, per aliquod tempus magna fuerat virium imminutio; tum febris ſupervenit, cum vehementi in ſpirando difficultate, ac dolore Pectoris. Poſtea, dolores erant magis per univerſum corpus diſperſi, in Artubus præſertim Febris etiamnum inhærentibus relliquiis: juxta finem morbi, Pulſus perpetuo incitatus, ſæpius etiam inæqualis & intermittens deprehenſus eſt, cum violenta Palpitatione. Tandem æger inopinanter, idque uno temporis momento, exſpiravit; tamen aperto Thorace, rem attentius conſiderantibus magis mirum apparuit, Circulationem eo uſque continuari potuiſſe, cum vix locum, in quo moveri poſſet, Cor haberet: præterquam quod & in Arteria Pulmonari & in ſiniſtro Cordis Ventriculo ingens eſſet Polypus, qui originem fortaſſe primario Pericardii morbo debuerat.

Hydropem *c* quoque in eadem parte memorat Avenzoar; quem nec ipſe antea viderat, neque a Galeno uſpiam nominatum ait. Tamen ejuſmodi affectum alii obſervarunt; quanquam enim in naturali ſtatu, & valido corporis habitu, Aqua hic incluſa haud ultra duo vel tria Cochlearia impleat, tamen in morbo defunctis ad ſemilibram haud infrequenter, aut etiam majori copia, deprehenditur, quod idem in Senibus contingit. Exemplum profert Piſo *d*, ubi multas a ſe Libras tradit inventas: neque mira-

a 1683. *b* Lib. 15. *c* 52. *d* 8. 3. 2.

Digitized by Google

Avenzoar. A. D. 980. rabilis videri debet ita magna hujus Membranæ diſtentio, cum idem in aliis plurimis eveniat. Ipſe Piſo de Abſceſſu in Renum altero loquens, quatuordecim in hoc Puris Libras fuiſſe dicit, capſula interim ipſius Renis integra nec dirupta. Eademque ſpecies in Ovario, tantula naturaliter humani corporis particula, oritur, ubi id Hydrope tentatum eſt; quo in caſu Membrana haud modo in immenſam ſe dilatat Cyſtin, verum etiam Tunicæ ejus, tanquam in Utero Prægnantium, ea ratione incraſſeſcunt, qua ipſius dimenſiones augentur.

De Tabe agens, Lac Aſininum a Galeno vehementer prædicatum ait; illud autem adjicit, quoniam Sarracenis nefas eſſet Animalis ejus carnem aut Lac pro cibo ſumere, Caprinum hujus vice a ſe in hoc morbo præceptum; uti & alias ſemper per univerſum opus ab eo factum eſt. Hanc obſervationem, niſi memoria me fallit, in alio nullo Scriptore inter Medicos Arabas inveni. Video quidem & Rhazem & Avicennam, cum de variis loquuntur Aſini partibus quæ Medicinæ uſibus inſerviant, Lactis Aſinæ mentionem omiſiſſe: quin & eas ipſas partes externe potiſſimum applicari volunt. Tamen eodem in loco præcipiunt, quemadmodum Jecur, Ungulæ, & Stercus etiam intro ſunt ſumenda. Atque ipſe Avicenna Lac etiam in Febre Hectica & Ictero commendat. Quomodo conciliari poſſit hæc diverſitas, curioſioribus inveſtigandum relinquo; quantum ex *a* Herbelotio colligere poſſum, patet id animal inter quoſdam Mahometanos Orientales magno in honore, inter alios autem pro abominando habitum: Legiſque exactiſſimos cultores ad hanc ſententiam inclinaſſe; ita ut Mariſſi, Vir Philoſophiæ Legiſque cognitione illuſtris, quemque ex Hiſtoria novaſſe multa conſtat, inter primos fuerit qui comedendam Aſini carnem conceſſerit: cujus diſcipulus Bokhari, qui A. H. CCLVI. obiit, inter alias recentes doctrinas, eandem opinionem defendit contra Pontificem Maximum, qui etiam Vaccarum & Ovium Lac in Religione Mahometana vetitum cenſuerit.

Eadem Opinionum varietas eſt inter Mahometanos in aliis rebus ad Medicinam pertinentibus. Avenzoar quaſdam in Chirurgia Operationes, uti ab eo vocantur, fœdas & abominandas memorat, quas homini nobiliori præſtare minime conveniat, qualis eſt Calculi extractio; neque pio cuivis, vel intueri Genitalia, Lege licere exiſtimat. Idem tamen de Operationibus, quæ in his membris fiunt, agit, quod item ab aliis Medicis Arabibus factum video.

Solus inter omnes Arabas Avenzoar de Bronchotomia *b*, in deſperata Angina, bene exiſtimare videtur: etſi, cum Operationem hanc arduam eſſe cenſeret, neque vidiſſet unquam præſtitam, obiter tantum ejus meminerit, neque ſe primum velle hanc in uſum trahere dicat. Rem ipſam tamen fieri poſſe, experimento ob hanc cauſam in Capra facto, judicat; is quippe, Aſperæ Arteriæ Annulis inciſis, vulnus quotidie Aqua Mellis fovit, cumque huic caro induci cæpiſſet, pulvere ex Cupreſſi nucibus adhibito id ad integritatem perduxit.

Quæ ab illo dicuntur de Gulæ Relaxatione aut intercluſione, ex qua ſequitur

a Vid. Hemar, Mariſſi, Bokhari. b 41.

Digitized by Google

quitur alimenti devorandi impotentia, nova ſunt, neque a Græcis aut Arabibus ullo modo explicata. In hoc caſu tria auxiliorum genera proponit. Primum hoc modo efficitur: Fiſtula e Stanno aut Argento facta, ei ſimilis quam Provenguam dicimus (quod inſtrumentum in hunc uſum Auctor iſte primus adhiberi jubet) in fauces demittitur, per quam Lac aut aliud alimentum tenue recipitur. Secunda ratio eſt, ut æger in Balneo Lactis, aut hujuſmodi Liquoris jaceat; quo alimenti particulæ per Poros ſe inſinuent: verum hanc viam jure pro frivola irridet. Tertius modus ope fit Clyſteris; quæ, eo judice, veriſſima via eſt, neque unquam improſpere cedit. Ac licet objici poſſe animadvertit, nihil, velut a Galeno poſitum eſt, hac injectionis via ad Ventriculum pertingere, tamen in hoc caſu magnam eſſe rei diſcrepantiam notat. Liquor per Clyſterem, ſueta quavis in occaſione, impulſu ac vi inditus, uti fatetur ille, nunquam poteſt uſque ad Ventriculum adigi; quoniam reſiſtens vis inteſtinorum contractilis id quod injectum eſt retro pellit. Aliter vero rem ſe habere exiſtimat, ubi corpus alimento valde indiget, Inteſtina vero Fæcium onere vacua ſunt; rebus ſic ſtantibus, vim quandam attrahendi Stomacho & Inteſtinis ineſſe cenſet, cujus operatione quicquid in his comprehenſum eſt ab alio in aliud ſenſim adducitur. Atque id hujuſmodi exemplo illuſtrat; cur, inquit, haud probabile putemus Lac vel Juſculum attractionis potentia per Inteſtina uſque ad Ventriculum poſſe pervadere, cum Semina in Olla, aut vaſe fictili poſita manifeſte nutrimentum ad ſe trahere atque imbibere videamus etiam ultra ipſius Vaſis terminos? Quicquid de Auctoris hujus Philoſophia cogitemus, id quod fieri jubet attentionem certe meretur; quoniam illud haud ab eo confictum eſt, ſed Oribaſii a auctoritate confirmatur, qui Capitulum eodem ſpectans conſcripſit. Idque & ſatis firmis niti fundamentis, & multis in occaſionibus reſponſurum credo. Quidam e Recentioribus id inutiliter tentari opinantur; ob has ſcilicet rationes, quod per Coli Valvulam tranſire nihil ſurſum queat, quodque in Colo & Recto Inteſtino nulla reperiantur Vaſa Lactea, quæ inditum recipiant imbibantque alimentum. Poſterius argumentum, mea ſententia, in dubium vocari poteſt; immo optimi quidam Anatomici demonſtrarunt, aliqua, etſi pauca, in his etiam Inteſtinis Vaſa diſſeminari Lactea. Nam Peyerianæ hic Glandulæ, quanquam ſimplices ſint, & majori a ſe invicem intervallo, quam in Tenuibus Inteſtinis, diſtent, (unde forſitan Conglobati generis habitæ ſunt) tamen peramplæ ſunt, ideoque, ut conjicio, ad recipiendas craſſiores alimenti particulas idoneæ. Quanquam autem nulla hic eſſent Vaſa Lactea, rem nullo modo Naturæ, legibuſque ab ea in Animali Oeconomia ſervatis contrariam poneret, quiſquis nutrimenti particulas, præſertim in eo inanitionis ſtatu, etiam intra Vaſorum Sanguiferorum Poros abſorberi poſſe contenderet. Idque ita eſſe multis rationibus probari poſſet. Verum minutulis iſtiuſmodi non eſt animus inſiſtere argumentis; neque aliud animadvertam, quam Clyſterum, qui nutriant, uſum indubitati niti experientia: & plurima in Hiſtoria Medica exempla reperiri, ubi hæc ratio ſucceſſerit, cum cætera omnia nihil

AVENZOAR. A. D. 980.

a Collect. 8. 54.

AVEN-ZOAR. A. D. 980.

proficere potuiſſent auxilia. Fœminæ prægnantis commeminit Hildanus *a*, quæ cum Febri per ſex ſeptimanas decumberet, ne fruſtulum quidem cibi aut humoris guttam per id omne tempus devoraverit, verum ope Clyſterum ſuſtentata convaluerit, partumque ſanitate fruens integra robuſtum ediderit. Inſigne ejuſdem rei exemplum, quod noſtro tempore obvenerit, ut Tibi in memoriam revocem non neceſſe eſt; quo in caſu vi deglutitionis per vehementem Gulæ Tunicarum relaxationem adeo imminuta, ut ex iis in utroque faucium latere efformaretur quidam quaſi Sacculus, nullam aliam, idque per ſeptimanas frequenter integras, alimenti recipiendi viam habuerit Vir illuſtris, quam hoc modo ab Avenzoare tantopere commendato.

In Capite de cauſis violentæ Tuſſis, Lumbricos *b* inter cæteras ponit; ſed cum id a ſe nunquam eſſet animadverſum, fatetur a ſe poſitum eo quod ita alii antea Medici feciſſent. Narrat quidem Galenus *c*, fuiſſe Auctores quoſdam in ea opinione, ut Lumbricos ab Inteſtinis in orificium Stomachi procedentes Tuſſim efficere poſſe cenſerent: quam ſententiam ille vanam exiſtimat, quia Lumbricos in hoc ipſo loco millies a ſe viſos prodit, qui nullam prorſus Tuſſim excitaſſent. Tuſſim a Veteribus inter Lumbricorum Symptomata poſitam non invenio; certe in Alexandri Tralliani Libro, qui accuratiſſimus eorum haberi debet qui ab Antiquis de hoc argumento ſcripti ſint, nulla ejus rei mentio eſt: at ſi Recentiores conſulamus, multa huc pertinentia reperiemus; quin & Experientia ipſi edocemur, nullum in Lumbricis, præſertim ubi Pueri iis tentantur, Tuſſi frequentius eſſe Symptoma.

Antea dictum eſt, Avenzoarem Rei Pharmaceuticæ ſtuduiſſe; iſque, ut ipſius verbis utar, *Magnam in Syrupis & Electuariis d rite conficiendis voluptatem cepit; & Medicamentorum operationes, nec non & eorum facultates extrahendi, & ea inter ſe componendi modum, Experientia cognoſcere ſtudioſe concupivit.* Unde factum eſt ut in hoc ejus Libro multa Medicamenta, tam Simplicia quam Compoſita, quibus adjunguntur obſervationes quædam in has res alibi non extantes, paſſim inveniamus. Multa itidem de Plantis Venenatis, earumque Antidotis *e* habet; de Virtutibus loquitur Olei Ovorum, Balſami Naturalis, Olei Alquiſcemi *f* appellati, Lithothryptici admirabilis, quod, eo affirmante, Pater ejus ab Oriente apportarat. Agit etiam de Floribus Nenufar ſive Nymphææ *g*, & peculiarem earum narrat, ab Avo ſuo inventam, in acrimonia & malignitate Hellebori Nigri corrigenda facultatem: eodem plane modo, inquit, quo Scammoneam Maſtiche, & Colocynthidem Amygdalæ Dulces corrigunt. Flores hujus herbæ a Græcis non memoratos recte obſervat Matthiolus, cum hi de Radice ſolum ac Semine loquantur; is autem adjicit illos a Serapione primum & Avicenna deſcriptos. Verum in hoc erraſſe videtur: nam de Floribus neque Serapion neque Rhazes quicquam dicit, & hunc quidem in iſta re exſcribit Avicenna; ac licet in Antiqua Verſione Flores nominentur, Plempius tamen, cui major habenda fides eſt, omiſſos eſſe in Arabicis quibuſque Manuſcriptis Codicibus

a Centur. 4. 30. b 50. c Comment. 2. in Epidem. 9.
d 87. e 70. f 76. g 89.

Digitized by Google

bus tradit. Ita ut noſter fortaſſe Auctor hunc ſibi honorem vindicare poſſit, modò is ſit aliquis honor, quod primus hanc Nymphææ partem memoraverit. Avenzoar. A. D. 980.

Ipſum vero Helleborum Nigrum contra morbum ſatis inuſitatum adminiſtrari præcipit, cujus quidem ex Remedii contemplatione vix in mentem cujuſquam veniret. Oſſis dico excreſcentiam, quam in Hominis dorſo factam, cornu ſimilitudine, atque ejuſdem fere ſubſtantiæ, Avenzoaris Pater a viderat. Id ope Evacuantium & Exſiccantium Medicamentorum, quemadmodum Verno tempore Cervi Cornua, decidit. Adjicit etiam, ſimilem in ſe excreſcentiam ortam, magnis doloribus comitatam, tamen Purgantium ac Solventium uſu maxima ex parte abſumptam, & relliquias ejus nihil ei moleſtiæ creaſſe. Inter Purgantia Nigrum præcipue Helleborum commendat, quem cæteris magis efficacem, ſed haud ita tutum exiſtimat. Hunc, ſicut etiam Album, inter Antiquos ad redundantes corporis humores, ac præcipue Atram Bilem expurgandam, valde celebratum novimus: quod tamen ab iis, perinde atque ab hoc Auctore, Medicamentum & aſperrimum & valde anceps judicatur. Quæ opinio fortaſſe ex eo originem duxit, quod larga quantitate, (cum ejus doſis, Aretæo teſte, ad duas drachmas aſſurgeret) ab iis præberi conſueſceret. E primis Actuarius b eſt, qui hunc ſine periculo, nulloque excitato tumultu, dari poſſe crediderit: & eundem ad multos uſus, pro mirabili Remedio, ſummis laudibus prædicet; ſimul autem illud animadverti debet, doſim ab illo præceptam raro drachmam excedere. Cujus rei veritatem Recentiores nonnulli Experientia ſua confirmarunt. At ex diverſis adeo de Operatione ejus narrationibus, inter alias rationes, quidam concludere volunt, Nigrum Helleborum, quo Veteres uſi ſint deperditum c, & hunc quo nos utimur aliam eſſe Plantam. Quam ego controverſiam Viris in Re Botanica peritis dijudicandam relinquo, neque aliud dicam niſi hunc, qui a nobis adhibetur, quique a Caſpare Bauhino deſcribitur, Medicamentum eſſe perquam innoxium atque efficax; & moderata quantitate datum, ita parum vehementer purgare, ut ſæpiſſime nullam omnino purgationem excitet: & quanquam aliquando Vomitum moveat, haud raro tamen ne minimas quidem in Stomacho turbas creare. Duæ aliæ in eo virtutes ab Avicenna memorantur, Urinæ ſcilicet atque Menſium provocatio. Poſterior quidem harum facultas ſatis cognita eſt; & idem ego Medicamentum frequentiſſime expertus mirabiliores ex eo effectus vidi quam ab alio quovis Diuretico. Verum hoc remedii haud ſemper æque feliciter ſuccedit: quam quidem in operatione ejus diverſitatem a natura ipſius morbi oriri judico, qui & per ſe admodum periculoſus eſt, & in recipiendo hoc vel illo curationis genere varius. Scis enim in eo caſus obtingere, qui iidem plane videantur: tamen cum dolore experimur eandem viam quæ in alio ſupra ſpem ſucceſſerit, in alio nihil quicquam auxilii præſtare, idque nulla apparente probabili ratione.

De Ictero loquens, quem a Veneno ortum cenſeret, Bezoar, quod tria hordei grana pondere æquaret (haud utique ad tria grana, uti quidam vo-

a 88. b Meth. Med. 5. 8. c Salmaſ. Hyl. Iatric.

Digitized by Google

Avenzoar. A. D. 980.

ſunt) dari præcipit: hoc a nemine antea pro medicamento uſurpatum, neque ullam antea ejus hiſtoriam invenio. Id ita ab eo deſcribitur: *Optimum eſt quod in Oriente reperitur, prope Oculos Cervorum natum. Cervi grandiores, in iis regionibus, ad robur augendum Serpentes comedunt. Et priuſquam noxam ab iis ceperint, decurrentes ad aquæ rivos eo uſque ſeſe immergunt, quoad hæc ad eorum capita pertingant; quam conſuetudinem ii a natura habent: in aqua vero reſtant, ejus potione abſtinentes (nam ſi biberent, mors confeſtim ſequeretur) quoad oculi ſtillare cœperint, liquor autem iſte ſub palpebris exſudans incraſſeſcit, & coagulatur, neque deſiſtit uſquedum caſtaneæ nuciſve magnitudinem æquet. Cumque exhauſtam Veneni vim Cervi ſenſerint, Aqua exeuntes ad ſolitos tendunt receſſus, & ea humoris concretio, tanquam lapis, indureſcens, frequenti tandem fricatione decidit. Atque hoc omnium pretioſiſſimum eſt Bezoar.* Eadem res ab aliis quoque Arabicis Scriptoribus confirmata eſt, qui in Perſiam Chinamque, regiones eo maxime abundantes, peregrinati ſunt. Libri de Simplicibus, qui Serapioni tribuitur, Auctor, id in Fodinis quibuſdam naſci perperam cenſet: utque immenſum ejus pretium oſtendat, Abdalanarackum teſtem adducit, qui Palatium quoddam Cordubæ pro uno hujuſmodi Lapide datum commemorat. Quidam e Recentioribus negant Bezoar ab Avenzoare deſcriptum idem eſſe cum eo, quod ſub hoc nomine in poſterioribus hiſce Sæculis circumfertur; quoniam hoc, juxta eos qui in Rebus Naturalibus maxime verſati ſunt, in Ventriculo ſemper, aut Omaſo potius, Animalis, ab iis Cervicapræ vocati, reperitur. Utcunque id eſt, haud aliter exiſtimare poſſum quin eandem rem is Auctor velit, quanquam de loco, ubi id formetur, non conveniat.

Dixi hunc non modo Medicinæ, verum etiam Rei Pharmaceuticæ & Chirurgiæ peritum fuiſſe. Narrat ipſe, *Seſe, cum juvenis eſſet, operam dediſſe, ut Oſſium poſituram, eorumque inter ſe connexionem intelligeret: neque ut Operationes ſolum cognoſceret, ſed ut eas ipſe manu ſua exequeretur: idque magno cum ſtudio & amore occupationis ipſius, quemadmodum Agricolæ & Venatores Artis ſuæ exercitio delectantur; & eo magis hujuſcemodi Scientiæ avidum ſe fuiſſe, quod aliquando vel ſibi, vel amicis, vel pauperibus eam uſui fore ſperaret.* Unde ſpeciatim is de Luxationibus & Fracturis agit. Atque ex iis quæ de hoc argumento habet, perinde atque ex his quæ de Pericardio ac Mediaſtino animadvertit, aliquam ei Anatomiæ peritiam fuiſſe, & in aperiendis cadaveribus mediocriter ſaltem verſatum jure aliquis ſuſpicetur; quanquam haud me fugit, vulgariter receptum eſſe, Mortuorum ſectionem a Lege Mahometana vetitam. Certe, quod ad Chirurgiam attinet, multa in eo huc ſpectantia reperiuntur: uti Ramicis *b* curatio, Fractura in Oſſe Iſchii, Vulnus in Ventre per quod excrementa prodierint, Vulnera in Venis & Arteriis, &c. Refert etiam caſum, cui & ipſe affuerit, ubi, cum Gangræna ſubeſſet, aliique Medicamenta tantum aliqua adhibere vellent, ipſe contra plurimorum ſententiam pronuntiaverit, nullo modo rem ad curationem perduci poſſe, cute non inciſa, amputataque carne emortua; quo conſilio rejecto, æger deterius ſe habuit, ac ſine dubio interiit. Inſigne quoque exem-

a Herbelot. b 56.

exemplum profert Empyematis a Patre ſuo ſumma cum arte curati ; in quo humores ad externas partes eduxerit (Natura, credo, viam indicante) ubi Tumor ortus atque in pus converſus morbum ſolverit. Atque hic verecundiam ejus nequeo non laudare, quæ quidem & in aliis multis locis eluceſcit ; fatetur enim adeò conſummatæ admirandæque operationis nunquam ſe fuiſſe compotem, neque ad eum Scientiæ gradum perveniſſe. Avenzoar, A. D. [illegible]

Duæ ſunt generales obſervationes quas ex Auctoris hujus lectione proferri cupio : quarum altera eſt, quod evidenter conſtet, illius ætate, Medicinæ, Pharmaciæ, & Chirurgiæ diverſas fuiſſe Profeſſiones *a* ; ac profecto excuſationes affert cur ſibi ignoſci poſtulet, quoniam contra Patriæ conſuetudinem & Patris ſui exemplum, duarum poſteriorum ſtudio animum adjunxerit : quæ ita nihili haberentur a *Medicis Honoratis & Nobilibus*, ut earum ſcientia ſibi derogari judicarent, ideoque Operationes, quæ manu fierent, uti Venæſectionem, Suffuſionum tractationem, Cauſticorum applicationem, &c. quemadmodum etiam Medicamentorum Compoſitionem, *Servitoribus ſuis ac Miniſtris* linquerent. Celebres Medicinæ Scholas hoc tempore in Hiſpania, ac præcipue Toleti, extitiſſe comperimus ; quas, cum Profeſſores ibidem Sapientium Virorum nomine inſigniat, & eorum judicio ſe ſubmittat, magno fuiſſe in honore credibile eſt. Altera res, quam notari velim, hæc eſt, Antiquiores Medicos Arabas, de Aſiaticis loquor, ei neutiquam innotuiſſe videri ; neque enim ullum ex iis nominat, neque, quantum percipio, ullis eorum ſcriptis utitur. Quare iis temporibus parum vel nihil commercii inter Hiſpaniam atque iſtas regiones interceſſiſſe veriſimile eſt. Cujus rei ratio facilius fortaſſe afferri poteſt, ſi ea, quæ inter Sarracenos per pauca ante Avenzoarem ſæcula evenerint, nobiſcum recolamus. Nam ex Hiſtoria diſcimus, Abdalrhamanem, Moaviæ Filium, ex Omniæ domo, poſtquam Abbaſidæ Familiam iſtam deſtruxiſſent A. H. CXXXIX. in Hiſpaniam, Almanzoris tempore qui Bagdadi regnavit, profugiſſe, ac pro legitimo Chalipha a pleriſque Arabibus Occidentem incolentibus habitum. Is Cordubæ ſedem poſuit, magnumque in ea Civitate Templum extruxit ; is Imperium hoc in Occidente fundavit, poſteriſque tranſmiſit : quorum aliqui, etiam poſteaquam ex Andaluzia pulſi ſunt, in nonnullis regnavere Hiſpaniæ partibus uſque ad A. H. CCCCXVI. quo tempore hæc Abdalrhamanis ſoboles imperio dejecta eſt a Maroci Rege circa A. D. MXXX. Hinc inveterati ejus odii ratio explicari poteſt, quod per aliquod tempus inter Sarracenos Orientali & Occidentali Imperio ſubjectos interceſſit, unde etiam commercium omne inter eos ſublatum fuiſſe neceſſe eſt. Quodque eandem rem ulterius comprobat, Averrhois Scripta, qui vix haud ita multo poſt Avezoarem, licet in Europa hominum ſermone ita celebrata ſint, conſtat neque illis neque his temporibus nota eſſe Arabibus Orientem incolentibus. Quo non obſtante, ſcimus haud ita multo poſt, ætate ſcilicet Averrhois, Scriptores Aſiaticos in Hiſpania innotuiſſe ; quanquam Hiſpanus hic haud ita magnam de iis opinionem concepiſſe videatur.

Vereor ne me nimis longum in Auctoris hujus mentione exiſtimes ; ſed

H 3 quod

a 17.

Aven-zoar. A.D. 980. quod ita fecerim hæc mihi excuſatio eſt, quod uti eum Recentioribus minus notum quam cæteros Arabas, ita quoque plura de proprio penu promſiſſe quam alium quemvis ex iſta gente deprehenderim. Traductio quidem eorum quæ ab eo, ſicut etiam horum quæ a cæteris Arabibus, ſcripta ſunt, plane barbara eſt: eadem vero, ſi terſe ac polite, quemcunque in ſermonem, converſa legerentur, etiam noſtræ ætatis ingenis placitura non diffiderem.

Averrhoes. Haud ita multo poſt Avenzoarem extitit Averrhoes; ſiquidem hic illius Filios cognoviſſe ſe teſtatur *a*. Averrhoes Maroci obiit, A.H. DCXCV. uti quidam dicunt, aut DCIII. juxta alios *b*. Is & vivus inter homines magnam celebritatem adeptus eſt, & poſt mortem per univerſam Europam ſcriptis ſuis inclaruit. Cordubæ natus eſt, Legiſque ſtudio primum ſe dedidit, ſed poſtea Medicinæ ac Mathematicis diſciplinis animum adjunxit. Multa de Avo ejus memorat Johannes Leo, quem a popularibus defectionem meditantibus miſſum tradit, ut Regnum Imperatori Marocenſi offerret: atque ab hoc Pontificem Maximum creatum, ſummumque Regni Cordubenſis Judicem: quo ſacerdotio & ipſe & Filius & Nepos ejus potiti ſint. Averrhoes autem ob liberalitatem, patientiam, & indefeſſa Literarum ſtudia præclarus extitit: neque ei certe hæc laus neganda eſt, quod & ingenii acumine, & ratiocinandi ſubtilitate excelluerit. Commentatoris etiam nomen obtinuit ex eo quod multa in Ariſtotelem Volumina conſcripſerit: unde etiam Ariſtotelis Anima dictus eſt. In Medicina Librum, Miramamolini Marocenſis juſſu, compoſuit, cui nomen eſt Colliget: is in ſeptem partes diviſus totam Medicinæ ſcientiam continet; eſt autem magna ex parte Compendium, uti fatetur ipſe, eorum quæ ab aliis dicta ſunt quibuſdam a ſe adjectis. In eo orſus a generalibus Artis præceptis, ad ſingula deſcendit ideoque neminem a ſe litteris mandata intellecturum ait, qui non probe fuerit & Logica & Naturali Philoſophia inſtructus, quare plus etiam Philoſophiæ Ariſtotelicæ cum Theoria Medica miſcet, quam ab aliis factum eſt Arabibus; in qua re deficere Sapientes Andaluziæ teſtatur. Nam illud credo intelligi vult, cum verbis ſe uſurum reſque explanaturum tradit, uti ſuperiores eo nunquam fecerint, & omnia a Radicibus Naturalis Scientiæ producturum. Siquidem in Anatomia nihil novi a ſe prolatum fatetur: qua quidem in re Galenum omnino exſcribit; quodque ad Practicam hujus operis partem attinet, vix in eo quicquam, niſi ab aliis deſumtum, reperio; ac licet ſæpius ab Experientia propria loquatur, tamen haud multum videtur uſu fuiſſe exercitatus, uti etiam ex Hiſtoria Vitæ ejus conjicere licet. Tamen hanc in eo Obſervationem, neque alibi, invenio: Quod idem homo, non niſi ſemel, Variolis tentari poſſit. Id quidem in hoc Libro præcipue ab eo propoſitum videtur, ut recta in Theoretica Medicinæ parte fundamenta conſtituat, qua in re magnæ ejus ætate controverſiæ extiterunt. Utque eandem fere rationem ſequitur qua uſus eſt Magiſter ejus Ariſtoteles in

a 63. 6. b Bib. Vet. Hiſpan. 242.

Digitized by Google

in ſcribenda Animalium Hiſtoria, ita in Libri hujus compoſitione id maxime in animo habuit, ut Ariſtotelis opiniones cum Galeni opinionibus conciliaret, quorum ille primus, hic ſecundus omnium Auctor ab eo habitus videtur. AVERRHOES.

Multas res ex variis Auctoribus ad Averrhoem pertinentes collegit Baylius; ſed cum hic illius ſcripta, uti videtur, nunquam aſpexerit, Auctores iſtos fidenter ſequens ab iis ſæpe in errorem ducitur. Uti cum ex Champerio prodat Averrhoem acerbas cum Avicenna inimicitias exercuiſſe, & ob hanc cauſam hujus ab illo ne mentionem quidem habitam: cum id Averrhoes & in hoc Libro ſæpius faciat, & in Diſputationibus Metaphyſicis, ut nihil de Commentario dicam, quem ſeparatim in Avicennæ Cantica conſcripſit. Quem Commentarium ſiquis adeat, inimicitias iſtas nullas fuiſſe facile concipiet: ſiquidem hunc Avicennæ Librum optimam omnium quotquot fuerint, ad Medicinam Introductionem cenſet Averrhoes: & quoniam ea brevis eſſet, & aliquando explicationis indigeret, idcirco illud operis a ſe ſuſceptum memorat. Et quo melius æquitas ejus perſpici poſſit, etiam ubi Avicenna quædam haud recte ponere videtur, eo ſenſu illa explicat ut cum veritate congruant: uti, de mittendo Sanguine in Senibus (in qua re optima ille diſtinctione utitur) & de uſu Cavernarum quæ ſub terra ſunt. Et has quidem ſuo Climati, quod quintum erat, in Hiſpania ſcilicet, haud ita convenire inquit, cum eæ ad quartum, ubi vehementior eſſet calor, & in quo Avicenna viveret, ſatis accommodatæ eſſe poſſent. Quod ex Paſquiero adducit Baylius, Averrhoem nempe e Filio ſuo trienni Sanguinem miſiſſe, ſimilis error eſt; nam ex ipſo Averrhoe conſtat Avenzoarem id in ipſo ipſius Filio expertum. Ita quæ, de Petito ea hauriens, ait, Averrhoem ægris nunquam Medicamenta dediſſe, idque illum fateri, iis, quæ in hoc Libro reperiuntur, ex toto ſunt contraria: quanquam id agnoſco, Averrhoem veriſimiliter haud ita multum fuiſſe in Praxi verſatum.

Miratur Baylius, cur ita brevis in præclari hujus Auctoris mentione ſit Herbelotius: mihi contra mirum eſſet cur ita longus fuerit in eodem argumento Baylius, niſi viderem fabellas quaſdam futiles de Averrhoe, quaſi Religionem contemtui habuiſſet, ab eo collectas, ac ſpeciatim celebre illud dictum Averrhoi tributum, *Sit Anima mea cum Philoſophis*: quod fortaſſe dictum haud meliori fundamento ei aſcribitur quam ceteræ res quarum antea mentionem habui. Haud ſine labore, quæcunque de hac re inter Recentes occurrerent, corraſit Baylius; & ea præſertim magis ſtudioſe fuſeque expoſuit, quæ ex Arabis hujuſce Diſputationibus contra Algazelem ſcriptis ſumta inveniſſet: qui Algazel proximo ſæculo, ex eo quod Sectam, Motazelas dictam, condiderat, celebres evaſit, quique A. H. DV. mortuus eſt; id opuſculum, uti ex Rapino ait, perquam eleganter ſcriptum eſt, verum idem ipſe valde pernicioſum judicat. In eo multæ de Anima Speculationes continentur, Ariſtotelis doctrinæ convenientes; atque inter cætera explicatur Intellectus Unitas: ex quo Baylius Averrhoem impietatis arguere vult, & eum fuiſſe qui Animæ mortalitatem aſſereret: & conſequenter Præmia Pænaſque poſt mortem negaret. Cur ille ita ſtudioſe Averrhoem in

AVERRHOES. hujuſmodi opiniones trahat, conjicere nolo ; illud duntaxat animadvertam, ſi pro Collectoribus iſtis Auctorem ipſum conſuluiſſent, longe diverſa Averrhois placita inventurum fuiſſe Baylium. Nam in diſſertatione *a* quadam, Averrhoes Animam Immaterialem eſſe affirmat, & in altera *b*, Immortalem. Adeo uſu venit hiſce Hiſtoriæ reconditæ Contextoribus ut infinitos admittant errores ex eo quod omnia, aliorum fide, ſumant : cum, ſi ipſos fontes adiiſſent primoſque Auctores perluſtraſſent, multo accuratoria eorum monumenta extitiſſent.

Verum, uti haud longius excurram, cum in hoc Auctore vix quicquam alicujus ad Medicinæ Praxin momenti reperiatur, nihil amplius de eo aut ſcriptis ejus dicere lubet. Illud duntaxat ſubjiciam, Alkindum *c* ab eo memoratum, Libri etiamnum ſuperſtitis Auctorem, De Proportione & Doſibus Medicamentorum Compoſitorum ; hic fortaſſe idem fuit ac celebris ille ejuſdem nominis Peripateticus ſub imperio Almamonis : atque in hoc Libro Medicamentorum facultates ad Arithmetices Muſiceſque præcepta redigere conatur : ſed in hac re Averrhoes nimia eum ſubtilitate uſum merito putat, idque merum eſſe Speculationis opus, nullo nixum fundamento, *Quod ſcilicet Medicamenti vis in Compoſito duplicata ſemper ratione increſcat*, & errorem hunc male perceptis de eodem argumento Galeni verbis originem debere exiſtimat.

Sunt & alii Auctores Arabici, quorum Libri extant, uti Abenguefit, Bulcaſem, Jeſu Haly, Camanuſali, Rabbi Moſes, &c. quos, cum nihil memorabile in ſe habeant, & id mihi in animo ſit ut Medicinæ potius quam Medicorum Hiſtoriam contextam, ſilentio prætermitto.

ALSAHARAVIUS, ſive ALBUCASIS. Reſtat autem alius quidam Scriptor, de quo multis de cauſis fuſius loquendum eſt. Is eſt ALSAHARAVIUS, a nullo quoquam Arabe memoratus, neque in Europa cuiquam, niſi Matthæo de Gradibus (qui A. D. MCDLX. obiit) cognitus : donec Traductio a P. Ricio (& ea ſane permediocriter) A. D. MDXIX. apparuit, quæ tamen ipſa nunquam a Geſnero viſa eſt. Magnis illum laudibus effert Ricius ; Scriptorem vocat & dilucidum & brevem, in quo tamen plurima comprehendantur ; ſeque judice, nemini, præterquam Hippocrati hujuſque Interpreti Galeno, concedere ait. Opus compoſuit ille, Al-Taſrif dictum, ſive Methodum Medendi, in triginta ac duo Volumina diviſum ; ubi a nonnullis in Diagnoſtica Medicinæ parte, diſtinguendiſque Morborum Symptomatis excellere judicatur. Liber ſane ordinem habet, ac laudem ſine dubio meretur. Tamen illud etiam animadvertere debeo, maximam hujus Operis partem fere in omnibus eandem eſſe cum iis quæ apud Rhazem extant ; uti cognoſci poteſt, ſi legatur Tractatus ſextus & viceſimus, De Affectibus Arthriticis : trigeſimus, De Medicamentis Mortiferis ; quæ omnia quodammodo ab iſto Auctore exſcripta ſunt. Præcipueque in iis quæ de Variolis habet, cuncta fere ad verbum quæ de Peſtilentia dixerat Rhazes, mutuatus eſt ; a quo ita parum diſcrepat, ut eaſdem

quoque

a Phyſic. Diſput. 3. b 9. c 48.

quoque Operis diviſiones, eoſdemque Capitum Titulos ſervet: immo eandem Medicamenti cujuſdam mirabilem commemorat virtutem, quod, cum novem Puſtulæ exierint, decimam egredi prohibeat; tamen ipſum Medicamentum paullo aliter deſcribit. Albucasis.

Atque hic culpam notare convenit, omnibus tam Arabicorum Scriptorum Editoribus, quam iis qui in illos Expoſitiones ſcripſerint, communem. Siquidem hunc vel illum Auctorem indiſcriminatim magni faciunt, pro eo venditantes qui omnia de ſe promſerit, ac ſingularibus virtutibus excellat. Pauci, quantum a Græcis ii ſumſerint, oſtendunt: & vix cuiquam ſubolet, quantum a ſe invicem ſurripuerint. Quod ſi has res indicaſſent, & ſuæ & Lectorum operæ pepercifſent; atque hujuſmodi breves obſervationes Voluminoſis eorum Commentariis fuiſſent multo utiliores.

In evolvendo hoc Auctore, Librum ab eo aliquoties memoratum animadverto, qui præcepta & uſum Chirurgiæ contineret: uti ſpeciatim, pagina 80. 81. 88. 97. 99. 107. 117. 118. 119. 123. 124. 125. 127. &c. Locos hos cum ſcriptis ab Albucaſi, uti vulgo nominatur, contuli: qui ſolus inter Arabas diſtinctum quendam de Operationibus Chirurgicis Librum reliquit; & unumquemque in Chirurgia caſum, prout ab Alſaharavio memorantur, tractatum ab Albucaſi, magna cum voluptate deprehendi. A Viro celeberrimo, Dom. Gagnier, Linguarum Orientalium ſcientiſſimo, hanc gratiam poſtulavi, ut quæreret an Arabicus Albucaſis Codex in Bibliotheca Bodlejana exiſteret. Inquiſitione facta, Manuſcriptum unum Codicem inter Libros ab Archiepiſcopo Marsho collectos, N. 54. invenit, ſub hoc Titulo, ita Latine converſo, *Tractatus x. Libri* Zaharavi, *dictus Operatio Manus* (i. e.) *Chirurgia & Ars Medica, circa Cauterizationem, & Diſſectionem, & Commiſſionem Fracturarum, in tres partes diſtributus*; ſed cum nomen Albucaſim haud reperiret, quod ei tribuitur in MS. Codice Latino in eadem Bibliotheca extante & a Gerardo Carmonenſe converſo) alterum MS. inter eos qui a Doctore Huntington donati ſunt, invenit, cum Titulo ſequente. *Pars xi. Libri Al-Taſrif, Auctore Abul-caſem Chalaf* Ebn Abbas Al-Zaharavi; porro in fine MS. ſubjecta hæc ſunt verba ex Arabico ſermone translata. *Explicit hic Tractatus de Chirurgia, eſtque concluſio totius Libri Practices Medicinæ, cujus Auctor eſt Abul-caſem, &c. Die primo Menſis Safar*, A. H. DCCCVII. idemque in ſupra memorato Gerardi MS. Latino vocatur, *Particula* 30. *Libri Albucaſim*. Conjuncta horum duorum MSS. auctoritas iſtis cum conveniat quæ a me allata ſunt de mentione ab Alſaharavio Libri Chirurgici facta, dubitari vetat, quin ea quæ ſub Albucaſis & Alſaharavii nomine ferantur ab eodem homine fuerint conſcripta. Huc accedit, quod Albucaſis Lectorem ſæpius ad Librum remittat, de Medicinæ Praxi a ſe compoſitum. Quoniam vero ad Chirurgica hujus Scriptoris Opera progredior, Albucaſis, ne oriatur in hac re confuſio, eum nomine, quod magis cognitum eſt, vocabo.

Nihil certi de ejus ætate invenio; vulgo autem (quanam tamen de cauſa ſuſpicari nequeo) circiter A. D. MLXXXV. vixiſſe creditur; ſed rationes quædam ſubſunt cur is haud ita antiquus videatur. Nam de Vulneribus

agens,

ALBU-CASIS. agens; Turcarum *a* Sagittas deſcribit: quæ natio ante medium Sæculi duodecimi vix innotuit. Et ex eo quod Chirurgiam ſuo tempore pene extinctam memoret, ita ut vix Artis hujus veſtigium ſupereſſet ullum *b*, jure quiſpiam, mea ſententia, concluſerit, hunc multo poſt Avicennam floruiſſe; nam Avicennæ quidem ætate Chirurgia ſatis viguit. Hanc in honorem denuo revocavit Albucaſis; & impudenter in ea quicquam aggredi cenſet illum, qui non optime Medicamentorum virtutes calluerit, & Anatomiæ præſertim fuerit cognitione inſtructus; omneſque Artis Profeſſores obteſtatur, ne unquam lucri cauſa vitii a ſe non perſpecti curationem ſuſcipiant. Quanquam a Græcis multa ſumat & præcipue ab Aetio Pauloque, tamen e Practicis Scriptoribus neminis, præterquam Hippocratis & Galeni, meminit: atque id obiter inter cauſas numerari poteſt cur eundem hunc atque Alſaharavium putemus, qui ſimiliter in Practico ſuo Opere, ſi duos hos excipias, haud plures quatuor aut quinque Auctoribus nominat, viz. Rhazem, Honainum, &c. Omnia in Chirurgia ſupervacanea a ſe rejici dicit, & ea ſolum retineri quæ neceſſaria atque utilia ſint: ſeſeque longam Experientiam cum multa Lectione conjunxiſſe teſtatur, ac nihil niſi quæ a ſe viſa ſint relaturum profitetur. Id in illo præcipue laudari debet, quod ſolus ex Antiquis Inſtrumenta in ſingulis Operationibus adhibenda deſcribat, uſumque eorum explicet; quorum Inſtrumentorum Figuræ in utroque a me ſupra memorato MS. Arabico extant, quanquam haud ita expreſſe atque eleganter delineatæ ac in Latino Exemplari. Alia quoque in eo inſignis eique propria res eſt, quod ubicunque in Operatione diſcrimen aliquod ſubſit, de eo Lectorem moneat: quæ cautio ſæpe haud minus utilis eſt, quam longæ ac minutæ aliorum expoſitiones quomodo eæ præſtari debeant.

In primo Libro, de Cauteriis tantum agit; ac lætitia efferri videtur, ſecretam ac divinam Ignis virtutem commemorans. Quinquaginta affectus numerat in quibus auxilium a Cauteriis præſtetur, atque hæc ipſe ſit expertus. Neque dubitari poteſt quin ab hac Operatione, quantumvis ea dolorem moveat terroremque incutiat, inſignes ſæpe ac mirabiles plane curationes effectæ ſint. Omnia item, quæ in eorum applicatione obſervari debeant, proponit: neque ab ullo ea adhiberi vult, qui non penitus Anatomia ſit inſtructus, neque nervorum, tendinum, venarum, arteriarumque poſitum accurate cognoverit: ideoque in hac re multa cum cautione incedendum ait: Hiſtoriamque hominis adjicit, qui Iſchiade *c* laborans per errorem ex iſto defectu interemtus eſt, cum Chirurgus Tarſum ei Cauterio uſſiſſet Tendineſque in iſto loco læſiſſet. Ipſe autem pro affectu hoc Cauterium deſcribit, viſu quidem, ut fatetur, terribile, maximæ tamen efficaciæ: quod ideo, in extremis caſibus, Diſcipulis ſuis commendat. Videmus inter Arabas multo frequentiorem etiam, quam apud Græcos, fuiſſe Cauterii uſum; quod ideo minus mirandum eſt, quod Potentiale Cauterium in iſta gente uſitatiſſimum fuiſſet, multiſque ante Sæculis vocata eſſet Uſtio Arabica: uti Dioſcorides *d* in Hiſtoria Stercoris Caprini tradit, quod in hunc uſum ab iis adhibe-

a 2. 94. b Præf. c 1. 42. d 2. 73.

hiberi ſolebat. Notatque Proſper Alpinus Uſtionem ſuo tempore frequentiſſimum extitiſſe Remedium, & in quo maximam in affectibus inveteratis, præſertim in doloribus, homines fiduciam reponerent, haud ſolum inter Ægyptios, verum etiam inter Equites Arabas, qui ſub tentoriis plerumque ac in deſerto *a* degerent. Idemque a Bellonio *b* animadverſum invenimus, qui morem hunc inter Turcas uſurpatum ipſe vidit; & in hunc uſum eos adhibuiſſe, vel panniculum, vel candelæ linamentum teſtatur. ALBUCASIS.

In Secundo Libro, de Operationibus per Inciſionem factis fuſe diſſerit, quæ nonaginta & ſex numero ſunt; iſque in Introductione hanc Chirurgiæ partem multo periculoſiorem eſſe uſu Cauterii animadvertit, ideoque multo majori cum cautione aggrediendam, quoniam ab Inciſione magna Sanguinis frequenter ſequitur profuſio, in quo ſolo vita conſiſtit. Ea tantum notabo, quæ ab illo vel inventa, vel in melius mutata comperero; mentione obiter facta earum rerum, quibus in rebus vel aliqua prioribus Chirurgis adjecerit, vel ab iiſdem diſcrepaverit.

In initio ſtatim Operationem deſcribit, quæ in aperiendo Hydrocephalo fieri debeat, non eo ſolum, in quo Aqua inter Cutim atque Os continetur: ſed eo etiam, ubi hæc inter Cranium Duramque Matrem comprehenditur. Operationis modus a Paulo præcipue ſumtus eſt; ab Experientia vero propria ſubjicit cæptum hoc ideo potius dehortari ſe, quod illud, niſi in uno homine, nunquam feliciter ceſſiſſe viderit. Quod idem generatim, in utraque Morbi Specie, ſentit. Quoad priorem tamen, ubi Tumor externus eſt, idque vel in anteriori, vel in poſteriori Capitis parte, ſive inter Cutim & Cranium comprehenſus, ſive inter Os & Pericranium, quanquam vel in hoc caſu is Operationi favere non videatur, tamen in Hiſtoria exempla curationis hoc modo præſtitæ inveniuntur; quod in alio loco fuſius declarabo. Eſt etiam tertium Hydrocephali genus, ubi Humor non ſolum inter Duram Piamque Matrem contineatur, verum in ipſa quoque Cerebri ſubſtantia: quod quidem genus & natura ſua, & omnium Auctorum teſtimonio, ut plurimum, vel potius ex toto, incurabile eſt; neque homo prudens quiſpiam id efficere tentaverit. Ratio quidem ipſa a pleriſque allata, cur Operatio iſta ita exitialis ſit, minime mihi arridet; mortem enim ideo ſequi dicunt, quod inciditur Dura Mater. Vulnera in ea ſine dubio haud vacant diſcrimine: & ſingulis diebus exempla ante oculos habemus, ubi minima punctio, in parte adeo exquiſito ſenſu prædita, Inflammationem, Febrem, Delirium, Mortemque acceſſiverit. Quamobrem Albucaſis magnopere caveri jubet *c*, dum Membrana hæc ab Oſſe ſeparatur, quod Terebræ ope facile fieri poſſe inquit; & quo omnis ejus offenſa vitetur, marginem quandam Inſtrumento aptari imperat, quæ id nimis alte deſcendere prohibeat; quod inventum poſtea, Alis Inſtrumento adjectis, Fabricius ab Aquapendente in melius mutavit: neque dubitari poteſt quin omnis iſta circumſpectio in Operatione perquam neceſſaria ſit. Utcunque id eſt, haud modo Vulnera in iis Membranæ hujus partibus, quæ Vaſis Sanguiferis paulo grandioribus vacant; facta no-

Vi-

a Med. Ægypt. Lib. 3. 12. *b* 3. 20. *c* 3. 2.

Digitized by Google

ALBUCASIS. vimus, ſed Membranæ quoque particulas ab ea ſeparatas, ac materiam, quę vel ſub ea vel in duplicatura ejus jacet, eo pacto effuſam, integritate poſtea ægris reddita. Quodque validius argumentum eſt, etiam cum aliquid ex ipſa Cerebri ſubſtantia prodierit, homo aliquando ad ſanitatem perductus eſt. His rationibus innixi quidam Membranæ hujus inciſionem fieri perceperunt, quandocunque inter hanc Piamque Matrem humor quivis aut materia remanſerit. Primi videntur fuiſſe, qui hanc rem commendarint, Vertunianus & Gabriel Ferrara: quam feliciter executos ſe tradunt Glandorpus & Marchettus. Ac licet experimentum ita audax judicatum ſit, ut pauci id periclitari voluerint, tamen hanc rationem & neceſſariam & tutam eſſe multi ex noſtratibus Chirurgis uſu comprobarunt.

Haud abs re alienum erit id amplius notare, Albucaſim, ubi de Cauterio Capiti applicando loquitur (quam tamen ille applicationem nullo modo probat) referre quanti id a nonnullis factum ſit: qui, hujuſmodi exitu dato, Fuligines ac Vapores per Duram Matrem a Capite emitti poſſe cenſerent. Eandem opinionem Recentiores aliqui amplexi ſunt: eo vaniores illis in curatione ordinanda, quod dolorificam Terebræ operationem fieri præceperint. Verum hæc in naturali ſtatu adeo craſſa & compacta eſt Membrana, ut quicquid in ejus cavo comprehenſum ſit, per eam tranſire nullo modo queat: quamobrem ex Anatomia diſcimus, id quam futile ſit conſilium. Quandocunque autem id profecerit, uti profeciſſe a nonnullis dicitur, in Cephalæa, Vertigine, Epilepſia, &c. (licet ii ſatis inepte, contra optimorum in omni ætate Chirurgorum Experientiam, & ipſius Anatomiæ lucem, Terebram in medio Suturæ Coronalis figi jubeant) ſemper aut Oſſis Caries, aut Pus, aut Sanguis, aut Vermes inter Cranium Duramque Matrem deprehenſi ſunt: quarum rerum amolitio, haud utique Fuliginum fictarum, morbum tollit: uti liquet ex iis quæ ab ipſo Severino tradita ſunt, qui Terebræ uſum in quibuſcunque hiſce caſibus vehementer commendat. Neque aliter ſe rem habere conſtat ex iis ipſis argumentis quibus utuntur Auctores iſti ad confirmandam Operationis utilitatem. Nam inter Aucipes morem eſſe ajunt, ut in Accipitre Vertigine tentato Caput Cauterio aperiant: unde ichor aut ſanies quædam exeat, cujus fluxio cum ceſſet, avis ad ſanitatem perducatur. Igitur exemplum quod ab iis ad comprobandum Terebræ uſum adducitur, Materiam aliquam extravaſatam, neutiquam vero aut Vaporem aut Fuliginem ullam, morbi originem fuiſſe oſtendit.

E ſupra dictis evidenter apparet, periculum quod Capitis apertioni in Hydrocephalo Interno ſupervenit, minime ex Duræ Matris convulneratione oriri; neque ratio a Fabricio adducta magis probabilis eſt, qui frigidi aeris intromiſſionem pro hujus rei cauſa ponit. Albucaſis autem id vereri potius videtur, ne Cerebri Nervorumquè omnium relaxatio univerſa, atque ipſius naturæ diſſolutio ſuccedat. Hic enim non modo Cerebri Ventriculi cum Medulla Oblongata afficiuntur; ſed interdum Morbus per totam Spinæ longitudinem protenditur; ita ut Aqua illic diffuſa haud raro Chryſtallinos in dorſo Tumores attollat. Ideoque, aperto hujuſmodi Tumore, per eum aliquando inflari poſſunt Cerebri Ventriculi. Et quia morbi ſedes in ipſo

Ca-

Digitized by Google

Capite eſt, Tumoris in inferioribus hiſce partibus inciſio raro quicquam commodi præſtat. ALBUCASIS.

Quanquam in Hydrocephalo Inciſionem minime laudet Albucaſis, tamen in aliis Capitis Tumoribus, qui in Cute & exigui & circumſcripti ſint, præcipue ſi intra Cyſtim comprehenſi ſint, Operationem omnino fieri ſuadet; neque ullum in ea diſcrimen ſubeſſe inquit, modo Arteriæ Nervique illæſi ſerventur; & multo etiam minus, ubi id quod Tumore comprehenſum eſt duræ ſaxeæque ſubſtantiæ eſt: quoniam in hoc caſu minus metui debet a fluxu Sanguinis. Atque huc pertinens, cognitum ſibi Exemplum profert; ſiquidem in Vetula hujuſmodi Tumorem aperuit, in quo materia incluſa frangi non facilius quam Silex *a* potuerit.

Tumoribus in Tonſillis, ex Inflammatione Suppurantibus, loquitur Paulum ſecutus, Albucaſis: idemque exponit quemadmodum aliquando Tonſillæ ipſæ, ubi magnus in iis fuerit Tumor, exſtirpari *b* debeant, quæ quidem Operatio, quanquam haud ita facile præſtetur, tamen interdum periculo vacat, quam rem & aſſerit Celſus, & Recentiorum Experientia confirmat. Illud autem ut ſuſcipiatur minime ſuadet Albucaſis, niſi Tumor coloris albi ſit, & rotundus, & inſuper radix ejus exigua. Nam ſi baſis ampla fuerit, Sanguinis fluxum magnopere metuendum eſſe inquit, quod profecto ſæpius in hoc caſu & moleſtiam & periculum creavit. Quare Fabricius ab Aquapendente, qui Operationes paulo crudeliores nunquam aggreditur, hanc quodammodo improbat, utut auctoritatibus ſupra memoratis commendatam: aliique Cauſticum in eam rem figuratum adhibere malunt, quod ipſi Tonſillarum foramini inditum, eas ſenſim abſumat: & hæc ſane ratio & tutior & plerumque efficacior videtur.

In eodem Capite, de aliis quibuſdam Tumoribus loquitur Albucaſis, qui nonnunquam in Ore ac Faucibus oriuntur: quoſque eodem modo, ac Tonſillas, exſtirpari jubet. Cujuſmodi Tumoris Hiſtoriam narrat in Muliere, qui lividus ac ſine dolore eſſet; ea vero neque ſolidas neque liquidas res devorare poterat; & ægre ſpiritum trahebat; neque ulla ei ſalutis via reliqua erat, quin intra diem unum aut alterum expiraret, niſi a Chirurgia fuiſſet adjuta. Tumor iſte duos in cavum Naſi ramos projecerat: quos qua ratione ſenſim exciderit minute narrat; tandem vero cum animadvertiſſet, ſublato alio, alium ſuccreviſſe, ſeque perinde agere ac ſi Hydræ Caput amputaret, ad Cauterii uſum decurrit: quo ſe ulterius Tumoris incrementum certo præciſurum fuiſse ait; quanquam ingenue fateatur ſibi non conſtare quod de Muliere poſtea Deus egerit.

Viam quoque (juxta Pauli doctrinam, cujus in hac re verba exſcribit) Uvulam *c* excidendi tradit, ubi ea vel in Pus abierit, vel eam præ laxitate nulla in antiquum ſtatum Topica Medicamenta redigere poſſint: cum ea cautione, uti Paulus etiam facit, ut de ea haud amplius, quam quod præter naturam excreverit, demateur, ne Vox injuriam accipiat. Uvula enim haud incongrue Plectrum Vocis dicitur; & ad articulate loquendum omnino neceſſaria eſt. Caſum vero memorat Fabricius Hildanus, in quo ejus ablatio nul-

a 2. 42. b 2. 36. c 37.

Digitized by Google

ALBUCASIS. nullum in ſermone impedimentum fecerit. Atque in ea opinione eſt Fallopius, ut Uvulæ amiſſionem Vocem non afficere putet, niſi Palatum una cum ea ſit deperditum: quod utique exemplum perraro occurrit. At ubi in hoc Uvulæ affectu æger neque Inciſionem neque Cauterium Actuale admittit, Liquidum is imperat Cauſticum ex Calce confectum, quod Inſtrumenti ope applicatum, intra ſemihoram (horam inquit Paulus nigredinem parti inducet, & conſequenter eam contrahet, unde paulatim decidet: qua ratione in aliis item caſibus *a* utitur. Et pro eo uſu etiam his diebus Chirurgi noſtri Inſtrumentum habent, quod Cochleare ad Uvulam vocant.

De Bronchocele *b*, ſive Ramice in anteriore Cervicis parte, agens, (cujuſmodi vitium in Mulieribus frequentius quam in Viris eſse ait) & Græcis & Celſo fuſior eſt; recteque inter id quod Naturale, & id quod Accidentale eſt, diſtinguit. Primum genus tractari non debet. Secundi duæ ſunt Species: quarum una Tumorem refert, qui craſſam aliquam materiam comprehendit; altera Aneuryſmati ſimilis. Quanquam autem is Scalpello ſatis audacter utatur, Operationem in priori tantum caſu fieri ſuadet: ſed ne tum quidem, niſi Tumor laxus & exiguus, & Cyſti fuerit incluſus. Id certe genus arte tolli poteſt. Hæ nonnunquam Excreſcentiæ Aqua plenæ ſunt, modo nihil præter Aerem continent: cujuſmodi omnia genera Inciſione, Frictione, & Compreſſione curari etiam poſſunt. Modo in materiam carnoſam abeunt, quæ inter Cutim Aſperamque Arteriam jacens, propendentis cujuſdam palearis ſimilitudinem exhibet, quale in Gallo Indico videtur iracundia commoto. Frequens hic morbus eſt in iis regionibus, ubi Aqua Frigida copioſe bibitur: præſertim ubi Aquam, ſicut in aliis calentibus plagis, Nive haud temperant, ſed ei Glaciem commiſcent: uti mos eſt inter vulgum, qui algentes Pedemontii ac Genuæ montes incolunt. Vitii ipſius veritas non minus conſtat, quam quod ii ipſi id Aquæ hujuſce potioni tribuant: neque ex Natura Frigoris effectum hunc explicare difficile eſt. Nam Liquor inter degluttiendum Gutturis Muſculos neceſſario congelat, id eſt, vaſa contrahit, eodemque tempore humores per ea circulatos incraſſat: ex quo oritur ſtagnatio & obſtructio, neque ita multo poſt in iiſdem Partibus Tumor attollitur. Idque notari debet, Tumores ab ea cauſa ortos ſemper Carnoſos eſſe atque ita permanere: cum alia Bronchoceles genera, quæ a Diſtortionibus, aut Contuſionibus, aut ſimili caſu quopiam naſcuntur, ſæpiſſime in Pus abeant, aut in Meliceridem, Steatoma, &c. vertantur, id quod ab Albucaſi animadverſum eſt. Inter Hiſpanos, qui Frigidarum potionum uſui immoderate indulgent, Tumores in Faucium Glandulis frequentiſſimi ſunt. Atque ex iis quæ notata ſunt a Scriptoribus conſtat, haud modo a Liquorum, ſed etiam a Regionis ipſius frigore produci poſſe hunc effectum; ſiquidem hos in Capite ac Faucibus Tumores multo frequentius inter Septentrionales quam inter Meridionales populos occurrere animadverſum eſt.

Tumores quoque in Glandulis Thyroideis ſæpe contingunt: quales non revera Bronchocelæ ſunt, licet ita perperam vocentur, ſed Strumæ, aut Scrophulæ in Collo. In Corporibus morbo defunctis haſce Glandulas in immen-

a 1. 57. b 44.

menſam magnitudinem auctas vidi, ita ut prope ad Claviculas uſque deſcenderent: & cum id ita ſit, Scirrhoſi plerumque fiunt. Ubi hoc modo Tumor iſte confirmatus ſit, etſi ab Actio non fuiſſemus admoniti, morbum natura ſua plane incurabilem eſſe; ex Anatomia liquido perſpicere poſſemus: neque enim ab ullo Medicamento intus ſumendo, vel extra applicando, Tumorem ſolvi poſſe credo; Repellentia autem malum potius augerent, atque Humorem aliam aliquam in partem rejicerent. Neque vero cautus quiſpiam Chirurgus, me auctore, Tumorem adeo ingentem exſtirpare tentaverit: ne aut Venam, aut Arteriam, aut Nervum Recurrentem incidat. A quo etiam ſatis commode nos dehortatur Albucaſis *a*, factum inſcii cujuſdam Artifices narrans, qui in hoc caſu, vulneratis in Cervice Arteriis, ægrum extemplo occidit. ALBUCASIS.

Idem Tumores duos in Ventre, Fungi ſimiles, a ſe abſciſos memorat: quorum in uno Unciæ octodecim, in altero ſex, humoris comprehenſæ eſſent: ipſi albi erant, Radicibus exiguis: margines eorum intro verſi, atque ex iis liquor perpetuo exſudabat. Sed Artificem ſedulo commonet, ut, id Aneuryſma ſit necne, diligenter advertat: cujus ſi vel minima ſuſpicio ſubſit, Cauterium in promtu haberi jubet. Cum hujuſmodi operationem æger ſubire metuit, aliam is rationem proponit, qua filo plumbeo Tumores illigentur, dum excidant. At ſi radices amplæ craſſæque ſint, & mali coloris Tumor ipſe, id genus omnino tractari vetat, ne fortaſſe Canceroſum fuerit. Quodque ad ipſos Cancros *b* attinet, quantumvis recentes, ſi etiam ampli ſint, intactos relinqui ſuadet; cum in eo ſtatu neque ipſe ullum unquam curaverit, neque ab aliis curatum viderit. Vides igitur Scriptorem hunc, utcunque in Chirurgia ſatis audacem, quique nunc dierum etiam crudelis exiſtimaretur, haud tamen ea confidentia fuiſſe ut Scalpellum temere quovis infigeret: ſed vitii naturam probe perſpexiſſe, & ſucceſſus probabilitatem conſideraſſe, antequam in periculoſis hiſce affectibus Operationem ſit aggreſſus.

In Capite quinquageſimo ſeptimo, de Circumciſione *c* agit: neminem quenquam e Veteribus de ea verbum protuliſſe, ſed a ſe primum inventam atque in uſum ductam, affirmans. Ex quo, cum non modo oblitum eorum quæ de hac re diſerte ſcripſiſſet Paulus, ſed etiam in Celſum nunquam incidiſſe manifeſtum eſt; qui eundem fere curationis modum in Phimoſi *d* deſcribit.

De Partu autem educendo, & vivo, & mortuo, multa, atque haud idonea, litteris mandavit. Illud vero, quod a ſe cognitum de Muliere quadam narrat, haud vulgare eſt: quæ, mortuo eo quod intus haberet, Gravida denuo evaſerit: hoc quoque, quod ſecunda vice conceptum eſt, extincto, ac intra Uterum remanente. Haud ita multo poſt per Umbilicum erupit Abſceſſus: a quo, eo ſtupeſcente, haud modo Pus ſed etiam Oſſa prodirent. Re ſecum perpenſa, ea ad Fætum pertinuiſſe deprehendit, atque eorum multa exemit. Mulier complures poſtea annos vixit; Ulcus autem, ex quo humor perpetuo ferebatur, in eo loco habuit. Quantumvis mira videri poſ-

a Præf. b 53. c 57. d 7. 25.

Digitized by Google

Albucasis. poſſit hæc narratio, Recentiorum Experientia paribus exemplis abundat. Eſt etiam, ubi Mulier a quædam haud modo convaluerit, ſed partum quoque poſtea ediderit. Eſt, ubi Fœtus nunquam Utero a comprehenſus, verum aut in Ovario, aut in Tuba Falloplana, aut in Abdomine ipſo, ſit inventus: ita ut Oſsa aliquando vel per Anum, vel per Muſculos ſupra Os Pubis, exitum ſibi aperuerint.

Obſervabile etiam id eſt, quod de Abſceſsu in Femore tradit, ex quo palmæ longitudine Os eſset carie exeſum: & tota paulatim Oſſis ſubſtantia abſcedente, in ejus locum Callus adeo firmus ſuccreverit, ut homo poſtea commode incederet. Quodque de alio Gangræna affecto narrat, haud minus ſingulare eſt; hic enim, manu ſibi ipſi reciſa, cum id Albucaſis, veritus ne vel in ipſa Operatione, vel poſt eam paulo, obiret, facere abnuiſſet, ad integritatem rediit. Id exemplum eo conſilio a ſe prolatum, inquit, uti appareat, quid fidenter aliquando in hujuſmodi Gangrænis ſuſcipi poſſit: commodeque ſubjicit, ſcienti Artifici nihil magis ex uſu eſſe, quam ſi omnes morborum varietates diligenter advertat, quo melius judicium ejus poſſit inſequentibus temporibus informari dirigique.

Paracenteſin, quæ fit in Hydrope, Paulo Celſoque fuſius ac magis particulariter deſcribit: & Aſcitem ſolum eſſe ait Hydropis genus quod Operationem hanc recipiat; quibus adjicere potuiſſet, Morbum ipſum nullam, niſi ab hac Operatione, curationem admittere. Nam cum eo ventum eſt, omnia Medicamenta interna, utcunque mirabiles ea virtutes habere dicantur, vereor ne inutilia ſint; & æger a fideli Medico monendus eſt, ut ad Chirurgiæ opem mature ſeſe conferat, a qua unicum, Paracenteſi facta, petendum eſt Remedium. Operatio hæc ab ipſa Natura primum indicata videtur; ſiquidem interdum in Hydrope accidit, ut Aqua vel per Vulnus caſu factum, vel per exitum ipſius pondere apertum, in Umbilico aliiſque Abdominis partibus, quaſi Critice eruperit. Cæterum hæc Operatio antiquiſſima Medicinæ monumenta vetuſtate æquat; ab Hippocrate ſæpius quidem commemorata, & ab Albucaſi ita accurate deſcripta, ut, quo vel tutius vel commodius præſtetur, nihil fere Recentiores adjecerint. Itaque locum ipſum definit in quo inciſio optime fiat, atque ejus exequendæ rationem explicat: Inſtrumentique formam delineat, quæ Spathomele eſt utrinque aciem habens: id poſt inciſionem extrahi, atque in foramen ab eo factum Cannula immitti debet, annulo ejuſmodi munita, qui hanc nimis alte deſcendere prohibeat. Fuſe quoque exponit quemadmodum ea in loco ſervari poſſit, quo facilius Aqua per eam educatur. Quæ res idem profecto præſtat ac Inſtrumentum a Barbetto, vel Blockio, potius, inventum: etſi Barbettus nihil ejuſmodi a Veteribus uſurpatum affirmet.

Jam quod ad Aquæ emittendæ modum pertinet, in eo ita accuratus eſt, ut circa dimidiam ejus partem prima vice exire velit: ac poſtea ſingulis diebus, debitiſque intervallis, eam quantitatem quæ hominis viribus reſpondeat (de quibus ex Pulſu & Reſpiratione judicandum ſit) dum omnis educatur. Celſus circa Heminæ quantitatem educi vult: quanquam plurimi ex

Re-

a a Vid. Philoſoph. Tranſact.

Digitized by Google

Recentioribus Chirurgis quantitatem per Paracenteſin evacuandam a nemine præfinitam afferant. Vetat ille, uti Veteres omnes ac plerique etiam Recentiorum faciunt, Aquam una vice emitti, ne Syncope vel mors ſubſequatur: qua de cauſa Operatio hæc, licet ab omni antiquitate uſurpata, ſemper fere periculoſiſſima habita eſt. Albucasis.

Et ſi Hiſtoriæ credendum eſt, hujuſmodi incommoda haud raro obtigerunt: quamobrem haud alienum erit ejus rei cauſas diſquirere, quo facilius diſcrimen ab Operatione intentatum evitare poſſimus. Fienus quidem duas affert cauſas, (quas utcunque is de eo prorſus ſileat, pauciſſimis immutatis e Cælio Aureliano tranſcribere videtur) cur adeo periculoſum ſit Aquam ſimul omnem effundere. Prima eſt, quoniam Aqua, quamvis præternaturalis, nativum in ſe calorem contineat, ac Spiritibus abundet, ideoque quando ea ſubito emittitur, Partes frigore excipiantur: & Natura, calore hoc & quaſi fomento deſtituta, languida atque effæta relinquatur. Huic argumento facile ita reſpondetur, Viſcera Abdominis, poſt Aquæ exitum, non minus calida remanere quam in ſtatu naturali eſſe debeant: & conceſſo, quodvis eorum frigore hoc ſuppoſititio tentari, id partes vitales ita ſubito minime affecturum ac mortem adeo repentinam illaturum, Experientia abunde novimus. Huc accedit, quod apertis Cadaveribus, duo præcipua Viſcera, Jecur & Lienem, hoc affectu neutiquam vitiata frequenter comperiamus. Secunda cauſa eadem prope validitate eſt, Aquam ſcilicet in Aſcite naturalem ſecundum quid, uti id ille exprimit, eſſe factam, in eaque partes fluctuare ſuetas ab eadem foveri: Aqua vero emiſſa, harum poſitum immutari, quod cum ſubito fiat, mortem ſuccedere. Argumenta hæc ita exilia ſunt, concluſioneſque ita parum conſequentes, uti primo intuitu ratiuncularum harum infirmitas appareat. Idemque de Fuga Vacui dicendum eſt, quam ille alio in loco commemorat. Alia præter hæc ab Auctoribus argumenta allata non invenio: quare ſi in hac re ſatisfieri nobis velimus, effectus hujus, qui a ſubita Aquæ evacuatione oritur, aliunde deducenda ratio eſt: iſque fortaſſe haud abſurde explicari poterit, ſi quemadmodum Aſcites primo formetur, conſideremus.

In quo quam partem habeant Vaſa Sanguifera, primum inquiram. Horum Tunicæ ita ſunt effictæ, ut quacunque de cauſa Sanguinis motus imminuatur, aut in ductibus Capillaribus ſtagnans ſubſiſtat, tenuiores ejus particulæ per Tunicarum poros exitum ſibi faciant, neque in iter Circulationis unquam redeant: quo diutius autem hæc iſta cauſa permanet, eo magis diſtenduntur Vaſa, eo facilius humores extravaſantur. Ita Experimento deprehendimus, ſi ligetur in Cane Vena Jugularis, Materiam Seroſam, inter Capitis Tegumenta ac Muſculorum qui in Collo ſunt interſtitia, exſudare. Ita quoque in Abdominis Vaſis, quicquid ea nimis vehementer comprimit, aut in iis Obſtructionem parit, maxime fluidæ, id eſt Seroſæ, Sanguinis partes, per eorum Tunicas tranſadiguntur, atque huc illuc in Ventris cavo fluctuant. Ita morbus hic a Scirrho, vel Obſtructione Jecoris, Lienis, Meſenterii, &c. produci poteſt; & Aſcitem Tumoribus in Abdomine frequentiſſime ſuccedere novimus; quare Carolus Piſo, qui Anatomiæ Scientiam

Digitized by Google

Ascu-CASII. in uſus Medicos ſolerter admodum convertit, quicunque, dicit, *cadavera Hydrope defuncta ſæpius aperuerit, Tumorem vel frequentiſſimam, vel ſolam Aſcitis cauſam inventurum*. Verum hic morbus haud ſemper iſto modo naſcitur; ſæpiſſime enim, ut ante dictum eſt, poſt diſſectionem Viſcera reperiuntur integra, tam in Aſcite, quam in Hydrope Peritonæi; ideoque non raro morbi cauſa in ipſo Sanguine quærenda eſt. Sanguinis autem qualitas, quæ huic rei a Scriptoribus idonea dicitur, hæc eſt; cum is ad Fuſionem nimis tendit, nimiſque Sero diluitur, atque ita facile perlabitur Vaſorum Tunicas: neque hoc ita aliquando fieri improbabile eſt. Sed a contraria quoque qualitate idem effectus produci poteſt, quæ Sanguinem obſtructionibus creandis magis aptum reddat: unde Aſcitem Ictero interdum ſuccedere videmus, & in Aſcite Sanguinem eſſe debito craſſiorem: porro in hac Sanguinis Craſi culpam frequentius ſubeſſe ex eo argui poteſt, quod in Hydropicorum, præcipue Juvenum, Cadaveribus diſſectis animadvertitur; nam in iis Pulmones, quod magnum ac primarium in comminuendo, uti patet, Sanguine Inſtrumentum a Natura adhibetur, plerumque obſtructi comperiuntur. Vaſa ipſa, ex quibus humor iſte Hydropicus ortum ducit, aſſignari nequeunt, tamen, cum Viſcera reperiuntur integra, uti ſæpiſſime fit, ferri eum ab Omenti aut Peritonæi Vaſis perquam probabile eſt. Ab Omento putat Hippocrates, nec ſine fundamento; raro enim accidit ut in Aſcite id non vel eroſum vel abſumtum vel putrefactum ſit: Peritonæi vero Glandulæ quemadmodum in hoc vitio ut plurimum afficiantur quotidie videmus. A Tunicarum laxitate in Vaſis Sanguiferis; a ruptione Vaſorum Lacteorum aut Lymphaticorum haud alii oriuntur effectus, atque a nimia Sanguinis vel craſſitudine vel tenuitate. Ita, quacunque de cauſa hæc fiat humoris extra Vaſa effuſio, is per ea continuo exſudat, quoad totum Ventris cavum impleatur, ſaltem quoad Aqua pondere ſuo & compreſſione Vaſorum Poros conſtringat, neque humores ulterius effluere patiatur. Quare hic inter Vaſa Aquamque extravaſatam jugis communicatio eſt; ſic ut, cum hæc per Paracenteſin e Cavo Ventris emittatur, idem ſit, ac ſi fuiſſet derivatio ex ipſis Vaſis facta.

Ut igitur ad rem propoſitam veniamus, id eſt periculum quod veriti ſunt Antiqui in educenda ſimul omni Aqua, rationem perpendamus quare alia quævis immodica Evacuatio diſcrimen minetur; cujus rei notiſſimum & maxime familiare exemplum Venæ ſectio eſt. Nimia adeo Sanguinis copia ubi detrahitur, vis protruſionis in eo, ob hanc ipſam cauſam, multo minor eſt; ſic ut, decreſcente ejus Velocitate, multo arctius cohæreant ejuſdem particulæ. Sanguis inde haud ita liberalem Spirituum ſecretionem præſtat; quique ab eo ſecernuntur, in Nervos debiliter modo compulſi eunt; ac ſi nobiſcum reputemus, Vaſorum Tunicas haud extemplo contrahere ſe poſſe, & canales ſuos debita ratione ad liquorum in iis decurrentium copiam accommodare, erit etiam Sanguinis Velocitas eo minor, quod in majoribus fluat alveis; qua ex tarditate & cohæſione Sanguinis languor ſequitur ac Spirituum defectus: & ſi Evacuatio ingens fuerit, ipſa Mors. Ideo Venæſectionis exemplum ad rem hanc illuſtrandam adduxi, quod Celſus

Digitized by Google

ſus ipſe, quo periculum nimii Sanguinis detracti oſtendat, id Paracenteſis ſimilitudine confirmat; quod ſi, inquit, *in cura quoque Aquæ quæ inter cutem eſt ita reſpondet, quanto magis neceſſe eſt in Sanguine reſpondeat?* Eadem profecto utrobique ratio eſt; quodque ad rem magis pertinet, (evacuationem intelligo humorum qui non contineantur Vaſis ſuis in magnis admodum Tumoribus qui ſuppuraverint,) ſi materia omnis unica vice educatur, eadem aliquando ſequi incommoda experimur. Igitur ubi in Paracenteſi nimia Aquæ copia emittitur, Vaſorum Pori, per quos Humor Hydropicus ferri conſueverit, cum etiamnum pateant, eidem quoque exitum præbent: qui ideo jam profuſius fluit, quod Aquæ preſſio ſit maximam partem ſublata, quæ Vaſorum Tunicas antea quodammodo conſtringeret, neque Serum ita copioſe fluere ſineret ut ſine hoc impedimento feciſſet. Remota vero Aqua, Vaſa latius hiant, atque humores ea quantitate in Abdomen exeunt, ut eandem in Sanguine ac Spiritibus mutationem faciant, quæ modò in Venæſectione a nobis explicata eſt. Quo melius ab Hydropicæ hujus inundationis recurſu defendatur Abdomen, poſt Paracenteſin Faſciarum uſum ſuadet Cælius Aurelianus; immo de eo bis loquitur, ab eoque Tumoris incrementum averti tradit. Quod quidem optime inſtitutum videtur; nam quo arctius Venter conſtringitur, eo major Vaſorum compreſſio eſt, ideoque ita Seri minor quæque effuſio. Faſciæ ſimiliter a Littro commendatæ ſunt, uti partes citius coeant poſt Paracenteſin in Hydrope Peritonæi adminiſtratam. Albucaſis.

Ratio adducta de Spirituum conſumptione, ab ipſo Operationis ſucceſſu confirmatur: Pueri enim raro ſine diſcrimine illam ſubeunt; Galenus non plus uno, quod noverit, evaſiſſe memorat. Laxitas in Vaſorum fibris, quæ huic ætati propria eſt (uti ex magna eorum proclivitate ad ſudores manifeſtum eſt) ſuccos nimium abundanter percolari patitur; ac ſi mortem Spiritus exhauriendo Syncopenque arceſſendo haud inferat, humorum ſaltem exundantiam, qui morbum renovent, ſubminiſtrat; quamobrem teneræ hujus ætatis omnes ab Operatione ſubmovet Albucaſis. Idemque ſervari debet, ubi Vaſa admodum debilia ſint, aut Sanguis, quacunque de cauſa, languidus & effœtus: ut in ætate vel morbo confectis. Atque hinc moniti ab Hippocrate dati ſatis evidenter conſtat ratio, qui Paracenteſin mature fieri jubet, dum ſuperſunt vires. Ideo etiam hanc in Senibus fieri vetat Albucaſis. Neque ſatis mirari poſſum, quare homines, ubi verum ſubeſſe Aſcitem deprehenderint, qui ejus naturæ eſt ut ſine Paracenteſi nullo modo curari queat, Operationem eo uſque differant, ut quod unicum iis auxilio eſſe potuerit remedium, id ipſum cum nimis ſero uſurpetur, mortem iis maturet.

Syncopes, quæ in hac Operatione frequenter contingit, rationem explanare tentavi: quia nullam hactenus probabilem invenerim; quæ à Gaſengeoto a affertur, *Diaphragmatis ſcilicet in Ventrem delapſus, poſt Aquæ eductionem*, mihi incomprehenſibilis videtur. Quomodo enim Diaphragmatis in naturalem ſtatum reverſio Animæ defectionem induxerit? Ego potius,

a, 152.

Albu-casis,

quo inferius illud deſcenderit, eo liberius fore Cordi atque Pulmonibus ſpatium crediderim: qua re nihil magis convenit ad avertendam Syncopen. Hæc argumentandi ratio æquè mira eſt ac iſta, cum *Spirandi difficultatem in hoc caſu oriri dicat ex inertia Muſculorum Epigaſtricorum, qui Elaterem, utpote vehementer diſtenti, amittant, atque ideo Antagoniſtis neutiquam pares ſint.* Quod ſi mihi ratiocinandum eſſet, hanc concluſionem ducerem, quo minorem hi Muſculi Elaterem habeant, & quo magis inertes ac diſtenti ſint, eo minore vi coſtas ad inferiores partes trahi, & Diaphragma ſurſum repelli debere; unde, cum Thorax minus contrahatur, ea de cauſa liberiorem fore ſpirandi poteſtatem. Atque obiter nequeo non animadvertere, Scriptorem hunc frequenter ac ſine uſu voces Artis ab Antiquis uſurpatas affectatione quadam mutare: uti in hac ipſa re facit, Anaſarcam vocans Hydropem per Infiltrationem. Quod quidem verbum, Anaſarca, & a Græcis & ab omnibus aliis poſt eorum tempora Medicis perquam aptum ac ſignificans viſum eſt ad exprimendam hujus morbi ſpeciem: neque amplius quicquam a nova hac Voce (nam Infiltratio nullius, quod ſciam, linguæ vox eſt) ſignificatum video, quod clarius nos, quomodo hoc Hydropis genus naſcatur, edoceat.

Ea quæ de communicatione, inter Vaſa Abdominis & Cavum ejus patente, dicta ſunt, vera item ſint neceſſe eſt, ubi languor aut morbus ipſe poſt Paracenteſin redit: nemo enim ea abſurditate fuerit, ut Aquam ipſam extravaſatam ad ægri ſive vitam ſive vires ſuſtinendas neceſſariam exiſtimet. Ideoque ſi Vaſa ſic confirmata eſſent, ut Tono ſuo reſtituta nullam amplius per eorum Tunicas humoris fluxionem reciperent, nihil quicquam periculi in educenda ſimul omni Aqua contingeret: atque hoc paucis iis eveniſſe videtur, in quibus Chirurgi memorant Aquam eruptione aliqua fortuita omnem ſubito effuſam, ſine ullo hominis periculo. Idemque pertinet ad ea quæ ab Hieronymo Fabricio relata ſunt; qui hoc ſemper eo modo ab audaci illo Artifice Horatio a Nurſia factum, & ſucceſſu interdum non caruiſſe tradit. Sed uti hanc felicitatem non ita ſæpe contingere ait, ita nec Artis regulis noſci quando proſpere aut ſecus id eventurum ſit; quare in eo Antiquorum opinionem ſecutus, altera via inſiſtendum monet, qua ſenſim Aqua emittatur. Atque hic inſignem Fabricii locum indicare debeo, ex quo fides ejus & judicium pariter eluceſcit. Is non niſi duos a ſe unquam inciſos fuiſſe prodit; quorum uterque mortuus eſt: alter ex eo quod Operatio dilata ſit uſquedum res deſperata eſſet: alter, quod, fiſtula conſulto educta, Aquam omnem ſimul emiſerit. Quanquam ille minime dubitet, quin Operatio, ſi omnia recte adminiſtrentur, felicem habere poſſit exitum: neque præcepta huc pertinentia a quoquam prudentius quam ab ipſo poſita ſunt.

Licet iſta fuerit univerſorum ſententia de diſcrimine quod intentet Aquæ omnis uno & eodem tempore effuſio: tamen in eo certe, qui ab Antiquis fieri ſolebat, emittendæ ejus modo aliqua ſubſunt incommoda, quando ſcilicet parva copia plurimiſque intervallis educitur, nulla, ſicuti mos fuit plerumque, faſcia adhibita. Nam niſi iſtiuſmodi fiat compreſſio, hauduaquam facile eſt novas humoris Hydropici ſuppetias intercipere, idque ob

cauſas

cauſas ſuprà allatas: ita ut per Operationem, quæ in multos dies continuari debet, Tumor, ideo quod recentes ſuppeditentur copiæ, pro ratione humoris effuſi non ſubſidat. Huc accedit, quod Cannula in vulnere retenta noxam parti frequenter inferat, & Gangrænam interdum accerſat: quanquam fortaſſe, uti Faſciæ uſus aliud illud incommodum præverteret, ita quoque Cauſticum ante inciſionem adhibitum huic injuriæ magna ex parte mederetur; ſiquidem hoc modo, fiſtula inciſæ cuti immiſſa, vulneris oræ minus forent Inflammationi opportunæ. Albucaſis.

Utcunque id eſt, hanc alteram Aquæ omnis ſimul educendæ viam cum ſucceſſu uſurpari poſſe, noſtrorum Experientia temporum edocti ſumus: ad quam viam inter nos in uſum adducendam, Tu, Vir Clariſſime, plurimum contuliſti: atque ea jam in Noſocomiis noſtris familiaris eſt, itemque in iis quæ Lutetiæ ſunt, Garengeoto teſte, non infrequens. Porro, cum Aqua in Peritonæi Duplicatura, ſicuti non raro fit, includitur, eo minus etiam eſt in hoc operandi modo diſcriminis: nam ex Anatomia diſcimus, vix fieri poſſe ut tale quidvis incommodum eveniat, necnon & Membranæ hujuſce Tunicas facilius ope Faſciæ coalituras.

Morbus ab Albucaſi, in Capite nonageſimo tertio, deſcriptus, perquam mirabilis eſt; cujus exemplum ipſe, in Muliere tenuis habitus & in qua Venæ admodum extantes eſſent, ipſe viderat; ea dolore laborabat ex alio in alium locum diſcurrente. Cum hæc illi manum oſtenderet, parvum is in Vena Tumorem atque inflationem percepit: quod, intra horæ ſpatium, tanquam Vermis, ſurſum rependo; opinione citius uſque ad brachium aſcendit, huc illuc, Hydrargyri ritu, ſeſe motitans. Dolor cum Tumore locum mutabat. Alterius horæ ſpatio, corpore peragrato, ad alteram manum pervenit. Quæ diſcurſationis celeritas perquam mirabilis ei viſa eſt, cum nihil antea ſimile aſpexiſſet. An quicquam in hoc caſu adminiſtrari præcepit, ab eo non memoratum eſt; ſed cum aliquid hujuſmodi inciderit, ſi Tumor inſignis emineat, & vehemens urgeat dolor, partem incidi & Cauterium deinceps adhiberi imperat.

Multa accurate de Vulneribus, per Sagittas factis, ex propria tradit Experientia: & multas magnaſque curationes a ſeipſo præſtitas recenſet. Inter cæteras, Mucronem Sagittæ ex Naſo per ejus cartilaginem extraxit, in qua per longum illa tempus delituerat: ægerque ad integritatem, ſed nonniſi poſt quatuor Menſes, perductus eſt. Albucaſis autem, ex iis quæ in hac Operatione viderat, in errore eos verſari contendit, qui cartilaginem vulnere diviſam coire rurſus non poſſe aſſerunt.

In ipſo Libri Secundi a fine, variæ ab eo deſcribuntur Sanguinis ex Venis detrahendi viæ: ac de Brachiorum Venis agens, duos refert haſce incidendi modos. In altero, Punctio fit ope Inſtrumenti quod vel Myrti vel Oleæ folii figuram referat: quorum id quod in Oleæ folii ſimilitudinem figuratum ſit anguſtiorem acutioremque habeat mucronem. In altero, Vena per Sectionem Cultro dividitur, quem Alneſſir, & Phlebotomum Cultellarem vocat, quemque Guido de Cauliaco communem

a. C. 95.

Albu- fuiſſe Lanceolam ait ; verum hic, ut opinor, fallitur, quoniam figura hic
casis. aſcripta omnino ab ea diſcrepat. Cultro iſto Medicos optimæ notæ uſos eſſe tradit Albucaſis : ac trium iſtorum Inſtrumentorum forma ab eodem deſcripta eſt. Pro apertione Venæ quæ in Fronte eſt, aliud Inſtrumentum, quod Foſſorium appellat, adhiberi vult ; id Inſtrumento ſimile eſt quo Veterinarii noſtri utuntur, & alia aliqua re eo referente, percuti debet, quo melius iſtius Tunicæ ſcindi poſſint : hanc in eo loco commodiorem Sanguinis mittendi viam exiſtimat, quam ſi Phlebotomo præſtetur, qui ſi adhibeatur, videndum eſſe ut hujus lata ſit extremitas.

Primam hanc ipſorum Inſtrumentorum mentionem eſſe credo, quibus Antiqui in Sanguine detrahendo uſi ſint. Galenus quidem, Μαχαίριον ὀξυβελὲς, ab Hippocrate ad inciſionem in Empyemate commendatum, φλεβότομον exponit, Scalpellum ſcilicet qualis in mittendo Sanguine adhibeatur. Idem quoque Myrtiformem Cultellum memorat, & Μαχαίρια ἀμφήκη, quæ aciem utrinque habeant : verum hæc Scalpellos potius ſignificant, qui Inciſioni generaliter inſerviant, quique diſſectioni, & aperiendis Tumoribus, aliiſque ejuſmodi uſibus idonei ſint, quam eos qui venæ incidendæ peculiariter accommodentur. Talis eſt Græcorum Σμίλη ſive Σμίλιον, id eſt, Μαχαίριον στηθοειδὲς Hippocratis, quemadmodum hoc interpretatur Galenus ; talis etiam Μήλη eſt, quo Hippocrates utitur ad Sanguinem Scarificatione detrahendum in Ulceribus ; neque alius eſt Scalper ſive Scalpellus Celſi ; quanquam ob alius vocis defectum hic eum nominet, quaſi vulgare Inſtrumentum in Phlebotomia adhibitum. Ex iis quæ de Vena Frontis dicta ſunt, Foſſorium illud Albucaſis tempore in uſu fuiſſe perſpicimus ; quod non modo in hac Vena, ſed etiam in Venis Brachii aperiendis, uſurpatum perquam veriſimile eſt ; nam ita ipſe videtur ſignificare, Percuſſionis vocabulum adeo frequenter repetens. Ac rem eandem eodem modo ante hunc enuntiarunt Rhazes & Haly Abbas ; Conſtantinus autem Africanus, qui ſua ab his potiſſimum exſcribit, Albucaſi vero antiquior eſt, hanc Venas in Brachio aperiendi viam diſerte exponit : nam is has voces habet, *Ferire*, *Venis Feriendis* ; *ne Nervus Percutiatur*, *ne Os percutias*. Ac Juvenalis ad hunc Sanguinis in eodem loco mittendi modum reſpicere videtur, eodem ſenſu dicens, *Mediam Pertundite Venam*. Audivi quoque ipſe, Chirurgos noſtrates haud ita pridem Operationem ſimili modo præſtare ſolitos. Celſus id inſtrumentum, quod in Venæſectione adhiberi jubet, Scalpellum nominat: Conſtantinus omneſque inferiores Latini idem Plebotomum vocant, in eo Cœlium Aurelianum & Theodorum Priſcianum ſecuti, qui voce *Phlebotomare* utuntur. Quam vero ſimilitudinem id habuerit cum Lanceola noſtra, haudquaquam conſtat : hæc quidem vox a Gallis derivata eſt ad nos, atque ad eos, teſte Diodoro Siculo, a λαγκίᾳ Veterum Gallorum. Lanceolæ vera ac germana ſignificatio Julio Capitolino haud antiquior eſt ; quamdiu autem eadem Inſtrumentum Chirurgicum denotaverit, neſcius ſum ; tamen hanc eo ſenſu uſurpatam Gulielmi Britanni tempore invenio, qui A. D. MCCXX. vixit, ac Philippi Auguſti, cui a Sacris erat, Hiſtoriam conſcripſit. Is aliqua habet de Lanceola, eamque a Phlebotomo evidenter diſtinguit ; nam

utrum-

Digitized by Google

utrumque hoc Inſtrumentum ea ætate fuiſſe in uſu videmus. *Lanceola dicitur ſubtile ferrum acutum, cum quo minutores aliqui pungendo venam aperiunt in minutione. Aliqui cum Phlebotomo venam percutiunt, unde & Phlebotomia dicitur minutio.* ALBU-CASIS.

Albucaſis, quod me pene fugerat, proceſſum Calculi e Veſica extrahendi (qui Apparatus minor dicitur) Celſo Pauloque & uberius & accuratius deſcribit: ac ſpeciatim modum proponit, quo is e Fæminis per Inciſionem educi debeat. Græci de hujuſmodi Operatione in iſto ſexu nihil habent; ſoluſque inter Antiquos pauca quædam de hac re tradit Celſus. Atqui valde dubito an Operationem ipſe præſtiterit Albucaſis: ſiquidem ex ipſius verbis manifeſtum eſſe cenſeo, Chirurgum iis temporibus, atque in ea regione[a], quæcunque iſta fuerit, ubi is Artem exercuerit, raro aut nunquam eſſe hac in occaſione adhibitum. Virginem enim illic neutiquam erat Viro contrectare licitum; neque mulier caſta quævis aut nupta eo adduci poterat ut ejuſmodi infirmitatem diverſi cuipiam ſexus declararet. Igitur ægris ſolenne erat, Obſtetrici aut peritæ alicui Fæminæ inſpiciendas ſe præbere, quæ Chirurgi quidem conſiliis in hoc negotio uteretur, ſed ea quæ manu fierent ipſa adminiſtraret: quanquam is admodum paucas fuiſſe narrat, quæ rem ſolerter exſequi poſſent. Tales erant apud Græcos Ἰατρεῖναι atque Μαῖαι. Ipſe autem hoc modo procedendum ait; Digitum Operatrix Pudendo immittat, atque Veſicam læva manu comprimens Calculum ab ejus Orificio, quantum fieri poteſt, ad radicem ſive fundum oſſis Coxæ deducat: & ibi, quocunque in loco Calculus percipiatur, fiat Inciſio, quæ primum exigua eſſe debet, poſtea Radio intromiſſo, ſi tum ſentiatur Calculus, vulnus ampliandum eſt pro ratione magnitudinis qua is eſſe videatur. Locus Sectionis ab illo indicatus inferior videtur eo quem incidi jubet Celſus, (hic enim inciſionem fieri vult *inter Urinæ Iter & Os Pubis*) initio, uti reor, ab interiori Vaginæ parte facto. Idque haud aliter eſſe inde profecto manifeſtum eſt, quod inter alias hanc rationem adducat cur per difficilis Operatio ſit, atque adeo magis in Fæminis quam in Viris: Locum nempe Sectionis in illis remotiorem eſſe a Calculo, ac proinde altiorem poſtulare inciſionem, quæ plus ideo diſcriminis intentet. Solus ex omnibus Chirurgis Italis proceſſum integrum ab Albucaſi exſcribit Brunus. At ſi Albucaſis locum a Celſo deſcriptum ipſe etiam ſignificaſſet, iter inde ad Veſicam multo brevius eſſe ex Anatomia noſceremus: nam ſi a latere & ab altera parte Ductus Urinarii fit inciſio, Culter ſtatim e vagina in anteriorem Veſicæ partem labitur. Quod ſi Sectio in Perinæo inſtitueretur, nulla in Calculi diſtantia foret diverſitas in diverſis Sexibus. Locus autem Sectionis hic ab Albucaſi indicatus idem ad amuſſim eſt, ac is ubi Frater Jacobus & poſt eum Ravus inciſionem fecerunt: quanquam neuter horum, opinor, incidendi modum iſtum ab illo didicerit. Illud etiam notari poteſt, Albucaſim, quo tutius ad Calculum perveniri poſſit, diverſas duas inciſiones, quod etiam a Ravo factum video, fieri jubere. Locus hic dividi poteſt ita ut non convulneretur Vagina, præcipue in

a In MS. Codice, qui a Velſchio adducitur, Cyropolitanus is vocatur. Cyropolis autem una erat ex præcipuis Mediæ Civitatibus, juxta mare Caſpium poſita.

Digitized by Google

ALBUCASIS. Virginibus: quem errorem ſæpe admiſit Frater Jacobus: quare optimo jure, Operationem magis arduam eſſe in Mulieribus quæ Virum expertæ ſint aut liberos pepererint, affirmat Ravus; nam cum in his magis ampliata ſit Vagina, hæc facilius ſub cultrum incidit: quo in caſu Vagina bis ſecetur neceſſe eſt; idemque contingere debet, ſi inciſio fiat in Perinæo, quæ res a Gulielmo de Saliceto animadverſa eſt. Nullus itaque, præter hunc ab Albucaſi notatum, locus eſt, ubi Vaginæ inciſio ullo modo vitari poteſt. Quodque obſervatu digniſſimum eſt, ſi in Operatione incidatur Arteria, ac fluxio Sanguinis moleſtiam creet, deſiſti, Calculumque relinqui jubet, & curando vulneri unice incumbere: ac deinceps poſt aliquot dies, cum id jam ad digeſtionem perductum ſit, Operationem rurſus aggredi Calculumque extrahere. Neque aliter P. Franco inciſionem uno die facere, ac proximo vel alio quovis inſequente Calculum educere ſolebat; idemque hic in Viris a Cypriano factitatum eſt.

Notavi antea quam fidentes fuerint quantoque audaciores Romanis, in Chirurgicis Operationibus exequendis, Græci; & quam multa hi præſtiterint, propter cœpti vel ſævitiam vel difficultatem, a Recentioribus non tentata. Quicunque vero Albucaſim evolverit, ejuſque ſcripta cum Pauli Celſive Commentariis contulerit, illum inter omnes audaciſſimum comperiet; Catalogus ipſe Operationum ab eo numeratarum terrori erit homini, qui non multum fuerit in Chirurgia ſimili verſatus. Id autem in eo miror, quod viam ille ſilentio prætermiſerit, quam aliqui ex popularibus ejus aggreſſi ſint, ad extrahendum e Rene Calculum, per inciſionem in Muſculis Dorſi factam. E Serapione & Avicenna conſtat, hoc aliquando iis temporibus præſtitum; quanquam Operationem uterque valde ancipitem eſſe judicet, & ex qua veriſimillime ſecutura ſit ægri pernicies. Quam rem obiter tantum commemoro ut oſtendam, vix ullam fuiſſe iis temporibus Operationem, quantumcunque vel doloris vel difficultatis vel diſcriminis præ ſe ferret, quam non aliqui auſi ſint & Chirurgi ſuſcipere, & ægroti ſubire. Quodque ad caſum modo nominatum attinet, utut lethalia ea vulnera exiſtimata ſint quæ Renis Pelvim penetraverint, rem manifeſte aliter ſe habere deprehendimus ex Hiſtoria Hobſoni Conſulis a doctiſſimo Bernardo relata; ſiquidem e Rene Hobſoni, Patavii tum agentis, Calculum ope inciſionis eduxit celebris ille Dominicus Marchetti, iſque multos poſtea annos ſanitate integra fruens vixit. Res tota accuratiſſime deſcripta eſt, atque in eam animadverſiones lectu ſunt digniſſimæ; qua in narratione traditur, Arabas quidem hujuſmodi Operationis mentionem feciſſe, cæptum vero aut Inſani hominis aut Circulatoris exiſtimaſſe, ac primum fuiſſe, qui id ſerio præceperit, Rouſſetum. Veruntamen, præter hoc Exemplum, eſt etiam aliud ex quo Nephrotomiam hanc revera adminiſtratam diſcimus, quod in Hiſtoria Gallica a Mezeraio ſcripta occurrit, his verbis expoſitum: *Pariſienſes Facultatis Medicæ Doctores, cognito Lictorem quendam Bagnolettenſem, qui Calculo graviter laboraſſet, ſupplicio damnatum eſſe, a Rege petierunt ut is in in eorum poteſtatem dederetur, quo experimentum in eo fieret, utrum inciſo ejus Rene educi poſſet Calculus. Adeo feliciter ceſſit Operatio, ut is multos poſtea an-*

nos

nos ſine ſalutis diſpendio vixerit. Hoc quidem regnante Carolo Octavo factum eſt, qui Anno 1498. obiit ; centum fere anni antequam Rouſſetus Scriptis innotuerit, & quo tempore Gallica in initiis ſuis eſſet Chirurgia. Tulpius in ea opinione eſt, Rouſſeti conſilium hoc præcipue nixum fuiſſe, quod aliquando notatum ſit Abſceſſu in Rene facto Calculum viam ſibi patefeciſſe, quemadmodum in eo quem is adducit caſu per Lumbos exiit : quæ res etiam ab Hippocrate animadverſa eſt. Verum haud minus veriſimile eſt id Rouſſeto in mentem veniſſe, cum rem ſupra memoratam auditione accepiſſet, quæ proculdubio in patria ſua hominum eſſet ſermone pervulgata : nam & eandem ipſe narrat Hiſtoriam Rouſſetus, licet (ex Monſtreleti Supplemento) in una aut altera re diverſam. Quamvis duo hæc Exempla (& plura fortaſſe in Libris non occurrunt) Operationi commendandæ vix ſufficiant : tamen hoc ſaltem ex iis concludi poteſt, eam, utcunque ancipitem, poſſe aliquando feliciter adminiſtrari, atque in caſibus alioqui deſperatis admitti, ubi exitus per Abſceſſum indicetur. Argumenta, quæ ab Analogia ducit Rouſſetus, lectione non indigna ſunt. Inciſionem quæ ad extrahendum e Veſica Calculum eſſet facta, Operationem admodum periculi plenam homines primo credidiſſe, haud temere opinamur; adeo ut Aſclepiades atque hujus Secta eam pro exitioſa condemnaverint ; & Hippocrates eandem ſolam inter omnes Operationes Chirurgicas certo Artificum generi relinqui voluerit, qui id profeſſo agitarent. Difficile profecto eſt in univerſum judicare, quid in Chirurgia fieri nequeat. Quædam hujuſmodi ab Antiquis præſtita eam præ ſe ferunt temeritatem, ut hæc vereor ne incredibilia hæc ſolum de cauſa repetemus, quod neminem eadem noſtris temporibus aggredi videamus. ALBUCASIS.

Ita, Vir Clariſſime, diverſas Tibi celeberrimorum inter Arabas Medicorum formas exprimere tentavi : & exempla quædam protuli, quæ hos aliqua ſaltem Profeſſioni noſtræ incrementa, & obſervationes aliquas ad rem pertinentes iis quæ a Græcis acceperant adjeciſſe demonſtrent. Id ſi aliter ſe haberet, una ſaltem, & ea maxime momenti res, de qua hactenus non ſum locutus, haud alibi quam inter Auctores hoſce quærenda eſt : Variolarum intelligo Hiſtoriam. Nam ab Hippocratis tempore uſque ad ipſum tempus, quo recens ac prodigioſus ille morbus apparuit, nihil credo æque inſigne in Medicina extitit. Hujus origo multo longius retro, quam vulgo creditur, ex ipſorum Auctoribus inveſtigari poteſt : nam repetenda eſt etiam ad illuſtrem uſque ipſius Mahometis Epocham quæ cœpit initio Septimi Sæculi. Morbillos Arabes, qui affectus ſine dubio ejuſdem ætatis eſt, neque incongrue ab Avicenna dicitur Variola Cholerica, vitium adeo cognatum Variolis cenſent, ut pleramque de his duobus ſimul agant, quaſi minor majore comprehenſus eſſet. Neque in controverſiam venire debet, quin Variolæ Græcis fuerint incognitæ (quicquid nonnulli e Recentioribus contra garriant) atque in hac gente primum notatæ, & a Mahometanis deſcriptæ. Cumque is Morbus ita miris comitetur Symptomatis, & ſit ita conſtans & ordinatus in vario ejus progreſſu, atque ita univerſe in genus omne humanum VARIOLÆ.

Digitized by Google

num cadat, a Clerico jure quodam deſiderari poterat breve ſaltem aliquod compendium eorum quæ primi iſti de hac re Scriptores tradidiſſent: præcipue cum imaginem ejus in ipſo ortu ab iis luculenter expreſſam, & curandi rationem ſatis dilucide expoſitam videamus. Ille ipſe per ſe Rhazis Liber qui, de Peſtilentia, inſcribitur, quid ii de hoc morbo ſenſerint, explicat uberrime, & ab his, differentiam eam quæ ſit inter Diſtinctum atque Confluens genus, probe perſpectam fuiſſe demonſtrat. Ex antiquiſſimis, quæ ſuperſunt, Variolarum traditionibus; has in Ægypto primum, Omaris tempore, qui Mahometi ſucceſſit, apparuiſſe comperimus: etſi, cum has Græci prorſus ignoraverint, Arabes ſine dubio morbum illuc e ſua gente advexerint, quem ipſi fortaſſe antea a remotioribus Orientis gentibus ſuſcepiſſent. Horum enim Antiquiſſimi Scriptores de eo non ita loquuntur, quaſi recenter orto. Uti vero hic populus, intra minus quam triginta annorum ſpatium Religionem ſuam atque Imperium, ita quoque novam hanc Luem, per Ægyptum, Syriam, Palæſtinam, Perſiam, ac paulo poſt per litus Aſiaticum in Lyciam ac Ciliciam propagavit: ſub proximi vero Sæculi initium, ulterius in maritimas Africæ partes quoque, ac trans Mare Mediterraneum in ipſam Hiſpaniam eundem diffudit.

Novus quidem hic in Medicina campus aperitur; ſed brevem Tibi duntaxat morbi hujus delineationem ponam in conſpectu, uti ab Arabibus ipſis, ac potiſſimum ab uno de iis antiquiſſimo optimoque Auctore, Rhaze adumbratur: quique, ipſo dicente, primus omnium diſtinctius quiddam & enucleatius ſuper hoc argumento conſcripſerit. Igitur ut ejus inſtitutum ſequar, uti malum erat antea inauditum, ita quoque cauſam ejus affert, in Medicina æque novam, Innati ſcilicet genus quoddam Contagii. Id, uti is ait, Fermentum in Sanguine eſt, quale in Muſto fieri ſolet, iſque ſerius aut citius materiam peccantem per Cutis Glandulas ejiciendo ſeſe purificat: quæ quidem Hypotheſis, ſine ullo fundamento, a Recentiorum multis ad Febrium omnium notionem explanandam adhibita eſt. Fermentum hoc a Matre in ipſo Utero derivari ponit; ex quo fit, ut Morbus adeo univerſus ſit, atque ita in omnes pariter incidat. Vere atque Autumno maxime vulgaris eſt: præcipue poſt uvidam æſtatem, aut hyemem tepidam; eidem Pueri ac Puberes maxime opportuni ſunt: Senes rarius, niſi ſi tempus Peſtilentia grave ſit. Corpora obeſa atque fluxa, quæ humoribus abundent, multoque vel Vino vel Lacti aſſueta, contagione citiſſime inficiuntur; iique, qui ſicco corporis habitu ac Bilioſo Temperamento ſunt, vehementiori plerumque genere laborant. Interpres Græcus, qui Rhazis Librum e Syriaco tranſtulit (quo ſermone hunc a Rhaze ſcriptum credibile eſt) id genus verbo quodam inaudito, Ευλογίαν, nominat, quo Syriacam vocem, Chaſpe, exprimi ait. Quæ quidem vox & in Hebraico & in Syriaco ſermone Ἐξάνθημα ſignificat, ſive Puſtulam inflammatoriam: ideoque N. Machelli, qui elegantiſſimam nobis Græci Operis Verſionem dedit, vocem hanc, Incendium, ſatis commode reddit, quam Græce Ευφλογίαν dici teſtatur. Quod ſi conjectura uſi Εχφλογίαν legi debere cenſeamus, manebit Auctoris ſenſus, exigua tantum in verbo mutatione facta.

Præ-

Digitized by Google

Præcedentia Morbum Symptomata ſunt, acuta febris, vehemens in Capite ac Dorſo dolor, (cumque is in Dorſo hæreat, ſignum longe certiſſimum eſt) cutis ariditas, ſomnolentia, ſpirandi difficultas, inſomnia turbulenta, oculorum rubor, punctiones per univerſum corpus, oſcitatio, pandiculatio, pulſatio pondusque in Capite, ægritudo, ac vomendi deſiderium. Mali generis ſigna ſunt, ingens in Dorſo dolor, ægritudo vehemens, inquietudo, totius corporis ardor, color flammeus, præſertim ſi in Gutture ſit. Puſtulas Rhazes vocat, vel a *Sublimes*, quæ diſtinctæ eſſe & in apicem ſurgere debent, vel *Latas*, quæ depreſſæ & amplæ ſunt, uti in Confluenti genere. Multa ex his Symptomata Morbillis communia ſunt; ac ſi Calor vehementius b exarſerit, & Pectoris anguſtia violentiſſime urgeat, præcipue ſi Tuſſis etiam adſit, cum Aurium aut Naſi prurigine, Morbilli potius præſagiri poſſunt, qui interdum ipſis Variolis lethaliores exiſtunt. VARIOLÆ.

Differentias & Prognoſtica Variolarum accuratiſſime exponit. Si eruptio facile fit, & Puſtularum maturatio recte procedit, res in tuto eſt; at ſi poſt eruptionem inhæret adhuc febris, non item. Benignum genus eſt, ubi ſpiritus commode trahitur, pulſus compoſitus eſt, ſenſus conſtant, ægerque & cibum & ſomnum capit. Neque peſſimum genus cenſeri debet, ubi Puſtulæ, materiam albam comprehendentes, amplæ, diſtinctæ, paucæque ſunt, atque ad maturitatem ſine Febre memorabili perveniunt; neque vero terreri quempiam oportet, licet eæ in quibuſdam locis confluant, modo ſint maximam partem amplæ, ac debito more procedant, vireſque non deficiant, neque adſit aut ſpirandi moleſtia aut corporis ardor. Verum ubi denſæ ſunt, & cohærent eo modo ut confluendo multæ unam efficiant, ubi congeriei hujus circulus peramplus eſt, eæque adipis aut ſevi ſpeciem referunt, ubi Herpetis inſtar ſerpunt, aut ejus quæ Formica dicitur, cutimque erodunt, exulcerant, atque contrahunt: ubi Verrucarum ſimiles attolluntur, neque in ſe materiam ullam continent, perquam Maligni generis hoc eſt; præſertim, ſi poſt eruptionem haud recte procedant, neque æger levationem ſenſerit. Si poſt eruptionem febris increſcit, malum utique ſignum eſt: ita quoque nova Puſtularum expullulatio magnam humorum abundantiam denotat. Genus magis benignum eſt, cum in Puſtulis rubor haud ita ſit intenſus; at ſi vehementer pallidæ ſint, diſcrimen ſubeſt. Si primo ægrotationis die erumpunt, id humores nimio impetu fervere ſignificat: ſi tertio die, magis temperatos atque languidos eſſe: ſi diebus Criticis, quibus reor Quartum atque Septimum ab eo intelligi, eo mitior adhuc morbus eſt. Quod ſi dolor parti cuivis inhæreat, & ea pars colorem viridem aut nigrum induat, vireſque collabantur, pernicioſum eſt. Si Puſtulæ admodum exiguæ duræque, & coloris violacei, viridis, ſanguinei, aut nigri ſint, neque maturentur, exitium portenditur; ac ſi per totum morbi decurſum in eo ſtatu maneant, Febris autem perſiſtat, accedat etiam Syncope, ægritudo, aut tremor Cordis, mors in propinquo eſt. Hactenus de Symptomatis atque eventus præſagitione.

Se-

a Ad Almanz. 10. 18.
b Diviſion. Lib. I. 19.

Digitized by Google

VARIOLÆ. Sequitur Variolarum Curatio, de qua verius ut judicium ferre poſſimus, illud memoria tenendum eſt, Rhazem in calida Perſiæ regione & vixiſſe & ſcripſiſſe. Sanguinem ſtatim aut Venæ ſectione aut Cucurbitulis, etiam in Infantibus, detrahi jubet: idque ad animæ refectionem, ſi vehementer urgeant Symptomata: ſin minus, moderata copia fieri præſtare. Quod ſi Vena in Brachio ſe non offerat, Poplitæam incidi poſſe. Cubiculum per omne tempus frigidum ſervandum: victuſque omnis ſit refrigerans. Pro alimento, Ptiſana. Medicamenta, præcipue e Trochiſcis Spodii (qui ex optimis Abſorbentibus ſunt) & ex Granatorum ſucco, aliiſque omnibus Acidis & Aſtringentibus Herbis. His autem refrigerantibus utendum, quo mitigetur vehemens morbi ardor, cum ea tamen moderatione ne calor naturalis extinguatur. In initio Aquam Glacie frigefactam præbet, quoad vomat ſudetque æger; poſtea Fomentis ex Aqua calida utitur; qua ratione optime propelli Puſtulas exiſtimat. Ita quoque ad arcendum morbum & pro præparatione contra eum, Natationem, Aquæ Glaciatæ ac Victus Acidi quam frigidiſſimi uſum præcipit, uti Omphacii, Olerum, &c. Formulam quoque exhibet ex Acidis & Spodio confectam, interque Indos multum uſitatam, qui affirmarent, quiſquis ea uteretur Puſtulas haud plus decem in eo erupturas. Si venter aſtrictus ſit, hunc Infuſionibus quibuſdam bis in die ſolvi vult; unde Puſtulas pauciores futuras: neque id negligendum, ſi vis morbi magna ſit. Poſt eruptionem, a validioribus Purgantibus temperandum, ac præcipue circa Criſim, ne Dyſenteria ſuperveniat. Quod ſi neglecta fuerit in initio Sanguinis detractio, lenes ſudores ad promovendam eruptionem excitare. Si ægre exardeſcat, neque Puſtulæ procedant, Decoctum ex Ficubus, Uvis, Lentibus, &c. perpetuo dandum. Si levis ſit affectus, neque homo conflictetur, ac Variolæ jam exierint, iis quæ impenſe refrigerant abſtinendum, ne eruptionem morentur, continuandum vero idem Decoctum, adjecto Croci pauxillo, &c. Ubi omnes in conſpectu ſunt, Vaporationes ex Aqua. Diluentia ſint, Aqua Hordei, Granatorum, Melonum, &c. aliique temperati liquores: quodcunque vero humores magis reſolvat, minus utile, præſertim in Morbillis. Si æger admodum laboret, atque in Syncopen lapſurus videtur, in Aqua Frigida immerſio cum Frictione ad propellendos Morbillos: & cavendum ne Fluida nimium ſolvantur, vel homo ſudore diffluat. Poſt diem Quintum (numerando a tempore quo ægrotatio primum invaſerit) ſi Puſtulæ non procedant, ea Medicamenta danda, quæ eruptionem adjuvent. In hoc tamen circumſpecte agendum, & habita ratione Symptomatum, præcipue Febris, cujus optimum indicium ſit Spiritus Pulſuſque. At ſi Puſtulæ duræ ſint & Verrucas referant, ægrique vires languеant, maturationi ſtudere ſupervacaneum eſt: cum hæc conditio morbi plane deplorata ſit. Opiata, ſupra omnes res, in vigiliis, aut alvi fluxu, idonea ſunt. Venter plerumque juxta mali finem ſolutus eſt, præſertim in peſſimo genere. Nulla ante Criſin inſtituatur Purgatio: at ſi res id poſtulet, & corpus aridum ſit, in initio, & ante declinationem purgandum: in principio, ut minuatur calor & pulſatio in capite: ante declinationem, quo levetur onere Natura, & materia morbifica expellatur. Quod quidem conji-

cie-

Digitized by Google

ciendum eſt vel ante vel poſt Venæ ſectionem, ex eo quod corpus infirmum ſit, inflatum tamen atque humoribus redundans: ex latente febricula, Pulſuque undoſo. Atque in hoc caſu optime reſpondet Purgatio. At ſi os amareſcat, ſi vomitus & inflammatio oriatur, ſi fauces ita repletæ ſint ut ſtrangulatio metuatur, ſanguinem mitti expedit. Præcepta ſatis ampla ſunt, quæ ad Gargariſmata, Collyria, &c. ſpectant: & ad arcenda Ulcera Foveaſque e Variolis oriri ſuetas. VARIO-LÆ.

Hæc eſt deſcriptio variolarum a Rhaze tradita; neque ea ſane a veritate diſcrepat, quanquam is haud ſingula minute exponat: ac per annos ſupra quingentos id ita abſolute præſtitum homines judicarunt, ut inſequentes Scriptores vix quicquam his adjecerint; donec tandem ſingula morbi Stadia diſtinxerint, & ſingulorum dies ipſos accuratiſſime obſervare edocti ſint. Verum ab eo tempore uſque ad hoc tempus, quanquam Recentiores notas ejuſdem ac Symptomata magis explicate enumeraverint, tamen quod ad Praxin attinet, fundamenta hic omnium eorum, quæ ii præcipiant, poſita videmus. Cujus rei pauca proferam Exempla.

Inter duo Variolarum genera diſcrimen recte fecerunt Arabes, atque inter harum utraſque ac Morbillos: neque Regularia tantum ſed Anomala quoque deſcripſerunt genera. Eſt etiam ubi aliam alii meſſem ſuccreviſſe notarunt.

In initio, & interdum poſt Eruptionem, Venæ ſectio & Purgatio ab iis inſtituitur. Ac profecto, vel felicem vel funeſtum morbi exitum ita pendere cenſuerunt ex iis quæ vel in prima ejus invaſione, vel in primis ſaltem diebus adminiſtrarentur, ut Victum accuratiſſime ordinent, eumque admodum refrigerantem velint, prout certe in ferventiſſima eorum regione conveniebat. Igitur id ab iis haud ſine ratione factum: quod alii vel abſurde imitati ſunt, vel etiam prætergreſſi ſunt, in regionibus, ubi neque Natura morbi neque Aeris conſtitutio idem requiſierit. Ac Sydenhamus noſter in prima Operum ſuorum Editione huic regimini nimis indulſit: qui poſtea tamen, ſapienter, multa a ſe dicta retractavit, ac moderatam rationem amplexus eſt, quæ ſine dubio & rei ipſi & hujus Inſulæ temperiei magis conveniat.

In hoc primo Morbi Stadio, tam quoad Victum quam Medicamenta, Diluentibus eos ex toto inſtitiſſe percipimus: qua via & Puſtularum Eruptionem benignam optime præſtari cenſuerunt, & eodem modo caveri ne eæ rurſus retrocedant. Quantumvis autem Victus ſummatim ab iis inſtitutus ex refrigerantibus conſtaret, tamen Calida etiam & generoſa Cardiaca, quandocunque ope Natura indigere, aut diſcrimen ſubeſſe videretur ne Puſtulæ ſeſe intro reciperent, fidenter adhibuerunt. Eodem conſilio, ubi tumultus ac fermentum in humoribus apparet, quod ſedandum judicarent: aut Symptoma aliquod, ex quo tardaretur Puſtularum maturatio, ad ſupremum illud ac plane divinum ex Opio Remedium confugere ſolebant; quod quidem ab iis frequentiſſime in hoc caſu uſurpatum eſt, licet Sydenhamus primam omnino inter nos ejuſdem dandi mentionem habuiſſe videatur.

Ibidem reperies, in Declinatione morbi, ubi Natura, quantum ejus viribus

VARIO-LÆ. ribus fieri potuerit expulſo, ſub onere Materiæ morbificæ laboret, Artem illos in ſubſidium haud imperite vocaſſe, atque in his anguſtiis præcepiſſe, quibus cautionibus adhiberi debeat vel miſſio Sanguinis, vel Purgatio.

Hæc de Variolis, ex Arabibus, adnotavi, memet intra Hiſtorici munus continens; neque argumentum ipſum longius perſequar, hujuſmodi diſquiſitionibus Tibi, Vir Amiciſſime relictis, qui cum hanc rem omnium accuratiſſime teneas, nobiles eas Obſervationes cito, ut ſpero, in publicum proferes, quas Tibi ſuppeditavit vel Scriptorum Veterum fida lectio, vel felix admodum & occupata Artis noſtræ exercitatio.

Ita ea, quæ mihi de Arabibus videbantur dicenda, abſolvi; in qua re vereor ne me nimis longum fuiſſe exiſtimes, aliique id fortaſſe vel nullius momenti vel minus neceſſarium arbitrentur. Sed ut rem cum æquitate dijudicemus, hæc eorum laudis ſumma eſt: etſi pleraque a Græcis ſumſerint, tamen aliqua iis Medicinæ deberi incrementa, haud inficiari abſque injuria poſſumus. Primi Medicamenta Chymica in uſum duxerunt; licet ea numero pauca fuerint, neque hi in Arte Chymiæ inſignem ullum progreſſum feciſſe videantur. Nam ſi iſtiuſmodi præparationes Medicamentorum excipias, quas e Rhaze produxi, Meſue ſolus, qui Pharmacopœam compoſuit, & Bulcaſem qui ſero in Hiſpania ſcripſit, alia commemorant; neque ea ſunt numero plus quam ſex. Nihil quicquam ab iis in Anatomia factum eſt; neque Chirurgiam vel ii vel poſteriores Græci adauxerunt, uſque ad Albucaſis tempora, qui Scientiam hanc, uti vidimus, longiſſime provexit. Porro ex Hiſtoria diſcimus, in hac Æra Chirurgiam a cæteris Medicinæ partibus, magis quam ſuperioribus ſæculis fuerit, diſtrahi cœpiſſe; ſeparatimque hanc Profeſſionem inſtitutam: ex quo certe Profeſſoribus ejus facultas data eſt majorem in Arte ſua peritiam conſequendi. Multa Arabes Rei Botanicæ Materiæque Medicæ adjecerunt, novis Medicamentis, præcipue ex Aromatum genere, ab Oriente, in uſum ductis; quorum Catalogus apud Garciam ab Horto & Chriſtophorum Acoſtum videri poteſt; atque uti hæc Medicamenta numero haud pauca, ita quoque magni in Medicina ſunt momenti, præſertim univerſa leniorum Purgantium claſſis. Atque, ut in hac re cum iis non inique agamus, haud modo nova Plantarum genera deſcripſerunt, ſed quaſdam quoque in Veteribus detexerunt virtutes Græcis incognitas. Quod ad Rem Pharmaceuticam attinet, Arabes primum Auri atque Argenti Foliis uſi ſunt: quanquam obſervatione perquam dignum eſt, parciores eos multo Magiſtris ſuis Græcis fuiſſe in externo Metallorum uſu. Primi item Sacchari per coctionem conficiendi viam invenerunt; cujus ope Syrupos etiam fecerunt: quæ duæ res perquam utiles ſunt in Medicamentorum Compoſitorum miſtione, ac frequenter Melli præferri debent, quo Græci tantopere ſunt uſi. Plurimarum igitur Compoſitionum Formulas tradiderunt: quarum haud paucæ, præſertim Pilulæ & Electuaria, ad hunc diem in Pharmacopœis noſtris ſubſiſtunt. His non obſtantibus, Guido Patinus, de ultimis unus qui ex profeſſo Arabas impugnaverint, acri aſperoque illi uſitato more in eos furioſiſſime invehitur; & quodcunque in his utile reperiatur, a Græcis ſumtum affirmat. Quod utique ab illo minime demonſtrari poteſt. Ni-

hilne,

Digitized by Google

hilne, a me memoratum, utile dici debet? Eæne obſervationes, quæ de Spina Ventoſa ac Variolis reliquerint, prorſus contemnendæ ſunt? Neque attentionem ullam meretur Albucaſis Chirurgia? Pergit autem Patinus eos incuſare, quod Pharmaciæ Compoſitæ inventores extiterint; at ſi Græcos eandem rem intuens perluſtraſſet, æque multa credo Medicamenta, & ex æque multis rebus conſtantia, apud Galenum deprehendiſſet atque apud eos qui poſt Galenum de Medicina ſcripſerunt. Immo ita longe abeſt, ut Arabes vel primi Medicamentorum Compoſitorum Auctores fuerint, vel ea comprobarint, ut unus ex iis Simplicia & collaudet, & in omnibus morbis præferat, hæc inſuper adjiciens, *Nimiam in iis componendis ſolicitudinem nihil aliud niſi laborem ac vanitatem eſſe a*. Tamen uſque eo ira abreptus eſt Patinus, ut contra Saccharum ac Syrupos invehatur non aliam ob cauſam, quam quod ab Arabibus inventa ſint. Medicamentorum Calidorum & Aquarum Cardiacarum introductionis culpam in eoſdem rejicit: utrumque falſo, neque enim in ullo eorum ſcripto Aqua ulla Cardiaca reperienda eſt. Verum ira judicium hujus Scriptoris frequenter antevertit, idque præſertim cum de aliorum moribus atque ingeniis loquitur, ita, quia cum Academia Monſpelienſi diſſideret, Riverium in eo loco Profeſſorem haud alia quam meri Empirici appellatione dignatus eſt; & quoniam ei diſceptatiuncula quædam eſſet cum Goritio, Beſtiæ ſenſum huic non obtigiſſe ait, etſi Librum ſcripſerit ſub Titulo Definitionum Medicarum. Eodem furore contra Antimonium atque Corticem Peruvianum declamat; quæ quidem Medicamenta is parum perſpecta habuit, quæque prudenter adhibita inſigniter juvare Experientia demonſtravit. Quod ad Medicamentorum Compoſitionem ſpectat, quæ maxima ei querelæ cauſa eſt, licet hæc ultra modum ſæpe ac ſine ratione interdum multiplicari credo, tamen haud video cur in univerſum rejici debeant. Quanquam enim Compoſiti vis haud accurate ſupputari poſſit a proportionalibus Simplicium qualitatibus, quod Alkindus facere præ ſe tulit, tamen aliquid certe a plurium commiſtione oriri poteſt, quod in ſingulis per ſe reperiri nequeat. Mithridatium & Theriaca Andromachi per annos propemodum duo mille in uſu manſerunt, & etiamnum a judicibus maxime idoneis utilia Medicamenta reputantur; at ſi ad Simplicium ſingulorum ex quibus ea conſtant examinationem deſcendere vellemus, vi forſitan rationis minus aſſequi liceret, quare hoc vel illud medicamentum ſit ſelectum, vel quomodo omnia in totius efficaciam conſpirent. Medicamenta componendi ſive ars ſive mos Hippocratis ſaltem tempora vetuſtate exæquat, qui plura hujuſmodi adhibet quam facile quivis primo intuitu exiſtimaverit, quanquam in numero iſthæc conſtituentium parcior ſit iis qui poſt illum vixerint. Atque hæc Simplicia miſcendi conſuetudo haud ita multo poſt uſque eo invaluit, ut intra duo ſæcula Mantias Herophili diſcipulus & Heraclides Tarentinus *b* Libros integros de præceptis ac ratione eorum Compoſitionis conſcripſerint. Actuarius *c* Hippocratis Antidotum nominat quod ex variis rebus

Vario-Læ.

a Alſaharav. Theor. Tr. 15.
b Galen. Compoſ. Med. 2. 1.
c Meth. Med. 5. 6.

VARIOLÆ. rebus conſtaret, propter quam Corona ille ab Athenienſibus donatus ſit; quod remedium ab Actuario, ut ad multa vitia utile, prædicatur; Clericus *a* quidem id a Græca vanitate in hoc Scriptore profectum exiſtimat, quem Fabulam iſtam commentum fuiſſe, & magni illius Viri nomine uſum exiſtimat, quo melius ita Medicamentum illud commendaret. Quibus vero fundamentis opinio ejus nitatur, haudquaquam percipio: nam præter ea quæ ante dicta ſunt (ut aliud ejuſdem generis ſub eodem nomine a Myrepſo *b* deſcriptum omittam) ſi Celſum conſulamus, qui & Hippocratem probe intellexit & in pleriſque ſecutus eſt, inter Antidota, Acopa, & Catapotia a Romano iſto Auctore memorata, inveniemus Medicamenta haud minus iſto ab Actuario, aut etiam a quovis ex Arabibus tradito, compoſita. Quantumvis abſurde aliquando præſtetur Compoſitio, res ipſa ſine dubio rationi congruit, & non modo idonea verum etiam interdum neceſſaria eſt. Siquidem & Natura eodem modo, licet exquiſitius, utitur: quod in Aquis Mineralibus inſigniter apparet; atque in imitationem ejus Ars Chymico proceſſu res ſimplices eo modo unit, ut corpus inde a ſingulis effectu diſcrepans naſcatur: immo proportionem ſolummodo earundem rerum commutando, Medicamentum contrariæ qualitatis produci poteſt. Quod non ſolum ope Ignis, ſed inartificioſo eo ac parum ſubtili Compoſitionis modo, qui per Trituram fit, exequi licet. Ii qui Pharmaceutices periti ſunt, atque in Medicinæ uſu verſati, facile concipiant neceſſe eſt, quomodo eædem res, differenter, prout occaſio poſtulat, commiſtæ, & jucundiores & efficaciores evaſuræ ſint. Atque hoc tam Arabes quam Græci in animo habuiſſe videntur, cum in diverſis affectibus, aut in diverſo eorundem ſtatu, Medicamenta Compoſita imperaverint.

Sed ut huic argumento finem imponam, quod ad Practicam Medicinæ partem attinet, vereor ut Arabes haud multis eam inventis auxerint; tamen in quibuſdam rebus a Græcorum ratione eos deflectere video. Quod ut exemplo illuſtrem, Purgatione Arabes minus vehementi & aſpera plerumque uſi ſunt, quam Græci, & præterquam quod illi nova Medicamenta adhibuerint, quæ, uti antea dictum eſt, multo leniora eſſent: etiam cum Vetera adminiſtrarent, ea quantitate longe magis exigua dare conſueverant: quæ quidem ratio multis in occaſionibus recte credo tenetur. Idemque de Venæ ſectione dici poteſt, quæ nunquam adeo immoderate ab illis, ut a Græcis, celebrata eſt; horum profecto mos, qui ſanguinem ad deliquium animi mittere ſolebant, in Affectibus ſubitam ac vehementem Revulſionem deſiderantibus, uti ſunt Hæmorrhagiæ, Inflammationes, &c. rationi plane congrua eſt: verum in aliis caſibus, uti rerum extremitates ſequi naturale eſt, hanc conſuetudinem nimis licenter fortaſſe amplexi ſunt, atque in malis adeo effuſam exinanitionem neutiquam requirentibus tenuerunt. Quod ſi Arabes hoc ita in melius mutarint, ut plerumque moderatius Sanguinem detraxerint, laudem potius merentur quam ut iis vitio vertatur, quod a Veterum conſuetudine deflexerint.

Quantopere infamati fuerint hujuſce gentis Scriptores, ex abſurda ea contro-

a 216. b 378.

Digitized by Google

troverſiâ manifeſtum eſt, qui in initio Sæculi decimi quinti omnes Europæ Medicos in diverſas partes traxit, de miſſione Sanguinis e Directo vel Oppoſito Latere, in Pleuritide. Arabes opinionem Archigenis & Aretæi ſecuti ſunt, Venam in Oppoſito Brachio incidi jubentium; atque ideo, tanquam ab Hippocratis & Galeni doctrina defectores, incuſati ſunt, licet neuter horum perpetuam ullam atque conſtantem in hac re normam proponat. Salamanticæ quidem Academia a partibus Arabum ſtetit, ac decretum ſtatuit, nequis in hoc caſu, niſi in Oppoſito Brachio, Venam aperiret; & uti decretum illud majori auctoritate confirmarent, Edictum eodem pertinens a Carolo Quinto obtinere adnixi ſunt, contrariam rationem haud minus perniciosam eſſe, quam Lutheri Hæreſin, affirmantes. Arabum quidem ſententiam æque firmis rationibus, ac alteram, niti Experientia docuit; Marcuſque Curtius, qui contra eos unus omnium acerrime diſputavit, morbo hoc implicitus a ſententia ſua diſceſſit, maluitque a propriis opinionibus ſcriptiſque diffidere, quam Arabum ratione in ſalutem ſuam non uti. Verum quam nullius momenti ſit hæc in iſta miſſione Sanguinis differentia, quę tantas lites moverit, per Circulationis Leges alio in loco demonſtravi. VARIOLÆ.

Hanc autem, Arabibus valedicens, obſervationem adjicere lubet, horum ſcribendi rationem, tam in Medicina, quam in Naturali Philoſophia, quantumvis ea in Latinis Verſionibus, contemnenda videatur, magis ſanam atque preſſam quam ſuper aliis argumentis fuiſſe; quod ii ſine dubio Græcorum Exemplaribus, quæ ſibi imitanda propoſuerant, acceptum referre debeant. Atque eandem integritatem, non modo in iis quæ a Græcis ſumſerit, ſed etiam in illis quæ de proprio protulerint penu, ſervarunt: cujus exemplum luculentius proferri nequit Libro a me ſæpius memorato, quem de Peſtilentia conſcripſit Rhazes. In aliis doctrinæ partibus, ac præſertim in Hiſtoria & Poetica, tam quoad ſtylum quam materiam, incompoſitos, vagos, & Enthuſiaſticos ſeſe exhibent; quemadmodum in Hiſtoria ſcripſerint, pro Specimine attexam Gabrielis Bachtishuæ Vitam a, e Tuo Abi Osbajæ Codice Manuſcripto converſam: quam quidem ideo potiſſimum excerpſi, quod & naturalem eorum tam cogitandi quam ſcribendi modum oſtendat, & quemadmodum in iſta Gente Medici tractati præmiiſque affecti ſint, plene nobis in conſpectu ponat.

Quoniam vero, uti ſæpiſſime contingit, ipſa Scriptorum Opera interierant, cum ſupereſſent eorundem Verſiones (idque ob hanc ipſam cauſam quia converſa ſunt) Arabum iſtorum fama nomen prope Græcorum extinxerat; ita ut horum ſcripta nonniſi a pauciſſimis conſulta fuerint ante finem Sæculi decimi quinti. Medicina Arabica in Europam ingenti cum plauſu advecta eſt: & hæc aliæque diſciplinæ cito per Occidentem inclaruerunt: ex quo factum eſt ut Sæculo Undecimo Naturalis Philoſophiæ, Studia Arteſque Liberales vulgo ſtudia Sarracenorum vocitata ſint. Neque illud, uti vult Clericus, Crucis Expeditioni ex toto tribui debet, quæ communicationem Orienti cum Occidente aperuerit, ſed magna etiam ex parte Mauris qui in Hiſpania conſederint, atque ei, quod hi cæterique Arabes in Italiæ oris ha-

K buc-

a Append. No. 1.

VARIOLÆ. buerint, commercio. Nam longe ante hæc tempora, in medio fortaſſe Sæculi Septimi, Salerni Profeſſores Linguæ Hebraicæ, Arabicæ, & Latinæ conſtituti ſunt: quæ Civitas brevi adeo celebris evaſit, ut Carolus Magnus Collegium ibi, A. D. DCCCII. fundaverit: cum nullum aliud eſſet in eodem genere tunc temporis per Europam, niſi Auctoribus iis fidem adhibeamus, qui Pariſiis & Bononiæ antiquiora extitiſſe contendunt.

CONSTANTINI AFRICANUS. A.D. 1060. Salerni floruit Conſtantinus Africanus: juxta finem Sæculi Undecimi, licet is A. D. DCCXL. a Neandro vixiſſe dicatur. Carthagine oriundus erat: verum in Orientem peregre profectus, triginta annos Babylone & Bagdadi commoratus eſt; ubi Linguas Orientales & Eruditionem acquiſivit. Poſtea Carthaginem reverſus, cum vita ejus in diſcrimen eſſet adducta, in Apuliam profugit, qua in regione Roberto Guiſcardo, A. D. MLX. Duci ejus gentis creato commendatus, ab eo Secretarius ejus factus eſt; ac Rhegini nomen obtinuit, ex eo fortaſſe quod Rhegii potiſſimum degeret quamdiu iſto munere fungeretur. Poſtremo enim Monachus fuit ex Ordine Sancti Benedicti in Monte Caſino, & quædam ſcripta Deſiderio, Monaſterii hujus Abbati nuncupavit, qui Deſiderius aliquam ipſe Medicinæ ſcientiam habuit, & poſtea Pontifex Maximus ſub Victoris tertii nomine creatus A. D. MLXXXVII. obiit, duobus annis poſt Roberti Ducis mortem. Conſtantinus & Græcæ & Orientalium Linguarum peritus habebatur, ac primus fuiſſe videtur, qui his temporibus Græcę & Arabicę Medicinæ cognitionem in Italiam attulerit. Multos is Libros compoſuit; ac licet maximam partem eorum quæ ſcripſerit ab aliis mutuatus ſit, multa etiam a ſe inventa atque addita teſtatur. Librum Iſaaci de Febribus convertit ex Arabico in Latinum ſermonem: quædam Græce tranſtulit, uti Viaticum e Syriaco; & Antidotarium e Latino. Se primum ait Stomachi morbos diſtincte tradidiſſe; atque hic Liber ſane quem Alfano Primo, Salerni Archiepiſcopo ab A. D. MLVII. uſque ad MLXXXVII. (Viro utique erudito & aliqua Medicinæ ſcientia inſtructo) & copioſus eſt, neque ordine caret, & omnia maxime memorabilia continet, quæ apud Antiquiores diſperſa habebantur. Quo in Libro Johannem Damaſcenum ſæpius memorat: quem ab eo, qui Meſue dicitur, diverſum fuiſſe exiſtimo; nam pręterquam quod Medicamenta hic ab illo prolata, uti ab eodem deſcribuntur, in Meſuę Operibus haud reperienda ſint, Auctor hic in fine propemodum Sæculi Undecimi vixerit neceſſe eſt, quippe cum Avenzoaris meminerit, qui haud maturius vixiſſe potuit quam in ejuſdem initio. Separatum quoque de Melancholia Librum reliquit Conſtantinus: in quo deprehendimus id quod de eodem argumento ſcripſiſſet, tantopere a Galeno collaudatum, Rufus Epheſius, Conſtantini tempore extitiſſe, etſi nunc interierit; quo quidem opere ita utitur, ut id exſcribere videatur. Aliud etiam Conſtantinus Volumen edidit, cui nomen eſt Loci Communes, Abbati ſuo inſcriptum, quod Theoriam omnem atque Praxin Medicinę continet; id omne ex Latinis atque Gręcis, ac pręcipue ex his collegiſſe ſe teſtatur; id autem operis a ſe ſuſceptum, quia a nemine antea, uti debuerit, pręſtitum eſſet: cum alii nimis longi, nimis

bre-

Digitized by Google

breves alii fuiſſent ſuper hac vel illa re; ac licet nihil a ſe adjectum eſſet, quod tamen ſecus eſſe opinari ſe, Librum ſuum haberi poſſe pro Commentario haud futili in Hippocratem & Galenum. Poſt factam hanc declarationem mirari jure poſſumus, Opus illud integrum, pauciſſimis immutatis, ab Haly Abbate exſcriptum; Librorum tam de Theoria quam de Praxi agentium diviſio eadem eſt, quorum ſinguli ſunt numero decem; atque iidem ab utroque Auctore in paria Capitula partita ſunt. Nullam credo injuriam Conſtantino fecerit, quiſquis venerit in eam ſuſpicionem, hunc Opus illud pro ſuo apud Italos venditare voluiſſe; quod utique factu non difficile erat, cum Arabes fortaſſe hauddum in Italia innotuiſſent, Græcique plane interiiſſent. Quæ ſuſpicio eo magis confirmatur, quod per univerſum opus ne nomen quidem Haly Abbatis, aut (quod idem eſt) Iſaaci, aut ullius Arabis meminerit. Fuit, uti vidimus, primis temporibus, Compilator æque inſignis, Marcellus Empiricus: & omnia e Scribonio Largo, nulla ejus mentione habita, tranſcripſit. Con-stanti-nus. Afri-canus. A. D. 1060?

Nihil, quod alicujus momenti ſit, novum in Libris Conſtantini reperio; quanquam ſuo tempore valde celebris extiterit, &, ad ea tempora reſpectu habito, Vir eruditus & exiſtimatus ſit, & revera, ita fuerit. Immo, ſi coætaneo ejus Garioponto conferatur (qui omnia ſua prope e Theodoro Priſciano hauſit) ſtylo etiam videri poteſt uſus eleganti: quanquam enim voces multas Arabicas & Latinas Sæculis inferioribus proprias intermiſceat, tamen haud parum intellectu facilior eſt, quam vel Gariopontus, vel alius quivis iſtorum temporum Medicus. Medicinali Scientiæ eximie favit; atque in ejus gratiam proculdubio celebrem illam Scholam Salernitanam magnopere auxit Dux Robertus, poſtquam Civitatem hanc ditionis ſuæ feciſſet A. D. MLXXVI.

Paulo poſt, circa A. D. MC. Liber, Scholæ Salernitanæ Titulo, compoſitus eſt. Is & iis temporibus & quæ ſecuta ſunt multus fuit in hominum ore: atque in eundem Commentaria ſcripſit Arnoldus de Villa Nova. A Johanne Mediolanenſi in ordinem redactus eſt: ac totius Societatis nomine Roberto Normandiæ Duci inſcriptus, Gulielmi ejus Filio qui Angliam ſubjugavit; Robertus enim a Sacro Bello reverſus, in Apulia aliquantum cum popularibus ſuis Guiſcardis, qui illic paulo antea conſederant, commoratus eſt, ut auxilium peteret a Medicis Salernitanis, eo quod vulnere in Brachio laboraret. Schola Salernitana. A. D. 1100.

Opus hoc præcipua de tuenda Sanitate præcepta complectitur, ac de ſex Rebus Non-Naturalibus agit: Leoninis verſibus compoſitum eſt, in Patroni fortaſſe gratiam, cum hoc Poeſeos genus magno in honore eſſet apud Normanos. Ob eandem cauſam Capitulum de curatione Fiſtulæ addidiſſe dicuntur, qua male ſe habuiſſe Ducem illum fama eſt; cum Vulnus, quod Venenata inflictum Sagitta eſſet, ad Ulcus veniſſet. Ex Hiſtoria pariter diſcimus, Medicos in ea fuiſſe opinione, ut vulnus eo modo factum haud aliter quam ſuctione curari poſſe cenſerent. Quod in ſe tentari Dux ipſe recuſavit, ne is qui id faceret, veneno periret: Uxor autem ejus occaſione noctu arrepta,

Digitized by Google

SCHOLA SALERNITANA. A. D. 1100. dormientis vulnus ſuxit, quoad illud ad ſanitatem pervenerit. Fæmina hæc Sybilla nomine erat, filia Galfridi Comitis Converſanæ, eo tempore forma ac virtute perilluſtris; digna certe feliciori fato, quam ut veneno haud ita multo poſt interiret ipſa, quæ maritum eo infectum tam memorabili exemplo eripuerat.

Ad imitationem Poetici hujus Opuſculi, Ægidius, quem Philippi Auguſti, circa finem Sæculi Duodecimi, Archiatrum fuiſſe ajunt, ortu Athenienſis, & Monachus ex Ordine Sancti Benedicti, ſcripſit de Virtutibus Medicamentorum, de Urinis ac Pulſu, Verſibus Hexametris, haud magna Syllabarum Quantitatis ratione habita. Is Conſtantinum in poſteriore argumento nimis longum, & Philaretum nimis brevem fuiſſe ait. Aliqua de iis dicit qui Monſpelii inſtituti eſſent, qua in Urbe celebris iſtis temporibus florebat Medicinæ Schola: quanquam ea, ſi populari noſtro Johanni Sariſberienſi credimus, multum a priſtino ſplendore decidiſſet. Hoc autem Poema, quale quale ſit, ita tum in honore erat, ut in Scholis Publicis legeretur, atque in id Commentarium ſcripſerit, unus e clariſſimis ſuæ ætatis Expoſitoribus, Gentilis. Lelandus alterum Ægidium, natione Anglum, commemorat: quem circa hoc tempus Libros quoſdam a ſe non viſos ſcripſiſſe inquit.

Anteceſſorum exempla ſecuti ſunt Rogerus Dux, primus utriuſque Siciliæ Rex, A. D. MCXXX. quique ei ſucceſſerunt Gulielmus Primus & Secundus: hi omnes Medicinæ in iſta Civitate ſtudiis eximie faverunt. Unde Ordericus Vitalis, Hiſtoricus, qui A. D. MCXLI. obiit, Collegium illud per univerſum Orbem ob Medicinæ Scientiam fama pervulgatum fuiſſe prædicat. Ac Benjaminus e Tudela, Judæus, cum a peregrinationibus per maximam totius tum cogniti Orbis partem, circa A. D. MCLXXXV. rediiſſet, id optimum, inter filios Edomi (ita enim Chriſtiani Occidentales ab eo nominantur) Medicinæ Seminarium vocat. Cæterum idem Benjaminus in Itinerario ſuo diſtincte enumerat, quibus in Civitatibus Judæi ſedem habuerint, & quo numero in ſingulis eſſent; multoſque inter hunc populum Medicos fuiſſe ait. Qui quidem haud modo inter Tribules ſuos Artem exercuerunt, ſed inter Mauros etiam & Chriſtianos. Quanquam enim, juxta Legem Canonicam, nulli Judæo Medicinam agitare liceret, aut Medicamenta Chriſtiano cuivis exhibere, tamen ex Hiſtoria perſpicimus Medicos iſti Religioni deditos in Principis fere cujuſque Aula ſtipendiis fuiſſe auctos. Duos apud ſe habuit Carolus Magnus, Farraguthum & Buhahyliham Bengeſtam *a*; qui Imperatoris hujus juſſu Librum compoſuerunt, Tacuin, ſive Tabulas Sanitatis, dictum: quæ prope eædem ſunt ac eæ quas impreſſas habemus ſub nomine Elluchaſem Elimithar. Pro Archiatro etiam habuit Zedekiam Judæum Carolus Calvus, a quo etiam veneno ſublatus fuiſſe dicitur *b*. Ac ſpeciatim, circa Decimi Sæculi finem, Judæi, cum Arabicam omnem eruditionem tenerent, principes in Europa Medici fuerunt, in qua nullæ tunc Galeni aut Hippocratis Operum Verſiones exiſterent; atque eos etiam aliqui Papæ apud ſe præmiis detinuerunt. Iidem æque in Palatia Regum Maurorum.

a C. Egaſſ. Bulæi Hiſt. Antiq. Univerſ. Pariſ. T. 575. b ibid.

Digitized by Google

rum invaſione, circa A. D. DCCXIV. cum ex Hiſpania Chriſtiani pellerentur, Judæi in unum quodammodo cum Mauris cojerunt, & habitandi locos obtinuerunt Cordubam & Granadam. Academiæ quidem genus quoddam habuerant, circa A. D. CCIV. Soræ in Aſia, Judæi; atque in initio Religionis Mahometanæ varii eorum conſilio uſi ſunt Chaliphæ: ex quo tempore mos apud Hebræos invaluit; ut multi ex iis ad hanc Profeſſionem animum adjungerent. Hæc gentilis quædam apud eos inſtitutio eſt, perinde ac altera quoque occupatio, quæ circa munitiones & commeatus bellicos comparandos verſatur; nam in Hiſtoria Byzantina legimus, Judæos his rebus operam Imperatoribus navaſſe, quæ conſuetudo itidem in omnibus etiamnum Europæis exercitibus obtinet. SCHOLA SALERNITANA A. D. 1100.

Statuta Collegii Salernitani perantiqua ſunt & peridonea; & quoniam prima in hoc genere ſunt, atque ex iis fortaſſe cætera ejuſdem naturæ fluxerint, ſpecimen eorum paucis exhibere non pigebit. Collegii Patronus eſt Sanctus Matthæus: Sigilli inſcriptio, *Civitas Hippocratis*. Sunt in eo decem Doctores, qui ſibi invicem, juxta creationis ordinem, ſuccedunt. Candidatorum examinatio ſeveriſſima eſt, quæ fit aut in Galeni Therapeuticis, aut in primo primi Canonis Avicennæ, aut in Aphoriſmis. Is qui Doctoratum ambit unum ac viginti annos habere debet (verum hic lapſum ſubeſſe autumo, cum ſcribendum ſit, viginti quinque vel ſeptem) ac teſtimonia proferre, quæ per ſeptem annos eum Medicinæ ſtuduiſſe doceant. Quod ſi inter Chirurgos recipi cupiat, Anatomiam per anni ſpatium didiciſſe hunc oportet: jurandum ei eſt, fidelem ſe ac morigerum Societati futurum, præmia a pauperibus oblata recuſaturum, neque Pharmacopolarum lucri participem fore. Tum Liber in ejus manum traditur, annulus digito induitur, Caput laurea redimitur, atque ipſe Oſculo dimittitur. Multa alia Statuta ſunt ad Praxeos ordinationem pertinentia; Pharmacopolæ præſertim, ut juxta Medici præcepta componant Medicamenta, & ut ea certo pretio divendant, obligantur.

Hoc modo mature Schola Salernitana floruit, quibus ampla dehinc conceſſa ſunt privilegia (idque præſertim ut, præterquam ei ac Neapolitanæ, nulli alii Gradus & Licentiam Practicandi conferre liceret) ab Imperatore Frederico Secundo, Literarum & Judice & Fautore inſigni, conceſſa ſunt circa A.D. MCCXXV. qui his etiam temporibus Arabum ſcripta in Latinum ſermonem transferri enixe curavit. Atque ea profecto ætate tam ipſa Arabum ſcripta, quam Verſiones Græcorum Auctorum ab iiſdem factæ paſſim Latine edebantur; ac licet ea ipſa de cauſa inter alias Græca per bis aut ter centum annos neglecta fuerint Exemplaria, tamen ſi Arabicę hę Traductiones nunquam apparuiſſent, ipſa fortaſſe vel nunquam eſſent quęſita, vel temporis proceſſu funditus deperdita.

Uti vero revolutiones in Artibus ac Scientiis, quam in Imperiis, haud infrequentius contingunt, ab hoc tempore Medicina in Aſia langueſcere cępit, plurimumque in Italia, Africa, & Hiſpania effloreſcere. Quanquam autem hac ratione Medica in Europam apportata eſt Scientia, nihil fere, quod comperiam, ab Undecimo uſque ad finem Sęculi Decimi quinti,

incrementi cepit vel Medicina, vel Anatomia, vel Chirurgia; nihil dico, ſi reſpectus habeatur ad immenſam eam, quæ de his rebus prodierint, Voluminum multitudinem. Scriptores enim per id intervallum numero quidem haud pauci extitere; ſed cum maximam partem vel Profeſſores vel Commentatores fuerint, vix quiſpiam niſi trita auſus eſt ingredi via, ac prope omnes ea, quam apud Arabas præcipue reperirent, Scientia contenti manſerunt; ſtudio omni & æmulatione eorum in hoc poſita, ut locos ex iis ad propoſitum ſuum ſpectantes haurirent aptarentque. Ideoque, licet magna moles ab iis ſcriptorum extet, hos tantum in medium proferam, qui novi aliquid producere conati ſint.

Rogerus Baco. A. D. 1214. Chymia hactenus fuerat, nonniſi inter Arabas Aſiam Africamque incolentes, cognita: hoc autem tempore in Europa cæpit aliquantum innoteſcere; neque injuria vulgationem ejus in his regionibus populari noſtro, Rogero Baconi, aſcripſerim. Saltem is ex primis fuit (erat enim Alberto Magno coætaneus) qui Artem hanc in Occidentalibus hiſce plagis excoluerit; idemque, ut quam parum eſſet nota, indicet, nonniſi tres ſuo tempore ullam ejus ſcientiam habuiſſe ait; quorum unus fuit celebris ille Petrus de Maharn-Court in Picardía oriundus, Dominus Experimentorum ab eo dictus. Libros de hac Arte plurimos reliquit Baco; quorum haud pauci extant in Bibliotheca Bodleyana, & Harleyana: de Metallis pleriſque & Mineralibus diſſeruit, atque horum omnium Principia cenſet eſſe, Mercurium, ac Sulphur: de unaquaque fere, nunc in uſu, Operatione Chymica loquitur, & Tincturas & Elixiria conficiendi modum deſcribit. Filicis Incinerationem, ex qua Angli Vitrum efficere ſoliti eſſent, commemorat; atque in Præfatione Artis Chymicæ Scientiam hanc Naturalis Philoſophiæ perfectionem vocat, &, quæ maxima ejus laus eſt, ad tuendam Sanitatem, ad longævitatem præſtandam, morboſque depellendos adhiberi poſſe ſignificat. Ex eo diſcimus Lapidis Philoſophici inveſtigationem mature cæpiſſe; Lulliuſque, qui Baconis ſe diſcipulum profitetur (quod utique tum fortaſſe inter eos commercium interceſſit, cum Pariſiis uterque verſaretur) abſurdaſque haſce imaginationes ultra modum extulit. Atqui in Baconis Operibus a multum novæ ſolidæque eruditionis de hoc argumento continetur, modo ſermonis ineptiis eo tempore uſitatis nudetur. Hujuſmodi inventa in illo reperiri eo minus mirum eſt, quod ætatis ſuæ prodigium quoddam extiterit; atque in eo fortaſſe indoles fuit Mechanicæ Scientiæ magis capax, quam in alio quovis poſt Archimedem. Stirpe generoſa natus eſt A. D. MCCXIV. (etenim obiit die Junii undecimo A.D. MCCXCII. haud utique MCCXLVIII uti ait Lelandus) prope Ilceſtriam; juvenis admodum Oxoniis ſtudia ſua inchoavit, poſtea Lutetiam profectus eſt, in qua Urbe Rei Mathematicæ ac Medicæ operam dedit, atque, uti quidam referunt, Theologiæ Profeſſor creatus eſt; Oxonium reverſus Linguarum & Philoſophiæ ſtudio incubuit, in quibus brevi ita profecit ut Grammaticam Latinam, Græcam, & Hebrai-

a Speculum Alchymiæ, de Arte Chymiæ, Lapis Aquilæ, Philoſophicus, Epiſtolæ tres ad Joh. Pariſienſem.

Digitized by Google

braicam compoſuerit, ac Philoſophiam longius quam credi poſſit provexerit. Vitrorum Sphæricorum Concavorum naturam, de quibus Librum a edidit, & penitus intellexit & clariſſime explicuit: atque vim eam quæ res longe diſſitas combureret. Quantopere Opticen in ſingulis ejus partibus promoverit, e Libro ejus de Perſpectiva abunde manifeſtum eſt: in quo de Luminis Reflexione & refractione diſſerit, Cameramque Obſcuram & omnia Vitrorum genera deſcribit, quæ Objectum vel augeant vel minuant, vel ad Oculum propius adducant, vel ab eo longius removeant; atque inter cætera, Tubi Optici, ſive Teleſcopii, uſus ei plane innotuit. Quædam ex his & alia Inſtrumenta Mathematica ducentis aut trecentis Libris Anglicis emerat; atque intra viginti annos has res Libroſque coemendo duarum millium Librarum ſumptum fecit; quod quidem ingens iis temporibus pecuniæ vix pro hujuſmodi rebus fuit. Librum ejus de Perſpectiva evolvens animadverti, inter Latinas complures Ariſtotelis Verſiones unam ab eo conſultam eſſe, quam e Græco recenter factam dicat; & Averrhois Opera jam tum eſſe cognita, quorum, paulo poſtquam hic iſta ſcripſerat, Traductio Latina vulgata ſit neceſſe eſt (ſuo tempore id eveniſſe ipſe teſtatur) cum Auctor ipſe priore tantum Sæculo vixerit. Notavi etiam, hunc in iis quæ de Oculi ſtructura dicit, Avicennam ſæpe, Galenum vero nunquam, teſtem producere; ex quo plus quam veriſimile eſſe credo hæc Opera Anatomica, Galeni ſaltem, nondum fuiſſe Latine converſa. Siquidem adeo particularem accuratamque Oculi deſcriptionem dedit Galenus, ut ea non uti, ſi Librum hunc cognoſſet, Baco non potuerit.

Rogerius Baco. A.D. 1214.

Solus prope ætatis ſuæ Aſtronomus extitit Baco: atque errorem adeo in Calendario b notavit, qui circa quantitatem admiſſus eſſet Anni Solaris, (hic enim ſemper a Julii Cæſaris ætate creverat;) quamobrem A. D. MCCLXVII. Papæ Clementi Quarto, homini & erudito & eruditionis fautori formam ejus emendandi propoſuit. Quam formam obſervavit Papa Gregorius Decimustertius, trecentis poſt annis, in corrigendo Calendario Juliano: cum eo tantum diſcrimine, ut id voluerit Baco a Chriſti Nativitate inchoari, & Gregorii correctio Concilio Niceno haud altius aſcendat.

Neque intra hæc ſagax ejus ingenium ſubſtitit; nam Scientiæ Mechanicæ penetralia ingreſſus eſt, vimque Corporum Elaſticorum ita probe perſpexit, ut in imitationem Archytæ, qui Columbam ligneam, quæ per aerem volaret, effinxerit: ipſe, uti dicitur, Currum volantem compegerit, & artificio quodam Statuas ſemet moventes fecerit, & humanos ſonos e Capite æneo produxerit: atque ea, haud Magica quavis potentia, ſed alia quadam efficaciore, Philoſophiæ ſcilicet ac Naturæ ope, quæ res ejuſmodi præſtare poſſunt, uti ipſius verbis utar, ut *hæc inſciis miracula videantur*. Eſt etiam mirabile in Chymia inventum, in quod is inciderit, Ars inquam Pulveris Pyrii c conficiendi; compoſitionis enim materia omnis ab illo deſcribitur, effectuſque ejus ſtupendi, Fragor atque Lumen. Mira profecto reperta ſunt, quæ Vir unus ita rudi in ſæculo, nullo uſus Magiſtro, e mente propria in

K 4 lucem

a De Speculis, Append. N. 2. b Append. N. 4. & Dr. Plot.
c Append. N. 5.

Digitized by Google

Rogerus Baco. A. D. 1214.

lucem proferat ; ſed magis adeo mirandum eſt, hujuſmodi inventa uſque eo potuiſſe celari, ut ſequentibus ſæculis alii orirentur homines, qui pro ſuis vendicarent ea quæ haud alii quam Baconi aſcribi debeant.

Hiſce ſtudiis ſine defatigatione incubuit Baco, ſumptuſque his reſpondentes erogavit, per annos ſupra quadraginta ; & in ætate illiteratiſſima doctiſſimus evaſit. Cujus ſæculi ignorantia haud clarius animo concipi poteſt, quam ex iis quæ apud illum paſſim habentur. Nam de hac re vehementer ipſe conqueritur, Regulares inquiens tam Dominicanos quam ſui Ordinis, Theologiæ potiſſimum Scholaſticæ a operam dare : Sæculares autem, Juris Romani ſtudio, abreptos, nunquam animum ad Philoſophiam appellere. Immo Philoſophia Ariſtotelica ita parum exculta eſt, ut circa A. D. MCCIV. Pariſiis condemnata ſit ; quæ in Anglia minus invaluerat, quoniam in Latinum ſermonem haud converſa eſſet, uti in Platonis Operibus factum erat : aliquæ modo ejus particulæ a triginta retro annis legi cæperant. Nemo unquam ante A. D. MCCLXVII. Prælectionem ullam de Perſpectiva Oxonii fecerat, neque id unquam plus duabus vicibus poſt Academiam fundatam ; Lectiones fortaſſe a ſe habitas ſignificat. Pariſiis autem Scientia hæc fuit omnino incognita, neque in Anglia niſi tres erant qui de eadem quicquam intelligerent. Ita ut Diſcipuli, prout eo tempore vocabantur, Cunis eſſent, ipſo dicente, quam Cathedræ aptiores. Nec minus, quam Philoſophia, cognitio Linguarum neglecta eſt ; ſiquidem, in Epiſtola ad Patronum ſuum Clementem Quintum ſcripta, doctrinæ ſtatum deplorat, atque inter Latinos ei narrat haud eſſe plures quatuor, qui Grammaticæ vel Hebraicæ, vel Græcæ, nedum Arabicæ, Linguæ rudimenta callerent ; neque Latinam ipſam, ſi emendate hanc & eleganter ſcribi poſtulares, fere ulli cognitam. Ex quo conjicere licet, quales fuerint Verſiones e Linguis reconditis in hac temporum obſcuritate. Cujus rei ut pauca proferam exempla, Michael Scotus, qui ſe Imperatoris Frederici Secundi Grandem Aſtronomum vocavit, atque Avicennam vertere præ ſe tulit, cum Linguam Arabicam prorſus ignoraret, ea quæ ſub ejus nomine prodierunt ab Andrea quodam Judæo ſurripuit. Ita quoque eodem prope tempore Latinam Logicæ ex Arabico Verſionem dedit Hermanus Alemannus, utriuſque Linguæ peritum ſe in Titulo profeſſus ; licet eum Baconi haud puduerit fateri, ſe & Linguas iſtas & Logicam adeo parum ſcire, ut Sarracenos quoſdam, in Hiſpania, qui id pro ſe facerent, pretio impulerit. Magiſter Paravicius, qui Phyſici cognomen ſibi indidit, Avenzoaris Verſionem ex Hebraico ſermone A. D. MCCLXXXI. vulgavit, verecunde tamen hiſce verbis adjectis, *ipſo ſibi vulgarizante Magiſtro Jacobo Hebræo*. Quod ad diſciplinas Mathematicas ſummatim pertinet, Robertum (Groſteſt) Epiſcopum Lincolnienſem, & Ordinis ſui Fratrem Adamum de Mariſco b, in hac re excelluiſſe concedit Baco ; iique certe non in hoc tantum ſed in aliis quoque doctrinarum generibus eminuerunt ; verum, cum ætate floreret Baco, mortui ſunt. Quare, ætate ejus vergente, de Rei Mathematicæ ſtudiis differens, nonniſi quatuor Viros in Europa fuiſſe ait (quorum unus eſſet

Diſci-

a Vid. Hiſt. Antiq. Oxon. paſſim. b Specul. Mathem. p. 42.

Digitized by Google

Diſcipulus ejus Johannes Londinenſis) qui ullum in iſta Scientia progreſſum feciſſet: cæteri enim, inquit, primis in Elementis ad Euclidis Propoſitionem quintam hæſerunt, qui ideo poſtea dictus eſt Pons Aſininus. ROGERUS BACO. A. D. 1216.

Quod Sæculo tam inerudito Baconis inventa ita parum percepta ſint haud mirandum eſt; nam ob hanc ipſam cauſam quod plurima Mathematicæ Scientiæ ope præſtiterit, Artis Magicæ ſuſpicionem incurrit; cumque ignorantia ac invidia in male agendo plerùmque violentæ ſint atque induſtriæ, a ſuo præcipue Sodalitio vexatus eſt, neque Opera ejus in Bibliothecam communem recipere voluerunt; Fratreſque eo uſque apud Ordinis ſui Generalem valuerunt, ut in Carcerem is Baconem conjecerit; quare ſe ſatis cum cauſa operæ in Artibus ac Scientiis inſumtæ pænituiſſe confitetur.

Magni hujus Viri eruditio fuit ita diffuſa, ut noſtræ quoque profeſſionis aliquam peritiam habuerit; nam præter ea quæ de Chymia dixi, inter cætera Opuſcula quæ de Medicina compoſuit, unum eſt in quo nonnullos Medicorum errores improbat. Alius quoque ejus Liber extat impreſſus, De retardandis Senectæ Accidentibus, & conſervandis Senſibus: quem in Papæ Nicolai Quarti uſum ſcripſit eique nuncupavit paulo ante obitum ſuum, eo fortaſſe conſilio ut Pontificem mitigaret, qui cum antea Franciſcanorum Generalis fuiſſet, ſine dubio etiam in Bacone exagitando partes ſuas habuerat. Liber utique haud male ſcriptus eſt; nam in unum illic, quicquid de hoc inveniſſet argumento, tam in Græcis quam in Arabicis Auctoribus, redegit, multaſque ipſe obſervationes attexuit. Præcepta de Victus & Medicamentorum aſſumptione ponens, res quaſdam ſe minus dilucide explicare quam alioqui facturus eſſet, (Chymicas potiſſimum intelligit) ne ſcripta ſua in manus Infidelium a venirent. Multa de Medicamentorum præparatione, quæ ſit ipſe expertus, tradit b; multa ſatis aperte ſuggerit de Tinctura Auri, quod ad vitæ prolongationem conduceret: unaque Hiſtoriam Senis cujuſdam Agricolæ in Sicilia narrat, qui cum e rivo flavedine quadam tincto bibiſſet) Aquam Auro impragnatam ſuſpicatur Baco) juvenis rurſus evaſit, multoſque annos integer ac robuſtus vixit. Fuſe item ingentes ejus Oſſis virtutes prædicat, quod aliquando in Corde Cervorum reperitur; quod cum in Animali vivaci producatur, ad longævitatem, prout ipſe argumentatur, conferat neceſſe eſt. Unum ex hujuſmodi Cervis ſuo tempore viſum ait, cui in collo aureum monile eſſet cum ſequente Titulo, *Hoc Animal fuit poſitum in hoc nemore tempore Julii Cæſaris*. Cujus Hiſtoriæ quanquam veritas in dubium vocari poſſit, ſimilem tamen ab illuſtri illo Scriptore, Patre Daniele, in regno Caroli Sexti memoratam legimus, quem ex hoc caſu duorum Cervorum imaginem elegiſſe ait ad Inſignia Gentilitia ſuſtinenda: quoniam ſcilicet in Sylvanecti agris venando Cervum cepiſſet, qui in Collo gereret Monile e Cupro factum, cum hiſce litteris inſcriptis, *Hoc Cæſar mihi donavit*: Danielque ſubjicit, hoc intelligi debere de aliquo e poſterioribus Cæſaribus. Multa in laudem Viperarum carnis, quæ Victu aſſumatur, habet Baco; ac ſententiam ſuam eventu firmat, qui ſuo tempore contigerit in Germania c Fæminæ cuidam nobili a ſorore ejus eum in mo-

a C. 2. b 8. c C. 13.

ROGERUS BACO. A. D. 1214. modum affectæ, ut capilli ejus unguesque deciderint; hæc autem Carnis Viperarum comestione & integre convaluit, & ætate junior viſa eſt, & forma ſpecioſior evaſit. Aliquot curationum, quæ æque mirabiles ſunt, Hiſtoriam tradit *a* Galenus, in Elephantiaſi ab eodem Medicamento præſtitarum. Ipſique Experientia novimus, quam inſperata multis in caſibus ab ejuſmodi Victu auxilia ſubminiſtrari poſſint, ac præſertim in Morbis Cutaneis, & Atrophia. Supra omnes res Medicamenta leniter Purgantia & Abſtergentia commendat, ea præcipue quæ pituitoſos humores dejiciant: quæ ratio ſane perquam apta eſt; quique ejus veſtigiis in Natura perſcrutanda inſtitit, Cancellarius Baco, ſimili modo animadvertit *b*, *Nihil magis ad diuturnitatem Vitæ facere, quam lenes hujuſmodi Evacuationes.*

Huic Auctori non eſſem ita diu immoratus, niſi hunc Exteris pene incognitum, eóſque qui ex profeſſo Hiſtoriam Anglicam conſcripſerint, vix quicquam de illo aut Scriptis ejus memoraſſe comperiſſem; etſi profecto aliqua ita mirabilis ingenii mentio haud minus in eorum monumentis locum mereri potuiſſet, quam vel Cometarum, vel pluviæ Sanguinis enarratio; cujuſmodi res ab iis fuſe ſemper produntur; neque id fortaſſe utilitatem vel delectationem minorem Lectori attuliſſet, quam longus de ortu caſuque primi alicujus Rerum Miniſtri, aut bellorum victoriarumque a Regibus noſtris partarum enumeratio. Duo alia Baconis Opera Biographi memorant Anglici, Rogerinam Majorem, & Minorem; utriuſque Exemplar inter Codices extat Bibliothecæ Harleyanæ pretioſiſſimos. Quoniam vero hi Libri univerſam fere in omnibus Morbis medendi rationem complectuntur, valde hæreo, an Baco, qui ſine dubitatione Artem hanc nunquam ex profeſſo tractavit, pro eorum Auctore haberi debeat. Multo credibilius eſt ſcriptos fuiſſe a Rogero Parmenſi, cujus Libri aliqui extant Chirurgici. Quod ad Baconis ſcripta ſummatim attinet, multa, quæ ſub ejus nomine feruntur, evidenter ſpuria ſunt; ac ſpeciatim, Opus illud de Oleo Antimonii tantopere a Chymicis prædicatum: ſiquidem Auctores quidam ibi memorantur, qui diu poſt ejus tempora nati ſint. Notatque Lelandus germana ejus opera (quæ numero fuerunt haud pauca, quibuſque pro merito collaudandis centum hic linguas exoptat) ſuo tempore fuiſſe vel adeo difficilia inventu, vel ſaltem ita manca & imperfecta, in pleriſque a ſe inſpectis Bibliothecis, ut haud minus ardua res eſſet Sibyllæ folia colligere, quam Catalogum Librorum a Bacone ſcriptorum contexere.

Dixi quantum Baconi debeamus propter lumina ab eo Chymiæ impertita; primus autem e Practicis Scriptoribus qui Medicamentum ope Chymiæ confectum imperaverit, Gulielmus credo de Saliceto eſt, qui medio Decimi tertii Sæculi floruit; is Aquas duas compoſitas Diſtillataſque ad Oculos commendat, quas Experientia utiles eſſe comprobaverat. Thaddæus, ei coætaneus, unus e celeberrimis ſuo tempore Bononiæ Profeſſoribus, qui Medicinam diu cum ingenti lucro exercuerat, Spiritum Vini, & Aquam quandam Chymicam in Dyſuria efficacem commemorat. Reperiuntur etiam Chymicæ aliquot Præparationes in Gilberto noſtrati, qui iiſdem prope tem-

a. Simpl. Med. 11. b. Hiſt. Vit. & Mort. 163.

temporibus vixit; quatuor hic res ad Sublimandum *a* idoneas eſſe ait, Aurum, Auripigmentum, Sulphur, & Salem Ammoniacum: de Oleo quoque Tartari loquitur, & Aquam Diſtillatam *b* e Serpentibus elicitam deſcribit. Deque Purgantibus, in Vertigine, agens id ſubjicit *c*, ſiquis iſta magis ſubtilia ac delicata expetat, Medicamenta cum Aqua, uti in Aqua Roſarum mos eſt, diſtillari debere; ſimiliterque Helleborum, Sennam, & Tithymallum ex Vino in eundem finem diſtillari vult. Quædam amplius de hoc Auctore, ſuo tempore, dicendi occaſionem arripiam.

ARNOLDUS DE VILLA NOVA A. D. 1300.

Quantum Chymia ab Arnoldo de Villa Nova aucta ſit, notavit Clericus; cujus, utpote ætate proximi, in hoc loco, ob cauſas mox afferendas, memini. Chymiam certe inſigniter calluit, multoſque de hoc argumento Libros compoſuit *d*; atque in Breviario Medicinæ Practicæ multa deſcribit Medicamenta Chymica, uti Aquam Euphragiæ, Aquam Mirabilem *e*, & alteram eodem nomine contra Calculum, & Oleum diſtillatum ad Paralyſin *f*; Aquam Vitæ commemorat etiam, & Oleum Terebinthinæ *g*; & Aquam e Metallis diſtillatam ſummopere contra Elephantiaſin *h* laudat, Popularis noſter Richardus, cognomento Anglicus, in Chymico ſuo Tractatu, qui Correctorium dicitur, narrat ab hoc Medico Papam Innocentium (Quintum credo intelligit) Peſte laborantem Auri Tinctura fuiſſe curatum. Arnoldus in iſto Opere, quod, ſi Praxin ſpectes, nihil memorabile aut novum continet, innumeras tradidit Formulas & Chymice & Galenice compoſitas; quarum haud paucas non e Libris excerpſit, ſed ſumſit a coætaneis ſuis quibuſcum familiariter verſatus eſt. Atque haud raro queritur pleroſque e Latinis Medicis ab Avicenna eſſe infatuatos. Mediolani natus eſt, ſi ipſi credimus *i*; licet alii in Catalaunia ortum dicant; Symphorianus autem Campegius, qui Vitam ejus conſcripſit, in Galliæ Provincia Narbonenſi natum probare nititur. Pariſiis ſtudia obiit per viginti annos, juxta Campegium, decem alios Monſpelii tranſegit; omneſque Italiæ Academias perluſtravit; atque eo doctrinæ amore incenſus eſt, ut Hiſpaniam adierit, atque ex Medicis Arabibus & Medicinæ peritiam & eorum ſermonem didicerit. Illic Medicinæ & Aſtrologiæ ſcientia ita inclaruit, ut Sectam quandam hominum condiderit, qui ſe Arnoldiſtas vocarent: eaque gratia apud Jacobum ejus nominis Secundum, Arragoniæ Regem, viguit, ut ab eo miſſus ſit Avenionem ad Papam Clementem Quintum A. D. MCCCIX. k, quo res aliquas componeret quæ ad Hieroſolymarum Regis Titulum ab eo vendicatum pertinerent. Dum in Hiſpania eſſet, familiaritatem cum Raymundo Lullio contraxit, a quo Magiſter ſæpiſſime vocatur. Theologiæ perinde ac Medicinæ ſtuduerat, & hanc famam obtinuit, ut unus haberetur ex iis qui optime iſto tempore diſputarent; ac diſputationem de gravibus quibuſdam argumentis Burdigalæ habuit cum Martino de Athera, Dominicano, cui interfuit Papa Clemens Quintus. Opiniones ſuas

a 171, b 120. c 100. d Flos Florum, Novum Lumen, Roſarius Philoſoph. &c. e 1. 18. f 1. 24. g 1. 30. h 2. 47. i 704. k Antiq. Acad. Par. T. 4. 121.

ARNOLDUS DE VILLA NOVA. A. D. 1300. ſuas liberius declaraverat Pariſiis & in Hiſpania, aliquas præſertim, quæ Monachos Miſſamque perſtringerent: ex qua re ita incenſi ſunt Eccleſiaſtici, ut Facultas Theologiæ Pariſienſis, A. D. MCCCIX. quindecim Propoſitiones ab eo prolatas condemnaverit; harum una eſt, *Opera Miſericordiæ & Medicinę Deo acceptiora eſſe Sacrificio in Altari*. Ob hanc cauſam, & quod eodem tempore Inquiſitio judicium intentaverat Petro de Apono, coætaneo ſuo, ad Fredericum Arragoniæ Regem ſe contulit, qui Fædere quodam Partitionis, Siciliæ ac Neapolis Regina obtinuerat; ubi, ut favorem cum eo Principe iniret, Librum de tuenda Sanitate, & Commentarium in Scholam Salernitanam conſcripſit.

Nativitatem ejus, A. D. MCCC. ponit Champerius, quem in hac re ſequitur Lindanus, adjecto in itinere mortuum, cum a Frederico ad viſendum Papam, A. D. MCCCLXIII. navigaret, & Genuæ ſepultum: in quo diſſentit a Champerio, qui eum Tuneti deceſſiſſe ſcribit. Atqui hic propemodum, quot verba, totidem errores ſubſunt. Nam & Arnoldus & Fredericus diu ante hæc tempora mortui erant. Ita longe vero abeſt ut A. D. MCCC. natus ſit, ut inter accuſationes contra Bonifacium Octavum a Concilio Gallicano productas *a* una hæc ſit, quod hic Librum ab Arnoldo ſcriptum comprobaverat, qui antea eſſet Hæreſeos Lutetiæ condemnatus: quare multo ante hunc annum Arnoldus extiterit neceſſe eſt. Quod ad mortem ejus attinet, manifeſtum eſt id, ſaltem ante A. D. MCCCXIII. accidere debuiſſe; nam hoc anno, in Concilio Viennenſi, Papa Clemens *b* Literas Circulares ſcripſit, quibus ſingulos per Obedientiam Apoſtolicam obteſtatur, ut Librum ab Arnoldo de Praxi Medica ſcriptum, ſed alicubi latentem, proferant; hunc uti dono offerret Clementi, ſeſe obligaverat Arnoldus, ſed promiſſo ſe non abſolverat morte præpeditus.

Multi in ejus Operibus loci ſunt ſatis ſingulares, præſertim qui ad Morbos Mulierum ſpectent; & de argumento hoc obſervationes quædam ibi occurrunt, haud ab alio vel priore vel poſteriore quoquam traditæ. Vividam quidem infamiæ ac libidinis eorum temporum imaginem nobis ante oculos ponit *c*; ac ſi ſingularem in modum mira ſit Tuſcarum mulierum enarrata ab eo impudicitia, conſilium *d* ejus, quo eas corrigi vult, haud minus mirabile videtur.

In lectione hujus Auctoris obſervari poteſt, quanquam Medicæ tum florerent Scholæ, Salerni præſertim, Neapoli, & Bononiæ, ibique homines & doctrina & experientia inſtructi educarentur, tamen Medicinæ Praxin magna cum licentia invaſiſſe tam Regulares quam Sæculares Eccleſiaſticos. Hæc conſuetudo jam diu in Eccleſia creverat; Auctorque Antiquitatum Academiæ Pariſienſis *e* hanc unam e Diaboli machinationibus exiſtimat, quibus Religionem ſubverteret, quippe cum ii e Monaſteriis exeuntes id ſe facere ſpecioſe obtenderent, quo Fratribus langueſcentibus opitularentur. Cujus rei abuſus brevi in eam infamiam venit, ut Concilium Romanum a Papa Innocentio Secundo, A. D. MCXXXIX. coactum Clericis omnibus

a Antiq. Acad. Paris. T. 4. 42. b Ib. 166. c 3. 6. & 9.
d 9. e T. 2. 322.

Digitized by Google

bus Medicinæ tractationem omnem penitus interdixerit. In Concilio Turonenſi, A. D. MCLXIII. habito, cui præfuit Alexander Tertius, factum eſt ſeverius Decretum, *Uti nemo quiſquam, qui Vota ſuſcepiſſet ac ſeſe Ordini cuipiam aſcripſiſſet, e Monaſterio exire poſſet ad Prælectionem in Medicina audiendam; quod ſi exiret quiſpiam, neque intra duos Menſes in Monaſterium rediret, pro Excommunicato haberetur: poſt reditum vero, infra cæteros detruderetur, nec in integrum reſtitui poſſet, niſi permiſſu ipſius Papæ.* Atque in Canone adjectum eſt, *Epiſcopos omnes, Abbates, ac Priores, qui hujuſcemodi licentiæ aſſentirentur, neque peccantes coercerent, dignitate privandos eſſe, & ab Eccleſiæ ſinu pellendos.* Quod edictum ab eodem Papa A. D. MCLXXIX. confirmatum eſt, & renovatum ab Honorio Tertio A. D. MCCXVI. Quibus Edictis non obſtantibus, cum vel neglecta eſſent, vel eorum vim Monachi eluderent, magna Clericorum multitudo in obeundis Medicinæ muniis perſtitit: cui potiſſimum cauſæ tribui debet, quod Salerni tandem & Monſpelii Collegia honorem priſtinum amiſerint. Quædam in iſtis ætatibus cauſæ ſubeſſe poterant, quare hoc genus hominum, quod tantum in conſcientias cæterorum imperium haberet, circa ægros ita ſeſe ingereret, præſertim quando neceſſarium eſſet ſilentium; verum Fidei Reformatio huic licentiæ credo finem impoſuit; neque damno fortaſſe publico accidit, ut Theologi noſtris temporibus Medicinam haud amplius exerceant, cum exinde vel in ſua profeſſione parum idonei, vel in noſtra valde imperiti ſint, neceſſe eſt.

ARNOLDUS DE VILLA NOVA. A. D. 1300.

Petrum de Apono quædam nobis haud modo in Chymia, verum & in aliis rebus ad Medicinam ſpectantibus, ſuppeditare poſſe, Clericus videtur ſentire. Quam quidem laudem nullatenus ab eo meritam comperio, licet a Bernardo Scardeonio immodice prædicetur, & poſt hunc a Naudæo; ſed ea potius illi, quæ a Champerio dicta ſunt, convenire judico, Virum fuiſſe multæ lectionis nulliuſque judicii; quanquam faſtuoſum Conciliatoris nomen, quo poſtea ſemper potitus eſt, ſibi ipſi indiderit.

PETRUS DE APONO. A. D. 1253.

Natus eſt, uti ab aliis dicitur, A. D. MCCL. uti ipſe ait, A. D. MCCLIII. a, in regione Patavina, Aponi, quo in loco Balnea illa Sulphurea ſunt, ab omni retro antiquitate celebrata, atque in Epiſtola Theodorici Gothorum Regis deſcripta. Studia Pariſiis agitavit, ibique diu commoratus eſt, ubi etiam Gradus in Medicina capeſſivit, ac Librum Conciliatorem dictum conſcripſit, de variis inter diverſos Medicos opinionibus, tam Veteres quam Recentes. In Phyſiognomia, Chymia, Mathematica, & Aſtrologia ſcientiſſimus habebatur; multuſque dicebatur in Taliſmanis fuiſſe; unde etiam Magiæ ſuſpicionem incurrit, ideoque ab Inquiſitione vexatus eſt; ſed cum ante condemnationem obierit, effigies tantum ejus cremata eſt: alii tamen ipſum combuſtum, alii abſolutum tradunt. Pleri que Auctores, uti dixi, mortem ejus, A. D. MCCCXVI. ponunt; Anno autem MCCCV. Coringius & Naudæus: ſed attente rem conſideranti utraque mihi videtur narratio haud vera, Opus enim ſupra memoratum Arnoldus Papæ Johanni inſcripſit, qui Viceſimus ſecundus vulgo dicitur & ſummus

ci-

a Different.

Petrus de Apono. A.D. 1315. ei amicus, Virque ipſi eruditione non inferior fuit; hic autem ad Pontificatum, haud ante A. C. MCCCXVI. aſcendit: ideoque Arnoldum fama maxime viguiſſe A. D. MCCCXIX. tradit Aquilinus *a*.

Poſt reditum in Patriam, Bononiæ Artem ſuam exercuit Arnoldus, ubi & honorem & divitias ingentes conſecutus eſt. Quæ de Chymia habet, exigui momenti ſunt; præter Fumos Mercuriales (qui licet Nervos offendant, tamen cætera ab iis Venena pelli & extingui ait) & Arſenicum Sublimatum, Spiritus *b* quidem commemorat Chymica Sublimatione a Metallis elicitos, e quibus Elixir factum eſſe dicit; atque in Supplemento ejus ad Meſuen, Balſamum per Diſtillationem artificioſe confectum reperimus, quod, per longitudinem Spinæ Dorſi infricatum, contra Paralyſin valde utile ſit: cujus inventionem errore aliquo Meſuæ ipſi aſcribit Guido, & poſt hunc Geſnerus cum Tagaultio, idque Liquorem Balſamitin appellant.

Gordonius. A. D. 1289. Quantillam vero in Medicina partem hoc tempore habuerint Præparationes Chymicæ, e Gordonio conjicere licet, qui A. D. MCCCV. Scriptor fuit. Is Oleum Tartari commemorans, quod ab eo deſcribitur, & externe adhiberi jubetur, notat id ſolis Alchymiſtis innotuiſſe, *Quia modus Chymicus in multis utilis eſt in Medicina, in aliis vero eſt triſtabilis, quod in ejus via infinitiſſimi perierunt*. Gordonius Monſpelii fuit celebris Profeſſor, in qua Civitate diu Medicinæ ſtudia viguerant, & paulo ante fundata fuerat Academia a Papa Nicolao Quarto A. D. MCCLXXXIX. Ingens is nobis Volumen reliquit, Lilium Medicinæ vocatum, (etenim in ætate hac affectatione plena nihil de Medicina ſcribebatur quod non vel Lilium vel Roſa diceretur) iſtis temporibus valde celebratum: nihil autem in eo memorabile eſt, præter Trochiſcos, qui etiamnum ejus nomen obtinent, & Pulverem ad Guttetam, qui per iſta tempora in iis Galliæ partibus contra Epilepſiam ſummo in honore erat, & uſque ad hunc diem ſatis frequenti in in uſu eſt.

Mundinus. A. D. 1315. In Anatomia, coætaneus Gordonio Mundinus Mediolanenſis nova quædam, ſed rudia, fecit tentamenta; nam circa A. D. MCCCXV. juſtum diſciplinæ hujus Volumen compoſuit; cumque ipſe diſſecandis Cadaveribus operam dediſſet, Obſervationes novas & reperta quædam Libro ſuo paſſim inſeruit, præcipue ad Uterum ſpectantia. Qui Liber Anatomiæ ſtudium quodammodo excitavit; & uſque ad Litterarum inſtaurationem ita inclaruit, ut non aliud Syſtema in Scholis ſuis prælegi permiſerint Statuta Academiæ Patavinæ.

Sylvaticus. Iiſdem prope temporibus, Anno ſcilicet MCCCX. Robertus Rex Neapolitanus, Medicæ Scientiæ fautor extitit inſignis; iiſque apud ſe habuit duos tum illuſtriſſimos Medicos, Franciſcum Pedemontanum, & Matthæum Silvaticum. Ille cæptum a Petro de Apono Meſues Supplementum continuavit: quod Opus vix aliud eſt, quam ex omnibus iſtis Arabibus, qui Practica Medicinæ Syſtemata conſcripſiſſent, quædam Collectio. Hic, Civitate Man-

a Chiromant. c. 5. b. Different. 59.

Digitized by Google

Mantuanus, circa A. D. MCCCXL. obiit, ſed volumen ingens A. D. MCCCXVII. publicavit, ſub Pandectarum Medicinæ nomine, unde & ipſe Pandectarius vocatus eſt. Id quidem Vocabularii cujuſdam Medici loco eſſe præcipue voluit, quo facilius intelligi poſſent Græcorum atque Arabum Scriptorum Verſiones; atqui & Græcas, & Arabicas, & Latinas etiam Voces ad Medicinam pertinentes eo modo interpretatus eſt, (niſi fortaſſe illud Librariorum culpa accidit) ut vix capi queant; cum in ſingulis fere Lineis barbarum aliquod aut non intelligendum ſeſe offerat vocabulum, ita ut ad explicandum ejus ſenſum altero opus ſit Lexico. Reineſius quidem, quo Textum hujus Auctoris, atque alterius adèo longe hoc deterioris, Paſſionarium dico Garioponti, emendaret, operæ multum impendit: ſed cum Lingua quadam Franca iſti Auctores uterentur, minime profecto hanc attentionem ab eo meriti ſunt, qui eruditionem ſuam longe fructuoſius exercere potuit. Illud tamen de Sylvatico æquiſſime dici poteſt, facta ab eo quædam in Re Botanica incrementa, naturamque & virtutem Herbarum accuratius deſcriptam, quam a quovis antea in obſcuris iſtis Sæculis eſſet præſtitum. Demoſthenem Herophileum, qui tres Libros de Oculis, tantopere a Galeno prædicatos, conſcripſerat, ab eo eo pluſquam ſexagies memoratum notat Reineſius. Ex quo manifeſtum eſt, Librum illum tunc temporis ſuperfuiſſe, quanquam nunc fragmenta tantum aliqua de eo habemus apud Aetium extantia. SYLVATICUS.

Hoc temporis ſpatium, non antea percurſo breviter in Anglia noſtra Medicinæ ſtatu, prætergredi nequeo. Profectus quidem apud nos in hac ſcientia erat perexiguus; quod minime mirandum eſt, cum neque in Aula neque in Academiis ulla ejus ſtudii eſſent præmia: & Monachi, qui Artium Liberalium Scientia haud multum eſſent inſtructi Profeſſionem hanc prope ſoli exercerent. Nihilominus etiam in hac ætate, quantumcunque barbara, nonnulli & medicando & ſcribendo famam acquirere tentarunt. Primus noſtratium Scriptor Practicus circiter hæc tempora floruit; Gilbertum intelligo, cognomento Anglicum. Hunc ſub regno Johannis, A. D. MCCX. ponit Baleus; Lelandus autem Recentiorem eſſe ait, quanquam ſententiæ ſuæ rationes non proferat. Gilbertus, inter alios Libros, Medicinæ Compendium ſcripſit, etiamnum ſuperſtes: ex quo ipſo Opere longe poſt initium Sæculi Decimi tertii illum vixiſſe conſtat. Nam Averrhois commeminit, qui uſque ad medium Sæculi Duodecimi pervenit, cujuſque Opera haud ita cito converti poterant, neque revera converſa ſunt ante medium Decimi tertii, uti affirmat idoneus teſtis, Baco; porro id quod ait Gilbertus de Libro quodam de Speculis, eo ſine dubitatione qui a Bacone ſcriptus eſt, & id quod a Theodorico, de Elephantiaſi, exſcribit, manifeſte declarant, eum juxta finem hujus Sæculi viguiſſe, ac veriſimiliter in initiis Edwardi Primi. Gilbertum Lelandus Virum multæ lectionis, & Philoſophiæ ac Medicinæ peritiſſimum fuiſſe prædicat, quarum ſcientiam ſtudio eſſet ac peregrinatione conſecutus, eundem ob curationes ab eo præſtitas extollit, ob regulas de tuenda Sanitate præſcriptas, ac præcipue quod omnia ad Herba- GILBERTUS ANGLICANUS. A. D. 1400.

rum

Digitized by Google

GILBERTUS ANGLICUS. A.D. 1300. rum virtutes pertinentia etiam mediocribus ingeniis dilucide explicaſſet. Quod ſi hoc paulo amplius merito ejus videatur præconium, uti id vereor ne ita ſit, illud opinor jure de populari noſtro dici poteſt, quod coætaneos ſuos in aliis Gentibus ſcribendo æquarit; idemque ac ii fecerit, maximam partem ex Arabibus deſumens. Quod quidem frequenter magna cum licentia facit; nam integra interdum Capita verbum verbo a Rhaze exſcribit, præſertim in iis quæ de Arthritide habet *a*. Hoc in eo ſingulare eſt, quod non modo ſæpius Alexandrum nominet, ſed excerpat etiam quaſdam ex optimis ejus Obſervationibus: quæ res utique judicium ei in exſcribendo non defuiſſe commonſtrat. Ter etiam aut amplius alium Auctorem, Cophonem nomine, a nullo, quod ſciam, niſi ab eo & Thoma de Garbo natione Florentino *b*, hujus Diſcipulo, memoratum, profert. Cophon iſte Libellum nobis de Purgantibus, atque, uti ab eo vocantur, Opiatis, reliquit; Opiata Purgantibus efficaciora eſſe ait, ubi humor aliquis inter cutem carnemque extiterit *c*: quod quidem mihi Paradoxum videtur haud minus comprehenſu difficile, quam ea quæ ſubjicit, rationem hanc eſſe Garamantibus incognitam. Unam quidem Formulam ſatis inuſitatam miramque tradit Cophon; ea vero hæc eſt: Nutriatur Pullus per octo dies Helleboro albo, poſt quos occidatur, & ex eo Juſculum fiat: id, eo teſte, leniter Purgans evadet.

Sed ut ad Gilbertum redeam, licet ejus ætatis homines magnam in Incantamentis *d*, aliiſque rebus Empirice applicatis, fidem poſuiſſe comperiamus, tamen vulgari Medicinæ Rationalis via, quæ a Græcis tradita eſſet, inſtitit. Quantum in eo fuerit doctrinæ facile conjectari poteſt ex Etymologia ab eo prolata Hieræ Logodii Menſici (qui fortaſſe error eſt pro Hiera Logadii vel Memphitæ) id enim a Græca Voce λόγος derivat *e*, idque impedimenti in Sermone depulſionem ſignificare ait; idemque Philonium interpretatur, Novum Amicum. Temporum mori ſe accommodans, multis barbaris uſus eſt vocabulis; exemplo ſit, Plagella *f* pro Plumaceolo: *g* Argalia (Ergaleum eſſe deberet) pro Inſtrumento quod ad exquirendum in Veſica Calculum adhibetur; & ingens aliarum vocum numerus, ex quibus Vocabularium ſatis locupletari poſſet, quo Sermo Latinus iis temporibus uſitatus exponeretur. Duas ſolum treſve in hoc Auctore res animadvertam.

Morbum Juvenis *h* cujuſdam Temperamento Melancholico deſcribit, qui poſt longam indigeſtionem Ventre tumefacto, cum Leucophlegmatia, laboraret: Tertiana interdum Febris accedebat, cum Urina flava, & ſubinde recurrente Alvi fluxu. Refrigerantibus aſſueverat, & identidem Myrobalanis purgatus fuerat. Poſtea vero ad Balnea Sulphurea abiit, ubi ex toto curatus eſt. Nihil ulterius a Gilberto ſuper hac re explicatum eſt; veriſimillime tamen Aquas Bathoniæ intelligit. Ægrumque Aquarum potatione, haud lavatione in iis, ſanatum ego potius crediderim; ſiquidem affectus, uti hic deſcribitur, a corporis habitu intemperantia prorſus depravato ortus, nulla ratione melius, quam interno earum uſu, reſtitui poterat; & la-

a P. 314. & 322. &c. b MS. in Bibl. Harleyan. c 275. b
d 87. 222. 287. e 44. f 204. g 271. h 259.

Digitized by Google

& lavatio per ſe huic rei prorſus aliena atque inidonea videatur, Quod ſi veritatem aliquam hæc conjectura habeat, uti certe haud abſurda eſt, neque improbabilis mihi videtur, Aquas haſce, trecentis annis maturius quam ex aliis Hiſtoriis pateat, potari ſolitas conſtabit; Guidotius enim, cujus tempore conſuetudo hæc renovata eſt, quique optime omnium de iis narrationem Hiſtoricam contexuit, Joneſii tantum auctoritate fretus, eas ſub finem Seculi Decimi ſexti interne ſumtas affirmat. Ac licet de hac re taceant Annales noſtri, Aquarum iſtarum potationem antiquitus uſurpatam eſſe perquam credibile eſt, cum eadem conſuetudo per multa Sæcula, in aliis Regionibus, ubicunque eſſent ejuſmodi Scaturigines, invaluerit.

GILBERTUS ANGLICUS. A. D. 1300.

In Gilberto[a] Capitulum ſatis memorabile eſt de Affectibus Coitioni cum Muliere ſupervenientibus, quæ cum Viro Elephantiaſi tentato rem habuerat. Contagionis hujus Symptomata pro diverſo hominis Temperamento varia ſunt; quod cum calidum ſit, exiguæ punctiones fervoreſque in cute percipiuntur, coloris immutatio, rubor, & quaſi repentis cujuſdam rei in vultu ſenſus, continuatæ vigiliæ. At in frigido & Melancholico habitu, color citius vehementiuſque immutatur, facies tumida eſt, accedit ingens corporis gravitas & pigritia, cum frigoris ſenſu vultum, corpuſque totum permanantis. Hæc utique deſcriptio plane eadem eſt ac ea quæ in Rogeriana legitur, maximamque partem a Theodorico deſumpta eſt; quod eo tantum fine dico ut oſtendam, de Morbi hujuſce Symptomatis Medicos haud aliter ſenſiſſe in Anglia quam in Italia. Nam de hac re plura dicere loco magis idoneo animus eſt. Johannes de Gaddeſden, uti videri poteſt, omnibus his Auctoribus id negotium uberius tractat; & pro curatione Mulieris dat conſilium ſatis ſingulare[b], quod ſervatu quidem perquam facile ſit, quodque, ſi ei credimus, nunquam ſucceſſu cariturum eſt.

Gilbertus, de Strumoſo Tumore in Glandulis[c] agens, Morbum hunc ait alio nomine vocari Malum Regium, ideo quod a Regibus curetur. Id teſtimonii, utcunque paucis verbis, a Medico latum, qui nullam in hac re gratiam aucupari videtur, luculenter probat, Tactionis conſuetudinem fuiſſe antiquitus a Regibus noſtris uſurpatam; moremque hunc jam tum ſatis Veterem Auctor ille exiſtimavit, uti ex ejus loquendi modo conſtat. Hunc Tactionis Regiæ uſum Hiſtorici Galli in ſua gente, Sæculo Undecimo, ſub regno Philippi Primi[d], extitiſſe, auctoritatibus nixi firmiſſimis oſtendunt: nihil vero credibile de majori ejuſdem antiquitate adducunt, quanquam nonnulli id uſque ad Cloviſii[e] tempora retro inveſtigaſſe ſe proponant. Tam ex his Gilberti verbis, quam e quibuſdam ſparſim in Hiſtoria Anglicana colligendis, haud minus veriſimile eſt eandem apud nos per aliquot Sæcula conſuetudinem invaluiſſe; iique qui hanc ad Edwardi Confeſſoris, qui Philippo Primo coætaneus fuit, tempora referunt, id non ſine fundamento mihi facere videntur; nulla ſaltem quæ in contrarium adduci poſſint argumenta invenio. Quod ſi Monachi omnes, utpote in Regum aſſentationem proclives, pro teſtibus inidoneis habendi ſunt,

L extant

a 344. b P. 49. b, Saltet retro & deſcendat fortiter per gradus, &c.
c 174. d Daniel, Tom. 1. p. 1032. & 1128. e Andr. Laurent.

Digitized by Google

GILBERTUS ANGLICUS, A. D. 1300. extant alii quorum fides nullo modo in dubium vocari queat. Johannes Forteſcue, Eques, homo & eruditus & ſapiens, in ea defenſione Juris Regii, quam pro Domo Lancaſtriæ *a* ſcripſit, paulo poſteaquam Henricus Quartus Regnum auſpicatus eſt, hoc curandi munus privilegium eſſe ait, quod ab omni antiquitate ad Reges Angliæ pertinuerit: quam virtutem Unctioni tribuit, quæ fit in eorum manibus inter inaugurandum; ideoque Reginas hujus muneris expertes eſſe, quoniam hæc in iis cæremoniæ pars omittitur. Conſtat tamen Reginam Elizabetham ita nihil Regiæ poteſtatis deperdere voluiſſe, ut inter cæteras Functiones ad Imperium ſpectantes hanc etiam haud infrequenter præſtiterit. Archiepiſcopus Bradwardinus, qui A. D. MCCCXLVIII. obiit, quique, veritatem curationum Regio Tactu factarum affirmans, ad homines univerſos provocat, quædam, uti videri poteſt *b*, ſatis expreſſe de hujus rei antiquitate pronuntiat: quod quidem ab eo minime fieri potuit, ſi ita recens fuiſſet mos, ut a quibuſdam creditur.

JOHANNES DE GADDESDEN. A. D. 1320. Haud ita multo poſt Gilbertum alter popularis noſter floruit, nomine Johannes de Gaddeſden, celebratæ Roſæ Anglicæ Scriptor. Nihil fere de eo ex iſtorum temporum Hiſtoria diſcimus; neque de illo amplius quicquam tradit diligens ille Antiquarius, Antonius Wood, quanquam in eodem Collegio, Mertonenſi ſcilicet, inſtitutus fuerit, quam e Vetere Catalogo ibi extante ſe deprehendiſſe, Johannem fuiſſe Medicinæ Doctorem, Annoque MCCCXX. viguiſſe: quare exiſtimo nihil ulterius illic de eo ab Antonio repertum, cum libenter occaſionem arripuiſſet plura de Viro in eodem Collegio educato memorandi. Verum ex hac ipſa Roſa aliqua licet de ipſius vita & ingenio decerpere. Scriptam a ſe ait anno Lecturæ ſuæ Septimo, uti tum loquendi mos erat; haſque Prælectiones in ſuo Collegio feciſſe eum veriſimile eſt: cum hæc Societas Medicinæ promovendæ gratia quodammodo fundata ſit, & majora etiamnum huic ſtudio præmia proponat cæteris ſimul quibuſcunque in Academia Oxonienſi Collegiis. Porro curationes, quas a ſe in Scholari quodam & in nobili Baccalaureo præſtitas ait, videntur indicare Librum iſtum hoc in loco fuiſſe ſcriptum; quod utique factum ſit neceſſe eſt inter Annos MCCCV. & MCCCXVII. nam Gordonium memorat, &, Lelando teſte, a M. Sylvatico in Pandectis memoratur. Opus hoc omnem Medicinæ Praxin complectitur; & id quidem is præcipue ex Arabibus, atque ex iis qui paulo ante ejus tempora Latine ſcripſerant, collegit, ſed varias paſſim magno numero additiones de propria Experientia hauſtas attexuit. Neque enim dubitari poteſt quin Artis uſu quemvis ſui temporis æquarit; quanquam vereor ut magna hanc ſcientia Inſtructus exercuerit. Quem tamen, ut ſubtilem Philoſophum, peritumque Medicum, Virumque ſuæ ætatis ingenioſiſſimum deprædicat, & Librum hunc Opus exquiſite eruditum vocat *c* Lelandus. Neque alia eſt de eo Conringii *d* opinio; verum Guido de Cauliaco, magni nominis & Scientiæ Chirurgus, qui ſerius eodem Sæculo vixit, longe aliter ſentiens, notabilia hæc verba ſuper illo utitur,

a Append. N. 6. b Append. N. 7. c Ut lumen ſui ſeculi facile crederetur —— opus luculentum & eruditum. d Perdoctum.

JOHANNES DE GADDESDEN. A. D 1320.

tur, *Ultimo a inſurrexit una Fatua Roſa Anglicana, qua mihi miſſa fuit & viſa; credidi in ea invenire odorem ſuavitatis, & inveni fabulas Hiſpani, Gilberti, & Theodorici*. Poſteriorem hujus ſententiæ partem a veritate haud multum abhorrere credo; tamen haud obſtante acri hac ejus vituperatione a Guidone prolata, non ita Fatuum fuiſſe comperies Johannem, ac licet, uti vera fateamur, vix alius quam Empiricus cenſeri debeat, tamen in hoc genere unus ex optimis videtur, ac negotia ſua ſingulari cum ſolertia tractat. Nam, ut e ſcriptis ejus conſtat, imbecillitatem Naturæ humanæ penitus perſpexerat, noveratque in decipiendis hominibus quouſque progredi caute poſſet, horum crudelitatem in ſua ſemper commoda convertens. Delicatis *b*, Dominabus, ac Divitibus ſatis artificioſe eſcas porrigit; iis quidem ita amanter conſulens, ut etiam Odores & Lotiones *c* deſcribere dignetur, aliquas præſertim quibus Capilli tingantur: hos autem adeo ſtudioſe obſervat, ut ſelectiſſima ſemper & maxime pretioſa Medicamenta in eorum uſum comminiſcatur. Ac ſi de re quapiam admodum excellenti loquatur, duplum *d* ejus, quod Pauperibus detur, pro Divitibus imperat. In Epilepſia, Verris Veſicam coctam adhibet; ac Viſco Quercino cuculum adjicit; Pelleſque Vulpium quomodo præparari debeant ordinat, quæ hyemali tempore ad Paralyſin *e* geſtentur.

Porro Medicinæ peritia parum contentus, eruditionis etiam argumenta proferre conatur; ideoque res ita perplexas exponere, uti ſunt verborum Etymologiæ, aggreditur. Peritonæum *f*, inquit, ſic vocatur, quod ſit juxta tonantem ----- Hernia quaſi *g* rumpens enia, viz. inteſtina ----- Phthiſis a Tuſſi *h* ----- Chiragra a Chiros & gradior *i*. Reconditiore vero doctrina in derivatione vocis, Epilepſiæ *k*, utitur; quam dici vult ab Epi & lædo ---- quare animadvertit etiam Hiera Noſon itidem eſſe dictam, quo Sacram & noceo ſignificari docet ----- a partium nobilium læſione. Hoc modo, ad imitationem Magiſtri ſui Gilberti, ingenium in Philologia venditat, nec diverſo ſane cum ſucceſſu.

Eſt & alia eruditionis pars, Poeticam intelligo, cui multum is videtur fuiſſe deditus. Rhythmi quidem adeo ſtudioſus eſt, ut in omni fere pagina hujuſmodi verſus adducat, atque identidem ſuos etiam interponat. Quo fit, ut dubitari poſſit, utrum in Medicina magis, an in Poetica excelluerit. Atque in hoc ſingularis ejus virtus eſt, ut ſive aſtricta, ſive ſoluta oratione ſcribat, ſtylo ſuo voluptatem atque riſum in Lectore excitet.

His non obſtantibus minime dubito quin ob eruditionem etiam ſuo tempore haud parum inclaruerit Johannes, atque in Medicinæ uſu pro Viro ſagaci ac ſolerti ſit habitus. Etenim hunc in Aulam receptum video, Regiſque Filium curaſſe (Edwardi credo Primi, vel Secundi) Variolis laborantem *l*, Atque hic quidem præſtigias omnes adhibens, quo melius Mor-

L 2 bos

a Præfat. b P. 3. Iſtam voco Medicinam Regalem, pro delicatis, pro Dominabus, pro divitibus. c De modo faciendi Lac Virginis, 134. De Decoratione 231.
d 17. Experimentum meum, ſi ſit pro divite, duplum oſſis cordis cervi.
e 67. f 75. g 129. h 52. i 35. k 60. l 41.

JOHANNES DE GADDESDEN. A. D. 1320.

bos ex Inflammatione ortos ſe intelligere oſtendat, poſt idoneas rei gerendæ formulas, vultu in gravitatem compoſito, ægrum Panno coccineo involvi jubet *a*; omnia quoque circa Lectum Rubra eſſe debent, ac tapetia ſine dubio per cubiculum omne ejuſdem erant coloris. His modis Johannes Principem convaluiſſe ait, ac ne unam quidem in facie ejus relictam foveam; unde hanc curandi rationem vehementer extollit. Quam rem is inter Vetularum præſcripta apud Gilbertum *b* inventam videtur ulterius provexiſſe; atque hoc probe intellexiſſe, quanti ſit momenti ſpeciem rerum externam ſervare, nugiſque maximis maximum aliquando pondus addere.

Quamprimum in Aula apparuit Johannes, Aulici ingenium induit, Potentibus obſequioſiſſime aſſentatus; nam cum Strumæ valentibus Remediis, qualia ſunt Sanguis Muſtelæ & Columbæ Stercus, parum cedant, ægrum hortatur ut ad Regium extemplo Tactum confugiat *c*.

Erat etiam, uti conjicere licet, gnaræ ac negotioſæ indolis. Siquidem, haud contentus lucri ex Medicina facienda aucupio, Operationes Chirurgicas ipſe exequi aggreſſus eſt; multa de Experientia ſua in his rebus prædicat, & audacter etiam Recentiores quoſdam Chirurgos vituperat *d*. Peritiam ſuam in reponendis Oſſibus Luxatis extollit, magnumque ſe Medicum Ocularium profeſſus ad Infectiones, uti ab eo vocantur, Oculorum *e* Arcanum a ſe poſſideri conveniat.

Magnam itidem in Phyſiognomia, ſolertiam præ ſe fert; atque in animo habuit, ſi Deus vitam ei & otium conceſſiſſet, Librum de Chiromantia *f* conſcribere; quem fatidicum nobis Commentarium haud extare magnopere dolendum eſt. Verum ex ejus verbis ſuſpicari fas eſt, Officinam eum pro exercitio hujuſce Artis aperuiſſe.

Idem multus in Secretis eſt, quorum aliqua Secreta Secretorum *g* appellat, & miracula *h* ab iis fieri ait. Hæc uti magna facit, ita ſedulo vetat inter Laicos *i* divulgari; qua in prohibitione Fæminas etiam aliquando comprehendit, idque potiſſimum ubi de Aquis Fortibus ac Spiritu Vini *K* loquitur. Multa, de lucro *l* a Medicamentorum ſuorum venditione producto, magna cum voluptate diſſerit; quæ nonnunquam ita care venirent, ut ipſe neſciat quantum & argenti & munerum *m* inde ad ſe provenerit. Bonamque ſe habuiſſe pecuniam inquit a Barbitonſoribus pro Formula e Ramis Arboreis *n* confecta: & tanquam iis verba dederit, vehementi gaudio exultat.

Tamen,

a Capiatur ſcarletum, & involvatur varioloſus totaliter, ſicut ego feci de filio Nobiliſſimi Regis Angliæ —— & feci omnia circa lectum eſſe Rubea —— eſt & bona cura. *b* 349. Vetulæ Provinciales dant Purpuram combuſtam in potu —— ſimiliter Pannus Tinctus de Grano —— *c* 28. Si iſta non ſufficiant, vadat ad Regem, ut ab eo tangatur & benedicatur —— Valet tactus nobiliſſimi & ſereniſſimi regis Anglicorum. *d* Et ſecundum Lanfrancum & Rolandum, & Brunum, & eſt error.
e Experimentum meum, quod divitibus convenit. *f* Vitam & pacem. 35.
g 82. *h* 35. De quo poſſum dicere multa miracula. *i* 32. *k* 66.
l 79. Magnam pecuniam in multis locis. *m* 49. Hoc eſt meum, pro quo habui pecunias & tot alia quæ neſcio quot & quanta. *n* 120. Pro quo habui bonam pecuniam a Barbitonſoribus.

Digitized by Google

JOHANNES DE GADDESDEN. A. D. 1320.

Tamen, contra ac fieri ſolet, Secreta hæc ingenue revelat. Quorum aliquod ſemper in promtu eſt contra quemcunque affectum; ſemperque monita de eorum uſu inculcat *a*. Præcipua quidem Johannis virtus in Formularum præſcriptione poſita eſt, quarum ſi ingentem numerum coacervarit, nulla opera, nullo judicio adhibito, omnes Morbos ſe expugnaturum confidit. Nonnullarum ope, mira, ſi ei credimus, frequenter præſtitit; viginti enim Hydropicos Spica *b* Nardi a ſe curatos memorat; quod tamen Medicamentum dari non debeat, niſi accepto prius Salario *c*.

Nihil, quod ad Medicinam ullo modo ſpectaret, intentatum reliquit Johannes; & quo difficilior ac periculoſior res eſſet, eo majori hanc alacritate ſuſcepiſſe videtur. Calculi dolore cruciabatur quiſpiam? is erat ad eum diſſolvendum paratus *d*. Podagra quis vehementi laborabat? humorem is Cataplaſmate aut Unguento educere *e* poterat. Monili acceſſiones depellebat Epilepticas, & Linguæ Paralyſin Aqua Vitæ *f* curabat. Hi quidem omnes caſus ejuſmodi ſunt, qui acutiſſimum ingenium exercere valeant, omnemque certe illius prudentiam exegerint: verum in eos haud ita cogitationes ſuas intendit, quin ad rerum minutiorum curam lubens deſcenderit. Multas enim rationes proponit, quibus homines ſe a ſordibus & odore tædo liberos tueantur; ac ſiquis dente putri afficeretur, is eam *g* educebat: ſi pediculis ſcateret, Ars *h* interimendi illos ei non defuit; neque pro benignitate ſua Clavos etiam e Pedibus evellere recuſabat. Dolori Colico medebatur, hominem cingens zona e pelle Vituli marini confecta, cujus Buccula ex Oſſe Ceti conſtaret *i*: Emplaſtrum, Cauſticumque ad Herniam *k* poſſidebat, quæ ſucceſſu nunquam carerent: Cancrumque ab externa cauſa Lapatho *l* Rubro ſanabat. Ac ſi noſtris temporibus vixiſſet, minime dubito quin fuiſſet Inoculatorum Princeps; quodque ille contra optimorum Medicorum Experientiam aſſerit, Variolis ſcilicet hominem bis *m* tentari poſſe, in multis ejuſmodi occaſionibus magno ei fuiſſet adjumento.

Supra omnia probe intellexit, quanta ſit voluptas Fæminis Prægnantibus medicari. His Rhabarbarum *n* toſtum commendat; ac peculiare ſermonis genus his in caſibus convenire noſcens, admodum jocularis in hac re, neque familiaris tantum, ſed laſcivus, ne dicam impurus eſt. Multa quoque de Re Obſtetricia *o* habet; ac licet haud clare explicet, utrum Operationem ipſe præſtiterit, ego potius rem adeo pecunioſam ab eo, qui omnia aggredi affectaverit, haud omiſſam eſſe crediderim. Omnes ſaltem videtur Conceptionis promovendæ vias, quæ apud illum magna varietate docentur, ſtudioſe perſcrutatus: magnamque ad eum fæminarum multitudinem propter hujuſmodi Arcana confluxiſſe veriſimile eſt. Ii qui peritiam ejus cognoſcere cupiunt, ipſum Auctorem conſulant *p*, doctoſque ejus Commentarios atque Formulas ad ſceleſtum illum Venerem extimulantibus *q* utendi morem pertinentes.

L 3 Jam,

a 100. b 33. c Nec debet dari niſi accepto ſalario. d 97. e 59. f 66. g 120. h 13. i 95. k 129. Conſolidat omnia vulnera, & debet haberi in honore. l 24. m 40. Homo variolatur bis. n 134. o 83. p De modo generandi p. 77. q Coagulum leporis —— qui iſto utuntur, poſſunt coire —— ſi volunt —— ib.

Digitized by Google

JOHANNES DE GADDESDEN. A. D. 1320.

Jam, ut Auctoris hujus imaginem abſolvam, quanquam aliis debeat quæcunque de Morborum Cauſis ac Symptomatis diſſeruerit, (neque enim quicquam novi vel de Phthiſi affert, qui morbus Inſulæ noſtræ quodammodo Endemius eſt) tamen multa de Remediis habet haud alibi reperienda. Nam Collectionem omnium, quotquot aut viſu aut auditione cognoſſet, Formulam videtur inſtruxiſſe; nec aliunde melius quam ex iſto Libro ſciri poſſe arbitror, quænam Remedia tunc temporis in uſu fuerint, haud modo inter Medicos, verum etiam apud vulgus in quibuſcunque Angliæ partibus, tam Empirica quam ſuperſtitioſa.

Multa quoque ibidem curioſa videri poſſunt de Proavorum noſtrorum Victu, & Apparatu Ciborum ab iis uſitato; nam Rei Culinariæ apprime ſtuduit, & obſervationes tradidit judicii haud expertes de modo a fercula parandi. Multum hujuſmodi Scientiæ in eo deprehendi poteſt ab Antiquitatis Gulæque ſtudioſis; multaſque hi b patinas etiamnum in honore permanentes cum voluptate invenient, a Vetere illo Auctore deſcriptas, quarum nonnullæ etiam lingua Anglica nominantur; quippe cum is haud parum ſermonis patrii ſcriptis ſuis paſſim intermiſcere gaudeat.

Fuit quidam ejuſdem nominis Eccleſiæ Sancti Pauli Præbendarius in Ealdlandæ Cathedra c; ponitur autem ordine Richardo Phyſico proximus, anno tamen minime notato; verum aliunde diſcimus hunc cum Auctore noſtro eundem fuiſſe hominem. Illud utique conſtat, Monachum haud fuiſſe, uti quidam crediderunt: id quod ex multis Libri ſui locis probari poteſt, ac ſpeciatim ex eo quod ita libere loquatur de d Pediculis Fratrum.

Rem in Auctoris hujus vita ſilentio haud prætermittendam invenio; primum ſcilicet hunc fuiſſe ex noſtratibus, qui Medici munus in Aula exercuerit. Nam ante hoc tempus Medici Regii erant ſemper ab externis regionibus accerſiti. Idemque mos pro Pharmacopolis diu poſtea perſeveravit. Inter Rationes Veſtiarias Principis, A. D. MCCCLX. & Edwardi Tertii trigeſimo ſecundo, Petrum Monſpelienſem pro Pharmocopola ei fuiſſe deprehendimus; primuſque hujuſmodi Artifex qui Medicamenta venumdederit, ſi e Reynero credimus, fuit J. Falcandus de Luca, A. D. MCCCLVII, Liber Auctoris noſtri J. de Gaddesden ita magno in honore per hæc tempora erat, ut hic a Chaucero Poeta ſit inter celebratiſſimos Medicinæ Scriptores prædicatus, neque minorem certe Popularis noſtri Roſa laudem meruit, quam Gordonii Lilium, quod tanquam divinum opus ejus ætatis homines admirati ſunt.

Ge-

a Cibus Laicorum eſt bonus, viz. Tortellus factus de flore frumenti, decoctus in Furno cum vitellis ovorum, &c. —— Lucius & Truta cum Agreſta, & Acedula, &c. 58.

b Pulli Gallinacei elixentur cum Petroſelino —— cum Petroſelino Spinachiis aut Bletis, 95. Ibid. Pulli Lardati, 86.

c Newcourt, Vol. 1. 145.

d Tango hic multa —— quia Religioſi, qui non curant de ornatu corporis, ſicut utentes ciliſio frequenter abundant nimis in iſtis —— & repetunt conſilium a ſecretis medicis. e Antiq. Benedict. in Anglia, 167.

Digitized by Google

Gerardum ſæpe Johannes pro teſte adducit, ſemel autem de eo quod in Dyſenteriæ caſu ait in quarto Viatico *a* ſui Libro. Qui Liber haud alius eſſe poteſt ab eo cui nomen eſt, Gloſſa Viatici Iſaac: cujus Codex MS. extat in Bibliotheca Harleyana. Scriptus eſt a Gerardo de Carmona *b*, quæ eſt Andaluziæ Civitas. Gerardus autem medio Sæculi decimi tertii vixit: & cum ex longo eo quod cum Mauris habuit commercio linguæ Arabicæ ſcientiam acquiſiviſſet, multa ex eo ſermone Opera Medica in Latinum tranſtulit. JOHANNES DE GADDESDEN. A. D. 1320.

Alterum quendam in hoc Sæculo Medicum Anglum ponit Pittus noſtras, circa A. D. MCDLX. Is eſt Bartholomæus Glanvillus, præclarus iſte Libri Auctor qui inſcribitur, De Proprietatibus Rerum; atque a Pitto habetur Auctor Libri cujuſdam Practici de Medicina. Ego vero haud abſque cauſa duos fuiſſe diverſos homines conjicio; nam Lelandus, & poſt hunc Baleus nullum ejuſmodi Opus a Glanvillo ſcriptum memorat; neque ii hunc Medicinæ unquam ſtuduiſſe ſignificant, quanquam in Septimo ſuo Libro de Morbis compluribus agat, id autem maximam partem e Conſtantino tranſcriptum eſt. Bartholomæus, qui Breviarium Practicæ (nam ita dicitur) contexuit, Glanvillum eo modo nominat, ut idem utriuſque hujus Operis Auctor exiſtimari nequeat *c*. Breviarium illud perquam voluminoſum eſt, & in quindecim longos diviſum Libros; ejus MS. Codex in Bibliotheca Harleyana extant. Eadem hic *d* narratio eſt, de contagio per modum quendam in Elephantiaſi ſuſcipiendo, malique Symptomatis, ac iſta quam ſupra in Gilberto expoſui, quarum utraque ad verbum fere convenit: neque locus iſte apud Glanvillum occurrit. Quod ad reliquum Libri attinet, quid in eo comprehendatur optime ſciri poteſt ex ingenua Proteſtatione *e* ab Auctore in fine ejuſdem ſubjecta: nihil ſcilicet ſeſe de ſuo adjeciſſe ſuper argumentis illic propoſitis, quoniam nihil proprium quod adjiceret reperire poſſet, verum omnia collegiſſet quæ apud Philoſophos & Medicos eodem pertinentia inveniſſet, magnam præſertim Formularum multitudinem congeſſiſſet. Quantumque ex levi hujus Auctoris tractatione conjicere poſſum, nihil promiſſis uberius attulit. GLANVILLUS. A. D. 1360.

Veruntamen hæc ſcribendi ratio haudquaquam populari noſtro ſoli competit; ſiquidem aliarum gentium Scriptores Practici in hoc & ſequente Sæculo idem prope omnes factitaverint. Sicui Auctorum de Febribus collectionem pervolvere libeat, facile diſpiciet, quam pauca huic argumento ætas iſta adjecerit.

Solus pene extitit, qui haud Libris tantum, ſed Experientia propria fretus, aliquid circa A. D. MCD, ſcripſerit, Valeſcus de Taranta. Is Græci ſermonis omnino rudis, Latinum haud optime calluit; verum per trigin-

L 4 ta &

a 38. 6. b Bibliothec. Hiſpan. Vet. 2. 264.
c Lib. 6. c. 13. Dicit Bartholomæus in libro ſuo de proprietatibus rerum.
d Lib. 2. 4.
e Proteſtor enim in fine hujus opuſculi, quod nihil quod eſt ad propoſitum de meo appoſiti, quia quod apponerem ex meipſo, in meipſo non inveni, &c.

Digitized by Google

Valeſcus de Taranta. A. D. 1400.

ta & ſex annos Medicinam exercuerat Monſpelii, fueratque Caroli Sexti Archiater. Librum reliquit, ſub Philonii nomine, in quo multæ continentur, eæque haud contemnendæ obſervationes, quę ad Medicinę & Chirurgię uſum ſpectant. Id etiam in illo ſingulare eſt, quod ſubinde caſum aliquem inſignem a ſe viſum narret; atque inter cętera Hiſtoriam narrat de homine cui mors obtigerit ex Uvulę reciſione: necnon & alteram de quodam cui per triginta annos continuos Febris Intermittens trigeſimo quoque die reverterit. Miratur admodum qua ratione impulſi Veteres Medicamenta Calida, uti ſunt Hyſſopum, Origanum, &c. in Pleuritide pręceperint; recteque ait Refrigerantium, uti fit a Recentioribus, adminiſtrationem eſſe potiorem. Ac ſępiſſime quidem in ſatis arduis Medicinę caſibus Auctor iſte judicium ſuum interponit; exemplo haudquaquam vulgari, cum vix quiſquam ex his pro ſe cogitare auderet. Rogerium ſępe ac Rolandum, quoad Praxin in Morbis, una commemorat; ex quo fidentius credo haud Baconem, ſed Rogerium iſtum, Rogerinam ſcripſiſſe. In Editione Scriptorum de Febribus a Fernelio publicata, Philonium vides pro Auctore perperam poſitum; ubi ſub Arnoldi nomine quędam inſerta ſunt ab illo quidem ſcripta, ſed per errorem alia quoque ab aliis hominibus multo poſt Libris ejus attexta.

Hic erat iſtis temporibus, quoad Praxin, Medicinę ſtatus, at in aliis ejuſdem Profeſſionis partibus quędam facta ſunt incrementa. Nam Aquarum Mineralium, Calidarum prę ſertim, qualitates Medici diligentius inveſtigarunt; ac de virtutibus & uſu earum multas nobis obſervationes tradiderunt. Hos inter Michael Savonarola excelluit, qui plurima iis adjiciens quę J. de Dondis & Ugolinus de Monte ſuper eadem re docuerant, Librum de Thermis omnibus tunc in Italia notis conſcripſit. Id opus ille inter A. D. MCDXL. & MCDL. ſuſcepit, uti e Dedicatione facile probari poteſt; quanquam, ut ex ipſo colligere licet, aliqua poſtea, Anno ſcilicet MCDLX. eidem attexuerit. Patavii natus eſt, familia nobili, Avuſque celebrati Fratris Hieronymi extitit; trium Ferrarę Marchionum fuit Medicus, Equeſque Hieroſolymitanus; magna itidem fama ſuo tempore floruit, multaque, utpote admodum ſenex, Experientia inſtructus, varios compoſuit Libros, unum pręcipue ſatis amplum de Febribus.

Hermolaus Barbarus.

Aliquid etiam in Re Botanica tentatum eſt circa finem Seculi decimi quinti; quod ſtudium reſuſcitavit Hermolaus Barbarus: iſque primus errores, tum ſatis numeroſos, in Plinii ac Dioſcoridis Libris emendare aggreſſus eſt. Circa idem tempus, cum poſt Conſtantinopolis expugnationem, multi de Gręcis, in Italiam fugientes, Manuſcriptos Gręcorum Medicorum Codices ſecum advexiſſent, Artis noſtrę ſtudioſi in percipiendis explanandiſque hiſce Auctoribus totam videntur operam poſuiſſe: qui quidem conatus & per ſe laudabiles fuerunt, & ad ulteriora quoque incrementa ſine dubio viam patefecerunt. Dum hæc agerent, in promptu iis erat quærere; quantum Arabes Græcorum veſtigiis inſtitiſſent, vel ab iis deflexiſſent; atque in hujuſmodi diſquiſitionibus eruditi prope omnes Medici per annos ad minimum quin-

quinquaginta ſeſe exercuerunt. Verum uti hæc opera in verbis magis quam in rebus inſumta eſt, fruſtra apud iſtos Scriptores inſigne quodvis in ipſa Arte incrementum expectaveris. *Hermolaus Barbarus.*

Adeo humilis erat Medicinæ conditio, præſertim quoad Morborum curationem per Medicamenta intro ſumta; per Annos circiter quadringentos; Medici enim, ut ſupra dixi, magna ex parte vel omnia ab aliis deſcribebant, vel in Arabum Opera, nimis ipſa quidem per ſe longa, Commentarios ingentes exarabant. Altera Medicinæ pars, Chirurgia ſcilicet, ut vera fateamur, aliquanto clarius enituit. De eximio hujus Artis Profeſſore, Albucaſi, fuſe jam antea ſum locutus; ac notavi id parum conſtare, ubi locorum vel natus ſit, vel ætatem egerit: ſed utcunque id eſt, Libri ejus cito in Italiam pervenerunt. Nam ſtatim poſtea Rogerius Parmenſis, ſive, ut alii volunt, Salernitanus, quædam litteris mandavit, multa ex Albucaſi mutuatus, licet neque hunc neque alium profecto quenquam nominet. Tum ſecutus eſt Jamerius, qui, uti Guido ait, Brutam quandam Chirurgiam edidit: & poſt eum Rolandus; verum hi duo, ac præcipue Rolandus, omnia prope ex Rogerio deſumere fategerunt. His ſucceſſit Brunus, natione Calaber, qui Patavii A. D. MCCLII. cæteris ampliorem Chirurgiæ Collectionem vulgavit, quæ tamen, ipſo fatente [a], de Albucaſi ac cæteris Arabibus potiſſimum excerpta eſt: quanquam omnia hac ratione collecta ut Experientiæ congruerent, magna opera ſe caviſſe affirmet. Tamen & recte ſentit & apte ſententiam ſuam exprimit Severinus, qui omnes per iſta tempora Chirurgiæ Scriptores Arabiſtarum nomine appellat. *Rogerius Parmenſis. Jamerius. Rolandus. Brunus.*

Fuit ſane illius ætatis mos, ut alii aliorum ſcripta compilarent; unde, quemadmodum Brunus Arabas tractavit, ita Theodoricus, primo Frater, deinde Epiſcopus Cervienſis, cum vix animam expiraverat Brunus, eo ſimiliter uſus eſt; & aſſutis quibuſdam fabulis, a Magiſtro ſuo Hugone de Luca itidem ſurreptis, Bruni Collectione ad verbum ſub nomine ſuo edita, famam acquirere tentavit. Quippe qui, cum Monachus eſſet, Bonis Laicorum uti ſibi licere exiſtimaverit; illud interim inaudita confidentia aſſerens, nihil ſe velle, niſi quod ipſe expertus eſſet, ſcribere: quippe abſurdum ac ſupervacaneum eſſe ipſi ea repetere quæ in aliis inveniri Libris poſſent. Rolandum viderat Bononiæ. Pauca in illo, ut antea dixi, obſervatione digna reperiuntur; niſi quod os male repoſitum iterum frangi debere moneat, atque ubi callus recens eſt, Fomenta & Emplaſtra ſufficere poſſe, qui ſi vetus ſit, adhibendum [b] eſſe ſcalpellum: quomodo vero ſcalpellus adhiberi debeat, haud exponit, id tantummodo notans, nullas de hac re præſcriptas eſſe a Veteribus regulas, hoſque potius uſum ejus dehortari. De Abſceſſibus [c] loquens, nunquam in iis Turundam relinqui vult poſt primam eorum curationem; quod experimentum pluſquam centies a ſe viſum teſtatur. Oleum Tartari *Theodoricus.*

tari

a 130. Nam apud compoſitionem ejus non fui promptus ad aliud, niſi ut colligerem —— non ſolum id excipere —— ſed cum experientia & ratione ——.
b 2. 23. c 3. 59.

Digitized by Google

THEODORICUS. tari *a* Benedictum commemorat. Locus quidam apud illum ſatis notabilis extat, in quo diſtinctam enumerationem tradit Symptomatum, coitioni cum muliere ſupervenientium, quæ cum viro Elephantiaſi infecto commercium habuerit. Illud certe Bruno minime debet; neque reperio unde hanc deſcriptionem (niſi fortaſſe e Rogerina) ſumſerit; apud Arabas ſtrictim duntaxat ſignificatur, morbum hoc modo contrahi poſſe; ſed ii de Symptomatis ſuborientibus nihil amplius tradunt. Quare hujus rei narratio forſitan ei aſcribi debet. Opportunius aliquid infra dicetur de obſervatione quadam ſatis ſingulari ab eodem facta circa Salivationem *b*. Nam in boni hujus Epiſcopi ſcriptis adeo pauca alicujus pretii occurrunt, quæ pro ſuis vendicare poſſit, ut conſcientia quodammodo me obligari exiſtimem, ne in ulla re merito eum honore defraudem.

GULIELMUS DE SALICETO. Coætaneus Theodorico erat Gulielmus de Saliceto, Placentinus etiam dictus. Profeſſor is Veronæ fuit, &, juxta Lindanum, A.D. MCCLXX., obiit, eodem Anno quo mortuus eſt Thaddæus Florentinus; in quo errorem ſubeſſe credo, quia Thaddæi mortem Anno MCCLXXX. ponit Champerius: Gulielmus, licet eadem fere loquendi barbarie, ac Theodoricus, orationem inquinaverit, tamen in Arte ſua cæteris omnibus ſeſe verſatiorem exhibet: ac licet pleraque ſit ex Albucaſi aliiſque mutuatus, tamen e proprio penu plura, quam cæteri, videtur hauſiſſe. Neque injuria hunc *Valentem Hominem*, tam in Medicina quam in Chirurgia, vocat Guido de Cauliaco. Diuturna certe fuit Experientia inſtructus: idque pro Axiomate ponit, Artem hanc ex aliorum ſcriptis nullo modo perdiſci poſſe, ſed omnino opus eſſe, ut qui eam probe cognoſcere velit Operationes videat ipſe præſtetque. Atque idem ſpeciatim repetit de Calculo *c* agens: cujus extractionem ita particulariter deſcribit, modoque ab aliorum modis ita diverſo, ut fieri plane nequeat, quin Operator ipſe extiterit. Neque de hac re dubitandi locus relinquetur, ſi ea perpendamus quæ de difficultate inciſionis in Fœminis faciendæ notavit, propter Uteri poſitum inter Veſicam Rectumque Inteſtinum. Quæ fuerit hominis ſimplicitas, & quis Medicinæ ſtatus in ea ætate, conjicere licet ex illa cautione quam Artifici impertit: Ne delectetur familiaritate Laicorum. *Nimia autem familiaritas contemptum parit, & etiam per nimiam familiaritatem non ſic audacter & ſecure petitur remuneratio operationis condecenter. Et ſcias hoc unum, quod bona muneratio de labore, & Salarium optimum reddit medicum auctoriſabilem, & confortatur fides infirmi ſuper ipſum.* Poſt Albucaſim, Hydrocephalum neque ſe vidiſſe unquam inciſione *d* curatum ait, neque curari poſſe exiſtimat. Quem tamen ſemel Cremonæ in Noſocomio ſponte ſanatum aſpexit, Puero, qui eo affectus eſſet, diu poſtea ſuperſtite. Et Experientia profecto conſtat, ſeroſos aliquando ſub hoc caſu in vaſa reſorberi poſſe humores, nulla interim Evacuatione Artis auxilio oborta. Puellam reſtituit Cauterio Fronti ſemel, & Occipiti bis admoto, ita ut hac ratione Aqua effluxerit. Unde hic Tumorem fuiſſe

Ex-

a 4. 7. b 3. 49.
c 47. d 1. 1.

Externum apparet. Primus eſt, inter Recentes ſaltem, qui diſtincte Puerorum affectum iſtum deſcripſerit, qui ab eo Cruſta & Lacticium dicitur, a Græcis vero Achor, & ab inferioribus Latinis Lactumen vocatur; iſque curationem ejus quæ fieri poſſit abſque periculo exponit. Primus etiam videtur fuiſſe, qui Lotiones Mercuriales *a* pro Facie tradiderit. De Tumoribus cautionem perappoſitam habet, utrum iis Pus ſubſit necne, rem dicens eſſe cognitu difficilem, ſi id in profundo jaceat, & in parte admodum craſſa. De quo haud alia ratione melius, quam ex tactu, judicari poſſe; & cautionem hanc ideo magis neceſſariam eſſe, quod ex ejus rei ignoratione Aneuryſma *b* quidam Abſceſſus loco inciderint. GULIELMUS DE SALICETO.

Prioribus accuratius Herniæ Carnoſæ medelam tradit Gulielmus; quem affectum & curatu difficilem & aliquando periculoſum ait, quoniam abſque inciſione ſanari nequeat. Sedulo monet, ut excreſcentia carnoſa a Teſticulo ſeparetur penituſque evellatur; ac ſi Teſticulus noxam quoque ceperit, ut ipſe pariter eodem tempore excidatur. Neque aliam rationem ſua ætate bene unquam eveniſſe tradit. Excreſcentia hæc, quæ carnem omnino refert, plerumque ortum ducit ab extremitate Vaſorum Spermaticorum, ac circa Teſticulum obvolvitur, ea interdum magnitudine ut Caput Hominis exſuperet. Cujus cauſa nunquam alia eſt, quam vel humorum congeſtio, aut Vaſorum ſive ruptiro ſive contuſio: quas omnes cauſas neceſſario ſequitur obſtructio, ſi non in amplioribus, at in Capillaribus ſaltem ductibus. Et in quacunque parte ſit obſtructio, ex ea oritur non ſolum major Vaſorum diſtentio, ſed copioſior etiam in hæc Fluidorum derivatio, uti evidenter perſpici poteſt in Tumoribus quibuslibet Inflammatoriis. Ita cum Vaginalium Tunicarum Vaſa obſtruuntur, Solidæ partes dilatentur neceſſe eſt, ex qua diſtentione præternaturali alia partis forma apparet. Una quidem via formari poteſt (quanquam hæc, uti alias ſignificatum eſt, haud ſola ſit) in qua naturæ haud niti neceſſe eſt ut, quemadmodum in aliis modis fit, nova vaſa procreet ad materiam eam ſuſcipiendam, quæ jugiter Tumorem alit. Tubuli cavæque fibrillæ corpori animali omnique ejus parti inſunt numero prope infinitæ; neque id profecto aliter quam ex innumeris ejuſmodi fibris conſtat. Quarum plurimæ, ex minutioribus ſaltem, in ſtatu naturali vel penitus vacuæ ſunt, vel parum diſtentæ: tamen a fortuira quavis noxa capacitatem ſuam facile augent, & inſolitam humorum quantitatem intra cavitates ſuas recipiunt; atque ita, accretione paulatim facta, oriuntur Sarcomata Fungique: uti cum arboris cortici vulnus aut contuſio illata eſt, nodi ac rubera inſurgunt. Atque hanc communiſſimam eſſe viam qua natura tales excreſcentias producere conſuevit, evidentius patebit, ſi paria quædam exempla conſideremus, ubi quem ea ſequitur operandi modus clarius elucefſcit. Annon Ovum, quando in Uterum decidit, a geniali illic calore nutritum ſeſe expandit, ac tenuia propellit vaſa, eadem plane ratione qua Vegetabilium ſemina in humo germinant? annon hæc ipſa vaſa Embryi rudimenta ſunt, quod ſua ſe forma explicat, ubi hæc ad juſtam magnitudinem pervenerint. Ipſæ Vaſorum Umbilicalium extremitates in Placentæ genus

a l. 18. *b* l. 23.

Digitized by Google

nus quoddam contexuntur, quæ ideo nomen illud obtinuit: atque eædem in Uterum quoque eo modo inſinuantur, ut cum hujus Vaſis, unde in illam Sanguis derivatur, oſcula ſua conjungant. Neque Ovum tantummodo in Utero, ſed Ovarium quoque ipſum injuria aliqua ſæpiſſime in immenſam molem intumeſcit. Verum huic argumento nihil majorem lucem affundit, quam ipſius Uteri contemplatio. In Fœminis non prægnantibus Uterum eſſe admodum tenuem omnes novimus; ac vaſa, quæ ingenti numero per ejus tunicas diſcurrunt, ita contorta & contracta ſunt, ut perquam exigua appareant: at graviditatis tempore, præcipue in extremis menſibus; Tunicæ ejus multo craſſiores reperiuntur, Uteri ipſius fundus pollicis craſſitudinem ad minimum æquat, & vaſa incredibili modo diſtenduntur. Et quo melius conſtet hæc non alia eſſe vaſa ab iis quæ ante prægnationem fuerant, ſed dilatata tantum modo ſupra expoſito; quando mulier fœtum jam enixa eſt, & Lac ad Mammas fluens Revulſionem efficit, Uterus ad priſtinam ſuam anguſtiam, Tunicæque ad uſitatam tenuitatem redeunt. Ita cum ad Vaginales Tunicas ſit humorum fluxus, vaſcula omnia ſeſe reſerant diſtenduntque, quoad excreſcentiam demum carnoſam producant: uti vulneribus ulceribuſque caro nonnunquam ſupercreſcit. Interdum moles hæc carnoſa non modo Tunicæ iſti, ſed Scroto etiam adhæret: eodem modo ac Utero Placenta adnectitur. Eſt ubi (quanquam id haud frequenter incidat) adeo laxa jaceat & ab ambienti membrana diffluens, ut ab hac facile divelli queat, quod ab hoc itidem Scriptore animadverſum eſt; neque id ullo modo explicationi ei repugnat quam de ejus productione attulimus, Caro enim ex diverſis fibrarum laminis conſtat; cumque una ex his tumefacta ſit, facile concipi poteſt quemadmodum a cæteris divelli ac ſeparari queat. Clavi ac Verrucæ fiunt e diverſis Cuticulæ lamellis a ſe invicem disjunctis; magnumque ſæpe Hydatidum diſtinctarum numerum videmus, quæ nonnunquam ex Vaſorum Lymphaticorum Tunicis efformantur. In hoc caſu, ubi excreſcentia a Vaginali Tunica ſeparari poteſt, eam excidere licet, relicto, ſicuti hic propoſitum eſt, ipſo Teſticulo, modo Pedunculus, ſive Radix ejus, haud nimis longa ſit. Sed plerumque ita arcte ei adhæret, ut vix auferri poſſit, niſi eximatur una Teſticulus: quæ quidem Operatio & facile & tuto adminiſtratur, ſi Sarcoma vel Scirrhus haud ultra per Vaſa Sparmatica in Ventrem excurrat: ſub quo caſu prudens Chirurgus haud temere famam ſuam in diſcrimen adduxerit, curationem moliens quæ ad exitum perduci non poteſt. Frequentia ſunt exempla Sarcoceles cum Hydrocele junctæ: immo interdum Hydrocele, vel etiam Epididymidis Tumor habitus eſt pro Sarcocele: quorum ab utroque hæc curioſe diſtingui debet. Sæpiſſime tota Teſticuli ſubſtantia fiſtuloſa eſt, & in Pus omnino converſa. Id ubi ita eſt, quanquam aliquando nullum appareat Symptoma per quod ſine dubitatione judicari poſſit, utrum integer necne ſit Teſticulus, tamen Auctoris noſtri conſilium, qui hunc eodem tempore excidi jubet, haud ineptum videtur. Interdum Hernia Carnoſa induреſcens in Scirrhum abit; unde ei Tophaceæ nomen indidit Scacchus. Eam Severinus in albam quandam concretionem abiiſſe notavit, quæ ovi vel oſtrei teſtam referret. Sæpiſſime etiam ea in Cancrum deſinit. Multæ ad Herniam

hanc

Digitized by Google

hanc abſque exciſione depellendam tentatæ ſunt rationes; hominem unum commemorat Matthiolus, pluresque Scultetus, qui curati ſint Ononidis pulvere intus ſumto, Topicis quibuſdam adjectis: verum neque hoc Specificum, uti ab his & aliis nonnullis vocatur, nec alia quævis Medicina, huc uſque ita proſperos eventus habuit, ut non plerumque unicum ejus remedium deprehenſum ſit Inciſione niti, quod etiam a Gulielmo ita eſſe proponitur. Hildanus inquit, haud pluſquam ſemel ſe vidiſſe Sarcocelen quæ lævum occupaſſet Teſticulum: atque inde animadvertit dextrum eſſe Sarcocelæ magis, ſiniſtrum autem Hydrocelæ obnoxium; verum hæc diſtinctio, uti nullo naturæ fundamento inniti videtur, ita nec aliorum (niſi raro fortaſſe) Experientiæ reſpondet: quas autem ille rationes ejus rei affert ita parum firmæ ſunt, ut quanquam res ipſa ſic ſe haberet, tamen adhuc in dubio hæreremus quam ob cauſam ita eveniret. GULIELMUS DE SALICETO.

Multa Gulielmus Methodi a ſe ſervatæ in Vulneribus *a* exempla profert; & curationes quædam ab eo minime vulgares videntur fuiſſe præſtitæ. De Vulneribus Thoracis loquens, nonnulla habet obſervatione perquam digna de Nervis ejus loci *b*; nam eos qui a Sexto & Septimo Pari proficiſcentes e Cerebro Nuchaque oriuntur, Thoracis Voluntario motui inſervire ait, cæteros autem Naturali ſive Vitali, Quod per Apoplexiæ Symptomata illuſtrat. Hanc rem ideo notavi, quoniam hæc opinio eadem plane eſt ac ea quam tenuit celebris noſter Williſius, primus Nervoſi Syſtematis inventor, qui differentiam uſuum Cerebri ac Cerebelli in eo conſiſtere voluit, ut hoc Vitalem ſive Involuntarium motum, illud Animalem ſive Voluntarium præſtaret. Verum hæc ſententia funditus everti poteſt ex ipſorum Nervorum contemplatione: ſiquidem partes haud paucæ, quæ Voluntarios duntaxat motus recipiunt, uti lingua, os, oculi, ac tota facies, Nervos habent a quinto, ſexto, ſeptimo, & Octavo Pari, qui oriuntur omnes ex Medulla Oblongata, quam ad Cerebellum pertinere inquit Williſius. Motus quidem Cordis, Diaphragmatis, &c. qui ſunt ex Involuntariis, continuari poſſunt, ſi Cerebellum relinquatur, quanquam Cerebrum ſit exemtum: ut in ſimili caſu Circulatio quoque in Cane peragitur ad duos vel tres dies; in Apoplexia item, poſtquam Voluntarii omnes motus ceſſaverint, manent reſpiratio ac pulſus. Verum hoc haud ideo contingit quia Cor & Diaphragma Nervos ſuos a Cerebello habeant, ſed quoniam hi Muſculi Antagoniſtis careant: minor autem Spirituum copia ad exercendas Vitales functiones ſufficit, quanquam ad Voluntarios motus præſtandos eadem ſit parum efficax. Atque idcirco Vulnera in Cerebro ſæpiſſime curantur, quæ in Cerebello ſemper fere lethalia ſunt, idque a Symptomatis ea comitantibus ſatis aperte denunciatur, vomitu nempe, animæ defectione, ſingultu, pulſuque intermittente. Neque in hac re diſtinctio facta a Sennerto inidonea eſt: is enim Vulnera in Cerebro pernicioſa eſſe ait haud tantum quia id læſum ſit, quantum ex eo quod vitales functiones perturbantur, quod quidem vulnerato Cerebello fieri neceſſe eſt.

Ex

a 2. 5. 7. 15. &c. b 4. 3.

Digitized by Google

LANFRANCUS. Ex Gulielmo de Saliceto omnia fere hauſit Lanfrancus, Methodo tantum ejus immutata; ac licet Theodoricum nominet, Gulielmi tamen, cui multo plura debet, quantum video, haud commeminit. Mediolani natus eſt, & in Galliam profectus Lugduni litteris operam dedit; Annoque MCCXCV Lutetiam ſe contulit, in qua Urbe a Anno proximo Opus id quod in manibus habemus abſolvit. Is in quibuſdam rebus ſatis ſingularis videtur; nam Extractioni Calculi vehementer adverſatur, quia ſe quoſdam noſſe inquit, in quibus id b Generandi facultatem ſuſtulerit; Sectionem & Cauſtica in c Hernia damnat; Terebræ d quoque uſum omnino improbat, plures ſine ea curari affirmans, & ut ſiniſtrum hujus operationis eventum doceat, ad Praxin Anſelmi de Januis provocat. Hiſtoriam narrat hominis, qui, cum Vulneri Capitis Convulſiones e ſupervenilſent, tamen ad ſanitatem pervenerit; at ſi Febris Convulſiones comitetur in Capitis aut Nervorum Vulneribus, nunquam aliquem ſervatum ſe vidiſſe tradit.

GUIDO DE CAULIACO. Horum omninm Scriptorum, ac diuturnæ ſuæ Experientiæ ope, Artem Chirurgiæ redegit in Syſtema, A. D. MCCCLXIII. cum jam valde provectus eſſet ætate, Diſcipulus N. Bertrutii, Guido de Cauliaco. Ac licet, ipſo fatente, haud multa adjecerit (nam adjecit quædam) nova antiquis inventa, tamen Hippocrati comparatur a Fallopio Scientiæ Chirurgicæ judice non inidoneo. Monſpelii Profeſſor fuerat Guido, per multos annos Medicinam exercuerat Lugduni, & Avenione demum conſedit, ubi Papæ Clementis & Succeſſorum ejus fuit Medicus. Sextum duntaxat Pauli Librum a ſe viſum teſtatur: ex quo fructum certe cepit non mediocrem, quippe cum hunc ſæpiſſime exſcribat. E cæteris Scriptoribus primariis Albucaſim præcipue, idque optimo cum judicio, ſequitur. Illud non animadvertere nequeo, quod inter plurimos Auctores ab eo memoratos, Celſum ne nominet quidem: quem hujus ætatis Scriptoribus, æque ac Arabibus, ignotum comperio. Libros a ſe in Opere ſuo contexendo lectos conſultoſque enarrat Guido; Traductionemque Librorum aliquot Galeni e Græco paulo ante factam Roberti Siciliæ Regis juſſu, a Nicolao de Regio, patria Calabro, & Græcæ Latinæque linguæ peritiſſimo, collaudat: quam Latinæ Verſioni ex Arabico factæ, tunc temporis in uſu apud omnes, longe præcellere exiſtimat. Neque varios hos Scriptores ſolum enumerat, ſed de iis judicium quoque ſuum profert: ac licet ipſe ſtylo ſcribat plane barbaro, libere tamen de illis ac non inique loquitur. Ad hæc, brevem nobis de Chirurgiæ ſuis temporibus conditione Hiſtoriolam tradit: ex qua diſcimus inter Profeſſores hujus Artis quinque tum fuiſſe Sectas. Quarum Prima Rogerium & Rolandum & Quatuor Magiſtros ſecuta eſt, hique indiſcriminatim omnibus Vulneribus Abſceſſibuſque Cataplaſmata admovebant: Secunda Brunum & Theodoricum, qui in iiſdem occaſionibus Vino tantum utebantur: Tertia Guilielmum de Saliceto & Lanfrancum, qui media quadam via inſiſtentes Vulnera Unguentis mollibuſque Emplaſtris tractabant: Quarta, Germanorum erat Secta, qui caſtra ſectantes Oleum, Lanamque, Potiones, & Incantamen-

ta

a 3. 11. b 3. 3. 8. c 5. 3. 7. d 2. e 3. 1. 15.

Digitized by Google

ta promiſcue adhibebant: Quinta, Mulierculárum Vulgique imperiti, qui in omnibus Morbis ad Sanctos duntaxat confugiebant. Atque in omnes pariter idoneam hanc animadverſionem ſubjicit, mirari ſe quod alius ex alio indeſinenter exſcribat, & in eodem univerſi tramite gradiantur, ſeſe invicem ritu Gruum ſequentes. GUIDO DE CAULIACO.

Hiſtoriam narrat hominis qui, poſtquam ei Cerebri partem exemerat, ad ſanitatem redierit: quod fortaſſe inter prima hujus generis exempla in Arte Chirurgica *a* extat; nam Galenus aliique Scriptores Cerebri tantum Vulnera commemorant, de parte ejus quæ ablata ſit tacentes. Caſum tamen incurabilem cenſet Guido, ſi tota, uti id exprimit, Cella *b* exeat; quanquam hujuſmodi noxam a Magiſtro ſuo, Hugone de Luca, ſanatam narret Theodoricus *c*. Verum hæc fortaſſe inter Fabulas ejus ponenda eſt a Guidone perſtrictas *d*. Herniæ Inguinalis & Inteſtinalis curationem hic particulariter exponit, ac diverſas ejus medendi rationes docet, tam per Sectionem, quam Cauterii, atque Cauſticorum ope: Cauſtica vero cæteris modis præfert, Operationem ipſam fuſe deſcribens, quam a Magiſtro ſuo Petro de Bonanto tricies feliciter præſtitam ipſe viderat. In hoc & aliis compluribus locis multa inveniri poſſunt, quæ Recentiores, ut a ſe reperta, venditarunt. Tagaultius quidem Auctoris hujus ſenſu expreſſo ſtylum perfecta Latini ſermonis elegantia expolivit: ſed præterquam quod multa a Guidone tradita omiſerit, interdum quoque, Jouberto judice, mentem ejus haud aſſequitur, & interdum, cum ab eo diſſentit, in errore verſatur.

Guidoni valedicere nequeo, priuſquam mentionem habuero memorabilis deſcriptionis ab eo traditæ de *f* Peſte, quæ A. D. MCCCXLVIII. inauditam mortalibus ſtragem intulit. Hæc, in India orta, totum peragravit Terrarum Orbem, & quartam Humani generis partem abſumſit. Per tres Annos in Oriente duravit, atque illic maxime pernicioſa extitit; Avenione per ſeptem Menſes deſævit. Fuerunt ejus ſpecies duæ. Altera, quæ per duos primos Menſes graſſata eſt, cum Febre vehementi apparuit, & Sputo Sanguinis, haud abſimili modo ei quam ſuo tempore notavit Fracaſtorius; ne unus quidem ita correptorum ſuperſtes evaſit, ſed omnes intra triduum fato ceſſerunt. Altera ſpecies, quæ priorem excepit, cum Febre continua invaſit, Carbunculis, & Abſceſſibus, præcipue in Inguine & ſub Alis; hæc priorem lethalitate æquavit, præterquam in ejus declinatione: atque in eo diſcrepabat, quod hi intra dies quinque moriebantur. Guido, Peſte hac durante, commoratus eſt Avenione: circa finem cujus ipſe contagio tentatus per ſex ſeptimanas ita graviter laboravit, ut de eo actum videretur, ſed Bubonis ope tandem feliciter evaſit.

Notavi antea pleroſque memoratos Scriptores, una cum Guidone ipſo, ex Albucaſi præcipue plurima hauſiſſe; verum in hac re ab ejuſdem propoſito in Chirurgicis ejus operibus deflectunt, quod intra Chirurgiam, atque Operationes quæ manum exigunt, minime ſe contineant, ſed alios quoque affectus externam quamvis applicationem poſtulantes tractent; in quo Avicen-

a 3. 11. *b* 7. 2. 7. *d* 2. 2.
b Cap. ſingul. *c* 2. 2. 5.

Digitized by Google

cennam cæteroſque Arabas imitantur. Id conſilii in animo habuiſſe videntur, ut abſolutum nobis Medicinæ Corpus relinquerent; ſed eorum ſcripta pretii majoris fuiſſent, ſi religioſe intra Profeſſionis ſuæ limites ſubſtitiſſent, cum in Chirurgia ſæpe obſervationes novas nec inutiles tradant, at extra hanc nihil quicquam de ſuo adjiciant.

JOHANNES ARDERNUS. Inter Scriptores hujus ætatis atque claſſis, Anglus quidam extitit, mentione ſaltem dignus. Nomen ei Johannes Ardernus, Chirurgus ſuo tempore haud ignobilis. Habitaſſe ſe Newarkiæ ait ab A. D. MCCCXLIX. quo erupit Peſtis, uſque ad Annum MCCCLXX. ac tum Londinum migravit, quo fama ejus diu ante pervenerat. Artem quoque hanc exercuiſſe ſe teſtatur, priuſquam Henricus Comes Derbiæ adeptus eſſet Ducatum Lancaſtriæ A. D. MCCCL unde haud veriſimile eſt eum ita diu vixiſſe ut Regis Henrici Quarti Chirurgus eſſe potuerit. Is Volumen nobis de Medicina & Chirurgia ingens reliquit, ſed in quo hęc pręcipue tractatur. Multi ejus Manuſcripti Codices apud nos extant; ac miretur aliquis id nunquam adhuc fuiſſe impreſſum; cum fortaſſe haud minus utile opus eſſe poſſit alio quovis his temporibus ſcripto, ſi excipiatur Guidonis Liber. Primus videtur in hac gente Chirurgię ſtudia excitaſſe; nam Populares noſtros ſupra memoratis in Operationibus parum verſatos fuisse credibile eſt, hique ex Recentioribus omnia ſumſerint. Vir proculdubio Ardernus fuit Experientia inſtructus: quod ex Hiſtoriarum numero in hoc Opere deſcriptarum abunde conſtat. Simplicitatis quidam color ubique in eo eluceſcit; & quanquam Empirices ac Superſtitionis etiam aliquando magna illic miſtura eſt, tamen, pro conditione Medicinę ac Chirurgię iſtis temporibus, merito haberi poteſt Chirurgus & ſatis peritus, & quod proxime optandum eſt, probus atque integer. Sunt quędam in ejus Scriptis pręcepta haud futilia, eo inſuper modo tradita, ut Lector ex iis proficere valeat; magnum quoque habet Medicamentorum delectum, quorum haud pauca ipſe invenit: & eorum aliqua etiamnum in Pharmacopœa noſtra locum obtinent *a*. Novum pro Clyſteribus Inſtrumentum repperit; de quibus fuſe agens Salem pro optimo in hunc uſum Medicamento commendat. Multus autem eſt in enarranda Clyſterum utilitate, ſive ad curandos ſive ad pręcavendos morbos adhibeatur; atque ex ejus verbis conjicere licet hanc rem iſtis temporibus neque multum uſitatam fuiſſe neque intellectam: nam is ita ait, *In hoc invigilet Medicus, & in operatione non ſit negligens neque temerarius, quoniam opus eſt perfecti Magiſtri, pro quo centies pecuniam & famam in locis maxime diſtantibus acquiſivi*. Et, juxta hunc, ea in operatione iſta pręſtanda eſt dexteritas, cum aliquis Colico affectu & Inteſtinorum occluſione laboret, ut Londini, cum pluribus vicibus Lumbardi (qui fortaſſe hanc rem ęque ac Fenus exercebant) Clyſteres ſuo more incaſſum adhibere tentaſſent, ſuo modo ipſe feliciter opem attulerit. Porro Clyſteris uſum bis vel ter in ſingulos annos ſuadet; cujus auxilii, ut is inquit, *beneficium nemo poteſt dinumerare, habeatur ergo in reverentia*.

In

a Valentia Scabioſæ, Tapſivalentia, Tapſimel.

Digitized by Google

In eodem Opere comprehenditur Tractatus ſatis longus de Fiſtula in Ano, a Johanne Reado traductus A. D. MDLXXXVIII. quodque magnopere mirandum eſt, ait Ardernus nunquam ſe noſſe quenquam vel de ullo audiviſſe ſuis temporibus, qui eam curare præ ſe ferret; præter Fratrem quendam qui cum Walliæ Principe in Aquitania fuiſſet; ſed & ipſe erat hominum deceptor, cum Ardernus plurimos ſanaverit a Fratre, ut incurabiles, relictos. *Antiqui, ut inquit ille, nihil de ea cognoſcebant, & ſe non inveniſſe confeſſi ſunt: quia Deus, qui Sapientiæ diſtributor exiſtit, a prudentibus & ſapientibus multa abſcondit, quæ poſtea dignatur Simplicibus revelare.* Illud equidem pro certo habeo, Operationem iſtam fuiſſe iſtis temporibus rariſſime tentatam; nam ex omnibus Recentioribus Chirurgis, paulo ante a me memoratis, nullus eſt qui de ea ex profeſſo agat, præter Gulielmum de Saliceto: qui quidem ejus adminiſtrandi modum deſcribit, quæ per Ligaturam fiat & ultro citroque filum trahendo Serræ more, quod utique vehementem dolorem moveat neceſſe eſt. Cauſa vero, cur ita pauca in Latinis hiſce Auctoribus de Operatione iſta Chirurgica reperiamus, haud alia fortaſſe eſt, quam quod ipſe, ex quo omnes reliqui ſua hauſerunt, eam multis in caſibus fieri vetet Albucaſis: cumque eandem admittit, Actuale Cauterium in ea cuivis alii rationi ab Antiquis adhibitæ præponit. Ii vero, quod Cauterium illud horribile & anceps remedii genus videretur, nunquam id admotum conſpexerant: ac licet poſtea ſit a Fabricio ab Aquapendente commendatum, tamen popularis noſter Alexander Readus a cum qui *illo uti aggreditur haud ſecus facere exiſtimat, ac ſi Gallum Gallinaceum clauſis oculis fuſte proſternere tentaret.*

JOHANNES ARDERNUS

Ambas Operationis præſtandæ rationes narrat Ardernus, & hanc quæ per Ligaturam, & illam quæ per Inciſionem ſit, eodem modo quo fuſe a Celſo Pauloque proponuntur: atque ex Paulo quidem iſta præcipue videtur ſumſiſſe. Tamen & nova quædam Inſtrumenta deſcripſit, uti Tendiculum: & Veteribus Recentia nomina impoſuit, ſicut Spécillum, *Sequere me vocavit*, *Paulique Falcem Acus Roſtratæ* appellatione donavit, & Filum quod ad faciendam Ligaturam trajici debet *Frænum Cæſaris* dici vult. Nam hæc Artis vocabula in Auctoribus præcedentibus nuſquam invenio.

Ex ipſius verbis conſtat multos eoſque optimæ notæ Viros hoc malo laborantes ſeſe Arderno commiſiſſe, qui miro eos cum ſucceſſu tractavit. In pretio paciſcendo b perquam diligens eſt: ac Medicos monet ut pro ea quantum obtineri poteſt accipiant, & obligationes firmas conſtituant uti pecunia ſtatim poſt curationem numeretur. Neque ejuſdem cautionis in aliis caſibus obliviſcitur c: atque hanc ideo conſuetudinem iis temporibus invaluiſſe credo. Plurimas nobis Formulas contra Urinæ Ardorem tradit, qui vocabatur *Chaude Piſſe*: quem aliquando ex Calculo oriri docet. Paſſim vero de Abſceſſibus ac Tumoribus Scirrhoſis in Pene natis loquitur; nihil interim omnino ſignificans, quo eum hæc e Venere orta putaſſe credamus. Idque lu-

M cu-

a Lect. 11. b Centum Marcas (a Nobili) vel XL. libras cum Robis & Feodis —— & Centum ſolidos per annum ad terminum vitæ ——

c Inflatio in Virga —— LX. ſolidos.

Digitized by Google

culenter probat celebris ea de Rectore quodam Hiſtoria : cujus malum a longe diverſa cauſa originem duxit a.

Illud amplius de hoc Auctore animadvertam, quod utcunque Cauſtica ex Auripigmento & Arſenico ſublimato facta memoret, tamen ea probitate ſit, ut longam nobis Hiſtoriam narret pernicioſorum effectuum, quos illa in duobus ægris a ſe, cum Juvenis eſſet, tractatis produxiſſent. Et hi quidem caſus ſine præjudicio videntur relaxati, atque ejus momenti ſunt ut alios ab eadem temeritate abſterrere debeant.

Sudor Anglicus, A. D. 1485.

Hoc ſpatium temporis, quantumvis ſterile, mirabilem quendam Morbum protulit, nulla in gente aut ætate prius cognitum; quique, poſtquam per aliquot ſubinde annos revertiſſet, prorſus tandem evanuit. De Sudore Anglico loquor, ita dicto quod in Inſula noſtra primum apparuerit ; atque ideo minus mirum eſt quod a populari noſtro, celebri illo & erudito Cajo, fuerit accuratiſſime deſcriptus. Prima hujus morbi initia fuerunt in Exercitu Regis Henrici Septimi A. D. MCDLXXXIII. ſtatim atque e navibus in terram in Portu Milfordiæ copias expoſuiſſet ; iſque Londini ſæviit a vigeſimo primo die Menſis Septembris uſque ad finem Octobris. Quinquies rurſus in Angliam revertit, Æſtate ſemper; prima vice, A. D. MCDLXXXV. ſecunda, A. D. MDVI. tertia, A. D. MDXVIII. idque tum ea violentia, ut trium horarum ſpatio mortem attulerit ; multi nobilium ex eo perierunt, atque in plurimis urbibus dimidia pars vulgi abſumta eſt. Quarta vice, A. D. MDXXVIII. apparuit, ac tum intra ſex horas pernicioſus extitit ; multi de Aulicis rapti ſunt, & Rex ipſe Henricus Octavus ex eo in diſcrimen venit. A. D. MDXXIX. neque poſt vel ante id tempus, Belgiam & Germaniam invaſit : atque in hac non modo magnam hominum vim peremit, ſed Colloquium Marpurgi inſtitutum abrupit inter Lutherum ac Zuinglium de Euchariſtia. Ultima vice apud nos rediit A. D. MDLI. & Weſtmonaſterii uno die centum ac viginti homines ſuſtulit : atque ex eo Filii duo Caroli Brandoni, Duces Suffolciæ ambo, diem ſuum obierunt. Salopiæ præſertim, ubi commorabatur Cajus, vehementiſſime deſæviit. Nam deſcriptio ejus ab illo tradita ſimilem cum Peſti Athenieni facit. Neque inidonea eſt appellatio huic ab illo indita, qui Febrem Peſtilentem & Contagioſam Ephemeram vocat, nam Sudorem pro jus Febris Symptomate tantum aut Criſi habet. Hæc autem ſequenti modo homines adorta eſt ; in initio pars aliqua tentabatur, accedebat calor & æſtuatio intus, ſitis nulla potione extinguenda, inquietudo, ventriculi & cordis ægritudo, (vomitus tamen ut plurimum aberat) capitis dolor, & delirium, poſtea languor, atque ingens in ſoporem propenſio ; pulſus velox, & vehemens : reſpiratio frequens & laborioſa. Morbo Pueri, Pauperes, Seneſque minus obnoxii erant. De cæteris vix quiſquam ab eo tutus fuit, longeque plurimi interierunt : atque in iſta urbe, ubi per ſeptem menſes duravit, mille homines ſublati ſunt. Etiam ii, qui in Galliam Flandriamque peregre profecti erant, haud incolumes

a In Virga virili cujuſdam Rectoris pruritus repente acceſſit, ita quod a fricatione abſtinere non potuit : fricato vero per aliquod tempus, &c.

lumes manſerunt : &, quod magis mirum eſt, in exteris nationibus Scoti illæſi, Anglique tantum tentati erant, neque in Anglia peregrini afficiebantur. Nemo, niſi poſt viginti & quatuor horas ab invaſione, convaleſcebat. In initio Medici hærebant quanam ratione morbus tractari deberet; & curatio omnis in eo vertebatur, ut Sudor eliceretur perpetim, quod diu continuari neceſſe erat, nam eo ſuppreſſo diſcrimen aut mors ipſa imminebat. Igitur quieſcere æger, & in lecto continere ſe debebat, vitato frigore. Quod ſi Natura per ſe parum ſufficeret, Ars in ſubſidium vocata Sudorem cum fructu provocabat Medicamentis, Stragulis, Vino, &c. Furor ejus poſt quindecim horas levior : diſcrimen autem uſque ad horam vigeſimam quartam permanebat. In quibuſdam Sudorem denuo prolicere opus erat : idque in validis temperamentis ad duodecimam vicem. Periclitabatur autem valde, quiſquis e lecto conſurgebat ; & quidam, eo quod minus inſudaſſent, in Febres periculoſas decidebant. Carnibus ex toto abſtinendum : potione item, per ſex horas priores; ſeptima enim morbus increſcebat, nona delirii acceſſio ; ſomnus omni ratione prohibendus. Experientia conſtat, uti notavit Cancellarius Baco, morbum hunc fuiſſe quandam potius Naturæ commotiunculam, quam obſtinatum contra remedia iſta adhibita eſſent ; nam cunctis rite adminiſtratis, æger plerumque ad ſanitatem redibat.

Sudor Anglicus, A. D. 1488.

At ſub exitum Decimi Quinti, & initium Decimi Sexti Sæculi, nova rerum facies ſurrexit : alia certe tum Medicinæ erat forma, atque ejus ætatis Hiſtoria quamplurimas res ſuppeditat multo magis notatu dignas longa ea narratione a Clerico facta de vano illo Paracelſi Syſtemate : quæque, ſi tempus ſpectemus, multo maturius eo contigerunt. Etenim hoc ſpatium haud minus celebre fuit illo inter Arabas ſupra memorato, ob recentis Morbi eruptionem, qui incredibili furore Europam omnem brevi peragravit, pluresque, quam Variolæ, mortales abſumſit. De Lue Venerea loquor, quæ a Columbi comitibus huc apportata eſt ex India Occidentali, ubi tum Epidemica & Scabici inſtar contagioſa erat. Aliqua ejus veſtigia A. D. MCDXCII. apparuerant : ſed cum haud ita multum ſe diffudiſſet, vix ab hominibus notata eſt ; tamen duobus poſt annis in obſidione Neapolis Gallicum infecit exercitum, atque hoc modo intra breve tempus ſeſe per Italiam, Galliam, & Hiſpaniam propagavit contagium : nec ita multo poſt per Europam omnem, Aſiam, atque Africam. Haud a propoſito alienum erit hic notare eventum ſatis inſignem, Hiſpanos ſcilicet qui ex prima in Americam Expeditione Luem hanc contagioſam domum inde retulerunt, alterum paulo poſtea haud levioris contagii morbum, Variolas utique, illuc, conſentientibus optimis quibuſque Scriptoribus, invexiſſe : ex quo, juxta Hiſtoriam, multi Principes Indici, tam Peruviani quam Mexicani generis, perierint. Sunt etiam aliæ de origine iſtius Luis narrationes, quæ tamen in temporis ratione conveniunt ; eam Sydenhamus e Guinea advectam dicit : Manardus autem [a] refert, famoſam quandam Meretricem Va-

Lues Venerea. A. D. 1492.

a Epiſtol. 7. 2.

Luis Venereæ. lentiæ in Hiſpania, quæ cum homine Elephantiaſi infecto rem habuiſſet, contagium Viris pluſquam quadringentis communicaſſe, quorum nonnulli Carolum Octavum in Italiam ſecuti ſint. Verum hæc Mulier haud improbabiliter ipſa ab iis, qui ex America venerant, infici potuit. Vix quicquam de hujus Morbi Symptomatis aut Curatione habet Clericus; atqui, ut hæc res fortaſſe omnium maxime mira eſt quæ in omni Medicinæ Hiſtoria occurrant, ſi vel cauſam productionis ejus, vel atrocitatem veneni, vel novitatem originis conſideremus, haud abs re erit ſubnotare qua primum forma apparuerit, & quemadmodum hanc poſtea variaverit, quos progreſſus fecerit, & quænam recentes medendi rationes tentatæ ſint ad ſiſtendam novæ hujuſce Peſtis violentiam. Parvam itaque ejus delineationem expediam, prout ſeſe per annos quinquaginta aut ſexaginta ab ortu ſuo in his regionibus oſtenderit: unde perſpici poteſt & opinio & Praxis eorum qui hoc tempore vixerunt, & aliquid de ea litteris mandarunt.

Sed antequam id aggredior, haud inutile erit obſervatu, quod & ſub primo Morbi hujus ingreſſu, & poſt illud tempus, multi extiterint, qui cum neque cogitare neque ratiocinari didiciſſent niſi quantum via illis eſſet ab Antiquis præmonſtrata, multam in eo operam impenderunt ut probarent affectum hunc tam Græcis quam Arabibus fuiſſe cognitum, licet ab utriſque imperfecte deſcriptum, atque expreſſum ſub variis nominibus diverſarum Leprarum, Exulcerationum, & aliorum vitiorum quæ Cutim occupent. Et exempla hic abundant, quemadmodum Antiquorum verba ad præſentem uſum torqueri & perverti poſſunt, ut ita præjudicatam aliquis defendat opinionem; nam in diſputando ii disjecta ac divulſa Auctorum verba in medium proferebant, aliud ab alio Libro excerpebant Symptoma, quoad demum ejuſmodi Morbum ipſi effinxiſſent, cujus ſimile nunquam viſum eſſet a Veteribus. Et eundem diſſerendi modum ii omnes tenuerunt, qui conati ſunt oſtendere, Variolarum deſcriptionem apud Hippocratem & Galenum extare. Huc referri debet inanis Huetii opinio de Eruptionibus, & Puſtulis Veſicularibus, quarum narrationem affert e Vectio Valente, Aetio, & Gregorio Turonenſi a. Scriptores & ratiocinatores hujus formæ lectionem quidem magnam præ ſe ferunt, ſimul autem abſque judicio legiſſe ſe oſtendunt. Nam ut hoc argumentum concludam, mediocri quivis intellectu præditus Hiſtorias evolvat a Gabriele Torella narratas, qui vixit & Medicinam exercuit quo tempore contagioſus hic erupit Morbus: ac tum judicet, utrum ullam ullius Morbi deſcriptionem ab Antiquis traditam huic Symptomatum formæ aptare valeat. Conſideret attente quivis pulchram illam & accuratam Elephantiaſis imaginem ab Aretæo delineatam, atque ex ea videat ſi germana aliqua inter hos affectus ſimilitudo poſſit perſpici. Pari certe ratione cum Johanne de Gaddeſden crediderim, Chiragram atque Podagram, quæ ſunt duo genera Morbi ab eo Guttæ dicti, ſpeciem eſſe Lepræ ejus, quæ Elephantiaſis b vocatur: ac Veterum Elephantiaſin eandem eſſe cum Lue Venerea Recentium. Hominibus ſpeculationi tantum deditis, neque

a Comment. de rebus &c. b Sunt ſpecies Lepræ meo judicio quæ vocatur Elephantiaſis.

que uſum Medicinæ habentibus, ingenio ſuo in his rebus libere indulgere permitto : iique, ſi ita tempus terere lubet, ope voculæ alicujus a Vetere quolibet Auctore uſurpatæ, honorem Antiquitati tribuere laborent, tali honore nequaquam indigenti ; cujus exemplum in Valeſio habemus, qui ex deſcriptione Tiberii Imperatoris faciei a [a] Tacito facta, caſum hunc, eo ſenſu quo a nobis nunc ita dicitur, Venereum fuiſſe pronuntiat. Sed cum in nullo quoquam Affectu ab Antiquis expreſſo eadem reperiatur Symptomatum conjunctio, Lues hæc de qua loquor ita peculiaris viſa eſt in plurimis rebus ad eam ſpectantibus, ut plerique ex doctiſſimis experientiſſimiſque Medicis cito convenerint, novam fuiſſe mali ſpeciem, novæque originis, neque vel Græcis vel Arabibus cognitam. Hic, inquam, ejus ætatis hominum fuit ſenſus ; Fallopii pater obſidioni Neapolis interfuit, ac de origine morbi ea Filio impertire potuit, quæ in hujus ſcriptis hodie legimus. Torella, ex primis qui argumentum hoc tractaverit, Recentem fuiſſe autumat ; aliter enim ad ejuſmodi cauſam minime confugeret, qualis eſt Planetarum conjunctio. Lepra tum vulgaris fuit, neque ad productionem ejus, ipſo fatente, mirum adeo in Cælis Phænomenon neceſſarium erat. Jacobus autem Cataneus, qui ſcripſit aliquanto poſt, licet aliqua ſubinde apparuiſſe Symptomata notet cum Lepra communia, uti nunc quoque frequentiſſime accidit, tamen audacter Recentem eſſe Morbum pronuntiat ; quare Paturſa a multis vocabatur, quod idem ei inter Indos erat nomen. Lues Venerea.

Hæc tum temporis de hac re cenſebant Europæi ; atque ex Johanne Leone diſcimus, qui brevi poſt Luis iſtius eruptionem Africæ Hiſtoriam conſcripſit, eandem quoque illic opinionem invaluiſſe. *Siquis apud Barbaros* [b], *inquit, eo morbo inficiatur, qui Gallicus vulgo dici ſolet, raro aut nunquam priſtinæ redditur ſanitati, quin mors tandem inde conſequatur. Paucis admodum toto Atlante, tota Numidia, totaque Libya hoc notum eſt contagium. Quod ſi quiſquam fuerit, qui ſe eo infectum ſentiat, mox in Numidiam aut in Nigritarum regionem proficiſcitur, cujus tanta eſt aeris temperies, ut optimæ ſanitati reſtitutus inde in patriam redeat : quod quidem multis accidiſſe ipſe meis vidi oculis, qui nullo adhibito neque pharmaco neque medico, præter ſaluberrimum jam dictum aerem, revaluerant. Hujus mali ne nomen quidem ipſis Africanis ante ea tempora notum fuit, quam Hiſpaniarum Rex Ferdinandus Judæos omnes ex Hiſpania profligaſſet, qui ubi jam in patriam rediiſſent, cœperunt miſeri quidam ac ſceleratiſſimi Æthiopes cum illorum mulieribus habere commertium, ac ſic tandem velut per manus peſtis hæc per totam ſe ſparſit regionem : ita ut vix ſit familia, quæ ab hoc malo remanſit libera. Id autem ſibi firmiſſime atque indubitate perſuaſerunt, ex Hiſpania ad illos tranſmigraſſe : quamobrem & illi morbo ab Hiſpania. Malum Hiſpanicum (ne nomine deſtitueretur,) nomen indiderunt. Tuneti vero, quemadmodum & per totam Italiam, Morbus Gallicus dicitur. Idem nomen illi in Ægypto atque Syria aſcribitur; unde male imprecantis Proverbium : Te Morbus male perdat Gallicus.* Atque eodem nomine in Anglia quoque cito vocatum fuiſſe comperio ex Teſtamento

M 3 Docto-

a Ulceroſa facies, ac plerumque medicaminibus interſtincta.

b Lib. 1.

Lues Venerea.

Doctoris Colleti, Eccleſiæ Sancti Pauli Decani, A. D. MDXVIII.

Tamen fatendum eſt, paucos quoſdam inveniri locos apud Auctores, qui tempus illud præceſſerint quo Lues hæc initia ſumſiſſe dictum eſt, unde quis jure ſuſpicari poſſit aliquam illos, permediocrem licet, ejus notitiam habuiſſe. Quidam enim eorum, verbis clariſſimis, pro cauſa unius & alterius Symptomatis in Venereo morbo minime rari, afferunt, *Impuram Coitionem*.

Gordonius, de Abſceſſibus Ulceribuſque & dolore Penis loquens, hanc eorum inter cæteras cauſam ponit, *Jacere cum muliere, cujus Matrix eſt immunda, plena ſanie, aut virulenta*. Atque ante hunc explicatior eſt Lanfrancus, qui in deſcriptione ejuſdem mali, quam, uti omnia fere, haurit ex Gulielmo de Saliceto, his ipſis verbis utitur *a* : *Ulcera veniunt ex puſtulis calidis virga ſupervenientibus, quæ poſtea crepantur, vel ex acutis humoribus locum ulcerantibus, vel ex commixtione cum fæda muliere, quæ cum ægro talem habente morbum de novo coiverat. Si quis vult membrum ab omni corruptione ſervare, cum recedit a muliere, quam habet ſuſpectam ab immunditia, lavet illud cum aqua cum Aceto miſta*. Ex hoc loco Symptomatis hujus mentionem, atque hoc idem Medicamentum verbatim ſumit Johannes de Gaddesden : & ea Capiti de Lepra inſerit : unde aliqui concludere volunt, veram hanc non fuiſſe Lepram, ſed Luem Veneream quæ eo nomine diceretur. Nam, ut illi affirmant, haud contagioſa Lepra eſt : neque coitu unquam communicatur. At quicunque Lepræ Hiſtoriam conſulit, Antiquos reperiet longe aliter de ea ſenſiſſe ; Aetius *b* diſerte ait contagioſam eſſe, neque ideo tuto poſſe, quenquam ad infectum accedere. Neque ob aliam veriſimiliter cauſam, rebus ſic ſtantibus, coitum pernicioſum eſſe affirmavit : vel Caſtrationis meminit, quam & ad curandum & ad præcavendum *c* hoc malum valuiſſe ipſe cognoſſet.

Avicenna *d* inquit, etiam aerem a Lepra infici, uti fit in Peſte, Variolis, & Morbillis ; ac ſi contagium mediante Atmoſphæra propagari poteſt in Lepra, quanto actuoſius eſſe debet venenum in arctiſſimo contactu ? Nuper quidem mos obtinuit, ut nullum morbo cuiquam contagium ſubeſſe diceretur, ne in Peſte quidem, quæ vel ob hanc maxime cauſam tantum terroris incutit ; quod ad Lepram vero attinet, novos hos Medicinæ Præceptores hortor ut conſiderent, Moſen, Scriptorem omnium mortalium & antiquum maxime & nobilem, aliter prorſus ſenſiſſe ; nam niſi ita eſſet, in Lege haud ita exacte ac particulariter ordinaſſet, quando & quo modo Puri ab Impuris ſeparari deberent : neque ita rigide illos vetaſſet aut in iiſdem Caſtris aut in eadem Civitate degere, ne ſpargeretur *e* contagium. Cumque id communicaretur accedendo ad ægrum, ac præcipue per tactum ejus, hoc fortaſſe optima ratio eſſe potuit, cur LXX. Interpretes *f* in iis Capitibus ubi de Lepra agitur, vocem Hebræam, quæ ictum ſæpe ſignificat, Græce per verbum Λοιμὸν exprimant, atque ea in Anglica Traductione Peſtis Lepræ vocetur. Sed ut ad Avicennam revertar, is ipſe hujus modi commeminit

quo

a 3. 11. b 4. 1. 120. c 4. 1. 122. d 4. 3. 3.
e Levitic. 13. f Levit. 13. & 14. Deut. 17. 8.

Digitized by Google

quo Lepra communicetur : atque hoc ipſum Symptoma profert, Ulcus ſcilicet Penis cum Ardore Urinæ, a Venere productum ; quanquam nihil ultra de Impuritate ejus dicat, quam quod homo Lepra eſſet infectus. Auctores a me memorati unum hoc Symptoma nominant, quod coitui aliquando ortum debeat ; cujus deſcriptio exactiſſime reſpondet Gonorrhœæ Virulentæ ; verum haud alio quoquam affectu hominem ita infectum laboraſſe ſignificant. Quod profecto Lui Venereæ haudquaquam convenit, quæ, ubi confirmata eſt, ſub centum aliis formis perque centum alios affectus ſe oſtendit. Neque majori cum ratione Fluxus ſe minus ita ſæpe in Decimo quinto Capite Levitici memoratus huic caſui aptari poteſt : nam ſi dierum numerum duntaxat conſideremus per quos ſeparatio imperatur, facile perſpiciemus nihil prorſus illic de hoc Morbo intelligi. Ad hæc, manifeſtum eſt, exiſtimaſſe omnes Orientales populos, etiam Gonorrhœam Simplicem, & Purgationes Menſtruas, aliquid Impuritatis & Contagii admixtum habuiſſe : unde factum eſt ut ita laborantes iiſdem fere, ſub Lege Moſaica, ac Lepra infecti, cautionibus ſubjicerentur. Rhazes, qui, ut ſupra indicavimus, in Perſia Medicinam exercuit, Ulceris in Pene meminit, quod ortum eſſet a ſingulari quodam genere Coitus, *Aſcenſione Mulieris ſupra Virum*: id tamen credo nullus quiſquam ejuſmodi fuiſſe arguerit, quale nunc Venereum Ulcus vocamus, aut ex eo tantum ſitu virus contrahi potuiſſe. Is ratiocinandi modus abſurditatis manifeſte convincitur ; quaſi vero Ulcus omne ſanioſum in hac parte Venereum ſit, aut nulla alia ex cauſa oriri queat ; aut quaſi Coitus Impuri Gonorrhœa Virulenta effectus ſemper eſſet neceſſarius. Tales quidem opiniones ab Hiſtoria hujus Morbi optime refelluntur ; ex qua luculenter conſtat hoc ipſum Gonorrhœæ Symptoma nonniſi quadraginta annis poſt Neapolitanam Infectionem emicuiſſe : neque vero id ſemper hodie Luem comitatur. Lues Venerea.

Sed, ut nihil taceamus, validius quoddam adhuc reſtat argumentum quod pro eorum opinione adduci poteſt, qui Morbum hunc antiquiorem exiſtimant ; id ex Gulielmo de Saliceto petere licet, qui ex ſcriptore ſuo Lanfranco longius hanc rem perſequitur. Is de Bubone loquens, hunc nonnunquam evenire ait, *Cum accidit homini in virga corruptio, propter concubitum cum fœda muliere, aut ob aliam cauſam : itaque corruptio multiplicatur & retinetur in virga : unde non poteſt natura mundificare virgam aut locum, primo propter multam plicaturam partium illarum, & propter ſtrictam viam illius loci, unde redit, & regurgitat materia ad locum inguinum, propter habilitatem loci illius ad recipiendam ſuperfluitatem quamlibet, & propter affinitatem, quam habent hæc loca ad Virgam*. Verbis quidem hæc expreſſa ſunt clariſſimis : & uti prima hæc hujus rei ſignificatio eſt, ita nihil invenio quod ad præſens argumentum magis pertineat, neque id antea ab Auctore quoquam animadverſum deprehendi : Petrus quidem de Argileta, qui diu poſt illum ſcripſit, videtur omnia de hac re ex eo mutuari, idque ne prolato quidem ejus nomine : his duntaxat additis. *Unum recordor vobis, &c.* nempe, ſi Purgatio non adhibeatur ante Aſtringentium uſum in Ulcere Virgæ, fore ut Bubo oriatur. Verum hoc, ut reor, minime probat Veneream Luem vel Gulielmo de

Lues Venerea.

mo de Saliceto fuiſſe cognitam : nam ſi ejus cognitionem habuiſſet, alia quædam profecto memoraſſet Symptomata, æque in hoc caſu, ac Bubo eſt, inſignia. Atque hunc ipſum obiter tantum commemorat, ut aliquando a coitu Impuro productum ; quam cauſam cum aliis promiſcue affert Tumorem iſtum, uti arbitratur ille, procreantibus. Cum Bubonis ille ita orti mentionem primus fecerit, exemplum erat forſitan particulare ab eo viſum, ac res ipſa alii cauſæ tribui debebat perinde ac iſti ; Bubones enim omnes nequaquam ſunt Venerei : ac de his dicendum eſt, quod Experientia quotidie conſtet, ſiquando humor Ulculve in quavis parte corporis perperam tractetur, fluxuſque nimis mature cohibeatur, verendum eſſe ne Tumor Abſceſſuſque in vicino loco ſuperveniat. Illud autem jure quis affirmet, corruptam materiam ex quacunque parte Penis fluere poſſe, qui tamen fluxus haud ſit Venereus, ſed ex acribus ac virulentis humoribus ortus iſthinc exeuntibus. Nonnunquam vero, Glandis ipſius glandulæ eæque quæ ad Urethræ extremitatem poſitæ ſunt ea copia humores profundunt ut decipiant incautos, qui iſtiuſmodi fluxum Venereum eſſe perperam exiſtimant ; atque in illo caſu partes haud raro ita excoriantur, ut Phimoſis naſcatur. Similiter in fluxu quovis vulgari ab his partibus, niſi materia ſatis copioſe exeat, Bubo in Inguine naſci poteſt, cujus origo rei Venereæ minime tribui debet. Neque ab ejuſmodi corruptis humoribus Bubones tantum oriri poſſunt, ſed Abſceſſus etiam in quavis parte Membrorum Genitalium : ſimiliſque contagio contrahi poteſt per Coitum cum Muliere, quæ & Lepræ & Venerei morbi immunis, Ulceribus tamen in Pudendo Abſceſſibuſque infeſtetur. Hinc licet explicare Putrefactionem illam in Johanne Gandavenſi animadverſam, atque a Exuſtionem iſtam toties in Hiſtoria Anglica memoratam. Quicquid Veteres Medici noſtrates ac Johannes Ardernus de re modo dicta ſcripſerunt, id omne ex Arabibus ſumtum eſt : qui in Excoriatione vel Ulcere quocunque Penis aut Vaginæ, Æſtum Urinæ commemorant, quem Traductores ſemper vel Ardorem, vel Arſuram, vel Incendium vocant : quare contra hoc magna Injectionum varietas ab illis præſcribitur. Verum argumenta his firmiora ex loco ſupra expoſito Gulielmi de Saliceto, & eo magis etiam ex Capite Theodorici antea indicato duci poſſunt : atqui Symptomata, ab utroque horum dicta Coitui ſuperveniſſe, nihil prorſus cum Venereis commune habent. Et quicunque Leproſorum Examen a Geſnero editum pervolverit, in toto Symptomatum Catalogo, ubi prope centum continentur, omnium ſpecie accurate perpenſa, ſex non inveniet, quæ cum Venereis in utrovis morbi tempore conveniant.

Verum hoc argumentum haud ultra perſequi lubet ; nam uti probe animadvertit Clericus, ſi vitium illud apud Antiquos innotuiſſet, ſine dubio Poetæ, quanquam a Medicis omiſſa ejus eſſet mentio, de eo non tacuiſſent. Quod etiam optime probat id æque incognitum fuiſſe primis poſteriorum horum Scriptorum temporibus ; neque enim aliter fieri potuit, ut rem adeo ridiculi plenam faceta Dantis, Petrarchæ, & Boccacii ingenia ſilentio præter-

ter-

a Brenning.

termitterent. Tibi autem, Vir Amiciſſime, de Antiquitate Morbi poteſtatem judicandi relinquens, ad enarrandam ejus Hiſtoriam, eo quo a Recentibus modo tradita eſt, progredior.

A. D. 1498. Nicolaus Leonicenus, magnus ille Græcæ Medicinæ Inſtaurator, qui Ferraræ Profeſſor extitit, primus de argumento hoc Librum conſcripſit. Sola ab eo memorata Symptomata ſunt, *Puſtulæ in obſcænis partibus orientes, quæ poſtea per totum corpus, ac præcipue in facie, cum dolore ſe diſpergunt*. Sed hoc quidem opus pro Diſputatione Scholaſtica potiſſimum haberi debet; & ut recens erat iſta quæſtio, in eo operam præcipue ponit, ut oſtendat, quantam hic Morbus cum Elephantiaſi, Igne Sacro ſive Perſico, aliiſque affectibus a Veteribus deſcriptis ſimilitudinem habeat, quantumque ab iiſdem diſcrepet; multa itaque de cauſis ejus, ac nihil de curatione differit. Utque uno verbo loquar, nullam is unquam videtur in hoc caſu Medicationem vidiſſe adhibitam. Idemque de Sebaſtiano Aquilano dici poteſt, qui eodem fere tempore ſcripſit; idem de Natali Monteſauro, qui Leoniceno adverſatus eſt, uti etiam de Antonio Scanarolo, qui Leonicenum defendit A. D. MCDXCVIII.

Hoc ipſo tempore Medicinam exercuit Caſparus Torella, Cæſaris Borgiæ & Papæ Alexandri Sexti Medicus, qui ab hoc Pontifice poſtea Epiſcopus Sanctæ Juſtæ creatus eſt: verum hic chartas ſuas contexuit nonniſi poſt decem annos quam Artem hanc agitare deſiſſet. Hoc in ſermone is aliqua Leoniceno adjicit; nam Dolores Nocturnos, & varia Ulcerum Excoriantium genera deſcribit. Ratiocinatio omnis ab eo adhibita ex Avicenna deprompta eſt, pro more iſtorum temporum, quibus temporibus univerſi doctrinam Arabicam ad Morbum referebant cui nullo modo competere poſſet. Hiſtorias tamen quinque ſubjicit, quibus ineſt inſigne aliquid ac novum. In Prima, die ſecundo Ulcus Cancroſum apparuit, duriſſimum: ſexto, Dolores atrociſſimi ſupervenerunt: decimo, ingens Puſtularum multitudo. In Secunda, triceſimo die Puſtulæ: quinto & triceſimo, Dolores acuti cum Raucitate. In Tertia, poſt decem menſes, Cruſtæ & Dolores. In Quarta, Dolores ſtatim fere exorti ſunt: poſt duos menſes, Cruſtæ per univerſum corpus eruperunt, ac tum Dolor mitigatus eſt; atque ita per decem menſes res ſe habuit; exeunte anno, duo Ulcera in Crure apparuerunt, cum Dolore vehementi. In Quinta, Dolores memorat, Puſtulas, & Ulcera, unde Os pene nudatum ſit. Prima hæc videtur, quæ Morbi notitiam aliquam impertiat, deſcriptio, & ea ſane ſatis imperfecta; curationis autem modus etiam minus abſolutus. Quem modum ſui Principis (Borgiæ ſcilicet) tempore inventum ait; hic autem in Purgatione, Miſſione Sanguinis, Dilutione, & Balneis unice conſiſtit: neque diverſa ratio eſt ab ea qua Arabes uſi ſunt in Cutaneis quibuſcunque Morbis & Ulceribus. Quod ad Unctionem Mercurialem attinet, hanc pro pernicioſa improbat; notatque homines quam plurimos hoc modo ab ignaris fuiſſe Empiricis occiſos, atque inter cæteros Cardinalem de Segovia, Alonzum Borgiam, & ejus Fratrem. Suo tempore Unguentum Sarracenicum maxime in uſu fuiſſe inquit, quod contra Scabiem commendat Guido; idque, etſi dentes & Gingivas lædat,

humo-

Lues Venerea. humores tamen per Os elicere. Duas quoque alias Unguentorum Mercurialium Formulas deſcribit: verum omnia iſta innumeris hominibus exitio fuiſſe, qui non mortui ſed peremti ſint: & temerarios hoſce Empiricos, ſi non in hac vita, at ſaltem poſt eam, hujus rei rationem redditturos. Ipſa ejus verba repeto, quo melius conſtet Medicationis ſtatus iſtis temporibus adhibitæ; neque dubitari poteſt quin primis ejus Morbi annis, antequam Medici naturam ejus & curationis modum probe perſpexiſſent, noxæ plurimum ægrotantes acceperint temeraria & indiligenti tractatione, haud utique minorem a Medicamentis quam ab ipſo Morbo. Fallopius quidem, de quo infra loquendum eſt, ſatis appoſite notat (idque ex eo verbatim ſumit Borgarutius) Medicos hoc tempore magnæ fuiſſe ignominiæ & deſpicatui obnoxios; ac ſi Hiſpani non indicaſſent, quemadmodum Lues in India (Guaiaco ſcilicet) curaretur, & audax quidam Chirurgus Mercurii uſum forte fortuna non reperiſſet, hanc etiamnum inſanabilem fuiſſe permanſuram. Quod ad Mercurium attinet, caſu certe obtigit, ut per Salivationem eo curari Morbum poſſe ſciverint: verum iis aſſentiri nequeo, qui facultatem ejus in Saliva movenda hoc tempore repertam eſſe exiſtimant. Nam præter ea quæ Guido notavit *a*, conſtat hanc Mercurii poteſtatem, etiam cum inungeretur, Theodorico fuiſſe cognitam, quippe qui varia hujuſmodi Unguentorum genera deſcribat, ac regulas proponat, quam diu & quam ſæpe Unctio continuari debeat, uſque dum Fluxus incipiat; ægrum item cavere jubeat ne per medelæ tempus frigori ſe objiciat, neque lavetur intra quadrageſimum diem. Humor, ut ait ille, ex ore inſtar fluminis decurret; & pro certo ſe noviſſe modum hunc ſucceſſu non cariturum in Malo Mortuo, atque Scabie *b*. Mercurialia hæc Unguenta ab Arabibus fuiſſe ſumta, evidenter conſtat; atque in hoc morbo feliciter tentata, cum ea in ſimilibus proficere vidiſſent, quales ſunt Scabies, Vitiligo, & Lepra. Hujuſmodi externa Medicamenta in Cutaneis Affectibus Rhazes, Avicenna, cæterique imperant, uti haud eo conſilio ut Salivam moveant, ita ne verentes quidem ejuſmodi ab illis effectum. Cujus tamen aliquam notitiam habuiſſe videtur, ætate poſterior, Alſaharavius; quippe qui curationem præcipiat, ubi os, lingua, gutturque præcipue intumuerit, cum corroſione & fædiſſimo odore: id quod a ſe frequenter viſum teſtatur *c*.

A. D. 1516. Sed ut ad Hiſtoriam noſtram revertar, A. D. MDXVI. Johannes Almenar, Hiſpanus, de hoc argumento Libellum edidit; ſed in eo nihil quicquam deſcriptioni a Leoniceno factæ adjecit. Mercurii quidem videtur uſum probare, verum eo modo quo Arabes illo uſi ſunt; nam ita longe abeſt ut Salivationem excitare cupiat, ut cum ea apparuerit, nihil aliud moliatur, quam humorum derivationem in partes inferiores per Medicamenta ad hanc rem idonea.

A. D. 1518. A. D. MDXVIII. Opus, in quo omnia a Leoniceno dicta repetuntur, vulgavit Leonardus Schmaus; neque illic novum quicquam invenio, præter men-

a 6. r. 3. b 3. 49.
c 30. 3.

Digitized by Google

mentionem Guaiaci, in Europam paulo ante allati. Verum eodem Anno, quædam de hoc Affectu ſcripſit, Medicus Papæ Julii Secundi, Johannes de Vigo: iſque animadvertit, quemadmodum Puſtulæ ſæpe in Obſcænis partibus liveſcant, & poſt curationem rurſus efflorelcere ſoleant, ac poſtea, Verrucarum inſtar, omne corpus occupent. Poſt ſex ſeptimanas, vehementes Dolores percipiuntur; ac frequenter poſt annum integrum, Ulcera virulenta, Nodi, Caries oſſium, & Abſceſſus, Dolores qui Articulos præcipue Frontemque excruciant. Morbus autem confirmatur intra decem, duodecim, aut octodecim menſes; & in alios tandem alioſque affectus deſinit. Quod ad Curationem attinet, antiqua omnia remedia vana fuiſſe indicat; & ubi is jam ſeſe confirmaverit, nihil ſupereſſe præter Unguenta Mercurialia, quæ per Salivationem malum omne intra ſeptem dies haud dubitanter expellant. Neque ab ullo antea hoc auxilii comprobatum video. Ceratum item Mercuriale in eundem finem deſcribit, a ſe millies tentatum: quod & ægroto ſit tolerabilius, & in operatione tutius, & in eventu æque efficax. Chirurgus ille & Anatomicus inſignis, Jacobus Carpus, ſive Berengarius Carpenſis, qui ineunte hoc Sæculo magnopere inclaruit, primus fuiſſe Arcani hujus repertor vulgo creditur: atque ex eo immenſas opes congeſſiſſe, ita ut quadraginta vel quinquaginta Scutatorum millia Duci Ferraræ legaverit, præter ingens Vaſorum Argenteorum pondus. Multos ab eo occiſos fuiſſe inquit Clericus; ſed quo teſte fultus id ille affirmaverit, neſcio. A Jacobo fortaſſe hunc Unctionis modum didicit Johannes de Vigo; undecunque autem hic notitiam ejus habuerit, feliciter ea Romæ uſum eſſe conſtat, & ad amplas opes, perinde ac Carpo contigit, perveniſſe. Lues Venerea.

Nihil amplius ante id tempus reperio, quod vel ad deſcriptionem vel ad curationem Morbi pertineat. Guaiacum profecto, magnum illud Specificum, paulo antea in Europam allatum erat: citoque ea fama viguit, ut cum Mercurio certaret, quinimo ei per aliquod ſpatium longe præponeretur. Guaiacum primus ad nos attulit Gonſalvus Ferrandus; qui, cum per obſidionem Neapolis Luem contraxiſſet, neque in Italia curationem reperiret, in Occidentalem Indiam navigavit eo conſilio ut perquireret, qua ratione ſe earum gentium populi tractarent in affectu, quem vulgarem illic ac non minus frequentem ſciret eſſe quam Variolas inter Europæos. Res erat profecto memorabilis, ut eadem Regio & Morbum & ejus Antidotum proferret, idque interjectis annis pauciſſimis. Quod etiam argumento eſt, Affectum prorſus novum fuiſſe, & ex novo Orbe advectum; nam ſi id ita non fuiſſet, quid iſte Vir in India curationem peteret? Hic autem poſtquam remedium inveniſſet (quod in illis regionibus plerumque feliciter vertebat, idque eo magis fortaſſe propter calorem cæli & temperatam vivendi rationem) in Hiſpaniam reverſus Medicinam ipſe in novo hoc Morbo exercuit; haud minores etiam ſuo Medicamento, quam ſuperiores Mercurii uſu fecerant, divitias conſecutus eſt. Ejus Monopolium feciſſe eum veriſimile eſt; nam id paulo poſt ſeptem Aureis Scutatis in ſingulas Libras væniſſe conſtat.

Jacobus Cataneus, qui ante hoc tempus videtur ſcripſiſſe (neque enim Guaia-

Lues Venerea. Guajacum nominat) certe poſt Torellam ſcripſit, paulo explicatior eſt. Præter Symptomata ante dicta, magni Æſtus in Pene meminit, Ulcerumque tam in iſta parte, quam in Gutture. Uvulam quoque interdum abſumi notat, ac virus aliquando per complures annos intus deliteſcere, priuſquam emicet. Quod per triginta annos fieri cum dicit, nimium videtur affirmare Fernelius. Cataneus vulgarem medendi rationem tradit; Unctionem quoque ex Mercurio adhiberi vult, donec Gingivæ intumuerint; cautiones item de uſu ejus edocet, ac remedia contra caſus inde ſolitos contingere. Primuſque is Unctionem, ægro prius refecto, denuo repeti jubet, ſi veneni quippiam remanſerit: quam rem feliciter ſæpe eveniſſe cognoverit.

Circa idem tempus Auctor quidam alius extitit, Petrus Maynardus, Veronenſis. Nihil hic vel de Mercurio, vel de Guajaco habet, at Symptomata enucleatius deſcribit quam omnes eo ætate ſuperiores fecerant. Haud modo Uvulæ, ſed Aſperæ quoque Arteriæ, Naſique corroſionem memorat: Ulcera item, Nodoſque in Articulis. Ac licet Abſceſſuum variis in partibus ortorum meminerit, nihil huc uſque de Bubone, vel ab illo, vel ab alio quoquam dictum eſt. Maynardus autem Aſtrologiæ fuit valde addictus: eamque Siderum cognitionem habuit, ut quemadmodum hic Morbus originem debuerat malignis quibuſdam Planetarum conjunctionibus, ita quoque finem habiturum A. D. MDLXXXIV. prædixerit. Id quidem ſatis cum temeritate: ſed Propheticum hunc Spiritum ea prudentia temperavit, ut prædicti impletionem in id tempus diſtulerit, quo nihil diſcriminis eſſet, ne durante vita, falſus Propheta argueretur.

Fracaſtorius, Vir & in Medicina & in aliis omnibus Scientiis illuſtris, eandem fere Luis deſcriptionem habet: atque in admirabili ſuo Siphylidis Poemate, (quod ſub exitum Leonis Papæ ſcripſit, & ex quo is æque in Medicis ac in Poeticis deſcriptionibus excelluiſſe ſe oſtendit) Bubonem diſerte nominat, ac vocis immutationem per Ulcera in Gutture factam. Præter Unctionem ex Mercurio, & Guaiacum, Fumigationes ex Cinnabari memorat, licet eorum uſum vereri videatur.

Haud multo poſt, cum Chinæ & Sarſaparillæ vires fuiſſent recenter detectæ, Aloyſius Lobera, Hiſpanus, Caroli Imperatoris Medicus, ac multarum peregrinationum uſu inſtructus, Librum de hoc Affectu edidit: brevem quidem eum, ſed in quo Obſervationes tradidit utiliores, quam in magnis aliorum quorundam Voluminibus reperiantur. Præter Ulcera canceroſa (quod ab eo certiſſimum contagionis ſuſceptæ indicium putatur) atque alia Symptomata, Uvulæ relaxationem ponit, & Tonſillarum Tumorem, qui nunquam in Suppurationem abeat: Dolores, præſertim in Talis ac Femoribus: calloſas in manibus pedibuſque Puſtulas: Abſceſſus in variis locis, præcipue in Membranis Oſſibuſque: quod ubi incidit, Os ipſum raro tutum eſſe a corruptione & carie. Primus, qui Bubonis mentionem habuerit, aut qui notaverit ex hoc aliiſque Tumoribus ruptis ac probe curatis Morbum ipſum depelli, vel is eſt, vel Fracaſtorius. De curatione haud minori cum judicio diſſerit: atque inungendi modum accuratiſſime explicat; quippe cubiculum clauſum tepidumque ſervari jubet, neque ægro induſii mu-

Lues Venerea.

mutandi libertatem permittit: & Mercurium affricari vult uſque dum Salivatio recte procedat, ac minuantur Symptomata; tempus autem, per quod id continuandum eſt, non definit. Is etiam primus, niſi fortaſſe excipi debet Fracaſtorius, tradit laudatque Fumigationes ex Mercurio; cum ea tamen cautione, ut quanquam, eo judice, melius quam Unctio faciliuſque curationem abſolvant, ubi ab Experienti Artifice adhibeantur, his tamen haud temere uti nos velit, utpote periculoſis ac frequenter imperite admotis. Modum Fumigationis, & hominis præparationem ante uſum ejus, dilucide tradit: atque in affectu inveterato validoque corporis habitu remedium hoc admirabile cenſet, verum iis adhiberi omnino vetat qui infirmo Hecticove temperamento ſint, Tuſſique, aut Aſthmati, aut Hydropi obnoxii.

A.D. 1536.

Cæteri, iique haud pauci, qui circa hoc tempus aut paulo poſt ſcripſerunt, nihil fere obſervatione dignum continent. Inter his ſuccedentes Scriptor optimus eſt, is, dico, qui & Experientia niti maxima, & argumentum ſuum optime intelligere videtur, Nicolaus Maſſa; ſuæ inſuper ætatis nulli Anatomicorum ſecundus. In quo ſane perfecta omnium Symptomatum enumeratio reperitur, quæ Morbum hunc atrocem vel comitentur vel ab aliis diſtinguant: verum illa omnia haud in uno aliquo ſimul contingere, ſed variis modis in diverſis hominibus conjungi putandum eſt. Quo melius eodem tempore morbi facies in conſpectu poni poſſit, ea, ſicut in ejus ſermone traduntur, breviter recenſebo, *Puſtulas, eaſque duras, in Capite ac Fronte: Dolores in Capite & Artubus, præcipue in Femoribus, qui Nocte ſemper increſcant; (quidam ab eo erat diſſectus A. D.* MDXXIV. *in quo repperit Puris albi congeſtionem in Membrana femoris;) Abſceſſus non modo in Femore, ſed in aliis etiam partibus: Ulcera; quę, ſi in Pene calloſa ſint, certum Luis dent indicium: Nodos, Tubercula doloris plena, Tumores in Articulis: Fiſſurę, Squamęque, in Manibus Pedibuſque: Cruſtę per omne corpus, ut in Lepra: Uvulę relaxationem: Ulcera in Ore ac Faucibus, & Epiglottide, in Suppurationem non abeuntia: Cartilaginum in Larynge eroſionem, Oſſium cariem: Bubones, qui ſi ad Suppurationem perducantur, morbum tollunt: Capillorum, atque barbę fluxionem.* Fluxionis hujus mentio oſtendit hunc A. D. MDXXXVI. ſcripſiſſe, Annos circiter Quadraginta poſt primam Morbi eruptionem; etenim haud eo citius, teſte Fallopio, Symptoma illud apparuit. Vivida hæc, licet parum jucunda, tetræ hujus Luis pictura eſt. Unum quoddam adhuc reſtat Symptoma in hoc Catalogo haud memoratum; Gonorrhœam intelligo, quæ, utut hodie vulgariſſima omnium in initio mali omnis Venerei, minime tamen ſeſe declaravit, niſi poſt Quadraginta Annos ab ejus ortu, juxta Fallopii computum, quem in hac re non deceptum eſſe credo. Primus tamen mentionem ejus habuit, quantum comperio, Fernelius. Miror quomodo factum ſit ut eam omiſerit Maſſa, ſiquidem ut hujus temporibus extiterit neceſſe eſt: atque adeo diu antequam vulgarit tertiam Libri ſui Editionem A. D. MDLXVII.

Æque accuratus in explicanda medelæ ratione Maſſa eſt: declarat etiam malum illud novis tractari oportere Remediis: atque ex primis, ſi non primum,

Luca Veneta. mum, ſe fuiſſe, qui hæc invenerit aliiſque communicarit. Quanquam Guaiaci laudibus multum immoretur, tutiſſimum tamen certiſſimumque a Salivatione auxilium peti tandem judicat, quod in Pueris etiam & Fæminis Prægnantibus magna cum ſecuritate fieri poſſit. Plurimaſque idem Unguentorum Formulas tradit, quorum omnium baſis eſt Mercurius cum Axungia. Regulas item ponit pro Corporis præparatione, & ad tuendum illud contra incommoda quæcunque poſſint aut inter curationem aut poſt eam contingere. Notatque, humorem interdum profluere, haud ſolum per Glandulas Salivares, ſed per Sedis, Urinæ, ac Sudoris vias: idque non infrequenter optimo cum ſucceſſu. Unctionem is aliquando per dies ſeptem ac triginta (continuatur autem ea vel intermittitur idoneis intervallis, prout occaſio poſtulat) licet æger jam langueſcere & collabi incipiat. Similiter de Fumigatione agit, in qua iiſdem cautionibus utitur ac Lobera, compluria ſimul exempla eventus proſperi in iſta Operatione profert a ſe viſa, ab Experientia propria affirmans eam haud raro ſucceſſiſſe, poſtquam Unctio fruſtra fuiſſet tentata. Utque uno verbo Maſſæ laudes concludam, ex omnibus Auctoribus, quorum ingens copia eſt, hic præcipue videtur in Praxi verſatus.

A. D. 1551. In ſuccedentibus Scriptoribus nihil fere novi eſt, aut quod magnopere ad rem pertineat. Braſavolus qui Volumen ingens edidit, ducentum triginta & quatuor diverſas Morbi hujus complicationes, ſive ſpecies, enumerat: atque eadem argumentandi ratione totidem millia recenſere potuit. Sed utcunque longus ſit, nullum recens præceptum tradit, vel de cognoſcendis Symptomatis, vel de inſtituenda curatione. Scripſit is A. D. MDLI. primuſque Ferraræ Guaiaco uſus eſt Anno MDXXV.

A. D. 1555. Fallopius ipſe, Braſavoli Diſcipulus, &, ſiquis alius, nobilis Artifex, qui Prælectiones ſuas de hoc argumento circa Annum MDLV. habuit, multo ſerius quam a Clerico ponitur, licet omnia ad Morbum ſpectantia accuratiſſime pertractet, parum aut nihil potius a Maſſa dictis adjicit. Rem quidem unam haud alibi a me repertam memorat, Sonitum nempe in Auribus qualis eſt Tintinnabulorum; hoc ab eo obſervatum erat annos circiter octo antea; utque id vix unquam in caſu inveterato aberat, ita ex omnibus Symptomatis tractatu moleſtiſſimum, quodque ægerrime removeri potuit, ab eo deprehenſum eſt. Primuſque is eſt qui res quaſdam ad Salivationem pertinentes definit, Quantitatem ſcilicet Humoris profluentis, & Remedii Durationem. Menſuram Salivæ inter Septem Decemque Libras, ſingulis diebus, comprehendi vult; & quanquam interdum Decem dies vel paulo plures paucioresve ſufficiant, atque Empirici fluxionem die Decimo quinto ſiſtere ſolerent, tamen hanc in certis occaſionibus uſque ad Vigeſimum continuari opus eſſe ait. Cujus rei veritas hodierna etiam Experientia comprobatur, neque enim morbi conditio adeo ſibi ſemper convenit, ut fluxionis tempus certo dierum numero præfinire liceat.

Scriptores, qui huic ſucceſſerunt, vix lectione digni ſunt; atque id nequeo non notare, eos qui circa A. D. MDLX, aut poſt illud tempus, aliquid de hac re litteris mandaverint, omnia minus explicate, quam priores, tradidiſſe. Id uti confirmem, dico in Secundo ac Tertio Volumine Scriptorum

rum

Digitized by Google

rum de Morbo Gallico, quæ Libri fere dimidium conſtituunt, nihil quicquam momenti alicujus, quod novum ſit, reperiri. Neque ullo cum detrimento chartis infinitis pepercisſent Tomitanus ac Petronius: nam pleraque ab iis ſcripta ſunt futiliter vaneque, & quodcunque illic fructuoſum eſt alii melius explanarunt; hi enim, ubicunque difficultas ulla incidit, parum videntur uſu exculti. Tomitanus Caput integrum in ſola hac Quæſtione excutienda ponit, Utrum Lues ſit Morbus, necne: utque ordinis ab eo ſervati luculentum nobis det exemplum, Opus illic finit unde incipere debuit, ab enumeratione ſcilicet Symptomatum. Petronius autem ad faſtidium uſque ordinis tenax eſt; ſed is ordo eſt in quo multi excellunt, qui tenebras potius quam lucem pariat. Obſervationes ubique tradit perquam futiles, quibus, cum nullo fundamento nitantur, etiamſi poſſent e Memoria teneri, tamen mentem onerare ſupervacuum eſſet. Sola res in eo, ab aliis intacta, curatio eſt Gonorrhœæ, idque Virulentæ: nam hæc aliquando inhæret, vulgaribus quibuſcunque Remediis, etiam Salivatione, tentatis. Lues Venerea.

Ex his Scriptoribus ſummatim obſervare fas eſt, Morbum vari aſſe ſe quamplurimum, & ſub diverſis formis apparuiſſe. Primo, juxta Fernelium, Puſtulæ majori numero efflorueruut, neque dolor ita atrox fuit; aliquanto poſt nullæ fere Puſtulę viſæ ſunt, ſed acutiſſimi dolores cum Nodis exorti; quanquam Fracaſtorius, in Libro de Morbis Contagioſis, plures in initio Nodos pauciore ſque Puſtulas fuiſſe, eo vero tempore quo hæc exararet, paulo ſcilicet ante mortem ſuam, contra accidiſſe dicat, ac Dolores vehementius incubuiſſe: ſex denique poſterioribus Annis, plures iterum Nodi & pauciores Puſtulæ, & Doloris prope immunitas. Utcunque diverſæ narrationes hæ videantur, ambæ tamen veritati convenire poſſunt, idque non modo Regionum diverſitati in quibus Auctores iſti vixerunt, tribui poteſt, ſed aliis etiam cauſis quamplurimis. Verum in hac re omnes conſentiunt, magnam in eo primis temporibus fuiſſe Malignitatem: magnas item mutationes, poſt deſcriptionem a Nicolao Leoniceno traditam; nam inſequentibus annis, haud ſemper aderat Dolor, haud ſemper Puſtulæ, neque, cum accederent, in obſcænis ſemper partibus, uti primo, apparere incipiebant. Circa A.D. MDXXX. magnæ variationes contigerunt; atque eodem tempore hæc Symptomata præſertim ſeſe oſtenderunt, *Capillorum fluxio*, *Dentium & Unguium caſus*, *Cæcitas*, *Gonorrhœa*.

Notandum etiam eſt, quam incerta Medici his temporibus curandi ratione uſi ſint. Regimen in aſſumtione Guaiaci primo mirifice exactum ordinabatur, atque ita rigidum, ut æger quaſi in cavo concluderetur ad propellendos Sudores; quo modo Oſſa & homo ipſe, uti inquit Fallopius, macerabatur: ita parum figmenti eſt in *Cæcis Penetralibus* a Fracaſtorio in Poemate ſuo deſcriptis. Et quæcunque a peritis Artificibus inſtituta fuerant Experimenta, quicunque ſucceſſus a Mercurialibus Unguentis & Fumigationibus obtigerant, fluctuantes adhuc & incertas plane poſteriorum Auctorum in hac re videmus manſiſſe opiniones. Contra Unctionem pugnat acriter Fernelius; & Fallopius ipſe, inſignis admodum & experientiſſimus Auctor, Curationem hoc modo inſtitutam minus certam credit: ac licet exquiſitiſſima de

ejus

Digitized by Google

Lues Venerea. ejus uſu præcepta ponat, neminem tamen eam aggredi ſuadet, niſi qui Sarſam & Guaiacum fruſtra fuiſſe ſit expertus: quæ ſummas ille & pares huic Morbo Antidotos exiſtimat. Immo ita parum conſiderate loquitur, ut Oſſium cariem nunquam incidere affirmet niſi ex Unctione. Formula *a* ab eo ad præcautionem Veneni iſtius perquam abſurda eſt: ejuſque tam parandæ quam adhibendæ ratio Circulatorem nimis redolet: tamen Empirico huic præcepto magnam tribuere fidem videtur *b*. Auctoris hujus lectio mille nobis occaſiones cogitandi ſubminiſtrabit, quam parum Topicis duntaxat Remediis confidere debeamus, & quantas ea frequenter noxas inducant: præſens quidem levamen haudquaquam certum eſt, atque id ſi contingat, nimio tamen conſtare Experientia ſæpe teſtatur. Antonius Fracantianus, qui poſt eum atque ex eo ſæpe, ſcripſit, notat quidem curationem aliquando per Unguenta Mercurialia præſtari: verum ut Remedii genus violentum atque anceps erat, prudenter fuiſſe intermiſſum: etſi, Morbo per duos poſteriores annos invaleſcente, id in uſum denuo fuiſſe revocatum fateatur. De Fumigatione, quæ ut proſpere cedat, ita enim cedit interdum, majoris etiam peritiæ ac cautionis indiget, minime mirum eſt eorum opiniones etiam magis eſſe diſcrepantes ac inſtabiles.

Hæc omnia ideo ſigillatim commemoro, quod ea leviter tantum conſiderantibus facile perſpicere licet, quanta cum cautione hos Auctores vel legere vel ſequi debeamus. Nemini cuiquam, in Morbi hujus curatione non diligenter verſato, erit in promtu judicare, quis ſit is qui optima ponat præcepta, aut in qua quiſque re excellat. Quique hæc remedia experti ſunt, & ad eorum effectus ſedulo ipſi attenderunt, ii optime videbunt quis pro periti ſſimo Artis ſuæ Magiſtro ſit habendus.

Quamvis tot diverſos Curationum modos Medici nobiliſſimi per annos ſupra ducentos tentaverint, ac tantopere Arcana ſua & Specifica ab Hiſtrionibus venditata ſint, illud ſine dubitatione affirmaverim, Morbo admodum inveterato & maligno ſubſiſtente, nullam magis efficacem medelam eſſe, juxta intelligentiſſimi cujuſque ſententiam, ea quæ per Salivationem inſtituitur: immo Experientia docuit, Salivationem eam quæ per Unguenta excitatur, in atrociſſimis iſtis caſibus certius reſpondere ſolitam altera, quæ per Interna fit Remedia. Omnia hac Obſervatione concludam, magnam illam, quam in curando hoc Morbo vim obtinet Mercurius, maxime, ne dicam unice, in Fluxione promovenda conſiſtere. Quamvis enim magna quędam miracula de Unctione aliiſque Mercurialibus auxiliis, quæ vel nullam vel exiguam duntaxat Salivationem excitaverint, a Monſpelienſibus præcipue nuper jactata ſint, ſuſpicandi locus eſt fore ut ejuſmodi curatio Morbum celet potius quam tollat. Utcunque vero id illic eveniat, certa res eſt rationem illam inter nos frequenter eſſe tentatam, earoque aut nunquam, ut ex fidiſſima obſervatione conſtat, ſucceſſiſſe. Quicquid denique poſterioribus his temporibus venditatum ſit de minus dubiæ curationis inventione, is, me

a Linteolum mundum goſſypinum, c. 89.

b Ego feci experimentum in centum & mille hominibus — Deum teſtor — nullum eſſe infectum.

me judice, & tutiſſimam & integerrimam viam ſequetur, qui Anteceſſorum noſtrorum veſtigiis inſtiterit; hi enim, inter plurimas optimæ notæ obſervationes a ſe relictas, hoc monitum poſuerunt: Quo liberior largiorque Salivatio eſt, eo magis efficacem & certam fore curationem. Lues Venerea.

Inſigne quoddam eſt, affectum hunc frequenter comitans, neque in alio quopiam viſum: Ut ii ſcilicet qui Lue infecti fuerint, utut optime curati, ſuſpicentur tamen ſeſe ea non immunes eſſe, perpetuoque in diſcrimine verſari. Contra ac in Phthiſi fieri quotidie videmus, quodque huic vitio quoque ſoli peculiare eſt; nam ita laborantes, etiam cum ad extrema ventum eſt, vana ſpe pertinaciter ſe lactant, ut vix iis perſuaderi poſſit, curationem nullam eſſe reliquam. At in altero caſu, ſi vel Puſtula quævis emicuerit, vel leviculus dolor uſpiam percipiatur, atque eo magis ſiquid humoris ex Odoriferis in Pene Glandulis profluat, cujus fluxionis ſupra mentionem habui, vanis illico terroribus ſeſe excruciant, metuentes ne contagium corpori inhærens brevi denuo prorumpat: quod iis vitam anxiam & infeſtam reddit, & ad Circulatorem quemque auxilium expoſcentes decurrunt, qui lucro inhians metus hos augere ſemper curat. Ita vehementer autem hæc in iis cogitatio dominatur, ut probus quilibet Artifex majores plerumque in falſo, quam in vero malo, tollendo moleſtias capiat.

Verum longius progredi haud neceſſe eſt. Tamen ab Hiſtorico, qui narrationem ſuam ultra deducere vellet, & argumento ſuo ſatisfacere, alias res complures, quæ in initio hujus Sæculi obtigerunt, enumerari deberent. Deſcribendus ei eſſet alter quidam Morbus recens, neque Græcis neque Arabibus cognitus, qui hoc tempore magna cum violentia erupit. Scorbutum intelligo, qui a Marino Victu veriſimiliter ortum traxit, ſeſeque per ingentem Gingivarum Tumorem, & alia Symptomata declaravit, inter Nautas Luſitanos novas Regiones in India Orientali tunc temporis explorantes. Is poſtea neſcio quibus modis alio ſe tranſplantavit, ſedemque in Dania aliiſque Septentrioni vicinis Nationibus poſuiſſe aliquandiu videtur; nomenque ipſum Danicæ originis eſt. Georgius tamen Fabricius in Patriæ ſuæ, Miſniæ, Antiquitatibus, Affectum hunc antiquiorem facit; aitque vitium hoc recens & inauditum illic A. D. MCDLXXXII. ſeſe late diffudiſſe, neque ſolummodo valde periculoſum ſed contagioſum quoque, extitiſſe. Nautę Saxones, eo dicente, nomen ei *Scharbock* impoſuerunt: quod eorum ſermone Inflammationem ſignificat. Quo ſane modo, inter alios modos primum apparuit, & in Gangrænam ſæpe deſinebat. Tandem, Annum circa MDC. ſeſe per omnem fere Europam diſſeminavit, malumque his diebus Epidemicum eſt. Scorbutus.

Ab Hiſtorico etiam notari deberent, profectus quidam Recentes in Medicina & Chirurgia. In Medicina, deſcribi poſſet celebris illa Diaſcordii Compoſitio a Fracaſtorio inventa: & enumeratio fieri Medicamentorum, quæ ex America cæperint hæc circa tempora apportari ad nos, quæque Materiam Medicam tantopere locupletarint. Amplam in hoc genere ſylvam ſuppedi-

tabunt Monardes, Piſo, & Margravius: verum accuratiſſima ipſorum Simplicium deſcriptio, & omnia quæ ad eorum ſpectant virtutes in curandis affectibus, videri poſſunt in diligentiſſimo Opere nuper ab Equite Hans Sloan, magno cum honore Angliæ noſtræ, edito. In Chirurgia, tractatio Vulnerum per Sclopetorum ictus illatorum novum plane argumentum eſt: atque hæc profecto res novam huic Arti lucem attulit cum Profeſſores ejus docuerit haud ſolum meliorem omnia in univerſum Vulnera curandi viam, ſed facultatem quoque iis dederit certius judicandi, qua parte abſque pernicie ea poſſent contingere. Argumentum hoc, A. D. MDLI., fuſe explicavit Bartholomæus Maggius, & Alphonſus Ferrus: quorum hic novum Inſtrumentum repperit, dictam a ſuo ipſius nomine, *Alphonſinam*; hæc autem teres quædam Virga Ferrea eſt, denticulis in extremitate inſtructa, quibus apprehenditur Sclopeti Glans. Idem, uti retur ipſe, primus deſcripſit Carunculam, ſive Carnoſitatem, in Veſicæ cervice, ejuſque curandæ rationem expoſuit, id vero commeminit Galenus[a], quanquam de curatione nihil dixerit. Pro certo tamen hic affectus, utut eo nomine appellatus, haud ſemper excreſcentia eſt Carnoſæ ſubſtantiæ: ſæpius vero, ne dicam frequentiſſime, ab Urethræ contractione oritur.

Chirurgiam vero longe magis locupletavit nova excidendi Calculi ratio, (quæ Inciſio ſuper Itinerario dicitur) copioſe explicata a Mariano Sancto, Barolitano, Diſcipulo Johannis de Vigo, in eo Opere quod Vincentio Caraffæ nuncupavit, Romæ tum Præfecto, cum Pontificalis Sedes vacaret poſt mortem Leonis Papæ A. D. MDXXI. Modum hunc Marianus didicerat a Johanne de Romanis, Cremonenſi, Chirurgo, uti legimus, & intelligenti & Romæ celebri, quique ſcribendo Diſcipulum ſuum longe anteiverit. Hanc Operationem primus invenit hic Johannes; idque mero Naturæ inſtinctu, ſi Mariano credimus. Inſtrumenta ab eo adhibita, quæ ſunt numero octo, quanquam haud omnia ſint in hodierno uſu, deſcribit Marianus: & omnia quæ ad Proceſſum pertinent accurate exponit. Hebes, inquit, is ſit neceſſe eſt, qui magnitudinem Calculi per Catheterem conjectura aſſequi nequeat. Eandemque cum Paulo cautionem ponit, ne in ipſo Perinæi Medio, ſive Commiſſura; ut ab eo dicitur, fiat Inciſio: cujus præcepti hanc rationem affert, quod aliter diſcrimen ſuberit. Docet etiam quemadmodum agendum eſt, ne partes in Veſica Nervoſæ convulnerentur, aut Muſculi qui Urinæ fluxum cohibent. Difficile eſt hic non notare, cum Antiquis eum credidiſſe, Vulnus in ſubſtantia Veſicæ lethale ſemper eſſe. Illud inſuper animadverti poteſt, hoc tempore ac multo poſt hoc, quantumvis in Anatomia excelluerint, Operatores tamen minime perſpectum habuiſſe, per quas partes fieret Inciſio. Nam, quod ex ipſius deſcriptione colligi poteſt, videtur in ea opinione eſſe, ut Scalpellus vel totum Sphincterem, vel partem ejus dividat: neque aliter fieri exiſtimavit, in ſuo incidendi modo, Celſus; ex præcepto quoque ſupra memorato colligitur, quo vitari Inciſionem Nervoſarum Veſicæ partium jubet Marianus, hunc judicaſſe vulnus uſque ad Veſicam poſſe pertingere. Verum in Operatione Mariani certiſſima res eſt, Urethram ipſam inci-

a Loc. Affect. 1. 1. & 6. 4.

Digitized by Google

incidi, & id plerumque Digiti longitudine eis Sphincterem; nam Toletus contrario in errore verſatur, qui tres aut quatuor Digitos vulnus ab eo diſtare affirmat. Quandoquidem Antiqui, teſte Celſo, Catheteris notitiam habuerint, mirum eſt hos non ulterius eſſe progreſſos, neque commoda Inciſionis ſuper Itinerario perſpexiſſe: ad quam ab eo facilis tranſitio videtur. Nam in hoc modo nullum diſcrimen eſt ne Operator Inteſtinum convulneret, ac multo minus Veſiculas Seminales: ut in alio modo fit interdum, qui poſtremus caſus ab Aetio memoratus, eo quod Generandi facultatem impediret, multos Chirurgos, ac præcipue Lanfrancus, impulit a, Virum ſuo tempore illuſtrem, ut omnem prorſus Calculi exciſionem repudiarent. Quantumcunque vero Mariani modus Veterem, qui Apparatus Minor dicitur, excellat, multa in eo adhuc reperiuntur incommoda, nec diſcrimen leve, propter vim ingentem in dilatandis ampliandiſque partibus neceſſario adhibendam. Quare quidam ex Recentioribus, hac ratione parum contenti, alias operationis præſtandæ vias tentarunt. Altera harum, a Petro Franco memorata, laudatur a Rouſſeto: ac nuper inter nos ipſos revocata in uſum eſt a Chirurgo illo diligenti, Johanne Douglas; Inciſio hic in Veſicam ipſam penetrat, per Muſculos Abdominales, ſupra Os Pubis. Altera, *Lateralis Sectio*, dicitur, copioſe accurateque deſcripta a Medico celeberrimo, Doctore Douglas, quæ ratio, a Fratre Jacobo reperta, auctum debet Profeſſori Ravo. Sed cum uterque hic operandi modus etiamnum quaſi in ortu ſit, licet neuter uſquam majori cum ſolertia adminiſtretur, Experientiæ relinquendum eſt quæ dijudicet, uter alteri præcellat, & an utervis viæ hic a Mariano deſcriptæ præponi debeat.

At ſupra omnia, quo juſtam imaginem Medicinæ ſtatus hiſce temporibus animo perceptam habeamus, inveſtigandus eſt ingens Anatomiæ progreſſus, ſimul intra paucos annos factus. Jacobus Carpus, de quo ſupra locutus ſum, primus haud modo inſtauravit, ſed auxit etiam ipſe hanc Scientiam; ſupra Centum Cadavera ſuis manibus diſſecuit: quæ res, utpote iſtis temporibus inuſitata, exiſtimabatur mira & crudelis; idemque in aliis Libris, præcipue in eo de Capitis Vulneribus, & in Commentariis ſupra Mundinum, multas nobis Obſervationes Inventa perquam utilia reliquit: necnon Anatomiæ ſtudium ſua ætate præclarum & illuſtre reddidit. Ejus exemplum ſecuti complures, pro viribus quiſque, varia utiliſſimæ huic Arti incrementa adjecerunt: inter quos eminuerunt Nicolaus Maſſa & Jacobus Sylvius: donec ante elapſam mediam Sæculi partem, hanc fere numeris omnibus abſolverit, prodigioſæ Vir induſtriæ, Veſalius. Neque ita multo poſt, Columbus, Euſtachius, & Fallopius, omnes Artis hujus peritiſſimi, omnes in ſingulis ſuis Profeſſionibus, in tribus ſcilicet diverſis Medicinæ partibus, perilluſtres, eandem eo uſque provexerunt, ut nihil ei tum, præter Circulationis inventum, deeſſe videretur.

Quod ſiquis enumerationem eorum, quæ Viri hi præclariſſimi Anatomiæ adjecerint, facere vellet, exſcribendi quodammodo horum integri eſſent Li-

a 4. 4. 26.

bri. Illud in univerſum duntaxat animadvertam, Primarios hos Anatomicos, qui reviviſcentibus Scientiis inclaruerunt, nudam tantummodo partium deſcriptionem tradidiſſe; & eum ordinem ſecutos eſſe, qui Diſſectioni maxime conveniret. Optandum vero eſſet, ut iidem quoque rem hanc omnem ratiocinando explanaſſent: cum plures ex iis & Viri intelligentes, & tam ingenio quam eruditione ad id operis idonei fuiſſe videantur. Multo enim minoris pretii Recentiores ſunt Anatomici; qui, quanquam in diſſecando multum diligentiæ poſuerint, tamen, abſque ullo vel Naturæ vel ſanæ Philoſophiæ reſpectu ſuper inventum quodque nugatorium Hypotheſin aliquam inædificare moliuntur. Hinc vana illa ſomnia de Nerveo, & Pancreatico Succo, de Bile, & Saliva: immo, Secretionis varietatem per Ceræ ſuæ colores Nuckius explanare aggreditur; quaſi Injector quivis ad Rationalem Anatomiæ partem explicandam ſufficeret. Hujuſmodi Scriptorum pars maxima Mechanicos quoſdam Artifices referunt, qui figuram & ſitum rotulæ cujuſque & Elateris in Machina cognoſcentes, veram interim Motus in ea rationem penitus ignorant. Ii contra, qui integrum Anatomiæ Syſtema contexuerunt, raro ſatis in Anatomia verſati ſunt: ideoque, uti deſcriptionem partium ab aliis mutuantur, ita quoque aliorum auctoritate ſuper earum uſibus nituntur: itaque vel de falſis rebus ratiocinantur, vel de veris haud recte diſſerunt; quare in Collectorum potius, quam in Auctorum numero, habendi ſunt. Ac ſi optimos de Scriptoribus Syſtematicis ad examen revocemus, licet hos intueri aliam rem per principia Ariſtotelica, aliam per Carteſiana, aliam per Chymica, aliam denique per Mechanica explanantes: quæ diverſa omnia argumentandi genera in ſingulis ſuis Auctoribus ſatis apta ſunt, Philoſophiæ quippe ab iis delectæ congruentia: at in Exſcriptore, cujus uniforme opus eſſe debeat, incohærentia plane & abſurda. Huic rei ut peritus aliquis manum admoveat valde cupimus, eamque illuſtret, quantum fieri poteſt, per Leges iſtas immutabiles, quas Materiæ Motuique impreſſit Natura. Nam cum Corpus Humanum nihil aliud ſit, quam exquiſita conſtans e Solidis Fluidiſque textura, quæ Mechanicis Legibus pareant, miraculi ſimile eſt homines unquam in animum ſibi induxiſſe, ut per alia, ac Mechanica, Principia compoſitionem ejus explicare tentarent. Quiſquamne ita demens eſſe poſſit, ut Horologii motus per inanem Acidorum & Alkalium doctrinam velit exponere? vel Hydroſtatices ſingula quæque Phænomena, per Ætheream Carteſii materiam? Fuerunt tamen Viri, qui hujuſmodi ratiocinationes in Anatomiam intulerint, haudquaquam magis ad eam pertinentes. Sunt & alii, qui omnes in his rebus rationes improbent: ſed cum ii ipſi, de iiſdem diſſerentes, alia vel alia uti Philoſophia neceſſario cogantur, hæc ſola reſtat quæſtio, Utrum præſtet rationem afferre, a veris, an ab imaginariis, Principiis petitam.

Id argumenti magnam varietatem ſuppeditaret & jucundæ & utilis materiæ. Et Hiſtoricus, præter incrementa in hac Scientia paulatim facta, illud etiam notare poteſt, quemadmodum ejus ætatis Anatomici res quaſdam

Digitized by Google

nimis æſtimando, honori Veteris Magiſtri ſui Galeni detraxerint: & quemadmodum ipſi viciſſim a Succeſſoribus compilati, & æque magnis affecti ſint injuriis.

Verum huic ſermoni finem dudum impoſuiſſe debui; igitur hoc duntaxat amplius adjiciam, quod argumento meo ſatisfacturum me non exiſtimabo, niſi de Medicinæ ſtatu, ineunte hoc Sæculo, agens, mentionem cujuſdam fecero, qui & vivens & mortuus, tam Scriptis ſuis quam muneribus, magnum & Profeſſioni ſuæ & Patriæ honorem addidit. De Linacro loquor, Viro & excellentis ingenii, & judicii ſolertiſſimi, & in diverſis eruditionis partibus, ſcientiæ ſingularis ab optimis eo tempore arbitris exiſtimato; cujus rei fidem amplam faciunt Opera ejus etiamnum extantia. Doroberniæ natus, Oxonii eductus, & A. D. MCCCCLXXXIV. in Collegii Omnium Animarum Societatem cooptatus eſt: ac peregrinatione animum ulterius excolendi cupidus, eo conſilio in Italiam profectus eſt, ubi tum Græcæ & Romanæ Litteræ magna cum celebritate reviviſcere cœperant. Ibi eximio cum favore acceptus eſt a Laurentio de Medicis, Viro ſuæ ætatis excultiſſimo, & Litterarum fautore inſigni: qui Linacri ſtudia ita benigne adjuvit, ut Filiorum ſuorum Præceptoribus ei uti permiſerit. Quam occaſionem ille minime neglexit in ſua commoda convertere: nam, docente Demetrio Chalcondyla, ex Græcia oriundo, perfectiſſimam hujus Linguæ ſcientiam acquiſivit; & ſub Latino ſuo Magiſtro, Politiano, eos progreſſus fecit, ut hunc ipſum emendata orationis puritate anteiverit. Et ſi peritiam ejus in utraque lingua ſpectemus, Vir ſui temporis longe eruditiſſimus extitit. Latino ſermone eleganter & accurate ſcriptitavit: adeo ut ſtylum ejus nimis elaboratum crediderit Vir ei familiaris Eraſmus; tamen eundem Eques Johannes Chekus) id fortaſſe inquiens ut adverſario ſuo Gardinero Epiſcopo contradiceret) ut Ciceronis orationi nimis diſſimilem arguit, & Linacrum ipſum, ingenti quadam aſperitate, magno illi Oratori inimicum fuiſſe narrat. Conſtat tamen Linacrum, duobus iſtis Auctoribus, genere ſcribendi puro Claſſicoque, excelluiſſe; nam Eraſmus, utcunque copioſus & perſpicuus, in oratione ſolutus eſt & negligens; Chekus autem, uti tum mos erat, periodos ac numeros Ciceronis, ab hoc in Orationibus cæteriſque Libris Rhetoricis adhibitos, ad faſtidium uſque imitatus eſt: Linacrus contra, quamvis in omnibus Tullii ſcriptis probe verſatus, ſtylum in Epiſtolis ac Philoſophicis ejus Operibus uſurpatum ſequi maluit: Terentii quoque elegantiam exprimere tentavit, &, quod Medicis ab eo tractatis argumentis magis conveniebat, nitorem Celſi. LINACRUS.

Hac ille inuſitata eruditionis abundantia inſtructus, animum ad Naturalis Philoſophiæ & Medicinæ ſtudia appulit; præſertim vero in eo elaboravit (quod nemo quiſquam antea inter Anglos fecerat) ut Græca Ariſtotelis & Galeni ſcripta probe calleret. Multos autem Galeni Libros traduxit; quam bene, quantaque cum doctorum omnium approbatione, optime conſtabit ex Epiſtola Viri eruditiſſimi Michaelis Maittairii huc annexa. Neque

Digitized by Google

aliud amplius dicam, quam quicunque a Præfationem Quatuordecim Librorum Methodi Medendi perlegerit, hanc ex Galeno converſam eſſe neſciens, ex orationis puritate & elegantia conjectura facile adduci poſſe, ut id credat Claſſicorum Auctorum tempore fuiſſe ſcriptum.

Peregrinus quidam, qui Buchanani Opera nuper edidit, mirari videtur qua ratione factum ſit, ut quiſquam ex hac Inſula oriundus Latine tam eleganter ſcribere potuerit; cum vix Britannum ullum reperiat, qui hac ſæcul-

a Cum & tu ſæpe alias, chariſſime Hiero, & alii quidam amici me nunc hortentur, ut ſibi medendi methodum conſcribam: ego ſane, tametſi tum vobis in primis gratificari, tum vero poſteros nonnihil pro viribus juvare ſtudens, ſemper tamen, fateor, cunctabar ac diſtuli: multis de cauſis, quas nunc quoque percommode dicturus videor, priuſquam id quod petitis aggrediar: ſunt enim ad ea, quæ poſt dicuntur, ſane non inutiles. Earum igitur omnium illa præcipua fuit, quod fruſtra me ſcripturum timebam: cum nemo, prope dixerim, hac noſtra ætate veritatis inquiſitioni ſit deditus, ſed pecuniam, & civilem potentiam, & inexplebiles voluptatum delicias, omnes eo uſque ſuſpiciant, ut ſi quis ſapientiæ quodvis ſtudium ſectetur, pro inſano hunc habeant: quippe qui primam ipſam & vere ſapientiam, quæ divinarum humanarumque rerum eſt ſcientia, ne eſſe quidem omnino exiſtiment: Medicinam, Geometriam, Rhetoricen, Arithmeticen, Muſicen, ac reliquas id genus artes, eſſe quidem autument, cæterum ad finem earum ſtudio contendendum minime cenſeant. Me vero ex iis, qui me unice diligere ſunt viſi, nonnulli ſæpe increpant, quaſi plus juſto veritatis ſtudio impendam quaſi qui nec mihi ipſi uſui, nec ipſis in tota vita ſim futurus, niſi & ab hoc tanto veritatis indagandę ſtudio deſiſtam, & mane ſalutando circumeam, & veſperi apud potentes cœnem, His enim artibus tum amari, tum accerſi, tum vero pro artificibus haberi: nequaquam ex iis, quæ in propria profeſſione ſint conſecuti. Neque enim eſſe, qui de ea judicent, ubi omnes totum diem diverſis ſtudiis tranſigant; mane quidem omnes ſalutationibus publice occupati, mox in alia munia diſtracti, utique ad forum & lites non exigua turba, ad ſalutationes & aurigas alia major: jam vel aleæ, vel amoribus, vel balneis, vel ebrietati, vel comeſſationi, vel demum alicui corporis voluptati deditus ſane non exiguus numerus. Veſperi vero rurſum omnes ad ſympoſia publice collecti: ubi poſtquam vino ſe implevere, non lyra, citharave, aut aliud muſicum inſtrumentum circumfertur, (quod ſicuti olim in ejuſmodi congreſſu tetigiſſe, honeſtum; ſic contra non contrectaſſe, admodum erat turpe (ſed nec ſermones ulli habentur; quales in ſympoſiis agitari ſolere veteres prodiderunt, nec aliud honeſtum quicquam; imo invicem ſibi propinant, & de magnitudine poculorum certant; utpote inter quos optimus cenſetur, non qui plurimis inſtrumentis muſicis, aut etiam ſermone philoſophico uti novit; ſed qui multos, eoſque maximos calices exſiccavit. Adeo mihi mane etiamnum ebrii videntur ex his plerique: nonnulli vero etiam tam plane vinum olere, quaſi modo hauſiſſent. Eoque fit ut quoties ægrotare cœperint, medicos advocent, non quidem optimos utpote quos per ſanitatem noſcere nunquam ſtuduerunt: ſed eos quos maxime familiares habent, quique ipſis maxime adulantur: qui & frigidam dabunt ſi hanc poſcent, & lavabunt cum juſſerint, & nivem vinumque porrigent: poſtremo quicquid jubebitur, mancipiorum ritu efficient. Contra plane quam veteres illi medici Æſculapio oriundi, qui tanquam duces militibus, & reges ſubditis, imperare ægris voluerunt: nequaquam vero Getarum, & Tibiorum, & Phrygum, & Thracum emptitiorum ritu parere atque obſequi. Itaque is, non qui melius artem callet, ſed qui adulari aptius novit, magis in pretio eſt: huicque plana omnia perviaque ſunt: huic ædium fores patent: hic brevi efficitur dives, plurimumque poteſt. Huic diſcipuli formoſi a cubiculis, ubi jam fuerit exoleti, traduntur. Atque hoc Theſſalus ille cum animadvertit, non ſolum in aliis Romæ divitibus aſſentabatur, ſed etiam artem tradere ſex menſibus ſe promittens, complures diſcipulos brevi comparavit.

Digitized by Google

cultate inſigniter polleat, licet Itali ac Belgæ in hoc genere multum inclaruerint. Solum memorat, quem hac laude dignum exiſtimet, Camdenum; ſed & hunc etiam frigida quadam prædicatione extollit. Hanc patriæ noſtræ vituperationem facile eſſet refellere, multos nominando qui in hujuſmodi ſcriptione feliciſſime laboraverint: verum ita a propoſito aberrare minime neceſſarium eſt; illud duntaxat affirmo, ſi Criticus hic Linacri ſcripta diligenter excuſſiſſet, ac præſertim Librum ejus excellentem, in quo adeo pure adeo emendate docetur atque explanatur Latini ſermonis ſtructura, aliter judicaturum fuiſſe; immo ita forſan ſtylo ipſe elegantiori ſcribere didiciſſet. Auctor, ab eo editus laudatuſque, magnam de Linacro opinionem habuit, Buchananus; ex quo factum eſt ut Doctrinarum ſtudiis haud melius hic ſe fuiſſe inſerviturum crediderit, quam illius Grammaticam vertendo edendoque. Idque de illo vere dici poteſt, fuiſſe ex primis, qui cum Colleto, Lillio, Grocino, & Latimero (hi autem omnes in exteris regionibus Græcæ Linguæ ſcientiam aſſecuti ſunt) Antiquam in hac Inſula Eruditionem inſtauraverint. Hactenus de Linacri doctrina, ſcriptiſque ad litteras humaniores ſpectantibus.

In ſua Profeſſione ita eminuit, ut, paulo poſt reditum ejus, a Rege perſpicaciſſimo, Henrico Septimo, delectus ſit, qui Arthuri Principis & ſaluti & inſtitutioni præficeretur. Poſtea Regis iſtius ac Filii ejus Henrici Octavi, ac Mariæ Principis, Medicus evaſit. Quod ſi honores ab Aula collati haud ſemper optima veræ laudis argumenta reputentur, Viri eo tempore celeberrimi unanimi conſenſu teſtantur, Linacrum in Arte Medica fuiſſe & ingenii ſagaciſſimi, & judicii exquiſiti; cujus indicium habemus in Prognoſtico circa Lilii Amici ejus morbum ab eo factum; ſubitam enim ei mortem prænuntiavit, ſi in temerariis quibuſdam Viris fidem poneret, qui eum hortati ſunt pervicerunt que, ut Strumoſum ac Malignum ſibi in Coxa Tumorem excidi pateretur. Doctorque Kaye (qui ſub Caji nomine magis notus eſt) magnus Linacri admirator, ob quod ipſum ipſe admiratione dignus eſt, in eo Monumento quod memoriæ præcellentis hujus Viri ſacravit, diſerte ait, mirificas frequenter ab eo curationes fuiſſe præſtitas in caſibus maxime deploratis. Id amplius honorificentiſſime de eo prædicat, fucum omnem & fallaciam penitus ei odio fuiſſe; Amicitiarum erat tenax, & ab univerſis hominum ordinibus cultus dilectuſque. Utque Artem ſuam exquiſitiſſime callebat, ita inſignem erga omnes, qui in ejus ſtudia animum intenderent, favorem exhibuit; & quotieſcunque in Adoleſcentibus Medicinæ deditis, aut ingenium, aut doctrinam, aut verecundiam, aut probos mores & eminentiæ cupidinem perſpiceret, eos conſilio, gratia, & opibus adjuvit.

Et quo clarius demonſtraret quam vehementer ei cordi eſſet & Profeſſionis ſuæ & Reipublicæ utilitas, duas in Medicina Prælectiones Oxonii, & alteras duas Cantabrigiæ, fundavit. Oxonienſes, quarum uni ſtipendium duodecim Librarum in ſingulos annos, ſex alteri annexum erat, a Teſtamenti ejus ſolo ſuperſtite Curatore Cuthberto Tonſtallo, Dunelmenſi Epiſcopo, ſed cui ademtus tum erat Epiſcopatus, in Collegio Mertonenſi inſtitu-

Digitized by Google

ſtitutæ ſunt; & ut munus hoc ibi potiſſimum conferretur, ea ratio ex præcipuis videtur, quod plures in eo Collegio, quam in alio quocunque, ad Medicinæ ſtudia animum appellere conſueſcerent. Prælectores Hippocratem & Galenum Adoleſcentibus ejus rei ſtudioſis explanare tenentur; ac ſi nemo in illa Societate iſti muneri aptus reperiri poſſit, ex alia quavis homines idoneos deligere fas eſt. Quo ille facto & Profeſſionis a ſe cultæ, & Academiæ in qua eductus eſt, reſpectum abunde declaravit.

Medicinæ vero emolumentis ultra proſpexit; humilis enim eo tempore fuit Artis noſtræ conditio, utpote ab illiteratis præcipue Monachis Empiriciſque tractatæ, qui homines magna cum infamia decipiebant; nam Epiſcopus Londinenſis, aut Eccleſiæ Sancti Pauli Decanus, in probandis tum admittendiſque Medicis ſummam poteſtatem Londini habebat, uti in aliis ſuis quibuſque cæteri Epiſcopi Diœceſibus. Cui ut incommodo mederetur nihil reliquum videbat, niſi ut Viros doctrina celebres gratia ſua augeret, atque hanc Licentias ad Praxin concedendi facultatem idoneis Judicibus permitteret. His itaque rationibus inductus Collegii fundationem animo concepit; & favore, quo tum in Aula, præcipue apud inſignem illum Patriæ ſuæ amatorem & munificum omnis doctrinæ Patronum, Cardinalem Wolſæum, pollebat, Litteras Patentes a Rege obtinuit, Senatus poſtea auctoritate confirmatas, quibus Medicorum Societas Legalis in hac Urbe conſtituta eſt; atque harum vi Collegium in Communitatem redactum, & ſingulos quoſque ad Medicinæ Praxin admittendi, & Præſcriptorum Formulas inſpiciendi, jus unicum poſſidet. Illic etiam apertiſſime declaratur, nulli cuiquam licitum eſſe Medicinæ uſum in quavis extra Londinum Diœceſi, qui non ante a Præſide tribuſque de Electorum numero examinatus, Litteras eorum Teſtimoniales obtinuerit: excepto, ſiquis Gradu in alterutra Academiarum inſignitus fuerit: tales enim, etiam abſque Epiſcopi ullius Licentia per univerſam Angliam id agendi jus habent, præterquam intra ſeptem millia paſſuum a Londino. Id Senatus decretum hodieque tam valet, quam quod maxime; idemque in omni Diœceſi, prout a Legibus conſtitutum eſt, ſervari cupimus.

Curavit etiam Linacrus, ut Succeſſores ejus ea Statuta Legeſque condendi potentiam haberent, quæ pro variis occaſionum temporibus utilitati publicæ plurimum expedire judicarent; qui, ut eos merito ſuo non defraudem, adeo exacte Fundatoris ſui propoſitum ſecuti ſunt, eamque ſemper & dignitatis ſuæ, & boni publici, & Academiarum honoris, curam habuerunt, ut perpetua in hac Communitate lex ſit, nulli pro Socio in eam cooptari licere, aut negotiorum ejuſdem eſſe participem, niſi qui in altera earum Doctoris Gradum capeſſiverit, præter Medicos Regis publico ex reditibus Angliæ ſtipendio donatos.

Aliis Legibus munus aliud graviſſimum Collegii curæ demndatum eſt, ut Officinas inviſant, & Medicamenta inſpiciant: quæ res profecto haud pluris Medici, quam ipſius ægri, intereſt. Privilegium hoc initio intra Civitatem circumſcriptum erat: quo tempore fortaſſe nulla in Suburbiis Medicamenta a Pharmacopolis vænibant; ſed cum haud ita pridem Regis ac

Sena-

Digitized by Google

Senatus prudentia & auctoritate ditio hæc ampliata ſit, Provinciam iſtam ea diligentia, æquitate, & candore Cenſores adminiſtrarunt, ut minime dubium ſit quin eandem Legum latores velint iiſdem præfectis prorogare.

Primus novi ſui Collegii Præſes extitit Linacrus, atque in eodem honore per ſeptem annos permanſit. Cœtus in ipſius Domo congregabantur, quam Communitati moriens legavit, quæque ab ea etiamnum poſſidetur. Hæc utique ſeipſam ſatis commendat inſtitutio. Id enim ſine dubio fuit Linacri conſilium, non modo ut amicitia & unanimitas inter Medicos conſtaret (quod per ſe ſane res erat haudquaquam levis) ſed ut hoc modo Reipublicæ utiliores redderentur. Exiſtimavit etiam, cum a vulgaribus Empiricis ſegregati eſſent & inſigne aliquod honoris incrementum cepiſſent, fore ut generoſus quidam æmulationis ardor inter homines liberaliter inſtitutos accenderetur, quo impulſi Naturam Morborum & Medendi Methodum feliciter in Humani generis uſum inveſtigarent. Neque Fundatori forſan ulli contigit, ut conſilia ſua optati ſucceſſus æque ſequerentur, ſiquidem hæc Societas novam perpetuo hominum ſeriem produxit, qui Praxi ſua Scriptiſque Patriæ famam atque commoda auxerunt; & is qui futura animo præcipit, neceſſe eſt ut Virorum pari doctrina florentium proſpectu lætetur.

INDEX

INDEX PROPRIORUM NOMINUM.

A

Aron Alexandriæ presbyter 89. triginta Libros, Medicinæ Pandectas, vocatos ſcripſit 89 97
Abano (Petrus de) Conciliator celebris 81.
Abbas Chalipha 89
Abdalanarackus 116
Abdil Aziz Ægypti Chalipha 89
Abenguefit, Auctor Arabicus 120
Abi Osbaja, Biographus Arabs 70. 89. vitas pluſquam trecentorum Medicorum enarravit 96. quæ ad Medicinæ Hiſtoriam parum conferunt. ibid.
Abulpharagius Auctor Arabicus explicatiſſimam ſcripſit Hiſtoriam 2. 3. 88. 91
Achilles Gaſſerus 51. 53
Acoſta (Chriſtophorus) 142
Actuarius Zachariæ Filius 7. 32. Auctor non ſpernendus 73. ejus Opera, & quidnam præcipue in Medicinæ incrementum contulerit 73. 81. primus Græcorum mitiora deſcripſit Purgantium genera 75. ætas in qua vixit haud certo determinari poteſt 80. de ea Conjecturæ 80. ſeptem libros de Urinis ſcripſit 79
Adad' Odaula Chalipha 96
Adolphus Occo 51
Ægyptii, in quamplurimis Morbis diuturnis, Arterias non minus quam Venas ſecare ſunt ſoliti 49
Aetius 2. 6. quo tempore floruit 2. Chirurgiam ipſe exercuit, & Operationes deſcripſit 5. in illius ſcriptis diverſa Veterum fragmenta conſervantur ibi. in Chirurgia multa notatu digniſſima tradit 10 varias Cauteriorum potentialium efficiendi vias deſcribit 12. Dracunculorum mentionem facit 14. multa de externis Remediis accurate diſſerit 16. &c. novos multos deſcripſit Morbos 83. Morborum Oculi Symptomata & Curatio fuſe ab eo deſcripta ibid.
Agathias Hiſtoricus 2. quo tempore ſcripſit ibid.
Albucaſis, Alſaharavius etiam dictus, Arabs 120. Auctor operis quod Al-Tarif vocatur ſive Methodus Medendi, & Libri de Operationibus Chirurgicis 121 Operis Chirurgici particularis deſcriptio, eorumque quæ in hac parte Medicinæ adjecerit ibid. In Diagnoſtica Medicinæ parte, & diſtinguendis Symptomatis excellere dicitur 120. illius ætas incerta 121. de ea Conjecturæ ibi. & 122. in Operationibus Chirurgicis audaciſſimus. 135. &c.
Alexander Stephani Medici filius 24. locus illius Natalis 25. Ætas 2. ipſius ejuſque Operum Character 23. de Podagra integrum ſcripſit Librum. ibid. Praxis ejus. 26. &c.
Alexandria, etiam poſt Ann. DC. ob Medicinæ Scholam celebris 3. 35. 87. Bibliothecæ ibidem immenſus Librorum numerus poſt Ptolemaicæ ſub Julio Cæſare incendium. 3. celebris hæc Bibliotheca ab Arabibus igne conſumpta 87. in hac Urbe quatuor Thermarum millia. 3
Alexandrina Bibliotheca ab Amrho Chaliphi juſſu deſtructa 3. incredibilis in ea Librorum numerus, poſt Ptolemaicæ incendium, Principum munificentia congeſtus. ibid.
Alexius I. Conſtantinopolitanus Imperator 78
Alfanus primus Salerni Archiepiſcopus. 146.
Alfraganus, Aſtronomus 91
Alkindus, Libri de Medicamentorum Doſibus Auctor 108
Almanon Hiſtoricus 88
Almanon Rainidi Chaliphæ filius natu minor 90
Almanzor Calipha, inſignis Litterarum fautor 89
Almenar (Joannes) Hiſpanus, Auctor libri

libri de Lue Venerea. 186
Almodhi Chalipha 90
Alphonſus Ferrus Auctor Tractatus de Vulneribus Sclopeto illatis 194
Alpinus (Proſper) Venetus, Medicus doctus, variorum Medicinæ Tractatuum Auctor 6. Methodicorum Doctrinam plene & minute expoſuit 34. Arteriotomiam ſatis tutam experientia comperit 50
Alſaharavius 186. vid. Albucaſis
Alvalidus Ægypti Rex 88
Amruus ſub Othmane Chalipha Imperator Exercitus, qui Alexandriam expugnavit & diripuit 3
Andromachus Cretenſis Medicus, Auctor Theriacæ quæ ejus Nomen gerit 20
Andronicus Imperator Conſtantinopolitanus 80
Anſelmus de Januis Chirurgus 174
Antipater Medicus 74
Antyllus, Auctor inſignis 5. varios ſcripſit Libros, in quibus de Arte tractat Gymnaſtica ibid.
Apono (Petrus de) in Regione Patavina natus, qui Librum Conciliatorem dictum conſcripſit 156. atque etiam Supplementum ad Meſuen 157
Apollonius, Auctor Medicus 5
Arabes licet Natio barbara, celebris tamen 87. haud minus Eruditionis gloria quam bellica laude excelluerunt ibid. quibus modis Græcæ primum apud illos Literæ ingreſſum repererint ibid. &c. illorum in Scientiis progreſſus 90. & ſeqq. in Aſtrologia ibid. in Re Mathematica. 93. & ſeqq. in Philoſophia Naturali. 94. & ſeqq. in Medicina practica. ibid. omnia fere in Medicina Græcis debent: aliqua tamen in iis occurrunt, in Græcis non invenienda. 95 eorum Opera cum fructu poſſe legi. 95 142 primi Medicamenta Chymica in uſum duxerunt 142. multa Rei Botanicæ, Materiæque Medicæ adjecerunt ibid.
Archigenes, Vir Clariſſimus, Sectæ Pneumaticæ Medicus 5. 11. 12. 26
Arculanus (Johannes) qui primum ſeculo decimo quinto Fonticulos in Doloribus Oculorum, Aurium aut Dentium adhibuit 13
Ardernus (Johannes) Anglus, Chirurgus haud ignobilis qui Volumen ingens de Medicina & Chirurgia reliquit 176. alia ejus Opera, & Praxis ibid. & ſeqq.
Arebindus, ab Imperatore Conſtantinopolitano in Perſiam Legatus 36
Aretæus 23. varia ejus Placita atque Conſilia 26. 29. 48. 57. 61
Argillata (Petrus de) qui primus e Recentibus Spinæ Ventoſæ Curationem Chirurgiæ ope præſtitit 103
Ariſtoteles 92
Arnoldus de Villa Nova, Medicinæ atque Aſtrologiæ Scientia clarus, Chymiæ imprimis peritus 155. ejus Opera, Locus Natalis, & Ætas ibid. &c. Quindecim ejus Propoſitiones a Facultate Theologiæ Pariſienſi condemnatæ 156
Aſclepiades e Cypro Hiſtoricus & Medicus 10. 57
Aſclepiodotus, in Medicina, non minus quam in Mathematicis & Muſica, verſatus 29. Hellebori Albi uſum aliquamdiu intermiſſum, in Melancholia præſertim, revocavit ibid. eaque de Cauſa inclaruit 35
Aurelianus (Cælius) Medicus 12. variæ illius Opiniones, Placita, Concilia 19. 26. 30. 57. 131.
Aurelianus, Imperator Romanus 89
Avenzoar, Medicus Arabs, ex Patre & Avo Medicis prognatus 108. quid in Medicinæ Incrementum contulerit ibid. Librum Thaiſſer dictum ſcripſit, qui omnia Victus & Medicinæ Præcepta in pleriſque Morbis contineret ibid. in quo multa Medicamenta non alibi invenienda 174. Pharmaceutices & Chirurgiæ peritus ibid. & 116. ætas in qua floruit incerta 152. Annos vixit centum triginta ibid.
Averrhoes, Medicus Arabs & Scriptor celebris 116. & ſeq. Locus ejus natalis & Studia ibid. Auctor Libri, Colliget, dicti, qui totam Medicinæ ſcientiam continet 119. multa in Ariſtotelem Volumina ſcripſit ibid.
Avicenna 11. 15. Magnum Opus confecit qui Cannon dictus eſt 107. ejus Genus, Patria & Ætas 106

Ba-

Digitized by Google

B

BAchtishua (Gabriel) 145
---- (Georgius) Medicus Indus, Religione Chriſtianus 89. multos Libros Medicos Arabice traduxit *ibid.* Caliphæ Rashid Medicus conſtitutus eſt, centum Drachmarum millium ſtipendio illi conceſſo 90
Baco, Angliæ Cancellarius 154. illius Obſervatio *ibid.*
Baco (Rogerus) Anglus vulgo Frater Baco, eximii Ingenii Vir, Chymicus & Mechanicus inſignis 150. ejus Natales & Studia *ibid.* inter primos qui in Occidente Artem Chymicam excoluit *ibid.* Rei Mathematicæ & Medicæ Operam dedit, & Theologiæ Profeſſor creatus eſt *ibid.* Optices, Aſtronomiæ, & Mechanicæ Scientiæ peritus 151. quod Mathematicæ Scientiæ ope praſtitit, Magiæ ſuſpicionem incurrit 152. ejus Opera 153
Bagdad amœniſſima Civitas, ab Almanzor Chalipha condita, & propter ſitus amœnitatem Chaliphaurm facta ſedes 89
Baleus 167
Barbaroſſa (Fredericus) Imperator 78
Barbettus Chirurgus 46. 47. 52. 110
Barchuyſen, Auctor recens, longum de Medicinæ Hiſtoria Opus conſcripſit, in quo Medicorum Theoriam, Praxi neglecta, explicavit 10. 71
Bartholinus Anatomicus 14. Librum de Aneuriſmate ſcripſit *ibid.*
Baſilius (Sanctus) Medicinæ peritus, eamque profeſſus 61
Bauhinus (Caſpar) Botanicus 115
Baylius 119
Bellonius 123
Benjaminus e Tudela, Judæus, Scholam Salernitanam laudat 173
Berengarius Carpenſis, *vid.* Jacobus Carpus.
Bernardus (Carolus) Anglus, nuper Chirurgus Regius 46. ejus ſententia de Veterum ſua in Arte excellentia 59
Bertrutius (Nicolaus) 184
Blockius, Spathomeles Inventor, Inſtrumenti quo peragitur Paracenteſis 128
Blondus 38
Boccacius 184
Boethius, Nobilis Romanus a Theodorico Oſtrogothorum Rege in Exilium Miſſus, & poſtea Capite multatus 38
Bokhari, Mahometanus Mariſci Diſcipulus 112
Bonanto (Petrus de) Guidonis Magiſter 175.
Borgarutius 186
Borgia (Cæſar) Alexandri VI. Papæ Filius 185
Bradvvardinus, Archiepiſcopus 162
Teſtimonium ejus de Regii Tactus Antiquitate in Struma ibid.
Braſavolus, ingens Volumen de Lue Venerea edidit 193
Brunus, Natione Calaber, & Auctor Chirurgicus 135. 169
Bucas 40
Buhahyliha Bengeſla, Judæus, Caroli Magni Medicus 148
Buicaſem, Auctor Arabicus qui de Medicina ſcripſit 120. 141
Busbequius, Imperatoris in Aulam Turcicam Legatus 88. ingentem pretioſorum Codicum, præſertim in Re Medica numerum collegit *ibid.*

C

CÆſalpinus 65. Anaſtomoſeos mentionem facit *ib.* Circularis Sanguinis Progreſſus illi incognitus *ibid.*
Cæſarea Bibliotheca 71. 80. 88
Cajus, Anglus, Vir celebris & eruditus 178. 199. Sudorem Anglicum accurate deſcripſit *ibid.*
Callicles (Nicolaus) inſignis duodecimi ſeculi Medicus 78
Camanuſali, Bagdadi Medicus 13. de Oculorum Morbis ſcribit *ibid.* Setacei bis mentionem facit *ibid.* & 120
Campegius (Symphorianus) 155
Cantacuzenus (Johannes) 80
Carpus (Jacobus) Chirurgus & Anatomicus inſignis, qui Unctionem Mercurialem inveniſſe fertur 187. Anatomiam inſtauravit & auxit, multaſque Obſervationes & Inventa utilia reliquit 195
Cataneus (Jacobus) Chirurgus, qui de Symptomatis & Curatione Luis Venereæ ſcripſit 188

Cava-

Digitized by Google

Cavades Choſrois Perſarum Regis Pater 38
Celſus 5. 10. Cauterii Uſus variis in Morbis ab eo collaudatus 12. Lex perpetua ab eo tradita in Cauteriis obſervanda ibid. vid. 20. 29. 33. 45. 46. 60.
Champerius, Vitarum Scriptor 155. 156
Checus (Johannes) Eques Linacri Orationem criminatur 197
Choſroes, Perſarum Rex, 37. Philoſophiæ ſtuduit, & omnes ſummi Imperatoris Virtutes poſſidebat 38
Claudius, Tiberius Imperator Romanus 13
Clemens IV. Papa Romanus 151
Clericus 2. Hiſtoriam Medicinæ ad Galeni temporum finem deduxit ibid. non ita feliciter in Specimine Hiſtoriæ adjuncto. ſucceſſit 2. vid. 5. 155. 184.
Colletus (Doctor) Sancti Pauli Decanus 181. 199.
Columbus (Chriſtophorus) 179
Columbus, peritus Anatomicus 64. Structuram & uſum ſingularum partium ad Corpus pertinentium accurate deſcripſit 65. 110
Columella 13
Comnena (Anna) Alexii Imperatoris Filia, cujus Hiſtoriam ſcripſit, Princeps erudita, Scientiæ Medicæ haud ignara 71. 72. 78
Comnenus (Iſaacus) Imperator, A. D. MLX. 84
Conringius 162. Roſam Johannis de Gaddesden, librum ita dictum laudat ibid.
Conſtantinus Africanus, vir doctus & Medicinæ peritus 134. 146. ejus Ætas, Locus natalis, Opera, &c. 146. & ſeq.
Conſtantinus Pogonatus Imper. 2
Conſtantinus Porphyrogenitus, ſeptimus ejus nominis Imperator 70
Cophon, Libelli de Purgantibus atque Opiatis Auctor 160
Cornarius, Dolabellarum in Paulum Auctor 82
Coſmas, cui Alexander Volumina ſua dicavit 25
Curtius (Marcus) 145
Cutilas, Sagitta, vulneratus interiit 40
Cyprianus, peritus Lythotomus 136
Cyrillus (Sanctus) Alexandriæ Epiſcopus 2. ejus Obitus ibid.

D

Damaſcenus (Johannes) Auctor undecimi Sæculi, alius a Meſue, a Conſtantino Africano ſæpius memoratus 146
Damaſcenus (Johannes) Meſue dictus qui circa finem duodecimi Sæculi floruit, & primus Aquæ Roſarum chymice conficiendæ modum deſcripſit 78
Damaſcius Syrus, Philoſophus 37
Danaus Auctor Collyrii ingenti Pretio Conſtantinopoli venditi 22
Daniel (Pater) illuſtris Hiſtoricus 153. res mira ab eo memorata ibid.
Dante, Scriptor ſatyricus 184
Demetrius Chalcondylas 151
Demetrius Pepagomenus, Libelli de Podagra Auctor 72
Demoſthenes, Scriptor intelligens, Alexandri Herophilei Diſcipulus 83. tres Libros de Oculorum morbis conſcripſit 159.
Derbiæ Comes (Henricus) Dux Lancaſtriæ creatus 176
Deſiderius, Abbas Monaſterii Montis Caſini, poſtea in Pontificatum electus 146.
Diemerbroekius 52
Diocles Caryſtius, Medicus ætate famaque Hippocrati ſecundus 3. Epiſtola ejus ad Antigonum, a Paulo conſervata 44
Diodorus Siculus 134.
Diogenes Phœnix. 37
Dioſcorides 32
Dolæus 74
Donatus ab Altomari 7
Douglas (Doctor) accuratus ac diligens Anatomicus 48. curioſiſſimæ Peritonæi Præparationes ab eo factæ ibid. Lateralis in Calculo Sectio accurate ab eo deſcripta 195
Ducas (Conſtantinus) Conſtantini XII. Imperatoris Pater, Litterarum Amator Cultorque 71.

E

Edvvardus, Angliæ Rex, Confeſſor appellatus, primus fuiſſe dicitur, qui

qui Regiam Strumoſorum Tactionem exercuit 161
Edvvardus I. Angliæ Rex 159
Elizabetha, Angliæ Regina Strumoſos tetigit 162
Elkenani, Alexandriæ Medicinæ Profeſſor 89
Elmacenus Scriptor Arabicus 90
Elpidius, Theodorici Gothorum Regis Archiater 38
Eraſiſtratus, Medicus celebris, in Seleuci Nicanoris Aula 106
Eraſmus (Deſiderius) in Oratione ſolutus ac Negligens 153
Eſdras, Auctor Antidoti ejus nomine inſigniti 71
Euclides, Alexandriæ oriundus, celebris Mathematicus 92
Evergetes (Ptolemæus III.) Ægypti Rex 10
Eunapius, Hiſtoricus, idemque Medicus 2. 9.
Euſtachius, peritus Anatomicus 195
Evagrius, Hiſtoricus 42. Peſtem exitialem Conſtantinopoli, A. D. DCLIII. graſſatam, qua ipſe laborabat, deſcribit ibid.

F

Fabricius ab Aquapendente, Medicus, & inſignis Chirurgiæ Magiſter 4. vid. 34. 46. 58. 60. 65. 124.
Fabritius (Georgius) 92. 193
Fabritius (Hildanus) Germanus Natione, Chirurgus & Chirurgiæ Scriptor celebris 17. & ſeq. 23. 46.
Falcandus de Luca (Johannes) primus in Anglia Pharmacopola, qui Medicamenta venum dedit 166
Fallopius (Gabriel) Medicus, Anatomes & Chirurgiæ Profeſſor celebris 19. 20. 51. 190. 195
Farraguthus, Judæus, Caroli Magni Medicus 148
Ferdinandus, Caſtiliæ Rex, qui Judæos ex Hiſpania profligavit 181
Fernelius (Johannes) Henrici ſecundi, Galliarum Regis, Medicus primarius 51. 188. primus Gonorrhææ mentionem facit 189
Ferrandus (Gonſalvus) primus qui Guaiacum in Europam detulit, ex America 187
Ferrara (Gabriel) inter primos qui Duræ Matris Inciſionem, ſi Materia ſubtus contineatur, commendavit 124
Ferrus (Alphonſus) Inſtrumenti Inventor quo Sclopeti Glans ex Vulneribus extrahitur, ab ejus Nomine Alphonſina dicti 194
Fienus duæ ab eo aſſignatæ Cauſæ periculi omnem ſimul aquam educendi in Hydropicorum Paracenteſi 129
Flamſtedius, Regius in Britannia Aſtronomus ingens ſtellarum fixarum Numerus ab illo obſervatus 93
Foreſtus 7. Opinio ejus de Aneuriſmate 52
Forteſcue (Johannes) Eques, vir eruditus & ſapiens, Auctor Defenſionis Juris Regii 162. Morborum Regium curandi munus ad Reges Angliæ ab omni antiquitate pertinuiſſe, tradit ibid.
Fracantianus (Antonius) Unctionem Mercurialem in Lue Venerea improbat 192
Fracaſtorius, vir in Medicina aliiſque omnibus Scientiis illuſtris, Siphylidis Auctor 188
Franciſcus Pedemontanus, Roberti Siciliæ Regis Medicus, qui Meſues Supplementum continuavit 12. vid. 81. 158
Franco (Petrus de) Lithotomiæ peritus, qui Inciſionis Anticæ in Calculo extrahendo memorat 136. 195
Fredericus II. Imperator, Litterarum & Judex & fautor inſignis, qui ampla Privilegia Scholæ Salernitanæ atque Neapolitanæ conceſſit 149

G

Gaddesden (Johannes de) Anglus, Auctor celebrati Operis, Roſa Anglica dicti 162. Operis Character ibid. non Medicinam ſolum; ſed etiam Chirurgiam exercuit 164. ejus Praxis varioſque Morbos curandi Methodus 164. 167
Gagnierus, vir eruditiſſimus 88
Galenus, Pergamenus, in Doloribus violentis Manus atque Capitis Arterias incidere jubet 48. omnes alios varia eruditione doctrinaque critica ſuperavit

vit 61. non tamen verum eſt, nihil fere a Veteribus in Medicina præſtitum quod in ejus ſcriptis non reperiatur 82
Garbo (Thomas de) Florentinus, Cophonis diſcipulus 160
Garcias ab Horto, Proregis Hiſpani Medicus, & peritus Botanicus 32
Gariopontus, Libri Paſſionarium dicti Auctor 147
Gaſſendus, vir maximæ eruditionis, qui Sanguinis Circuitum, primo negavit, quem poſtea convictus amplexus eſt 66
Gentilis, Expoſitor clariſſimus 148
Gerardus de Carmona, Libri Auctor cui Titulus, Viaticum 167
Geſnerus, Auctor qui Examen Leproſorum edidit 184. 49. 77
Gilbertus, Anglus, primus in Anglia ſcriptor Practicus qui ſæculo decimo tertio floruit 159. compendium Medicinæ edidit *ibid.* Methodus, qua Juvenem Leucophlegmatia laborantem curavit 161. ex ejus Scriptis Regii Strumoſorum Tactus antiquitas colligi poteſt 162
Glandorpius 12. inciſionem Duræ Matris feliciter executus 80
Glanvillus (Bartholomæus) Auctor Libri De Proprietatibus Rerum, diverſus ab eo qui Breviarium Practicæ ſcripſit 167
Gordonius, Monſpelii Medicinæ Profeſſor, qui ingens conſcripſit Volumen Lilium Medicinæ vocatum 158
Goritius, Auctor Libri, Definitiones Medicæ appellati 143
Gorræus, locum in Oribaſio corruptum reſtituit 7
Græci Medicinam in Artis ac Scientiæ formam redegerunt 63. Poeticam, Oratoriam, Sculpendi, Pingendique Artes, omnibus numeris abſolverunt *ibid.*
Gregorius Nazianzenus (Sanctus) 2
Gregorius XIII. Papa, qui Kalendarium Julianum correxit 151
Gregorius Turonenſis eruditus ſexto ſæculo præſul hiſtoriæ Regum Galliæ & aliorum operum Auctor 180
Grocinus, unus ex Antiquæ Eruditionis in Anglia Inſtauratoribus 199
Groſteſt (Robertus) Lincolnienſis Epiſcopus, Vir doctus, & Matheſeos peritus 152
Guicciardinus, Aneuryſmate affectus 55
Guido de Cauliaco, Bertrutii Diſcipulus, magni nominis & experientiæ Chirurgus 162. Chirurgiæ Artem in Syſtema redegit 174. Monſpeliæ Profeſſor fuit, & poſtea Papæ Clementis Medicus *ibid.* Cerebri Partem ſe homini exemiſſe narrat, qui poſtea ad ſanitatem redierit *ibid.*
Guido Patinus, Auctor qui in Arabas Scriptores vehementer invehitur, ſed non ſatis cum ratione 96
Guidotius 61. Narrationem hiſtoricam de Aquis Bathoniæ contexuit *ibid.*
Guintherius, Commentarios in Hippocratem ſub Oribaſii nomine publicavit 9
Guiſchardus (Robertus) Apuliæ Dux qui Conſtantinum Africanum Carthagine profugum præſidio recepit 146
Gulielmus Britannus, Philippo Auguſto a Sacris, cujus Hiſtoriam ſcripſit 135
Gulielmus de Saliceto, primus e practicis Scriptoribus qui Medicamentum Chymicum præſcripſit 154. Profeſſor Veronæ fuit, & Placentinus dictus, tam in Medicina quam in Chirurgia peritus 170. Calculi extractionem particulariter deſcribit. *ibid.* Herniæ Carnoſæ Medelam tradit 171. &c. Methodum Vulnera tractandi, & Curationes quaſdam non vulgares a ſe præſtitas enarrat 173. 177
Gulielmus primus & ſecundus, Siciliarum Reges, Medicinæ Fautores 148

H

Haly Abbas, celeberrimus inter Arabas Medicinæ Profeſſor 90. antiquiſſimam & pleniſſimam Medicinæ Arabicæ & ejus Gentis Auctorum enarrationem tradidit 96. quare hoc opus ſuſceperit *ibid.*
Haly (Jeſu) Auctor in Medicina Arabicus 120
Harvæus Anglus, Sanguinis Circuitus primus inventor 65. Inventi hujus Emolumenta oſtendere inſtituerat, at Morte præpeditus 66
Heliodorus 5

Digitized by Google

Helmontius, Chymicus Scriptor obſcurus & fantaſticus 177
Heraclas 5
Heraclides Tarentinus, de ratione Simplicia componendi ſcripſit 143
Herbelotius, Auctor qui de Mahometanorum morbis & conſuetudinibus ſcribit 112
Hermanes Alemannus, Latinam Logicæ ex Arabico Verſionem dedit 152
Hermolaus Barbarus, circa finem decimi quinti Sæculi Botanices Studium reſuſcitavit 168
Herodicus, primus Medicinam inſtituit Gymnaſticam 18
Herodotus, Sectæ Pneumaticæ Medicus 21
Herophilus 143
Heſychius, Scientiæ adipiſcendæ gratia plurimas Regiones peragravit, Pſychreſti Præceptor 35
Hieronymus Fabricius 132. vid. Fabricius.
Hipparchus, peritus ſui temporis Aſtronomus, Eclipſes Solis ac Lunæ per 600. annos ſupputavit, & 1022. Stellas obſervavit 93
Hippocrates, in Suppuratione Ceratis, in Diſcuſſione fomentis tantum uſus eſt 19. Cautio ejus in Paracenteſi 131
Hiſpani primum ex America Luem Veneram in Europam detulerunt 179. & exinde in Americam Variolas retulerunt 180
Nobaish, Honaini Nepos, Traductor Auctorum Græcorum in Arabicum 92
Hobſonus Conſul, e cujus Rene Patavii Calculus inciſione fuit eductus 136
Hollerius, primus qui Setaceum Acu non candente aperuit 14. 20
Homerus 24. 36
Honainus, Auctor Arabicus Chriſtianus, Hiræ natus, Græce, Arabice, & Syriace doctus, qui multa Arabice tranſtulit, ideoque Interpres dictus 91. 92
Horatius a Nurſia, Chirurgus Audax 132
Hornius 54
Hovvelus, Medicus peſtem quandam copioſe deſcripſit 40
Huetius 180
Hugo de Luca, Theodorici Magiſter 175

I

Jacobus (Frater) 136. Lateralis in calculo Sectionis Inventor 195
Jacobus Sylvius, peritus Anatomicus ibid.
Jamerius, Chirurgus, qui Tractatum Chirurgiæ edidit 169
Innocentius Quintus Papa, qui Peſte laborans Auri Tinctura fuit curatus 155
Johannis de Dondis, Auctor qui de Aquis Mineralibus tractat 168
Johannes de Romanis, novi Inciſionis in Calculo Modi Inventor 194
Johannes de Vigo, Julii Secundi Papæ Medicus, qui de Variolis nonnulla edidit 187
Johannes Forteſcue, vid. Forteſcue.
Johannes Gandavenſis 184
Johannes Grammaticus, vir eruditus, qui Alexandriæ commorabatur cum a Saracenis caperetur 3. ab eo multi MSS. ex incendio Bibliothecæ ibidem ſervati 88
Johannes Serapionis Filius, primus qui aliquid in Medicina Arabice ſcripſit 97. ejuſdem ætas 98
Joneſius, qui de Aquis Bathoniæ tractat 161
Jonicus, qui una cum Oribaſio & Magno in Schola Zenonis Cyprii fuit inſtitutus 9
Iſaacus Honaini Filius, qui multa Græcorum ſcripta Arabice tranſtulit 92
Iſidorus Gaxenſis, ab aliis Peluſiota dictus, Philoſophus qui Juſtiniani temporibus floruit 35. 37
Judæorum multi, Medici, & a Principibus Chriſtianis ſtipendiis aucti 149
Juvenalis Poeta 134

K

Kempferus, Vir diligens & curioſus, qui multas Regiones Scientiæ cauſa peragravit, & Librum cui Titulus, Amœnitates Exoticæ, vulgavit 15. 94
Kuſterus 36

L

Lambecius (Petrus) Hamburgi Hiſtoriæ Profeſſor, & Auctor variorum librorum 7

Lancifius 195
Lanfrancus, Operis Chirurgici Auctor 174. Setacea quadringentis abhinc annis planiſſime deſcripſit 12. Opiniones quædam illius peculiares 174
Langius 77
Laurentius (Andreas) 55
Laurentius de Medicis Litterarum & Litteratorum Fautor inſignis 151
Lelandus (Johannes) 148. 167
Leo (Johannes) qui Hiſtoriam Africæ ſcripſit 181
Leo Iſaurus, Imperator 98
Leonardus de Capua 63. ejus Deſcriptio *ibid.*
Leonicenus (Nicolaus) magnus Græcæ Medicinæ Inſtaurator, & Ferrariæ Profeſſor, primus qui de Lue Venerea Librum conſcripſit 185
Leonides, Alexandrinus Sectæ Epiſyntheticæ Medicus & Chirurgiæ peritiſſimus 5. 12
Lilius, unus ex antiquæ Eruditionis in Anglia Inſtauratoribus 199
Linacrus (Thomas) Arthuri Principis Præceptor & Medicus 199. & poſtea Medicus Henrici ſeptimi, & Henrici octavi ſucceſſive *ibid.* Collegii Medicorum Londinenſium Fundator, atque primus Præſes 200. ejus Laudes & Character 196
Lindanus 2. 7
Littrus 53. 55
Lobera (Aloyſius) Hiſpanus, Caroli Imperatoris Medicus, Auctor Tractatus de Lue Venerea 188. 190
Lucas Evangeliſta, Profeſſione Medicus, cujus Sermo ad Veterum normam, illo cæterorum Evangeliſtarum propius accedit quod exemplis illuſtratur 60. 63
Lucretius 43
Lullius, Auctor ænigmaticus, qui Rogeri Baconis ſe Diſcipulum profitetur 158
Lutherus (Martinus) 178

M

Machelli, qui Rhaſis Verſionem Græcam Latine tranſtulit 138
Maggius (Bartholomæus) de Vulneribus Sclopetorum Ictu factis fuſe tractat 194
Magi a Choſroe in Perſia convocati 37
Maginus, qui in Schola Zenonis Cyprii fuit inſtitutus 9
Maharncourt (Petrus de) Dominus Experimentorum dictus, Chymiſta celebris 150
Mahomed Alamin, Raſhidi Filius natu maximus 900
Mahometani, ubi Templum condere, ibi & Noſocomium, & Collegium fundare ſolent 90
Mahometes, Turcarum Propheta, in Scientia Medica, Empirica præſertim, verſatus, Aphoriſmorum Librum compoſuiſſe fertur 88
Malelas, Hiſtoricus 36
Mantias, Herophili Diſcipulus, qui de præceptis atque ratione Medicamenta componendi ſcripſit 143
Marcellus Empiricus 82. Compilator inſignis 147
Marcellus Sideres, qui Libros de Morbis duos & quadraginta verſu compoſuit 6
Marchettus (Dominicus 56. Modum docet operandi in Spina Ventoſa 103. Inciſionem Duræ Matris feliciter executus eſt 124
Marcus Antoninus, Imperator 6
Margravius 194
Mariſſi, Philoſophiæ & Legis Mahometanæ peritus, primus eſum Aſininæ Carnis permiſit 112
Martinus de Athera, Dominicanus, qui Diſputationem habuit cum Arnoldo de Villa Nova coram Papa Clemente Quinto 156
Martius (Jeremias) Editor Græce & Latine Operis Enchiridion Medicum inſigniti 79
Maſerjavvaichus, Syrus, Religione Judæus, qui Pandectas Medicinæ Aaronis Alexandrini Arabice tranſtulit 89
Maſſa (Nicolaus) Anatomicorum nulli ſuæ ætatis ſecundus, Auctor qui ſcripſit de Lue Venerea 180. 195
Maſſarias, nobilis in Italia Medicinæ Profeſſor 31
Matthæus de Gradibus 124
Matthiolus, Medicus, & Botanicus 115. 173
Maynardus (Petrus) Veronenſis Auctor qui Luis Venereæ Symptomata enucleatius quam omnes ætate ſuperiores deſcribit 188. Aſtrologiæ multum addictus *ibid.*

O

Meckerenus, Chirurgus qui Arterioto-miam ſæpius & tuto præſtitit 49
Mercurialis 32
Merklinus, Medicus qui omnes Morbos, Recentes nunc vocatos, Veteribus cognitos aſſerit 102
Melue, natione Syrus, inſignis Medicinæ Profeſſor in Civitate Bagdad 90. 97. ſeptē ac triginta Volumina ab eo conſcripta 97. locus natalis, Genus, educatio ib.
Mezeraius (Franciſcus) Gallus, Hiſtoricus 137
Michael Scotus Imperatoris Friderici ſecundi Aſtronomus 153
Monardes, tractat de Materia Medica 33. 194
Morellus 71
Moſes (Rabbi) Auctor in Medicina Arabicus 120
Mundinus, Mediolanenſis, Anatomiæ Volumen compoſuit, cui Obſervationes novas, & Reperta quædam inſeruit 158
Muſurus (M.) Demetrii Pepagomeni Libellum de Podagra e Græco tranſtulit 72
Myrepſus (Nicolaus) ultimus Græcorum Medicinæ Scriptorum 78. Libri Antidotarium dicti Auctor 81

N

Naſireddinus, Scriptor Arabicus Mathematicus, qui Apollonii Verſionem a Thabe Ben Corah retractavit 93
Natalis Montoſaurus, qui de Lue Venerea ſcribens Leoniceno adverſatus eſt 185
Naudæus (Gabriel) Auctor Gallicus, qui de Bello, Magica, Fratribus Roſæ Cruciatæ, &c. ſcripſit 157
Meander, Vitarum Scriptor fabuloſus 107. 146
Nemeſius, Emiſſæ Epiſcopus, Librum de Natura Hominis circa quarti Sæculi finem, compoſuit, cui Circulationem Sanguinis fuiſſe notam falſo aſſeritur 63
Nicolaus de Regis, Calaber, Græcæ Latinæque Linguæ peritus, qui Libros aliquot Galeni Latine reddidit 174
Nicolaus Quartus, Papa, qui Monſpelii Academiam fundavit 158
Nicoſtratus, cujus Antidotum Colicum duobus Talentis æſtimabatur 22
Nonus, Auctor Græcus qui Enchiridion Medicum compoſuit, Conſtantino Porphyrogenito inſcriptum 71
Nuckius, Batavus, Scriptor Anatomicus 47. 196

O

Oribaſius, excelſæ Indolis Vir ſui temporis doctiſſimus, inter Medicos peritiſſimus, Auctoritate non minus quam Doctrina valens 4. & ſeq. ætas in qua vixit 2. locus Natalis & Scripta, quorum plurima deperdita 2. quæ licet magnam partem Collectiones, in iis tamen multa de ſuo, ad Medicinæ Incrementum conducentia, fruſtra apud Antiquiores quærenda, reperiuntur 7. multa apud eum Medicamenta, a ſuperioribus non deſcripta 5. Curandi regulæ in variis Caſibus ab eo commodiſſime deſcriptæ 7
Oſthanes, Unus ex Antiquiſſimis apud Perſas Magis 24
Othmanes, Chalipha 2

P

Palladius, Sophiſta & Jatroſophiſta dictus 68. ætas in qua vixit, Scripta ejus, & eorum Nota *ibid.*
Pandectarius, Matthæus Sylvaticus. vid. Sylvaticus.
Paracelſus Chymicus Homo illiteratus, & fanaticus 1
Paræus (Ambroſius) Carolo IX. & Henrico III. Gallorum Regibus Chirurgus, ſuæ Artis peritus, & Auctor operum in ſua Facultate 46. Inciſionem in Hernia Inteſtinali approbat; & Arteriæ Temporalis Sectionem ſua & aliorum experientia commendat 49. 55. Arteriarum Deligatio in Amputationibus ab eo primum inventa & adhibita 66
Paravicius (Magiſter) qui Avenzoaris Verſionem ex Hebraico ſermone vulgavit 152
Paſquierus, Vir doctus, & variorum Operum Auctor 119
Paulus, ultimus ex veteribus Græcis in Medicina Scriptoribus 44. ætas ejus, & Locus natalis *ibid.* primus Artem obſtetriciam tractavit *ibid.* operam ejus omnem in alienis laboribus colligendis non conſumſit. 45. Operationes Chirurgicas ipſe adminiſtravit *ibid.* Chirurgiæ ejus Librorum ab ejus temporibus huc uſque editorum quaſi fundamentum 58. eorum quæ in Medicinæ incrementa attulit

Digitized by Google

tulit magis ampla & particularis deſcriptio. 44. 61
Pecquetus, qui Chyli Receptaculum detexit, & in Corpore Humano Ductum Thoracicum primus inveſtigavit 66
Pedemontanus (Franciſcus) Roberti Siciliæ Regis Medicus. 13. 81
Perzoes, Medicus, qui Librum de Indorum Sapientia, Choſrois Perſarum Regis rogatu, contexuit 38. 72
Petitus 119
Petrarcha (Franciſcus) 184
Petronius de Lue Venera ſcribit, & Curationem Gonorrhœæ Virulentæ tradit 191
Petrus Archiater, Theodorici Gothi Medicus. 2
Petrus Monſpelienſis, Pharmacopola Principis, Edvvardi Tertii tempore 166
Pharmacopolæ Regum Angliæ, ante Sæculum decimum quartum ab exteris Regionibus accerſiti 166
Philaretus, ſub cujus nomine prodiit Tractatus de Pulſu 148
Philippus Primus, Gallorum Rex, ante cujus tempus nihil certi de Tactione Regia invenitur in eorum Hiſtoriis 161
Philoſtratus, Sophiſta 42
Philotheus, ſub cujus nomine prodierunt Commentarii in Aphoriſmos Hippocratis 70
Photius, Patriarcha, vir omni Litterarum genere imbutus, Bibliothecæ & aliorum Operum Auctor 10. 36. 61
Piſo, Materiam Medicam locupletavit 75. 194
Pittus, Scriptor Anglus 167
Plato, Philoſophus, Academicorum Princeps 153
Plempius, Medicus, Inſtitutionum Medicinæ Auctor 115
Plinius, Naturalis Hiſtoriæ Auctor 3. 33. 63
Politianus, Grammaticus, Linacri Magiſter 153
Poſidonius, Auctor inſignis, a Galeno multum laudatus 57
Priſcianus (Theodorus) 134
Procopius, inſignis Hiſtoricus, Cæſarienſis, Beliſario Duci Armanuenſis, quem etiam Medicum fuiſſe conjicitur 38. quod Exemplis ex eo ſumptis confirmatur ibid.
Protoſpatharius, vid. Theophilus.
Pſellus (Michael) Auctor Libri de Qualitatibus & Virtutibus Alimentorum, & aliorum plurium 72. de cujus ætate & Charactere Auctores diſcrepant ibid.
Pſychreſtus (Jacobus) Medicus nobilis Leonis Thracis Archiater 2. Statua ei a Senatu poſita in Zeuxippi Thermis, & altera Athenis 35
Ptolemæus (Claudius) Aſtronomus 92. 93
Purmannus, ſe feliciter Bronchotomiam præſtitiſſe narrat 57
Pyrrho 36.

R

Rachendytes (Joſephus) Medicinæ Profeſſor 80.
Rapinus. 119.
Raſarius, Oribaſii Traductor 9.
Raſhidus, Chalipha, Imperator ex Abbatis domo Quintus 89. qui Urbem Bagdad Templis, & Scholis publicis ornavit 90.
Ravus Medicinæ Profeſſor, & Lithotomiæ peritus 155. 194
Readus (Johannes) Anglus, Chirurgus, qui Alderni Tractatum de Fiſtula Anglice vertit 176. 177
Regius, Aneuryſma Ruptionem eſſe in Arteria ſtatuit. 52.
Reinerus, Antiquitatum ſcriptor 166
Reineſius, multum impendit operæ in emendando textum Pandectarum Medicinæ Matthæi Sylvatici, & Paſſionarii Garioponti 159
Renaudautius (Theophraſtus) Rerum Novarum ſcriptor qui duas Epiſtolas a Fabricio editas compoſuit 89. 92.
Rhapta, Barbariæ, in Æthiopia Metropolis. 32
Rhazes, Arabs, Medicus, Auctor Libri Continens dicti 12. 219. quibus in Locis, & contra quos Morbos Setacea adhibenda docet 13. 15. Hominis meminit qui quadraginta Vermes, Dracunculi vocatos, habuit e corpore extractos & ad Sanitatem pervenit 15. Opinio ejus de Ferro intus dato 33. primus Medicamentorum Chymicorum mentionem facit 77. quidnam ex ſuo in Medicinæ incrementum contuliſſe videtur 101. 106. Alchymiæ peritus 103
Richardus, Anglus, Auctor tractatus Chymici Correctorium dicti 154

Richardus Phyſicus Eccleſiæ Sancti Pauli Præbendarius 166
Ricius (Petrus) qui Albucaſim ex Arabico tranſtulit 120
Riolanus 26
Rivenius 142. Sennerti Exſcriptor 26
Robertus Normandiæ Dux, Gulielmi qui Angliam ſubjugavit Filius 147
Robertus Rex Neapolitanus, Scientiæ Medicæ Fautor inſignis 158
Robertus Siciliæ Rex, cujus juſſu Nicolaus Regius aliquot Galeni Libros e Græco traduxit 174
Rogerius, Auctor, qui Rogerinam ſcripſiſſe arbitratur Hiſtoriæ hujus Auctor 168
Rogerus Baco, vid. Baco.
Rogerus Parmenſis, Librorum quorundam Chirurgicorum Auctor 154. 169
Rogerus Dux, utriuſque Siciliæ Rex primus, ſtudiis Medicinę magnus Fautor 148
Rolandus, Operis Chirurgici Auctor 169 Setacei mentionem facit, & quomodo faciendum ſit docet 12
Rondeletius, qui Librum de Morbis per Symptomata diſtinguendis compoſuit 12
Rouſſettus, Inciſionem in Hernia Inteſtinali commendat 46. primus qui Inciſionem in Renum Calculo ſerio præcepit 137
Rufus Epheſius, Libri de Melancholia Auctor 146
Ruyſchius 55

S

Sabellicus 38
Salamanticæ Academiæ Decretum 145
Salius (Petrus) 27. 75. 110
Sanctus Blaſius, a quo Incantatio quædam Medicæ nomen habet 22
Sanctus Marcus, Evangeliſta, ubi de Morbis loquitur, Vocibus non ita idoneis utitur, ac Sanctus Lucas 61
Sanctus Paulus ibid.
Santalbinus, Traductione Commentariorum Palladii in Hippocratis Librum de Fracturis edidit 68
Sapores, Perſarum Rex, qui Jondiſaburum ſeu Niſaburum Choraſanæ Metropolin condidit. 89
Saporta 53
Sarisburienſis (Johannes) Anglus, Medicinæ Scholam Monſpeliacam multum a priſtino ſplendore ſuo tempore decidiſſe narrat 148
Savonarola (Michael) Patavii natus Familia nobili 168. Librum ſcripſit de Thermis, de Febribus alium, varioſque alios ibid.
Scanarolus (Antonius) 185
Scardeonius (Bernardus) Auctor, a quo Petrus de Apono immodice prædicatur 157
Scotus (Michael) qui ſe Frederici Secundi Grandem Aſtronomum vocavit, & Avicennæ Verſionem ex Arabico a ſe factam præ ſe fert 152
Schmaus (Leonardus) Auctor Operis de Lue Venerea, in quo prima Guajaci invenitur mentio, paulo ante in Europam advecti 186
Scribonius Largus 60. 63
Scultetus 136
Sebaſtianus Aquilanus 185
Sennertus (Daniel) 51. 53. 75
Serapion (Johannes) Auctor qui veteris Medicinæ Enarrationem tradidit 76. 97
Sergius, Interpres celebris, qui Juſtiniani Imperatoris tempore floruit 92
Servetus (Michael) ſcriptor Columbi coætaneus, qui Anaſtomoſin & Sanguinis Circuitum noviſſe aſſeritur, ſed erronee 65
Severinus 14. 29. 50. 53. 56
Severus, Scriptor intelligens ab Aetio in Operibus memoratus 83
Sextus Empiricus, Medicus ſub Antonino Pio. & Scepticus celebris 36. 63
Sideres, vid. Marcellus
Simeon Antiochenſis, multorum Auctor Operum, ſed Stylo corruptiſſimo conſcriptorum 72
Simplicius, Cilicia oriundus, Philoſophus Peripateticus, qui in Ariſtotelem & Epictetum Commentaria ſcripſit 37
Sinenſes & Turcæ, Artium Mechanicarum cognitione contenti, ſciĕtias negligunt 91
Sloan (Hans) Eques, qui in Opere nuper edito, Simplicia, eorumque Virtutes accuratiſſime deſcribit 194
Socrates 37
Soranus, Epheſius, Methodicæ Sectæ Medicus 5. 14
Sorſanus, Avicennæ Diſcipulus 106
Spigelius 110
Stephanus, Athenienſis ſive Alexandrinus Medicus, Græcus Auctor qui Commentarium in Galeni primum Librum ad

Digitized by Google

ad Glauconem ſcripſit 70
Stephanus Antiochenſis, qui Haly Abbatem Latine convertit 70
Stephanus Medicus Trallianus, Alexandri Pater 25. 38
Svidas 6. 9. 35
Surianus, Rhaſis Traductor 94
Sydenhamus primus mentionem fecit Opii in Variolis uſurpandi 141. 179
Sylvaticus (Matthæus) Roberti Regis Neapolitani Medicus, Mantuanus, ingens Volumen Pandectarum Medicinæ nomine publicavit, & inde Pandectarius dictus 158. 159
Sylvius (Jacobus) peritus Anatomicus 195
Sylvius de le Boe, Bilis Syſtema ſe inveniſſe prædicat 64. vid. II. 73.
Symmachus, Severini Boethii Socer, a Theodorico, una cum Genero peremptus 38

T

Tacitus (Cornelius) 180
Tagaultius, Guidonis de Cauliaco Chirurgiæ Syſtema perfecta Latini Sermonis elegantia expolivit 158. 175
Terentius 10
Thabe Ben Gorah, Auctor Arabicus qui Apollonii verſionem dedit 93
Thaddæus 154
Themiſon, Medicus Celſo antiquior, in Dolore Capitis Cauteria commendat 12
Theoctiſtus, ex Chirurgis Artis Medorum Regis 39
Theodocus, illuſtris Medicus, qui circa finem ſeptimi ſæculi floruit 89
Theodoricus (Frater) Epiſcopus poſtea Cervienſis, qui Bruni Collectionem Chirurgiæ ſuo nomine edidit 169
Theodorus Priſcianus, Medicus Sectæ Methodicæ 35. 147
Theodorus, unus ex Juſtiniani Imperatoris Referendariis 42
Theodoſius, Aſtronomus, Auctor Operis, Sphæra Theodoſii nuncupati 91
Theodunus, Medicus & Profeſſor illuſtris 89
Theophanes, Nomen, quod Enchiridio Medico a Nono conſcripti inſcribitur 71
Theophilus ex Edeſſa, Maronita, & celebris Aſtronomus, qui Homeri Iliadem Syriace tranſtulit 90
Theophilus, Jatroſophiſta, Protoſpatharius, & Monachus dictus 69
Thucydides de Peſte Athenienſi 42. 43
Tiraquellus, Hiſtoricus 38
Toletus 194
Tomitanus 191
Torella (Caſparus) Cæſaris Borgiæ, & Alexandri Sexti Papæ, Medicus 185
Torella (Gabriel) Medicus inter primos qui de Lue Venerea ſcripſerunt 180
Trajanus, Imper. ſupra dextrum Oculum juxta Os Naſi Sagitta vulneratus 39
Trallianus, vid. Alexander
Tribunus, Medicus Artis ſuæ peritia inſignis, & apud Choſroem magno in honore habitus 38. 39
Tulpius (Nicolaus) 137

U

Ugolinus de Monte Catino, Auctor qui de Aquarum Mineralium Qualitatibus Medicis ſcripſit 168
Ulugh Begh, Chalipha celebris, Aſtronomiæ curioſus 93
Uranius, Natione Syrus, Profeſſione Medicus 36. 38

V

Vacca (Antonius) 54
Valeſcus de Taranta, Caroli Sexti Archiater, Auctor Libri cui Titulus, Philonium 168
Valleſius 89. 181
Vectius Valens 180
Velſchius, Auctor Eruditione Arabica haud mediocriter inſtructus, qui Librum integrum de Dracunculo ſcripſit 15
Vertunianus, inter primos qui Duræ Matris Inciſionem præceperit 124
Veſalius 51. 53. 195
Vidus Vidius 51
Vicuſſenius (Raymundus) 65
Vigierius 67
Vindicianus, Methodicæ Sectæ Medicus, qui circa Valentini Secundi tēpora floruit 35

W

Williſius, Primus Nervoſi Syſtematis Inventor 52. 75. 173
Wiſemannus 56
Wood (Antonius) Antiquarius ſedulus 162

Z

Zedekias, Natione Judæus, Caroli Calvi Archiater, quem etiam veneno ſuſtuliſſe dicitur 148
Zeno, Cyprius, qui Sardibus Medicinā docuit, Alexandriæ poſtea Profeſſor celebris 9
Zoaras 71
Zuinglius (Ulricus) 178

O I N.

Digitized by Google

INDEX RERUM.

A

Abdominis Inciſio in IliacaPaſſione 46
Abſceſſus 16. ab Inflammatione Ortum trahentes, niſi Pure educto non curari 16. in Femore 128. in Mediaſtino 109. hujus Symptomata atque Cura ibid. in Pericardio ibid. in Pene 177
Accipitrum Vertiginem Cauteriq in Capite curari 124
Acopa 144
Adipis atque Olei uſus in recentibus Vulneribus; & Ulceribus noxius 18
Affectio Bovina, quid 15. multum diverſa a morbo, Dracunculus, nominato ibid.
Agyrtarum atque Circulatorum Fraudes ac Doli 105. 106
Allium, in Podagra exhibitum 28
Alneſhr, ſeu Phlebotomus, cultellaris 133
Alumen 29
Amuleta 24
Anaſarcæ curandæ Methodus 10. etiam nullo Medicamento intus adhibito 11
Anatomia 4. 17. 18. quantam conferat opem ad Medicinæ uſum 33. 43. & ad Chirurgiam 60. ingens illius hoc in ſæculo progreſſus 195. quid in ſyſtematicis ejuſdem ſcriptoribus deſiderari videatur 196
Aneuryſma 45. 49. Definitio ejus juxta Galenum 51. quidam per Ruptionem Arteriæ, alii per ejuſdem Diſtenſionem ſemper, fieri aſſerunt 52. in Magna Femoris Arteria 53. in Brachio 54. in Sura ibid. in Aortæ Trunco aſcendente 55. juxta Flexionem Arteriæ Magnæ ibid. Thorace ibid. Puncturæ ſuperveniens quomodo tractandum 67
Angina 29. Curandi Methodus ibid. Vehemens quomodo tractanda 56
Antidota 22. 27
Antidotum Eſdræ 71
Antidotum Hippocratis 143
Aphthæ 73
Apoplexia 26. 43
Apparatus Minor, in Calculo eximendo 135
Apſynthium, in Epilepſia commendatum 8
Aqua, Euphragiæ 155. Mirabilis ibid. Roſarum diſtillata 77. Vitæ 155
Aquæ in Hydrope emittendæ Modus 128. non omnis ſimul exhaurienda, & quare ibid. Cauſæ Syncopes aut Mortis hinc evenientis, a diverſis Auctoribus aſſignatæ 129. Incommoda quædam per intervalla eam educendi ibid. prima Via in Noſocomiis Londinenſibus jam familiaris 133
Aquæ Minerales 28. Chalybeatæ 23. harum in variis Affectibus Diuturnis Efficacia ibid.
Aquæ ſimplicis in Medicina uſus, & neceſſitas 31
Ariſtolochiæ Radix 12
Aromata pleraque ab Arabibus in Medicinam ducta 142
Arſenicum ſublimatum 158
Arteriæ 7. per Lanceolam incidi ſatis tuto poſſunt 45. 49. pone Aures inciſæ in Ophthalmia & Vertigine 46. eas Aperiendi modus duplex 48. & ejus Scopus hac de re Hiſtoria ibid.
Arteriarum in Amputationibus Deligatio a Paræo primum inventa atque uſurpata 66
Arteriotomia 46. 47. 50. Vulgi præjudicia impediunt ne in uſum veniat apud Chirurgos 50. modi illam præſtandi 48
Articulorum affectus Venæſectionis ope præcipue curati 101
Aſcarides 34
Aſcites 48. modus curandi 128. 129. Scarificatione levari poteſt Anaſarcæ conjunctus, ſecus non item 11
Aſini Jecur, Ungulæ, Stercus, in Medicina uſurpata 112. Lac in Febre Hectica & Ictero commendata ibid.
Aſtma inveteratum, aliis omnibus Remediis ſpretis, Fontanellis ceſſiſſe deprehenſum 10. quibus in Locis adhibendi ibid. diutius autem ſunt continuandi ibid.
Aſtringentia 29. 30. fortia in Parotide repudianda 38
Athletæ Veteres corpus Oleo perungebant & quam ob cauſam 18
Atrophia, ut plurimum conſequens Phthiſis Spuriæ 30. eſu Carnis Viperarum ultra Spem levari experientia comprobatum 154

Atte-

Attenuantia in Febribus cautius utenda, calida præſertim 31

Auri Tincturam Longævitatem procurare, aperte ſuggerit Frater Baco 153. Innocentium V. Papam ea fuiſſe Peſte liberatum 155

Aurium, Oculorum, & Dentium Dolores Setaceo curati 13

B

BAlnea, in Affectibus Melancholicis proficua 28. in Lue Venerea primitus uſurpata 185. ſulphurea 160

Balſamum Sublimatum contra Paralyſin 158

Bathoniæ Aquæ 160. earum Potatio antiquior quam vulgo creditur, & Lavatione in multis caſibus efficacior *ibid.* & 161

Bezoar, ab Avenzoare primum pro Medicamento uſurpatum 115. ab eoque deſcriptum 116

Bilis, Abundantia in Cauſo, ſive Febre Ardente Spuria 25. in Fame quæ univerſum Corpus flavo Colore infecit 38

----- Syſtema 64

Botanica Scientia, ab Arabum Verſionibus damnum paſſa 94. ab illis tamen novis nonnullis Speciebus aucta 142. ab Hermolao Barbaro reſuſcitata 168

Bronchocele, naturalis non tractanda 126. accidentalis quomodo curari debet *ibid.*

Bronchotomia 56. Modus Operationis deſcriptus *ibid.* & 57. Experimentum in Capra factum 112

Bubo, nonnunquam in Gangrænam abit 41. ejuſdem Situs 46. in Lue Venerea 183

Bubonocele *ibid.* in Proceſſibus Peritonæi non ſemper naſcitur 47

Bulimia, ſive Appetitus Caninus a Lumbricis interdum naſcitur 21

C

CAlculi Nucis Avellanæ magnitudine extracti 30

Calculi e Veſica extrahendi in utrovis Sexu Proceſſus 135. 136

Calculi, Paroxyſmus ſola Venæſectione fuiſſe ſublatus 33. e Veſica Extractio 45. 170. Excidendi modus duplex 194. 195. in ſexu femineo 135

Calculus e Renibus ægro ſuperſtiti extractus 136

Calculus verus per Tuſſim excretus 30

Calomelas 28

Calvariæ Contrafiſſura 59

Camphora, validiſſime attenuat 18

Cancer 102. in eo extirpando Cautio obſervanda *ibid.*

Cantharides, in Podagra uſurpatæ 28

Capitis Morbi 8

----- Dolor 12. Sanguine per Scarificationem detracto mirifice levatus, etiam in extrema ſenectute 6. & aperiendo Arterias pone aures 48

Caput æneum Rogeri Baconis 152

Carbunculus, Tumor peſtilentialis, Internus 41. 43. Externus 41

Caries in Oſſibus vicinis Aneuryſma ſæpe comitatur 54. 102

Caſſia 76

Caſtoreum, Medicamentum calefaciens in Epilepſia adhibitum 7

Caſtratio 10

Catheter, Antiquis cognitus 195. per eum Calculi Magnitudo conjectura aſſequitur 194

Cauſtica, ex Auripigmento & Arſenico ſublimato 178

Cauſus, ſeu Febris Ardens ſpuria 25

Cauteria Veterum & Recentiorum Fontanelli parum aut nihil differunt 12. a Recentioribus tamen aliquatenus in melius deflexa *ibid.* eorum uſum Hippocrati fuiſſe cognitum *ibid.* ab Albucaſi ulterius deſcriptum 13

Cauterium tam Actuale quam Potentiale in uſu apud Veteres 11. ſpeciatim in Paralyſi *ibid.* in Hydrope, Epilepſia, Iſchiade, ac Phtiſi 12. Actuale Potentiali a multis præponitur *ibid.* Cauterium in Capite 124

Cavum in Femore inter Muſculum Pectineum & Sartorium, in quod Peritonæum facile depelli poteſt 46

Cera Suppurantibus annumeranda 19

Cerata ab Hippocrate Emplaſtrorum ſuppurantium loco uſurpata 19.

Ceratum Mercuriale in Lue Venerea 187

Cerebri pars exempta ab homine, qui poſtea convaluit 174
Chinæ Radix in Lue Venerea 188
Chirurgi Græci Romanis fidentes magis & audaciores 149
Chirurgi Tigurini Hiſtoria notabilis 49
Chirurgi veteres ſigna Pathognomonica ac. curatius definiunt, & Tumorum atque Ulcerum ſpecies exactius deſcribunt, quam qui nuper ſcripſere, 60
Chirurgia 4. 10. 81
Chirurgorum quinque Sectæ 174
Chirurgus 122, quænam in eo requirantur. ibid.
Cholera 40
Chyli Receptaculum a Pecqueto detectum 66
Chymiæ in Artem Medicam Introductio 77. quo tempore in Europa innoteſcere cœpit, & quinam præcipui Cultores 150. introductio ejus in Europam Rogero Baconi Anglo magna ex parte debetur ibid.
Circulatio Sanguinis 11. a Nemeſio non inventa 64. nec Columbo, nec Cæſalpino, aut Fabricio ab Aquapendente, cognita 65. Inventio illius Harvæo ſolo accepta referenda eſt ibid. a multis impugnata 66. quantos uſus hujus cognitio penitus perſpecta ac rite adhibita Medicinæ practicæ afferre valeat ibid.
Circumciſionis Operatio 128
Ciſtes ſuam, in Hernia, Carnoſa atque Fungis, quæque habent membranam, & peculiarem materiam 56
Claviculæ 12 juxta illas Veteres aliquando Fontanellos aperuerunt ibid
Clyſteres 113. an Corpus iis nutriri poſſit ibid. Nutrientes 114. novum pro illis Inſtrumentum 176. eorum Utilitas ibid.
Colicus Dolor 24. 73
Collyrium Danai, immenſo pretio emptum 21. Eraſiſtrati 71
Contagio 44. per eam Morbi, Peſtilentiales præſertim, propagantur, non tamen in quoſvis indiſcriminatim ibid.
Contorſionibus Olea glutinoſa nocent 19
Contractio, Morborum origo 35
Cordis Palpitatio 73. de ejus cauſa quædam ineptorum Hypotheſes 74. Cauſæ ab Actuario aſſignatæ 73
Corroborantia, non minus quam Evacuantia in variis Morbis requiri, & amborum uſus in eodem Morbo non diſcordans, imo in variis Caſibus neceſſarius ibid.
Cortex Peruvianus, prudenter adhibitus optimum Medicamentum 143. magnum, atque unicum forte ſpecificum 22
Cricoelaſia, Exercitationis ſpecies quædam, ab Oribaſio deſcripta 5
Cucurbitulæ 6. 7. 28. 140
Curandi Regula 21
Currus volans a Rogero Bacone factus 152

D.

Defluxionum cæterorumque Capitis Morborum Remedium 48
Dentifricium Almamonis 98
Dentium Dolor 13
Δυκβιτκρᾶ, Antidotus in Angina ab Alexandro commendata 29
Diacodium in Phrenitide exhibitum, ſed cum cautione 27
Diaphoretica parcius in quibusdam Febribus utenda 17
Diarrhœa 26. per potationem aquarum Padi contracta 38
Diaſcordii compoſitio a Fracaſtorio inventa 194
Diluentibus in Variolis potiſſimum primo utebantur 141. calidis tamen & generoſis Cardiacis ex occaſione ibid.
Diſcuſſio quomodo, & quibus Remediis efficiatur 17. 20. ab Auctoribus perperam definita 17. duæ ejus Intentiones quæ junctim ſunt promovendæ ibid.
Diſcutientia, vehementia Tumoribus initio non applicanda 16. Emollientia magis conferunt ibid. & ab Aetio ſemper illis admixta 17
Diſtillati Liquores ab Actuario primum memorati 72
Dogmatica, ſeu Rationalis Medicorum Secta 55
Dolor prope Diaphragma curatus, ex Sectione Arteriæ inter Pollicem & Indicem Libra Sanguinis ablata 48
Dracunculi, Vermium genus, modo exiguum, modo amplum ſub Cute naſcens 14. Morbi deſcriptio, & curandi Methodus 15. ab Arabibus Vena Medi-

Medinenſis vocata, in Æthiopia præcipue Indiaque familiaris. 15
Duræ Matris Inciſio 123. Fuligines ac Vapores per eam non emitti 124. uſurpanda, quum inter Duram Piamque matrem humor quivis aut materia remanet. 119
Dyſenteria 31. Rheumatica 32. aquarum Padi potatione contracta 38. geſto ſuper Ventrem Smaragdo in Avenzoare curata 104. in Variolis quomodo præcavenda 140

E.

Ecchymoſis 53. in ea Sanguis extravaſatus ſæpiſſime non ſuppurat ibid.
Eccleſiaſtici tam Regulares quam Sæculares Arnoldi tempore Medicinæ Praxin invaſerunt 196
Elephantiaſis, comeſtione Viperarum Carnis curata 153. Aqua e Metallis Diſtillata 155. pulchra & accurata illius Imago ab Aretæo delineata 180. illius Symptomata in Temperamento calido, atq; in habitu frigido & melancholico 161
Elixirium conficiendi modus, a Rogero Bacone deſcriptus 150
Emollientia Medicamenta, quæ ſimul moderate diſcutiunt Tumorum initio applicanda 16
Emplaſtra quædam Attractoria; quædam Diſcuſſoria 16. Diſcutientia uſurpata Suppurationem interdum magis quam Diſcuſſionem promovent 19
Emplaſtrum Perſicum 18. Stiſticum Paracelſi Vulneribus noxium 19. e Cupreſſo 50. Tetrapharmacum 20
Empyema, Fontanellis commode applicatis, curandum 12. etiam Ferramento acuto igne candente demiſſo ibid & 117
Enterocelen ſemper a Bubonocele præiri 46
Epiala, Febris 69
Epididymis tumor pro Sarcocele habitus 172
Epilepſiæ duplex genus 7. Methodus utriuſque curandi 8. Curatio maximam partem evacuationibus abſolvenda 8. 28.
Eruptiones cuticulares Sanguinis miſſionem minime reſpuunt 21
Eryſipelas Sanguinis Miſſione in multis caſibus levatum 21. partis ſcarificatione duratum
Eſchara in Paralyſi quam primum facienda variis in partibus, Cauterio ſive actuali, ſive potentiali 11
Evacuantia cum Corroborantibus optime conveniunt 16
Euphorbium, in Podagra externe uſurpatum 28
Exanthematum ſub initium ſanguis tuto poteſt emitti 21
Excreſcentiæ, qua via a Natura producantur 171
Exuſtio in Hiſtoria Anglica ſæpius memorata 184

F

Fames horribilis in Æmilia a Procopio deſcripta 38
Faſciarum uſus poſt Operationem Paracenteſis in Hydrope perutilis, & a multis commendatus 131
Febres, lentæ præſertim, liberaliori Diaphoreticorum uſu in pejus evadunt 17. 21. 29.
Febris Ardens Spuria, quomodo tractanda 25. 26. Hectica 24. 30. Tertiana & Quartana 27. Quotidiana 24
Febris certiſſimum Indicium 140
Febris Intermittens, non niſi trigeſimo quoque die recurrens, idque per longam annorum ſeriem 168
Febris Scarlatina, non infrequenter Venæſectionem requirit 21
Febrium inordinatæ Acceſſiones, in Renis Abſceſſum, Uteri Hydropen, vel Jecoris Suppurationem tranſeuntes 101
Ferri Medicinales facultates a Chymicis non fuiſſe repertas 33. deobſtruens & attenuans illius vis ibid.
Fiſtula 12. Curatio 147. in Ano 177. duæ eam curandi Methodi ibid.
Fœtus nonnunquam extra Uterum, in Ovario, aut Tuba Fallopiana, interdum in ipſo Abdomine deprehenſus 128
Folia Auri atque Argenti primum ab Arabibus uſa 142
Fomenta tantum, in Diſcuſſione, uſurpata ab Hippocrate 19
Fontanelli Veteribus probe cogniti 11. ab iiſque adhibiti in Paralyſi ſpeciatim, atque in Aſthmate inveterato ibid. in Empyemate etiam & Phthiſi ibid. eorum.

Digitized by Google

rum Inciſio per Scalpellum Veteribus haud ignota 12. in Iſchiade uſurpati *ib.*
Formica, ulcuſculum corrodens, cutimque contrahens 139
Fractura in Oſſe Iſchii 116
Fracturæ a diverſis Auctoribus tractatæ. 5. 25. 68
Fuga Vacui non cauſa periculi aquam ſimul omnem in Hydrope emittendi 129
Fumigatio ex Mercurio Remedium admirabile in Lue Venerea, ubi Affectus eſt inveteratus, & validus corporis habitus 188. Modus præſtandi, & Præparatio antecedens. *ibid.* 189
Fungi & Sarcomata quomodo generentur 171

G.

Gangræna affectus qui Manum ſuam amputavit, Chirurgo recuſante, & convaluit 128
Gangræna Aneuryſmati ſuperveniens 54. 55. 116
Gargariſmata in Variolis 141
Glandulæ Peyerianæ, in Inteſtinis Craſſis, ad recipiendas craſſiores alimenti particulas idoneæ 113
Glandularum Salivalium ex Oribaſio deſcriptio 5
Guaiacum Medicamentum in Lue Venerea uſurpatum 185. a Gonſalvo Ferrando, ex India occidentali primum advectum 187
Gulæ Relaxatio aut Intercluſio, ex qua ſequitur Deglutiendi impotentia 112. tria ejuſdem auxiliorum genera 113
Gummi natura & compoſitio 19
Guttur qui ſibi præciderint quomodo curandi 57. 58

H.

Hæmorrhagia, Sanguinis Miſſionem ad deliquium nonnunquam requirit 144
Helladicum, Emplaſtri Genus, mirifice diſcutiens 16
Helleborus Albus, Medicamentum a Veteribus adverſus Melancholiam celebratum 28
Helleborus Niger 115. ejus Virtutes *ibid.*
Hemicrania, per Arteriæ Temporalis Apertionem curata 49
Hermodactyli Medicamentum purgans ab Alexandro in Podagra commendatum 25
Hernia Carnoſa 55. illius Cauſa 171. non ſine Inciſione curanda *ibid.* quomodo formatur, & in ingentem evadit magnitudinem *ibid.* interdum in Schirrhum abit, atque in Cancrum deſinit 173
Hernia Inguinalis 46. Inteſtinalis, in Viris 42. In Mulieribus 182. in Dorſo 47 Uterina *ibid.*
Herpes 139
Hiera 28. novum illius genus ab Alexandro laudatum adverſus Paralyſin 28. in Lumbricis efficax 31
Hirudines in Melancholia uſurpatæ 28
Humeri Luxatio ab Humorum fluxu nimio quomodo curetur 13
Humores extravaſati Membranam ſibi propriam effingere poſſunt 55
Hydrocephalus 45. tria illius genera 123 per Inciſionem curatio 124. ſponte curatus in puero 170. Cauterio Fronti admoto *ibid.*
Hydromel. refrigerans ac diluens in Febribus commendatum 31
Hydrophobia Vulneri ſuperveniens incurabilis 71. poſt anni intervallum apparuiſſe 73. etiam poſt ſeptem annos *ib.* Hominis cujuſdam ea correpti Hiſtoria notabilis 102.
Hydrops Anaſarca 10. illius curandi Methodus ex Aetio 11
Hydrops Aſcites quomodo formetur, ejuſque Cauſæ 129. 130. ſolum hoc Hydropis genus Paracenteſin admittit 128. Aquam ſimul omnem educere periculoſum 161. hac ſuper re Diſſertatiuncula ſatis curioſa 129
Hydroroſatum, Medicamentum ab Actuario deſcriptum 77

I.

Icterus, a Veneno ortum trahens, ejuſque Remedium 115. illi Aſcites aliquando ſuccedit 130
Jecoris debilitas 31. Inflammatio 24. 28. 73
Ignis Virtutes divinæ 122
Ignis Perſicus, Morbus in Orientalibus Plagis frequentior 102
Iliaca Paſſio vehementer Purgantibus ſæpius

Digitized by Google

plus exacerbata 28
Incantationes Medicis uſibus applicatæ 22. 24. inter Ægyptios multum celebratæ 22. præcipue in Demoniacorum cura adhibitæ 34
Inciſio in Hydrocephalo 123
Inciſiones, in Cruribus Hydropem Anaſarcam curant exhauriendo Humorem 10. & ſi non ſatis emittitur, in aliis Partibus faciendæ 11
Inſtrumenta Chirurgica ab Albucaſi deſcripta 122. nova quædam Inſtrumenta ab Arderno deſcripta 177
Inteſtinum in Hernia Inteſtinali non ſemper per Circulos Muſculorum Abdominis prolabi 47
Introſuſceptio Inteſtini in Affectu Iliaco quo modo removeri poſſit 46
Intyhoſtagma, Aqua Intybi diſtillata 77
Iſchias 12. in ea curanda Cauteria ac potiſſimum Actualia abhibenda *ibid.* Rhaſis in ea curanda Methodus, quam nunquam ſucceſſu caruiſſe affirmat 101
Jugulares Venæ apertæ in Angina 29. ut & in obſtinatis Oculorum Fluxionibus 45
Julapiorum Compoſitiones ab Arabibus deſumptæ 77

K

Κυνανθρωπία. *Vid.* Lycanthropia.

L

Lac Aſininum in Tabe a Galeno vehementer prædicatum 112
Lac Caprinum in Tabe Aſinini vice uſurpatum *ibid.*
Lactea Vaſa in Craſſis Inteſtinis reperiri 113
Lactuminis, Puerorum Affectus, curatio abſque Periculo 171
Lanceolæ nomen a Gallis derivatum 134 longe Acui præferenda, in aperiendis qui Anaſarcam comitantur Tumoribus 11
Lapis Armeniacus ab Alexandro Helleboro Albo in Melancholia prælatus 28. 71
Lapis Philoſophicus mature inveſtigari cœptus 150
Lepram eſſe contagioſam 182. 183. 186
Lethargus 28
Leucophlegmaciæ curandæ Methodus 161
Lienis Tumor, Setaceo curatus 13. ejuſdem Schirrus 32
Liquidorum in Pleuritide, aliiſque Acutis Affectibus, efficacia 31
Lotiones Mercuriales pro Facie 170
Lues Venerea, ex America a Columbi Comitibus in Europam apportata 179. ejuſdem Hiſtoria 180. de illius Origine Opiniones diverſæ, Scriptorumque Diſcrepantia *ibid.* quo tempore primum apparuit 179. totam Europam brevi peragravit, magnamque ſtragem edidit *ibid.* varia ejus Symptomata atque Remedia 186. 187. 190. ſub diverſis formis fuit conſpecta 191. incerta Medicorum primis temporibus curandi ratio *ibid.* omnium efficaciſſima pariter ac certiſſima Salivatio, quæ Unguentis excitatur 192
Lumbrici 31. illorum tria genera 34. Signa 31. Epiſtola Alexandri de illis conſcripta 34
Lumbricus duodecim cubitorum longitudine qui a Fœmina prodiit 31
Lunella, Suppuratio inter Tunicam Oculi Corneam & Uveam 33
Luxationes 5
Lycanthropia, Inſaniæ quædam ſpecies, ab Oribaſio primum memorata, ab eoque deſcripta 6. 7. quibus in locis frequentius occurrit & quo tempore potiſſimum invaleſcit. 7

M

Magia 24
Malagmata diſcutiendo idonea minus Olei, Adipis, & Ceræ, Celſi ætate, quam inter Recentiores, continebant 19
Malum Mortuum Mercurio curatum 186
Mammarum in Viris Exciſio 58
Manna, ab Actuario primum memorata ac deſcripta 76
Maraſmus 69
Maſtichinum Oleum Sudorem immoderatum cohibet 18
Materia Medica, Celſi ætate multum ampliata 19. nunc autem magis culta, ſed intra anguſtiores terminos redacta 85
Mediaſtini Cavum 110
Mediaſtini Inflammatio 109. Symptomata ei ſupervenientia 110

Me-

Medicamentorum Compoſitio non negligenda 143. 144. Hippocratis tempora Vetuſtate æquat 144
Medicina, a Græcis Medicis in Artis ac Scientiæ Formam primum redacta 63. Prophetica 88. in privatis familiis tradita 90. in Aſia, in Italia, Africa, & Hiſpania ſæculo undecimo incipit languеſcere 159. ejuſdem in Anglia Profectus ibid.
Medicinæ ſtudium Alexandriæ viguit 89. ejuſdem Scholę ad Antiochiam & Harran translatæ ibid. Status ſub Ommiadum Regno, & ſub ſtirpe Abbatis 91
Medicorum Græcorum Laudes 61. 64
Medicus qualis eligendus ac probandus 104. 105
Medullæ Spinalis Ortus 11
Melancholia 28. Methodus curandi ab Alexandro inſtituta ibid.
Meliceris a Bronchocele ortum trahens 126
Menſium Suppreſſio, Sanguine per Scarificationem detracta, curata 6
Mercuriales Fumi, alia Venena pellunt & extinguunt 158
Mercurium recipientes Compoſitiones efficaciſſime diſcutiunt 18. 21
Morbi Cutanei, Viperarum Carnis eſu curati 154
Morbi Mulierum 156
Morbi Puerorum a Rhaſe libro integro tractati 102
Morbilli, ab Arabibus vitium Variolis cognatum cenſentur 138
Morbus admodum mirabilis ab Albucaſi deſcriptus 133
Morſus Canis Rabioſi 12. Cauteria in hoc Caſu adhibita diu aperta ſervanda ibid. Vid. Hydrophobia
Motus voluntarius Thoracis, & Naturalis ſeu Vitalis per diverſos Nervos perficiuntur. 173
Myrobalani inter mitiora Purgantium genera ab Actuario primum memorati atque deſcripti 76. tres eorum ſpecies ib.

N

Naſi fracti Repoſitio 45
Natatio in Variolarum initio, a Rhaſe præſcripta 140
Nephrotomia tuto adminiſtrata 136
Nervi ex Cerebro & Cerebello prodeuntes, diverſis Uſibus inſerviunt 172
Nodus, Oſſium Affectus, quomodo tractandus 103
Noſocomii ſplendidiſſimi ab Alexio Imperatore ſtructi Deſcriptio brevis 78 79
Nucha 11. Eſchara in ea facta, ſi per Ulcus diutius fluat Humor, contra Paralyſin prodeſt ibid. 173
Nutrimenti Particulas intra Valorum ſanguiferorum Poros poſſe abſorberi haud improbabile 113
Nymphææ Flores Helleborum Nigrum corrigunt 114

O

Oculi Cancer 97. Chalazium ibid.
Oculorum Diſtillationes Scarificatione ultra quam credi poſſet adjuvari 5. 6.
Oculorum Dolores Setaceis rite applicatis curari 12
Olea & Oleoſa Cutis Poros obſtruunt: & propterea Unguentis & Emplaſtris diſcutientibus parcius admiſcenda 18
Olei Terebinthinæ, aliorumque Oleorum Chymicorum in diſcutiendis Tumoribus Efficacia 18
Oleum Benedictum ſeu Philoſophorum 77
Oleum diſtillatum ad Paralyſin 155
Oleum Ovorum 77. 117
Oleum Tartari Benedictum 170
Oleum Terebinthinæ 155
Omphacii Uſum Variolarum initio præcipit Rhaſes 140
Ononidis Pulvere intus ſumpto Hernia Carnoſa ſæpius curata 173
Opiata in quibuſdam Caſibus Phreniticis pernicioſa 28. in Dyſenteria non ſtatim exhibenda ſupra omnes rei in Vigiliis, aut Alvi fluxione Variolis laborantium, idonea 140
Opiatis niſi prudenter hebetata ſit vehementer Purgantium vis, in Dolore Colico, aut Iliaca Paſſione pernicioſa 28
Opium & Camphora validiſſime attenuant 186
Os Femoris palmæ longitudine carie exeſum Calle ſuppletum 128
Oſſis de Corde Cervi Virtutes. 153
Ovarii Hydrops ubi ejus Membrana in immenſam dilatata eſt Cyſtis 112. 172

Pro-

P.

PÆoniæ Radix Specificum in Epilepſia 8.
Palpebrarum Coalitio 97
Palpitationis Cauſa duplex 73. ejuſdem aliæ Cauſæ atque Signa 74. Medela ib. alia ejuſdem 111
Paracenteſis Modi duo 12. ab inſanabili Fiſtula ſæpius excipitur, interdum a Morte ibid. in Thorace & in Abdomine 45. in Hydrope 28. hujus accurata deſcriptio ibid. non omnis Aqua una vice emittenda 129. antiquiſſima Medicinæ Monumenta vetuſtate æquat 28. in Pueris, vel ætate aut Morbo confectis non adhibenda 131
Paralyſis Cauteriis in variis locis applicatis curari poteſt 11. locorum deſignatio ibid.
Paronychia Medicamentis valide ſuppurantibus non tractanda 19. quomodo aperienda ibid.
Parotidem Tractandi Modus ab Alexandro, & Celſo 29. ab Hippocrate ibid.
Partus vivi & mortui Eductio 127
Patellæ Fractura 45
Paturſa, Indicum Luis Venereæ Nomen 180
Penis Abſceſſus ac Tumores 178
Pericardii Inflammatio, & Abſceſſus 109 Tunicæ incraſſatæ & Cordi aliquando adhærentes 111. hujus Affectus Cauſæ & Symptomata ibid. Hydrops, ubi Aquæ ſemilibra in eo inventa, aliquando multæ libræ ibid.
Peripneumonia 110
Peritonæi Proceſſus 46. Præparatio curioſa per Doctorem Douglas 48
Peritonæum in aliis locis præterquam in illius ad Inguem & ad Umbilicum Productionibus poſſe diſtendi 47
Peſtis Athenienſis 42. alia in India orta quæ totum peragravit Terrarum Orbem, & quartam humani generis partem abſumpſit 175
Peſtis Conſtantinopolitanæ, quæ genus humanum prope delevit, Hiſtoria 40.41
Peſtis Remedium 6. 155
Pharmaceutice 21
Phimoſis 127.184
Phrenitis a Cerebri Affectu, non Diaphragmatis oritur 27
Phthiſeos per Fontanellos Curandæ modus 12
Pilulæ atque Electuaria primum ab Arabibus uſurpata 142
Plantarum nova genera ab Arabibus deſcripta, atque in veteribus novæ virtutes detectæ 142
Pleuritis deſperata per Arteriæ in manu Inciſionem curata 49
Podagra 23. Curam illius Purgantibus moliri non recens Inventio 25. 28
Polypus in ſiniſtro Cordis Ventriculo 111
Pori, aperiendi ut peragatur Diſcuſſio 17 quibus potiſſimum Remediis hoc efficiendum 152. occludendi in ſuppuratione 21
Prædeſtinationis Doctrinam inter antiquiores Turcas non invaluiſſe 90
Pulmones plerumque in Aſcite obſtruuntur 130. præcipuum Inſtrumentum in comminuendo Sanguine ibid.
Pulſus 27. 41. illius tentandi Ars, & ex eo judicium faciendi a poſterioribus ætatibus inventa 43
Pulveris Pyrii conficiendi Ars Rogero Baconi circa Seculi decimi tertii initium innotuit 152
Pulvis ad Guttetam 158. ex Cupreſſi Nucibus, Aſperæ Arteriæ Vulnus in Capra ad integritatem perduxit 112
Purgantia ſemel in Tertiana & Quartana Febre exhibita 26
Purgatio 7. 21. 28. in Epilepſia 7. in Acuta Febri 26. in Melancholia 28
Pus quæ generant ex partibus craſſis conſtare debent 20. generationis illius Signum 29. quid Sanguinem ut in Pus vertatur diſponat cognitu difficile 53

Q.

QUartana Febris 26. vid. Febris.

R.

RAmicis Curatio 116
Raucitas ut plurimum Tuberculum in Pulmone conſequitur 30
Remedia externa, eorumque uſus atque applicatio hactenus ab Auctoribus perplexe tantum & confuſe tractata 16. eorum Effectus probe cogniti, & explicati,

Digitized by Google

ti, maximam lucem Internorum Operationibus Virtutibuſque affunderent 20 21. univerſalia nihil niſi verba 20
Repellentia fortia in Parotide repudianda 29. in Anginæ initio ſola uſurpanda *ibi.*
Reſinæ, inter Suppurantia potius quam Diſcutientia ſunt habendæ 23
Revulſio in quem finem uſurpanda 8. neceſſaria ad obſtructiones diſcutiendas in Humorum Redundantia, aut Viſciditate *ibid.* & 21. 31. 50. 63. quo magis ſubita eo melius 50. 67
Rha Ponticum 32
Rhabarbarum primum ab Alexandro memoratum 32. Barbarica appellatum, & quare *ibid.*
Rhodoſtacton, quid ſit 77
Rhodoſtagma 77. 78
Rogerina Major & Minor, duo Fratris Baconis Opera, quorum Exemplaria in Bibliotheca Harleyana 154

S.

Sacchari per coctionem conficiendi primi invenerunt Arabes, & ejus ope Syrupos facere 142
Sagittæ Turcarum 122
Sal optimum in Clyſteribus Medicamentum 176
Salivæ uſus 189
Salivatio 170. 186. Quantitatem Humoris & Remedii Durationem primus definivit Fallopius 190
Sanguinem Syncope extinctorum concretum fuiſſe repertum 27
Sanguinis, Circulatio 64. 68. Curſus in vicinis partibus quomodo continuetur, abſciſſo Arteriæ Trunco 67
Sanguinis emittendi Viæ variæ, variaque Inſtrumenta in hunc uſum ab Antiquis adhibita 170
Sanguinis Miſſio, in Eruptionibus, quibuſcunque, contra vulgo receptam Opinionem tuto fieri poteſt 21. Lentorem ejus attenuat *ibid.* in Talo adverſus Sputum Sanguinis efficax 31
Sarcocele non niſi Inciſione curanda 170. Deſcriptio ejus & Cauſa *ibid.* & 171. cum Hydrocele juncta 172
Sarſaparilla 188
Scabies 179
Scammonia 28
Scarificatio Veterum 5. 10. Sanguinis per eam detracti mira in diverſis Affectibus efficacia 6. duabus Sanguinis libris per eam emiſſis, Oribaſius fuit Peſte liberatus *ibid.* diverſa ab ea quæ Cucurbitularum ope efficitur *ibid.* ejus inſtituendæ ratio *ibid.*
Scarificator novus 45
Scholæ Medicæ 153. Neapolitana 149. Alexandrina 3. Salernitana 147. hujus Conſtitutio & Statuta 148. ampla Privilegia huic atque Neapolitanæ a Frederico Secundo conceſſa 149
Scorbuti, Morbi recentis Arabibus incogniti, Ortus atque Symptomata 193
Scroti Hydrops Inciſionibus in eo factis curandus 11
Sectæ Medicorum 34. 35. ultra Galeni ætatem nullas reperiri 35
Senna Pituitam non minus quam Bilem purgat 76. 155. Siliquæ ſemen includentes primitus tantum in uſu 76
Setaceum non Recentiorum Inventum 12. quibus in locis, & contra quos Morbos adhibendum 13. duplex illius efficiendi Modus 14. Sectorium etiam appellatum 13. Cataractæ curandæ adhibetur 13. contra Dolores Aurium, Oculorum, & Dentium magnopere commendatum *ibid.* Acu non ignito ab Antiquiſſimis fuiſſe perforatum 14
Sinapi in Podagra adhibitum 28
Sinapiſmi in Epilepſia applicati 7. 28
Singultus terrore ſubito, aut animi intentione tollitur 32
Sonitus qualis Tintinnabulorum in Auribus, inveterata in Lue Venerea, obſtinatum eſt Symptoma 190
Specifica ab Antiquis, non minus quam a Recentioribus celebrata 8
Sphacelus 54
Spina Ventoſa primum ab Arabibus animadverſa, a Rhaſe deſcripta 102. modus eam tractandi 103
Spirituoſa Medicamenta cum Oleis miſcenda ad diſcutiendos Tumores, & dolorem levandum 17
Spiritus Vini a Thaddæo Bononiæ Medicinæ Profeſſore ſæculo decimo tertio memoratus 155
Statuæ ſe moventes a Rogero Bacone dicuntur fuiſſe factæ 152
Steatoma 126
Ster-

Digitized by Google

Sternum 12. juxta quod Veteres Fonticulos aperuerunt ibid.
Succus Cyrenaicus Medicamentum calidum in Epilepſia commendatum 7
Sudor Anglicus mirabilis quidam Morbus, nulla in gente aut ætate prius cognitus, ab erudito Cajo accuratiſſime deſcriptus 178. Modus quo homines adortus eſt ibid. Pueri, Pauperes, Seneſque illi minus obnoxii 179. in exteris Nationibus Angli ſolum tentati, Scotis illæſis, aliiſq; in Anglia Peregrinis 178
Suppuratio quomodo & quibus Medicamentis promoveatur 20. quæ Diſcuſſioni inepta, ad Suppurationem maxime valent; ad quam peragendam Pori occludendi ibid. in Parotide molienda ubi Diſcuſſio non ſuccedit 29. Uſtione procurata ibid.
Synanche 56
Syncope ab humoribus crudis ac redundantibus Venæſectionem requirit 26. per diem unum aut alterum præſentiri ſolet 27. illius Diagnoſtica ibid. & 111
Syncopes & Mortis quæ in Paracenteſi nonnunquam contingunt Cauſæ veræ 129. 131.
Syrupi, Arabibus Originem debent 76. 142

T

Tabes, vera atque ſpuria 30. hæc ut plurimum in Raucitatem & Atrophiam deſinit ibid
Tactio Regia in Morbo Regio dicto a Regibus Angliæ olim uſurpata 158. 162. ejuſdem Antiquitas ibid. citius in Anglia quam in Gallia fuit exercita ibid
Tænia, Vermis in Corpore humano naſcens miræ interdum longitudinis 34
Tela apud Veteres in uſu a Paulo deſcripta 46
Teleſcopii ſeu Tubi Optici uſus Baconi probe cognitus 151
Terebra, Inſtrumentum Chyrurgicum 110. 124. uſus ejus in Cephalæa, Vertigine, Epilepſia 124
Theriaca Andromachi 20
Thermæ, ſeu Aquæ minerales calidæ 168
Thermarum Artificialium ingens in Alexandria Numerus 3
Tincturas faciendi modus a Bacone deſcriptus 150
Tonſillarum Tumor qui in Suppurationem non abit Luis Venereæ Symptoma 188
Torquis Epilepticus ex Radice Pæoniæ 1
Trochiſci e Spodio 140
Trochiſci Gordonii 158
Tryphala, ſive Triphera parva, Compoſitio 76
Tuberculus in Pulmone Tabis Species plerumque mortalis 30
Tumores curandi Modi duo maxime uſitati 16. quomodo generentur 17. in Capite 124. in Tonſillis, Ore, ac Faucibus 125. in Glandulis Thyroideis 126. 127. in Ventre Fungiſimiles ibid. in ingnis admodum Tumoribus materiam omnem ſimul educendi periculum 130. de iiſdem cautio perappoſita 147
Tumoris in Mulieris cujuſdam ore ac Faucibus Hiſtoria curioſa 125

U

Ulcera Canceroſa 188
Ulcera in Cruribus 7
Ulcus Pulmonis 30
Unctio Mercurialis 185. Modulus eam adhibendi 189
Unctio poſt Balnea, ne iis tranſpiratio nimia ſuccedat 18 Athletarum Unctio ab Herodico inventa ibid.
Unguentum Ægyptiacum ibid.
Unguentum Saracenicum 185
Urinæ Ardor ex Calculo nonnunquam oritur 177
Uterus in Prægnantibus quo magis diſtenditur, eo craſſiores illius evadunt Tunicæ 172
Uvulæ relaxatio inter Luis Venereæ ſymptomata recenſetur 188. 189
Uvulam excidendi via quum in antiquum ſtatum reduci nequit 125. Hominis exemplum qui ex Uvulæ reciſione interiit 167. Lue Venerea interdum abſumi 188

V

Vaporationes ex Aqua, in Variolis 140
Varices 51. 54. 97
Variolæ 21. inter Saracenos primum apparuerunt

pa-

paruere 76. earum Hiſtoria 137. quæ inter Auctores Arabas tantum invenienda 138. Morbi hujus Antiquitas *ib.* Græcis incognitus *ibid.* illarum duplex Genus 141. in quo loco primum apparuere 438. earum progreſſus *ibid.* Cauſa innatum quoddam Contagium *ibid.* Symptomata eas præcedentia 139. Differentia ac Prognoſtica *ibid.* Curatio 140
Varix Venæ Cruralis 46
Vaſa Spermatica in Viris 48
Vena Medinenſis, Vermis Genus 102. Vid. Dracunculi
Venæ Poplitæa 140
Venæ Jugularis ligatio in Cane 129
Venæ ſub Lingua in obſtinata Angina incidendæ 30
Venæſectio 7. 21. 20. 32. in Cauſo 26. in Syncope ab Hippocrate approbata, & a Galeno vehementer commendata 29. in Angina *ibid.* in Apoplexia laudata 90
Vermes intra Cutem naſcentes, modo exigui, modo inſignis longitudinis 14. quos, & quibus in Partibus præcipue infeſtant 15. illos extrahendi & curandi Modi 14. horrenda nonnunquam inducunt Symptomata *ibid.*
Vermes in Stomacho & Inteſtinis ortum habentes 34. aliquando adeſt, aliquando abeſt Febris *ibid.* teretes *ibid.*
Verrucæ 97
Vertigo 6
Veſicæ in ſubſtantia Vulnus lethale credidit Antiquitas 194. Caruncula in illius Cervice *ibid.*
Veſicantia, in Lethargo, Epilepſia, Podagra adhibita 28
Veterum de quovis Argumento Scripta, ſi frequenter Animo recolerentur, nova in multis conſilia ſe ultro offerrent 31. 85
Viperarum Carnis miræ Virtutes 153. 154
Virgæ Mala 97
Viſcus quercinus 163
Vitiligo Unctione Mercuriali Salivationem excitante 186
Vitra Spherica concava 151
Vulnera 39. 116. per Sagittas facta 133. per Sclopetorum ictus illata 194. Capitis 195.

X

Xyphoides Cartilago 41

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Bruſſe
10
1946

Digitized by Google